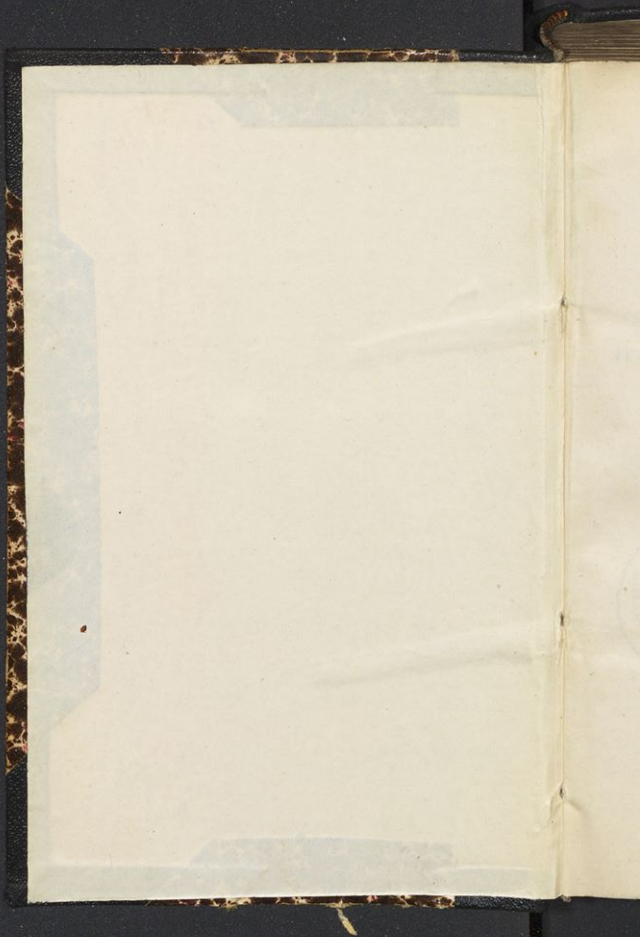

II.
31.816
88

Latinsko-slovenski

slovník

za

tretji in četrti gymnasijski razred,

izdelan

po latinsko-nemškem

J. A. Rožek-a.

31.816. II. E g

V Ljubljani.

Tiskala in založila Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1882.

Predgovor.

Ta slovník je namenjen tolmačenju onih latinskih spisov, ki se navadno prebirajo v tretjem in četrtem razredu gimnazij-skem. Ti so namreč: 1.) vsi življenjepisi Cornelija Nepota; 2.) C. Iulija Caesarja *Bellum Gallicum*; 3.) Em. Hoffmanna *Historia antiqua*, in 4.) J. A. Rožeka Chrestomathija iz latinskih pesnikov. Spisali so ga po J. A. Rožeka latinsko-nemškem slovníku četrte izdave s prijaznim dovoljenjem velečast. gosp. pisatelja Rožeka in lastnika knjigotržca Karla Geroldovega sina profesorji: V. Kermavner (A, B, E), M. Pleteršnik (C, D, M), M. Vodusek (F—L), Fr. Wiesthaler (N—Q) in Fr. Žakelj (R—Z).

Prevod v strogem pomenu besede se to delo ne more zvati, ker se slovníki ne dajo prevajati, kakor druge knjige. Tvarina je v slovenskem in nemškem delu sicer jednaka, ali pomen besedni se da često le določiti, ako imaš cel latinski stavek pred seboj. Zategadelj je bilo pogosto treba, ozirati se na klassike same. Porabili so se v ta namen specialni slovníki, ki podajajo natančne citate, kakor Crusijev za Caesarja, Eichertov za Nepota in Justina, semtertje tudi več latinski slovníki; primerjal se je tudi Latinsko-hrvatski rječnik. (U Zagrebu 1881.) Razen tega je slovenski slovník nekoliko pomnožil se, ker se je sprejelo besedje nove, mnogo izpremenjene izdave Em. Hoffmanna *Histor. antiq.*, ki je še le za poslednjim natisom lat.-nemšk. slovníka na svetlo prišla.

Numeralia, pronomina (razen indef.) in nepravilni glagoli *possum*, *volo* in *nolo* so tudi v slovenskem delu izpuščeni. Perfectivne in imperfectivne oblike glagolov ob jednom nava-jajo se, da se prihrani prostor, le poredkoma; prepušča se učencu, za vsak slučaj določiti potrebno obliko.

Kratice.

Glagolom pridejane številke pomenjajo sprego, po kateri se ravnaajo. Adiectivom treh končajev na *us, a, um* je namesto teh končajev dodana številka 3. Pri citatih pomenja C.: *Caesar*, H.: *Historia antiqua*, Ch.: Chrestomathija, rimska številka knjigo, arabska poglavje. Pri glagolih 1. coniug. pravilni perf. in sup. nista dodana.

<i>abl.</i> (abl.)	pomenja	<i>ablativus.</i>	nam.	pomenja	namesto.
<i>abl. abs.</i>	»	<i>ablativus ab-</i> <i>solutus.</i>	nasl.	»	naslednji, e, etc.
<i>absol.</i>	»	<i>absolutno.</i>	nav.	»	navadno.
<i>acc.</i> (acc.)	»	<i>accusativus.</i>	odt.	»	odtod.
<i>acc. c. inf.</i>	»	<i>acc. cum infi-</i> <i>nitivo.</i>	<i>opp.</i>	»	<i>opponitur.</i>
<i>adiect.</i>	»	<i>adiectivum</i> (<i>adiective</i>).	<i>part.</i>	»	<i>participium.</i>
<i>adv.</i>	»	<i>adverbium.</i>	<i>pass.</i> (pass.)	»	<i>passivum</i> (passiven).
<i>c.</i>	»	<i>generis com-</i> <i>munis.</i>	pleonast.	»	pleonastično.
<i>comp(ar.)</i>	»	<i>comparativus</i> (compara- tivno).	pooseb.	»	poosebljeno.
<i>coniunct.</i>	»	<i>coniunctio.</i>	pos.	»	posebno.
<i>conj.</i>	»	<i>conjunctiv.</i>	pr.	»	prav za prav.
<i>dat.</i> (dat.)	»	<i>dativus.</i>	praegn.	»	praegnantno.
<i>f.</i>	»	<i>femininum.</i>	<i>praep.</i>	»	<i>praepositio.</i>
<i>gen.</i> (genit.)	»	<i>genitivus.</i>	pren(es.)	»	preneseno.
<i>indef.</i>	»	<i>indefinite a.</i> <i>indefinitum.</i>	<i>pron.</i>	»	<i>pronomén.</i>
<i>intens.</i>	»	<i>intensivum.</i>	<i>subst.</i>	»	<i>substantivum</i> a. substan- tivno.
<i>intrans.</i>	»	<i>intransitivum.</i>	<i>sup(erl.)</i>	»	<i>superlativus.</i>
<i>m.</i>	»	<i>masculinum.</i>	<i>syncop.</i>	»	<i>syncopovano</i> (= okraj- šano).
<i>m.</i>	»	<i>mesto.</i>	<i>trans.</i> (trans.)	»	<i>transitivum</i> (transitivno).
<i>metonym.</i>	»	<i>metonymno.</i>	trop.	»	tropično.
<i>n.</i>	»	<i>neutrum.</i>	voj.	»	vojaško.

Druge kratice so same ob sebi umevne.

A.

A. kratica predimka *Aulus*; *a. d.* = *ante diem*.

ā, āb, abs, praep. c. abl. od;

1.) o prostoru: *a)* od, sem od, tam od, *s (c. gen.)*, izpred, iz: *ab urbe proficisci*, *ab Scythia reverti*, *a* (mesto *de*) *tecto delabi* (*s* strehe), *ab ianua prospicere* (izpred durij); *a fundamentis disicere* (od tal, do tal), *a fundo maris* (iz dna morja), *a Susis*, *ab Arimino* (od, izpred, izpod, iz okolice); *b)* v, na, pri, *s strani*: *a tergo* (zadaj), *a fronte* (spredaj), *a latere* (*s* strani, na strani, z boka), *ab Sequanis attingere flumen* (*s* sequanske strani, na sequanski strani), *ab Etruria*, od Etrurije sem, *ab septemtrione*, od severja, *a sept. (esse)*, na severji, *a Hexapylo terra alluitur* (od Hex. sem); prenes. *stare ab aliquo*, biti na čiji strani, biti za koga; *esse ab invidia*, biti prost zavidnosti, biti daleč od z.

2.) o času: *a)* od: *a principio* (od početka, *s* početka), *a puero*, *a pueris*, *ab parvulis* (od mladih nog, z mladosti), *ab urbe condita* (od ustanovitve mesta); *b)* (precej) po, iz za: *a legionis cohortatione*, *a prima obsidione* (precej iz za početka obsedanja), *a morte (scripta placent)*, *ab exsequiis* (nomen venit in ora).

3.) o drugih razmerah: *a)* o početniku in početku, kakor največ pri *verb. pass.* ali *intrans.* v passivnem pomenu: od, *s (c. gen.)*, *s strani*, po: *discere ab aliquo*, *timor oritur ab aliquo*, *ab Suebis (iniuriis prohibere)*, *cognoscere ab Gallicis armis* (spoznati po .. mesto navadn. *ex* ali samega *abl.*), *premi ab aliquo*, *excidere ab aevo*, propasti, poginiti *s časom*; *b)* pri *verb.* braniti, prečiti i. t. d.; od, pred, zoper: *defendere se ab hoste* (braniti se sovražnika), *tutum esse ab aliquo* (varen biti pred kom a. od koga), *continere aliquem a proelio*; *c)* gledé na, z ozirom na: *laborare a re frumentaria* (pomanjkanje živeža trpeti) i. t. d.

ab-aliēno 1. otujiti, otujevati; trop. odvrniti, izneveriti: *Africam, aliquem suis rebus (abl.)*; *abalienatus*, odpadel, izneverjen.

Abdalonimus (*Abdalonymus*), *i. m.*, t. j. *Abdul onoma*, Abdul (hlapec) po imenu, potomec stare sidonske kraljeve rodovine, moral je zaradi uboštva ob vrtnarstvu in donašanji vode živeti. Alexander Vel. ga je postavil za kralja sidonskega, H. VI, 13.

ab-dico 1. odpovedati se, odreči se čemu, svečano ostaviti: *se magistratu*.

ab-do 3. *didi*, *ditum*, oddati, v kraj deti; odt. umakniti, spraviti, *carros in silvas*; se, umakniti se: *in Thra-*

- ciam, in loca superiora, copiae ab eo loco abdita* (odmaknene, odvedene čete); skriti: *se in silvas; abditus, skrit: in tabernaculis, valles abdita*, C. VI, 34.
- ab-dūco** 3. *xi, ctum*, odvesti, odvajati, odpeljati, povesti: *aliquem*.
- ab-eo** 4. *ii, itum*, oditi, odstopiti: *a Sicilia, magistratu, ex conspectu* (izpred očíj izginiti); oditi, iziti: *impune, victorem* (kot zmagalec); preiti, prehajati: *fides ab it in malam famam* (pride na slab glas), *res ab it ad vires*, rešenje stvari preide na moč in silo; (o času) preiti, preteči, minuti; izgubiti se, izginiti.
- ab-horreo** 2. *ui*, zgroziti se, zgražati se od koga ali česa, groza biti koga, odurjavati, *a re*; odt. ne zlagati se s čim: *a consilio ceterorum*; protiviti se čemu; nesličen biti, ne strinjati se, ne vjemati se s čim: *a moribus*; ločiti se, razlikovati se, različen biti od česa: *a colore maris, a ceteris cultu vitae, moribus*.
- abies**, *ētis, f. jel, f. jela, jelka*.
- abicio** (*ab-iacio*) 3. *iēci, iectum*, odvreči, odmetati, odbacniti, vreči, metati, pometati od sebe: *arma, pocula, tragulam*; vreči, zagnati, zmetati: *ossa in mare*; nemarno postaviti: *statuas in propatulo*.
- ab-iungo** 3. *xi, ctum*, odpreči, odt. odločiti, odstraniti.
- ablātus** gl. *aufiero*.
- ab-lēgo** 1. odposlati, odpraviti: *classem*; odstraniti, prognati: *aliquem in Persas*.
- ab-lūo** 3. *ui, utum* ali *ūtum*, oprati, umiti: *corpus aquā*.
- ab-nūo** 3. *nui, nūtum* ali *nūtum*, odmigniti, odkimati, odbiti, odreči: *totum*.
- ab-ōleo** 2. *ēvi, itum*, uničiti, iztrebiti, zatreti: *nomen patrum*; v pozabo pripraviti: *famam avaritiae, cladem novā victoriā*.
- Aborigīnes**, *um, m.* (grški *αὐτοχθόνες*), prvoselci, opp. priseljenci; Aborigini (X, 1), prarod rimski, stanujoč okoli Reate na znožji apenninskem, najbrže pelasgovskega pokolenja.
- ab-rīpio** (*ab-rapio*) 3. *īpui, eptum*, ugrabiti, odtrgati, odnesti: *aliquid ab impedimentis*; odvesti: *cives*; odgnati, gnati: *in servitutem*; zgrabiti (v znamenje): *beluam*.
- ab-rōgo** 1. postavno odpraviti, preklicati, ukiniti: *regiam dignitatem, plebiscitum, leges*; odvzeti: *alicui magistratum, imperium, fascēs*.
- ab-rumpo** 3. *rūpi, ruptum*, odtrgati, odkrhniti: *membra simulacrorum*; po sili odločiti, odstraniti: *regem a commilitonibus*; ustaviti, zaustaviti, opovreti: *flumine interveniente abrumpi*; *part. abruptus* 3. *adiect. strm, strmovit: rupes, subst. abrupta, ōrum, n. (ῥηκτά), strmine*.
- abs-cēdo** 3. *cessi, cessum*, oditi, odriniti, odmakniti se: *Spartā*; odnehati, odstopiti od česa; popustiti kaj.
- abs-cīdo** (*caedo*) 3. *īdi, isum*, odsekati, odrezati: *funes, truncos*.

ab-scindo 3. *īdi, issum, odcepiti, odtrgati, trgati od česa; raztrgati, pretrgati: vinculum.*

abs-condo 3. *di i. dīdi, dītum, skriti: capita loramentorum, naves.*

absens gl. *absum.*

ab-similis, *e*, nepodoben, nesličen.

ab-sisto 3. *stiti, odstopiti, popustiti, ostaviti: oppugnatione; odjenjati, umakniti se: a signis legionibusque* C. V, 17 (niso se umikali).

absolūtio, *ōnis, f.* oproščenje, oprostitev, opravičenje.

ab-solvo 3. *vi, ūtum, odvezati, odrešiti, osvoboditi; (sodbeno) nekrivega spoznati: capitis* (smrtne kazni oprostiti).

ab-sorbeo 2. *bui (psi), ptum, odsrkati, posrkati, pogoltniti, požreti.*

abstinentia, *ae. f.* vzdržnost, zmernost, nesebičnost, nesamopridnost.

abstineo (*abs-teneo*) 2. *ui, entum, udržati, zadržati, pridržati, zaustaviti, odvrčati; vzdržati se česa, prizanašati komu: proelio, bello, sociis, se cibo, ne ab infantibus quidem* (lotiti se i otrok).

abs-trāho 3. *xi, ctum, odvleči, odvlačiti, odvesti, odpeljati: aliquem in servitutum, liberos ab aliquo* (pobрати komu otroke); odvrniti od česa: *a maiore re.*

ab-sum, *abesse, afui* (i. *abfui*), *afuturus* (i. *abfuturus*), biti od česa, daleč biti, oddaljen biti: *milia passuum,*

aequo spatio, longe a finibus, a cultu longissime (najbolj oddaljen bivati.); oddaljen-, prost biti od česa: *ab insolentia gloriae*; ne zlagati se: *a persona principis* (z osebo imenitnika ali prvaka), t. j. ne spodobi se; zlasti *alicui abesse*, od koga biti, za koga oddaljen biti, t. j. ne pripomoči mu, ne koristiti: *longe iis nomen fraternum afuturum.*

— 2.) *nenavzočen-, nepričujoč-, odsoten biti: a concilio, longius triduo; ne udeležiti se česa: a bello i. bello, a societate sceleris, a consilio; part. absens, tis, nenavzočen, odsoten.* —

3.) *manjkati: abest suspitio, paullum afuit ab urbe capienda* (malo da ni osvojil mesta), *neque multum abest ab eo, quin* (malo da ne, toliko da ne), *neque longius abesse, quin* (= *ut non*) *exercitum educat* (ne manjka, da ne odvede vojske).

ab-sūmo 3. *m(p)si, m(p)tum, odvzeti, odt. potrošiti, potratiti, pokončati, uničiti: partem populorum, navigia; (o času) tudi preživeti, pass. minuti: quatrividuum, biduo absumpto* (čez dva dni); *umoriti, pograbiti, pogubiti, pass. poginiti od česa: aliquem, peste absumi.*

Absyrtus, *i, m.* (Ἀψυρτος), sin kralja Aeeta, brat Medejin. Pobegnivši z Jazonom iz Kolchide umorila je ta brata in truplo razsekavši pometala ude v morje, da bi zasledujočega Aeeta njihovo pobiranje zadržavalo.

Abulites (Ἀβουλῖτης), *ae, m.* satrap Dareja Cod. v deželi Susiana (H. VI, 35). Poslal je prihajajočemu Alexandru Vel. sina nasproti, podal se prostovoljno in bil v satrapstvu potrjen. A ker je slabo preskrboval vojsko o pohodu Alex. v Indijo, kaznil ga je povrnivši se kralj s smrtjo.

abundantia, *ae, f.* obilje, izobilje, obilnost.

ab-undo 1. ocejati se, zlivati se; prenes. obilovati s čim, imeti česa obilno, v izobilji, bogat biti s čim, na prebitek imeti: *equitatu, omni genere copiarum, copiā frumenti, copiā opificum, vitiis* (premnogo napak imeti); — *part. abundans, tis*, obilen, bogat s čim, obilujoč: *omnium rerum*.

ab-ūtor 3. *usus sum*, zlo rabiti, v zlo obračati, v zlo upotrebiti.

Acarnan, *ānis, m.* Akarnanec: *natione; Acarnānia, ae, f.* pokrajina grška.

Acca, *ae, f.* (Larentia), žena Faustulova, ki je Romula in Rema vzgojila, H. X, 2.

accēdo (*ad-cedo*) 3. *essi, essum*, pristopiti k ali na: *ad aliquem*, h komu iti; zlasti sovraž. primikati se, bližati se čemu, pomikati se proti čemu: *ad Atticam, ad oppidum, astu, propius muros*; poseb. *ad manum*, spopasti se, sprijeti se s kom, navaliti na koga ali kaj; trop. pristati, pristajati na kaj, pridružiti se: *ad consilium, viribus alicuius*; doseči kaj: *ad amicitiam, ad rem publicam* (sto-

piti v javno službo), *ad annos* (postarati se). 2.) trop. kot prirastek ali umnožek pristopiti, še priti, povikšati se, dodeti se, rasti: *ad corporis firmitatem animi bona accedunt, imperio Asia accessit, huc accedunt naves, hi non mediocre momentum Persarum viribus accessere* (njih pristop ni bil majhen pridobitek persijski sili), *Remis studium accessit* (rastla), *animus accedit alicui* (pogum dobiva kdo); *huc accedit, quod* temu dodaj še, da... (če je dejanje že gotovo), *accedit, ut..* (če se še le vrši), vrhu tega se zgodi (primerja), da...

ac-celēro 1. hiteti.

accendo 3. *cendi, censum*, prižgati, zažgati, užgati, upaliti: *facem, Romam, pass. accendi* (vneti se, užgati se): *prora accenditur*; razžariti, razbeliti: *arenas*; trop. vneti, podžgati, podbuditi: *multitudine oratione*; *accendi, vneti se, razvneti se, gorreti: ardore mentis*.

acceptus, gl. *accipio*.

accessio, *ōnis, f.* pristopanje; umnoženje, dodatek, dostavek, prirastek.

accessus, *us, m.* pristop, prihod, bližanje, približek: *ventorum, hostium, ad religionem*.

accido (*ad-cado*) 3. *īdi, pri-pasti, pasti* k čemu, upadati: *tela accidunt*; prostreti se, poklekniti pred koga: *ad pedes alicuius*; trop. v oči biti, — udarjati, C. VIII, 8. naključiti se, zgoditi se, goditi se, dogoditi se

(največ o nesrečah): *accidit res*, a. *detrimentum*; zlasti alicui, primeriti se, pripetiti se, zadeti koga: *accidit mihi periculum, aliquid gravius ab aliquo*; (o srečah) ponuditi se: *facultas rei bene gerendae accidit, quod ei saepe accidebat* (posrečevalo se, spešilo se); *accidit, ut..* zgodi se, primeri se, da..; zvršiti se, iziti, izpasti: *consilium incommode accidit, peius Sequanis* (slabeje za Sequance).

accīdo (*ad-caedo*) 3. *īdi, īsum*, nasekati: *arbores*.

ac-cio 4. *īvi (ii), ītum*, prizvati, prizivati: *mortem*; privesti, pripeljati, iti po kaj: *elephantos*.

accipio (*ad-capio*) 3. *cēpi, ceptum*, sprejeti, vzeti: *puerum in manum, ore lupos*; zaužiti: *herbam in potu*; sprejemati: *aliquem in fidem, in dedicationem* (podvržbo sprejeti, pod oblast vzeti), *aliquem regem* (za kralja koga sprejeti); sprejeti, odobriti: *satisfactionem, conditionem*; prevzeti, na se vzeti: *iugum servitutis*; *part. acceptus* 3. kot *adiect.* prijazno sprejet, odt. dobro došel, prijeten, priljubljen: *plebi*; — prejeti, dobiti, zadobiti: *accipere pecunias, obsides, epistolam, imperium, nuntium, nomen, gloriam, quam humiles accepisset* (kako ponižane je našel); *libertatem a maioribus*; slišati, zvedeti, čutiti, poznati: *auribus, accepta clade*, H. XII, 24. (= *audita*), *aliquid de re publica rumore, aliquem famā* (po glasu, po

pripovedbi poznati); učiti se: *disciplinam ab aliquo*; sprijeti koga, t. j. delati, ravnati s kom: *male acceptum*; (neprijetnega kaj) dobiti, pretrpeti, prestat: *vulnus, cladem, calamitatem, iniuriam, ignominiam; austrum accipere*, jug čutiti, t. j. proti jugu bivati, ležati; jemati, imeti: *Romulum pro numine, omen pro tristi*.

accīpīter, *tris, m.* jastreb.

acclāmo (*ad-cl.*) 1. kričati, vriskati komu, s krikom ali vriskom pritrditi, odobriti.

acclivis, *e*, navkrebern, klančast: *locus ab imo* (kraj se polagoma od zdolaj navkreber popenja); vzbrdit.

acclivitas, *ātis, f.* vkrebernost, reber, vzbrdica.

Acco, *ōnis, m.* Akon, poglavar senonski, C. VI, 44.

accōla, *ae, m.* sosed.

accommōdo, (*ad-com.*) 1. prilagoditi, priklemati, primerjati kaj čemu, uravnati kaj po čem: *alas humeris, insignia* (pripeti), *diis effigiem* (prikladati, pridevati), *effigies, quam artifices diis accommodant* (t. j. podoba, ktero umetniki bogovom pripisujejo, v kateri jih upodabljaajo); *part. accommodatus* 3. kot *adiect.* primeren, prikladen, priličen: *puppes ad magnitudinem fluctuum*; — *accommodare se alicui*, prilagoditi se čemu, podati se v kaj, ravnati se po čem: *humanitati*; trop. dajati, deliti: *obsequium alicui* (prijenjati, potrpljenje imeti s kom).

accrēdo (*ad-cr.*) 3. *īdi*, *ītum*, skoraj verjeti.

accresco (*ad-cr.*) 3. *crēvi*, *crētum*, prirasti, naraščati, rasti, umnožiti se.

accūbo (*ad-cubo*) 1. *ui*, *ītum*, ležati pri kom ali čem; za mizo ležati: *in convivio* (pri obedu sedeti).

accumbo 3. *cubui*, *cubitum*, leči, poleči, uleči se: *in acta*.

accurāte, *adv.* skrbno, brižno: *accuratius aedificare*; točno, na tanko, na drobno: *scribere*. *Compar.* *accuratius*, resneje, odločneje: *agere*. *Superl.* *accuratissime*, najbrižneje, jako na tanko.

accurro (*ad-curro*) 3. *curri* i. *cucurri*, *cursum*, pritekati, priteči.

accusātor, *ōris*, *m.* tožnik, tožitelj.

accūso 1. dolžiti, tožiti, zatožiti: *proditionis*, *capitis* (zaglavno, na življenje in smrt), *crimine invidiae*; tožitise, potožitise na koga, grajati, psovati: *graviter aliquem*.

Ace, *es*, *f.* (*Ἀζη*), Aka, primorsko mesto v Phoeniciji, kasneje Ptolemais, zdaj St. Jean d'Acre.

acer, *acris*, *acre*, oster; silen, hud: *flatus*, *sitis*; bister, bistroumen: *vir*; isker: *equus*; ljut: *leo*; divji, silovit, krut: *concursum*.

acerbe, *adv.* trpko, grenko (o ukusu); trop. britko: *acerbius inopiam ferre* (pomankanje prebitko trpeti).

acerbitas, *ātis* *f.* ostrost, strogost, trdost: *imperii*; trpkost, britkost, beda, reva, nadloga: *pristini temporis*, *acerbitates perferre*.

acerbus 3. trpek (o ukusu), nezrel, negoden, kisel: *uva*; trop. trd, težek, trpek, nadležen, strog: *acerbius* (prestroj) *imperium*; britek, žalosten: *mors*; neprijeten, zopern: *convitium*; neprijazen, osoren: *vultus*.

acervus, *i. m.* kùp, kopa, množina: *frugum* (kup snopja), *armorum*, *auri*.

acesco 3. *acui*, okisniti, kisati se, skisati se.

Acesines, *ae*, *m.* reka indijska, kateri pritakajo Hydaspes in Hyphasis, zlivajoča se v Indus, H. VII, 7.

Achāia, *ae, f.* krajina Achaja, severno primorje peloponneško; po predobitvi Korintha (l. 146. pr. Kr.) ime cele Graecije kot rimske pokrajine, H. XII, 13.

Acheruns, *untis*, *m.* (stareja oblika za *Achēron*, reko v podzemlju), *Achēron*; odt. podzemlje (dežela mrtvecev), H. IX, 11.

Achilles, *is*, *m.* (*Ἀχιλλεύς*), sin Pelejev, kralja myrmidonskega, in Thetidin, vnuk Ajakov, najhrabreji junak Ilijade.

Achradina, *gl.* *Syracusae*.

aciēs, *ēi*, *f.* ostrina, ostrica; prenes. ostrina očesna: *recta* (raven pogled), *oculorum* (bistrina oči, iskrece oči); (ostrini jednak) bojni red, bojna vrsta, vojska gotova za na boj: *aciem instruere*, *dirigere*; *aciēs* (vrsta) *prima*, *secunda*, *tertia*, *media* (središče, sreda); bojni red: *legiones in acie constituere* (v boj razvrstiti); bitka, boj, vojska: *acie discernere*, *in acie vincere*, *interfici*, *in acie dimicare* (oster boj bojevati).

Acilius (*M' Glabrio*), *ii*, *m.* národní zastopník (tribún) l. 201. pr. Kr., kot consul l. 191. zmagač Antiocha Vel., kralja syrijskega, v Thermopylski soteski; poslej je zmagali Aetolce, ter v zahvalo prejel veličasten triumph, H. XI, 22.

acquiesco (*ad-quiesco*) 3. *ēvi, ētum*, počivati, odpočiti se; zaspati, t. j. umreti.

acquiro (*ad-quaero*) 3. *sīvi, sītum*, pribaviti, pridobiti si, priskrbeti: *regni incrementa, terminos, hostes inimicis*; nabaviti, dobiti: *opes eundo* (t. j. gredoč rasti); izbrati: *habitus*.

acriter, *adv.* ostro, silno, bistro, živo, ljuto, kruto: *diu atque acriter pugnare, acrius ire* (hitreje), *illidi, acerrime pugnare*.

acroāma, *ātis, n.* (*ἀκρόμα*), zabava in naslada za uho, t. j. obedna godba, ali čitanje ali petje pri obedu.

acta, *ae, f.* (*ἄκτι*), morska brežina, — obala, obmorje.

Actaeus 3. primorsk = attišk (od *Acte*, primorja, prvega imena Attike, odt.) **Actaei**, *ōrum, m.* Attičani.

Actius 3. aktijsk: *Apollo*. (*Actium* predgorje v Akarnaniji).

actor, *ōris, m.* predstavljatelj, igrač, glumač (glumec); vršitelj, opravnik.

actuārius 3. (*ago*), brz, hiter: *navis*, ladja hitroplovka (ki se da hitro veslati).

acūleus, *i, m.* želo; ost, šiljek: *sagittae* (ost pušična).

acūmen, *inis, n.* ost, ostrost; trop. *ingenii*, ostroumnost,

bistroumje; dovčip: *oratio plena acuminis*.

acūo 3. *ui, ūtum*, ostriti, brusiti; trop. dražiti, bodriti, izpodbujati, izpodbadati: *animos*; vaditi, uriti, bistriti: *vires*.

acūtus 3. oster: *cacumen*; ubóden, šiljast, poostren: *spina, sudes, valli*; trop. bister, ostroumen, bistroumen, (v slabem zmislu) zvit, presukan: *ad fraudem* (presukan goljuf). — *acute, adv.* ostro, brušeno; ostroumno.

ad, *praep. c. acc. k*; 1.) o prostoru: proti, na, do: *ad meridiem* (proti jugu), *ad dextram* (na desno), *ad omnes partes* (na vse strani); često z *usque*, *ad angustias usque* (tje do soteske), *ad tumultum* (na grobu, pri gr.); pri, pod, pred, kraj, poleg, v: *ad mare esse*, *ad urbem manere* (pri mestu, blizu mesta), *primum pilum ducere ad* (pri) *Caesarem* (t. j. v Caesarjevi vojski), *ad curiam venire* (v zbornico priti), *ad puppim fugere* (poleg, mimo); (sovražno) *ad se neminem venturum* (do njega, nanj), *exercitum ad* (proti) *aliquem ducere*. — 2.) o času: do: *ad nostram memoriam*, *ad vesperum* (pod večer), *ad multam noctem* (do trde noči), *ad id tempus* (doslej); proti: *ad extremam orationem*; na, o: *ad diem* (na [določeni] dan), *ad tempus* (o pravem času). — 3.) pri števnikih: do, blizo, po priliki: *ad milia decem*; (adverbialno) *ad mile armati*; do, tje do: *ad numerum* (do do-

ločenega števila), *ad unum omnes* (vsi do zadnjega, vsi vkup). — 4.) o drugih razmerah: *na, za: ad speciem, ad pugnam (auxiliaribus confidere), ad aggerem sc. faciendum cespites comportare* (tako često pri gerundivu); *na: ad clamorem convenire, respondere ad haec; gledé na, z ozirom na: satis est ad auxilium spemque reliqui temporis; po, poleg, na: ad nostram consuetudinem, ad nutum, ad perpendiculum, ad hunc modum* (na ta način, tako) itd.

adactus, gl. *adigo*.

ad-aequo 1. izravnati, izjednačiti kaj s čim (*aliquid alicui rei*), *moles moenibus*; izjednačiti se s kom, jednak biti komu: *aliquem gratia, cursum alicuius*, v teku jednak ostati komu; doseči: *altitudinem*.

adāmas, *antis, m.* jeklo, trda ruda.

ad-āmo 1. priljubi se, prikipi se, omili se mi kaj; *adamavit* (jel je ljubiti).

adapertilis, *e*, otvorljiv.

ad-dīco 3. *xi, ctum*, prisoditi; obvezati; odt. obsoditi na kaj: *filiam virginitati*; prepušiti: *aliquem servituti*.

ad-do 3. *idi, itum*, pridati, dodati kaj k čemu ali na kaj, prideti, pridružiti: *acervo aliquid, mulonibus equites, diligentiae severitatem, precibus lacrimas*; pridejati, umnožiti: *naves triremes ad superiores* (prejšnje s triveslačami pomnožiti); (absolutno) *ad opera* (spopolniti); govoreč dodati, pridodati: *de morte* (vest o smrti).

ad-dubīto 1. dvomiti nad čim, ne določevati, ne določiti: *aliquid*.

ad-dūco 3. *xi, ctum*, privesti, privoditi, pripeljati, dovesti: *exercitus subsidio, liberos ad se, milites in castra, aliquem ad aram, aliquem ad colloquium*; trop. *sermonem ad finem* (dognati, dokončati); privesti, pripraviti v kaj: *rem p. in periculum, alicui aliquem in suspicionem* (v sumnjo pripraviti koga pri kom, sumljivega učiniti), *adduci in suspicionem* (v sumnjo pripraviti se, — priti, sum bije, leti na koga), *in opinionem adduci* (sumničiti se), *ad desperationem adduci* (do obupnosti priveden, prigan biti), *eo usque desperationis adducere* (do tolike obupnosti pripraviti, pritirati), *aliquem in eam consuetudinem* (tako navaditi koga); ganiti, nagnati, skloniti, napeljati, pripraviti; *part. adductus, nagnan, sklonjen, napeljan, ganen od ali s* (c. g.): *inopiā, cupiditate, spe, lacrimis, adductus pudore* (s sramežljivosti), *familiaritate* (s prijaznosti) itd.

ademptus gl. *adīmo*.

1. **ad-eo** 4. *ii, itum, iti, oditi* kam ali h komu, prihajati, priti kam: *ad initium silvae, insulam* (pristati na otok), *patriam, mare, aquas infernas, solitudines*; iti kam, oditi, upotiti se, pohoditi, obiskati: *incognitas terras, Aegyptum, Iovis oraculum, nationes, civitates, adire ad se non pati*, pristopa k sebi ne dovoliti; proseč ali pitajoč priti,

zateči se, priteči h komu, obrniti se do koga, vprašati: *aliquem*; (absol.) *adeunt per Haeduos*; *adeuntes* (proseči ali prosilci zaslišbe, posluha); (v neprijateljskem zmislu) udariti, navaliti na koga: *ad numerum equitum, tempus adeundi* (navala); lotiti se česa, podvreči se čemu, ná se vzeti: *labores et pericula*.

2. adeo, *adv.* dotle; odt. toliko, toli, tako.

adeptus gl. *adipiscor*.

ad-equito 1. dojezditi, dojahati, jahati h komu.

adf. gl. *aff.* in **adg.** gl. *agg.*

ad-haereo 2. *haesi, haesum*, tičati v čem, prilepljen biti na kaj, držati se česa: *alicui rei* (zvezan biti s čim).

ad-haeresco 3. *haesi, haesum*, obtičati, obviseti, zapeti se.

Adherbal, *is, m.* sin Micipse, kralja numidijskega. Umorivši mu brata Hiempsala ga zmaga Jugurtha. A. se zateče k rimskemu senatu, ki ju pomiri razdelivši kraljestvo; toda Jugurtha ga prisili kmali potem zopet na boj, obleže mu stolico Cirto, ga premaga ter ga usmrti (l. 112. pr. Kr.), H. XII, 6.

adhıbeo (*ad-habeo*) 2. *ui, itum*, pribaviti; odt. privzeti, privzati: *aliquem in convivium*, — *in auxilium*, *adhibitis Lacedaemoniis* (prizvavši Lac.), *ad consilium, nullo* (stara oblika *m. nulli*) *consilio*; zlasti za svet vprašati: *locorum peritos*; imeti pri čem, rabiti, upotrebiti: *diligentiam* (imeti marljivost), *vim* (posiliti,

silo delati), *celeritatem, curam* (skrb imeti), *adhibere se ducem* (postaviti se za poveljnika, t. j. poveljništvo prevzeti), *memoriam contumeliae nullam* (ne imeti spomina za pogrdo, t. j. ne pomniti je), *ludos adhibere* (šale uganjati s čim), *ad ludibrium adh.* (za posmeh upotrebiti, norca delati si): *mentas sacras*; *modum adhibere*, pravo mero imeti, po meri delati, zmernosti se držati.

adhortatio, *ōnis, f.* opomín, opominanje.

adhortor 1. opominati, buditi, bodriti, izpodbadati, hrabriti.

adhuc, *adv.* doslej, dosedaj, dosihdob; še (v tem pomenu samo o času): *nec adhuc*, in še ne.

Adiatunnus, *i, m.* hraber poveljnik aquitanskih Sontiatov, C. III, 22.

ad-iāceo 2. *ui*, ležati pri čem, poleg česa, prebivati poleg česa, mejiti s čim.

adigo (*ad-ago*) 3. *ēgi, actum*, prignati, pritirati, primikati: *pecus ex vicis, turrim* (primakniti, približati), *tigna fistucis* (zabijati), *telum in litus* (zagnati, zadegati), *ferrum per corpus* (poriniti v kaj, zabosti); trop. nagnati, prisiliti, primorati: *iure iurando ali sacramento aliquem*, v prisego vzeti, zapriseči koga.

adicio (*ad-iacio*) 3. *iēci, iectum*, privreči, zadegati, vreči, metati: *telum, quo telum adici potest* (za lučaj ali streljaj); nametati, priložiti, postaviti kraj česa: *aggerem ad*

munitiones (nasip ob utrdbah ali zasekah postaviti, nasipati), *adiecta planitie* (ki se je dotika ravan); dodavati, pridavati, pridodavati, prideti: *Aegyptum imperio*, *latitudinem aggeri* (razširiti ga), *aggeri loricam*, *ira adicitur* (srd, jeza pristopi).

Adimantus, *i*, *m*. athensk poveljnik v peloponneški vojni, H. III, 12.

adīmo (*ad-emo*) 3. *ēmi*, *em(p)tum*, vzeti, odvzeti: *equos*, *arma*, *pecuniam* (pograbiti), *regna*; odtegniti: *prospectum*, *spem*, *auxilium fugae*.

adīpiscor 3. *eptus sum*, dobiti, pridobiti, zadobiti, doseči.

adītus, *us*, *m*. prihod, dohod: *multitudinis*; pristop: *rari aditus* namr. *dantur ad aliquem* (redko se pristop dovoli), *ad. conveniendi*, dovoljenje govoriti s kom, audiencijs, *aditus difficiles habere* (pristop težko dovoliti), *aditus mercatoribus est ad eos* (trgovcem je svobodno k njim zahajati); sredstvo in pot, prilika, pravica, oblast: *aditus sermonis* (prilika in dovoljenje pogovora), *neque aditum* (povod, pravica) *neque causam habere*; vhod, vhodišče, *facilis, acclivis, perangustus, in aditu consistere, aditu difficilis* (težko pristopen), *pedibus aditum habere* (za pešce biti pristopen), *aditus fontis* (pod k studencu),

ad-iudīco 1. prisoditi: *alicui magistratum*.

ad-iungo 3. *xi, ctum*, pritakniti, privezati, zvezati: *vitem palis*, *insula oppido adiuncta*

(z mestom zvezan), *loca provinciae* (pridružiti, privtelesiti), *regionem*; družiti, združiti, strniti, strinjati: *superbiam, discessum parricidio* (odhod očetomorstvu primerjati); (po zvezah) pridružiti, zjediniti: *se, aliquem sibi, civitates, nationes*; prideti, pridružiti: *urbes ad amicitiam, commites de suis*; pridobiti si, *amicum sibi aliquem* (sprijateljiti si koga), *adiuncto aliquo* (združivši se s kom); (v govoru) dodati, pristaviti: *hoc unum*.

adiūtor, *ōris*, *m*. pomočnik, pomagáč.

ad-iūvo 1. *iūvi, iūtum*, pomoči, pomagati, podpirati: *aliquem auxiliis, opibus, adiuvente te* (s tvojo pomočjo); podpirati; unaprediti: *rem proclinatam*; (absol.) koristiti, pripomoči, pomagati, v prilog biti: *non multum, humilitas multum adiuvat* (nizkota mnogo pripomaga); potrditi, utrditi (*criminationem alicuius*).

adl. gl. *all*.

ad-matūro 1. spešiti, pospešiti: *defectionem*.

Admētus, *i*, *m*. kralj molossovski v Epiru, Themistokleju prijatelj in zavetnik, H. II, 16.

administer, *stri*, *m*. služabnik, sluga, pomagáč.

administrātio, *ōnis*, *f*. upravljanje, uprava: *rei p*.

ad-ministro 1. (biti komu na roko), odt. upravljati kaj a. s čim, oskrbovati, ravnati, vladati, voditi: *provinciam, legationes, rem p.*, *bellum, tutelam infantis*; izvr-

šiti, oskrbeti, skrbeti za kaj, opravljati: *rem* (izvršiti podjetje, izvrševati), *reliqua, opera* (obležna dela izvršiti); (absol.) službo opravljati, svoj posel vršiti, poslovati, delati: *facultas administrandi* (službo opravljati).

admirābilis, *e*, čudovit, čuden.

admirabiliter, *adv.* čudovito, čudno, silno, izredno.

admiratio, *ōnis, f.* čudenje, občudovanje, začud.

admīror 1. čuditi se, diviti se čemu, komu: *constantiam, turres*; čuditi se, čudno ali za čudo biti komu (z *acc. c. inf.*); *admirandus* 3. čuden, čudovit, čuda poln.

ad-misceo 2. *ui, istum in ixtum*, primešati: *se* (pridružiti se).

ad-mitto 3. *mīsi, missum*, pripustiti, pripuščati, pustiti: *equum* (konja spustiti), *equo admisso accurrere* (pridirjati); *aquae admissae* (deroče vode); vpustiti: *hostes intra moenia, aliquem domum* (pred se v hišo pustiti); pripuščati: *ad officium admitti* (k službi pripuščen biti), *in numerum* (v število sprejet biti); sprejeti: *hospitem*; zlasti pred se pustiti na audiencijo: *admitti eum iussit, admittere ad conspectum suum* (pustiti pred se); trop. kaznivo dejanje dopustiti, zakriviti kaj, okriviti se s čim, nakopati si kaj, storiti, doprinesti: *facinus in se, dedecus, scelus*.

admōdum, *adv.* (pri brojih) do polnemere, upravo, naj manj: *turres admodum centum viginti*; precej, močno, jako; (pri verbih) dovolj.

ad-mōneo 2. *ui, itum*, opomeniti, opominati: *aliquem*; svariti, posvariti, namigniti; opozoriti, prigovarjati: *admonente aliquo* (izza prigovarjanja); spomeniti koga česa (na kaj): *matris, nominis*; opominati: *dolore orbitatis admonitus*.

admonītu(*s, us, m.* samo v abl.), prigovarjanje, opomena, *amicorum admonitu*.

ad-mōveo 2. *mōvi, mōtum*, primakniti, blizu dovesti: *usque eo legiones*; nastaviti, pritisniti: *hastam pectori, serpentes ad venas*; prisloniti, pristaviti, upotrebiti, *scalas muro, omnem apparatus muris, nova praesidia* (podati, ponuditi), *taurum* (bika za mučilo upotrebiti, nastaviti); trop. *precem* (prošnjo upotrebiti, poslužiti se je); — primakniti: *turres, classem ad moenia* (k zidovju pomakniti), *litori* (k bregu), *aedificia non sunt admota muris* (niso pomaknena do zidovja, ne dotikajo se ga); *signa admovere* (primikati se, bližati se), *aciem instructam admovere* (primikati, približevati); trop. približati: *leti diem*, t. j. smrt pospešiti.

adolescens, *tis* (*part.* od *ad-lesco* 3.), rastoč, mlad; *subst.* mladenič, mladec: *P. Crassus adolescens* (mlajši Crassus; s tem se loči sin od očeta).

adolescentia, *ae, f.* mladost, mladež, mladina, mladinstvo.

adolescentūlus 3. jako mlad: *filius*; *subst.* mladenič, jako mlad človek.

ad-olesco 3. *ēvi, ultum, v*zrasti, odrasti, ojačiti se: *part. adultus* 3. kot *adi.* dorasel: *filius, ad aetatem adultam pervenire* (v moško dobo stopiti).

adoptio, *ōnis, f.* posinjenje, posinovljenje, posinstvo.

ad-opto 1. izvoliti, izbrati, posiniti, vsinoviti: *in locum liberorum* (za svojega otroka vzeti), *aliquem in successorem regni*; *prenes. vcepiti, cepiti* drevesa.

ad-ōrior 4, *ortus sum*, vzdigniti se na koga, napasti, navaliti na kaj, zgrabiti, udariti na koga: *classem, aliquem imprudentem, pagum, castra*; *trop. lotiti se česa, započeti: fortuna aliquem demergere adoritur* (začenja).

ad-orno 1. pripraviti, opravičiti; nakititi, ukrasiti, lepotiti: *virtutibus adornatus*.

adp. gl. *app.*

adquiro gl. *acquirō*.

Adranītae, *ārum, m.* prebivalci mesta *Adranum*, Adranjani, H. IX, 14.

Adrānum, *i, n.* mesto v Siciliji.

Adrastius 3. adrastijsk (Adrastia je pokrajina prednje Asije ob Aegaejskem morji): *campi Adrastii*, H. VI, 6.

Adrestae, *ārum, m.* Adrestjani, narod onkraj reke *Hydraotes* v Indiji, H. VII, 14.

adscendo in adscisco gl. *ascendo in ascisco*.

adscitus gl. *ascisco*.

ad-scribo 3. *psi, ptum*, pripisati, pripisovati.

adsiduus gl. *assid.*

ad-sisto 3. *stīti, stati* pri kom: *adsistentes* (stoječi pri kom); pristopiti, staviti se, po-

staviti se: *in publico* (v javnost stopiti).

adspectus gl. *aspectus*.

adspergo gl. *aspergo*.

adspicio gl. *aspicio*.

ad-sto 1. *stīti, stati* pri čem: *ab utroque latere* (ob obeh straneh).

ad-stringo 3. *inxi, ictum*, natezati, nategniti, stiskati; prilepiti, utrditi, zvezati: *opus bitumine, imam partem ceris, nives gelu* (v srež zamrzniti pustiti).

adsuētus gl. *assuesco*.

ad-sum, adesse, affui in *adfui, affuturus* in *adfuturus*, biti pri čem, biti navzočen, -navzoči, -tukaj, -zraven, -poleg: *qui aderant* (t. j. spremniki, spremstvo); biti v čem, -pričujoč, prisostvovati: *periculis; pro dis adesse* (brniti); biti v pomoč, pripomoči, pomagati, zastopati: *alicui in consilio, in magnis rebus; ades Mercuri* (pomagaj); biti tu, doiti, priti: *frumentum adest* (je došlo), *manum affore biduo; adest spes, — periculum* (se je pokazala).

Aduatūca, *ae, f.* trdnjava v zemlji eburonski, C. VI, 32, 35.

Aduatūci, *ōrum, m.* narod germanskega pokolenja, ob levem pobrežji Moze, pozneje Tongri zvani, C. II, 4, 16, 29; V, 27, itd.

adulatio, *ōnis, f.* prilizovanje, laskanje: *in adulationem compositum esse* (za prilizovanje biti pripraven, znati se laskati), *nihil facere in hostis adulationem* (nič ne storiti, da bi se laskal sovražniku).

adūlor 1. prilizovati se, prilizniti se, laskati se: *aliquem i. alicui*.

adultus gl. *adoleasco*.

aduncus 3. ukrivljen, kriv, kljukast.

ad-ūno 1. ujediniti, zjediniti.

ad-ūro 3. *ussi, ustum*, nažigati, nažgati, opaliti, osmoditi; *adustus* (osmojen), vnet: *ora sicca et adusta*.

ad-vēho 3. *xi, ctum*, pripeljati, privoziti, privažati: *copias* (živež), *materiem*; *advehi*, pripeljati se, priti kam: *in Asiam*.

advēna, *ae, m.* prihodnik, prišlec, tujec.

ad-vēnio 4. *vēni, ventum*, dohajati, prihajati, priti, primikati se, bližati se.

advento 1. (*intensiv.* od *advenio*), prihajati, približevati se, bližati se.

adventus, *us, m.* dohod, prihod, primik, prišestje: *primo adventu*; (i v neprijateljskem zmislu): *hostium, legionum*.

adversārius 3. protiven, nasproten: *factio adversaria* (nasprotna stranka); *subst. adversarius, i, m.* protivnik, nasprotnik, zopernik.

adversor 1. protiviti se, upirati se, oporekati: *alicui*.

1. **adversus** 3. (pr. *part.* od *adverto*), obrnen proti ali h komu, odt. nasproten, nasproti: *collis adversus huic, naves nostris adversae consistunt, adversis hostibus occurrere* (sovražnikom nasproti priti), *collis adversus patet* (nasproti, spredaj), *in adversum os* (spredaj v lice), *adverso colle*

(gori na brdo), *adverso flumine* (proti vodi), *in aquas adversas ire* (proti vodi plavati), *fronte adversa sc. boreae* (proti severju), *adverso vulnere i. adversis vulneribus percussus* (z ranami spredaj na prsih), *ex adverso* (nasproti); prenes. protiven, zopern, neugoden: *ventus, proelium* (nesrečen), *adversa nocte* (dasi v nemili noči), *fortuna adversa* (nesreča), *adversae res* (nezgode); *subst. adversus, i, m.* protivnik, zopernik, *neutr. adversum, i, m.* nezgoda, nesreča, neprilika, protivščina. — **adversus**, *adv.* nasproti, proti, zoper: *resistere, arma ferre*.

2. **adversus i. adversum, praep.** *c. acc.* proti, nasproti, zoper, na (*c. acc.*), nad (*c. acc.*)

ad-verto 3. *ti, sum*, obračati, obrniti; *animum*, duh, misli, pozor obrniti na kaj, pozor imeti na kaj, paziti, opaziti = *animadverto*, gl. to.

ad-vōco 1. prizvati, dozvati, priklicati, sklicati: *contionem* (zbor sklicati).

ad-vōlo 1. prileteti, doleteti, prihiteti, hiteti k čemu; zagnati se, planiti na kaj: *ad munitiones, ad pabulatores*.

Aeacides, *ae, m.* Aeakovič ali Aeačič; *plur. Aeacidae, arum, m.* Aeakoviči, potomci Aeakovi, kralja aeginskega. Njegov sin Pelej, deležen bratomora, pobegnil je v Thessalijo ter si osnoval v Phthiji kraljestvo. Sin mu je bil Achilles, čigar sin Neoptolemus ali Pyrrhus, ki je bil ob trojanski vojni očetovo dedšino izgubil, se je

v Epiru naselil ter ondi kraljevo hišo ustanovil. Iz te hiše je bila Olympias, mati Aexandra Vel.; *gens Aeacidarum*, rod Aeakovičev, H. VI, 3, 4.

aedes, *is, f.* zgrada jednostavna brez prigrad, hram, kapelica: *Minervae*; v plur. božji hram le s pristavkom: *sacrae, divinae* ali *deorum*, sicer = sobe, hiša, poslopje.

aedificātor, *ōris, m.* zidalec, stavitelj, graditelj; *adiect.*, ki rad zida ali gradi, graditelj.

aedificium, *i, n.* zgrada, poslopje, pohoštvo, dvorec.

aedifico 1. zidati, sezidati, graditi, zgraditi, ustanavljati: *classes, regiam, castrum*, in absolutno: *impedire aedificantes*.

aedilis, *is, m.* aedil, gosposka v Rimu imajoča nadzirati javne zgrade in skrb za plebejske in velike rimske igre. Izprva bila sta sama dva aedila, oba plebejska (*aediles plebis*); pozneje sta se pridružila dva curulska od patricijev (*aediles curules*).

Aegae, *arum, f.* mesto v Macedoniji.

Aegātes, *ium, f.* aegatski otoki (*Phorbantia, Aegusa* i. *Hiera*) zapadno od Sicilije, blizu katerih je consul Lutatius l. 242. pr. Kr. Karthagince potolkel in tako prvo punsko vojno končal, H. XI, 6.

aeger 3. bolan: *vulneribus* (od ran); duševno bolesten, otožen, žalosten; *subst. aeger*, bolnik.

Aegeus, *ei, m.* (Αἰεύς), sin Pandionov, kateri je po svojem

očetu Kekropu Athencem vladal, pa od Metionidov pregnan v Megaro pobegnil. Po smrti Pandionovi si je Aegeus Athene zopet osvojil ter je v borbi z brati obladal. A pahnili soga s prestola sinovi brata njegovega Pallanta. Tega je premagal Aegejev sin, Theseus, ter Aegeja zopet vzpostavil, H. II, 1.

Aegos flumen, *inis, n.* (Αἰγὸς ποταμός, Kozji potok); potok in mesto na Thraškem Chersonesu, znamenit z bitke l. 406. pr. Kr., kjer je Lysander zmagavši Athence peloponneško vojno končal, H. III, 13.

aegre, *adv.* težko, mučno: *aegre pati aliquid* (mučno biti, nerad trpeti), *aegre ferre* (nevoljen biti, težko dé komu kaj); težko, komaj, jedva: *obtinere aliquid, aegerrime* (zelo težko, z velikim trudom), *haud aegre* (ne ravno težko, t. j. prav lahko).

aegritūdo, *inis, f.* srčna bolehnost, žalost, tuga, jad: *animi aegritudo* (srčna žalost).

aegrōtus 3. bolen, bolehen, navbolen.

Aegyptus, *i, f.* (Αἴγυπτος), Aegypt, dežela severne Afrike meječa s srednjim morjem, Arabskim zalivom, Aethiopijo in Libyjo, H. I, 9; II, 22.

Aemiliānus gl. *Scipio*.

Aemilius 3. ime staremu, glasovitemu, patricijskemu plemenu v Rimu, iz čijih rodovin so bili izvrstni možje. Najznamenitejši so: 1.) *L. Aemilius Paulus*, consul l. 219. pr. Kr., je triumphoval od Illyrov, a padel v drugem consulatu (216.) v bitvi pri Cannah, ktero je proti njegovi volji collega mu, Teren-

tius Varro, zoper Hannibala za-
počel, H. XI, 11. — 2.) *L. Aemi-*
lius Paulus Macedonicus, prej-
šnjega sin, l. 182. consul, zma-
galec macedon. kralja Perseja,
od kterege je triumphoval,
H. XI, 28. — 3.) *M. Aemilius*,
vojašk tribún, ki se je v bitvi
zoper Antiocha Syrijana pri
Magnesiji s hrabrostjo odliko-
val in bistveno do zmage pri-
pomogel, H. XI, 24. — 4.) *L.*
Aemilius Regillus, praetor l. 190.
pr. Kr., je zmagal z Rhodijani
na morji pri jonskem mestu
Myonesu brodovje kralja An-
tiocha, od česar se mu je do-
volil triumph, H. XI, 22. —
5.) *L. Aemilius*, decurio gallij-
skega konjištva, C. I, 23.

aemulatio, *ōnis*, *f.* (v blagem
zmislu) tekmanje, tekma,
jednačenje, skušanje,
poganjanje: *virtutis*; (v
slabem zmislu) zavist, za-
vidnost: *virium* (zbog močij),
in aemulationem consurgere (k
zavisti vzdigniti se).

aemulor 1. posnemati, do-
sezati, jednačiti se s kom:
aliquem.

aemulus 3. skušajoč se s kom
(v dobrem in slabem zmislu);
subst. aemulus, *i*, *m.* (v dobrem
zmislu) posnemalec, tek-
mec, (v slabem z.) zavid-
nik, tekmeč: *regni*, *gratiae*
imperantis (zaviden zbog vla-
darjeve milosti); *aemula*, *ae*, *f.*
zavidnica, tekmica.

Aenēas, *ae*, *m.* (*Αἰνείας*), Aenej,
sin Anchisov in Venerin, vladar
dardanski ob Idi, Priamu so-
rodnik, H. X, 1.

Aenēius 3. Aenejin: *Aeneia*
arma (poet. izraz za Aeneis,

Aeneida je Virgilijeva junaška
pesen).

aēneus 3. mēden, bakren,
bronzast.

Aeōlia, *ae*, *f.* (*Αἰολίς*), pokrajina
Male Asije v primorji med
Troado in Jonijo, kjer so od
l. 1100. pr. Kr. bile grške na-
selbine, H. IV, 5.

Aeōlis, *īdis*, *f.* = *Aeolia*, H. I,
12. — **Aeolīdes** (ali *aeoliae*)
insulae: aeolski, zdaj liparski
ali vulkanski, otoki na severji
od Sicilije, številom 10, H. IX, 1.

aequālis, *e*, enak, jednolik;
odt. (o starosti) jednake
dobe, te iste starosti;
subst. aequalis, *is*, *m.* vrstnik,
prijatelj iz mladosti; sploh
sočasnik; *fem.* vrstnica,
sočasnica.

aequalitas, *ātis*, *f.* enakost.

aequaliter, *adv.* jednako, jed-
noliko, enakomerno.

aeque, *adv.* jednako, ravno
tako, isto tako; *aeque ac*,
jednako, kakor, tako, kakor;
aeque bene, jednako dobro.

Aequi, *orum*, *m.* staroitalsk
narod.

aequinoctium, *i*, *n.* jednako-
nočje.

aequipāro 1. jednačiti se,
izjednačiti se, jednak
biti, izporediti se, dose-
zati, doseči; *aliquem labore*
et corporis viribus.

aequitas, *ātis*, *f.* enakost,
jednoličnost, ravnost,
pravednost, spodobnost,
primerjenost: *conditionum*,
iustitia et aequitas, *pro aequitate*
(po spodobnosti, kakor je prav);
pravičnost, *animi*, ravno-
dušnost, bezstrastnost, zado-
voljnost.

aequo 1. jednačiti, ravniti, izravniti, uravniti, izravnati: *aliquid, aequato omnium periculo* (če se nevarnost vseh pojednači, o jednaki nevarnosti vseh), *convexa vallium aequare* (globeli napolniti), *patrimonium* (jednako merno razdeliti); dosežati, doseči: *aquae fastigium, altitudinem muri*; (c. dat.) *aequare solo* (izravniti z zemljo = porušiti), *amicos fastigio suo* (vzporediti), *moenibus turris aequat* (meriti se, jednolik biti); *aequari cum aliquo*, jednačiti se: *cum potentissimis* = *cum potentissimorum opibus*.

aequor, *ōris*, *n.* ravnica, ravnina, plan, planjava, zlasti morska površina, (pokojno) morje: *profundum*; plur. *aequora*, široko morje (obično pri pesnikih).

aequoreus 3. morsk: *piscis, aequoreae aquae*, morje (poet. opis morja).

aequus 3. raven, plan: *locus, dorsum iugi*; trop. ugoden, prikladen: *regiones, locus, conditiones pacis*; miren, zadovoljen: *aequa mente, aequo animo* (ravnodušno, z mirnim srcem, jednakodušno), *aequis oculis* (z blagovoljnimi očmi); jednak: *contentio, aequo spatio* (jednako daleč), *aequo Marte discedere* (z enakim bojnim uspehom, ne da bi kdo zmagal, odstopiti, raziti se); *aequo iure pacem facere* (o enakem pravu pogodivši se), *materia viribus aequa* (primerna); prav, praveden, pravičen; *lex, imperium, aequum est, aequum existimare* (za pravo imeti);

subst. aequum, pravo, pravičnost.

aër, *aëris*, *m.* zrak, vzduh.

aerarius 3. (*aes*), ruden (bakren); **aeraria**, *ae*, *f.* rudnik, C. III, 21 (drugi beró: *aerariae structurae*, rudokopnje, rudarstvo); **aerarium**, *i*, *n.* zakladnja, blagajna: *publicum, commune*, občna vojna blagajna.

aeratus 3. z medjo ali bakrom okovan, meden, bronast, železen: *fores, tela*.

aereus 3. z medjo okovan, meden, bronast,

aërius 3. zračen: *via* (pot po zraku).

aerumna, *ae*, *f.* nadloga, stiska, reva.

aes, *aeris*, *n.* med (*gen.* medí), medenina, zlasti baker, bron, kotlovina; metonym. kar se dela iz medí ali kotlovine: *aera unca* (udica, trnek); (v obče) denar, penez: *alienum* (tuji denar, t. j. dolgovi), *aere alieno premi* (zakopan biti v dolgove, tičati v njih).

Aeschylus, *i*, *m.* svak Timophana, samosilnika korintheskega.

Aesonius 3. Aesonov ali Aesonji: *dux* = Jason (Aeson je bil Jasonov oče).

Aesopus (Ἀἰσώπος), *i*, *m.* grški basnar rodом iz Phrygije za Kroesa. Po njem so pozneje vse basni imenovali aesopske.

aestas, *ātis*, *f.* poletje, leto (3 vroči meseci).

aestimatio, *ōnis*, *f.* cenitev, ocena, preštetev: *aestimationem facere* (oceniti); trop. ocena, ocenitev, presoja: *sera aestimatione aliquid per-*

pendere, secreta aestimatione pensare (na tihem pretehtovati, premisljati), *vera et salubri aestimatione aliquid pensare* (resnično in dobro presoditi, presožati, pretehtati kaj).

aestĭmo 1. ceniti, oceniti; odt. (v obče) določiti, odrediti: *litem* (vrednost stvari, za katero kdo toži, ceniti); (z *genit. cene*) *parvi, magni* (nizko, visoko ceniti), (ali z *abl.*) *talentis, pretio*; ceniti, uvažiti, soditi, smatrati, držati, imeti: *aliquid levi momento* (imeti kaj za stvar majhne tehtnosti [važnosti] = imeti za malo tehtno); *illa* (namr. *se*) *aestimare gravius* (ono da smatra za huje); *quae pars ex tertia parte Galliae est aestimanda* (kteri del se mora za tretjino Gallije jemati); *res non occupare, sed aestimare* (stvari ne vzeti, nego najboljše izbrati).

aestĭvus 3. leten, poleten: *tempus, saltus* (poletna paša po gozdih); *aestiva* (*sc. castra*), poletni tabor, stan, in ker so v starem veku le po letu vojevali, tudi vojska, vojna: *tempus aestivorum consumere*.

aestuārium, *i, n.* primorska luža ali močvara.

aestuo 1. puhteti, vreti, kipeťi, vnet ali vroč biti, vroče biti, znojiti se, pren. razvnet biti: *invidia*.

aestus, *us, m.* (vretje, kipenje), vročina, žar, pripeka; kipenje morskih valov, pri tok, plima: *maritimus, secundo aestu* (ob ugodni plimi); zlasti bibavica: *decessus aestus* (ustop plime, t. j. oseka).

aetas, *ātis, f.* vek, doba, leta (*plur.*), starost: *maior, senior, puerilis* (deštvo, detinstvo, mladentvo), *extrema* (siva starost), *aetas militaris* (postavna doba vojaštva, službena leta); zlasti mladost: *aetatem corrumpere*; visoka starost: *aetate confectus*; življenje, doba, čas, vek: *aetate proximus* (po dobi najbližji), *aetatis suae formosissimus* (najlepši človek svoje dobe), *eius aetatis esse* (vrstnik biti), *nostra aetas* (naša doba), *longa aetate* (v dolgem času), *extrema imperatorum aetas* (poslednja doba [dobrih] poveljnikov); *aetates* (rodovi): *in tabulas referre*.

aeternitas, *ātis, f.* večnost, neminljivost, vedna trajnost: *legum*.

aeternus 3. večen, vekovit, neminljiv.

aether, *ēris, m.* (αἰθήρ), gornji, čisteji zrak, hlip, ohlipje, jasnina; metonym. nebo, nebesa.

aethērius ali *aetherēus* 3. ohlipen, visok, podnebesen, jasen, nebešk: *Olympus, aurae* (gornji zrakovi), *sedes aetheriae* (nebeški sedeži, t. j. nebesa kot bivališče božov).

Aethiōpes, *um, m.* (Αἰθίοπες), Aethiopi, črni stanovniki Aethiopije, H. VI, 27.

Aethiōpia, *ae, f.* (Αἰθιοπία), Aethiopija, v ožem zmislu (*Aethiopia supra Aegyptum*) južno od Phil (*Philae*) ob Nilu gori ležeča, do Arabskega zaliva in Indijskega morja prostrta dežela (zdaj Habeš, Abyssinija, Ajan itd. do okoli 10° južne širjave), pri starih na

vzhodno in zahodno razdeljena, H. I, 2.

Aetna, *ae*, *f.* znana ognjometna gora na vzhodni obali Sicilije, 3320^m visoka, ktero je po basni Jupiter na Giganta Tiphona ali Encelada zavalil, čegar pihanje izbruhe provzročuje. Po drugi bajki imeli so ondi Vulcan in Cyclopi kovačnico, H. IX, 1.

Aetnaeus 3. aetnaejsk: *ignis*; *Aetnaei*, *orum*, *m.* Aetnjani, stanovniki Aetne, mesta na južni strani imenovane gore, H. IX, 19.

aevum, *i*, *n.* (αἰών), vek, t. j. čas življenja: *in omne aevum* (na vse veke, vekomaj); doba, življenje, večnost.

Afer 3. afrišk, afrikansk, *subst.* *Afer*, *Afri*, *m.* človek iz karthaginskega okraja (*Africa propria*), ali iz Afrike sploh domá, Afrikanec; *Afri*, *orum*, *m.* Afri, Afrikanci.

affabilis, *e*, nagovorljiv, zgovoren, uljuden, prijazen.

affatim, *adv.* dovolj, dosti: *vini*.

affecto (*adfecto*) 1. poganjati se, gnati se za čim, potezati se za kaj, hrepeneti po čem: *tyrannidem*, *regnum*, *officium*; želeči, prizadevati si za kaj: *aliquid*.

affectus, *us*, *m.* giblje srca, čut: *affectus privatus* (zasebni čut, t. j. ljubezen do svojih).

affectus 3. gl. *afficio*.

affero (*ad-fero*), *afferre*, *attuli* (*ad-tuli*), *allatum* (*adlatum*), prinašati, prinesti, donášati, donesti: *lapidem ad introitum aedis*; *epistolam*, *litteras*, *dona*, *remedium* (priskrbeti); prinesti s seboj:

quod ad amicitiam populi R. attulissent (kar so v prijateljstvo naroda r. s seboj prinesli, t. j. kar so imeli — namr. nezavisnost in prrstvo, — ko je narod r. z njimi prijateljstvo sklenil); trop. prinesti, rabiti, upotrebiti: *vim* (silo delati, prizadeti), *manus afferre* (siloma roke položiti na koga, lotiti se koga, umoriti); glas donesti, naznaniti, poročati, javiti: *cum crebri afferrent nuntii*, *afferuntur rumores*, *allata est suspitio* (donesel se je glas o sumnji); donesti, navesti, navažati: *causas eius rei*; prinesti, storiti, dati, zadržati, vzročiti, učiniti, narediti: *causam timoris*, *deformitatem*, *detrimentum*, *difficultatem*, *quietem*, *alicui voluptatem*, *fiduciam*, *commutationem*, *quod iniquitas loci attulisset* (učinila); *nova* (uvesti).

afficio (*ad-facio*) 3. *feci*, *fectum*, delati, storiti komu kaj: *aliquem aliqua re*; odt. *aliquem laetitia* (veselje delati komu, veseliti, radostiti), *beneficio* (milost izkazovati), *praemiis* (darila deliti, poplačati, obdarovati), *muneribus* (darove deliti, nadariti), *incommodo* (škodo delati, škoditi), *exsilio* (prognati), *supplicio* (umoriti), *omnibus cruciatibus* (vsakoršne muke prizadeti), *poenis* (kaznovati, kazniti), *servilibus verberibus* (kakor sužnja biti, tepsti); *pass. difficultate affici* (dela se komu zadrega, mučiti se, v stiski, v zadregi biti), *difficultate rei frumentariae exercitus afficitur* (vojska je v zadregi

zaradi živeža), *ex qua parte magno dolore afficiebantur* (zastan tega bili so zlo nevoljni), *voluntariis verberibus* (tepsti, bičati se dati sam od sebe), *morbo oculorum* (napadla ali lotila se je koga očesna bolezen), *magna sollicitudine* (zlo žalosten biti); *pari leto* (jednako smrt imeti, storiti) itd.; zadeti, pritisniti, prijeti.

affīgo (*ad-figo*) 3. *xi, xum*, pripeti, pribijati, pribiti, pritrditi: *falces longuriis, cruci* (na križ pribiti, razpeti).

affingo (*ad-fingo*) 3. *inxi, ictum*, izmišljati si: *rumoribus* (v govoricah).

affinis, *e*, sosednji; (po ženitvi) soroden; *subst. affinis, is, m.* svak.

affinitas, *atis, f.* sorodnost (po ženitvi), svaščina, svaštvo.

affirmatio, *ōnis, f.* trjenje, potrjevanje, uverjavanje.

affirmo (*ad-firmo*) 1. trditi, potrditi, potrjevati, zagotoviti, uverjavati.

afflicto (*affligo*) 1. udarjati, poškodovati, pohabljati, potreti: *naves*; *afflictari*, obtičati.

affligo (*ad-fligo*) 3. *xi, ctum*, udarjati, udariti; pobijati, podirati, podreti: *arbores, omnia longe lateque*; poškodovati, pohabiti, razbiti: *naves*; premagati: *impetu affligi*; *part. afflictus* 3. pobit, potrt, nesrečen, beden: *mortalis, rebus afflictis* (*abl. abs.*), v teh težavnih okoliščinah, v teh nadlogah.

afflo (*ad-flo*) 1. nasproti pihati, pripihati.

affluenter, *adv.* obilo, potratno.

affluentia, *ae, f.* obilje, izobilje.

affluo (*ad-fluo*) 3. *xi, xum*, pritekati, dotekati, privreti: *affluunt copiae*.

affōre i. **affutūrus** gl. *adsum*.

affulgeo (*ad-fulgeo*) 2. *fulsi*, prisijati, zasijati, zasvetiti (*se*).

affundo (*ad-fundo*) 3. *fūdi, fūsum*, prilivati, vlititi.

afutūrus gl. *absum*.

Afrānius, *i. m.* (*C. Lucius*), konsul l. 60. pr. Kr., in pozneje Pompejev legāt v Hispaniji l. 54. Ko se je boj med Caesarjem in Pompejem l. 49. vnel, bil je Afr. še v Hispaniji, ktero je z drugim legatom Petrejem hrabro branil; a napósled je moral orožje položiti. Zapustivši s Petrejem Hispanijo šla sta k Pompeju v Dyrrhachium. Po bitvi pharsalski pobegnil je v Afriko, udeležil se bitve pri Thapsu ter bil pozneje na povelje Caesarjevo, kateremu je v roke prišel, umorjen, H. XII, 23.

Africa, *ae, f.* (*terra Africa*), (v širjem zmislu) zemlja Afrika; (v ožjem z.) *Africa propria*, nekdanj kartháginska država; mejila se je na zahodu z Numidijo, na vzhodu s Kyrenaiko ali Veliko Syrto, ter se delila na južni *Byzacium* in severno *Zeugitana regio*.

Africānus 3. afrikansk, Afričan kot pridev obema Scipionoma, gl. *Scipio*.

Africus, *i*, *m.* (*sc. ventus*), veter od Afrike pihajoč, jugozapadnik.

Agalassenses, *ium*, *m.* Agalassensi, indijski, sicer neznan rod, H. VII, 15.

Agamemnon, *ōnis*, *m.* (Ἀγαμέμνων), sin Atrejev, brat Menelajev, soprog Klytaemnestrin, oče Oresta, Elektre in Iphigenije, vrhovni poveljnik grški pod Trojo, H. IV, 13.

Agathōcles, *is*, *m.* (Ἀγαθοκλῆς), roj. l. 361. pr. Kr. v Thermah na Siciliji, početkom učenec lončarski, potlej chiliarch na vojski proti mestu Aetni in Mamertinom, kmali vrhovni poveljnik in napósled tyrann syrakuski, H. IX, 19 — 28.

Agedincum (pravilneje kot *Agedicum*), *i*, *n.* glavno mesto senonskih Gallov ob Icauni (Yonne), zdaj Sens v Champagni, C. VI, 44; VII, 10. 58. 59.

Agēnor, *ōris*, *m.* (Ἀγῆνωρ), 1.) oče Kadmov in Europin, brat Belov, kralj phoeniški, poleg bajke ustanovitelj Sidona in Tyra, H. VI, 23. 24. — 2.) *Agēnor*, oče Pithonov (gl. tega), H. VIII, 3.

ager, *gri*, *m.* polje, njiva, oranica: *multo agro aliquem donare, agros colere*; (nasproti mestu) selo, dežela: *in agrum* (na deželo, na kmete), (obično v plur.) *in agris remanere* (na kmetih), *multitudo hominum ex agris* (s sel, s kmetov); zemljišče, zemlja: *privatus, agri modus*; okraj(ina), kraj, dežela: *ager Sequanus*, — *Helvetius, in agro Troade*.

Agasilāus, *i*, *m.* (Ἀγασίλαος), sin Archidamantov, kralj spar-

tanski, zmagal je Perse pod Tissaphernom v Mali Asiji, čije kraljestvo razrušiti je vse žive dni namerjal, a bil vsled korinthske vojne, napravljene mu od Persov, odzvan ter potolkel l. 364. pr. Kr. pri Koroneji Grke zoper Sparto zjedinjene. Umrl je l. 360. v Aegyptu, kamor so ga kralju Tachu proti Persom na pomoč poslali, H. IV, 2. 18 nasl.

agger, *ēris*, *m.* nasipovina (prst, kamenje, hosta), gradivo za nasip: *aggere paludem explorare, aggerem petere* (nasipovine iskati, po gradivo hoditi); nasip (nasut pred zidom obsejenega mesta, da so postavili nanj obsedne stroje): *aggerem iacere* (nasuti), *exstruere* i. *instruere* (napraviti, delati, narediti), *quotidianus* (vsakdanji namet prsti).

aggēro (*ad-gero*) 3. *gessi, gestum*, prinašati, prinesti, donášati, nanesti.

aggrēdiōr (*ad-gradior*) 3. *ssusum*, pristopati, pristopiti, dohajati, dojt: *subito*; odt. (sovražn.) iti, udariti na koga, napasti: *inopinantes*; lotevati se, lotiti se česa, pričenjati, započeti: *bella periculosissima*.

aggrēgo (*ad-grego*) 1. k jatu dovesti, prijatiti; odt. *se*, pridružiti se: *signis, ad amicitiam alicuius*.

agilitas, *ātis*, *f.* kretljivost, okretnost, gibkost, histrost (kretanja): *navium*.

Agis, *īdis*, *m.* (Ἄγης), brat Agesilajev in pred njim kralj spartanski, H. IV, 18.

agito 1. (*intens.* od *ago*), kre-
tati, tirati: *alas* (s perotmi
mahati, kriljati, otrepati), *equos*
(konje goniti), *navem* (sem ter-
tje veslati); trop. tirati, po-
jati; (z duhom kretati) pre-
udarjati, razmišljati,
premišljati, misliti o
čem (*animo* ali *mente*); po-
ganjati se za čim, na-
merjati, snovati: *bellum*,
plura; razpravljati, go-
voriti, meniti se o čem: *res*;
agitari, biti gnan, izpod-
badan: *regni cupiditate*.

agmen, *inis*, *n.* (*m. agimen* od
ago), kar se kreče ali tira, odt.
hod, zlasti vojske, vojska
na poti: *legionum*, *hostium*,
iter agminis, *agmen primum*
(prednja vojska ali četa, pred-
voj), *agmen medium* (srednja
četa), *ag. novissimum* ali *extre-
mum* (zadnja četa, zaplečje),
longissimo agmine (v zelo dolgi
četi), *primo agmine iter impe-
dire* (pri prvi četi), *agmen clau-
dere* (biti zadnja straža), *expli-
care* (urejati), *agmen impedi-
mentorum* (ves pratež), *paene
quadrato agmine instructo* (ko
se je vojska na pohodu skoraj
štirjaško razvrstila); pohod,
pot: *agmine impediri*, *agminis
ordo*; krdelo: *comitum*.

agna, *ae*, *f.* jagnjica, jagnje.

Agnon, *ōnis*, *m.* (drugi beró:
Agnonides), neki Athenec, to-
žitelj Phokionov.

agnosco (*ad-nosco*) 3. *ōvi*, *itum*,
spoznati: *circumstantes ami-
cos*; priznati, pripoznati:
natum; priznati, odobriti;
spoznati, zapaziti.

agnus, *i*, *m.* jagnje.

ago 3. *ēgi*, *actum* (*ἔγω*), tirati,
goniti, gnati: *hostes ad
naves, tergiversantes* (odganjati);
s seboj vzeti, odvesti, od-
važati: *impedimenta secum*;
preganjati, poditi, pojati:
perterritos; goniti, voditi,
voziti: *currum* (z vozom vo-
ziti), *navem* (veslati), *quadri-
remes ad urbem* (čveteroveslače
proti mestu krmiti); (zlasti v
vojaškem govoru) tirati, po-
mikati, potiskati, po-
tisniti: *vineas ad oppidum*,
turres, testudines, moles aguntur
(nameti se naprej pomikajo,
napredujejo), *quo longius moles
agitur a litore* (čim dalje se
pomika jez od brega v morje),
cuniculos agere (podkope delati),
aggerem (nasip nasipati), *fun-
damenta* (temelj položiti); za-
bijati: *publicas*; premikati
(se pustiti): *lucida signa*; za-
poditi: *aliquem in exsilium*
(prognati); odvažati, od-
ganjati, odtirati: *praedam*
ali *praedas*; trop. gnati, za-
nesti: *irā agi*; (z *annus*) biti:
a. vicesimum agere (v dvajse-
tem letu biti); (dobo) pre-
biti, preživeti, sprovesti,
sprovajati, živeti: *noctem*,
vitam (življenje živeti), *hiemem*,
annos, exsilium (v prognanstvu
živeti); (absol.) živeti, veko-
vati, baviti se, biti: *Curi-
bus, procul*; započenjati,
opravljati, oskrbovati,
izvrševati: *rem magno im-
petu, censuram*; storiti, de-
lati, počenjati, ravnati,
dognati, izvršiti: *communi
consilio, aliquid temere, rem*,
multa bene (mnogo srečno iz-
vršiti); *quid agis?* kaj delaš,

kako se imaš? — voditi, ravnati, pečati se s čim: *bellum* (vojsko voditi), *rem suam* (pečati se s svojo zadevo); imeti: *triumphum*, *vigilias* (biti na straži), *conventus* (voditi, imeti shode, t. j. sodnje obravnave), *arbitrium alicuius rei* (odločevati); (absol.) delati, ravnati: *melius acturi* (ki bi bolje ravnali), *de obsessione* (z ozirom na obsedo ravnati, t. j. započeti jo), *agitur* (dela se na to, namerja se, gre za to), *actum est* (zgodilo se je, izgubljeno je), *res actae* (dogodki); *res agitur* (tiče se stvari, gre za stvar); (z adverb.) vesti se: *fortiter*; ravnati, vesti se, obnašati se kot...: *tutorem*, *vindicem*, *propugnatorem sceleris*; misliti na kaj, gledati na kaj, truditi se; pogajati se s kom: *per literas*, *miro temperamento inter plebem et senatum agere* (pri pogodbah med narodom in senatom čudovito po srednji poti kreniti); dogovarjati se, pogovarjati se, razpravljati: *cum aliquo*, *potestas agendi*, *de aliquo* (zaradi koga), *ita cum Caesare egit* (govoril je); *gratias agere* (hvalo dajati, zahvaliti se); obravnavati: *cum populo*; (zlasti sodbeno) pravdati se: *lege cum aliquo* (po postavitosti koga). — *age!* daj! nu! nu! nujte!

agrārius 3. poljsk, zemljiščan: *leges agrariae* (poljski zakoni o razdelitvi državnega zemljišča).

agrestis, *e*, divji, surov: *genus hominum*; kmečk, selsk:

praeda; priprost: *vestitus*; *subst. agrestes*, kmetje, seljaki.

Agriāni, *orum*, *m.* (Ἀγριᾶνες), thrašk rod ob izvirih Strymonovih pod Haemom, vrli lokostrelci.

agricōla, *ae*, *m.* poljedelec, kmetovalec, seljak.

agricultūra, *ae*, *f.* poljedelstvo, kmetijstvo.

Agrigentīni, *orum*, *m.* Agrigenčani, stanovalci mesta Agrigenta na Siciliji, H. IX, 19.

Agrigentum, *i*, *n.* Agrigent, mesto na južni obali sicilski, dorska naselbina z Gele, l. 581. pr. Kr. ustanovljeno. Grozoviti Phalaris jej je gospodoval 16 let (570 — 554), in poslej preslavni Theron, ki je z Gelonom pri Himeri Karthágince sijajno zmagal. Kasneje je imelo mesto svobodno ustavo. Predobljeni od Rimljanov v prvi punski vojni so postali Agrigenčani njih socii ter obdržali svojo ustavo, H. XI, 14.

Agrippa (*M. Vipsanius*), *ae*, *m.* Octavianov povernik, znamenit vojskovodja in državnik.

Ahenobarbus gl. *Domitius*.

aio, *verb. defect.* menim da, pravim, velim, trdim.

ala, *ae*, *f.* krilo, perot: *corvi*; umeteljna perot: *ala facta*; (o vojski) krilo, t. j. oddel zaveznikov, zlasti njih konjištvo, ker so boke rimskih legij krili, četa, truma: *equitum*.

alācer, *cris*, *cre*, boder, vesel, živahen, srčen, pogumen.

alacrītas, *ātis*, *f.* bodrost, živahnost, srčnost.

alacrīter, *adv.* bodro, veselo, živahno.

alārius 3. krilen, na krilu stoječ; *subst. alarii*: krilaši (zavezniške čete), ki so obično stale legiji na krilih (g. *ala*).

alātus 3. krilat.

Alba, *ae, f. (Longa)*, najstare latinsko mesto. Poleg pravljice ga je bil Ascanius ustanovil, od tod je bil Rim osnovan. Ker je albanski dictator Mettus Fuffetius bil Rimljane izdal, razrušili so mesto in stanovnike v Rim preselili na goro, imenovano Mons Caelius, H. X, 1. 5.

Albāni, *orum, m. Albani*, stanovniki mesta Alba Longa, H. X, 5.

Albinus, *i, m. (Lucius)*, plebejec, ki je o gallskem navalu na Rim vestalke na svoj voz vzel, H. X, 16.

Albīnus, *i, m. (Spurius)*, rimski consul in poveljnik v Jugurthovi vojni, ki je bil od Jugurthe premagan in prisiljen, sramotno pogodbo skleniti, H. XII, 6.

Albis, *is, m. Laba*, reka v Germaniji, H. XII, 29.

Albūla, *ae, f. (scil. aqua)*, staro ime reke Tibere.

albus 3. bel; sivkast: *capillus*.

alces, *is, f. los*, severni jelen.

Alcibiādes, *is, m. (Ἀλκιβιάδης)*, sin Klinijev, učenec Sokratov, človek izrednih duševnih in telesnih lastnostij, poveljnik athenski v peloponneski vojni, H. III, 6 in dalje.

Alcmaeon, *ōnis, m. (Ἀλκμαίων)*, sin veščeca Amphiaraja v Argu (okoli l. 1250.), umoril je na povelje očetovo mater Eriphylo, ker je bila skrivališče sopro-

govo izdala, kateri se ni mislil vojske kralja Adrasta zoper Thebe udeležiti, H. IV, 13.

Alcýōne, *es, f. (Ἀλκυόνη)*, hči Aeolova, utopila se je, ko je bil soproog Keyx, kralj Trachincev, ob nevihti poginil, od žalosti v morji, a Thetida jo je s soprogom in hčerami vred preobrazila v zimorode (*alcyon*).

ales, *itis*, krilat; *subst. ptič*, ptica, *Palladis ales*, t. j. sova.

Alesia, *ae, f. trdnjava mandubijska (Mandubii)*, denašnji Alise (St. Reine d'Alise) ob gori Auxois pri Flavigny v okraji Côte d'or, zahodno od Dijona, C. VII, 68.

Alexander, *dri, m. (Ἀλέξανδρος)*, 1.) tyrann pherski v Thessaliji, odtod nazvan *Pheraeus*, H. IV, 9. — 2.) *Alexander I.*, sin Neoptolemov, brat Olympiadin, ujec Alexandra Vel. S pomočjo svaka Philippa pregnal je stričnika Aeacida in bil kralj epirski. K njemu se je zatekla Olympias od Philippa odvržena; Philipp ga je tolažil in mu hčer Kleopatro zaročil. Ob svatbi je bil Philipp umorjen. L. 332. odšel je Al., naprošen od Tarentinov, v Italijo, premagal njih sovražnike, Bruttije in Lucane, in sklenil z Rimom pogodbo, a zgubil l. 326. bitko pri Pandosiji ter vrnivši se poginil v reki Acheron, H. V, 13; IX, 26. — 3.) *Alexander II.*, sin Amynte II., brat Philippov, bil je kralj macedonski l. 369. Usmtjen je bil v naslednjem letu po materi Eurydici, H. V, 1. — 4.) *Alexander III.* Veliki, Philippov sin, l. 356. rojen.

Komaj je po smrti očetovi zasedel prestol, uže je namerjal, persijsko kraljestvo si osvojiti. V Korintu vrhovnim poveljnikom vseh Grkov imenovan, odšel je z vojsko v Asijo in po zmagah pri Graniku, Issu in Arbelih polastil se ne le Persije, temuč tudi velikega dela ostale Asije. Umrl je v Babylonu l. 323. pr. Kr., H. VI, 1 in dalje; VII, 1 in dalje. — 5.) *Alexander Aegus*, sin Alexandra Vel. in Roxanin, tri mesece po očetovi smrti rojen. Umoril ga je Kassander, H. VIII, 16. — 6.) *Alexander*, poveljnik Alex. Vel., pri obsedi trdnjave Aornos ubit, H. VII, 12. — 7.) *Alexander* iz Lyncistide, macedonske pokrajine, odt. nazvan *Lyncista*, Antipatrov zet, bil se je kot sozarotnik Pausanijev umoritve Philippove udeležil. Al. mu je odpustil in on mu je na vojski thessalsko konjico vodil. Poslej se je z Amynto zoper Alexandra zarotil, a bil je ovajen, v ječo vržen in umorjen, H. VII, 18. — 8.) *Alexander*, Kassandrov sin, od Demetrija pri gostiji umorjen, H. VIII, 16. — 9.) *Alexander II.*, kralj epirski, sin Pyrrhov, spremljal je očeta v Italijo (IX, 28), pregnal Antigona Gonato iz Macedonije, a moral se pred njegovim sinom iz te dežele umakniti, dokler mu ni upor Epircev povrnil očetovega kraljestva.

Alexandria, *ae, f.* (Ἀλεξάνδρεια), 1.) znamenito glavno mesto Aegypta, ktero je Alexander Vel. po graditelji Dinokratu na severni obali dal graditi l. 331.

pr. Kr., H. VI, 29; C. VIII, *praef.* — 2.) *Alexandria*, mesto v Sogdiani (*super Tanaim*), od Alex. Vel. ustanovljeno, H. VII, 2. 2.

Alexandrinus 3. *alexandrijsk*; *bellum Alexandrinum*, alexandrijska vojna, t. j. vojna v Aegyptu po pharsalski bitki, C. VIII, *praef.*

Algīdus (*sc. mons*), *i, m.* gorovje pri Tusculu in Velitrah v Latiji, H. X, 13.

alias, *adv.* drugi krat, drugóč; *alias-alias*, zdaj-zdaj.

alibi, *adv.* drugje, inde: *nusquam alibi*, nikjer drugje.

alienigēna, *ae, m.* inorodec, inostranec.

aliēno 1. otujiti, odbiti, odgnati od sebe; *pass. alienari*, odpasti: *alienatae insulae* (otujeni, odpadli otoki); odvrčati, razdružiti, premeniti, pokvariti: *voluntates suorum*; *mentem alienare* (um pokvariti, t. j. zbegati koga), *mente alienata*, zbegan, brez preudarka.

aliēnus 3. tuj: *imperium, sedes, fines, aes* (dolgovi), *alienissimi* (čisto tuji, po vsem tuji ljudje), *alienae opes* (moč družih), *alieni mores* (običaji tujih narodov); *subst. alienum*, tuje blago; neprimeren, neprikladen: *non alienum videtur esse*; *non alienum videtur docere*; neugoden: *locus, tempus*.

alīmentum, *i, n.* (obično v plur.) *alimenta, orum, n.* jedi, hrana, živež: *in alimenta* (za živež).

aliō, *adv.* drugam.

aliōqui ali **alioquin**, *adv.* drugače, inače, sicer.

aliquamdiu, *adv.* nekoliko-, nekaj časa, donéklej.

aliquando, *adv.* nekdaaj, kdaj, jedenkrat, časih, (uže) vsaj jedenkrat.

aliquantisper, *adv.* nekoliko časa.

aliquantus 3. nekolik; nekoliko: *aliquantum aquae*, *aliqu. itineris* (precej daleč); *abl. aliquanto*, (za) nekoliko, (za) nekaj, precej, ne malo: *aliquanto crudelior*, *aliquanto planior*; *aliquanto post* (nekoliko poslej).

aliqui, *aliqua*, *aliquod*, *adiect. i. subst.* neki, nekteri, kteri, nekaj, kak, nekakošen, kakošen; za *si* naglašeno: *si* (če res) *alicuius iniuriae sibi conscius fuisset*.

aliquis, *aliquid*, *pron. indef. subst.* nekdo, kdo, nekaj, kaj, (s podarkom za *si*) jeden ali drugi: *si* (če res) *alicuius indicio vocati*; *plur.* nekteri; *neutr. aliquid*: *aliquid consilii* (nekaj razbornosti), *aliquid sublevare* (nekaj, nekako); *est aliquid* (je nekaj pravega, ni kar si bodi).

aliquot, *indecl.* nekoliko (njih), nekaj.

aliquoties, *adv.* nekolikrat, nekolikokrat.

aliter, *adv.* drugače, *aliter ac* (drugače nego); drugače, inače: *facere* (proti ravnati); v protivnem slučaju, sicer.

alius, *alia*, *aliud*, drug, neki drug: *longe alius atque (ac)*, ves drug nego; *alius-alius*, jeden-jeden, jeden-drugi, *alii-alii*, drugi-drugi; v drugih sklonih ponavlján znamenjuje: jeden drugega (-emu), med seboj: *alius alii subsidium fert* (jeden drugemu pomaga, med seboj si pomagajo), *alii*

alios excipiunt (drugi druge), *alius alia ex navi* (drug iz druge, t. j. vsak iz druge ladije), *alius alia via* (vsak drugače), *legiones aliae alia in parte* (jedna tu, druga tam, druga z druge strani), *alius alia causa illata* (drug z drugo, t. j. vsak z drugo pretvezo) itd.

allatus *gl. affero*.

allēvo (*ad-lēvo*), privzdigati, vzdigniti: *semet, oculos* (odpreti).

Allia, *ae, f.* majhen pritok Tiberin, do 11 millij severno od Rima, znamenit, ker so ob njem Rimljani od Gallov bili premagani l. 390. pr. Kr.

allicio (*ad-lacio*) 3. *lexi, lectum*, privabljati, vabiti, pridobivati, k sebi vleči: *aliquem praemiis ad se*.

alligo (*ad-līgo*) 1. privezati, zvezati, povezati: *herbas desectas, sarmenta ad cornua*; navezati, prikleniti: *aliquem*.

Allobrōges, *um, m. (sing. Allobrox)*, Allobrogi ali Allobrožani, hraber in mogočen keltovsk rod med Rhodanom, Isaro, jezerom *lacus Lemannus* in Alpami, kjer je zdaj Dauphiné in Savoysko (*Sabaudia*), z glavnim mestom Vienna. Podvrget jih je Fabius Maximus (l. 60. pr. Kr.) in po vstaji C. Pomptinus pomiril, C. I, 6. 11; VII, 64 (v acc. *Allobrogas*); H. XII, 21.

allōquium, *i, n.* ogovor, nagovor; pogovor.

allōquor (*ad-loquor*) 3. *cūtus sum*, ogovarjati, nagovarjati: *benigne*; prigovarjati: *oratione*.

allūdo (*ad-ludo*) 3. *lūsi, lusum*, šaliti se s kom, militi se komu: *veluti ad notam mulierem* (objeti).

alluo (*ad-luo*) 3. *ui, opirati, oblivati: murus fluctu alluitur.*

almus 3. hraneč, rodoviten: *ager.*

alnus, *i, f.* jelša.

alo 3. *alui, altum* (i. *alūtum*), rediti, hraniti, živiti, vzdržavati, gojiti, odgojiti: *aliquem, equites, filias publice, anserem* (imeti, rediti), *ignem* (imeti, ohraniti); *se*, živiti se: *copiis* (od zaloge), *latrociniiis*; trop. rediti, gojiti, množiti, pomnoževati, pospešiti, povekšati, podpirati: *contentiones, controversiam, vires* (ohranjevati, množiti), *luxuriam, morbum* (pospešiti), *civitatem* (blagor države spešiti, državo povzdigovati).

Alpes, *ium, f.* Alpe, Planine, ono gorovje, ki oklepa gornjo Italijo in se proti severju in vzhodu mnogotero kroji. Delili so je na: *A. Cottiae, A. Graiae* (*Mont Cenis*, mali *St. Bernhard* do *Aoste*), *Al. Poeninae* (od velikega *St. Bernharda* do *St. Gottharda*); dalje so omeniti: *Alpes Rhaetae* ali *Rhaeticae* (*H. IX, 3*), rhaetske Alpe, od *St. Gottharda* do *Ortlesa*.

Alpicus 3. alpsk, planinsk: *subst. Alpici, Alpljani, planinci, H. XI, 9.*

altāria, *ium, n.* postavek na darilni mizi, žrtvenik.

alte, *adv.* visoko, globoko.

alter, *a, um*, drugi (izmed dveh); *alter-alter*, jeden-drugi; *alteri-alteri*, drugi-drugi;

drugi: *quasi altera civitas* (kakor drugo mesto); *alterum tantum*, še jedenkrat toliko, dvakrat toliko; kot števnik *alter* = *secundus*, drugi.

altercor 1. sporeči se, pričkati se, prepirati se.

alternus 3. jeden za drugim, vrsteč se, premenljiv: *alterna fortuna* (premenljiva sreča), *alternis trabibus et saxis* (ker se hlodovje s kamenjem zaporedoma vrsti).

alterūter, *tra, trum*, kateri koli od dveh, jeden ali drugi.

altitūdo, *inis, f.* višina, višava, visokost: *muri, in altitudinem* (po visokosti); globina: *maris, tres pedes in altitudinem* (tri črevelje globoko); *vallis in altitudinem depressa* (v globino znižana); debelina: *pedales in altitudinem trabes* (črevelj debeli hlodi).

altor, *ōris, m.* hranitelj, reditelj, rednik, odgojitelj.

altus 3. visok: *mons, alta vinea* (visoka, kvišku rastoča trta); globok: *flumen; subst. altum, i, n.* višava, nebo: *ab alto* (z nebeške višave, z neba, *cernere genus hominum*); (zlasti) veliko, odprto, globoko morje: *vela in altum, se in altum dare* (odrinuti po morji), *altiora gl. imus*; globočina (vode): *in altum arbores iacere*; trop. veličanstven, višnji: *altus Iupiter.*

alumnus 3. i. *subst. alumnus, i, m.* hranjenik, gojenec, pitomec.

alūta, *ae, f.* z golunom ustrojeno mehko, tenko usnje, jirhovina.

alveus, *i*, *m.* banja, korito; struga, rečišče (podobno koritu): *recto alveo* (v ravni strugi, v prostem vodotoku); panj, ulj: *verno alveo ingerere flores* (spomladi nanašati med iz cvetja v panj).

amārus 3. grenek, trpek.

ambactus, *i*, *m.* služnik, podložnik.

Ambarri, *orum*, *m.* keltovsk narod, zahodno od Allobrogov z obeh strani reke Arare, klienti haeduvski, C. I, 11. 14.

Ambiāni, *orum*, *m.* primorsk narod belgijsk na jugu od Morinov z glavnim mestom Samarobriva, zd. *Amiens* (od *Ambiani*), C. II, 7. 15; VII, 75.

Ambibarii, *orum*, *m.* keltovsk narod v današnji Normandiji, C. VII, 75.

ambigo 3. (brez perf. in sup.) dvojiti, prepirati se, ne zlagati se: *de regno*.

ambiguus 3. dvoplaten; odt. omahljiv, nestalen, negotov, neizvesten, dvojen: *periculum*, *passus*, *res* (nerazločen), *malum* (dvojen).

Ambilarēti (poleg Kranerja: *Ambivareti*), *orum*, *m.* keltovsk narod, klienti haeduvski, C. VII, 90 (najbrže isti, kakor *Ambluareti*, C. VII, 75).

Ambiliāti, *orum*, *m.* keltovsk narod ob Sommi (*Samara*), C. III, 9.

ambio (*amb-eo*) 4. *ivi* (*ii*), *itum*, hoditi okoli česa, obhoditi, obstopati, okroževati, obdajati, obtekati, obstreti: *comas*, *muros mare ambit*, *ambientes rami* (prosti-rajoče se).

Ambiorix, *igis m.* Ambiorig, poglavar eburonski, ki je Caesarjevi vojski zlo škodljivo zaroto nasnoval, C. V, 24. 27; VI, 2. 5. 30; VIII, 24.

ambitio, *ōnis*, *f.* obhod (zlasti obhod kandidatov v Rimu, da si pridobe glasov občanskih na izboru); odt. prizadevanje drugih ljudij naklonjenost si pridobiti; prositev: *magna ambitione obtinere* (z velikim trdom doseči); pozornost na koga, češčenje, čast, sijaj: *magna ambitione eum perduxit Syracusas*.

ambitus, *us*, *m.* obhod, obtok, obseg: *totius operis*; nezakonito podkupovanje volilcev.

Ambivarīti, *orum*, *m.* belgijsk narod ob desnem bregu Moze, C. IV, 9.

Ambluarēti gl. *Ambilareti*.

Ambrācia, *ae*, *f.* (Ἀμβρακία), mesto na južni meji epirski.

Ambrācius 3. ambrašk: *sinus* (Ambraški zaliv med Epirom in Akarnanijo).

amb-ūro 3. *ussi*, *ustum*, ožgati, osmoditi; sežgati: *ambusta ossa* (pepel).

amentia, *ae*, *f.* brezumje, blaznost, besnost.

amentum, *i*, *n.* pritegač, jermen pritegač na kopji.

amfractus gl. *anfractus*.

amīce, *adv.* prijateljsko.

amīcio 4. *icui* i. *amixi*, *ictum*, odeti, obleči, pokriti, ogrniti: *simulacrum caprina pelle*; *amictus* 3. odet, oblečen: *montes vitibus amicti* (poraščene, preprežene).

amicitia, *ae*, *f.* prijateljstvo: *locum amicitiae* (= *amici*) *tenere* (mesto prijateljsko zavzemati);

prijateljska razmera; (zlasti v polit. oziru) prijateljska zveza: *populi Romani*.

amictus gl. *amicio*.

amiculum, *i, n.* (*amicio*), gornja haljina, plašč, ogrinjalo.

amicus 3. mil, drag, prijeten, prijazen, prijateljsk, udan, ugoden, dober, dobrohoten: *alicui, amicissimus alicui* (prav dober prijatelj, prav zvesto udan), *praesidium quam amicissimum* (kolikor možno zvesta straža), *patriae amicior quam regi* (domovini večji prijatelj kot kralju); *subst. amicus, i, m.* prijatelj, *alicuius*, zlasti državi prijatelj (častni naslov od rimskega senata dajan vnanjim knezom); zaupnik, zlasti *amici*, zaupniki, milostniki, dvorniki, svetovalci (kraljev): *amicorum consilium*.

Amisos, *i, f.* (*Ἀμισός*), utrjeno mesto v Pontu ob zalivu istega imena, pod Mithridatom, ki ga je povekšal, menjaje se s Sínopo, stolica kraljeva, H. XII, 17.

amissio, *ōnis, f.* izgubljenje, izguba: *regni*.

amissus, *us, m.* izguba, izgubitek.

amita, *ae, f.* teta, očetova sestra.

a-mitto 3. *isi, issum*, odpuščati, izpuščati; odt. v nemar-, v ne prid pustiti: *occasionem*; opustiti, znebiti se: *fidem* (t. j. prelomiti prisego); izgubiti: *lumina oculorum, manum, fructus, signum, collem* (posest hriba), *optimates* (milost optimatov), *amisso exercitu* (izgubivši vojsko); (vsled smrti)

izgubiti: *filium*; *pass. amitti*, izgubiti se. — *part. amissus*, izgubljen, *pro amisso* gl. *pro*; *subst. amissa, orum, n.* izgubljeno, gubitki.

amnis, *is, m.* reka.

amoenitas, *ātis, f.* prijetnost, ugodnost, ljubkost, milina, vabljuvost, lepota: *naturae, fluminis*.

amoenus 3. prijeten, prijazen, ljubek, vabljuv.

amor, *ōris, m.* ljubezen, ljubav (do): *am. civium* (prijaznost do občanstva), *am. fraternus* (ljub. do brata, bratoljubje); prenes. pohlep: *nummi, amor habendi* (lakomnost).

a-mōveo 2. *ōvi, ōtum*, odmikati, odstraniti, odvzeti.

Amphictyon, *ōnis, m.* (*Ἀμφικτύων*), prastari attiški kralj, ki je baje Athene zgradil (H. II, 1); po njem so se imenovali sosednji narodi istega svetišča Amphiktyoni, zjedinjeni v zavezi (amphiktyonija) za varstvo svetišča. Najslavniša je pylaejska v Delphi in Thermopylah, zlasti amphiktyonska zaveza imenovana.

Amphipolis *is, f.* (*Ἀμφίπολις*), Amphipol, mesto v Thraciji na Strymonu, l. 439. pr. Kr. pod vodjem Hagnonom ustanovljeno.

amphōra, *ae, f.* glinasta posoda z dvema ročema, pol vedra velik vrč, bačva (Belost.), bečva, «buča».

ample, *adv.* obilno, *amplissime*, najobilnejše; *amplius* gl. zdolaj.

amplector 3. *xus sum*, opletati se, odt. objemati, objeti: *invicem se, patrem*; prijeti

koga za roko: *dextram alii cuius*; prenes. obsezati: *spatium triginta pedum*.

amplexus, *us*, *m.* objem.

amplifico 1. širiti; trop. povečati, povišati, povzdigniti: *auctoritatem, gratiam*.

amplio 1. razprostraniti, razširiti: *regnum*; pomnožiti, povečati: *numerum senatus*.

amplitudo, *inis*, *f.* širni obseg, širina, veličina, obilnost: *cornuum*; trop. oblast, ugled: *civitatis*; znamenitost, vzvišenost: *rerum gestarum*.

amplius, *adv.* (*comp.* od *ample*), dalje, več, više (od, nego); (o času): *amplius sex horis* (več nego šest ur); v večji meri, več, še vrh tega: *atque hoc amplius* (in še vrh tega), *neque amplius quam* (nič več nego), *paulo amplius abesse* (nekoliko dalje), *multo etiam amplius* (še mnogo več); (pri števniki in določbi mere često brez *quam*): *non amplius una veste uti* (ne več nego jedno obleko nositi), *non amplius novem annos* (ne stareji kot . .), *circuitus milium amplius quinquaginta* (od več nego 50,000 korakov), *spatium non amplius est pedum sexcentorum* (nima več nego . .), *triginta amplius annos* (več ko 30 let); (z nasled. *abl.*): *non amplius quinque milibus passuum* (ne več nego 5000 korakov).

amplus 3. obsežen, obširen, prostran, velik, znamenit, obilen: *civitas, urbs nomine quam opibus amplior, laus, auctoritas, ampliores copiae* (veče trume), *ampliores copias dimittere* (veči del trum), *amplius*

obsidum (več talnikov), *quo plura, eo ampliora* (čim več — tem več); trop. krasen, sijajen: *funus, epulae*; slaven, odličen, visok, plemenit: *familia, amplissimo genere natus*.

ampūto 1. odrezati, odsekati: *caput, manum*.

Amūlius, *i*, *m.* sin Procov, kralj v Albi Longi, ki je starejšega brata Numitorja s prestola pahnil, sina mu umoril in vnuka Romula in Rema dal izpoložiti, H. X, 2.

Amyntas, *ae*, *m.* 1.) *Amyntas II.*, kralj macedonski, izpulil je kralju Pausaniji vladarstvo ter umrši zapustil tri sinove: Alexandra, Perdikko in Philippa, izmed katerih je prva dva mati Eurydika ugonobila; Philipp je bil oče Alexandra Vel., H. V, 1. — 2.) *Amyntas*, Philippov vojskovodja, kterege je bil s Parmenionom in Attalom v Asijo naprej poslal, H. V, 12. — 3.) *Amyntas*, hraber vojvod Alexandra Vel., sin Andromenov, po Alexandrovi smrti kraljev namestnik Baktrianom, H. VIII, 3.

an gl. slovnico.

anagnostes, *ae*, *m.* čitatelj (ki drugim čita).

Anartes, *ium*, *m.* Anarti, narod v Daciji ob reki *Tibiscus* (Tamiš), do katerih je poleg Caes. *Silva Hercynia* segala, C. VI, 25.

Anaxarchus, *i*, *m.* (*Ἀναξαρχος*), slaven philosoph, rodом iz Abdere, spremljevalec Alexandra Vel. na vojskah, H. VII, 17.

Anaxilāus, *i*, *m.* (*Ἀναξίλαος*), tyrann v Rhigiji, rodом iz Mes-

senije, polastil se je Zankle na Siciliji s pripomočjo pregnanih Samljanov in Milečanov, naselil potem mesto z Messenci ter ga imenoval Messano (l. 497—494. pr. Kr.) Odlikoval se je po pravičnosti in zmernosti. Po smrti njegovi (l. 476.) sprijel je zvesti mu suženj Micythus varstvo sinov, ki so l. 467. vlado prevzeli, a po 6 letih bili pregnani, H. IX, 2.

Ancalites, *um*, *m.* Ankaliti, britansk narod, C. V, 21.

anceps, *cīpītis*, dvoglav, dvoličen; odt. dvoj, dvojen, dvostransk: *locus, ancipiti proelio pugnare* (na dve strani); negotov, dvomljiv, nevaren; neodločen: *certamen, proelium*.

Ancile, *is*, *n.* majhen, podolgasto okrogel ščit, kateri je baje za Nume z neba pal. Z njegovo ohrambo v zvezi bil je obstanek in množitev rimske oblasti, zato je Numa, da bi pravega nikdo ne izmaknil, najrajst po vsem enakih dal ponarediti in od Salijev kot svetinjo čuvati, torej *Ancilia*, ancilije, H. X, 4.

ancilla, *ae*, *f.* dekla, služabnica, sužnja, robinja.

ancōra, *ae*, *f.* sidro, maček, kotva: *in ancoris* (na sidrih), *in ancoris tenere*, — stare (na sidrih ali mačkih statih), *ancoras tollere* (mačke dvigati), *ancoras iacere* (spuščati), *ancoram trahere* (izvleči, utegniti).

Ancus gl. *Marcus*.

Andes, *ium*, *m.* (C. VII. 4, *Andi*), Andi, keltovsk narod na severji od Loire, v današnjem Anjou z glavnim mestom *Iulio-*

māgus (*Angers sur la Mayenne*), C. II, 35; III, 7.

Andocides, *is*, *m.* (Ἀνδοκίδης), rojen v Athenah l. 458. pr. Kr. Zapleten v Alkibiadovo pravdo zaradi razbitja Hermejevih kipov, izposloval si je sicer ta glasoviti govornik oproščenje, ker je krivce imenoval, a sumnje se ni mogel iznebiti, in bil je z atimijo kaznovan (l. 414. pr. Kr.)

Andocumborius, *i*, *m.* poslanec remski, C. II, 3.

Andranodōrus, *i*, *m.* (Ἀνδρανόδωρος), Syracusanec, zet Hieronov, jerob Hieronymov (gl. tega), H. IX, 31.

Andriscus, *i*, *m.* (Ἀνδρίσκος), človek nizkega rodu, kateri se je razglašal za sina macedonskega kralja Perseja z imenom Philippus (odt. *Pseudophilippus* zvan). Našuntal je Macedonce k tretji vojni proti Rimljanom, kateri so ga premagali, ujeli in s triumphom v Rim odvedli, H. XI, 31.

anfractus, *us*, *m.* ovinek: *longiorem habere anfractum, capere anfractum* (ovinek vzeti, po ovinku ali na ovinek iti).

anguis, *is*, *m.* kača, zmija, gad.

angūlus, *i*, *m.* ogel, kot.

angustiae, *arum*, *f.* ožina, tesnina, soteska: *pontis, itineris, angustias* (= *angustam viam*) *occupare, angustiae valli* (ožina obkopa), *locorum* (ozek klanec, ožina, soteska); trop. stiska, težkota, nevolja: *angustiis premi* (biti v stiskah).

anguste, *adv.* ozko, tesno, stikoma: *angustius milites collocare* (na ožji prostor stis-

niti); trop. pičlo, oskodno: *frumentum angustius provenit*.
angustus 3. ozek, tesen: *iter*, *locus*, *angustiora castra* (ožji = manj obsežen); trop. tesen, tesnoben, oskodnen, pičel, težaven, nevaren: *res*; *subst. angustum*, *i*, *n*. stiska, nevarnost: *res est in angusto* (stvar je v nevarnosti, položaj je nevaren).

anhēlo 1. dihteti; trop. hlepeti: *inopia anhelans* (silna potreba).

Anicia, *ae*, *f*. sorodnica Pomp. Attica.

anīma, *ae*, *f*. dih, sapa, duša (kot životna moč), življenje: *animam efflare*, — *emittere* (izdihniti, dušo pustiti).

animadverto (*i*. loč. *animum adverto*) 3. *ti*, *sum*, duh ali pozornost obračati na kaj, paziti, opaziti, zapaziti, čutiti; odt. *i* v srce vtisniti; uvideti, videti: *rem, quendam scribentem*; kazniti, kaznovati: *aliquem pro scelere, in aliquem*.

anīmal, *ālis*, *n*. živo bitje, životinja, žival, stvar.

anīmātus 3. (*anīmo* 1.), oživljen, živ; misleč: *insulae bene animatae* (dobro misleč); srčen, pogumen: *exercitus*.

anīmōsus 3. živ, srčen, hraber, silen: *equus* (isker), *bellum*; *os* (krepka beseda).

anīmus, *i*, *m*. (ἀνέμωσ), (razumna) duša, duh: *animi labor* (duševni trud), *animi bona* (duševne vrline), *animo* (v duhu) *suos confirmare*, *animo permoveri*; (češče opisuje osebe): *animi Gallorum* = *Galli*, *animi omnium*, *militum* itd.; zlasti

misel, razum, duh: *animo circumspicere*, — *providere*, *animo meditari* (v duhu na kaj misliti); pazljivost: *animum intendere* (obrniti); svest, zavednost: *animus relinquit aliquem* (onesvesti se kdo); — duša, čut, srce; *aequus, animo placari* (v srcu pomiriti se), *concordi animo* (složno), *uno animo* (soglasno, jednodušno); srce, misli (*plur.*), čud, svojstvo: *promptus* (*victis parcendi*), *animum mutare, bono animo esse in aliquem* (dobro misliti za koga, dober biti komu), *isto animo esse* (tistih mislij biti), *inimico animo* (sovražen), *animo bellare cum aliquo* (s [sovražnim] mišljenjem); srce, srčnost, pogum, hrabrost: *paratus, strenuus, magnus, animus accedit alicui, vir singularis animi, animum submittere* (srce izgubiti), *animo deficere* (srce kopni komu), *hostes animis concidunt* (sovražnikom upada srce), *animum frangere* (srce potreti), *animos erigere* (srce-, srčnost delati), *aliquem infirmiore animo adoriri* (manj srčnega), *animo fidenti atque infesto Romanis* (s predrznostjo in srditostjo proti R.); zlasti preobilna srčnost, prevzetnost, oholost: *animos extollere alicui* (prevzetne misli obuditi komu); — volja, nakana, namera: *animo bono aliquid facere, est mihi* —, *habeo in animo* (imam nakano, namerjavam), *mente et animo insistere* (z umom in voljo = z vso dušo), *hoc animo consistere* (s tem umišljajem, sklepom); — jeza, strast:

animum regere; veselje, naslada, zabava: *animi causa* (za zabavo) *alere leporem, animus est potare*. — spomin, pamet: *in animo alicuius esse* (v spominu biti komu, t. j. nepozabljen biti).

Anio, *ēnis*, *m.* Anien, pritok Tibere, dela mejo med Latijem in Sabinskim.

annālis, *is*, *m.* (*sc. liber*), obično v plur. *annāles, ium*, *m.* (*libri*), letopisi, v katerih so poglobitve dogodbe vsakega leta zapisane.

annecto (*ad-necto*) 3. *exui, exum*, privezati, spojiti; *annexus*, držeč se, spojen: *arena saxis annexa*.

annicūlus 3. jednoleten.

annītor (*ad-nītor*) 3. *nīsus* ali *nīxus sum*, opirati se; trop. prizadevati si, upirati se, napenjati se.

anniversārius 3. vsakoleten, obleten: *sacrificium, hostis, dies anniversarius* (obletnica).

annōtīnus 3. lanjski: *navis*.

annuo (*ad-nuo*) 3. *ui, ūtum*, namigniti, prikimati; odt. obe-tati, obljubiti.

annus, *i*, *m.* leto, *tempus anni* (letni čas, vreme), *anno post* (leto poslej); plur. *anni*, leta, časi: *in nostros annos*; leta življenja, doba, starost.

annuus 3. leten, jednoleten, *magistratus, tempus annum* (jednoletna doba), *sufētes annui creantur* (volijo se za jedno leto).

anser, *ēris*, *m.* gos, gosjak.

Antandrus, *i*, *m.* (*Ἀντανδρός*), brat Agathoklejev, tyranna syrakuskega, zmagal je Punce pri obsedanji Syrakus, H. IX, 24.

ante, *adv.* pred, prej, poprej: *ut ante dictum est, paulo ante* (malo prej), *aliquot diebus ante, paucis ante gradibus* (malo korakov poprej). — *Praep. c. acc.* pred: (o prostoru) *ante regiam, ante oppidum*; (o času) *ante hoc tempus* (pred, t. j. do tega časa, do tedaj), *quod ante tempus* (do katerega časa), *ante diem quintum Kalendas Apriles* (t. j. petega dne pred Kalendami aprilovimi ali 28. dne marcija).

antea, *adv.* pred, prej, popred, poprej, pred tem.

anteactus 3. (*part.* od *ante-ago* 3), prejšnji.

ante-cēdo 3. *cessi, cessum*, spredaj hoditi, — iti, iti pred kom, naprej iti: *antecedentes* (predhodniki), *agmen antecedere* (prednja četa biti); trop. preiti, prehiteti, preseči, prekositi: *aliquem in vitio, in amicitia; aliqua re*, s čim: *indole, fortitudine, magnitudine, scientia, omnium temporum dignitatem et gratiam* (večo veljavo in več vpliva kot v vseh prejšnjih časih imeti); (absol.) *tantum potentiā* (toliko več premoči z oblastjo, odlikovati se).

ante-cello 3. moleti iznad česa; odt. trop. *alicui*, vzvišati se nad koga, odlikovati se, preseči.

antecursor, *ōris*, *m.* predhodnik, predteča; (v vojaškem govoru) *antecursores*, prednja četa.

ante-eo 4. *vi i. ii*, preiti, naprej iti; trop. presegati, prekositi koga s čim: *virtute viros*.

ante-fěro, *ferre*, *tŭli*, *lātum*,
nesti spredaj, — naprej,
— pred kom; trop. predpo-
stavljati, staviti nad kaj,
više ceniti od česa: *pacem*
bello, *religionem irae* (strah
božji nad jezo staviti), *ante-*
ferri virtute (po hrabrosti).

antelatus gl. *antefero*.

antelucānus 3. preddneven,
ran: *tempore antelucano* (pred
svitom).

antenna, *ae*, *f.* jadrenica,
rahnica, kjer se jadra pri-
vezujejo.

ante-pōno 3. *sui*, *sŭtum*, pred-
postaviti, staviti pred
koga, više ceniti od koga,
prednost dati: *senem aequa-*
libus, *aliquem sibi*, *occupationes*
Britanniae (dativ.), t. j. pred
pohodom v Britannijo prednost
dati čemu.

ante-sto 1. stěti, spredaj stati;
trop. boljši biti od česa,
presecati.

ante-vertō 3. *ti*, *sum*, prehi-
teti, *alicui*, pred čim opravi-
viti kaj: *omnibus consiliis*
antevertendum existimavit (pred
vsemi naklepi to opraviti, da..)

antidōtum, *i*, *n.* lek zoper strup,
protiven lek, protistrup.

Antigēnes, *is*, *m.* (*Ἀντιγένης*),
vojaški poveljnik Alexandra
Vel., rodom iz Pallene, vodja
macedonske phalange, H.
VIII, 10.

Antigōnus, *i*, *m.* (*Ἀντιγόνης*), sin
macedonskega kneza Philippa,
roj. 385 pr. Kr., zlasti imeniten
vojskovodja Alexandra Vel.,
prejel je pri delitvi veliko Phry-
gijo ter si pridela kasneje kra-
ljevi naslov, H. VIII, 3.

Antiochĭa, *ae*, *f.* glavno mesto
Syrije.

Antiōchus, *i*, *m.* (*Ἀντίοχος*), s pri-
devkom *Magnus*, kralj syrski,
dal se je Hannibalu zvoditi
v vojno proti Rimljanom ter
izgubil po bitvi pri Magnesiji
l. 190. pr. Kr. celo prednjo Asijo
(na zahodu od Taura), H. XI,
20 in nasl.

Antipāter, *tri*, *m.* (*Ἀντίπατρος*),
zaupnik in vojvod Philippov;
bil je poslan v Athene, da bi
z Athenci mir sklenil (H. V, 11);
ob Alexandrovi odsotnosti za
kraljevega namestnika postavl-
jen je zatrl vstajo grško.
Kasneje je pripravljala ostrup-
ljenje Alexandru in bil po nje-
govi smrti sovaruh pričako-
vanega sina Alexandrovega
(VIII, 2). Sinovi so mu bili:
Kassander, Philippus in Iollas
(VII, 18).

antĭque, *adv.* staro, v starem
času: *nomen loco positum anti-*
quius urbe (ime kraju prideto
v starejem času, t. j. prej nego
so mesto bili ustanovili).

antiquitas, *ātis*, *f.* stari vek,
starodavnost; dogodbe nek-
danjosti, starinoznanstvo;
(visoka) starost: *generis*.

antiquitus, *adv.* nekda, v nek-
danjih časih, iz davna, od
nekda: *in fide esse*.

antĭquus 3. prejšnji, nek-
danji, star: *arma* (prvotno),
tempus, *locus*; (od nekda ob-
stoječ) star: *familia*.

antistes, *ītis*, *m.* predstojnik
(svetišča), svečenik.

Antistius, *i*, *m.* (*C. Ant. Regi-*
nus), legat Caesarjev, C. IV, 1;
VII, 83.

Antōnius, i, m. 1.) *Gaius Ant. Hybrida*, stric triumvira M. Antonija, consul s Ciceronom l. 63. pr. Kr. (H. XII, 19). Bil je potajni pristaš Catilinine zarote. Po njenem izbruhu je moral vojsko zoper urotnike v Etrurijo peljati, a v dan bitve je oddal, z bolehnostjo se izgovarjaje, povelje Petreju. Poslej je odšel v svojo provincijo Macedonijo. L. 59. je bil tožen, da se je bil Catilinine zarote udeležil in denarje izsiloval, in zaradi tega obsojen. — 2.) *Marcus Antonius (Triumvir)*, najzvestejši pristaš Caesarjev. Bil je njegov legat in quaestor v Galliji (C. VII, 81; VIII, 24. 50), postal z njegovo pripomočjo augur in narodni tribún (l. 50.) ter se upiral sklepom senatovim. Po Caesarjevi smrti vzdignil se je z vojsko na njegove morilce, a sklenil koncem l. 43. z Octavianom in Lepidom pogodbo (drugi triumvirat), vsled ktere so sovražne ali sumljive državljane izgnjali in morili. A ko je pozneje soprogo Octavijo, Octavianovo sestro, odvrigel in aegyptovski kraljici Kleopatri rimske provincije dajal, ostavili so ga najuglednejši pristaši, a senat mu je napovedal vojsko. Bitka je bila pri Actiji 2. sept. l. 31. Antonius je zmagani pobegnil v Aegypt, kjer se je sam ugonobil, H. XII, 26 — 28.

antrum, i, n. (ἄντρον), votlina, špilja, jama.

Antyllus, i, m. glasnik consula Opimija, H. XII, 5.

anūlus, i, m. prstan, pečatni prstan.

anxius 3. tesnoben, plašen, boječ, nemiren zaradi česa: *ambiguo periculo* (ablat.), *anxium tenere aliquem* (plašiti); *adv. anxie*.

Aornos, i, m. i. f. (ἄορνος, brezptičji), pečina v Indiji z gradom med rekama Kophen (Kabul) in Indus od Alexandra Vel. obsedana, H. VII, 11. 12.

Apenninus, i, m. Apennin, apenninsko gorovje v Italiji.

aper, apri, m. veper, divji prasec.

apērio 4. *ērui, ertum*, odpreti: *portas, cuniculos*; prenes. *se, razgrinjati se, pokazati se: campi se aperiant*; trop. odkriti, razodeti, oznaniti: *consilium, rem omnem* (vse), *res se aperit* (zjasni se); razglasiti, naznaniti, razodeti: *sensus suos aperuisse videbatur*; *part. apertus* 3. kot *adiect.* razkrit, razgaljen, nag: *pars corporis*; razkrit, gol: *latus* (goli, od čet ali okolice nezakriti bok), *aperto latere aggredi* (v razkriti bok napasti koga), *ab latere nostris aperto* = *ab ea parte, ubi latus nostris apertum erat*; *aperti* (*sc. milites*), nezakriti s prso: branmi; odprt, otvorjen, prost, plan: *urbs, campi, locus, litus, regio non apertissima* (ne kaj prost, otvorjen kraj); — trop. očitno, jasen, razviden: *harum rerum nulum erat apertum crimen* (o teh stvareh ni bilo očitne obdolžbe), *fuit apertum* (bilo je očitno, razvidno), *apertum est mihi* (znano mi je).

aperte, adv. odkrito, očitno.

apis, is, f. bčela, čbela.

Apis, *is*, *m.* od Aegypčanov v mestu Memphis češćeni sveti bik.

Apollo, *inis*, *m.* Apollon, sin Iupitrov in Latonin, brat Dianin, na otoku Delos rojen, bog streljanja z lokom, zdravilstva, prerokovanja (προφήτης αὐτοῦ Διός), pesništva in godbe. Kot predstojnik delphskega oracula nazivlje se *Pythius*. Kasneje še le so ga solnčnemu bogu (*Sol*) jednačili in *Phoebus* priimenovali.

Apollocrātes, *is*, *m.* (Ἀπολλοκράτης), najstarši sin Dionysija II., tyranna syrakuskega, H. IX, 8.

Apollonienses, *ium*, *m.* Apollonijani, stanovniki thraške Apollonije ob Pontu Euxinu, H. V, 9.

apparātus, *us*, *m.* priprava: *sine apparatu*, *belli apparatus* (vojna priprava); zlasti bojno orodje, stroji: *navalis, apparatus et munitiones* (bojni stroji in obkopi); krasna priprava, sijajnost, krasota, lesk(ota), gizda: *ludorum, superbus, regius*; oprava: *divitiarum* (bogata oprava).

appāreo (*ad-pareo*) 2. *ui*, *itum*, prikazovati se, pokazati se, kazati se, pojaviti se, na svetlo-, na dan priti: *armati apparent, res apparet*; trop. jasno, očitno, očevidno biti: *virtus Romana apparuit* (pokazala se je v pravi svetlobi); *alicui* (kakemu poglavarju javni podvornik biti) streči komu, služiti koga, dvoriti.

appāro 1. (*ad-paro*), pripravljati, pripraviti, prirediti, priготoviti, priprave delati: *expeditionem, bellum, aggerem* (gradivo za obsedni nasip priготoviti), *se in casum* (pripravljati se za slučaj); *namerjati*, *naklepati*; (z infinit.) pripravljati se: *hoc facere apparabant*.

appellātio, *ōnis*, *f.* nagovarjanje; nazivanje z imenom, naziv, naslov.

1. **appello** 1. ogovarjati, nagovoriti, pozdraviti: *aliquem, nominatim* (poklicati, pozvati), *a Viridomaro appellatus* (nagovorjen); razglasiti: *regem*; imenovati, zvati: *cognomine appellari*.

2. **appello** (*ad-pello*) 3. *pūli*, *pulsum*, pritirati, dotiravati, tirati kam, odt. *classem i. cum classe appellere ad* (brodovje pritisniti, pristaviti k bregu, z njim pristati k bregu), *navis appellitur* (z ladjo pristanemo), *scaphas remove et appellere* (čolne odvažati in dovažati).

appēto (*ad-peto*) 3. *ivi i. ii, itum* (posezati za čim); trop. poganjati se za kaj, hrepeneti za čim, želeti, iskati: *maiores res, amicitiam, regnum*; (sovražno) napasti: *veneno aliquem* (otrovati hoteti); (intrans.) bližati se: *appetit dies, lux* (svit se bliža, dan se zaznava).

Appius 3. Appijev: *via Appia* ali samo *Appia*, Appijeva cesta (z Rima v Campanijo in Brundisium, od censorja Appija Claudija narejena).

Appius Claudius gl. *Claudius*.

applausus, *us, m.* ploskanje; pohvala, odobravanje.

applīco 1. *āvi* (i. *ui*), *ātum* (i. *itum*), prisloniti, naslanjati: *corpus ad molem, se ad arborem, se trunco* (na deblo se nasloniti); pristavljati, pristaviti: *scalas moenibus; ramos vadis* (vesla, t. j. ladjo k bregu pritiskati, pristati z njo k bregu); trop. *se*, pridružiti se komu: *ad societatem*.

appōno (*ad-pono*) 3. *sui, situm*, položiti, postaviti k čemu, pred koga: *filium epulandum* (za obed); narediti; *appositus* 3. narejen: *crepido*; prenes. pridati, pridodati, pridružiti: *custodes alicui*.

apporto (*ad-porto*) 1. prinesti s seboj, pripraviti, pridobaviti.

appositus gl. *appono*.

apprīme, *adv.* posebno, zlasti.

apprōbo (*ad-probo*) 1. odobravati, odobriti, pohvaliti.

appropĕro (*ad-pr.*) 1. kam hieteti.

appropinquo (*ad-prop.*) 1. približati se, bližati se: *moenibus urbis, ad hostes, hostibus, castris, Oceano*; trop. *primis ordinibus* (bližati se, blizu biti povišanju na prve centurionske službe); (o času): *meridies appropinquat, vespere appropinquante* (ko se je večer bližal), *appropinquans victoria* (bližnja, prihodnja zmaga).

apricus 3. solnčni toploti izpolnjen, prisojen.

Aprīlis, *e*, aprilsk, aprilov: *Kalendae* (gl. *ante*).

apto 1. pripravnati; pripravljati, pripraviti: *opus puero*.

aptus 3. prikrojen; odt. pripraven, primeren, prikladen: *ad aliquid; reliqua illis aptiora*; (o osebah) pripraven, prav, sposoben, dober: *ad huius generis hostem, ad omnia imitanda* (sposoben vse posnemati); *cras aptus erit* (bode pripraven, v stanu).

apud, *praep. c. acc.* pri: *apud Artemisium, apud aliquem remanere, apud eum* (v njegovem obližji) *non futuros*; — vpričokoga, pred kom: *dicere (loqui) apud aliquem*; — pri, po mislih koga: *apud plebem valere, tantum apud me dignitas potest*.

Apūlia, *ae, f.* pokrajina v doljni Italiji ob obeh straneh reke Aufida, ktera jo deli na Daunijo in Peucetijo.

aqua, *ae, f.* voda; *aquarum illuvies* (povodenj), *aquae immensae* (poet. opisanje za morje).

Aquae Sextiae, *arum, f.* Toplice Sextijeve, rimska naselbina, ustanovljena l. 123. pr. Kr. po C. Sextiji Calvinu, s toplicami (zdaj Aix pri Marseilli). V obližji je zmagal Marius Teutone l. 102. pr. Kr.

aquātio, *ōnis, f.* hojenje po vodo ali na vodo, donasanje vode, napajanje, napoj.

aquātor, *ōris, m.* vodar, vodonosja.

aquila, *ae, f.* orel, tudi kot bojno znamenje rimske legije.

Aquileia, *ae, f.* Oglej, mesto v gornji Italiji (*Gallia transpadana*), l. 182. pr. Kr. ustanovljeno. Bilo je cvetoče trgovsko mesto in v cesarski dobi vhodišče v Italijo.

aquilifer, *i*, *m.* orlonoša, zastavnik.
Aquilius, *i*, *m.* (*Manius*), consul s C. Sempronijem, H. XII, 3.
aquilo, *ōnis*, *m.* sever (veter in severna stran).
Aquitāni, *ōrum*, stanovniki Aquitanije, C. I, 1.
Aquitānia, *ae*, *f.* jeden glavnih delov transalpske Gallije, med Pyrenaeji, Garumno, Oceanom in rimsko Provincijo, največ od iberskih rodov obljudena, C. I, 1; III, 20.
ara, *ae*, *f.* žrtvenik, oltar.
Arābes, *um*, *m.* Arabi, stanovniki Arabije; *Arabes agrestes*, arabski seljaki.
Arābia, *ae*, *f.* dežela južne Asije, od starih deljena na pustotno, srečno in kamenito.
Arachōsii, *ōrum*, *m.* stanovniki Arachosije jugovzhodne pokrajine persijskega kraljestva, na jugu od Gedrosije, zdaj Kandahar z jugozapadnimi deli Kabula, H. VIII, 3.
Arar, *āris*, *m.* pozneje *Sauconna* (odt. zdaj *Saône*), znamenita reka v deželi haeduvski in sequanski, izvirajoča iz gore *Mons Vosegus* in pri Lugdunu v Rhodan tekoča, C. I, 12. 13. 16; VII, 90.
arātor, *ōris*, *m.* oratar, orač, rataj.
arātrum, *i*, *n.* plug, oralo.
Arātus, *i*, *m.* (*Ἀρατος*), rodom iz Solov (*Soli*) v Ciliciji, okoli l. 271. na dvoru macedonskega kralja Antigona Gonate, po čigar nasvetu je astronomsko delo Eudoxa Knidskega v naučno pesen: *Φαινόμενα καὶ Διοσημεία*, t. j. zvezdni prikazi in vremenska znamenja, pre-

delal. To še ohranjeno pesen so stari visoko cenili. Mladi Ciceron jo je v versih polatinil in nektare ulomke tega prevoda imamo še zdaj.
Araxes, *is*, *m.* 1.) reka v Armeniji, zd. Aras, ktera se izliva v Hvalinsko morje; 2.) reka blizu Persepola, zd. Bendemir, ki se izliva v slano jezero Bachtegkan, H. VI, 38. — Pod Araxom H. I, 8. omenjenim razume se menda Iaxartes.
Arbactus, *i*, *m.* (tudi *Arbaces*), assyrski namestnik starejega Sardanapala v Mediji, ki se je zoper svojega vladarja spuntal in ga premagal, H. I, 3.
Arbēla, *ōrum*, *n.* (*Ἀρβηλα*), mesto v Assyriji, na glasu zbog poboja Dareja Codom., H. VI, 32.
arbiter, *tri*, *m.* razsodnik; posrednik; priča.
arbitrium, *i*, *n.* izrek (razsodnikov), mnenje, razsodek o čem: *regni*, *ex arbitrio* (po izreku), *ad arbitrium redit summa omnium rerum*, *fatorum arbitria* (določba), *agere arbitrium alicuius rei* gl. ago; razsodnost, sprevidnost: *rem alicuius arbitrio permittere*; samovoljni izrek, samovolja: *unius arbitrio res p. geritur*; volja, volitev, izvoljenje: *ad suum arbitrium*; (po svoji volji), *suo arbitrio bellum gerere*, *liberum mortis arbitrium*; oblast, moč: *non est arbitrii nostri* (ni v naši moči).
arbitror 1. (iz tehtnih vzrokov in z dobro vestjo) meniti, misliti, imeti za kaj, soditi: *nihil tutum*, *nemine arbitrante* (ne da bi kdo mislil, slutil), *ut Helvetii arbitrantur*.

Arcādes, *um, m.* Arka di, stanovniki Arkadije.

Arcādia, *ae, f.* (Ἀρκαδία), srednja pokrajina na Peloponnesu odtod adj. *Arcādus* 3. arkadsk.

arcānus 3. (*arceo*), skriven, tajen; *subst. arcanum, i, n.* obično v plur. *arcana, orum, n.* skrivnost, tajnost, tajstvo.

arceo 2. *ui*, ograditi; odvržati, odvrniti, braniti od česa, odbijati, odganjati od česa: *hostem finibus, naves missilibus, hostem commeatibus* (sovražniku dovažanje zapreti).

Arcesilāus, *i, m.* (Ἀρκεσίλαος), 1.) vojvod Alexandra Vel., dobil je po njegovi smrti Mesopotamijo, H. VIII, 3. — 2.) prijatelj Agathoklejev, umoril mu je sina Archagatha, H. IX, 25.

arcesso 3. *ivi, itum*, poslati po koga, dozvati, prizvati, poklicati: *filiam ad se, aliquem in auxilium* i. *auxilio, auxilia ex Britannia, legiones in provinciam*; pred sodbopozvati koga, tožiti koga za kaj ali česa; na odgovor poklicati (*aliqua re*, zaradi česa).

Archagāthus, *i, m.* (Ἀρχάγαθος), sin kralja Agathokleja, jadral je z očetom v Afriko in vodil, ko se je Agathokles na Sicilijo vrnil, vrhovno vojno poveljstvo. A ko se je po vrnitvi očetovi bitka s Punci začela in za Agathokleja nesrečno končala, pobegnil je Arch. z očetom vred skrivaj, pa bil je od njega ločen, od svojcev vjet in od Arcesilaja umorjen, H. IX, 22. 25.

Archelāus, *i, m.* (Ἀρχέλαος), vojskovodja kralja Mithridata Vel. Pontskega, večkrat od Sulle premagan, H. XII, 13.

Archias, *ae, m.* (Ἀρχίας), poveljnik thebanski, ki je Kadmejo vojskovodji spartanskemu, Phoebidi, izdal (382. l. pr. Kr.) in se tako na prvo mesto Spartanom prijazne stranke povzdignil. A ko so se prognanci pod Pelopidom skrivaj vrnili, napadli so ga, ker se vkljub prijateljskim opominom ni varoval, s pajdaši vred pri obedu ter ubili, H. IV, 8.

Archimēdes, *is, m.* (Ἀρχιμήδης), roj. v Syrakusah l. 287. pr. Kr., glasovit matematik in mehanik. Svoje zmožnosti je pokazal seštevno pri obsedanju rojstnega mu mesta v drugi punski vojni. Pri zavzemanju mesta se je mirno sedeč v matematiške, po pesku narisane podobe zamislil, a bil od krutega vojaka, kateremu je viknil: *noli turbare circulos meos*, vkljub prepovedi poveljnika Marcella, pobit, H. IX, 32. 36.

Archinus, *i, m.* (Ἀρχίνος), neki Athenec, H. IV, 8.

architectus, *i, m.* stavitelj, zidarski umetnik.

Archon, *tis, m.* (Ἀρχων), rodом iz Pelle v Macedoniji (odtod *Pellaeus* zvan), dobil je po Alexandra Vel. smrti Babylo-nijo, H. VIII, 3.

arcte i. *arctus* 3. gl. *arte, artus* 3.

Arctos, *i, f.* (ἄρκτος), medvedka, kot ozvezdje veliki in mali medved ali burovž ob severnem polu; prenes. severni tečaj a. pol, sever sploh.

arcus, *us*, *m.* lok (za streljanje).
Ardea, *ae*, *f.* prastaro mesto Latija, od l. 442. rimska naselbina.

ardēlio, *ōnis*, *m.* siten postopáč (ki se v vse vtika).

ardeo 2. *si*, *sum*, goreti, žareti: *cupae ardentēs*; trop. goreti, žgati se, paliti se: *siti* (od žeje); *ut triumphus arderet* (da bi triumph zgorel); goreč -, iskren biti: *aetas ardet*; (o strasti) plamteti, goreti, vnet biti: *ad ulciscendum* (za maščevanje), *Gallia ardet* (v Galliji vre).

ardor, *ōris*, *m.* vročina, žar: *regionis*; trop. (o strastih) gorečnost, vnetost: *tanto ardore pugnare*; ogenj, goreča želja: *incredibili ardore mentis accendi* (od neverjetnega ognja v duhu vnet biti); pogum, bojaželjnost: *exercitus, ardorem militibus inicere, tantus ardor animis regis accessit* (pogum kraljev se je tako razvnel).

Arduenna silva, *ae*, *f.* Ardenska šuma, prostirala se je čez 4000 stadij po severno-vzhodni Galliji od Rhena in mej treverskih do mej remskih, i (poleg C. VI, 33) tje do Skalde. Današnje Ardensko pogorje je le severni del tega gozda, C. V, 3; VI, 29. 31.

arduus 3. strm: *semita, ascensus*; subst. *arduum*, *i*, *n.* strmina, strma višina: *per ardua niti*; — trop. težek, težaven, trudovit: *nihil arduum sibi existimare*; težko pridobljiv, trudljiv: *gloria*; visok, vzvišen: *ad ardua tendere*.

area, *ae*, *f.* prostor, prosta raván, zlasti gumno (kjer mlatijo).

Arecomīci gl. *Volcae*.

arēna, *ae*, *f.* pesek, često v plur. peskovina, peščena: *steriles arenae* (puščava).

Arēte, *es*, *f.* soproga Dionysijeva, sestra starejšega Dionysija syrakuskega, H. IX, 6.

argenteus 3. srebrn: *patera, effigies*.

argentum, *i*, *n.* srebro; *argenti metalla* (srebrni rudniki); metonym. srebrnina, srebrno posodje: *argentum de muro iacere*.

Argīlius, *i*, *m.* Argilec, rodом iz Argila v Thraciji.

argilla, *ae*, *f.* bela glina, ilovica.

Argīvi, *orum*, *m.* stanovniki argolski z glavnim mestom Argos, H. IV, 13.

Argolīcus 3. (iz pokrajine Argolis) argolsk; poet. gršk sploh: *classis Argolica* (grško brodovje vračajoče se s Troje).

Argos, *n.* (le v nom. in acc.), plur. *Argi, orum*, *m.* glavno mesto argolske pokrajine na Peloponnesu.

argumentum, *i*, *n.* (dokazni) razlog, dokaz (po sličnosti znakov), prilika; znak, znamenje (po katerem se kaj spozna).

arguo 3. *ui, ūtum*, dokazati, dolžiti, obdolžiti; prepričati česa, spričati komu kaj: *crimine*; za napako razglasiti, karati, grajati: *animi levitatem*.

Argyraspidēs, *um*, *m.* (pr. adiect. *argyraspis*, ἀργύραςπις, srebroščiten), srebroščitniki, Alexandrovi vojaki, H. VII, 6.

- Ariarāthes**, *is*, *m.* kralj Kappadocije, H. VIII, 5.
- arīdus** 3. *suh*, vel: *solum*, *materies*, *herba* (osmojen); *subst.* *arīdum*, *i*, *n.* suho, suhota.
- aries**, *ētis*, *m.* oven; (kot obsedno napadalo) oven, zidoder (debela klada z železno glavino, ki je imela podobo ovno; bila je 80 — 100 črevljev dolga, viseča izpod oprtega bruna, s katero so obsedanci na vso moč prebijali ozidje. Na zadnjem koncu je visela velika teža udarcem v ojačanje. Okolo 1500 vojakov je bilo navadno treba, da so tak stroj verdévali); *pro ariete*, kot oven (lomilo valovom nastavljeno).
- Arii**, *ōrum*, *m.* stanovniki Arije, pokrajine persijske, med Hyrkanijo, Gedrosijo in Indijo.
- Arimaspi**, *ōrum*, *m.* zapadni sosede Drangom (gl. te) v Persiji, H. VII, 2.
- Arimīnum**, *i*, *n.* cvetoče mesto Umbrije, zd. Rimini.
- Ariobarzānes**, *is*, *m.* pers. kralja namestnik v Lydiji, Ioniji in Phrygiji za Artaxerxa II.
- Arīon**, *ōnis*, *m.* (Ἀρίων), znani, od pliskavice oteti grški pesnik in citrалеc, rodом iz Methymne na Lesbu, prijatelj Periandrova.
- Arīōnius** 3. Arionov.
- Ariōvistus**, *i*, *m.* knez suebski, ki si je bil, preko Rhena prišedši, v Galliji več narodov podvrgel. Tako se je s Caesarjem sprl in bil premagan, C. I, 31 sl.; V, 29; VI, 12.
- ārista**, *ae*, *f.* (resa na klasu, torej metonym.) klas, vlat.
- Aristagōras**, *ae*, *m.* (Ἀρισταγόρας), zet in naslednik Histiajev v tyrannstvu mileškem (H. I, 13).

Spuntal se je zoper Dareja, našuntal Ionce na boj, klical Athence na pomoč, ki so mu 20 ladij poslali. To je uporionskih Grkov proti Persom okolo l. 500 pr. Kr. Početkom srečni, vzeli in zažgali so lydijsko glavno mesto Sardes (l. 499.), a bili v naslednjem letu od Persov zmagani.

Aristīdes, *is*, *m.* (Ἀριστείδης), Pravični zvan, načeloval je s Themistoklejem Athenam v najslavnejši dobi te države. A ker je bil na poti Themistoklejevim naklepom, hotel se je ta iznebiti nasprotnika in Aristida so po ostrakizmu izgnali. Še le po bitki salaminski, ktere se je prostovoljno udeležil, bil je iz prognanstva poklican. Po plataejski zmagi, h kateri je Aristides veliko pripomogel, učinila je njegova in Cimonova prijaznost, da so zavezniki Athenam zavezno vodstvo izročili. Umrl je ubožen l. 467. Država ga je tako čestila, da mu je hčere opremila in tudi sina obdarila, H. II, 20.

Aristius, *i*, *m.* (Marcus), vojaški tribún pod Caesarjem v Galliji, C. VII, 42. 43.

Aristomāche, *es*, *f.* (Ἀριστομάχη), Dionova sestra, soproga Dionysija I., tyranna syrakuskega, H. IX, 6. 10.

Aristotēles, *is*, *m.* (Ἀριστοτέλης), iz Stagire l. 384. pr. Kr., učenec Platonov, učitelj Alexandra Vel., početnik peripatetske šole, najumovitejši philosoph stare dobe.

arma, *ōrum*, *n.* orodje, odt. ladijna oprava: *omne genus armorum*; orožje (osebito za

obrambo telesno); potlej i orožje za napad od blizo (nasproti tela, strele in napadno orožje v daljo): *arma capere, armis dimicare, in armis esse* (pod orožjem biti), *arma ferre posse* (dober za orožje biti, ki more orožje nositi), *arma ferre adversus aliquem* (bojevati se proti komu), *arma conferre cum aliquo* (bojevati se s kom), *in armis* (v bojne vaje) *plurimum studii consumere*; — metonym. voj-ska, boj, borba: *arma* (= *bellum*) *parare, arma alicui inferre* (z vojsko vzdigniti se na koga), *post arma et bellum* (= *postquam arma capta sunt et bellum initum*), *arma movere* (boj začeti), *arma Aeneïa* (Aenejevo junaštvo gl. i *Aeneïus*), *auctor duxque armorum, armis* (z orožjem) *ius exsequi, ad arma descendere* (orožja se lotiti); voj-ska, armada: *arma superare.*

armamenta, *orum*, *n.* (orodje, odt.) ladijna oprava, jadrenina in vrvje.

armatūra, *ae, f.* (ob)orožnost, orožje: *pedites levis armaturae*, lahko oroženi pešci.

armātus 3. gl. *armō* 1.

Armēnia, *ae, f.* pokrajina v Asiji, deljena po Euphratu na dve nejednaki polovici, *Armenia maior* i. *Arm. minor* (Velika in Mala Armenija).

Armēnius 3. armensk: *regnum; Armenii, orum, m.* Armenci, stanovniki Armenije.

armentum, *i, n.* vprežna živalina (voli, konji), goved, čreda.

armiger 3. orožje noseč; *subst. armiger, eri, m.* orožja nositelj, orožnik, oproda.

armilla, *ae, f.* narokvica, za-pestnica, grivna.

armo 1. dobro prevedeti, opravi-ti: *navem*; orožiti, oboro-žiti: *aliquem, armari* (oboro-žiti se); trop. orožiti: *fortuna aliquem in perniciem armat, regem armare* (kralju oboro-ženo moč ali armado priskr-beti), *se armare imprudentia alicuius* (neprevidnost nekoga v orožje si obrniti); — prenes. prevedeti: *sagittas veneno* (na-mazati).

armātus 3. *part.* oborožen: *hostis, copiae, homines, armata milia centum* (sto tisoč orožni-kov); *subst. armatus, i*, orož-nik, oboroženec, vojščak.

Armoricae (poleg drugih *Are-moricae*) *civitates*, armoriški, t. j. primorski narodi med Ligerom in Sequano v današnji Bretanjski in Normandiji, C. V, 53; VII, 75.

Arnus, *i, m.* reka v Etruriji, zd. Arno.

aro 1. orati: *sulcum* (brazdo de-lati, obrazditi); prenes. *corpus*: grbančiti, nabrazditi.

Arpīnum, *i, n.* mesto volsčansko v Latiji, kjer sta se porodila Marius in Cicero, H. XII, 19.

Arpinēius (*Gaius*), *i, m.* rimsk vitez, C. V, 27. 28.

Arretium, *i, n.* Arretij, mesto v Etruriji; *Arretinus*, arretijsk: *praedium* (kmetija pri Arretiji).

Arrhidaeus, *i, m.* (*Ἀρριδᾶιος*), sin kralja Philippa, po poli brat Alexandra Vel. Vkljub svoji slaboumnosti bil je po Alexandrovi smrti za kralja raz-glašen; a vladali so zanj voj-skovodje njegovega brata, dokler ga ni kraljica Olympias

l. 317. dala umoriti, H. V, 15; VII, 19; VIII, 2.

arrĭpio (*ad-rapio*) 3. *ĭpui*, *eptum*, zgrabiti, popasti: *manum*, *lapides*, *filiam parvulam*, *arma*; trop. lotiti se, poprijeti se česa: *studium litterarum*.

arrōganter, *adv.* prevzetno, predržno, brezobzirno.

arrōgantia, *ae, f.* prevzetnost, predržnost, brezobzirnost.

Arrūbas, *ae, m.* Arruba, kralj mološki v Epiru, brat Neoptolemov, H. V, 2.

ars, *artis, f.* rokodelstvo, obrt: *artes in tabulas referre*; umetnost, znanstvo: *artes magicae*, *optimae*, *ingenuae*, *ars medica* (zdravilstvo), *ars bellandi* (vojskoznanstvo); znanost (v čem upotrebljena), umetnija, spretnost: *artis opus*; (moralno) svojstvo, lastnost: *artes malae*; (zlasti v zlem zmislu) zviijačnost, zviijaštvo: *arte aliquid facere* (iz zviijaštva kaj storiti); zviijača: *artibus Philippi vinci*; zlasti umno vojskovanje: *arte aliquem superare*; vedeštvo: *artis gnarus*.

Artabāzus, *i, m.* (Ἀρτάβαζος), vojskovodja kralja Xerxa, kraljev namestnik v Bithyniji, H. II, 21. 23.

Artaphernes, *is, m.* (Ἀρταφέρνης), brat kralja Dareja Hystaspovega, stric Xerxov, udeležil se je z Datijem kot vojskovodja prve vojne proti Hellenom in marathonske bitke, H. I, 13; II, 4. 10.

Artaxerxes, *is, m.* (Ἀρταξέρξης), 1.) *Art.* s priimkom Dolgoroki (Μακρόχειρ, *Longimānus*), sin

Xerxov, kralj persijski, vladal je od l. 464—424. pr. Kr., H. II. 17. — 2.) *Art. Mnēmon*, *ōnis* (Μνήμων) ali *Artaxerxes II.*, sin Dareja II., kralj persijski od l. 405—362. pr. Kr., H. III, 16; IV, 12.

arte (*arcte*), *adv.* tesno, gosto, trdno: *contineri*, *artius illigare*, *in artius* (*arctius*) *coire* (stegniti se, ožji biti); zagatno, težko: *spiritus arte meat* (težko sope kdo, sapa mu zastaja).

Artemēnes, *is, m.* najstarejši sin Dareja Hystaspovega, H. II, 10.

Artemisium, *i, n.* Artemisij, predgorje na otoku Euboeji, na glasu po bitvi na morji l. 480. pr. Kr., H. II, 13.

articūlus, *i, m.* sklep, členek; osob. členek na prstu.

artifex, *icis, m.* umétnik, mojster: *artifices cum fidibus* (godci z goslimi); trop. mojster za kaj ali v čem: *in seria et iocos* (za resnobo in šalo); početnik, izumnik: *necis*.

artificium, *i, n.* umeteljno delo, umetelnost: *initia operum atque artificiorum* (pričetna vodila ročnim in umetelnim delom); zviijača, umetnost: *artificio vincere*.

1. **artus**, *us, m.* člen, ud.

2. **artus** 3. tesen, gost, ozek: *silvae*, *cavum*.

arundo, *inis, f.* trst, trstika, trstje: *arundinis ordo* (sporedjeno trstje); metonym. prot, na ktereга se trnek naveže: *captare arundine pisces*; pastirska piščal.

Aruns, *tis, m.* 1.) sin Tarquinija Superba, od Bruta v boji usmr-tjen, H. X, 9; 2.) neki Clusijan, H. X, 15.

Arverni, *ōrum*, *m.* (*sing.* *Arvernus*, *i*, *m.* C. VIII, 44), mogočen narod v keltovski Galliji, za prvaštvo se boreč s Haedui, na jugu do Cevenne, z imenitnim mestom Gergovijo (v današnji Auvergni), C. I, 31. 45; VII, 7. 8. 90.

arvum, *i*, *n.* oránica, polje; trata, livada.

arx, *cis*, *f.* utrjen vrh, grad, trdnjava: *caeli* (vrh neba, t. j. najviši del vsega sveta); poseb. vrh ali grad na gori capitolski v Rimu, kasneje niso ločili vrha (*arx*) in Capitolija, v Athenah Cecropia, pozneje Akropolis (višegrad), v Thebah Kadmea, v Korintu Akrokorinthos, v Babylonu kraljev grad, v Karthagini Byrsa.

as, *assis*, *m.* as (bakren denar rimski, prvotno 75 kr., po drugi punski vojni ne prav 3 kr.)

Ascānius, *i*, *m.* sin Aenejev, ki je po smrti očetovi baje v Latiji vladal in mesto Albo Longo ustanovil, H. X, 1.

ascendo (*ad-scando*) 3. *di*, *sum*, gori stopiti, iti na kaj: *iugum montis*, *murum*, *in turrem*, *in turrin*, *in locum*.

ascensus, *us*, *m.* dohajanje, dohod, vzhod, pristop: *ascensu prohibere*, *ascensum tardare*, *ex ascensu* (vkreber plezajoč, gl. *tento*); (o kraji) vzhodišče, dohod, pristop, višina: *arduus*, *facilis*, *alio ascensu* (na drugi pristopni strani), *initio ascensus* (pričetkom višine), *ascensum dare* (pot narajati).

ascisco (*ad-scisco*) 3. *īvi*, *ītum*, (odobravaje) privzeti, spre-

jeti: *aliquem sibi socium*, *aliquem in civitatem*, *socios sibi* (v zaveznike si pridružiti), *gener asciscitur* (za zeta); privzeti, privtelesiti: *robur equitum exercitui* (jedro konjenikov vojski).

Ascraeus 3. askersk; *subst.* Askran, t. j. Hesiodos, ki je bil v Askri, trgu boeotijskem rojen. Živel je brž ko ne o početku Olympiad. Od del njegovih naj omenimo: *Ἔργα καὶ Ἡμέραι*, ki podaje nauke o poljedelstvu, mornarstvu, gospodarstvu itd.

Ascūlum, *i*, *n.* glavno mesto picenske pokrajine v srednji Italiji (zd. Ascoli).

asellus, *i*, *m.* oslè; (v prenesenem in zaničevalnem zmislu) osel sploh.

Asia, *ae*, *f.* (od *Açu* = vzhod), znani del zemlje; (v ožjem zmislu) persijsko svetno kraljestvo nasproti Hellenom evropskim, H. II, 14. — Pri Rimljanih zlasti prednja Asija, Mala Asija ali samo del Male Asije, namreč rimska pokrajina.

Asiānus 3. asijsk.

Asiaticus 3. asijsk; *Asiaticus*, priimek C. Corn. Scipiona, ki je Antiocha premagal, H. XI, 24.

Asīna, *ae*, *m.* (*Cn. Cornelius*), consul z Duellijem, H. XI, 2.

aspectus, *us*, *m.* pogled: *primo aspectu* (s prvim pogledom); videž, obličje: *horridior aspectu*.

Aspendii, *ōrum*, *m.* stanovniki pamphylskega mesta Aspendus.

asper 3. hrapav, gričast, neraven: *ripa*; silen, droč: *Thybris*, *asperum os* (de-

roči tok ali derjava pri ustji); trop. strog, osoren: *asperius ingenium*; težaven, zopern; *oppugnatio*; grozovit, ljut: *bellum*; — *subst. aspera, orum*, n. težave, nadloge.

aspĕre, *adv.* hrapavo; trop. trdo, silovito, *asperrime* (z naj večo silovitostjo).

aspergo (*ad-spergo*) 3. *si, sum*, oškrapati, pokropiti, oskruniti, omadeževati: *sanguine morientis aspergi*; trop. ogrditi: *aspergi infamia* (obrekovan biti).

asperitas, *ātis, f.* hrapavost; osornost, odurnost.

aspernor 1. prezirno zavračati, zavreči: *condicionem*.

aspicio (*ad-specio*) 3. *exi, ectum*, pogledati, gledati; (smelo) gledati komu v oči: *aliquem in acie*; ugledati: *aliquem in triumpho*; (zlasti v duhu na kaj) pogledati, pomisliti: *aspice*.

Aspis, *is, m.* vladar Kataonije v Mali Asiji za Artaxerxa II.

asporto (*abs-porto*) 1. odnesti, odpeljati, s seboj vzeti, spraviti kam: *aliquid*.

assĕcla, *ae, m.* sledbenik.

assentātio, *ōnis, f.* prilizovanje, laskanje.

assentātor, *ōris, m.* priliznik, laskatelj.

assentior (*ad-sentior*) 4. *sensus sum*, pritegniti, pritrčiti, privoliti, pohvaliti.

assĕquor (*ad-sequor*) 3. *cūtus sum*, doseči, dojeti.

asser, *ĕris, m.* kol, lata.

assĕro (*ad-sero*) 3. *rui, sertum*, prisvajati, proglašati za kaj: *Iovem sibi patrem*; bra-

niti, oteti: *imperium, pudorem Romanum*; (v obče) trditi, zatrjevati, potrjevati.

assertor, *ōris, m.* zastopnik pred sodnijo; (sploh) zastopnik, zagovornik, branitelj.

assideo (*ad-sedeo*) 2. *ēdi, essum*, poleg koga (tolažeč, pomagajoč) sedeti; odt. *assidentes*, strežniki, strežaji; (pred kakim mestom) muditi se, taboriti, obsedati: *uni urbi*.

assidue, *adv.* vedno, zmerom, neprenehoma.

assiduus 3. veden, stalen, stanoviten, neprestan, neutruden, neprenehljiv: *imber, labor, hostis, bellum, usus, colloquium*.

assigno (*ad-signo*) 1. odkazati, odrediti: *agros alicui*; izročiti, oddati: *alicui curam exercitus, imperium Italiae*; pripisovati.

assimūlo (*ad-simūlo*) 1. slično-, podobno delati kaj, posnemati, ponarejati.

assisto 3. *gl. adsisto*.

assuefācio 3. *fĕci, factum*, navajati, navaditi česa ali na kaj, priučiti čemu, *aliquem aliqua re: officio, moribus* i. z infinit.; *assuefactus*, navajen (*superari*).

assuesco (*ad-suesco*) 3. *ēvi, ētum*, privaditi se-, navaditi se česa: *ad homines, duritiae*; *assuevi*, navajen sem; — *part. assuetus* 3. *adiect.* navaden: *tepor, saltus*.

assuetūdo, *inis, f.* navada, privada.

assuetus *gl. assuesco*.

assum *gl. adsum*.

assūmo (*ad-sumo*) 3. *sum(p)si*, *sum(p)tum*, privzeti, sprejeti, vzeti: *aliquem socium*.

assurgo (*ad-surgo*) 3. *rexi*, *rectum*, vzdigniti se; *alicui*, komu (na čast) vstati, pokloniti se: *senatui venienti*.

Assyria, *ae*, *f.* pokrajina v Asiji med Medijo, Mesopotamijo in Babylonijo.

Assyrius 3. assyrsk, *Assyrii*, *orum*, *m.* Assyrci.

ast = *at*.

asto gl. *adsto* 1.

astrolōgus, *i*, *m.* zvezdoznec; zvezdoslovec, zvezdar.

astrum, *i*, *n.* zvezda, ozvezdje.

astu (ἄστυ), *subst. indecl.* mesto, zlasti Athene.

astus, *us*, *m.* lokava namera, zviijača; (*adverb. abl.*) *astu*, s prevaro, zviijaško.

Astyāges, *is*, *m.* (Ἀστυάγης), sin Kyaxarov, poslednji kralj medski, oče Mandanin, ded Cyrov. Vkljub hrabri branitvi ga je Cyrus s prestola pahnil, vendar lepo ravnal z njim ter ga za kraljevega namestnika v Hyrkaniji postavil.

Astyanax, *actis*, *m.* (Ἀστυάναξ), sin Hektorjev in Andromachin, po vzetji Troje z mestnega ozidja pahlen.

Astypalaea, *ae*, *f.* (Ἀστυπάλαια), sporadski otok blizu Krete, mejnica Europe proti Asiji.

asylum, *i*, *n.* (ἄσυλον), pribežališče, utočišče.

at (ostarelo *ast*), *coniunct.* ali, pá, nasproti pak; (če se prejde na novo pripóved) ali, toda; (po concessivnih stavkih) vsaj, pa vsaj; (če se

odgovarja na ugovore) vendar, pa vendar, no, saj. **Ateas**, *ae*, *m.* kralj scythski, od Philippa zviijaško zmagan, H. V, 9.

Atella, *ae*, *f.* mesto v Campaniji. **ater** 3. temen, črn, mračen: *nubes*; trop. temen, nesrečen, žalosten, strašen: *Dis*, *dies*, *mors*.

Athamānes, *um*, *m.* Athamani, narod v Epiru.

Athēnae, *arum*, *f.* (Ἀθῆναι), Athene, glavno mesto v Attiki.

Atheniensis, *e*, athensk; *Athenienses*, *ium*, *m.* Athenci.

Athēsis, *is*, *m.* reka v Rhaetiji, zdaj Adiža, Ečava.

athlēta, *ae*, *m.* (ἀθλητής), boritelj, rokoborec, atlet.

Athos (*Atho*), *ōnis*, *m.* gora Athos ali Athonska gora na macedonskem poluotoku Chalcidice, še zd. *Athos* ali *Hagion oros* (Sveta gora) imenovana. Zemsko ožino, ki veže pri Sani gorovje athonsko s suho zemljo, dal je Xerxes o pohodu v Graecijo prekopati.

Atius, *i*, *m.* (*Quintus Varus*), konjiški poveljnik, C. VIII, 28.

Atlas, *antis*, *m.* (Ἀτλας), neki titan, sin Iapetov in Klymenin, ki ga je Persej s pomočjo Medusine glave pretvoril v goro Atlas, na kateri je baje nebo slonelo.

atque ali **ac**, *coniunct.* in, ter, in k temu; (razteza pojem ali dodeva tehtnejšega) in pa, in celo, in še, a to, in sploh, in sicer; (prehajaje k čemu novemu) in pa, dalje; (sklepaje) in tako; (važnejega kaj navezujoč) tu, zdaj; (primerjajoč) kakor, kot, nego: *aliter* — *ac* itd.

atqui, *coniunct.* a vendar, pa vendar le; pa, toda (pri vsem tem).

Atrebātes, *um, m.* belgijsk narod z glavnim mestom Nemetocenna v pokrajini Artois, današnjem Arras, C. II, 4. 23; VII, 75; *sing.* *Atrēbas* (IV, 35), *dat. i. abl. plur.* *Atrebātis* (II, 16) i. *Atrebatibus*.

Atrius, *i, m.* (*Quintus*), poveljnik ladijski straži, C. V, 9. 10.

atrocitas, *ātis, f.* grozovitost, strahovitost, osornost: *rei*.

atrociter, *adv.* grozovito: *pugnare*; trdovratno, neupogljivo: *atrocius in aliqua re perseverare*.

Atropātes, *is, m.* tast Perdikkov, od kterege je po Alexandra Vel. smrti Veliko Medijo prejel, H. VIII, 3.

atrox, *ōcis*, grozovit, strahovit, strašen.

Attālus, *i, m.* 1.) *Att.* Macedonec, vojskovodja in svak kralja Philippa, H. V, 12. 13.; ker je po prestolu segal, bil je na povelje Alexandrovo umorjen, H. VII, 4. — 2.) *Attalus I.*, kralj pergamski, vladal je od l. 241. do l. 197. pr. Kr., H. XI, 14. — 3.) *Attalus III.* (*Philometor*), sin Eumenov, tudi kralj pergamski, postavil je Rimljane za dediče svojega blaga in svoje države, H. XI, 33.

attendo (*ad-tendo*) 3. *di, tum*, napenjati; trop. *animum* in tudi samo *attendere*, pozor imeti na kaj, pozor dati komu (čemu), paziti na kaj.

attento (*ad-tento*) 1. otipati, poskušati; (v boji) napadati koga, lotiti se koga.

attēnuo (*ad-tenuo*) 1. iztanjšati, umanjšati, oslabiti.

attēro (*ad-tero*) 3. *trāvi, trītum*, otreiti, potreti; trop. oslabiti, streti, potolči: *copias*.

attexo (*ad-texo*) 3. *xui, xtum*, priplesti, naplesti.

Atthis, *īdis, f.* (Ἀθῆναις), hči athen. kralja Kranaa, po kateri so deželo imenovali.

Attica, *ae, f.* (Ἀττική), Attika, glasovita pokrajina grška z glavnim mestom Athenami. —

adiect. *Atticus* 3. attišk: *subst.* *Attici, ōrum, m.* Attičani.

Atticus, *i, m.* (*T. Pomponius*), rimsk vitez, tako zvan, ker je dolgo v Athenah živel.

attingo (*ad-tango*) 3. *īgi, actum*, dotakniti se česa, doseči: *pedibus terram, aries attingit murum*; (o krajih) dospeti kam, stopiti kam, doseči: *Siciliam terram, planitiem*; (stvar) prijeti, vzeti: *arma*; (kraja) dotikati se, tik česa biti, mejiti s čim, naslanjati se kam: *fines, Menapios, Oceanum*; polastiti se česa, dobiti: *cibum*; (govoreč) dotakniti se, omeniti; (delajoč dotikati se) baviti se, pečati se s čim: *poeticen*.

Attus Navius (*Attius N.*), *i, m.* glasovit augur za Tarquinija Prisca, H. X, 6.

attollo (*ad-tollo*) 3. vzdigati, povzdigati, vzviševati: *globos flammaram*.

attonitus 3. kakor od groma prešinjen; odt. omamljen, osupnen, prestrašen: *aspectu alicuius*.

attribuo (*ad-tribuo*) 3. *ui, ūtum*, prideti, odt. podeliti, odrediti: *regionem alicui, locum, agros*; pridati, pridružiti: *alicui aliquem*; odkazati, izročiti, pod čije zapovedništvo postaviti: *alicui equitatum, legionem, naves*; (kot obdačenca odkazati, t. j.) podvreči, privtelesiti: *victos alicui*.

auceps, *ŭpis, m.* ptičar.

auctor, *ōris, m.* (spešitelj česa, odt.) početnik, začetnik, tvoritelj: *auctor imbuat opus, dona auctoris* (dajatelj); osnovatelj, začetnik: *gentis, originis*; nasnovatelj, početnik: *belli, defectionis, consilii, auctore aliquo* (po nasnovi, nagovarjanji, na svet koga); svétnik, svetovalec, podpornik: *auctorem spectare, auctorem esse alicuius rei* (svetovati kaj), *hunc actorem auctoremque habebant* (imeli so ga za pomočnika v besedi in dejanji), *multis palam auctoribus* (= *cum multi palam auctores sc. caedis essent*); potrditelj *auctorem belli esse nolle* (ne hoteti vojne odobriti), *auctorem profectionis non esse* (odhoda ne odobriti); — porok: *levis, idem*.

auctoritas, *ātis, f.* (spešiteljnost) svet, nagovor, priporočba, mnenje: *auctoritate alicuius impelli*; veljava, veljavnost, uglednost, čast, oblast, mogočnost: *vir magnae auctoritatis, auctoritate valere*; moč, krepkost: *magna cum auctoritate* (*bellum gerere*).

auctumnus gl. *autumnus*.

audācia, *ae, f.* smelost, drznost, predrznost, srčnost.

audax, *ācis, smel, drzen, predrzen, srčen*; ljut, silovit: *Cerberus*; *adv. audacter*.

audeo 2. *ausus sum*, usojati se, usmeliti se, upati si, drzniti, predrzniti se, drznose lotiti: *manu ausa* = *quae causa erat* (*multa nefanda*); z inf.: *queri*; *part. audentes, predrzneži*.

audio 4. *īvi, ūtum*, slišati, čuti, zaslišati, zvedeti: *aliquid, aliquem querentem, non auditum praedicare* (ne po kaki govorici pripovedovati), *quem* (kakor *de quo*) *quidem nos audierimus, ab aliquo, de re, necem, opera* i. z nasl. *acc. c. inf.*; (po poročilu) vedeti z nasl. *acc. c. inf.*; sloveti: *male audire* (dod. *de se*, slabo čuti o sebi govoriti, t. j. na slabem glasu biti, *insuetus male audiendi*, nevajen o sebi slabih besed čuti); — slušati, poslušati: *cupiditate flagrare aliquem audiendi, legatos, milites audire, studiosum esse audiendi*; slušati, poslušen biti, torej *dicto audiens alicui*, na ukaz komu poslušen.

audītio, *ōnis, f.* slušanje, čuvenje; metonym. govorica, glas: *auditionem levem habere pro re comperta* (govorico imeti za resnico).

audītor, *ōris, m.* slušatelj, poslušalec.

aufëro (*ab-fero*) *auferre, abstŭli, ablātum*, odnašati, odnesti, vzeti: *talenta secum*; odt. *e conspectu auferri*, izpred očíj umikati se, t. j. neviden biti;

trop. zanesti, zavesti, zavrniti: *aliquem in diversum*; — odvzeti: *lanceam*; izmakniti, ugrabiti, odvzeti: *regnum alicui, sensum*.

aufugio (*ab-fugio*) 3. pobegniti, zbežati.

augeo 2. *xi, ctum*, množiti, pomnožiti, povečati, povišati; v prav. zmislu in trop.: *copias, rem familiarem, periculum, animum, populi maiestatem, augeri agro* (razširjati se, naraščati, bogatiti se s čim), *bellum augetur* (širi se); *aliquem*, povišati (do uglednosti); — *part. auctus*, ukrepjen: *auxiliis*; vzrasel: *arbor viribus suis aucta*; povzdignen: *honore auctiorem esse* (v časti pridobiti).

augur, is, m. augur, ptičegledec, kobnik; *Augures, um, m.* auguri, rimski svečeniki, ki so ali iz ptičjega leta in krika, ali iz kurjega zobanja veščevali.

augurātus, us, m. augurstvo, augurat, kobništvo.

augūrium, i, n. augurij, veščevanje iz znamenj, prorokba; proroštvo, kob *f.*, dar ali duh proroštva.

augūror 1. veščevati, prorokovati: *spem victoriae*; slutiti, pridomišljati se (sl. *acc. c. inf.*).

augustus 3. (od *augur*), posvečen, častitljiv, vzvišen, veličanstven: *forma*; odt. *Augustus* (veličanstvo), pridevek Octavianu, odkar je postal samovladar, in za njim vsem rimskim cesarjem.

Aulerci, ōrum, m. Aulerci, velik narod v severni Galliji, razde-

ljen na štiri rodove: 1.) *Aulerci Brannovices*, blizu Haeduov, C. VII, 75. — 2.) *Aul. Diablintres* v pokrajini *la Maine*, III, 9. — 3.) *Aul. Cenomāni* na jugovzhodu Diablintrom, VII, 75. — 4.) *A. Eburovices*, kjer je zdaj Perche v Normandiji, z glavnim mestom Mediolanum (*Evreux*), VII, 75.

aulicus 3. (od *aula*) dvorsk; *aulici, orum, m.* dvorski služabniki, dvorniki.

aura, ae, f. sapa, vetrec, sapica; v obče zrak.

aurārius 3. zlat; *subst. auraria sc. metalla*, zlati rudniki, zlate rude.

aurātus 3. pozlačen.

Aurēlius, i, m. 1.) *Gaius A.*, consul s P. Sulpicijem po bitvi pri Zami, H. XI, 18. — 2.) *M. Aur. Cotta*, consul z L. Lucullom, XII, 15.

aurēus 3. zlat; trop. zlat, zlaten, prekrasen, cenjen: *virtus*.

aurīga, ae, m. voznik.

auris, is, f. uho, *superbae aures gl. superbus*.

auritulus, i, m. uhač, dolgouh, osel.

aurum, i, n. zlato.

Aurunculeius, i, m. (*Lucius Cotta*), Caesarjev legat v Galliji, C. II, 11; V, 24. itd.

Ausci, ōrum, m. narod v Aquitaniji z glavnim mestom Climberrum ali Augusta (Auch), C. III, 27.

Ausōnia, ae, f. Ausonija, Ausoni so prvotni stanovniki srednje in dolnje Italije. — *Ausonis, idis, ausonsk*, (poet. sploh za) italisk.

auspicāto (pr. *abl. abs.* od *auspicari*), *adv.* opravivši auspicije, zvršivši ptičegledje; prenes. ob ugodnem znamenji, v dober čas, srečno, ukobno.

auspīcium, *i, n.* (opazovanje najveščevalnih ptičegledje, auspicij; (ker je na vojski le vrhovni poveljnik imel pravo, auspicije opravljati, torej) vodstvo, vrhovno zapovedništvo: *sub auspiciis alicuius militare*; znamenje, spomin, kob *f.*: *felix*).

auspīcor 1. auspicije opravljati; (z dobrim znamenjem) kaj pričeti, (v dober čas) začeti: *caedes ab aliquo*.

auster, *stri, m.* jug (veter); metonym. jug = južna stran.

ausum, *i, n.* podjetje, lotitev, drznost.

austrālis, *e*, južen.

autem, *coniunct. advers.* pa, pak; (zopet pričenjaje) a, pa; (razlagaje) pa, ker, kajti.

Automatia, *ae, f.* (i. gršk. genit. *as*, Ἀὐτοματία), boginja čineča, da se kaj samo po sebi brez človeške prizadeve dogodi, sreča.

Autronii, *ōrum, m.* rodovinsko ime rimsko, osob. H. XII, 18. *Autronii* (*propter excellentiam* m. sing. *Autronius Paetus*, ki je bil glavni udeležnik Catiline zarote), možje kot Autronius.

Autophradātes, *is, m.* pers. kralja namestnik v Lydiji pod Artaxerxom Mnemonom.

autumnus, *i, m.* jesen, *autumni tempus*, jesenski čas.

auxiliāris, *e*, pomočen; *subst.* *auxiliares*, pomočne čete.

auxiliārius 3. pomočen, pomočnišk, *pedites auxiliarii*, pomočni pešci, — peštvo.

auxilior 1. pomagati, pomoči, podpirati: *auxiliantibus Atheniensibus* (s pomočjo athenško).

auxilium, *i, n.* pomoč, podpora: *aux. ferre*, pomagati, *auxilio venire*, — *succurrere*, na pomoč priti, — priteči, pri-skočiti, *auxilio esse*, v pomoč biti komu; pomagalo, pri-pomoček: *extremum, salutis, nullum rei alicui auxilium reperire* (nikakoršne pomoči proti čemu ne najti); *plur. auxilia*, pomočne čete, pomoč: *auxilia adducere, auxilia pedidatus equitatusque*.

avāre, *adv.* lakomno, iz lakomnosti.

Avaricensis, *e*, avarišk: *praemia*.

Avaricum, *i, n.* Avarik, glavni grad bituriški ob reki Avera (Evre), zdaj Bourges, C. VII, 18. 31.

avaritia, *ae, f.* lakomnost; skopost.

avārus 3. lakomen, skop; pohlepen.

a-vēho 3. *xi, ctum*, odvažati, odpeljati, odstraniti: *aliquid*.

a-vello 3. *velli, vulsum*, odtrgati, utrgati, odkrhniti, krhati: *membra simulacrum*; iztrgati: *viscera*.

avēna, *ae, f.* oves; pos. stol-klasa.

Aventīnus, *i, m.* Aventin, jeden od sedmerih hribov v Rimu med palatinskim in coelijskim.

Avernus, *i, m.* popolnem *lacus Avernus*, Avernsko jezero

(ob zatoku pri Bajah in Pu-teolih, blizu je bila špilja kumske Sibylle in vhodišče v podzemlje).

aversus gl. *averto* 3.

a-vertō 3. *ti, sum*, odvrčati, odvrniti, oddaljiti, odstraniti, zaobrniti: *iter ab Arare* (oddaljiti se od..), *barbaros a vallo, puppes* (okreniti, t. j. pobegniti), *vaginam* (zaobrniti), *falces laqueis* (v zanjke loveči srpe odvrčali so škodo), *venas fontis* (drugam napeljati); *part. aversus* 3. stran obrnen, torej od zadaj, v hrbet: *aversi circumveniuntur*, *aversum* (bežečega) *hostem videre*, *aversum aliquem transfigere* (od zadaj prebosti). — 2.) trop. odvrniti, otujiti: *aliquem a societate*, *animi ab aliquo avertuntur* (obrnejo se od koga); odvrniti: *ab honestate*; *part. aversus*, nenaklonjen komu: *dii a Carthagine*.

avīde, *adv.* pohlepno, željno.
aviditas, *ātis, f.* pohlepa, pohlepnost, lakomnost.

avidus 3. pohlepen na kaj, za čim, željen česa, gladoven, lakomen: *fructus, gloriae* (slavohlepen), *vini*; absol. hlasten: *dens*.

avis, *is, f.* ptica, ptič.

avitus 3. dedovsk, dedinsk (od deda ali prednikov prejet), prirojen, rodovinsk, prastar: *mos, sedes, regnum*.

a-vōco 1. klicati, zvati od česa, odzvati, odtegniti, odvrčati; zlasti kateremu oblastniku namerjano narodno skupščino s tem preprečiti, da se zbrani narod v drugo skup-

ščino odvabi: *contionem a tribuno plebis*.

avuncūlus, *i, m.* ujec (materin brat).

avus, *i, m.* ded; poet. prednik.

axis, *is, m.* os (*f.*), podvóz; prenes. svetovna os; metonym. nebo, stran neba.

Axōna, *ae, m.* reka v belgijski Galliji (zdaj Aisne), izliva se v Isaro (Oise), C. II, 5. 9.

B.

Babýlon, *ōnis, f.* (Βαβυλών), glavno mesto Babylonije poleg Euphrata, H. VI, 33.

Babylōnia, *ae, f.* ime dežele in mesta (*Babylon* samo mestno), H. I, 2. 7 itd.

Babylōnius 3. babylonsk; *Babylonii, ōrum, m.* Babylonci.

bacchor 1. Bacchovo svečanost obhajati = svetkovati; prenes. vriščati, vršeti, besniti.

Bacchus gl. *Liber*.

Bacēnis silva, *ae, f.* gozdovito pogorje v Germaniji, *Bacenski gozd*, ločoč Cheruske od Suebov, zapadni del današnjega Thüringerwalda, C. VI, 10.

Bactra, *ōrum, n.* glavno mesto Baktriane.

Bactriāna, *ae, f.* Baktriana, jedna glavnih pokrajin v persijskem kraljestvu; *B. ulterior*, onstranska (onstran reke Oxus ležeča) Baktriana, H. VIII, 3.

Bactriānus 3. baktorsk; *Bactriani, ōrum, m.* Bakterci ali Baktrijani, H. VIII, 3.

Baebius, *i, m.* Baebij, rodovinsko ime rimsko.

Bagaeus, *i*, *m.* Persijan, brat Pharnabazov, jeden morilcev Alkibiadovih, H. III, 17.

Bagophānes, *is*, *m.* vojskovodja Dareja Codom. i. varuh kraljevega zaklada v gradu babilonskem, H. VI, 33.

Bagrādas, *ae*, *m.* Bagrada, največa reka v pokrajini karthaginski.

Baiae, *arum*, *f.* Baje, mesto v campanskem primorju, na glasu zbog lepote naravske in toplic, H. X, 20; XI, 12.

Balācrus, *i*, *m.* sin Amyntov, vojskovodja Alexandra Vel., H. VII, 13.

Balbus, *i*, *m.* (*L. Cornelius*), prijatelj Atticov.

Baleāres insulae, Balearski otoki v Sredozemnem morju poleg Hispanije, Malorca in Minorca, odt. *Baleāris*, *e*, blearsk: *funditor*.

ballista (*balista*), *ae*, *f.* (βάλλω), metalnica, ballista, s katero so pri obsedanji kamenje, hlobovje itd. metali.

balneum, *i*, *m.* kopelj; kopališče.

balteus, *i*, *m.* opasilo (od sablje in drugega orožja), prepasač.

barba, *ae*, *f.* brada.

barbāria, *ae*, *f.* (poet. *barbaries*) tujina, inostranstvo (Grkom in Rimljanom nasproti); metonym. inostranska surovost, neolikanost.

barbaricus 3. barbarisk, inostransk, surov.

barbāries gl. *barbaria*.

barbārus 3. (βάρβαρος), (negršk ali nerimsk) vnanji, tuj, inostransk; *subst.* *barbarus*, *i*, *m.* barbar, tujec, inostranec; (o nraevstvu in iz-

obrazbi) surov, divji, okrut, neotesan, neolikan.

barbātus 3. bradat; torej *subst.* (pri človeku za oznambo moške dobe) odrasli človek, odraščeneec; (o živalih) bradač = kozel.

Barcas, *ae*, *m.* Barka, pridevek Hamilkarju in njegovi rodbini.

Barce, *es*, *f.* Barka, ktero je baje Alexander Vel. v Indiji zgradil, H. VII, 16.

Barcīnus 3. rodbine Barka se tičoč, barcinsk.

Barēne, *es*, *f.* Barena, mesto v Mediji blizu Ekbatane, H. I, 7.

Barsīne, *ae*, *f.* hči Dareja Codom., ktero je Alexander Vel., vrnivši se iz Indije, za ženo vzel; sin jej je bil Hercules, H. VII, 16; VIII, 16.

basis, *is*, *f.* podstavek, podnožje.

Batāvōrum insula, *f.* batavski otok, ki ga dela Vacalus in severno morje, zd. Betuve ali Betau, del današnjega Geldern, C. IV, 10.

Battiādes, *ae*, *m.* Battovič, stanovnik libijske Cyrene, ki jo je Battus utemeljil; osobito pesnik Kallimachus, Cyrenejec iz rodovine Battovičev, ki je v Alexandriji (l. 240 — 230. pr. Kr.) predstojništvo kraljeve knjižnice vodil. Bil je jeden prvih učenjakov in pesnikov alexandrinskih. Od njegovih poesij se je ohranilo 5 hymen in do 80 epigrammov.

beātus 3. osrečen, srečen, blažen.

Belgae, *arum*, *m.* Belgi, Belgijani, stanovniki severne Gallije od Seine do Rhenovih iztokov in od Marne do Sever-

nega morja. Bili so keltovskega plemena (gl. Kiepert), a davno pomešani z germanskimi priseljenci, C. I, 1; II, 4. 16. i. dr.

Belgium, *i*, *n.* Belgij, dežela belgijska, *Gallia Belgica*, C. V, 12. 25.

belle, *adv.* dobro, lepo.

bellicōsus 3. bojevit, vojašk, hraber.

bellicus 3. bojen: *praeda, laus, labor, virtus*; odt. *subst. bellicum* (*sc. signum*) *canere*, trobiti (zatrobiti) na odhod, — na boj.

bello 1. vojevati, vojskovati se.

Bellovāci, *ōrum, m.* hraber belgijsk narod med Seino, Sommo (*Samāra*) in Oiso, z glavnim mestom *Bratuspantium*, C. II, 4. 13. itd.

Bellovēsus, *i, m.* gallski vojskovodja.

bellum, *i, n.* (iz *duellum*, dvoboj), vojna, vojska; prenes. prepir, razpor: *membraorum*; metonym. boj, bitka.

bellus 3. (skračen od *benulus*, *dem.* od *benus, i. e. bonus*), lep, dober.

belua, *ae, f.* velika ali grda žival, zver, zverina; odt. *Inda belua* (slon).

Bēlus, *i, m.* (Βῆλος), poleg nekterih pisateljev zgraditelj Babilona in osnovatelj babilonskega kraljestva. Curtius temu ne pritrjuje (H. VI, 34). V njegovi zgodovini se strinja B. z bogom Bel ali Baal. Po grški basni je B. sin Dijev, ki je od Babyloncev po božje češčen v Babylonu imel tempelj.

bene, *adv.* dobro, pravo: *bene meritus* (jako zaslužen), *bene*

meriti (dobrotniki); srečno: *rem bene gerere; bene latere* (dobro ali srečno se potajiti, srečno skrit ostati).

benē-fācio 3. *fēci, factum*, dobro delati, pravo činiti (storiti), dobre izkazovati, ustrezati.

benēficiūm, *i, n.* dobro dejanje, dobro delo, dobrotā, usluga: *beneficio aliquem obstringere, beneficiis affici, beneficium offerre* (dobroto —, za ljubo storiti, ustrezati), tedaj *beneficio*, z dobroto, s prizadevo, s pomočjo, s posredovanjem čijim: *deorum, sortium, silvarum beneficio* (s pomočjo gozdov ali z zaslombo); prenes. odlika, počesčenje: *ne generis id, non dantis beneficium putarent* (da naj bi ne menili, prestol je počesčenje stanu, ne pa podelitelja, t. j. naj bi men., da je počesčenje podelitelja); zahvala: *b. referre*.

benevōlentia, *ae, f.* dobrohotnost, blagovoljnost, nagnenost.

benigne, *adv.* dobrotljivo, blagovoljno, uljudno: *alloqui alliquem*.

benignitas, *atis, f.* dobrotljivost, blagovoljnost, uljudnost.

Bergōmum, *i, n.* Bergom, mesto v gornji Italiji, med Comom in Brixio, zd. Bergamo.

Bessus, *i, m.* (Βῆστος), satrap bakterski pod Darejem Cod. Vsled bitve pri Arbelih je vjel nesrečnega kralja Dareja s pripomočjo Nabarzanovo ter ranjenega pustil ob poti ležati, bežeč pred Alexandrom. Iskal je kraljeve časti ter si pridel

ime Artaxerxes VI., a bil Alexandru predan in s smrtjo kaznjen, H. VII, 2.

bestia, *ae, f.* žival, zver.

Bestia, *ae, f.* (*Calpurnius*), vodil je l. 111. pr. Kr. vojno zoper Jugurtho početkom dobro, a poslej je z njim neugoden mir sklenil, H. XII, 6.

bibo 3. *bibi*, (*bibitum*), piti; prenes. navzemati se česa, namakati se: *hortus aquas bibit*.

Bibracte, *is, n.* (kasneje *Augustodunum*), glavno mesto heduvske, med Ararom in Ligerom, na vznožji visocih gora, zimovišče Caesarjevo (zd. Autun v Bourgogni), C. I, 23; VII, 55. 63. 90.

Bibrax, *ctis, f.* Bibrakt, mesto remsko v belgijski Galliji (morda Bièvre pri Laonu), C. II, 6.

Bibrōci, *ōrum, m.* narod v jugovzhodni Britanniji, C. V, 21.

Bibŭlus, *i, m.* (*L. Calpurnius*), nasprotnik Caesarjev, s katerim je bil ob enem consul, a passivni upor njegov proti C. naredbam bil je brezuspešen, H. XII, 22.

bidens, *tis, adiect.* dvo zob; *subst. m.* žival imajoča obe vrsti zob, pos. ovca.

biduum, *i, n.* dvodnevje, dva dni: *biduo post* (dva dni potem), *via bidui* (dva dni hoda), *biduum supererat*, (*cum* do dne, ko).

biennium, *i, n.* dvoletje, dve leti.

biformis, *e*, dvojeobrazen, dvoličen.

Bigerriōnes, *um, m.* Bigerrioni, aquitansk narod ob

Pyrenaejih poleg Adoura z mestom Tarba (*Tarbes*), C. III, 27.

bipartīto, *adv.* razdeljeno, na dvoje, na dva oddela: *conversa signa bipartito inferre* (zasukniviši se z dveh strani napasti).

bipedālis, *e*, dva črevlja širok, — debel.

Bisanthe, *es, f.* Bisantha, thrašk gradič na Propontidi.

Bithŷnia, *ae, f.* pokrajina v Mali Asiji izmed Propontide in Črnega morja, H. XII, 11.

Bithŷni, *ōrum, m.* Bithyni ali Bithynci, H. XI, 26.

Bitoetus, *i, m.* morilec kralja Mithridata, H. XII, 18.

bitūmen, *inis, n.* pekline, zemeljna smola.

Biturīges, *um, m.* Biturigi, keltovsk narod, razdeljen na dva roda: 1.) *B. Vibisci*, o bregovih Garumne v današnjem Medocu z glavnim mestom *Burdigāla* (Bordeaux), znamenitim trgoviščem; 2.) *B. Cubi* (v današnjem Berry, Bourbonnais, Touraine), imajoči velike železne rudnike in jako večji rudarstva in kovinstva, z mestoma *Noviodunum* i. *Avaricum*, C. I, 18; VII, 5. 8. 15.

Bizante gl. *Bisanthe*.

blandimentum, *i, n.* (obično v plur.) prilizovanje, laskanje, vabljenje, vaba: *pacis* (vabljenje k miru).

blandior 4. *itus sum*, prilizovati se, laskati se, dobrikati se, militi se: *domino, blandiens infans*.

blandus 3. laskav, prilizljiv: *verba, homo blandus* (priliznec); dobrikav, prikupljiv:

alloquio (v pogovoru); trop. vabljiv, prijeten; *soles* (solnčni žarki).

Blitho, *Sulpicius*, rimsk zgodovinar.

Bocchus, *i*, *m.* kralj mauretanski, zdaj Rimljanom, zdaj Jugurthi, svojemu zetu, prijatelj, napósled izdajalec njegov, H. XII, 6.

Boduognātus, *i*, *m.* poglavar nervijski, C. II, 23.

Boeōtia, *ae*, *f.* (Βοιωτία), Boeotija, pokrajina grška z glavnim mestom Thebe.

Boeōtus 3. boeotsk; *Boeoti*, *orum*, *m.* Boeoti ali Boeotčani, H. III, 18; IV, 4. 15. 20.

Boii, *ōrum*, *m.* Boji, daleč razširjen keltovsk narod, v gornji Italiji l. 191. pr. Kr. premagan; jeden del, iz Norika pregnan, naselil se je v Pannoniji, drugi pridružil se Helvetom, a z njimi vred bil od Caesarja zmagani in k Haeduom preseljeni, C. I, 5. 25. 28. 29; VII, 9. 17.

Boiōrix, *igis*, *m.* Bójorig, kralj cimberski, poginil v bitvi proti Mariju, H. XII, 9.

Bomilcar, *āris*, *m.* 1.) *B.*, vojskovodja kartháginski, ki je za samovladarstvom hlepeč poginil, H. IX, 24. — 2.) *B.*, oče Adherbalov, takisto vojskovodja kartháginski, IX, 36.

bonitas, *ātis*, *f.* dobrost, dobrot, izvrstnost: *aquae*, *agrorum*; (v duševnem oziru) dobrot, dobrotljivost, poštenost.

bonus 3. dober, vrl; (materialno) dober: *ager*; odt. *res bonae* dobre jedi, sladčice; *subst. bona*, *ōrum*, *n.* dobra,

dobrine, (zlasti) blago, bogastvo, imetek: *paterna bona publicare* (premoženje vzeti ali (za)rubiti); dobrote: *bona facere* (izkazovati); — (duševno in moralno) dober, blag, izvrsten, pošten, vrl, tedaj *viri boni* i. samo *boni*, blagomiselniki, poštenjaki, domoljubi, zakoniti občani; *subst. bonum*, *i*, *n.* dobro, dobrina: *animi bona* (duševni darovi, vrline); dober, dobroten, dobrotljiv, naklonjen: *bono animo esse in aliquem* (dober biti komu), *Iupiter optimus maximus* (I. pre-dobrotni, previsnji), *optimum iudicium de aliquo facere*; dober, t. j. prikladen, koristen: *optimum est reverti*; *subst. bonum*: korist, prid: *quantum boni haberet constantia*.

Boōtes, *ae*, ali *is*, *m.* (Βοώτης, poganjač), severno ozvezdje blizu Voza ali Velike medvedke, Bootes, ki je poleg bajke v ozvezdje preobraženi Arkas (sin Kallistonin), ali Lykaon ali Ikarios, oče Erigonin.

bōrēas, *ae*, *m.* (Βορέας, čisto lat. *aquilo*), sever, burja.

Borni, *ōrum*, *m.* grad thraški, H. III, 12.

Borsippa, *ae*, *f.* mesto v Babyloniji poleg Euphrata, H. VII, 17.

bos, *bovis*, *c.* govedo, vol ali krava.

Bospōrus, *i*, *m.* (Βόσπορος, goveji brod), ime ozkim prelivom morskim, osob. 1.) *B. Thracius*, med Thracijo in Malo Asijo, zd. preliv Konstantinopolski. — 2.) *B. Cimmerius*, v Krimi, zd. preliv Jenikalski. Ob tem prelivu je bila mileška naselbina

Pantikapaeon (zdaj Kerč), iz ktere je vzrasla polagoma bosporska, na morji oblastna država (*Bosporus civitas*), H. XII, 29.

brachium, *i, n.* podlaket, roka sploh; prenes. *brachia muri*, zidana krila ali pobočni nasispi, ki vežejo dve točki v braniščih. Tako je bilo dolgo zidovje, ki je vezalo Athene s Piraejem.

Brachmānes, *um, m.* svečeniki in učenjaki med Hindovci, današnji Bramani, H. VII, 16.

Brannovices gl. *Aulerci*.

Brannovii, *orum, m.* keltovsk narod, branjenci (klienti) hae-duvski, C. VII, 75.

Bratuspantium, *i, n.* Bratuspantij, glavno mesto bellovaško v belgijski Galliji, C. II, 13.

brevis, *e*, kratek, kratkotrajen: *tempus, nox, occasio*; *brevi*, v kratkem, skoraj; neglobok, plitev: *locus vadosus et brevis* (plitvi kraji, plitvine, klečeti). **brevitas**, *atis, f.* kratkost, kratkota; majhnota: *brevitas nostra* (nizka postava naših ljudij).

breviter, *adv.* kratko; v kratko, z malo besedami.

Britanni, *orum, m.* Britannci, C. IV, 21; V, 11. 14. 21; H. XII, 22.

Britannia, *ae, f.* Britannija (ime današnje Anglije in Škocije). Rimljanom jo je prvi Caesar otvoril (H. XII, 22), vendar si je ni pridobil, niti jej podobe, lege in širjave poznal. Tako je na pr. Hibernia po njegovem poročilu predaleč na

jugu, Germania previsoko na severji, C. IV, 21 — 38; V, 5 — 23; VI, 13.

Britannicus 3. britansk: *bellum, oceanus br.* (britansko morje, t. j. oni del Atlantskega morja, ki Britannijo obliva).

Brixia, *ae, f.* Brixija, mesto v cisalpinski Galliji (zd. Brescia), H. IX, 3.

brūma, *ae, f.* (od *brevima* = *brevissima*), najkrajši dan v letu: *sub bruma* (ob zimskem solnčnem obratu, po zimi).

brumālis, *e*, zimsk: *dies*.

Brundisium, *i, n.* Brundisij, mesto v Calabriji s prostrano luko, od koder so se navadno prevažali v nasprotno Graecijo.

Bruttius 3. bruttijsk: *angulus, mulier Bruttia* (Bruttijanka); *subst. Bruttius, i, m.* Bruttijan, stanovnik najjužneje Italije, H. IX, 26; X, 21.

Brutus, *i, m.* 1.) (*L. Iunius*), sorodnik Tarquinija Oholega, kteremu je pregnanje iz Rima naklonil, H. X, 8. — 2.) *Decimus Iunius Brutus*, poveljnik oddelku brodovja pod Caesarjem v Galliji. Zmagal je Venete na morji (l. 56. pr. Kr.) in pozneje vojeval proti Vercingetorigu in pri Alesiji. V domači vojni je vodil brodovje Caesarjevo pred Massilijo (l. 49.), premagal sovražno ladjevje in zatrl upor galski, za kar ga je Caesar izredno častil. Vendar se je pridružil zarotnikom in bil jeden njegovih morilcev, C. III, 11. 14; VII, 9. 87; H. XII, 25. — 3.) *M. Iunius Br.*, sin sestre Catona Utičana, Servilije in M. Bruta, jeden glavnih zarotnikov zoper Caesarja;

ugonobil se je po bitvi pri Philippih l. 42. pr. Kr., H. XII, 25. sl. — *Bruti*, poslednja dva, *Dec. Iunius in M. Iunius Brutus*.

Bucephāle, *es, f.* Bucephala, mesto na Hydaspu v Indiji, ktero je bil Alexander Vel. svojemu konju *Bucephales* ali *Bucephalos* na čast sezidal, H. VII, 14.

bullā, *ae, f.* vodén mehur, brbunec; prenes. brbuncu podobna kroglica, glavica, pôgvica; pos. zlata pogvica, kakoršne so plemeniti dečki rimski o vratu nosili.

Busiris, *idis, m.* kralj aegiptovski, ki je žrtvoval vse tujce, ki so mu v deželo prišli.

Byrsa, *ae, f.* ime kartháginskemu gradu, H. XI, 29.

Byzantii, *orum, m.* Byzančani, stanovniki mesta Byzantij.

Byzantium, *i, n.* Byzantij, mesto v Thraciji na thraškem Bosporu, l. 658. pr. Kr. od Megarejcev pod Byzasom ustanovljeno; l. 330. po Kr. dobilo je ime *Constantinopolis*, H. III, 10; V, XII, 15. — *Byzanti* (genit.) = *Byzantii*, II, 21.

C.

C. 1.) kratica za ime *Caius* ali *Gaius*; 2.) številno znamenje = *centum*.

Cabillonum, *i, n.* znamenito mesto ob reki Arar, zdaj *Chalons sur Saône* na Burgundskem, C. VII, 42. 90.

Cabira, *orum, n.* (Κάβειρα), mesto na južnovzhodni strani Ponta, jedno izmed glavnih mest Mithridatovih, pri katerem je Lu-

cullus Mithridata premagal leta 73. ali 72., zdaj Diospolis ali Sebaste, H. XII, 17.

cacūmen, *inis, n.* skrajnji konec kake reči: *ramorum*; vrh: *montis*; zato tudi klica: *herbae*.
cadāver, *ēris, n.* mrtvo truplo, mrtvec.

Cadmēa, *ae, f.* (Καδμεία), od Phoeničana Kadma okoli l. 1550. pr. Kr. v Boeotiji sezidani grad nad Thebami, poznejšim boeotiskim mestom, H. IV, 7. 8.

cado 3. *ceçidi, cāsūm*, pasti: *cadere in plano*; (zlasti v boji) pasti, poginiti: *proelio a. in proelio*; propasti, izginiti: *nomen casurum* (= *quod cadet*); *fortuna cadit*, sreča gine; *zaiti, priti: in hostes, in suspicionem*.

caduceātor, *ōris, m.* glasnik (katerega sovražniki k nasprotnikom pošiljajo).

cadūceus, *i, m.* ali *caduceum, i, n.* palica, katero ima *caduceator*, glasniška palica.

Cadurci, *orum, m.* keltovsk narod v Aquitaniji v današnjem Quency-u (mesto *Cahors* je menda njih staro glavno mesto *Divōna*), C. VII, 4. 64. (VII, 75. s pridevkom *Eleutheri*.)

Cadusii, *orum, m.* narod ob Hvalinskem morji.

Caecilius, *i, m.* stric Atticov; *C. Metellus* gl. *Metellus*.

caedes, *is, f.* ubijanje, moritva: *inter caedem*; uboj, umor: *Clodii, Absyrti, paterna* (očetomor); *caedem facere* (uboj zvršiti, ubiti); klanje: *caedes fit* (koljejo se, pobijajo se), *caedes caedem sequitur* (zaporedoma se koljejo), *post proelii innumeras caedes* (brez števila jih ubivši

v boji); po ubojstvu prelita kri: *caede ara spargitur*.

caedo 3. *cecidi*, *caesum*, biti, tepsti: *aliquem flagellis*, — *virgis*; posekati, pobiti: *silvas*, *omnia*; po-, obrezati: *falce comam*; razsekati: *gladio loramenta*; razbiti: *vasa dolabris*; ubiti: *multa milia hominum*; (o daritvenih živalih) zaklati, darovati: *hostias*, *bovem*.

caelestis, *e*, nebešk, nebesen: *ostentum*; *subst. caelestes*, nebeščani, bogovi.

caelo 1. izbočeno izrezati, upodobiti, ciselovati; *caelatus* 3. izboklo izrezan: *vitis auro caelata* (trta iz zlata izrezana).

caelum, *i*, *n*. nebo, nebesna stran; ozračje; *coeli temperies* podnebje (klima).

Caeninenses, *ium*, *m*. prebivalci Caenine, starodavnega mesteca v Latiji, Caeninjani, H. X, 3.

Caepio, *ōnis*, *m*. 1.) *Q. Servilius*, consul l. 106. pr. Kr.; naslednjega leta 105. v Gallijo poslan, bil je od Cimbrov ob Rhodanu premagan, H. XII, 8. — 2.) *Q. Servilius*, nasprotnik Saturninov, bil je kot legat v zavezniški vojski l. 90. pr. Kr. ubit v zasedi, ki jo mu je bil nastavil Marsec Pompeadius, H. XII, 10.

caerimonia, *ae*, *f*. pobožen obred, — običaj, pobožno spoštovanje, pobožna svečanost: *aliquid summa caerimonia colere*, *sacra et caerimoniae* (sveti obredi in običaji).

Caeroesi, *ōrum*, *m*. belgijsk narod (okoli Luxemburga ali Lüticha), C. II, 4.

caerūlus ali **caeruleus** 3. temnomoder, temnosinji, sploh temen, črnkast; modrozelen: *color*, *crinis Paenopes*.

Caesar, *is*, *m*. 1.) *C. Julius*, izvrsten vojskovodja, državnik in pisatelj, je bil rojen v Rimu l. 99. pr. Kr. Bil je še deček o marskej vojski in o začetku domače vojske med Sullo in Marijem. Po tej domačej vojski bil je kot Cinnin zet izobčen, toda kmalu so ga pomilostili. L. 73. postal je pontifex, 69. ali 68. quaestor, 66. curulski aedil, 62. praetor, l. 61. prevzel je kot proprator upravo onostranske Hispanije. Vrnivši se postal je s pomočjo Pompeja in Crassa (ta zveza se imenuje prvi triumvirat 60. pr. Kr.) consul l. 59. in je naslednjega leta kot proconsul dobil v upravljanje Gallijo in Illyrijo na pet let. Tu je premagal Helvečane, germanskega poglavarja Ariovista (*Caes.* 1. 2—29; I, 31 nasl.), Belgijane (II, 2 nasl.) itd. Ko je pet let preteklo, sporazumel se je s Pompejem in Crassom ter obdržal Gallijo na drugih pet let (55). Zdaj je podvrgel Usipetce in Tenchterce, nemške rodove (IV, 1 nasl.), šel je črez Rhen (IV, 17), prepeljal se je v Britanijo (IV, 20; V, 8) in je premagal Haeduanca (V, 40) itd. Crassus je bil l. 53. v Siriji, bojujoč se s Parthijani, padel, in Pompeius je zdaj, ko se je Caesar nenavzoč pogajal za consulat, zahteval, da naj ta svojo vojsko razpusti. To isto je Caesar zahteval od

Pompeja. Nato je šel Caesar črez reko Rubicon (49), je kmalu dobil Italijo na svojo stran, premagal vojskovodje Pompejeve v Hispaniji, in je potolkel tega samega pri Pharsalu v Thessaliji 9. augusta l. 48. Pompeius ves zmešan hitel je v Aegipet, kjer mu je grdobni kralj čoln naproti poslal z morilci, ki so ga zabodli, predno je na suho stopil. Nato je Caesar poravnal prepire za prestol v Alexandriji (*bellum Alexandrinum*) in je premagal Pompejance pod Scipionom pri Thapsu 5. aprila l. 46. (*bellum Africanum*) in pri Mundi na sever od Granade 13. marca l. 45. (*bellum Hispaniense*). Zdaj so ga postavili za dosmrtnega dictatorja. Toda ni dolgo imel te svoje neomejene oblasti; 15. marca l. 44. pr. Kr. so ga v senatovski zbornici umorili zarotniki, izmed katerih sta M. Junius Brutus in C. Cassius Longinus najimenitniša; H. XII, 22 nasl. — 2.) *Caesar Octavianus*, sestrič prejšnjega, od njega posinovljen in za dediča postavljen, zato pozneje *Caius Julius Caesar Octavianus*, tudi samo le *Caesar* imenovan; premagavši Bruta in Cassija pri Philippih l. 42. in Antonija pri Actiji l. 31. pr. Kr. postal je samovladec in prideli so mu častni naslov *Augustus*, H. XII, 26 nasl.

Caesarēa, *ae, f.* ime več mest, tako imenovanih Caesarju Octavianu na čast; posebno 1.) *Caesarea* v Mauretaniji in 2.) *Caesarea* v Palaestini, H. XII, 29.

Caesariānus 3. Caesarja se tičoč, Caesarjev: *potentia, bellum* (t. j. državljanska vojska Caesarjeva proti Pompeju), *subst. Caesariani, ōrum m.* Caesarjevci.

caespes gl. *cespes*.

Caiēta, *ae, f.* mesto in znamenito pristanišče v Latiji (zd. Gaēta), H. X, 20.

Calabria, *ae, f.* Calabrija, polotok, ki se od Tarenta do iapygovskega predgorja na jugovzhodno stran steza.

calamitas, *ātis, f.* (pr. škoda pri poljskih pridelkih po toči in drugih uimah), potem spl. škoda, izguba, nesreča, poguba: *calamitatem perferre, -ferre, -alicui inferre, sine memoria calamitatis* (ne spominjajoč se nesreče), *calamitati esse* (v pogubo biti), *contendere adversus calamitates* (= *calamitosos*, proti nesrečnim); bojna nesreča: *calamitatem accipere* (potolčen biti, bitko izgubiti), *gravi utrorumque calamitate* (z veliko izgubo na obeh straneh); pogin, smrt: *alicuius calamitōsus* 3. škodljiv, poguben, nesrečen: *vir calamitosae virtutis* (mož pogubne hrabrosti).

calāmus, *i, m.* trst, trstika.

calcar, *āris, n.* ostroga: *calcaria admittere* (izpodbosti z ostrogami); izpodbuda, nagib.

calco l. na kaj stopiti; pogaziti, poteptati, zatreti: *gentem*.

Calendae gl. *Kalendae*.

calesco 3. *calui*, razgreti se, vroč postati.

Calēti, *ōrum in Calētes, um, m.* belgijsk narod, na obeh straneh Sequane, blizu morja bivajoč,

spadajoč med *civitates Aremonicae*, v današnji Normandiji, C. II, 4; VII, 75; VIII, 7.

Calidus, *i*, *m.* rimsk pesnik.

calidus 3. gorek, vroč; ognjevit, vročekrven, strasten: *dux*.

caligo, *īnis*, *f.* para, megla; mrak, tema.

Callias, *ae*, *m.* bogat, veljaven Athenjan, H. II, 24.

Callicrātes, *is*, *m.* Dionov morilec.

callide, *adv.* (v dobrem zmislu), pametno, spretno; (v slabem zmislu) premeteno, zvito: *aliquid dissimulare, hostem aggredi*.

calliditas, *ātis*, *f.* (v dobrem zmislu) razbornost, spretnost: *ingenii*; (v slabem zmislu) zvitost, prekanjenost.

callidus 3. spreten (v dobrem in hudem); premeten, zvit, prekanjen: *homo, inventum*.

Calliphron, *ōnis*, *m.* neki učitelj plesa v Athenah, H. IV, 10.

Callippus, *i*, *m.* (Κάλλιππος), Athenjan, ki je Diona v Sicilijo spremljal in ga je pozneje dal po izdajalsko umoriti, H. IX, 10.

callis, *is*, *m.* (neuglajena, ozka steza) gorska steza, živinska steza.

Callistrātus, *i*, *m.* (Καλλίστρατος), govornik in poslanec athenški, H. IV, 13.

calo, *ōnis*, *m.* pratežar, tovaraš (vojaki, ki so imeli posla z vojnim pratežem).

calor, *ōris*, *m.* gorkota: *vitalis* (životna); vročina pos. solnčno pripekanje.

calx, *cis*, *f.* peta: *calces remittere* (brcati), *calcibus frontem extundere*.

Calymne, *es*, *f.* (Καλύμνα), otok Aegaejskega morja blizu Rhoda.

Cambyses, *is*, *m.* (Καμβύσης), 1.) persijansk knez, soprog Mandanin, oče starejšemu Cyru, H. I, 4. — 2.) *Camb.*, sin in naslednik starejšega Cyra, persijski kralj, H. I, 9.

camēlus, *i*, *m.* velblod.

Camillus, *i*, *m.* (*M. Furius*), ki je Veje užugal in Rim rešil gallskega gospodstva, H. X, 14. 17.

camīnus, *i*, *m.* peč, topilnica; pesn. vigenj Vulcanov.

Camissāres, *is*, *m.* oče Datamov.

Campānia, *ae*, *f.* blagovita dežela v srednji Italiji; glavno mesto ji je bila Capua, H. X, 20.

Campānus 3. campansk; *Campāni*, *ōrum*, *m.* poglavitni narod Campanije, Campanci.

campester, *stris*, *stre*, poljansk, raven: *locus, munitiones campestres* (utrdbе, obkopi v ravnini).

campus, *i*, *m.* raván, ravnina, poljana: *patens, apertissimus, aequus*, *in campo* (na ravnem), *in planis campis* (po ravnih poljanah), *campi Adrastii* gl. *Adrastius*; bojišče: *campum deligere*; — *campus Martius*, tudi samo *campus*, Martovo polje, Martova poljana, (travnata ravnina ob Tiberu v Rimu, Martu posvečena). Bilo je telovadbišče rimskeje mladeži. Pri telesnih vajah, pri katerih so bili deloma, kakor pri boritvi, nagi, rujavela (*fuscari* rujaveti) in krepila so se solncu in zraku izpostavljena telesa.

candeo 2. *ui*, svetlo bel biti, beleti; žareti: *candens favilla*.

candidus 3. bel, svetlobel, svetel.

caneo 2. *ui*, siv -, svetlosiv biti.

Cangi, *ōrum*, *m.* neki narod v Britaniji, C. V, 21.

canis, *is*, *c.* pes: *c. venaticus* (lovski pes), *c. femina* (psica). — *Canis*, *Pes*, (kot ozvezdje) pasje ozvezdje, in sicer Veliki Pes, katerega najsvetlejša zvezda je pasja zvezda (*canicula* ali *Sirius*) in Mali Pes na južnem obnebi.

canistrum, *i*, *n.* navad. *plur. canistra*, *ōrum*, *n.* košarica (spletena iz trstike) za sadje, cvetje.

canities, *ei*, *f.* (siva barva kake reči, posebno las), sivi lasje.

canna, *ae*, *f.* trst, cev.

Cannae, *ārum*, *f.* trg v Apuliji, znan po bitki, v kateri so bili tu Rimljani l. 216. pr. Kr. potolčeni, H. XI, 11.

Cannensis, *e*, *cannsk*: *exercitus*, *pugna*, *clades* (pri Cannah).

cano, 3. *cecini*, *cantum*, glasove od sebe dajati, peti; (v vojaš. jeziku) *receptui canere*, na (obrat) umak trobiti, *bellicum canere* gl. *bellicus*; — peti: *carmen* (pesen); opevati: *Curios fratres*; prorokovati: *fata cecinerant*.

Canōbicus 3. k mestu *Canōbus* (*Canōpus*) spadajoč, *canobsk*: *Nili ostium*.

Cantābri, *ōrum*, *m.* Cantabri, narod ob severnem obrežji hispanskem, po današnjem Biscayskem, C. III, 23. 26.

Cantabria, *ae*, *f.* dežela Cantabrija ob severnem obrežji hispanskem.

Cantium, *i*, *n.* neka pokrajina v Britaniji, sedanji Kent, C. V, 13. 14. 22.

canto 1. peti: *ad chordarum sonum*; veselo peti: *coram latrone*; (na kakem glasbilo) igrati, piskati: *tibiis*; opevati, s pesnijo slaviti: *toto orbe cantari*.

cantus, *us*, *m.* glas, zvok: *cicadae cantus* (cvrčanje); (o godbi) glas, sviranje, trobljenje, piskanje: *tubarum*, *cantus tibicinis*, piskanje na piščali; (človeško) petje.

Canuleius 3. ime plebejskega rodu, iz katerega je najbolj znan *C. Canuleius*, narodni tribún l. 309. pr. Kr., H. X, 14.

canus 3. siv: *caput*; *subst. cani*, *sc. capilli*: sivi lasje.

capax, *ācis*, veliko obsegajoč; dovzetljiv: *gloriae* (pristopen slavi).

capella, *ae*, *f.* kozica.

capesso 3. *ivi*, *itum*, zgrabiti, popasti; lotiti se česa, začeti: *pugnam*, *fugam* (v beg udariti), *rem publicam* (lotiti se državnih opravil).

Caphāreus, *ēi*, *m.* (Καφερεύς), skalovit, nevaren rt južne Euboeje, kjer se je grško brodovje razbilo pod vodstvom Agamemnonovim iz Troje se vračaje; izvabil jih je pa sem tukajšnji kralj Nauplius, maščujoč se za svojega sina Palamedea, katerega so mu bili Grki ubili. *Acc. Capharea*.

capillus, *i*, *m.* las, lasje človeški.

capio 3. *cēpi*, *captum*, prijeti za kaj, zgrabiti, vzeti: *coronam*, *arma*, *cibum* (jed užiti, jesti); sprejeti: *notas literarum*, t. j. dati zapisati na sebi; poprijeti se česa: *fugam*, (u beg udariti, zbežati), *consi-*

lium (sklep storiti, skleniti, naklep osnovati), *consilia* (poprijeti se naredb, naredbe osnovati), *inimica consilia*, *tempestatem non inutilem ad capiendum consilium* (za nasново naklepa) *arbitrari*, *initium capere a flumine* (začenjati se), *aliud initium belli c.* (drugače začeti vojsko). — 2.) (po pravici ali krivici) osvojiti si, vzeti (jemati): *stipendium jure belli*, (dati si plačati), *matrimonia manu* (po sili si v zakon jemati žene), *imperia* (polastiti se kraljestev); upleniti: *aliquid bello*, *pecus*, *equos*; ujeti: *aliquem*, *captus*, *i*, jetnik, *bello captus* (vojni jetnik), *uros foveis* (loviti); vzeti, pribojevat, osvojiti: *urbem*, *castra*, *montem*, *oppidum*, *vallem*, *locum editum*, *naves*, *magnas praedas* (veliko napleniti), *locum in pugnando* (na svoje mesto postaviti se v boji); za se pridobiti, premamiti: *aliquem humanitate*, — *oratione*; *captus*, vabljen, omamljen, mikan, prevzet: *amoenitate fluminis*, *consuetudine*, *dulcedine*, *lyricis sonis*, *miseriordia* (ginen, iz milosrčnosti), *animos capere*, obiti srca, v srca seči; zvabiti, zapeljati: *stipendio captus*; preslepiti, prevariti: *exercitum ratione* (po premeteni osnovi), *dolo alqm.*; (o dušnem stanu, ki se človeka polasti) obiti: *metus me capit*. — 3.) dospeti do kakega mesta: *portum*, *insulam*, *partem insulae*, *naves locum capiunt* (dospelo na svoje mesto). — 4.) (v kak namen vzeti, t. j.) izvoliti, izbrati: *locum ido-*

neum, *anfractum viae*, *loca* (pripravna mesta odbrati in z vojski zastaviti); prevzeti: *magistratus*, *honores*. — 5.) vzeti, prejeti, dobiti: *talenta* (prejemati kot dohodek), *vectigal*, *nilhil de re publica* (od države nobenega plačila ne dobivati), *vires*, *nomen ex re*, *opinionem virtutis* (slavo kreposti si pridobiti), *infamiam* (sramoto si nakopati), *dolores* (bolečine trpeti), *exemplum ex aliquo* (zgle dovati se nad kom), *aquae capiunt vitium* (se pokvarijo, se gnijejo), *fructum oculis ex casu* (oči pasti z nesrečo), *coniecturam capio* (dozdeva se mi); čutiti, uživati: *quietem* (počivati), *somnum* (spati), *dolorem capio ex aliqua re* (boli me, žalostí me kaj), *faciles motus* (se lahko dati ganiti, pregovoriti). — 6.) v sebe sprejeti, imeti prostora za: *exercitum*, *casa capit aliquem*.

capital, *ālis*, *n.* (sc. *facinus*), za glavno — glavno hudodelstvo, na katero je smrtna kazen postavljena.

Capitolinus 3. 1.) h Capitoliju spadajoč, capitolijsk: *mons*, *clivus*. — 2.) *Capitolinus*, priimek M. Manlija zaradi otežbe Capitolija.

Capitolium, *i*, *n.* (poet. le v plur.), Capitolij, t. j. prekrasni, od Tarquinijev sezidani Jupitrov hram v Rimu na Tarpejskem hribu, poleg njega bil je rimski grad in Tarpejska skala; (v širjem zmislu) ves hrib z gradom, Capitolij, H. X, 1. 8. 17.

capitulātīm, *adv.* v glavnih rečeh.

Cappadōcia, *ae, f.* Kappadocija, dežela v Mali Asiji med Cilicijo in Črnim morjem; prebivalci *Cappadoces*, *um.*

capra, *ae, f.* koza; *Caprae palus*, Kozja mlaka (mesto v Rimu na Martovi poljani, kjer je Romulus izginil), H. X, 3.

caprinus kozji: *pellis caprina*, *de lana caprina rixari* (pregovor) za malenkosti se prepirati.

Captiāni, *ōrum, m.* neznan narod v Asiji.

captivitas, *ātis, f.* sužnost, robstvo.

captivus 3. ujet, zaslužnjen; odt. uplenjen, pribojevan, osvojen: *pecunia, navis; subst. captivus, i, m.* jetnik, *captiva*, jetnica.

capto 1. (*intens.* od *capio*) hlastno za kaj prijemat, grabiti, loviti, pristrezati: *imbrem*; za čim hlepeti, iskati kaj, zlasti *risum captare* (rad smeh budit).

captus, *us, m.* pojem, zapopadek: *ut est captus Germanorum*, po germanskih pojmi.

Capua, *ae*, glavno mesto Campanije, katerega razkošno življenje je pogubilo kartháginsko vojsko.

caput, *ītis, n.* glava: *nudum c.*; glava = oseba, človek: *numerus capitum, capita singula*; (o neživih stvareh) skrajnji del, konec: *capita loramentorum, caput molis* (rt nasipa); (o vodah) vir, izvirek: *caput occulere*; ustje: *fluminis*; glava = življenje: *capitis periculum* (smrtna nevarnost), *capitis damnare* (na smrt obsoditi), *capitis absolvere* (smrtne

kazni oprostiti), *capitis poena* (smrtna kazen), *judicium capitis* (krvava sodba, kjer gre za glavo); (o rečeh) glava: *totius Graeciae, loci caput extollere*; glavno mesto: *Aegypti, orbis, capita Numidiae* (poglavitna mesta Numidije).

Car, *Caris, m.* Karijan.

Carānus, *i, m.* po polu brat Alexandra Vel., od katerega je bil umorjen, H. VI, 2.

carbāsus, *i, f. plur. carbāsa, ōrum, n.* neko tenko predivo; iz njega napravljena tenka obleka.

carbo, *ōnis, m.* ogelj, ogljenček.

Carbo gl. *Papirius*.

cardāces, *um (acc. pl. -as)* Kardaki, neki persijski vojaki (od pers. *carda*, močan, bojevit).

carcer, *ēris, m.* ječa, temnica: *publicus, in carcerem conici*; pregrade (tekališča ali dirjališča), navad. v plur. *carceres*.

Cardiānus, *i, m.* iz (thraškega mesta) Kardije, Kardijan, *Eumenes*, H. VIII, 4.

carduus, *i, m.* osat.

careo 2. *ui, itum*, biti brez česa: *crimine, suspitione*; zdržati se česa, prikratiti si kaj: *facultatibus amicorum, cibo* (nič jesti); biti daleč, - oddaljen od česa: *patriā*; (kar kdo želi, ne imeti) pogrešati: *frumento, liberis* (ne imeti otrok).

Caria, *ae, f.* južna pokrajina Male Asije, Karija.

caries (*cariem, carie*) *f.* trohlina, gnjiloba.

carīna, *ae, f.* (ladijna) hrbtica, podladije; ladija.

caritas, *ātis*, *f.* dragina, visoka cena: *annonae*; spoštovanje: *aliquem eximia caritate diligere*, koga izvenredno spoštovati in ljubiti; ljubezen: *patriae* (do domovine).

carmen, *inis*, *n.* popevka, pesen, pesmotvor: *inconditum*, *c. Euripidis*.

carnifex, *īcis*, *m.* rabelj.

Carnūtes, *um*, *m.* znamenit narod v keltovski Galliji (*Gallia celtica*), na južnozpadno stran od Cenomanov doli do Ligeri. Njih glavno mesto *Canabum*, pozneje *civitas Aurelianorum*, *urbs Aurelianensis* (odtod ime *Orléans*) ob Loiri, znamenito tržišče, je z ognjem pokončal Caesar, C. II, 35; V, 25. 56; VII, 11. 9 i. dr.

caro, *carnis* *f.* meso: *cocta*; *carnes*, mesnina.

carpentum, *i*, *n.* dvokolesen voz, dvokolnica, kočija.

carpo 3. *psi*, *ptum*, trgati, obirati: *herbas* (pasti se po -); (kak prostor kos za kosom) prehoditi, preleteti: *aërias vias* (po zraku zleteti), *iter* (potovati); (z besedami) obirati, prerešetavati, zbadati: *carmina*, *aliqu. vocibus*, *sermonibus*, *vivos*; zjedati, pokončavati: *invidia carpit et carpitur una* (zavist druge obiraje sama sebe zjeda), *labor carpit animum et corpus*; raztepti, razcepiti: *cohortes*.

Carrae, *arum*, *f.* mesto v Mesopotamiji, kjer je bil Crassus od Parthov premagan in ubit l. 53. pr. Kr., H. XII, 22.

carrus, *i*, *m.* četverokolesni voz za prevažanje blaga.

Carthaginiensis, *e*, *kartháginsk*; *subst. Carthaginenses, ium*, *m.* Kartháginci, H. IX, 2 nasl.; XI, 1 nasl. itd.

Carthago, *inis*, *f.* 1.) C., slavno trgovsko mesto v sedanji Tunisiji v Afriki, naselbina Phoeničanov (H. VI, 24), tekunica Rimu, od P. Cornelija Scipiona razdejana l. 146. pr. Kr. (XI, 30), pozneje zopet sezidana. — 2.) *Carthago (nova)*, naselbina Karthágincev, mesto v tarraconski Hispaniji ob Sredozemskem morji blizu meje boeotske, sezidana l. 227. pr. Kr. od Karthágincev Hasdrubala, pozneje od Rimljanov (Scipiona) osvojena in naseljena, zdaj *Carthagena*, H. XI, 15.

carus 3. visoke cene, drag: *res*; ljub, drag: *amicus*, *carum*, *habeo aliqu.* (rad imam koga).

casa, *ae*, *f.* kočica, koliba, bajta, šator, baraka.

Casca gl. *Servilius*.

caseus, *i*, *m.* sir.

Cassander, *dri*, *m.* sin Antipatrov, vojskovodja Alexandra Vel., morilec njegove obitelji, izprva namestnik, pozneje kralj macedonski, H. VII, 18; VIII, 3. 16.

Cassi, *orum*, *m.* narod v južnovzhodnej Britanniji, C. V, 21.

cassis, *idis*, *f.* šljem, čelada (od kovine).

Cassius, *i*, *m.* 1.) *Gaius C. Longinus Varus*, bil je kot proconsul od Spartaca potolčen pri Mutini, H. XII, 16. — 2.) *Cassius Longinus*, quaestor M. Licinija Crassa, premagal je Parthe (XII, 22); pozneje je kot jeden izmed glavnih zarotnikov udeležil se umora

Jul. Caesarja, bojeval se je proti Antoniju in Octavianu in umrl pri Philippih, XII, 27. 28. — 3.) *Lucius Cassius Longinus*, bil je kot consul l. 107. pr. Kr. od Tigurincev blizu Genevskega jezera do kraja premagan in ubit, C. I, 7. 12. Odtod

Cassiānus 3. Cassijev: *bellum*, C. I, 13.

Cassivelaunus, *i, m.* neki glavar Britanec, C. V, 11. 18. nasl.

castellum, *i, n.* vsako utrjeno mesto, trdnjava; poseb. *castella*, iz obkopalne (obzidne) vrste moleče bastije (redoute): *castella facere, constituere, communire*.

Casticus, *i, m.* imeniten Sequanec, C. I, 3.

castigatio, *ōnis, f.* karanje, ukor; kaznjevanje.

castigo 1. karati, kaznovati: *aliquem*.

Castor, *ōris, m.* sin lacedaemonskega kralja Tyndareja in Lede, brat Helene in Polluka, s katerim sta bila skupaj po božje češčena. O velikih nevarnostih sta se pogostoma prikazovala ljudem kot mladeniča na belih konjih, v svetli bojni opravi, s plamenčki ali zvezdicami nad glavama, H. XII, 8, gl. tudi *Pollux*.

castrum, *i, n.* trdnjava, utrjen grad: *castrum Grynium*; plur. *castra, orum*, tabor, ostrog (navadno četveroogeln prostor z rovom in obkopom obdan, imajoč četvera vrata). Zveze: a) z adj.: *stativa* (stalen, za dalje časa), *hiberna, navalia, nautica, maiora*; b) z

glagoli: *castra metari, ponere, facere* (utaboriti se), *munire, contrahere, movere a. promovere* (z vojsko odriniti, vzdigniti se), *contra aliquem castra habere* (vojskovati se s kom); vojna služba, vojskovanje: *magnum usum in castris habere, in castra proficisci* (v boj iti, na vojsko iti), *castra sequi* (v vojsko iti za kom); dan hoda: *quintis castris* (ko so petič se utaborili [kar se je vsak dan po hodu storilo, ker rimska vojska ni nikdar prenočevala brez tabora], odt.) petega dne.

Castra Alexandri, kraj v Aegyptu, blizu Pelusija, kjer se je Alexander na svojem potu bil utaboril, H. VI, 25.

castus 3. čist; neoskrunjen, nedolžen.

casus, *us, m.* padanje, pad; dogodek: *mirabilis*; slučaj, naključja: *ad omnes casus* (za vsak primerljaj), *casus avertit vaginam, magnus casus* (imenitna, posebna naključja), *quorum rerum casus erat extimescendus* (za kar se je bilo bati, da se bode prigodilo), *abl. casu*, po naključbi, slučajno: *casu magis quam virtute, casu quodam; hoc ipso casu* (prav vsled te naključbe), *in eiusmodi casu* (o takem slučaju); usoda; nesreča: *eundem casum ferre, casus privati* (svoje nesreče), *casum extimescere*; smrt: *Sabini et Cottae*; *casu*, starinski dativ n. *casui*: *casu alicuius illacrimare, casu locum relinquere*.

Catamantaloedes, *is, m.* neki glavar Sequancev, C. I, 3.

- Catāna**, *ae, f.* (tudi *Catīna*), mesto sicilsko ob Aetni.
- Cataonia**, *ae, f.* pokrajina v Malej Asiji, med Cilicijo in Kappadocijo.
- catēna**, *ae, f.* veriga; spona.
- caterva**, *ae, f.* truma, krdelo, četa: *hostium*.
- Cathaei**, *ōrum, m.* indijski narod, s katerim se je Alexander Vel., prišedši v Indijo, vojskoval, H. VII, 14.
- Catilina**, *ae, m.* (*L. Sergius*), po zaroti proti svoji domovini zloglasni Rimljan, H. XII, 19.
- Catinienses**, *ium, m.* (tudi *Catinenses*), prebivalci mesta Catine, Catinjani, H. III, 6.
- Cato**, *ōnis, m.* 1.) *Marcus Porcius C. maior*, starejši, zaradi ostrega svojega censorovanja *Censorius* imenovan; vedno je opominjal, naj se premočna Karthágina razdene, H. XI, 29. — 2.) *Lucius Porcius C.*, consul s Cn. Pompejem Strabonom, odlikoval se je v zavezniški vojski, XII, 10. — 3.) *Marcus Porcius C.*, mlajši, pravnik Catona starejšega, je nevoljen zaradi pogina republike sam sebe umoril v Utici, zato se imenuje *Uticensis*, XII, 21, 24.
- catŭlus**, *i, m.* mlad pes, ščene, kužek; pesn. sploh pes; odt. tudi mladič kake druge živali, n. pr. volkulje.
- Catŭlus** gl. *Lutatius*.
- Catullus**, *i, m.* slaven rimsk pesnik, vrstnik Sulli.
- Catuvelcus**, *i, m.* glavar Eburoncev, ki si je sam zavdal, ko mu je nasnovana zarota izpodletela, C. V, 24; VI, 31.

- Caturiges**, *um, m.* narod v rimski provinci Galliji (*Chorges* na Dauphinéjskem), C. I, 10.
- Caucāsus**, *i, m.* še zdaj isto tako imenovano pogorje v Asiji, med Črnim in Hvalinskim morjem, H. VII, 2.
- Caudium**, *i, n.* mesto v Samniji, sloveče po sramotni nesreči, ki je tu zadela Rimljane leta 321. pr. Kr.; odt. *Caudinus* 3. caudijsk: *foedus*, H. X, 20; XI, 33.
- caupōna**, *ae, f.* krčma, oštarija.
- causa**, *ae, f.* vzrok, povod, razlog, kar je česa krivo: *belli, colloquendi, vivendi, consulendi, causa* (namen) *adventus*; *ob eam causam* (zato, zaradi tega), *qua de causa* (zaradi česar); *abl. causā* (za genitivom) zaradi, zavoljo: *auxilii causa, huius rei causa, praedandi causā* (zaradi plenitve, na plen), *sui purgandi c.*; s poss. zaimenom, *mea, tua*, itd. *causa*, zaradi mene, zaradi tebe; (pos. izmišljeni vzrok) izgovor, pretveza: *causam interserere, – inferre, – imponere, per causam* (z izgovorom); — 2.) pren. reč (s katero se kdo peča, o kateri govori, se pravda itd.), pos. pravična reč (stvar); pravni ali pravični posel, pravda: *simili virtute et causa, causam cognoscere* (pravično reč, pravdo preiskati), *causam dicere* (zagovarjati pred sodniki sebe ali druge), *causam capitis dicere* (pred krvavo sodnijo, v kriminalni pravdi se zagovarjati), *causas agere* (pravde voditi, pred sodnijo zagovarjati); korist: *causae alicuius se*

iungere (pridružiti se katerega stranki); razmerje, zveza: *amicitiae, necessitudinis* (tesna zveza); položaj: *omnium una est, in eadem causa esse*.

causidicus, *i, m.* pravni zastopnik, odvetnik.

causor 1. pravdati se; izgovarjati se, izpričavati se s čim: *terrae sterilitatem*.

caute, *adv.* previdno, varno.

cautes, *is, f.* rtasta skala.

cautus 3. previden, opazen.

Cavarillus, *i, m.* neki vodja Haeduancev, C. VII, 67.

Cavarinus, *i, m.* neki poglavar Senoncev, C. V, 54; VI, 5.

cavea, *ae, f.* staja, obor, zverinjak, kletka.

caveo 2. *cāvi, cautum*, varovati se, čuvati se, (z acc.): *pericula*; (z dat.): skrbeti za koga; pos. porok biti, poroštvo dati: *obsidibus de pecunia* (s talniki biti porok za denar); poskrbeti, določiti: *lege cautum est*.

caverna, *ae, f.* votlina, jama; pos. *cavernae*, globoke lokve, v katere se je nabirala voda črez bregove udarivše reke.

cavus 3. votel, izvotljen: *mons*; prevotljen: *dolium*; *subst. cavum, i, n.* in *cavus, i, m.* (sc. *locus*), votlina, luknja, strelna lina: *cavum repetere, cava cubitalia*.

Cecrops, *ōpis, m.* (Κέκροψ), najstarejši kralj attiški, ki je sezidal grad Cecropijo, H. II, 1.

1. **cēdo** 3. *cessi, cessum, iti*, od rok iti, napredovati, vršiti se: *res feliciter (prosperare) cedunt*; oditi, umakniti se: *Asiā, loco* (svoje mesto zapustiti), *alicui Siciliā* (Sicilijo

komu odstopiti); umikati se, bežati, popuščati (*alicui in absol.*): *paullatim, multitudo nostros cedere cogit, cedentes, acies cessit, vestigio cedens* (stopinji se udajajoč); trop. udati se, odjenjati: *repugnanti, fortunae, nostris volatibus, invidiae, pertinaciae*; ustopati komu, biti slabši od —, *alicui in nulla re, honore* (v časti za kom biti, niži biti); izpremeniti se: *in suas partes*.

2. **cēdo**, *verb. def.* daj sem, *cedo illum*, sem z njim!

cedrus, *i, f.* cedra; cedrovina.

celēber, *bris, bre*, mnogo obiskovan, ljudnat: *locus*; mnogo slišan, zelo znan: *minus celebrer auditu* (manj znan); mnogo imenovan, znan, slaven, sloveč: *vir*.

celebritas, *ātis, f.* mnogo-brojno obiskovanje, mnogoštevilna družba, obilen shod: *in celebritate versari*.

celebro 1. pogostoma obiskovati: *theatra, celebrante tota Sicilia* (ko je vsa Sicilija privrela, ob shodu vse S.); slovesno opravljati, praznovati: *sacra, nuptias*; slaviti, poveličevati: *gloriam, famā celebrare aliquid* (slaviti).

celer, *ēris, ēre*, hiter, brz, nagel: *motus, opus, victoria*; naglo delujoč (pomagajoč), nagel uspeh imajoč.

celeritas, *ātis, f.* hitrost, naglost: *peditum, itineris, adventus, consilii* (odločnost), *ingenii* (duševna čilost), *celeritate uti* (hitro delati, opravljati).

celeriter, *adv.* hitro, ročno, naglo: *celerius omni opinione*

(hitreje, nego se je mislilo), *quam celerrime potuit* (kakor hitro je mogel, kar je naj hitreje mogel).

celo 1. skrivati, prikrivati, tajiti: *arma, factum celatur*; (z dvojn. acc.) *iter omnes*; *pass. celor rem* ali *de re*, meni se kaj prikriva.

celsus 3. visok, vzvišen: *cornu, collis, arbor*; (v moral. dobrem zmislu) vzvišen, plemenit; (v slabem zmislu) ohol, ošaben: *celsa cervice* (glavo po konci noseč).

Celtae, ārum, m. Kelti (Celti), kakor Caesar piše (I, 1.), prebivalci tistega dela Gallije, ki je med rekami Garonne, Seine, Marne in Moselo, tam kjer se v Rhen izteka; spadali so k velikemu keltovskemu plemenu, ki je bilo razprostranjeno po srednji in severni Galliji, po zapadni in južni Germaniji, po zgornjem Podonavji, po britanskih otokih in v posameznih rodovih po gornji Italiji, Hispaniji in Mali Asiji; niso pa menda bili prvotni prebivalci teh krajev, kakor so starodobniki menili, ampak so bili brž ko ne iz vzhodnih strani prišli.

Celtibēri, ōrum, m. (Κελτιβήρες), bojevit narod v srednji Hispaniji, ki je bil nastal iz pomešanja Keltov z domačimi Iberci, Celtiberici, H. XI, 14. 33; XII, 14.

Celtillus, i, m. Arvernec, oče Vercingetorigov, C. VII, 4.

cena, ae, f. glavni obed (proti večeru), obed sploh.

ceno 1. obedovati, kósiti.

Cenomāni gl. Aulerci.

censeo 2. *sui, sum, ceniti*; trop. soditi: *aliquem virtute non opibus*; *meniti, misliti*, za pravo imeti, soditi (z gerund. in gerundiv.): *maturationem sibi, si quid censes tenendum, aequum censeo* (zdi se mi pravično); *izreči mnenje, glasovati za kaj, deditionem* (za udajo glasovati), in z *acc. c. inf.*; *censere ut*: glasovati za to, da naj.. (kakor *placet ut*); (o senatu) *skleniti, ukazati: quoniam senatus censuisset, uti.*

ensor, ōris, m. censor; *censores*, oblastvo iz dveh oseb v Rimu, v začetku na 5, pozneje na 1½ leta voljeno, kateremu je bilo nadzorstvo nad нравnim življenjem in imetjem državljanov izročeno. Trop. *ensor* (synonymno s *castigator*), grajalec, karalec, strog presojevalec (ker jim je bilo karati prestopke rednosti in nravnosti); *censorius* 3. censorski; *subst.* bivši censor.

Censorinus, i, m. (L. Marcius), consul z M. Manilijem, s katerim je o tretji punski vojski Karthágino na suhem in na morji oblegoval, H. XI, 29.

censūra, ae, f. censorov posel, censorstvo, *censura: censuram agere* (censorovati, censor biti); pravica karanja: *censuram dare.*

census, us, m. cenitev imetja in državljanskega razmerja vsakega rim. državljana, popis, štetev: *censum agere, - habere* (popisovati); metonym. imetje, bogatstvo: *census dat honores.*

Centēnius, *i, m.* (*Gaius*), praetor, katerega so bili s 4000 jezdecu consulu Flaminiju malo pred trasimensko bitvo (217 pr. Kr.) na pomoč poslali; toda Hannibal ga je pristregel in ujel, H. XI, 10.

Centrōnes (*Centrōnes*), *um, m.* neki narod v provinci Galliji z glavnim mestom *Darantasia* (zdaj *Centron* v dolini *Tarantaise* na Savoyskem), C. I, 10.

centuria, *ae, f.* (*centum*), vojašk razdelek, ki je izprva imel 100, pozneje 60 mož, centurija, stotnija.

centuriātus 3. po centurijah razdeljen: *comitia* (centuriatski zbor).

centurio, *ōnis, m.* zapovednik centurije, centurion, stotnik, katerih je bilo po 60 v vsaki legiji; stali so na različnih častnih stopinjah: *centuriones primorum ordinum*, t. j. šesteri stotniki prve cohorte vsake legije so bili najvišje častne stopinje, ter so se tudi v vojaški svet zvali; stotniki 10. cohorte pa so bili na najnižji stopinji.

cera, *ae, f.* vosek.

Ceraunus, *i, m.* priimek Ptolemaejev, gl. tega.

Cerbērus, *i, m.* mnogoglavi pes, ki je stražil vhod v podzemski svet.

Ceres, *ēris, f.* Cerera, hči Saturna in Ope (*Ops*), boginja poljedelstva in zato ustanoviteljica zakonodajstva in omike; metonym. sad, poljščina; žito (s tem pomenom se piše navadno *ceres*); odtod

Cereālis, *e, Cererin*, poljedelsk, žiten: *semina, sulci* (žitna polja).

cerno 3. (*crēvi, crētum*), ločiti, z očmi razločiti, videti: *oculis, coram adesse cernique* (biti navzoč, da ga vidijo); (duševno) izprevideti, videti, spoznati: *verum*.

certāmen, *inis, n.* tekmanje, tekma; trop. borba: *divitiarum* (b. za bogatstvo). — 2.) (voj.) boj, bitka: *singulare, navale, fit proelium acri certamine* (hudo se bijejo).

certātīm, *adv.* tekmajoč se, v tekmo: *certatim se tradunt* (jeden bolj hiti od drugega se udati).

certe, *adv.* gotovo, resnično; vsaj.

certo 1. bojevati se, boriti se, prepirati se; tekmovati (v čem): *justitia*.

certus 3. sklenen, odločen, (o ljudeh) pripravljen: *non satis certus*; določen, ustanovljen: *lex, tempus, dies, numerus, locus, modi* (pravilen takt), *gradus* (trdna stopinja), *certa subsidia collocare* = *subs. certis locis constituere, manus certa* (na določenem kraju za določen namen postavljena četa), *exploratores, custodiae* (navlašč postavljene); — 2.) gotov, zanesljiv: *res, victoria, sine certa re* (brez pravega vzroka), *pro certo proponere* (za gotovo trditi); *subst. certus, i, m.* zanesljiv človek; — *istinit*, nedvomen, očit: *indicium*; — 3.) (o osebah) dobro vedoč, (o rečeh) gotov: zato *aliquem certiore facere* (komu naznaniti, poročiti, z *acc. c. inf. ali de aliqua re*); (sklada se tudi kakor *mandare, hortari* z *ut* ali s *conjunct*.

brez ut): *certior factus, ut...*, *milites certiores facit, intermitterent* (je naročil, naj...), (ali s vpraš. stavkom:) *quid faciendum existimet*.

cerva, *ae, f.* košuta.

cervix, *icis, f.* tilnik, vrat; (podoboma) *Graeciae et Asiae cervices*.

cervus, *i, m.* jelen; (voj.) *cervi*, rogovilast panj, razraščen v dve veji, kakor jelenji rogovi, rogovila (nem. španiŝche Reiter).

cespes, *itis, m.* (izrezana) rušina: *tener; cespites*, kosi rušine.

cesso 1. obotavljati se, mudljiv biti; popuščati, odnehati, nehati, (absol. in z inf.): *neque cessaturum Philippum, imperium consulare cessavit, bella cessant, nec cessatum est, quin; duces suos circumire cessant; zlasti mirovati, unesti se: pedes cessant* (noge so mi odpovedale, mi odpovedujejo).

cetĕrum, *adv. gl.* *ceterus*.

cetĕrus 3. ostal, drug: *cetera Graecia*; nav. v plur. (vsi) drugi, ostali; *subst. ceteri*, ostali; odt. *adv. ceterum* in *cetera* (pr. acc. ozira), kar se ostalega, drugega tiče, za drugo, sicer.

Cethĕgi, *ōrum, m.* Cethegi, panoga imenitnega rodu Cornelijskega (*gens Cornelia*); pos. 1.) *Cethĕgus (C. Cornelius)*, jeden izmed sozarotnikov Catiline, H. XII, 18; (o plur. prim. *Autronii*); 2.) *Corn. C.*, consul z M. Baebijem Tamphilom.

Centrōnes, *um, m.* belgijsk narod blizu sedanjega Courtraya a. Brüggea v zapadni Flandriji, C. V, 39.

Cevenna mons (*les Cevennes*), mejno gorovje med Arvernjanci in Helvečani v južnem delu Gallije na zapadno stran od Rhodana, C. VII, 8. 56.

Chabrias, *ae, m.* athenski vojskovodja, ki je na svoj račun podpiral upor Aegypčanov proti Persijanom in je umrl l. 358. pr. Kr. v zavezniški vojski.

Chaeronĕa, *ae, f.* (*Χαιρώνεια*), boeotsko mesto, sloveče po zmagi Philippovi nad Grki leta 338. in po Sullovi zmagi nad Archelajem l. 85. pr. Kr., H. V, 10; XII, 13.

Chalcĕdon, *ōnis, f.* (*Χαλκηδών*), mesto v Bithyniji; tu je bil Cotta od Mithridata premagan, H. XII, 15.

Chalcidīca, *ae, f.* (*Χαλκιδίκη*), južnozapadni del Thracije ob macedonski meji.

Chalcioecus (*os*), *i, f.* (*Χαλκίοικος*), v medni hiši stanujoč, priimek Minervin, ker je imela v Sparti svetišče, ki je bilo deloma iz medi, H. II, 23.

Chaldaei, *ōrum, m.* (*Χαλδαῖοι*), prebivalci babylonske dežele med Euphratom in Tigridom. Po njih se je duhovniški stan med Babylonci imenoval Chaldaei (H. VI, 33). Odlikovali so se po znanji astronomije.

chalybĕius 3. chalybejsk; jeklen: *massa*; (Chalybi so bili sloveči jeklarji).

Chaōnis, *idis, chaōnsk*, (in ker so bili *Chaones* narod prebivajoč v severozapadnem Epiru, poet.) = epirsk ali pos. dodonsk (dodonskemu Jupitru posvečen): *ales*, t. j. (v Dodoni prerokujoči sveti) golob.

Chaos, *abl. Chao* (drugi padeži se ne nahajajo) *n.* (χάος), prazni neizmerni prostorkotkraljestvo tmine; neurejena pratvarina, chaos.

Chares, *ētis, m.* athensk vojskovodja za Philippa Macedonskega.

Charilāus, *i, m.* (Χαρίλαος), sin spartanskega kralja Polydekta, Lykurgovega naslednika, H. III, 1.

Charon, *ōnis, m.* (Χάρων) 1.) imeniten Thebanec za Pelopida; — 2.) *Ch., ontis*, sin Ereba in Noči, stari umazani brodnik podzemskega sveta, ki je sence pokopanih mrtvecev črez podzemskega sveta reke prevažal. Dobival je za voznino obol, katerega so mrličem v usta devali.

charta, *ae, f.* list aegyptovskega papirovca, papir.

Charus, *i*, poveljnik izbrane čete Alexandra Vel. pri obleganji trdnjave Aornos v Indiji, H. VII, 12.

Charybdis, *is, f.* (Χάρυβδις), nevaren vrtinec v sicilski morski ožini, nasproti skali Scylli, Charybda, H. IX, 1.

Cherusci, *ōrum, m.* germansk narod med Vezro in Labo, med Harzom in Allero (okoli današnjega Hildesheima, Halberstadta in Paderborna), C. VI, 10.

Chersonenses, *ium, m.* prebivalci Chersonesa ob Hellespontu, Chersonesci.

Chersonēsus, *i, f.* (Χερσόνησος), Thracia, Chersones, t. j. polotok med Aegaejskim morjem in Hellespontom, H. I, 12. 13.

chiliarchus, *i, m.* (χιλίαρχος), chiliarch, poveljnik tisočini mož; pri Persijanih prvi državni dostojanstvenik za kraljem, državni kancelar.

Chius, *i, f.* (Χίος), otok ob ionskem obrežji.

Choaspes, *is, m.* reka v Susiani, sloveča po svoji čisti in okusni vodi, H. VI, 35.

Chorasmī, *ōrum, m.* Chorasmijani, narod ob Oxu, na južnoz. stran od Aralskega jezera, H. VII, 6.

chorda, *ae, f.* črevo; struna (iz črev) kakega glasbenega orodja, *n. pr.* citer; tudi orodje samo.

cibarius 3. jedilen; *subst. cibaria, orum, n.* jestvine, živež, hrana: *cocta, molita.*

cibus, *i, m.* jestvina, jed, hrana; vaba, vada.

cicāda, *ae, f.* cvrček.

cicātrix, *icis, f.* brazgotina, zarastek.

Cicēro, *ōnis, m.* 1.) Marcus Tullius, največji rimski govornik, ki je kot consul Catilinovo zaroto zatrl, H. XII, 19. — 2.) Quintus Tullius, brat prejšnjega, Caesarjev legat v Galliji l. 54. in nasl., kjer se je v bojih zelo odlikoval, C. V, 24. 38—52; VI, 36; VII, 90.

cieo 2. *cīvi, cītum*, ganiti, gibati; *fluctus* (razburkati); vzbuditi: *tumultum.*

Cilicia, *ae, f.* dežela maloasijska ob Sredozemskem morji in ob syrski meji, Cilicija; *Cilīces, um, m.* Ciličani.

Cimbri, *ōrum, m.* starogermansk narod v severni Jütlandiji in ob Vzhodnem morji; v Italijo pridrži bili so potolčeni od

Marija l. 101. pr. Kr., C. I, 33. 40; II, 4. 29; VII, 77; H. XII, 8.

Cimber 3. in **Cimbricus** 3. cimbersk: *Cimber triumphus* (triumfovanje nad Cimbri).

Cimberius, *i*, *m*. imeniten Treverijan.

Cimon, *ōnis*, *m*. (Κίμων), sin Miltiadv, bil je potem, ko je bil Themistokles izgnan, voditelj athenške države; slovi po svojih zmagah nad Persijani ob Eurymedontu l. 469. pr. Kr. in pri otoku Cypru l. 449., H. II, 5 nasl.

Cincinnatus, *i*, *m*. (*L. Quinctius*), plemenit Rimljan, ki je kot *magister equitum* pod dictatorjem Aemilijem Mamercom premagal Vejenčane l. 315. a. u. c., H. X, 14.

Cineas, *ae*, *m*. Thessalec, prijatelj in služabnik epirskega kralja Pyrrha; ta ga je dvakrat v Rim poslal, da bi dobil senat na kraljevo stran, H. X, 21.

Cingetōrix, *īgis*, *m*. Cingetorig, 1.) Gallec, Caesarjev privrženik, tekmeec svojega tasta v vladarstvu črez Treverjance, C. V, 3. 56; VI, 8. — 2.) neki kralj v Britanniji, V. 22.

cingo 3. *xi*, *ctum*, opasati; (o mestu) obdati, obkoliti: *urbes muris*, *hiberna vallo*, *colles cingunt oppidum*, *flumen cingit oppidum*; obstopiti, obsesti, zajeti, zapreti: *urbem obsidione*, *totum corpus* (vso ogradbo) *corona militum*, *ut ne murus quidem* (sc. militibus) *cingi possit*; oviti, obdati: *comas villa cingit*; obdajati, spremljati koga: *agmine comitum cinctus*.

cinis, *eris*, *m*. pepel, pos. še tleč pepel sežganih mrtvecev, mrtvaški pepel; razvaline (sežganih mest).

Cinna, *ae*, *m*. (*L. Cornelius*), consul l. 87. s Cn. Octavijem in nasl. l. z Marijem in po tega smrti s C. Val. Flaccom, pripravljal se je na vso moč za boj proti Sulli, vračajočemu se iz Syrije l. 84., toda bil je še tisto leto umorjen od vojakov o nekem uporu, H. XII, 11. 13; *Cinnānus* 3. Cinnov (a. Cinnin).

cippus, *i*, *m*. poostren kol, koničast steber, — stolp; pos. nakolitev ob taboru, kakoršno popisuje Caesar VII, 73. Bilo jih je pet vrst (*ordines*), ena za drugo.

circa, *adv*. okrog, okoli: *circa esse* (v okolici, bližini biti). — *Praep. c. acc.*; 1.) (o prostoru) okoli, okrog: *circa casam*; v obližji: *circa Corinthum*; (o času) okoli, proti: *circa primam vigiliam*.

circūsus, *i*, *m*. šestilo, kolo-mer (orodje).

circiter, *adv*. (o času) okoli, blizu (pridejani abl. ali acc., kakor pri *ante* in *post*, ni odvisen od *circ.*:) *circiter meridiem*; (pri številih) blizu.

circueo gl. *circumeo*.

circuitus, *us*, *m*. obhod; metonym. obseg, okrog, obod: *munitionis*, in *circuitu* (okoli in okoli); ovinek: *circuitu* (po ovinku idoč) *aliquem fallere*, *longo circuitu regiones petere*, *circuitu exercitum ducere*.

circūlus, *i*, *m*. krog; metonym. družba, shod.

circum, adv. in praep. c. acc. okrog, okoli: *circum se*; v okolici, blizu: *c. Aquileiam*, *c. se habere aliquem*.

circum-cīdo (*circ.-caedo*) 3. *īdi, īsum*, okoli in okoli obrezati: *cespitem* (rušine rezati), *part. circumcīsus* 3. kot adiect. strm: *collis*.

circum-clūdo (*c.-claudio*) 3. *si, sum*, okoli in okoli obdati: *cornua argento* (obkovati).

circum-do 1. *dēdi, dātum*, okoli postaviti, okoli dejati: *turres toto opere* (po vsej obgradbi stolpe razpostaviti), *murum*; *aliquid aliqua re*, obstaviti, obdati, zapreti: *portum moenibus, aciem redis, aliquem equitatu, alqm. insidiis, urbem obsidione* (oblegati), *duplici amiculo circumdatus* (z dvojnimi plaščem ogrnen); *aliquid alicui rei, silva viae circumdata* (gozd ob cesti), *toto (n. toti) oppido munitiones circumdare*.

circum-dūco 3. *duxi, ductum*, okoli peljati: *cohortes longiore itinere*; *flumen ut circino circumductum* (kakor v kolobar napeljan).

circum-eo in *circueo* 4. *ivi in ii, circuitum* okoli česa iti, obiti, (o jezdecih) objezditi: *munitiones, castra*; obstopiti, zajeti: *circumiri multitudo*, — *ab hostibus*; obhoditi, ogledati: *omnes fores, hiberna, omnia, suos* (izpodbujajoč okoli svojih ljudi hoditi); (o ladijah) okoli se voziti.

circum-fēro, *ferre, tūli, lātum*, okolinostiti: *sanguinem patetis*.

circum-fundo 3. *fūdi, fūsum*, oblititi: *cerā mortuum*; pren. pass. vrveti okrog česa, privreti: *circumfunduntur hostes, circumfusa multitudo*, (z dat. osebe): *cedentibus circumfusi* (zajemši bežeče); obdati, zajeti: *praesidia multitudo*.

circum-icio (*circ.-iacio*) 3. *iēci, iectum*, okrog vreči; odt. prenes. okrog postaviti: *multitudinem totis moenibus* (okrog vsega obzidja.)

circum-mitto 3. *mīsi, missum*, okrog pošiljati, razpošiljati: *aliquem*.

circum-mūnio 4. *īvi, ītum*, okoli in okoli utrditi; obgraditi: *hostes castellis*.

circum-pendeo 2. *pependi*, okrog viseti.

circum-plector 3. *xus sum*, okleniti, obdati: *collem opere* (z obkopom).

circum-sedeo 2. *ēdi, essum*, okoli sedeti: (sovražno) obsedati, oblegati: *urbem*.

circum-sisto 3. *steti*, obstopiti: *aliquem*; (sovražno) obstopiti, od vseh strani pritisniti: *naves, paucos* (tudi brez obj.), *ab omnibus civitatibus circumsumsi* (od vseh strani biti napaden).

circum-sōno 1. *ui, ītum*, razlegati se, šumeti okoli česa.

circumspicio 3. *exi, ectum*, okoli sebe gledati, ozirati se, ogledavati: *sua* (svoje imetje); *consilia animo* (premišljevati); ozirati se po kom, iskati: *aliquem, latebras, consilia*.

circum-sto 1. *stěti*, okrog stati.

circum-vallo 1. z rovom in nasipom obdati, z obkopi obgraditi: *oppidum*, *hostes circumvallati* (obgrajeni).

circum-vēhor 3. *vectus sum*, voziti se okoli česa: *Peloponnesum*; *equo*, objezditi (tudi brez *equo*), *collibus* (*abl.*) *circumvehi* (po gričih jezdariti), *suos circumvectus*, objezdivši svojce (opominjajoč jih).

circum-venio 4. *vēni*, *ventum*, okoli česa priti; obdati: *hominēs circumventi flammā*; (sovrážno) obdati, obkrožiti, zajeti: *aliquem*, *pass. circumveniri ab aliquo*, pogostoma *part. circumventus*; premoči, preobladati: *audacia dispersos circumveniendi*; v stisko —, v zadrego spraviti, stiskati; *pass. v stisko priti: suos circumveniri non pati*; prekaniti, prevariti: *aliquem insidiis, per insidias, in colloquio*.

circum-vōlo 1. obleteti kaj, okoli česa letati.

circus, *i*, *m.* krog; tekališče, dirjališče.

Cirta, *ae*, *f.* mesto z gradom v Numidiji, prestolnica Syphaka, Massinisse in njega naslednikov.

cis, *praepr. c. acc.* takraj, tostran.

cisalpīnus 3. takraj Alp ležeč, — stanujoč, predplaninsk.

cisrhenānus 3. takraj Rhena prebivajoč.

citātus 3. (*part. od citare*), *adiect.* pospešen, ponagljen, hiter: *citato gradu* (hitreje korakajoč), — *agmine*, *Rhenus citatus fertur* (dere).

citerior, *rius*, *ōris*, tostransk: *provincia ali Gallia*, tostranska, predplaninska Gallija.

cithāra *ae*, *f.* citre.

cithārīzo 1. na citre igrati, citrati.

Citium, *i*, *n.* mesto na Cypru.

1. **cito**, *adv.* hitro, brž.

2. **cito** 1. (*intens. od cieo*), silno gibati, tirati; pritirati, pozvati, poklicati: *testem, victorem* (kot zmagalca oklicati).

citra, *praepr. c. acc.* takraj, tostran; znotraj.

citro, *adv.* na to stran, sem.

citus 3. hiter, brz.

civilis, *e*, meščansk, državljansk: *dissensio, bellum, victoria civilis* (nad sodržavljani); uljuden, prijazen.

civiliter, *adv.* po meščansko, priljudno, prijazno.

civis, *is*, *c.* državlján, —nka; meščán, —nka; sodržavlján, someščán.

civitas, *ātis*, *f.* pravice rimskega državljana, državljanstvo: *civitatem polliceri, donari civitate*; meščanstvo, državljanstvo = meščani, državljani: *rumor civitatem concitat*; državljanstvo = država: *civitati persuadere, civitatem incitare* (nadržiti), *maritimae civitates* etc.; mesto: *civitatem capere, — condere*.

clades, *is*, *f.* škoda, izguba (vsled kake vremenske uime); pren. nesreča: *domus suae*; pos. bojna nesreča, pobjoj, polom: *cladem accipere* (bitko izgubiti).

clam, *adv.* skrivaj, tajno.

clamito (*intens. od clamo*) vpiti; glasno oznanjati.

clāmo 1. glasno klicati, vpiti: *ad arma*.

clamor, *ōris*, *m.* vpitje, krič: *clamores suscitare* (glasno pohvalo); bojnikrik: *clamorem tollere*, *clamor oritur*, *clamore* (kričé) *testudines agere*, *clamore significare*.

clandestīnus 3. skriven, skrit, tajen.

clangor, *ōris*, *m.* krič; pos. gaganje: *anseris*.

clare, *adv.* jasno, svetlo.

claritas, *ātis*, *f.* svetlost; slavnost, slava, imenitnost: *virī*.

Claros, *i*, *f.* malo mesto v ionskeji Malej Asiji s svetiščem in prerokovališčem Apollonovim; zato *Clarius deus* = *Apollo*.

clārus 3. čist, t. j. svetel; jasen, (za sluh) čistoglasen: *tinnabulum*; glasen, razgoveten: *vox*; trop. odličen, slaven: *vir*, *expeditio*.

classiārius 3. k brodovju spadajoč; *subst. classiarii, orum, m. (sc. milites)*, mornarji, ladijski vojaki, pomorski vojaki.

classicus 3. tičoč se rimskih državljanskih razredov; brodovja se tičoč; *subst. classicum, i, n. (sc. signum)*, zatrob, bojno znamenje, s trobilom; *classici, ōrum, m. (sc. milites)* pomorščaki, pomorski vojaki.

classis, *is*, *f.* (razdelek ljudstva, kakor je je Servius Tullius v Rimu razdelil); (pri vojaštvu) brodovje: *classem efficere*, *classe proficisci*, *classe decernere* (na morji se bojevati).

Claudius, *i*, *m.* 1.) *Appius Cl. (Regillensis Crassus)*, oni de-

cemvir, ki je znan po hudodelstvu storjenem Virginiji, H. X, 13. — 2.) *App. Cl. Caecus*, ki je kot censor l. 312. pr. Kr. velike stavbe v Rimu začel, kot consul se bojeval s Samničani in premagal Etruščane. Na stare dni je oslepel, pa vendar je še proti Pyrrhovim poslancem navdušeno govoril in dognal, da Rimljani niso sprejeli njih ponudbe. — 3.) *Claudius (Appius) Caudex*, brat Appija Caeca, o začetku prve punske vojske consul, premagal je Hierona, IX, 30. — 4.) *Claudius Appius Pulcher*, consul, pozneje s C. Gracchom kot *triumvir agris dividendis* za izvršitelja Licinijeve postave imenovan, XII, 1. — 5.) *Claudius (Appius) Pulcher*, legat praetorja Varinija, XII, 16. — 6.) *Claudius Appius Pulcher*, consul s Q. Fulvijem Flaccom, s katerim je Capuo proti Hannibalu oblegal, XI, 14. — 7.) *Marcus Claudius*, consul z L. Furijem. — 8.) *M. Claud. Nero*, consul s Q. Fabijem, premagal je Hasdrubala pri Seni 207. — 9.) *Tiberius Cl. Nero*, pastorek Augustov in njega naslednik v vladarstvu. — 10.) *Cl. Marcellus* gl. tega.

claudio 3. (tudi *clūdo*), *si*, *sum*, zapreti: *portas*; zapreti, preprečiti; končati, *agmen* (biti na zadnjem konci vojske, v zapečji); obkrožiti: *claudi angustis locorum*; zapreti, obdati: *regiam, urbem operibus, obsidione claudere* (oble-gati); *clausus* 3. zaprt: *vehiculum, clausus carcere* (jetnik).

claudus 3. hrom, šepav.

claustra, *ōrum*, *n.* zapah, zaklep; zagrada, branilo: *Utica altera Africae claustra*.

clava, *ae*, *f.* batina, bet; tudi okrogla palica (στυάλη). enakomerno debela, kakeršno so nosili v Sparti ephori in doma bivajoči vojskovodje. Na progah, okoli take palice ovitih, so pošiljali poročila zapisana, katere je mogel le ta brati, ki je ono progo ovil okoli enake palice; zato skrivno pismo, — poročilo.

clavus, *i*, *m.* žrebelj.

Cleādas, *ae*, *m.* (Κλεάδας), Boeotec, ki je prosil Alexandra Vel., da bi Theb ne razdejal, H. VI, 4.

Cleander, *dri*, *m.* (Κλέανδρος), vojskovodja Alexandra Vel., H. VI, 17.

clemens, *tis*, *m.* miren, krotek, blagosrčen.

clementia, *ae*, *f.* mehkost: *soli coelique*; prizanesljivost, blagost, milost: *in aliquem, clementiam violare* (proti človekoljubnosti se pregrešiti).

Cleon, *tis*, *m.* govornik iz Hali-carnassa.

Cleopatra, *ae*, *f.* 1.) bratranka Attalova, nekega vojskovodje macedon. kralja Philippa, kateri jo je vzel za ženo, potem ko je zavrzel Olympiado, H. V, 14. — 2.) Hči macedonskega kralja Philippa in Olympiade, poročena z Alexandrom I. Epirskim, H. V, 13. 14. — 3.) Najstarša hči Ptolemaeja Auleta, ki je po očetovi smrti skupaj z bratom Dionysom vladala. Ko jo je ta iz dežele pregnal, provzročila je alexandrinsko vojsko, v kateri je Ptolemaeus

Dionysus življenje izgubil in potem je Cleopatra sedla na prestol. Ko se je državljanska vojska vnela med Octavijem in Antonijem, stopila je na Antonijevo stran, in ko je bil ta premagan, usmrtila se je sama, da je niso v triumphu mogli kot jetnico peljati, H. XII, 24. 28.

cliens, *tis*, *m.* podložnik, varovanec, client; fevdnik, vazál; (o narodih) *clientes* (so)varovanci.

clientēla, *ae*, *f.* razmerje med clientom in zavetnikom (*patronus*), podložništvo, clientstvo, varstvo: *in clientela aliquem tenere* (v svojem varstvu imeti); sovarovanstvo, sovarovanska zaveza: *in clientela esse, magna clientelae*.

Clinias, *ae*, *m.* *f.* (Κλεινίας), Athenec, oče Alcibiadov, H. III, 7.

clipeus (*clyp.*), *i*, *m.* ščit.

Clitus, *i*, *m.* (Κλείτος), vojskovodja Alexandra Vel., rešil je temu življenje v bitki ob Graniku. Ko je nekdanj hvalil, kar je Philipp bil storil, in se razvnel bil proti persijskim šegam, umoril ga je Alexander, H. VII, 3. 4.

clivus, *i*, *m.* po malem se dvigajoč brežuljek, napeta tla, hribček.

clōāca, *ae*, *f.* odtoč, stoka, smradotok.

Clōdius, *i*, *m.* (*P. Pulcher*), nemirni narodni tribún, ki je posebno za Caesarja in Pompeja delal in dognal, da je moral Cicero v prognanstvo. Njega je Milo l. 52. pr. Kr. v Bovillah umoril, C. VII, 1.

Cloelia, *ae, f.* junaška deklica, Rimljanka, ki je ubežala Porsenni, pri katerem je z drugimi rim. devicami bila kot talnica, in preplavavši Tiber v Rim nazaj prišla, H. X, 9.

clūdo in **clusus** gl. *claudio*.

Cluentius, *i, m. (Lucius)*, zapovednik italških zaveznikov v vojski z Rimom, premagal je Sullo pri Pompejih, sam bil pa premagan in ubit pri Nolli, H. XII, 10.

Clusium, *i, n.* staro mesto v Etruriji, prestolnica Porsennova, H. X, 15; odt. **Clusīnus** 3. clusijsk; *subst.* **Clusinus**, *i, m.* Clusijan.

Clypea (*Clupea*), *ae, f.* predgorje in mesto v Bysaciji, neki pokrajini v Afriki, H. XI, 4.

Cn. kratica za rimsko ime **Cnaeus** ali **Cneus** (**Gnaeus**).

Cnidus, *i, f. (Κνίδος)*, mesto konec nekega predgorja v maloasijski deželi Kariji.

co-acervo 1. nakupičiti: *cadavera*; *hostes coacervantur* (se [na]gnjetejo).

coactus, *us, m.* siljenje.

coactus 3. gl. *cogo*.

coaequalis, *e*, istodoben; *subst.* *coequales*, *ium*, vrstniki.

coagmento 1. skleniti, stakniti, zvezati: *trabes*.

coarguo (*con-arguo*) 3. *ui, ūtum*, (jasno) pokazati, dokazati: *tyrannidem*.

Cocālus, *i, m.* neki kralj v Siciliji, H. IX, 2.

Cocles, *itis, m.* (= enook), ime Rimljana Horatija Coclita, branitelja tiberskega mosta proti Porsennovi vojski, H. X, 9.

Cocosātes, *ium, m.* narod v Aquitaniji, C. III, 27.

coctilis, *e*, žgan: *laterculus* (opeka).

coctus 3. gl. *coquo*.

Codrus, *i, m. (Κόδρος)*, zadnji kralj athenski, ki je iz svoje volje smrt storil za domovino, H. II, 1. 2.

coelestis in **coelum** gl. *cael*.

co-ěmo 3. *ěmi, emptum*, kupiti, nakupiti.

coena in **coeno** gl. *cen*.

coenum, *i, n.* nesnaga, blato.

co-eo 4. *ii, ĩtum*, sniti se, zbrati se: *una* (združiti se), *auxilia coeunt* (se zbirajo); (pren. o neživih stvareh) *družiti se: mirae res coeunt, promontoria coeunt* (se sklepajo); trop. (v kak namen) se *združiti, zjediniti se: adulescentuli coeunt*; skleniti: *societatem*.

coepi, *coepisse, coeptum* (*verb. defect.*) začeti: *circumvallare*, (redkokedaj z inf. pass.: *contemni*); početi, lotiti se: *pass. coeptus sum*, (z inf. pass.) *urbs oppugnari coepta est, lapides jaci coepti sunt* (začeli so kamenje metati), *diligentia desiderari coepta est* (začela se je pogrešati), *res agi coeptae sunt* (razpravljanje se je začelo); *part. coeptus* 3. začel: *bellum*.

coeptum, *i, n.* začeto delo, podjetje.

coërceo (*con-arceo*) 2. *ui, ĩtum*, okleniti, zagraditi: *Euphratem crepidinibus* (zaježiti); trop. omejevati, brzdati, krotiti: *saeculum legibus*; kaznovati: *procacitatem*.

coetus, *us, m.* shod, zbor, družba.

cogitatio, *ōnis*, *f.* mišljenje, misel, namera: *stulta, cogitatione ferri*.

cogitātum, *i, n.* (*part.* od *cogito*), misel: *cogitata patefacere* (svoje namere razodeti).

cogito (*co-agito*) 1. v duhu se pečati s čim; misliti; kakega mišljenja, kakih mislij biti: *amice de aliquo* (prijatelj biti komu); premisliti, preudariti: (*rem*, kakor tudi z *acc. c. inf.* in z indir. vprašanjem:) misliti, paziti, gledati na kaj: *victoriam, in adversis secunda, eadem, de bello*, in z *ut ali ne*; nameravati, namenjen, biti (z *inf.*)

cognatio, *ōnis*, *f.* sorodnost, sorod.

cognātus 3. soroden; *subst.* *cognatus, i, m.* sorodnik.

cognitio, *ōnis*, *f.* spoznanje; znanje, poznavanje.

cognītus 3. gl. *cognosco*.

cognōmen, *īnis*, *n.* rodbinsko ime, priimek, ime.

cognomīno 1. priimek dati komu, po priimku imenovati; sploh imenovati.

cognosco (*con-nosco*) 3. *ōvi*, *ītum*, (s čutili ali duhom) spoznati, izprevideti, (v pretekl. časovih) poznati, vedeti: *novum regem, loca, regiones, studium alicuius cognosce, memorem cognosci, diligenter cognitum habere* (dobro poznati, vedeti), *cognitum praedicare* (po lastni pozvedbi hvaliti), *cognitum est*; opaziti, videti: *res*, z *acc. c. inf.* in indir. vpraš.; zvedeti, pozvedeti, slišati: *responsum, situs castrorum, caedem* itd., *his (quibus)*

rebus cognitis ali *hac (qua) re cognita* (zvedevši to), *ubi cognitum est*, ko se je zvedelo, *quibus* (namr. *quae scripta tradidit*) *cognitis* (prebravši, pogledavši); *cognoscere aliquid ab ali ex aliquo, per aliquem*, z *acc. c. inf.* in indir. vpraš.; *cognoscere de aliqua re*, o čem glas dobiti; — 2.) (skušati spoznati, torej) pozvedavati: *ad haec cognoscenda, de communi re* in z indir. vpraš.; (sodnijsko) preiskavati, pretehtovati: *causam, controversias, de postulatis*, (absol.) *ad cognoscendum* (v preiskavo); (vojaš.) pozvedeti, razgledati, ogledati: *situm castrorum, iter, quae gerantur*; — 3.) (zopet) spoznati, — *part.* *cognītus* 3. kot adj. znan, izkušen: *famā, egregia virtute cogniti* (slavnoznani, znani kot vrli možje), *fide cognita* (izkušene zvestobe).

cogo (*con-ago*) 3. *coēgi, coactum*, zganjati (zgnati), vkup spraviti, zbrati: *familiam ad iudicium, multitudinem ex agris, naves, navium quod ubique fuerat* (kar je bilo kje ladij); (vojake) zbrati: *copias, exercitum, manus, legiones, cohortes, supplementum equitatumque, agmen cogere*, (biti vzadi, v zaplečji, v zadnji vojski); sklicati, pozvati: *concilium*; trop. (k čemu pri-ganjati, odt.) siliti, prisiliti: *aliquem ad bellum, ad mortem* (k samomoru), in z *inf.*: *finire vitam suspendio, causam dicere, quos uni sibi credere coegit* (ktere je prisilil, da so samo njemu upali). —

part. coactus 3. prisiljen, primoran: *inopiā, necessitate, assiduīs vocibus*.

cohaereo (*con-haereo*) 2. *haesi, haesum*, v (medsebojni) zvezi biti, tesno zvezan biti.

cohībeo (*con-habeo*) 3. *ui, itum*, skupaj držati; zaprto imeti; zadržavati: *jugis montium cohiberi*.

cohors, *rtis, f.* krdelo; telesna straža vojskovodje; pos. *cohorta*, t. j. deseti del legije, razdeljena na tri manipule ali šest centurij, poprek tedaj imajoča 500 mož.

cohortātio, *onis, f.* opominjanje, izpodbujanje: *cohortationem facere* (izpodbudljiv govor imeti).

cohortor 1. opominjati, prigovarjati, izpodbujati, navduševati: *militēs*.

Colchis, *idis, f.* (Κολχίς), Colchida, po «zlatem runu» in po Medeji sloveča dežela v Asiji ob vzhodnem obrežji Črnega morja; *adiect. Colchis*, colchidsk; *subst. Colchijanka*, t. j. Medea.

collābēfio, *fieri, factus sum*, zrušiti se, propasti, izpodri van biti.

Collatia, *ae, f.* prastaro sabinsko mesto.

Collatinus 3. h Collatiji spada joč, collatijsk; *Collatinus, i, m.* priimek L. Tarquinija, Lucretijinega moža, ker se je bil v Collatiji naselil, H. X, 8.

collātio, *ōnis, f.* (znašanje); primerjanje.

collatus 3. gl. *confero*.

collaudo (*con-laudo*) 1. zelo hvaliti: *aliquem*.

collectus 3. gl. *colligo*.

collēga, *ae, m.* tovariš (v državni službi), sooblastnik.

collegium, *i, n.* sodruštvo, zbor, collegij: *tribunorum*; ceh, združba (rokodelcev).

collido (*con-laedo*) 3. *si, sum*, stolči, vkup trčiti: *aurum, navigia inter se collidunt* (se zadevajo), *vorago undas collidit, uterque amnis colliditur* (stekata se); trop. v neprijateljsko dotiko spraviti; *pass. v neprijateljsko dotiko priti: civitates colliduntur*.

1. **collīgo** (*con-līgo*) 1. zvezati, privezati: *aliquem, scuta*.

2. **collīgo** (*con-lego*) 3. *lēgi, lectum*, pobirati, zbirati: *sarmenta, se* (zbirati se); *nabirati: serpentes; colligi, zbirati se, (o osebah); colligi in aestuaria; (o vodah) collectae aquae* (stok vodá); *part. collectus* 3. nabran, zbran: *colluvies; zbrati, združiti: manum, reliquias; (nabrati, torej) pridobiti si: auctoritatem; povzeti, naštet: causas*.

Collīnus 3. (*collis*) ob quirinalskem (viminalskem) griči nahajajoč se: *porta Collīna* (Collinska vrata) na Nomentanski cesti, kjer je Sulla ostanke Marijeve stranke premagal, H. XII, 13.

collis, *is, m.* holm, grič.

collōco (*con-loco*) 1. kam postaviti, položiti: *trabes in solo, turrim in muro, diadema in manibus, legiones in jugo, copias pro castris, legiones pro vallo, praesidia in litore, milites angustius* (tesneje namestiti), *aliquem in sella* (posaditi, reči komu sest); *collocatum esse, sedeti, stat, biti: horta-*

tor in medio collocatus; nase-
liti, selišča odkazati:
aliquem in finibus, ibi, Boios
in finibus suis; (vojake) na-
staniti, dejati: exercitum
in hibernis, praesidium, legio-
nes in Belgis; omožiti: filiam,
propinquas; urediti: res collo-
care et administrare.

colloquium, *i, n.* razgovor,
 pogovor.

collōquor (*con-loquor*) 3. *locūtus*
sum, govoriti s kom, po-
 govarjati se, razgovar-
 jati se: *cum aliquo, inter se*
in absol., colloqui malle (rajši
 hoteti pogovor), *qui colloqui*
(sc. cum eo) consolarique (sc.
eum) cuperent; občevati: cum
aliquo.

collum, *i, n.* vrat (plur. poet.
 pogostoma za sing.)

collūvies, *ei, f.* stok; zmes:
populi.

colo 3. *colui, cultum*, obdelo-
 vati: *agros, rura; prebivati,*
stanovati; skrb imeti za -
gojiti: literas, amicitias, sacra
(opravljati); spoštovati, ča-
stiti: Mercurium, sacrarium,
divinis honoribus aliquem (komu
 božjo čast izkazovati).

Colōnae, *arum, f.* (Κολωναί), me-
 stice na Trojanskem, H. II, 22.

colōnia, *ae, f.* naselbina: *ho-*
mines in coloniam mittere (= *ad*
coloniam constituendam, kot na-
 selnike), tako tudi metonym.
colonias mittere (naselnike).

colōnus, *i, m.* poljedelec,
 kmet; plur. *colōni*, kmetje:
hirsuti; naselnik.

color, *ōris, m.* barva, boja
 (pos. obraza).

colorātus 3. barvan, pisan;
 zarujavel; zrel.

columba, *ae, f.* golob.

columna, *ae, f.* stolp, steber.

colus, *i, f.* preslica.

coma, *ae, f.* lasje; listje,
 perje: *viridis; klasje: comae*
coloratae.

combūro (*con-uro*) 3. *ssi, stum,*
 sežgati: *aliquid.*

comēdo (*con-edo*), *ēdere in esse,*
ēdi, ēsum, snesti, izjesti:
polentam (pozobati).

comes, *itis, m.* spremljalec,
 tovariš: *fugae* (na begu),
 pos. spremljalec dečku, od-
 gojitelj.

Comētes, *ae, m.* ime nekemu
 magu, H. I, 9.

comētes, *ae, m.* (κομήτης), zvezda
 repatica.

cominus gl. *comm.*

comis, *e*, priljuden, uljuden,
 prijazen.

comissabundus 3. veselo po-
 hajajoč, potepajoč se,
 roječ.

comissatio, *ōnis, f.* veselo po-
 hajanje in s tem združeno po-
 pivanje, ponočevanje, po-
 nočne gosti.

comītas, *ātis, f.* priljudnost,
 prijaznost.

comītium, *i, n.* zborišče, mesto
 med forom in curijo, odločeno
 za narodne zbore. H. IV, 21.
 se imenuje *comitium* mesto,
 kjer so se ephori zbirali (Ἐφο-
 ρεῖον); — plur. **comitia**, *ōrum,*
 pravilni zbor vsega rimskega
 ljudstva (ki mu je bilo zakone
 dajati ali odpravljati, oblast-
 nike voliti itd.), zbor, vo-
 litveni zbor.

comitor 1. spremljati; (zlasti
 mrtveca), biti pri kogar
 sprevodu.

commēātus, *us, m.* prehajanje z mesta na mesto; prevajanje in prevažanje vojakov in vojnih potrebščin, pošiljatev, odprava: *militēs prioris commēatus, duobus commēatibus*; privoz, dovoz (živeža): *commēatum petere, commēatu intercipere, commēatu aliquem prohibere*, — *intercludere* (komu dovoz živeža zapreti); vojne potrebščine: *de frumento reliquoque commēatu est provisum, rei frumentariae commēatusque causa* itd.

commēmōro (*con-memoro*) pre-mišljati, spominjati se, omeniti: *bella gesta, calamitatem*; obširno omenjati, govoriti o čem: *multa*.

commendābilis, *e*, priporočbe vreden.

commendātio, *ōnis, f.* priporočilo: *maiore commendatione conciliari* (po živem priporočanju se dati pridobiti); kar koga priporoča, ugodnost, milina.

commendo (*con-mando*) 1. izročiti: *nomen perpetuae memoriae* (na veke poslaviti ime); priporočiti: *petitionem sacerdotii, se alicui* (se prikupiti).

commentarius, *i, m. (sc. liber)* spominska knjiga (letopis); pos. *commentarii Caesaris de bello gallico*, zapiski Caesarjevi o gallski vojski, spisani po zimi l. 52—51. in spomladi l. 51. od njega na svetlo dani pred razporom s Pompejem.

commentum, *i, n.* izmišljava, laž; izmislek, izumek: *rude, consilii*.

commentus gl. *comminiscor*.

commeo (*con-meo*) 1. odhajati in prihajati, potovati: *ad aliquem* (občevati s kom); voziti se: *libero mari commeare, quadrigae commeant*.

commercium, *i, n.* promet, trgovina, kupčija s čim: *margaritarum*; pren. zveza: *caeli* (z nebom).

commigro (*con-migro*) 1. (o mnogih) preseliti se: *eo*.

commilitium, *i, n.* vojno tovarištvo, sovojaštvo.

commilito, *ōnis, m.* vojni tovariš, sovojak.

comminiscor 3. *commentus sum*, izmisliti si, iznajti: *novam victoriae viam, rem*; domisliti se česa: *plura bona*.

comminuo (*con-minuo*) 3. *ui, ūtum*, razbiti, raztolči; trop. oslabiti, uničiti: *aliquem frequentibus proeliis*.

comminus (*con-manus*), *adv.* mož z možem, iz bližine: *pugnare, comminus gladio pugnare* (z mečem v roki).

commisēror (*con-miseror*) 1. *ātus sum*, omilovati, obžalovati: *fortunam Graeciae*.

commissum, *i, n.* (pr. *part.* od *committo*), kar je izročeno, skrivnost: *commissa celare, — tacere*.

commissūra, *ae, f.* sklep, stik, zveza: *ad commissuras pluteorum atque aggeris*, ob stiku prsobranov in nasipa, t. j. kjer so prsobrani bili utrjeni v nasipu.

committo (*con-mitto*) 3. *īsi, issum*, skupaj djati, stakniti, zložiti, skleniti: *comissis turrium malis adaequabant* (zvezavši, sklenivši pokončne hlode stolpov [z drugimi hlodi]

izjednačevali so jih [stolpove glede velikosti]); (vkup spustiti) začeti: *proelium* (tudi: v boj se spustiti, udariti se); izročiti, zaupati, upati: *semina terrae, exercitum, salutem suam alicui, vitam, se fidei, nihil*; prepustiti: *judicium de se religioni, se fluctibus*; izdati: *hostibus legiones*; izročiti, dati: *alicui summam belli*; (kaj krivega) dopustiti, zakriviti, pregrešiti se, do tega dotirati, da...: *quare ne committeret, ut; non committendum putabat, ut*; storiti, zagrešiti: *facinus, delictum, nihil, neque commissum (esse) a se, quare timeret*.

Commius, *i, m.* ki ga je Caesar postavil Atrebatom za glavarja in potem poslal v Britanijo, od prebivalcev zahteval, naj se podvržejo (C. IV, 21). Bil je vjet, pa Caesar ga je osvobodil; potem je tega tudi spremljal o drugem prihodu v Britanijo (IV, 27). Ko se je vsa Gallija uprla, je tudi on se potegnil za domovinsko reč in se bojeval pri Alesiji (VII, 76). Pozneje se je toliko podvrgel, da je bival v kraji, ki se mu je odločil, ali tudi odtod je moral zopet bežati, in sicer v Britanijo (VIII, 6. 21. 23. 47. 48).

commōde, *adv.* brez težave, zložno: *navigare, satis commode, minus, commodissime transire*; primerno, prikladno: *non minus commode* (ravno tako dobro), *commodius verba facere* (spretnejše, primernejše govoriti), *commodius rem publicam administrare* (bolje).

commoditas, *ātis, f.* ugodnost, korist.

commōdo 1. primerno uravnati; (iz prijaznosti) komu kaj na razpolaganje dati: *aurem* (uho komu nagniti, poslušati ga).

commodum, *i, n.* ugodnost: *quas (naves) sui quisque commodi fecerat* (za sebe priročno); korist, hasen: *commoda negligere, commodis frui, commodum consequi, quod commodum (abl.) rei publicae facere posset* (kolikor dopušča državna korist); ugodna prilika, sreča: *tantum commodum praetermittere, commoda pati*.

commodus 3. (kar ima pravo mero; tedaj) primeren, prikladen, ugoden, zložen: *traiectus, status, commodissimum videtur*.

commonēfācio (*commoneo in facio*) 3. *fēci, factum*, krepko opomniti, spomniti.

commōror (*con-moror*) 1. trans. zadrževati; intrans. bivati, muditi se: *in eo loco, in Campania, in hibernis, in obsidione*.

commōveo (*con-moveo*) 2. *ōvi, ōtum*, premakniti, ganiti: *se ex loco*; trop. pretresti (komu srce), ganiti, napraviti, pregovoriti, izpodbuditi: *amore fraterno commoveri, aliquem ad bellum commovere, ad societatem, commotus* 3. (izpodbujen:) *nuntiis literisque* (vsled, zaradi poročil in pisem); zbuditi (kak občutek): *invidiam, misericordiam; bellum* (napraviti); *commotus* 3. pretresen, ganen: *nuntio*; vznemirjen: *adventu alicuius, nova specie in z nasl. quod*.

communīco 1. občno -, skupno narediti: *tantas pecunias cum dotibus* (toliko svojega imetja z doto združiti v skupen imetek), *rationes belli gerendi* (skupno posvetovati se o načrtu vojske), *cum aliquo consilia* (skupno posvetovati se, pomeniti se s kom), *consilio communicato*; deležnega storiti, kaj s kom deliti: *alicui victum, praemium cum aliquo, gloriam cum legionibus, neque his honos ullus communicatur* (= *tribuitur*) (nič niso sodeležni časti); (z besedami) priobčiti, naznaniti: *cum aliquo, aliquid, cum Cotta saucio communicat, ut* (da naj).

commūnio (*con-munio*) 4. *ivi in ii, itum*, od vseh strani utrditi, ograditi: *castella, castra, loca castellis*.

commūnis, *e*, (mnogim ali vsem) skupen: *sensus communis* (zdrava člov. pamet); občen, splošen: *concilium, periculum, liberi, res* (korist), *magistratus, victoria, consensus, salus, classis* (združeno brodovje); občen, javen: *aerarium, ius gentium, incendium* (vsem preteč); *subst. commune, is*, *n.* skupna imovina, skupne zadeve, *in commune* v obče, sploh.

communitas, *ātis*, *f.* priljudnost, prijaznost: *mira*.

communiter, *adv.* skupno.

commutatio, *ōnis*, *f.* izprememba, menjava: *rerum, fortunae, voluntatum, aestuum* (pritok in odtok).

commūto (*con-muto*) 1. izpremeniti: *vitae statum, leges, consilium, fortuna commutata; aliquid aliqua re*, zameniti:

studium belli gerendi agriculturā.

compāges, *is*, *f.* sklep, stik, zveza: *saxorum, operis*.

comparābilis, *e*, kar se daje primerjati, pripodoben; jednak.

comparatio, *ōnis*, *f.* primerjanje, primera: *damnorum, in comparatione*.

compāreo (*con-pareo*) 2. *ui, pri-*, pokazati se.

1. **compāro** (*con-paro*) 1. vkup spraviti, pripraviti, napraviti: *frumentum, pecunias, supellectilem, scalas, subsidia, res ad profectionem* (in z relat. stav.), *nautas* (nabrati), *auxilia, factionem sibi* (pridobiti); nabrati: *factionem, exercitum; pridobiti si: facultates, novas clientelas, sibi auctoritatem; pripravljati, urejati, napravljati se na kaj: praesidium, iter, fugam, bellum, se ad eruptionem, incendium, his rebus comparatis represso iam Lucterio* (ko je že s temi pripravami L. bil nazaj potisnen); (z inf.) *pri-*, napravljati se: *urere tecta; oborožiti, opraviti: exercitum, classem*.

2. **compāro** (iz *compar*, v medsebojnem razmerju enak), v pravo razmerje postaviti, primerjati: *aliquid rei, commentarii non comparandi superioribus scriptis; aliquid cum aliqua re, se cum aliquo* (jednačiti, za jednako ali jednakega imeti).

1. **compello** 1. ogovoriti: *nomine* (imenovati); (osorno ogovoriti) zmerjati: *aliquem fratricidam*; (pred sodnijo) na odgovor klicati, tožiti: *hoc crimine* (vsled te obdolžitve).

2. compello (*con-pello*) 3. *pūli, pulsum, zgoniti, gnati: pecus, pecora ex agris in silvas;* (sovražnika) *zapoditi, zagnati* v beg: *intra moenia, in flumen, in oppidum, in silvas;* trop. (pri)siliti k čemu: *ad fugam, ad pacem, eo compellere* (tako pritisniti); *part. compulsus, nagnan, prisiljen.*

compendium, *i, n.* prihranek; dobiček, korist: *captus compendio ex direptis bonis* (zapeljan po dobičku iz plenitve); poet. dobičkovájno blago: *compendia repetere (ex) ignotis terris;* krajši pot, *navigatio nis, compendia viarum* (bližnice).

compensatio, *ōnis, f.* poravnanje; izmenjava: *mercium.*

comperio 4. *pēri, pertum,* natančno zvedeti: *aliquid ex literis, ab aliquo, de re in z acc. c. inf.;* *part. compertus* 3. gotov: *si compertum est, compertum habere* (za gotovo vedeti), *aliquo facinore comperto* (po kakem očitno znanem činu), *auditionem habere pro re comperta* (prazno govorico imeti za gotovo resnico).

compes, *ēdis, f.* okovi na nogah, železna veriga; spona. **compesco** 3. *ui,* vkleniti; brzdati, krotiti: *linguam, gentes rebellantes.*

competitor, *ōris, m.* soprošnik, tekmeč.

compingo (*con-pango*) 3. *ēgi, actum, zbiti, sklopiti: naves; stisniti, zgnjesti: milites.*

complector 3. *xus sum,* oprijetise, okleniti se, objeti; v boji prijeti koga: *aliquem medium* (koga črez pas); (pro-

stor) obseči, v sebi imeti: *spatium, centum stadia; part. complexus, (v pass. pomenu) arcem complexam habeo* (zajel sem grad); osvojiti si, polastiti se: *partes;* (duševno) zapopasti, razumeti.

compleo 2. *ēvi, ētum,* napolniti: *amphoras plumbo, melle favos, iter odoribus, fossas sarmenis, collem castris, naves complentur fluctibus;* (z ljudmi) napolniti, zastaviti: *montem hominibus, loca multitudine, murum, naves (navigia) militibus;* dopolniti, izpolniti: *suum numerum, decem milia;* *part. completus* 3. napolnjen, poln: *armis, serpentibus.*

complexus, *us, m.* objetje, objem: *complexus dare alicui,* koga objemati.

comploratio, *ōnis, f.* (glasno) žalovanje (mnogih), jok in stok: *edere complorationem* (zagnati jok).

comploratus, *us, m.* glasno obžalovanje, objokovanje.

comploro (*con-ploro*) 1. (glasno, močno) žalovati, tarnati: *comploratum est publice* (sploh).

complures, *a* (in *ia*) več jih, mnogi; *complurimi,* zelo mnogi, največ jih.

compōno (*con-pono*) 3. *sui, sūtum,* sestaviti, zložiti: *carmen;* napraviti: *fumos* (kaditi); zbrati, združiti: *genus indocile;* v red postaviti: *tigilla* (kole), porazstaviti: *insidias;* spraviti: *opes* (poljščino); izmisliti, izumiti: *aliquid in dulcedinem fabulae;* zgovoriti, določiti: *composito in ex composito,* kakor je

bilo zgovorjeno; urediti, uravnati: *orbis componitur ad regis exemplum, componere res*; poravnati, končati: *bellum*; *part. compositus* 3. *adiect.* zložen, tedaj lepo urejen, umeteljen: *carmen*; pripravljen, spreten: *ad adulationem*.

comporto (*con-porto*) znašati, spravljati: *materiam, cespites, frumentum in hiberna, comportatae res* (nanošeno blago, — imetje).

compos, *ōtis*, v moči imajoč kaj, gospodar česa: *mentis compotem esse* (zavedati se); deležen: *voti compos*, komur se je želja izpolnila.

comprēhendo (*con-prehendo*) 3. *di, sum*, zgrabiti, prijeti: *navem sinistrā, funes, comprehendunt utrumque et orant* (primejo oba za roke in prosijo), *ignem* (vneti se); (sovraž.) prijeti, ujeti: *aliquem, equos*; zasačiti: *aliquem in furto*; (o ognji) zgrabiti, prijeti se: *incendium comprehendit turres, opera flammā comprehensa*; *part. comprehensus*, zgrabljen, prijet.

comprendo = *comprehendo, comprehensus* = *comprehensus*.

comprōbo (*con-probo*) 1. odobriti, potrditi: *aliquid*.

compulsus gl. *compello* 3.

Comum, znamenito mesto ob Comskem jezeru (*lacus Larius*) v predplaninski Galliji, zd. Como, H. IX, 3. st. izd.

conāmen, *inis*, *n.* napor; podpora.

conātum, *i*, *n.* poskus, podjetje.

conātus, *us, m.* poskus, podjetje: *conatu desistere*; napor, prizadevanje.

con-calfio a. *con-calēfio, fieri* (*pass.* od *concalfacio*), popolnoma segreti se, razgreti se.

con-cēdo 3. *cessi, cessum*, 1.) (*intrans.*) oddaliti se, (z mesta) se umakniti, oditi: *Argos, in urbem*; predstvo pustiti, udati se: *alicui*; odjenjati, po volji storiti; udati se, podvreči se: *in imperium*; — 2.) (*trans.*) komu kaj prepustiti: *urbem alicui, principatum, partem vici Gallis, praedam militibus*; dopustiti, dovoliti, podeliti: *alicui impunitatem, veniam, vitam* (pustiti), *tribunos populo, triumphum, libertatem, aliquem alicui* (koga komu na voljo podeliti), *aliquid legibus conceditur*, in z nasled. inf., *ut, ne, si* in absolutno.

concertus, *us, m.* soglasje, melodija.

con-certo 1. tekmati se, meriti se s kom: *proelio*.

concessus 3. gl. *concedo*.

concessus, *us, m.* dopuščanje, dovolitev.

concha, *ae, f.* školjka; pos. bisernica; poet. biser.

concīdo (*con-cado*) 3. *cīdi*, zrušiti se, popadati, pasti: *antennae concidunt*; (v boji) *pro patria vulneribus* (vsled ran zgruditi se:) zrušiti se, propasti: *imperii maiestas concidit, crimine concidere*.

concīdo (*con-caedo*) 3. *īdi, īsum*, razsekati, razrezati: *itinera aestuariis concisa* (z močvirji pretrgane); (po)sekati, ubi(ja)ti: *nonnullos pro*

noxiis, barbarum (za barbaros)
per omnem diem etc.

conciliator, *ōris, m.* posrednik,
nasnovatelj.

concilio 1. združiti; odt. trop.
sprijazniti, čije prija-
teljstvo si pridobiti, pri-
dobiti na svojo stran: *virum*
sibi, amicos, homines sibi ami-
ciores (v večje prijateljstvo si
pridobiti), *civitatem, seditiosos*
cum aliquo (spraviti); pridobi-
ti: *favorem*; priporočiti:
dictis artes suas; priskrbeti,
pridobiti, napraviti, usta-
noviti: *regna, pacem, nuptias*
(posredovati), *fortunam, servi-*
tutem (nakopati), *misericiordiam*
(zbuditi).

concilium, *i, n.* združba; shod,
(v posvetovanje sklican) zbor
(svet): *Gallorum, commune,*
populi.

concinnus 3. prikladen, jedr-
nat: *in brevitare respondendi*
(v kratkih odgovorih).

concio 4. *īvi, ītum*, ali *concio* 2.
īvi, ītum, sklicati; razdražiti,
podščuvati: *frequentiam*
totius Italiae; (kako strast)
vneti, zbuditi.

concio in concionor 1. gl. *cont.*
concipio (*con-capio*) 3. *cēpi, cep-*
tum, zgrabiti; sprejeti: *ignem*
(vneti se), *medicamentum venis*
concupi pati (pustiti, da se žile
navzamejo zdravila), (o jadrih)
vim venti (napeti se od vetra);
trop. *mente aliquid*, v mislih
imeti, misliti si; (v dušo) spre-
jeti, čutiti: *iram* (razjeziti se).

con-cito 1. pognati: *boves, na-*
vem remis; *equum in aliquem*
(zdirjati proti komu); vzne-
miriti: *familiam*; trop. koga
k čemu nagnati, izpod-

hosti: ad maturandum; na-
dražiti, naščuvati: *popu-*
lum ad aliquid, copias, plebem,
multitudinem, Galliam; napra-
viti, zbuditi, vneti: *bellum,*
odium, risum.

conciōtor, *ōris*, nasnovatelj,
začetnik, naščuvatelj.

con-clāmo 1. (o več subjektih)
klicati, vpiti, kričati:
conclamat multitudo (z glasnim
krikom pohvali), *victoriam* (kli-
cati «victoria!» [zmaga!]); (o
posamezniku) glasno zavpiti.

conclāve, *is, n.* zaprt prostor;
soba.

conclūdo (*con-claudio*) 3. *si, sum,*
zapreti: *mare conclusum* (t. j.
Sredozemsko morje); skle-
niti, završiti.

conclusio, *ōnis, f.* obseda.

concordia, *ae, f.* jedinost,
sloga, zveza.

concordo 1. vjemati se, so-
glasen –, jedin biti, *concor-*
dans, soglasen, jedno-
dušen.

concors, jednodušen, сложен.
con-crēpo 1. *ui, ītum*, brenke-
tati, šklopotati: *armis.*

concrētus (*part. od concreresco*),
adiect. zgoščen, trd: *glacies.*

concubius 3. k spanju spadajoč,
concubia nocte, za trdega spanja,
pozno v noč.

concupisco 3. *īvi a. ii, ītum*,
zelo želeti, hrepeneti,
hlepeti po čem: *aliquid.*

concurro 3. *curri* (in *cucurri*),
cursum, stekati se, vkup hi-
teti, privreti, drveti: *ex*
agris, concurritur ad arma,
huc concurritur, ad templum
defendendum, ad opem feren-
dam, ad restringendum (gasit),
ad aliquem interficiendum;

(voj.) zgrabiti se, udariti, planiti jeden na drugega: *in campo*; skupaj trčiti: *cum aliquo*; udariti na kaj: *in navem*; (o vodah:) *undae in se concurrentes* (valovi jeden ob drugega pluskajoči); trop. združiti se, skupno udariti: *ad aliquem opprimendum*.

con-curso 1. (*intens.* od *concurro*), sem in tje begati, tekati.

concursum, *us*, *m.* stekanje, vreva: *militum*, *satellitum*, *magno concursu* (v obilnem številu); zadevanje: *navium*, *aquarum* (pluskanje); srečanje: *eorum* (ž njimi); spopad, naval, udar: *uno concursu hostes prosternere*, *primo concursu silvas petere*, — *pellī*, *in proelii concursu* (v bojnem meteži), *circumfusus hostium concursu* (obdan od napadajočih sovražnikov).

concutio (*con-quatio*) 3. *cussi*, *cussum*, stresti; omajati: *opes*, *statum omnium*; prestrašiti: *concuti opinione adventus*.

condemno (*con-damno*) 1. obdolžiti: *aliquem iniquitatis*; obsoditi.

con-dīco 3. *xi*, *ctum*, zgovoriti, dogovoriti se o čem: *indutias*.

condiscipulus, *i*, *m.* sošolec; *condiscipulatus*, *us*, *m.* sošolstvo.

conditio (*condicio*), *ōnis*, *f.* stan, položaj, razmerje: *conditionem mutare*, *exaequare*, *c. iuris* (pravno razmerje), *ad iniquam pugnandi conditionem* (*sc. subeundam*) *adduci* (podati se v boj o neugodnih okolnostih), *Athenarum*; usoda,

stan: *servitutis*, *mortalium*; predlog, nasvet, ponudba: *conditionem aspernari*, *conditionem proponere*; zahteva, pogoji: *pacis conditiones*, *aequis conditionibus* (s primernimi pogoji), *alia conditione* (za drug namen), *conditionem ferre*, *proponere*, *accipere*, *respuere*, *extrema mortis conditio* (vse končujoča smrtna sila).

conditor, *ōris*, *m.* ustanovnik, utemeljitelj, zidatelj, začetnik: *Urbis* (= *Romulus*), *urbium*.

con-do 3. *dīdi*, *dītum*, skup dejati; sezidati, ustanoviti: *urbem*, *colonias*, *ab urbe condita* (od ustanovitve mesta); naseliti: *Sibos*; na novo ustanoviti, ustvariti: *civitatem legibus*; *genus hominum ab aliquo conditur*; *artem bellandi*; shraniti: *messem* (spraviti); spraviti, pokopati: *corpus in templo*; skriti: *nubes coelum condunt*.

con-dōno 1. podariti: *alicui aliquid*; prizanesti, odpustiti: *praeterita fratri* (bratu za ljubav, zavoljo brata), *iniuriam rei publicae voluntati ac precibus alicuius* (pregrešek proti državi odpustiti po koga želji in prošnjah); pomilostiti: *aliquem*.

Condrūsi, *ōrum*, *m.* germansko-belgijsk narod ob desnem bregu Moze (blizu Lütticha), varovanci Treverjancev, C. II, 4; IV, 6; VI, 32. (Ime se je ohranilo v imenu vasi Condroz, ki stoji na desnem bregu Moze med Huy-jem in Lüttichom.)

con-dūco 3. *xi*, *ctum*, zbrati: *copias*, *exercitum in unum lo-*

cum, clientes eodem (ravno tje); najeti: *militēs, ad conducendos homines, manus conductae* (= *mercede conductae*), *boves; conductus* 3. najet.

conducticius 3. najet, najemnišk: *exercitus, catervae*.

Conetodunnus, *i, m.* vodja Carutov, C. VII, 3.

confectus gl. *conficio*.

confercio (*con-farcio*) 4. *si, tum*, stlačiti, zgnjesti: *conferta legione* (na gosto zgnjetena), *militēs conferti; confertus* 3. *adiect.* gost, stisnen, v tesni vrsti: *inter confertissimos dimicari* (v najgostejši gnječi), *acies confertissima, confertissimi hostes* (najgostejša krdela sovražnikov), *confertis turmis impetum facere* (s sklenenimi jezdeškimi trumami).

con-fěro, - *ferre*, - *těli*, *collatum*, znašati: *ligna, sarcinas, arma, frumentum, res in unum locum*; nabirati: *talenta, pecuniam*; (voj.) vkup postaviti: *collatis militaribus signis* (vkup postavivši vojaška znamenja), *castra castris hostium conferre* (= *e regione castris castra ponere* gl. *regio*); (sovražno) nesti drug proti drugemu: *arma cum aliquo* (udariti se s kom); trop. primerjaje skupaj postavljati, primerjati: *se cum Caesare, aliquid cum aliqua re, collatis utrorumque factis*; — 2.) kam zanesti, znositi, spraviti: *nihil domum suam, se suaque in naves, (in oppidum), huc obsides, sua eodem, bellum collatum est circa Corinthum* (stisnila se je okoli C.); *se conferre, se podati* kam, kreniti, oditi: *ad*

aliquem, Thebas, ad impedimenta; zvrčati (na kaj): *timorem in rem; izročiti: regnum in unum; odložiti: aliquid in longiorem diem, bellum confertur* (se odlaga, zateza); nanositi, podeliti, izkazati: *munera alicui in in aliquem; obračati: legem ad perniciem civitatis*.

confertus 3. gl. *confercio*.

confestim, *adv.* precej, tekój, pri tej priči.

confessio, *ōnis, f.* priznanje, izpoved.

conficio (*con-facio*) 3. *fěci, fec-tum*, vkup spraviti: *armata milia; opraviti: aliquid; zdelati, napraviti, izgotoviti: tabulas literis graecis, alutae tenuiter confectae* (tenko ustrojeno); opraviti, zvršiti, dokončati: *rem, res, bellum, delectum, negotium, caede confecta* (po zvršenem uboji), *iustis funeribus confectis* (ko so bile pri pogrebih navadne šege opravljene), *quibus rebus confectis* (ko je bilo to storjeno, ko se je to bilo zgodilo), *rationem conficere* (na tenko preračunati), *rem divinam, solemne sacrum* (opraviti); prehoditi: *tertiam partem itineris, magno confecto itinere contendit* (veliko pot storivši je hitel), *magno spatio confecto* (veliko pota prehodivši); spisati: *librum*; (o času) končati: *hieme confecta, vigilia prima confecta*; — 2.) pren. posekati, pokončati, uničiti; *competitorem imperii, aliquem incendio, mortui aegros pestifero odore conficiunt* (moriijo); trop. *Numantiam fame;*

part. confectus, oslabljen, utrujen, onemogel: *vulneribus, aetate, itinere, labore*.

con-fido 3. *sus sum*, (trdo) upati v koga, zanašati se na koga ali kaj (z dat.) *alicui, sibi*; (z abl.) *naturā loci, moenibus, viribus, virtute, subsidio, literis* in z acc. c. *inf.*

con-figo 3. *xi, xum*, zbiti, skleniti, sklopiti, zvezati: *transtra clavis*; prebosti: *telo aliquem*.

confinis, *e*, soseden, mejašk (mejaš): *alicui*.

confinium, *i, n.* razmejek, meja: *maris fluminisque*: mejaštvo, soseščina: *Trevorum*.

con-fio, *fieri*, zvršiti se, opraviti se.

confirmatio, *ōnis, f.* potrditev.

con-firmo 1. utrditi: *stipites*; pren. okrepčati: *nervos*; učvrstiti, utrditi: *pacem, regnum, opinionem, profectio-nem lege* (določiti, skleniti), *res* (urediti), *iure iurando inter se* (s prisego potrditi dogovor); osrčiti, ohrabriti: *milites, aliquem spe, animum alicuius* (= *aliquem*), *suos animo* (svojim ohrabriti srce), *se c. ali confirmari* (osrčiti se): *nuntiis*; v pokorščini, v zvestobi potrditi: *civitates, insulas*; potrditi: *rem*; zagotavljati, uverjavati, uveriti: *fide, iure iurando* in z acc. c. *inf.*

confisus gl. *confido*.

confiteor (*con-fateor*) 2. *fessus sum*, izpovedati, priznati.

confixus gl. *configo*.

con-flāgro 1. zgoreti.

con-flicto 1. (*intens. od confli-gio*), udarjati; torej *conflictari*, bo-

jevati se, boriti se: *cum fortuna adversa*; stiskan, mučen biti, trpeti: *conflictari tot incommodis, non simplici fortuna, gravi morbo* (nevarno bolan biti).

con-fligo 3. *xi, ctum* (udariti jedno ob drugo); biti se, bojevati se, boriti se: *cum aliquo, proelio, classe* (na morji).

con-flo 1. spihati; vneti, napraviti: *bellum*, provzročiti: *egestas luxuriā conflata, c. sibi invidiam* (sovraštvo si nakopati, zameriti se).

con-fluo 3. *xi, xum*, stekati se, *part. confluentis*, *tis*, kot *subst. m.* stok: *Mosae et Rheni*; (o ljudeh) vkup vreti, — hiteti.

con-fōdio 3. *fōdi, fossum*, prebosti: *ferro aliquem, cornibus, telorum coniectu confodi*; poklati, pomoriti: *senatum*.

confringo (*con-frango*) 3. *ēgi, actum*, zlomiti, polomiti, razbiti: *membra costasque*.

con-fugio 3. *fūgi, fugitum*, pribežati, zbežati: *ad aliquem, ad arma, in silvas*.

con-fundo 3. *fūdi, fusum*, zlit; pomešati, zjediniti: *multitudinem*; pokaziti, spakdrati: *lineamenta corporis confusa sunt* (= niso bile poznati); *part. confusus*, zmešan, zmeden: *agmen, moles*.

con-gēro 3. *gessi, gestum*, znašati, nakopičevati: *mel, opes in urbem, divitias fulvo auro* (zaklade rumenega zlata); zametati: *prima quaeque*; *part. congestus*, nakopičen, znošen, zmetan.

congrēdior (*con-gradior*) 3. *gressus sum*, sniti se: *in itinere congressi* (namr. *cum Caesare*,

qui in itinere erat); združiti se: *cum Transrhenanis*; (sovraž.) drug na drugega udariti: *ad pugnam*; udariti se, sprijeti se, bojevati se: *cum fortiore, armis, proelio*; (absol.) boj bojevati, biti se.

con-grēgo 1. v čredo zbrati; (o ljudeh) zbrati: *milites*; združiti, napraviti: *ex variis elementis corpus unum*.

congressio, *ōnis*, f. shod; naval, napad, boj.

congressus, *us*, m. = *congressio*.

con-gruo 3. *ui*, vjemati se, skladati se, primeren biti: *sententiae deūm, aetas temporibus congruens*.

coniectūra, *ae*, f. ugibanje, dozdevak: *coniecturam capere ex re* (ugibati, soditi), *in coniecturis haerere* (obtičati v ugibanji).

coniectus, *us*, m. lučanje, metanje, izpuščanje: *telorum coniectus* (zadegana kopja, vsuvša se kopja).

conicio (*con-iacio*) *iēci*, *iectum*, vkup zmetati, – znositi; ugibati, sklepati: *aliquid ex aliqua re*; postaviti: *auxilia in mediam aciem*; (mnogo rečij ali silno) metati, izpuščati, vreči: *tela, lapides, pila in hostes, caput in utrem, stramenta* (slame nametati); pognati, postaviti, dejati, zapoditi: *huc aliquem, in catenas, in vincula, mulieres in aliquem locum* (hitro kam spraviti); c. se, pribežati, zbežati kam: *in templum, in sacrarium*; planiti: *in signa manipulosque, in Tiberim* (skočiti); obračati, zvrčati: *culpam in aliquem*.

coniugium, *i*, n. zveza; ženitev, zakon.

coniunctim, *adv.* skupno, združeno.

coniunctio, *ōnis*, f. zveza, združba.

con-iungo 3. *nxi*, *nectum*, zvezati, skleniti, zjediniti, združiti: *Ianiculum cum urbe, sublicas cum opere*, (z dat.) *urbem continenti, pauca huic commentario*; (voj.) združiti: *se cum aliquo, oppidanos sibi, cum hibernis coniungi*; (s prijateljstvom, zavezo) združiti: *se cum aliquo, affinitate coniungi cum aliquo* (stopiti s kom po ženitvi v sorodstvo, svaštvo), *amicitiam coniungere* (skleniti), *civitatem coniunxerant sc. Senonibus* (bili so se z njimi v jedno državo združili), *propinquitatibus coniungi*; *coniungi*, združevati se: *nationes coniunguntur*; *part. coniunctus* 3. zvezan, soseden, meječ s –: *civitates Oceano coniunctae*; trop. zvezan, soroden, prijateljsk: *propinqua cognatione* (v bližnjem rodu komu), *civitas populo R. coniuncta, homo sibi coniunctissimus* (velik prijatelj).

coniuratio, *ōnis*, f. skupna –, vzajemna prisega: *coniuratione confirmare*; zarota: *coniurationem facere* (nasnovati).

con-iūro 1. skupno (ne po samezi) priseči: *ut omnes iuniores Italiae coniurarent*; zarotiti se: *ad delendam patriam, inter se, contra aliquem* (in absol.) — *part. coniuratus*, kot subst. zarotnik.

coniux, *ūgis*, f. soproga, zalkonska žena; kot m. soprog (redko).

con-necto (tudi *conecto*) 3. *xui, xum*, speti, zvezati; *con-nexus*, spet, zavozlan, zvezan: *dolia virgultis connexa*.
connubium, *i, n.* zakonska zveza (zakonita); pravica ženitbe.

Conon, *ōnis, m.* (Κόνων), athen-ski vojskovodja ob konci peloponneške vojne, premagal je l. 394. pr. Kr. pri Knidu spartansko brodovje in osvobodil Graecijo lacedaemonske nadoblasti, H. IV, 2 nasl.

conor 1. poskusiti, podjeti, drzniti se (kaj storiti): *aliquid, multa stulte*; (z inf.) *transfugere, exsequi, dicere*; *part. conatum* gl. to.

conquēror, 3. *questus sum*, (glasno) tožiti o čem: *de fortuna publica*; pritožiti se: *de re*.

con-quieto 3. *ēvi, ētum*, počiniti, počivati: *meridie*.

conquīro (*con-quaero*) 3. *sīvi, sītum*, poiskati, nabrati, pripraviti: *socios, novos milites, obsides, aliquid*.

con-salūto 1. (glasno) pozdraviti: *aliquem regem* (kot kralja).

consanguīneus 3. soroden (po krvi), sploh soroden, *subst.* sorodnik; *consanguinei* se imenujejo po Caesarji II, 3. narodi, *qui eodem iure et eisdem legibus utuntur*; razun tega je *consanguinei* (kakor *amici*) bil časten naslov, ki so ga Rimljani svojim zaveznikom dajali.

conscendo (*con-scando*) 3. *di, sum*, vzlezti, stopiti, iti na kaj: *vallum, currus, navem*.

conscientia, *ae, f.* sovednost, zavest: *delictorum, facinoris*; zavest pravice ali krivice, vest.

con-scisco 3. *scīvi, scītum*, odločiti; *mortem sibi*, samega sebe usmrtiti.

consciūs 3. z drugimi za kako reč vedoč, sovedoč: *multis consciis* (ker so mnogi za to vedeli); zarotnišk: *turba; subst. consciūs, i*, sovedec, sodeležnik: *caedis, coniurationis, consciū facinoris* (sozarotniki); *sibi consciūs*, čuteč se krivega, v svesti si: *iniuriarum, meritorum conscia peccata* (poet. za *pectus*, srce vedoče, kaj je zaslužilo, to je, svoje krivnje si v svesti), in z relat. stav.

con-scribo 3. *psi, ptum*, popisati (v imenik); v kak državljansk razred zapisati, odbrati; v senatorski imenik zapisati; odt. naslov senatorjev: *Patres conscripti* (pr. *Patres et Conscripti*), očetje in odbranci, zbrani starejšine; (voj.) vojake vpisavati, nabirati: *exercitum, milites, legiones*; spisati: *hortamenta, epistolam*.

con-sēco 1. *cui, sectum*, ssekati, razkosati.

consecrātio, *ōnis, f.* posvečenje, poboženje (sprejetje med bogove).

consēcro (*con-sacro*) 1. (božanstvu) posvetiti, darovati: *gladium Apollini*; za sveto (-ega) proglasiti, pobožiti, med bogove uvrstiti: *aliquem ipso nomine, locus consecratus* (posvečen, svet kraj); povečniti, na veke poslaviti: *aliquid sanguine suo*.

con-sector 1. preganjati, dreti za kom: *aliquem, naves*; doiti, dohiteti: *trepidantem*.

con-senesco 3. *senui*, postarati se, osiveti: *in exsilio*; oslabeti, ponehati: *rabies con-senescit*.

consensio, *ōnis*, *f.* soglasnost, složnost: *libertatis vindicandae, multorum, consensionis globus* (zarotniška svojat).

consensus, *us*, *m.* soglasnost, jednoglasnost: *populi, consensu* (soglasno), *omnium consensu* (jednoglasno).

con-sentio 4. *sensi, sensum*, skladati se, vjemati se, jednih mislij biti: *de aliqua re, consentiente exercitu* (s privoljenjem vojske), *consentiente omnium favore* (z jednoglasno naklonjenostjo vseh); združiti se v kak namen: *cum aliquo*; zarotiti se: *in aliquem*.

con-sēquor 3. *secūtus sum*, priti za kom: *legati sunt consecuti*; spremi: *aliquem*; (glede na čas), nastati za čim, — potem: *desiderium virtutis consequitur, tranquillitas, tempestas, rem commutatio consequitur, quod dictum magna invidia consecuta est* (ta beseda je rodila veliko sovraštvo); doiti, dohiteti: *aliquem*; spremljati: *aliquem felicitas consequitur*; doseči, dobiti: *honorem, gloriam, praemia, imperium, facile aliquid, multum in eo*, (veliko s tem doseči).

1. **con-sēro** 3. *ēvi, itum*, posejati; po-, zasaditi: *pomum*.

2. **con-sēro** 3. *serui, sertum*, skleniti, zvezati: *navigia*; (sovrážno) *manum conserere*, spopasti se, *proelium conserere*, v boj se spustiti, udariti se.

consertus *gl. consero* št. 2.

con-servo 1. ohraniti, obvarovati, ne dotakniti se: *simulacra arasque*; življenje pustiti komu, rešiti; življenje in svobodo pustiti komu, pomilostiti: *civitatem*; držati se česa, držati, izpolnjevati kaj: *ius iurandum, indutias, ius, conservata religione* (vestno izpolnivši prisego).

considēro 1. premišljevati, preudarjati.

Considius, *i, m. (Publius)*, izkušen bojnič v Caesarjevi vojski, C. I, 21. 22.

con-sīdo 3. *ēdi, essum, sesti*, usesti se, spustiti se na kaj: *in sella regia, in munitione, supra brachium*; v sodbo usesti se, (sodno) sejo imeti: *in loco consecrato*; naseliti se: *in finibus, in civitatibus, ibi*; (o vojski) postaviti se, utaboriti se: *in aliquo loco, ad ripas, sub monte, trans flumen, hic, ubi, trinis castris, in acie, contra aliquem* (nasproti komu).

con-signo 1. zapečatiti; zabeležiti, zapisati: *privatas opes*.

consilium, *i, n.* posvetovanje, posvet: *consilia interiora* (skrivno p.), *consilium habere* (posvet imeti, posvetovati se), *consilia inire* (sklepati), *consilium formare in futura* (o prihodnosti se posvetovati); svet, nasvet: *consilium dare, consiliis uti, consilia belli* (nasveti za vojsko), *suo consilio, consilium Apollinis, de consilio alicuius* (po koga nasvetu), *quasi res sit consilii* (kakor

da bi treba bilo sveta); vsled posvetovanja storjeni sklep, odlok, naklep, namera, namen: *repentinum, commune, prudens, consilia subita, clandestina* (skrivno kovarstvo), *nova, consilio deorum* (po volji bogov), *quid sui consilii sit* (kaj namerava), *ipsorum esse consilium, suo privato, non publico consilio* (po svojem, ne senatovem sklepu), *consilio publico* (po sklepu države), *sine consilio* (brez namere), *quo consilio* (s kakim namenom), *hoc consilio* (po tem načrtu), *hoc consilio, ut a. ne* (v ta namen, da); *consilio desistere, consilium capere a. inire* (skleniti, nasnovati sklep), *aliquid novi consilii capere* (nekaj novega skleniti), *consilium alicuius sequi* (ravnati se po kom); vojni črtež, osnova, vojna zviijača: *consilio vinci, consilium totius Galliae, consilia occurrunt virtuti*; vedenje: *se de consilio excusare*; — (kot duševna lastnost) previdnost, modrost, razsodnost: *consilii plenus, errorem in consilium vertere, non sui esse consilii* (ni, da bi on razsodil); razbornost, preudarljivost, zavedljivost: *vir magni consilii*; — svetovalstvo, svet: *consilium rei publicae* (državni svet); vojni svet: *c. convocare, rem ad c. deferre*.

consimilis, *e*, ves podoben.

con-sisto 3. štiti, postaviti se, namestiti se: *in muris, in porta, in acie, in cornu, sinistra parte acie* (n. aciei), *in vadis*; *perf. constitui*, stojim,

stojim po konci; obstati, ustaviti se: *viatores consistere cogunt, in aditu consistere, nec flumen consistere potest*; (voj.): *ciem consistere iubere, in locis superioribus consistere, sub muro, ab extremo agmine, contra, contra hostem*; ostati kje, naseliti se, prebivati: *in urbe, in Gallia, ibi, prope*; — upreti se, na noge se postaviti, vstopiti se: *in fluctibus, in arido, in muro*; — biti, pokazati se; *non ibi consistunt exempla*; biti iz česa a. v čem: *victus consistit in lacte* (njih hrana je mleko), *vita in venationibus* (življenje je lovsko); na čem stati: *in se, in virtute, in eo die*.

consitus, gl. *consero* št. 1.

consobrīnus, *i, m.* in **conso-brīna**, *ae, f.* bratranec, bratranka.

consolatio, *ōnis, f.* tolažba.

consolor 1. tolažiti: *aliquem*.

consors, *tis*, sodeležen; poet. *subst.* brat, sestra: *consors Phoebi* (= Diana), *consorti Remo, consortes deae* (= Nereide); sodeležnik: *urbis consortes* (someščani rojstnega mesta).

conspectus, *us, m.* pogled: *Asiae* (na Asijo), *conspectum alicuius perferre, fugere*; (zato mnogokrat) navzočnost: *procul a conspectu* (daleč izpred očí), *a conspectu tegere* (očem skrivati), *in conspectum alicuius venire* (pred koga, komu pred oči priti), *a conspectu recedere, ex conspectu decedere* (iti izpred očí), *ad conspectum admittere* (pred sebe pustiti), *in conspectu* (vpričo), *in conspectu patris, abire a conspectu*

(iz obzorja izginiti), *ex conspectu remove* (izpred oči, t.j. daleč odpraviti), *liberos in conspectum proferre* (pred oči).

conspetus 3. gl. *conspicio*.

conspicio 3. *exi, ectum*, zagledati, ugledati, zapaziti, videti: *aliquem, aliquid*; *conspici* (v oči udarjati), *conspici pati in publico* (javno se kazati); *part. conspectus* 3. *adiect.* viden; očividni: *crimen conspectius*; odličen, znamenit: *ingenium*.

conspicor 1. zagledati, zapaziti.

conspicuus 3. viden, očiten, znamenit: *armis fulgentibus*.

conspiratio, *ōnis*, f. soglasje; združba, zveza, zarota: *vicinarum gentium, civilis* (z. državljanov).

con-spīro 1. (skupaj pihati); skladati se, biti istih mislij: *in uno laudando*; zarotiti se.

constans, *tis*, stanoviten, trden, vztrajen, dosleden: *in levitate*.

constanter, *adv.* nepremeno, jednoglasno: *nuntiare*; stanovitno, vztrajno: *resistere, pugnare*.

constantia, *ae*, f. stanovitnost, trdnost, vztrajnost: *in periculis*; srčnost, junaštvo: *vir Romanae constantiae*.

Constantinopolis, *is*, f. Constantinopol, sedanji Carjigrad, H. XII, 15. gl. *Byzantium*.

1. **consterno** 1. izplašiti; odtrop. preplašiti, zmešati, izbegati: *consternati animo* (vsi preplašeni), *consternati profugiunt*.

2. **con-sterno** 3. *strāvi, ātum*, posuti, pokriti: *iter floribus, tigna cratibus, pontibus paludem* (z diljami premostiti močvir), *pontes traicere consternereque* (hlode položiti in je pomostiti z diljami), *naves constratae* (ladije s krovom, — pokrite).

con-stīpo 1. zgnjesti: *se sub vallo*.

constituo (*con-statuo*) 3. *ui, ūtum*, postaviti, sezidati, napraviti: *turres, castella, portum, oppidum, statuam, domos, templum, vineis constitutis*; (voj.) v red postaviti, urediti: *aciem, exercitum in campo, legiones in acie, copias, cohortes sub colle, signa legionis* (z legijo obstati); obstati, pristati (z ladijo), usidriti: *classem, naves aperto litore*. — 2.) urediti, uravnati: *res* (vse posle v deželi), *Chersonesum, rem p., Siciliam* (red ustanoviti na S.), *quae Athenis constituisset* (njegove naredbe v Athenah), *ea re constituta, his rebus constitutis* (po teh naredbah, ko je bilo to v redu), *regnum* (prestol utrditi), *legiones constituere* (sestaviti), *unum populum ex multis gentibus* (napraviti), *hiberna in Belgis* (v Belgijo prestaviti), *praesidia in Rutenis* (postaviti), *regem, tutorem* (postaviti), *ducem* (izbrati), *praefectos* (namestiti), *domicilium sibi* (nastaniti se, naseliti se), *ubi eos constituisset* (kjer bi jim bivališča odkazal); ustanoviti, napraviti: *pacem, aerarium alicui, magnam sibi auctoritatem* (pridobiti si). — 3.) do-

ločiti: *tempus, diem, poenam alicui, supplicium rei, pretium, nova portoria, praemia, menses bis quinque esse in anno, optimum esse reverti*, tudi z ut ter z indir. vpraš.; *diem cum aliquo* (zgovoriti se za dan), *de aliqua re in de aliquo* (ukreniti, sodbo izreči), (absol.) *ut constituerat, ut erat constitutum*; skleniti, odločiti se: *aliquid, his constitutis rebus facere pontem instituit, qua (via proficisci) constituerat*, z inf. in absol. *ut ante constituerat*; part. *constitutus* 3. določen: *dies*.

con-sto 1. *iti, ātum, statī*, nepremenjen ostajati: *numerus constat*; (o dogodkih) dognano, gotovo biti: *nihil nobis constat* (nič za gotovo ne vemo), *quae fatīs constant* (kaj je usojeno, neizpremenljivo določeno); *constat* z acc. c. inf. za gotovo je znano, dognano je: *constat omnibus, inter omnes*; (o sklepu) *constat mihi*, odločil sem se, odločno sem sklenil: *neque Bruto neque tribunis constabat, quid agerent*; biti iz česa, biti v čem, sestavljen biti iz česa: *ex sacellis sepulcrisque, in possessionibus*; na čem stati: *periculum constat in aliena salute, ex (in) eo constat summa victoriae*; — stati (stanem), veljati: *fames parvo constat, quanto detrimento constat victoria*.

con-struo 3. *xi, ctum*, nakopiti; napraviti: *naves* (stesati).

consuesco 3. *ēvi, ētum*, navaditi se: *transire*; perf. *consuesse* a. *consuevisse*, navado imeti: *quod accidere consuevit* (kar se navadno godi a. zgaja).

consuetudo, *inis, f.* *navada*: *praeter consuetudinem* (proti navadi, nenavadno), *ex consuetudine* a. samo *consuetudine* (po navadi), *hoc est Gallicae consuetudinis* (to je po g. navadi), *consuetudo fert* (taka je navada), *consuetudo est ut, eorum dierum consuetudo itineris exercitus*, (popotni red vojske tiste dni); šega: *ad nostram consuetudinem*; način življenja, življenje: *consuetudinis imago, consuetudo Gallica, neque hanc (i. e. Gallorum) consuetudinem victus cum illa comparandam*; privada k čemu: *frugalitatis*; — občevanje, tovaršija, drugovanje: *consuetudine sua devincire, longinqua consuetudine, consuetudo superiorum annorum, legationis*.

consul, *ŭlis, m.* *consul*, jeden dveh po odpravljenem kraljestvu vsako leto voljenih najviših oblastnikov v Rimu. Po dovršenem letu imenovali so se *proconsules* in so navadno dobivali kako provincijo v upravljanje: *usque ad consules P. Sulpicium, C. Aur.* (do consulstva P. S. in C. Aur.), *se consule* (za svojega consulstva), *L. Pisone, A. Gabinio consuli-bus* (za consulstva –, za consulov L. Pisona in A. Gabinija).

consulāris, *e*, *consulsk*, *consulov*: *imperium*; subst. *consularis, is, m.* (*sc. vir*) bivši *consul, consular*.

consulātus, *us, m.* *consulska čast, consulstvo, consulat*.

consŭlo 3. *sulvi, sultum*, posvetovati se: *consulendi occasio*; zlasti 1.) *alicui*, svetovati: *Litavicum obsecrant, ut sibi*

consulat; skrbeti za koga a. kaj, gledati na kaj: *civitati, saluti, fortunis, vitae* (varovati), *sibi* (skušati se rešiti), *male patriae* (slabo poskrbeti, — pomoči); — *aliquem*, koga za svet vprašati: *Iovem, oraculum, hariolos, de aliquo sortibus consulitur* (s srečkanjem) in absol.; *aliquid*, v posvet vzeti, svetovati se o čem: *Galli, quid agant, consulunt*; — 2.) *intrans.* ravnati, postopati: *crudelius, gravius in aliquem*; sklepati, odt. *part.* kot *subst. consultum*, gl. to.

1. **consulto**, *adv.* preudarjeno, navlašč; tudi *ex consulto*.

2. **consulto** 1. (*intens.* od *consulo*) posvetovati se: *de aliqua re*; premišljovati, preudarjati: *in utrumque*.

consultum, *i, n.* sklep, odlok: *senatus consultum, senatus c. in aliquem facere* (senatovsk odlok izdati za koga).

consultus 3. (*part.* od *consulo*) *adiect.* moder, izveden: *vir consultissimus, iuris consultus* (pravoznanec).

consummo 1. sešteti; dovršiti, dokončati: *gloriam, opus*.

con-sūmo 3. *sum(p)si, sum(p)tum*, obrabiti: *ferrum consumitur, anulus usu*; obrniti: *plurimum studii in armis* (največ se pečati); potrošiti, porabiti, použiti, pojesti: *talenta, fortunas* (imetje), *quod habuerunt, frumentum, pabulum*; (o ognji) uničiti, pokončati: *opera, urbem incendio, flammis consumi* (zgoreti); (o času) potratiti, porabiti, preživeti, prebiti: *decem annos in obsidione, dies, tres*

menses in morbo; dies in re (za opravilo, posel), *spatium quattuor horarum, nox consumitur vigiliis* (preide o straženji), *pars diei consumpta est* (je minil, pretekkel); pograbiti, pobrati, uničiti, pomoriti: *omnes, fame-, morbo-, siti consumi, aetate consumtus* (medel, shujšan od starosti), *vetustas omnia consumit*.

con-surgo 3. *rexi, rectum*, (o mnogih) vstati, vzdigniti se: *consurgitur ex consilio, amici consurgunt*; metonym. na kako delo vzdigniti se, vstati: *in aemulationem, consurgitur contra mirmillonem*.

con-tabūlo 1. z deskami prekriti, potlakati: *turres* (s tlaki iz desk v nadstropja razdeliti), *murum turribus* (po zidovji [potlakane, v nadstropja razdeljene] stolpove postaviti), *mare molibus* (premostiti).

contactus, *us, m.* dotikanje; okuževanje: *aegrorum*.

contāgio, *ōnis, f.* dotikanje: *ex contagione* (zarad bližine).

contamīno 1. oskruniti, omadeževati.

con-tēgo 3. *texi, tectum*, pokriti: *aliquid*.

con-temno 3. *m(p)si, m(p)tum*, zaničevati, prezirati: *nostros, regem, leges, paucitatem, contemnendus* (zaničevanja vreden); ne bati se česa, kljubovati: *pinus* (ladija) *contemnit undas*; *part.* *contemptus* 3. *adiect.* zaničevan.

contemplātio, *ōnis, f.* premišljevanje; odt. *trop.* ozir(anje) na kaj: *iustitiae*.

contemplor 1. ogledovati: *apparatum*.

contemptio, *ōnis*, f. zaničevanje: *in contemptionem venire* (biti zaničevan).

contem(p)tor, *ōris*, m. zaničevalec.

contemptus (*contentus*), *us*, m. preziranje, zaničevanje: *religionis, deorum, in contemptum, mihi contemptui est* (preziram, zaničujem).

con-tendo 3. *di, tum*, napeti; truditi se, prizadevati si: *gratiā pro aliquo, id* (za to) *contendere ne, id sibi contendendum existimabat, ad salutem contendere* (za rešitev si prizadevati, gledati, da se reši), *remis* (na vso moč veslati), z inf. *petere* (živo prositi) in absol.; — silno zahtevati, siliti na kaj, z *ut*; zatrjevati, zagotavljati z *acc. c. inf.*; — podvizati se, hiteti: *ire, reverti, proficisci; inter filium generumque* (iti); odhiteti, hitro oditi, brzo potovati: *in Galliam, Megaram, in provinciam, ad Volscos, per loca sola, domum magno cursu, magnis itineribus, ad castra omnibus copiis, eo* itd. — 2.) poganjati se za kaj, tekmati, boriti se: *de principatu, de locis* (za vojaške časti), *inter se de potentatu, proelio* –, *bello cum aliquo, contra aliquem, armis, vi, dolo, adversus calamitates* itd.

contentio, *ōnis*, f. napor, trud: *ingenti, summa contentione pugnare*, – *dimicare*; tekmanje, borba, *contentiones* (prepiri).

contentus 3. (pr. part. gl. *contineo*) zadovoljen: *coronā, domo eadem, terminos tueri* (zaklasično).

con-tēro 3. *trīvi, trītum*, zmeti; zatreti, uničiti.

con-terreo 2. *ui, itum*, zelo prestrašiti.

con-testor 1. za pričo zvati, klicati na pričo, rotiti: *deos*.

con-texo 3. *xui, xtum*, stkati; splesti: *membra viminibus*; skleniti, zbiti: *directā materiā tigna* (z bruni po dolgem položenimi zvezati); zložiti, skladoma sestaviti: *opus*; nadaljevati, dopolniti: *commentarios; contextus* 3. zvezan, ne pretrgan.

contīnens, *tis* (part. od *contineo*), *adiect.* skupaj se držeč, zvezan, nepretrgan: *opus* (krepko zvezan), *silvae ac paludes* (obširni), *continenti impetu* (v nepretrganem teku), *continens flamma, continens Gallia* (celina gallska); *continens terra* ali samo *continens, tis*, f. suha zemlja, celina, kopno, *abl. continente in -ti*; (o času) neprenehane: *labor, bella; ex continenti sc. tempore* (precej). — 2.) kdor se od strasti zdržuje, zdržljiv, zmeren: *homo*.

continenter, *adv.* neprenehoma.

continentia, *ae*, f. zdržljivost, zmernost, zatajevanje samega sebe.

contīneo (*con-teneo*) 2. *tinui, tentum*, vkup držati, sklepati: *trabes arte* (tesno), *pons continet oppidum* (veže mesto takraj in onkraj reke), *hiberna milibus passuum centum continebantur* (bili ste drugo od družega oddaljeni), *manipulos ad signa* (držati pri znamenjih),

milites (skupaj držati); zadrž(a)ti: *lacrimas*; držati, pridrž(a)ti: *naves copulis*, *se aliquo loco* (ostati, vztrajati), *se oppido*, *se colle*, *se vallo*, *se in occulto* (skrit biti), *se sedibus* (prebivati); zadržavati, držati: *milites in castris*, *exercitum castris*, *intra castra*, *intra munitionem*, *sub pelliis*, *contineri munitionibus* (ograjen biti z -); (o krajih) *contineri* obdan -, obkrožen -, omejen biti: *flumine*, *montibus*; — shraniti: *venenum testā*; na uzdi imeti, brzdati, krotiti: *civitatem*, *aliquem in officio* (v pokorščini (ob)držati), *plebem animi aequitate* (po mirnem zadovoljstvu v redu obdržati); — *aliquem ab aliqua re*, odvracati od česa, braniti komu kaj: *suos a proelio*; — zasegati, obsegati: *spatium mons continet*, *munitionis regiam c.*; *contineri aliqua re*, zapopadan biti, biti v čem: *quo more eorum gravissima caerimonia continetur* (katera šega je njih najslovesnejši obred).

contingo (*con-tango*) 3. *tigi*, *tactum*, dotakniti se: *pedes inum gradum contingunt*; mejititi s čim, držati se česa, segati do česa: *vallum*, *murum*, *radices montis*, *ripas*, *fines*, *trabes inter se contingunt* (se dotikajo drug drug); dospeti do česa, dobiti: *metam*, *cibum*; — *intrans.* v delež priti, doleteti koga, zgoditise: *contingit alicui aliquid*.

continuatio, *ōnis*, *f.* nepretrganost; *imbrium* (neprenehano deževje).

1. **continuo**, *adv.* precej potem, mahoma.

2. **continuo** 1. zvezati; nepretrgoma nadaljevati: *bella insidiasque*; (kako častno službo) i v naslednjem letu obdržati: *tribunatum*; (absol.) nadaljevati.

continuus 3. držeč se drug drugega, nepretrgan, zaporeden, povrsten: *militia*, *bellum*, *incommoda*, *dies continui quinque* (pet dnij zaporedoma), *per continuos decem et septem dies*, *continuo successu* (nepretrgoma).

contio, *ōnis*, *f.* skupščina, shod (ljudstva ali vojske), *contionem advocare*, *pro contione* (v skupščini), *contionem habere* (imeti, napraviti); tudi v skupščini govorniki govor: *contionem habere apud aliquem*.

contionor 1. (pred skupščino) govoriti.

contra, 1. *adv.* nasproti, proti: *contra consistere* (ustaviti se, upreti se), *si qua ex parte obviam contra veniretur* (t. j. ko bi s kake strani Rimljani pridrži jih srečali ter na nje udarili), *contra liceri* (nasproti več ponujati); (o dejanjih) nasprotno: *contra atque esset dictum* (vse drugače nego je bilo rečeno). — 2.) *praep. c.* acc. proti, nasproti: *Britannia contra eas regiones sita*, *contra Galliam*; (o drugih rečeh) proti, zoper: *c. exspectationem*, *c. opinionem*, *contra ea* (večkrat za *contra*), nasprotno; (sovraž.) proti, zoper: *contra hostem proficisci* itd.

contra-dico 3. *xi*, *ctum*, ugovarjati.

con-trāho 3. *xi, ctum*, vkup vleči; (voj.) zbrati, združiti: *exercitum in unum locum, copias, auxilia, iumenta a Susis*; stesniti, skrčiti, zmanjšati: *castra, castra angustius viarum* (zoživši taborske ulice), *vela* (zviti); *vela propositi* (visoko leteče namene popuščati); nakopati si, provzročiti: *oculorum valetudinem ex luxuria, poenam sibi*; zakriviti: *minus periurii*, t. j. manj pri-sege prelomiti.

contrārius 3. nasproti ležeč (stoječ), nasproten: *collis huic contrarius* (na drugi strani, vstric stoječ), *tigna his contraria*; nasproten, protiven, sovražen: *studia*; *e contrario*, nasprotno; *contraria*, nasprotno (koristnemu, *utilia*); odt. kvarljiv, škodljiv.

con-tribuo 3. *ui, ūtum*, pride-liti, združiti: *militēs in unam cohortem*.

controversia, *ae, f.* prepir: *res in controversiam deducitur* (prepir se začne o čem).

con-tueor 2. *uītus sum*, pazljivo ogledovati.

contumacia, *ae, f.* kljubovanje, trdoglavost.

contumaciter, *adv.* uporno, trdoglavno: *contumacius se gerere*.

contūmax, *ācis*, kljubovalen, uporen, trdoglav.

contumēlia, *ae, f.* psovanje, sramočenje, sramota: *verborum* (psovke), *contumelias accipere, perferre*; *contumeliis vexare* (sramotno delati s kom); nezgoda: *vim et contumeliam perferre*.

contumeliōsus 3. sramoten: *dicta*.

contus, *i, m.* drog (pri ladijah); bojni drog, sulica, kopje: *contis pugnare, contum timere*.

con-valesco 3. *lui*, okrevati, ozdraveti: *tarde, ex vulnere*; moči dobivati, krepko rasti: *infans convalescit*; krepiti se, rasti, razpasovati se: *moribus civitas convalescit, mala convalescunt*.

convallis, *is, f.* (zaprta) dolina.

conveniēns, *tis* (part. od *convenio*), *adiect.* prikladen, pristojen, primeren: *voluptas, contemptus hominum*; privilegajoč se, dobro stoječ: *toga*; *conveniēns est* = *convenit*, pristojno je, spodobi se.

con-vēho 3. *xi, ctum*, zvažati, privažati: *frumentum*.

con-vello 3. *elli, ulsum*, odtrgati, iztrgati: *partem munitionum*; porušiti, uničiti: *gratiam alicuius*.

con-vēnio 3. *vēni, ventum*, sniti se, shajati se, zbrati se: *ex aliquo loco, unum in locum, undique, in foro, in regiam, ad signa, in disciplinam, ad clamorem* (vsled kriča), *convenitur, dies conveniendi* (dan shoda), *in equitum numero convenerant* (prišli so z jezdec); (tudi o posamnem človeku) priti k shodu: *qui novissimus* (zadnji) *convenit, quam in partem quisque conveniat* (kam naj vsakdo pride, — da se z drugimi združi); — *convenire aliquem*, srečati: *in itinere*; priti h komu (govorit ž njim), obiskati koga, v vas priti: *aditus conveniendi* (dovoljenje obiskovati), *venire alicuius con-*

veniendi gratia, in colloquium convenire (na pogovor h komu priti), *habere potestatem alicuius conveniendi* (dovoljenje pred koga priti), *illae timore perterritae conveniunt* (sc. eum). —

2.) *zjediniti se, zmeniti se, dogovoriti se: alicui, alicui cum aliquo, inter aliquem, (z rečjo v nom.): res convenit, conditiones non convenerunt* (sc. inter eos, niso se pogodili, zjediniti o —), *quod tempus inter eos convenerat, quae (pax) non ipsis civitatibus conveniret, quae convenerant inter eos, quod non convenerit illis; impers. convenit mihi cum aliquo, pogodim se s kom; samo convenit, dogovorijo se, non convenit* (ne zlagajo se, niso jednih mislij).

— 3.) *vjemati se, skladati se: tempora expositionis et pastoris confessio conveniunt; id in aliquem convenit* (tiče se, meri na —); *prilegati se, vjemati se, primeren biti: ornamenta exercitus gloriae conveniunt, hoc non convenit virtuti meae, — prudentiae; priklađen —, pripraven biti: tellus vitibus convenit; convenit, spodobiti se, pristojno je: quo maxime contendendi conveniat.*

conventus, *us, m.* shod, zbor: *c. terrarum orbis* (svetoven shod), *militum, Arcadum*; pos. slavnostni shod, slavnost: *a conventu se remotum tenere; sodnijski zbor, sodnji shod* (dolžnost proconsulov je bila, posebno po zimi na določenih mestih take shode razpisavati) (*indicere conventus*): *conventum agere* (imeti), *peragere*.

con-verto 3. *ti, sum, obrniti: iter* (kreniti drugam), *signa* (zaobrniti se), *conversa signa bipartito inferre* (krenivši, zavivši se na dve strani udariti); *izpremeniti: mentes conversae sunt, fortuna conversa est.* —

2.) *kam obrniti, napotiti, naravnati: exercitum Thebas, naves in aliquam partem, arma in viscera sua, aciem in fugam* (zapoditi), *aciem eo, tigna contra vim fluminis, iter in provinciam* (napotiti se), *materiam ad hostem convertere, signa ad hostem, oculos ad se* (oči, pozornost na se obračati), *os ad aliquem, aliquid ad salutem* (k dobremu); *se convertere, kreniti, napotiti se: in Phrygiam; pos. se ad aliquem, obrniti se h komu; converti, kreniti: ad arma capienda, in Cimbros.*

convexus 3. *izbočen; subst. convexum, nav. plur. convexa, oblok, convexa vallium* (globoke doline, kotline).

convictus, *us, m.* drugovanje, skupno življenje.

con-vinco 3. *vici, victum, neovržno dokazati: avaritiam; dokazati komu krivdo, z dokazi premoči: aliquem.*

convitium, *i, n.* glasno kričanje; glasno cvrčanje (kobilice).

conviva, *ae, m.* sojedec, povabljenec, gost.

convivium, *i, n.* pojedina, gostovanje (med prijatelji).

Convictolitavis, *is, m.* imeniten Haeduanec, ki je s Cotom se boril za vladarstvo, C. VII, 32 nasl.

convivor 1. skupaj se gostiti.

con-vōco 1. sklicati, zbrati: *populum, contionem, principes,*

consilium (vojno svetovalstvo), *praefectos*.

co-örrior 4. *ortus sum*, naenkrat vzdigniti se, nastati: *tempestas cooritur*, *ventus*, *bellum*, *risus coortus est* (občen smeh je nastal).

copia, *ae, f.* imetje, sredstva, moč: *se suis copiis* (s svojimi pripomočki in s svojo močjo) *regna conciliaturum*, *copiis amplissimus*, *copias eripere*; blagovitost, blaginja: *ad copiam atque usus* (v imetje in rabo); množ, obilica, obilje, zaloga: *rerum*, *frumenti*, *ferri*, *pabuli*, *copiae advectae*, *alicui copiam frumenti facere* (koga obilo z žitom preskrbeti), *nullā ferramentorum copiam* (*abl. absol.* ker ni bilo železnine), *nulla copia aquarum* (pomanjkanje vode); množica: *principum*, *navium*, *locorum*, *pecoris*, *voluntariorum*, *cum omnibus copiis* (z vso množico, trumoma); (voj.) *copiae*, vojaške čete, krdela, vojska: *peditum*, *pedestres*, *magnae*, *summis copiis* (z najvišim številom čet, z vso vojsko), *exercitus magnaeque copiae* (izurjena vojska in [druge] velike čete); (v tem pomenu dostikrat o spremljanji v *abl.* brez *cum*.) *omnibus copiis* (z vso vojsko) *contendere*, *subsequi etc.*

copiosus 3. v obilji imajoč, bogat: *agri*; obilen: *liquor*; ljudnat.

copula, *ae, f.* vrv, povodec; *plur. copulae*, občni izraz za orodje, ki rabi v pritegavanje ladij, kot: *harpagones*, *manus ferreae*, (pritegači).

coquo 3. *coxi*, *coctum*, kuhati, (kuhajoč) pripraviti: *cenam* (*coenam*); peči; *part. coctus* kuhan: *cibaria*; pečen, žgan: *later coctus* (opeka).

cor, *cordis*, *n.* srce, *cordi mihi est aliquid*, na srci mi je; trop. srce (= čuvstva).

coram, *adv.* sam, osebno: *adesse*; na svoje oči: *perspicere*, *cernere*; pred očmi, v obraz: *Diomedonti coram* (*inquit*); *praep. c. abl.* vpričo, pred: *coram conventu*, *c. latrone*.

Corcýra, *ae, f.* (Κόρυρα), otok v Jonskem morji (zd. Corfu); *Corcyraeus* 3. corcyrisk; *subst. Corcyraei*, *örum*, *m.* Corcyrijani.

Cordus gl. *Mutius*.

Corinthus, *i, f.* Korinth, znamenito kupčijsko mesto v Peloponnesu na Isthmu, katero je Rimljan Mummius (l. 146. pr. Kr.) razdejal; pozneje so je zopet sezidali, H. IV, 22; V. 12; XI, 31 itd.; — odtod: **Corinthius** 3. korinthisk: *bellum*; *Corinthii*, *örum*, *m.* Korinthjani.

Coriolānus, *i, m.* častni priimek C. Marcija, ker je volščansko mesto Corioli pribojeval, H. X, 11.

Coriöli, *örum*, *m.* orožišče in morda tudi glavno mesto Volščanov v Latiji, razdejano od C. Marcija in nič več ne sezidano, H. X, 11.

corium, *i, n.* koža, usnje.

Cornelius 3. ime jednemu izmed najvažnejših rodov rimskih; najznamitejši tega rodu so bili: *Scipiones*, *Sullae*, *Lentuli*, gl. te.

cornix, *nīcis*, *f.* vrana (podoba blebetavosti).

cornu, *us, n.* rog, rogovje (živalsko); krilo (vojske): *dextrum, laevum*; rt, zemeljsko stegno; *sinus Ambracii*.

corōna, *ae, f.* venec, krona: *laurea, aurea, spicea, floribus coronisque, sub corona vendere*, vojnega jetnika za sužnja prodati (ker so bili ovenčani kakor daritvene živali); okoli kakega mesta postavljeni obsedni vojaki, obseda: *totum corpus* (vso ogradbo) *corona cingere*.

Coronēa, *ae, f.* (Κορώνεια), boeotsko mesto, (tu je l. 394. pr. Kr. Agesilaus premagal Athence in Boeotce), H. IV, 21.

corpus, *ōris, n.* telo, život; postava: *exiguum, homo maximi corporis*; telesina: *rude*; živalsko telo = žival: *corpora prosternere*; mrtvo truplo: *corpora occisorum*; pren. (členovita) celota, skupnost: *totum corpus* (gl. *corona*), *de uno populo duo corpora* (dve državi).

corrigo (*con-rego*) 3. *exi, ectum*, zravnavati; poboljšati, popraviti, posvariti: *militem ignavum*.

corrīpio (*con-rapio*) 3. *īpui, eptum*, zgrabiti: *aliquem, arma, navem ferrea manu, tecta*; trop. siloma osvojiti: *partes omnium*; (o boleznih) popasti: *morbi vi corripī*.

corrobōro (*con-roboro*) 1. ojačiti, okrepčati: *se adversus insidias*; moč dajati, okrepiti: *animos militum*.

corrumpo (*con-rumpo*) 3. *rūpi, ruptum*, pokvariti, uničiti: *frumentum*; pokvariti, oslabiti: *animum et corpus, otia*

corrumpunt corpus; pokaziti: *rerum gestarum famam* (omadežiti); popačiti: *corruptis civitatis moribus* (o tako popačenih šegah); podkupiti, podmititi: *aliquem pecunia, mille talentis*; part. *corruptus* 3. adiect. pokvarjen, popačen: *vir muliere corruptior*; podmičen, podkupljen.

Corsīca, *ae, f.* otok v Sredozemskem morji.

cortex, *icis, m.* skorja.

Corus ventus, *i, m.* severozapadni veter.

corvus, *i*, krokar, gavran: bojno orodje podobno krokarjevemu kljunu, dolg drog z ostrim kaveljem (kljuko) za rušenje zidovja, razdiranje obsednih naprav, za raztrgavanje ladij in pomorščakov, hotečih pristati.

Corvus, neki priimek, gl. *Valerius*.

cos, *cotis, f.* vsak trd kamen; kremen; brus.

costa, *ae, f.* rebro.

cothurnus, *i, m.* visoka, vso nogo pokrivajoča, spredaj zatezana kretska lovska škornja; tudi od Aeschyla vpeljana čizma, kothuren tragiških predstavljacev; metonym. tragedija: *Sophocleo cothurno*.

cotidie in cotidianus gl. *quot*.

Cotta, *ae, m.* priimek, ki ga je imela gens *Aurelia*, gl. *Aurelius*.

Cotus, *i, m.* neki thrašk kralj.

Cranaus, *i, m.* athensk kralj, H. II, 1.

cras, *adv.* jutri; *subst.* *cras istud*.

crassitūdo, *inis, f.* debelost.

crassus 3. debel; grob, gost: *paludes*.

Crassus gl. *Licinius*.

crastinus 3. jutrnji: *in crastinum* (sc. diem), na jutri.

Cratērus, *i, m.* (Κράτερος), vojskovodja Alexandra Vel., ki ga je zelo čislal in ljubil. Po Alexandrovi smrti je z Antipatrom skupaj dobil europske dežele. Po drugi svoji ženi bil je zet Antipatru; ž njim skupaj se je bojeval proti Peridakku (321) in Eumenu. V boji z Eumenom je padel, H. VI, 16. 17; VIII, 7.

crātes, *is, f.* pletenina, pletér, lesa; obor, plot; butara, fašina.

creber 3. gost, pogosten, mnogobrojen: *arbores, rami, aedificia, castella, tela, proelia, exploratores, arietes*; mnogokrat se ponavljajoč, pogosten, mnogokrat en: *nuntii, rumores, excursions, legationes, literae* itd.

crebro, *adv.* pogostoma, večkrat.

creditor, *ōris, m.* upnik.

credo 3. *dīdi, dītum*, zaupati, izročiti: *alicui exercitum, se suaque*; upati, verovati, verjeti: *historico, id quod volunt, uni, vix erat credendum* (težko je bilo verjeti), *crede mihi*; za kaj imeti: *feminam puerum*; meniti, misliti (z *acc. c. inf.*)

credulus 3. lahkoveren.

credulitas, *ātis, f.* lahkovernost.

Cremēra, *ae, f.* rečica v Etruriji, ki se jedno miljo za Rimom v Tiberu izliva (sedaj potok brez imena); znana je po smrti 306 Fabijev, H. X, 12.

cremo 1. sežgati: *mortuum, servos, igni cremari*.

creo 1. ustvariti; (oblastnika) izbrati, izvoliti: *magistratus, duces, consules*.

crepīdo, *īnis, f.* podzidek; pos. obzidan obrežninasip (kai, izg. kē).

cresco 3. *crēvi, cretum*, rasti (o rastlinah), (o mladih ljudeh) vzraščati, doraščati: *sub incluto doctore*; (o gorah) vzdigovati se, dvigati se: *petra crescit in sublime fastigium*; (o rekah) naraščati: *flumen crescit ex nivibus*; (sploh) rasti, opomagati si, povzdigniti se, visoko se popeti: *a sordidis initiis ad summa* (iz nizkega rodu do najviših stopinj), *per aliquem crescere*.

Crēta, *ae, f.* (Κρήτη), otok v Sredozemskem morji (zd. Candia).

Cretensis, *e*, kretsk; *Cretenses, ium, m.* Krečani, H. XI, 25.

Crētes, *um, m.* (sing. *Cres*), Krečani, prebivalci Krete, sloveči lokostrelci, C. II, 7. (*acc. Cretas*).

crimen, *īnis, n.* sodba: *in crimen vocare* (na sodbo, pred sodnijo zvati, dolžiti): obdolžitev, tožba, očitek, očitaje: *desidia, falsis criminibus, crimine invidiae* (po obdolžbi izvirajoči iz sovraštva), *quod harum rerum nullum erat apertum crimen* (ker o teh rečeh ni bilo očitne obdolžitve), *crimini dare* (očitati), *crimen Parium* (obdolžitev gledé Para), *crimine carere*; pregrešek, hudodelstvo, krivnja: *malae matris, crimen in se habere, crimen fateri, crimine accusare* (zarad pregreška zatožiti).

criminatio, *ōnis*, *f.* obdolževanje, obrekovanje: *criminationibus aliquem vexare.*

crimīnor 1. obdolževati, črniti; pritožiti se o čem: *rem apud communem regem criminari*; očitati (z *acc. c. inf.*)

crinis, *is*, *m.* las.

Crinissus, *i*, *m.* neka sicilska reka.

Crithōte, *es*, *f.* mesto ob Hellepontu.

Critias, *ae*, *m.* (Κριτίας), jeden izmed trideseterih tyrannov, ki jih je Lysander Athencem postavil, H. III, 17. 19.

Critognātus, *i*, *m.* neki Arvernec, C. VII, 77.

Crixus, *i*, *m.* jeden izmed gladiatorjev, ki so s Spartacom borilsko šolo v Capui razdeljali, H. XII, 16.

crocodilus, *i*, *m.* krokodil.

Croesus, *i*, *m.* (Κροῖσος), kralj lydski, znan po svojem bogatstvu in po Solonovem izreku («Nikogar nesmemo pred smrtjo srečnega imenovati»), H. I, 7; Ch. V, 12; appellat. kak Croesus = bogatin.

Croto (*Croton*), *ōnis*, *c.* (Κρότων), mesto na vzhodnem obrežji bruttijskem, jedna najbogatejših in najbolj cvetočih naselbin grških v Italiji.

Crotoniatae, *arum*, *m.* Krotonci, H. IX, 19.

Crotonienses, *ium*, *m.* Krotonci, H. IX, 3.

cruciātus, *us*, *m.* mučenje, muka, mučna usmrtitev: *in summum cruciatum venire, aliquem in cruciatum dedere.*

crucio 1. križati; mučiti, trpinčiti: *dolore cruciari.*

crudēlis, *e*, *trdosrčen*, neusmiljen, okruten: *nomen crudelissimum* (ime hude neusmiljenosti).

crudelitas, *ātis*, *f.* trdosrčnost, neusmiljenost, okrutnost.

crudeliter, *adv.* neusmiljeno.

crudescō 3. *dui*, (*inchoat.* iz *crudus* grob, sirov; trdosrčen) hujši postajati: *ira crudescit* (raste).

cruento 1. okrvaviti, s krvjo oskruniti.

cruentus 3. s krvjo omadeževan, krvav: *corpus, ara*; (s krvjo barvan, napolnjen:) *flumen*; (kar mnogo krvi stane:) *proelium, victoria.*

cruor, *ōris*, *m.* (iz rane tekoča) kri, krvni tok.

crus, *crūris*, *n.* golen, noga: *crura cervi*; *pro cruribus angues, crura a ferro libera.*

crux, *crūcis*, *f.* križ: *in cruce pendere, poenas cruce persolvere* (za kazen križan biti).

cubiculum, *i*, *n.* soba, spalnica.

cubile, *is*, *n.* ležišče, legalo.

cubitalis, *e*, jeden vatel dolg.

cubitus, *us*, *m.* laket.

cubitus, *i*, *n.* laket; (mera) vatel.

cubo 1. *ui*, *itum*, ležati: *in lecto*; za mizo ležati: *infra.*

culleus (*culeus*), *i*, *m.* meh, usnjena vreča.

culmen, *īnis*, *n.* vrh: *culmina Alpium*; sleme (pri strehi) in streha: *domus.*

culpa, *ae*, *f.* krivnja, krivica: *culpae suae tribuere* (sebe dolžiti, sebe imeti za krivega), *culpa est credulitatis non perfidiae* (kriva je lahko-vernost, ne nezvestoba), *in*

culpa perseverare, culpam in aliquem conicere (zvrčati).

culpo 1. (kot krivo) karati, grajati.

culte *adv.* okrašeno, nališpano, gizdavo: *cultius progredi*; izobraženo, omikano: *loqui*.

culter, *tri*, *m.* nož; vinjak.

cultor, *ōris*, *m.* obdelovalec; prebivalec: *Italiae*.

cultūra, *ae*, *f.* obdelovanje: *agri*; izobraževanje, izobraženost.

cultus 3. (*part.* od *colo*) *adiect.* obdelan, zasajen: *solum, vinea*.

cultus, *us*, *m.* obdelovanje: *agri, sine vestigio humani cultus*; gojitev: *literarum*; omika, izobraženost: *quīs neque cultus erat, cultus adest*; češčenje, spoštovanje: *deūm*; (zunanji način življenja, ako je uglajeno, ugodno, gospodsko), življenje, olikano življenje, olika: *cultum mutare, victus cultusque, cultus domesticus* (domača ugodnost); oprava, obleka: *parcimonia cultus* (priprostost v obleki); okras, nakit, lišp: *equorum*.

1. **cum**, *praep. c. abl.* s: 1.) kaže združbo ali zvezo, s: *cum aliquo esse, cum aliquo mori*; = *et*: *una cum reliqua Gallia*; *cum aliquo*, pod koga nadzorstvom, poveljstvom: *cum Cicerone hiemare, quas cum Titurio amiserat*; (o prijaznem razmerji) *cum aliquo colloqui, agere, pacem facere*; (sovraž.) s, proti: *cum aliquo bellum gerere, confligere cum classiariis, pugnare, congregari*. — 2.) kaže spremstvo

in družbo, s, s- vred, (pos. o rečeh, ki jih kdo ima s seboj): *frumentum secum portare, pedisequi cum nummis, cum securibus praesto esse, cum impedimentis proficisci, cum curru urbem intrare* (na vozu). — 3.) o času, s, precej po: *exit cum nuntio* (precej ko je dobil poročilo). — 4.) o drugem razmerji, o okolnostih, načinu itd., s, o, na: *magna cum offensione* (na veliko nevoljo), *cum dolore Persarum* (Persijanom na žalost), *magna cum auctoritate, multis cum lacrimis, magnis cum portoriis* itd.

2. **cum**, *coniunct. gl. quum*.

Cumae, *arum*, *f.* (Κούμη), mesto v Campaniji, H. X, 9.

cumēra, *ae*, *f.* žitna shramba, žitnica.

cumulātus 3. (*part.* od *cumulo*), *adiect.* nakopičen.

cumūlo 1. nakopiti, nakupčati: *struem arborum* (nanositi), *opes*; prenapolniti: *altaria odoribus*.

cumūlus, *i*, *m.* kup, kopica, grmada: *lapidum*; vrh, vrhunec, skrajnja mera: *gloria, aerumnarum*.

cunae, *arum*, *f.* zibel; gnjezdo (ptičje): *cunas facere* (znašati).

cunctatio, *ōnis*, *f.* obotavljanje, zatezanje.

cunctātor, *ōris*, *f.* obotavljevec; C. priimek Q. Fab. Maxima.

cunctor 1. obotavljati se, zatezati, premišljati se.

cunctus 3. skupen, ves: *cuncta Graecia*, — *Gallia*; v plur. vsi skupaj, kar jih je: *cuncti armati, cuncta oppida; cuncta* (*neutr. plur.*), vse: *cuncta sequuntur*.

cuneatim, *adv.* klinasto, v podobni klina.

cuneus, *i, m.* klin; pos. klinasti bojni red: *cuneum facere*.

cuniculus, *i, m.* domači zajček; (voj.) podzemeljski pot, podkop, prekop: *cuniculos agere* (napraviti), *aperti cuniculi* (da je bilo moči videti, kodar so napeljani), naspr. *cuniculi tecti*.

cūpa, *ae, f.* sod, bedenj, kad.

cupīde, *adv.* strastno, marljivo, radovoljno: *cupidius* (prestrastno) *insequi*, *cupidissime appetere*.

cupīditas, *ātis, f.* želja, poželenje, pohlep (z obj. gen.): *regni, gloriae, laudis, imperii, tyrannidis, pecuniae* (lakomnost na denar), *pugnandi* (bojaželjnost, prepirljivost), *belligerendi* (vojskoljubnost); absol. bojaželjnost: *temeritas cupiditasque militum*; *cupiditates*, poželenja; udanost, navdušenost za koga: *apud humiliores*.

cupīdo, *īnis, f.* poželenje, želja: *ignoti, adeundi Iovem*; lakomnost.

cupīdus 3. željen česa, pohlepen: *pretii, nullius rei, salutis, pecoris, imperii* (vladoželjen), *bellandi* (boja željen), *novarum rerum* (novotarij, prevrata željen), *cupidissimis omnibus* (*abl. abs.*), (ko so vsi po boji hrepeneli).

cupio 3. *īvi in īi, ītum*, želeči, hrepeneti: *operam navare, perspicere* in absol.; *alicui*, dobro hoteti komu, dober biti. — *part. cupiens, adiect.* željen; *cupiendus* 3. vreden, da se želi.

cur, *adv.* za kaj.

cūra, *ae, f.* skrb, skrbnost: *maior, magna cum cura*, (z obj. gen.) *exsequiarum, curam sepulturae habere, aliquid curae est mihi*, moja skrb je, brigam se za kaj; *cura est alicuius rei*, brigajo se za –, marljivo se pečajo s –: *sapientiae* (s filozofijo), *cura pii dis sunt* (hogovi skrbijo za pobožne); vodstvo, nadzorstvo: *ratis curā Minervae facta*; skrb, strah: *harum rerum, curas animo deducere*.

curatio, *ōnis, f.* oskrbovanje, skrb: *agrorum*; vračenje, celjenje: *vulneris*.

Cures, *ium, f.* prastaro mesto Sabincev, domovina Nume Pompilija.

curia, *ae, f.* curija (neko poslopje v Rimu za senatske seje): *ad curiam venire*; (ker je bila curija zbirališče senatorjev in visokih dostojanstvenikov) zato = pot do častnih služeb: *curia patuit post seros annos, pauperibus clausa est*, t.j. reveži ne morejo dospeti do senatorstva ali drugih častij.

Curiatii, *ōrum, m.* Curiatiji, trojčki iz Albe Longe, ki so v boji s 3 Horatiji padli, H. X, 5; (v sing.) *Curiatius*, *i, m.* jeden izmed trojih bratov Curiatijev.

Curiosolites, *um, m.* aremorsk narod v keltovski Galliji, C. VII, 75; *acc. Curiosolitas*, II, 34.

Curius, *i, m.* 1.) (*M. Cur. Dentatus*) iz plebejskega rodu, je kot consul l. 290. pr. Kr. Samničane premagal. L. 275. bil je zopet za consula izvoljen in je premagal Pyrrha v odločilni bitki pri Beneventu, katera je

osvobodila Rim, H. X, 20. 22;

— 2.) neki sozarotnik Catilinin.

Curii, *ōrum*, *m.* Curiji: *Curii fratres* (Ch. III, 86), t. j. prej omenjeni Curiatiji; pod *Curii* H. XII, 18 star. izd. je razumeti prav za prav le Q. Curija (sozarotnika Catiline).

curo 1. skrbeti, oskrbeti, brigati se za-, meniti se za-: *praeceptum* (zvršiti), *verba malorum*, *famam*; z nasl. *ut*; (z gerundiv. a. inf. pass.), kaj napraviti dati: *muros reficiendos* (zopet sezidati dati), *aliquem interficiendum* in *interfici curare*, *obsides dandos* (poskrbeti, da se dado talniki), *pontem faciendum* itd.; zdraviti, vračiti: *vulnera*, *curandi tempus*.

curro 3. *cucurri*, *cursum*, teči, hiteti, od-, prihiteti (peš, na konji, na ladiji): *ad exsequias*, *transmare* (jadrati), *equus per se cursurus* (ki bi sam rad tek); (o ladijah) hitro jadrati, plavati: *per aquas*; (o vodi) teči; gnati se, drveti: *in vitia*, *furor currit* (divja).

currus, *us*, *m.* voz.

cursor, *ōris*, *m.* tekalec.

cursus, *us*, *m.* tekanje, dirjanje, tek: *equorum*, *magno cursu* (dirjaje), *cursu incitato*, *cursu fugere*, *cursu quingenta stadia facere*, *eodem illo quo venerant cursu* (t. j. ne ustavivši se); (o ladijah) tek, vožnja: *cursum tenere* (držati se svojega pota, v svojo mer se voziti), *in medio cursu* = *in medio traiectu* (sredi pota); tek, let, mer: *imperii procurrentis*, *rerum*, *victoris*, *in cursu esse* (teči).

Curtius 3. ime rimskega rodu.

Najbolj znan je *M. Curtius*, ki se je sè svojim konjem zagnal v prepad, ki je nastal na foru, H. X, 19.

curūlis, *e*, k vozu spadajoč; *sella curulis*, curulski stol, t. j. iz Etrurije sprejeti, s slo-novo kostjo okrašeni, službeni stol (brez naslanjala) consula, praetorja in po njem imenovanih curulskih aedilov; *subst. curulis*, *is*, *f.* = *sella curulis*.

curvo 1. skriviti, usločiti, upogniti.

curvus 3. kriv, skrivljen; *dens* (= *vomer*), *senecta* (sključena).

custodia, *ae*, *f.* straženje, čuvanje: *pontis*, *regis*; pažnja, varovanje, varstvo: *pecuniae*, *legum*, *divitiarum*, *ad corporis custodiam* (za osebno varnost); (voj.) straža: *custodiis domum saepire*, *custodias disponere*, *custodiam relinquere*, *custodiis suos continere*; — ječa: *custodia teneri*, *in custodiam dari*.

custodio 4. *ivi*, *itum*, stražiti: *aliquem custodiendum tradere*; obvarovati, čuvati: *ab aliquo*.

custos, *ōdis*, *c.* stražnik, paznik, čuvaj: *regiae pecuniae*, *custodes alicui ponere* (skrivne paznike), *custodes disponere*, *interficere*; varuh: *custos salutis* (osebni zdravnik), *custodes corporis* (telesna straža), *custodes agri* (= Lari).

cūtis, *is*, *f.* koža.

Cyclādes, *um*, *f.* Cyclade, t. j. okolo otoka Delos ležeči otoki Archipelaga.

Cyclops, *ōpis*, *m.* (Κύκλωψ), *Cyclop*; *plur.* *Cyclōpes*, *Cyclopi*, orjašk, prevzetel narod pastirski, po pravljici prvi prebivalci Sicilije, H. IX, 2.

Cydnus, *i*, *m.* (Κύδνος), reka v Ciliciji, izvira na Tauru, teče skozi Tarsus in se izteka v morje pri Rhegmi (zd. Karasu); znana je zaradi tega, ker se je Alexander Vel. v njej kopal, H. VI, 8.

cymba, *ae*, *f.* čoln, čolnič.

Cyme, *es*, *f.* (Κύμη), mesto v Aeolidi, pokrajini maloasijski.

Cynaegirus, *i*, *m.* (Κυναγειρος), ime nekega Athenca, ki je v marathonski bitki, ko so Persijani na svoje ladije bežali, v morje skočil, ter je z desnico prijel za neko tovarno ladijo, da bi ji branil odriniti; ko mu je bila desnica odsekana, prijel je ladijo z levico, in ko je tudi to izgubil, skušal je z zobmi ladijo pridržati, H. II, 6.

Cynoscephālae, *arum*, *f.* (Κυνὸς κεφαλαί, pasje glave), dva griča pri Skotussi v Thessaliji, kjer je Flaminius l. 197. pr. Kr. slavno zmagal Philippa Macedonskega, H. XI, 19.

Cynthia, *ae*, *f.* priimek Dianin po gori Cynthos na otoku Delos, kjer je bila z bratom Apollonom rojena.

Cyprius 3. cyprsk; *Cyprii*, *orum*, *m.* Cyprijani.

Cyprus, *i*, *f.* (Κύπρος), znaten otok na vzhodnem konci Sredozemskega morja, H. II, 21. 25; VI, 17 itd.

Cyrenae, *arum* in *Cyrēne*, *es*, *f.* (Κυρήνη), mesto v Libiji (grška naselbina) na severnem obrežji Afrike, H. IV, 24.

Cyrenaeus 3. cyrensk; *Cyrenaei*, *orum*, *m.* Cyrenci, H. XI, 20.

Cyrenensis, *e*, cyrensk; *Cyrenenses*, *ium*, *m.* Cyrenci.

Cyrus, *i*, *m.* (Κύρος), 1.) osnoveatelj velikega persijskega kraljestva, sin Kambyasa in Mandane. Pahnili so svojega deda s prestola, vojskoval so z ljudskim kraljem Kroesom ter ga premagali, šel je z vojsko na Scytho, izprva se je srečno bil z njimi, pozneje pa so njega z vso vojsko vred pobili, H. I, 5 nasl. — 2.) *Cyrus minor*, sin Darija Notha, kraljevi namestnik v Joniji in Lydiji, skušal je svojega brata Artaxerxa Mnemona s prestola pahniti, toda bojujoč se proti njemu bil je pri Kunaxi l. 401. pr. Kr. ubit, H. III, 16; IV, 1.

Cyzicēnus 3. cyzišk, iz Cyzica.

Cyzicus (*os*), *i*, *f.* (Κύζιχος) in *Cyzicum*, *i*, *n.* mesto v Mali Asiji ob Propontidi, H. XII, 15.

D.

D. kratica za rimsko ime *Decimus*; kot številno znamenje = 500.

Dāci, *orum*, *m.* Daki (Dacijani), prebivalci dežele Dacije, ki je obsegala vzhodno Ogrsko onkraj Tise, Erdeljsko, Bukovino, Moldavo na zapad od Pruta in Valahijo (sed. Rumunsko), H. XII, 29.

Dahae, *arum*, *m.* daleč razprostranjen scythovsk narod, posebno ob vzhodni strani Hvalinskega morja, v današnjem Dahistanu, H. VII, 6.

Daedālus, *i*, *m.* (Δαίδαλος), stavbarsk umetnik iz rodu athen-skih kraljev, Ch. V, 40.

Dalmātia, *ae*, *f.* Dalmacija, dežela ob vzhodnem obrežji Jadranskega morja, H. XII, 29.

Dāmas, *antis*, *m.* neki vojskovodja syracuski, H. IX, 19.

damnātio, *ōnis*, *f.* obsodba.

damno 1. obsoditi, za krivega proglasiti: *aliquem, damnatum* (ko bi bil obsojen) *poenam sequi oportebat*; (z gen. pregreška:) *sacrilegii* (zarad verske oskrumbe), *proditionis*; (z gen. kazni:) *capitis* (na smrt); (z abl. kazni:) *pecuniā* (v denarno kazen); zavezati (koga, da kaj stori): *aliquem voti* (k izpolnitvi zaobljube vsled izpolnjene želje), odt. *damnatus voti sum* (želja se mi je izpolnila).

damnum, *i*, *n.* škoda, izguba: *damno* (izgubivši) *duarum cohortium, damna morae ferre* (škodo zamude, odlaganja trpeti); hiba, napaka: *natura*.

Damon, *ōnis*, *m.* (Δάμων), gršk glashen umetnik.

Danaus, *i*, *m.* (Δαναός), brat Aegyptov, oče 50 hčerá, ki so po njegovem ukazu svoje ženine po svatbi pomorile (razun Hypermnestre); zato so morale v podzemskem svetu za kazen v posodo s prevrtanim dnom vodo zajemati.

Danūbius (*Danuvius*), *i*, *m.* Donava, Dunaj.

daps, *dapis*, *f.* slovesen obed (v kak bogoslužben namen), daritven obed; pren. jed: *scyphus adstabat ante dapes*.

Dardāni, *ōrum*, *m.* (Δάρδανοι), prebivalci dežele Dardanije v Zgornji Moesiji, na sever od Skardskega gorovja, umazan pa glasboljuben narod, H. VI, 1.

Dardānus, *i*, *m.* (Δάρδανος), sin Iupitra in Elektre, Atlantove hčere, mythske praded Trojcev; odt. *Dardanius* 3. dardansk, poet. = trojansk: *senex* = *Priamus*.

Dariūs in **Darēus**, *i*, *m.* (Δαρείος), ime več persijskim kraljem; 1.) *Darius I.*, sin Hystaspov, ki je vladal od l. 521—485. pr. Kr. Znan je po svojih nesrečnih vojskah z Grki, H. I, 10; II, 4. 10. — 2.) *Darius II.* (*Nothos*), sin Artaxerxa Longimana, ki je umorivši svojega brata sedel na prestol l. 424. Moral je mnogo uporov zatirati in dajal se je voditi svoji previdni ženi Parysatidi. Umrl je l. 404. ne zapustivši vladarstva, kakor je Parysatis želela, njenemu najljubšemu sinu, H. III, 10. — 3.) *Darius III. Codomannus*, pravnuk Dareja Notha, zadnji persijski kralj, katerega je Alexander v več bitkah (ob Graniku, H. VI, 6; pri Issu VI, 12.; pri Arbela VI, 32.) premagal in Bessus umoril, VII, 2.

Datāmes, *is* (in *i*), *m.* satrap v Kappadociji za kralja Artaxerxa Mnemona.

Dātis, *is*, *m.* vojskovodja Dareja Hystaspa v vojski z Grki, ki je bil z Artaphernom pri Marathonu 490. premagan, H. I, 13; II, 4.

de, *praep. c. abl.* od; 1.) o prostoru, od, s: *de finibus exire* (deželo zapustiti), *de parte*

agri decedere, de muro jacere, de navibus desilire; (kaže to, od kodar kaj izvira) od, iz: *flumina de magnis fontibus orta, nova de gravida palmite gemma tumet.* — 2.) o času, precej po, še po, še za (z gen.): *de nocte* (še po noči). — 3.) v drugem razmerji (pos. o celoti, katere del se jemlje) izmed: *pauci de nostris, duo de coniuratis, de exercitu cecidēre*; (o tvarini, snovi) od, iz: *verno de flore corona*; (o predmetu govorjenja in mišljenja) o: *de aliqua re dicere, de Romanis cogitare, edoctus de re*; (o vzroku ali razlogu) iz, zaradi: *leviore de causa, qua de causa, multis de causis, de consilio* (po svetu); (o tem, česar se kaj tiče) zastran, gledé: *quid facerent de rebus suis, de pace legatos mittere, de conditione, spes de oppugnando oppido, de aliqua re dimicare, incommodum de morte, de aliquo meritis; de aliqua re providere, cognoscere, se excusare* itd.; (absol.) *de equitibus hostium* (kar se tiče—); vsled, po: *de suo nomine appellare*; (v adverbialnih izrazih) *de integro, znova, de improviso, nenadoma.*

dea, *ae, f.* boginja.

de-bello 1. do vojskovati, vojsko končati: *penitus*; do kraja premagati: *aliquem.*

debeo 2. *ui, itum*, (*de in habeo*, od koga kaj imeti, torej) komu kaj dolžan biti, dolgovati: *frumentum debetur* (se je moralo oddati); dolžan, zavezan biti, morati, *non*

debere, ne smeti: libera debet esse Gallia, oppida expugnari non debuerint; pass. pripadati: regnum alicui debetur (gre); *debere alicui aliquid*, hvalo dolžen biti, hvalliti se—, imeti se zahvaliti komu za kaj: *plurimum pro beneficiis, quantum cuique deberet; part. perf. subst. debitum, i, n.* kar komu gre, dolg: *debita poscere.*

debilis, *e*, (po starosti, bolezn, nezdgi) oslabel, slaboten.

debilitas, *atis, f.* onemoglost, slabotnost.

debilito 1. pohabiti, oslabiti: *artus, opes debilitantur; ovirati: invidia suorum debilitari; part. debilitati* (*navigiis excipiuntur*), pohabljeni, pohromljeni.

debitor, *ōris, m.* dolžnik.

debitum, *i, n.* gl. *debeo*.

de-cēdo 3. *cessi, cessum, oditi: Sicilia, de vallo, de tertia parte agri, loco superiore, litore* (odriti); *alicui* (*sc. de via*), s pota iti, ogniti se, umakniti se: *ex hominum conspectu* (ljudem izpred oči); (o oblastnikih), *de provincia a. samo provinciā decedere*, oditi iz oblasti po dovršeni službi; *pren. de vita* (in absol.) *decedere*, iti s tega sveta, umreti: *trop. popustiti, miniti, proiti: ira mente decedit.*

Decelēa, *ae, f.* (Δεκελεια), trdnjava v Attiki.

decemplex, *icis, deseteren, desetkraten.*

Decemvir, *i, m. plur. Decemviri, ōrum, m.* desetero mož, decemviri, oblastvo deseterih mož; *pos. Decemviri legibus*

scribendis, ki so bili v Rimu mesto consulov izvoljeni, da bi postave osnovali, H. X, 13. **decemvirālis**, *e*, decemvirsk: *potestas*.

decennium, *i*, *n*. desetletje: *proximo decennio*.

deceptus gl. *decipio*.

deceo 2. *ui*, krasiti, lepo podajati se: *corona decet crines*; *decet*, pristoji se, spodobi se.

de-cerno 3. *crēvi*, *crētum*, odločiti; (z orožjem odločiti), biti se, bojevati se: *cum aliquo*, *classe*, *acie*; (o oblastvih) odločiti, ukazati, skleniti: *bellum*, *supplicationem*, *quaestionem*; izročiti: *alicui bellum* (vodstvo vojske); sklep storiti, skleniti, ukreniti: *de aliqua re*, *obsidionem ferre* (in pogostoma z *inf.*); absol. odločiti: *iidem decernunt*; *alicui aliquid*, prisoditi, dovoliti: *statuas*, *honores*, *classem*.

de-certo 1. bojevati se (dokler se stvar ne reši).

decessus, *us*, *m*. odhod: *post Dionysii decessum*; (pos. o odhodu oblastnikov iz provincije, prim. *decedo*): *sub decessu suo*.

Decetia, *ae*, *f*. mesto Haeduancev ob Ligru, zdaj *Decize*, C. VII, 33.

decido (*de-cado*) 3. *idi*, (s česa) pasti: *equo*, *ex equis*, *ad terram*; (v kaj) pasti: *in puteum*: izpadati: *pennae decidunt pavoni*; propasti, nesrečen postati: *perfidia amicorum*.

decimus 3. deseti; *subst. decima*, *ae*, *f*. (*sc. pars*), desetina.

Decimus, *i*, *m*. rimsko ime.

decipio (*de-capio*), *cēpi*, *ceptum*, odvzeti; prevariti, preka-

niti: *aliquem*, *esca decipit feras*, *volucrum decipit auceps*; *deceptus* 3. preslepljen, goljufan: *aliqua re*.

Decius 3. ime nekemu rimskemu rodu (*gens*); iz njega so znameniti: 1.) *P. Decius Mus*, consul l. 312. pr. Kr., bojeval se je 3 leta pozneje in v letih 297 — 295. zopet zoper Samnite in njih zaveznike, in je umrl v boji pri Sentinu, kjer se je (kakor oče) dal posvetiti kot žrtva podzemskim bogovom ter je v najgostejših vrstah sovražnikov junaško smrt storil, H. X, 20. — 2.) *P. Decius Mus*, prejšnjega sin, se je kot consul v vojski s Pyrrhom (279) udeležil neodločene bitke pri Asculu, X. 22.

de-clāmo 1. vaditi se v govorjenji, govoriti, deklamovati.

de-clāro 1. označiti, pokazati: *navem suis*; razjasniti, razodeti, na znanje dati: *vaticinationibus* (z nasl. *utrum — necne*); jasno razložiti, opisati: *imaginem vitae*; dokazati: *declaratum est* (z *acc. c. inf.* ali indir. vprašanjem).

de-clīno, odkloniti; odvrniti, odvrčati: *impetum invidiae*.

declivis, *e*, navzdolen, položen, brežen, strm: *collis*, *locus*, *iter*, *fastigium*; *subst. declivia*, brežine, rebri.

declivitas, *ātis*, *f*. položnost, strmota.

decoctus, gl. *decoquo*.

decolor, *ōris*, obledel; izkažen, popačen: *aetas*.

de-cōquo 3. *xi*, *ctum*, skuhati: *coenum decoctum* (= vroče).

decor, *ōris*, *m.* pristojnost; lepota: *quantum decoris corpore geris*; (moralna) lepota: *ipse decor (sc. virtutis) non movet*.

decōrus, pristojen; zal, lep.

de-cresco 3. *ēvi*, *ētum*, manjšati se, pojemati: *fistulae decrescit arundinis ordo* (cevke orgljic so po vrsti zmerom manjše).

decrētum, *i*, *n.* odlok, sklep, *decreto stare*, (udati se odloku).

decretus gl. *decerno*.

decūria, *ae*, *f.* oddelek desetih, *decurija*; sploh razdelek, oddelek: *cives in decurias distribuere*.

decumānus 3. tičoč se desetega; pos. k deseti cohorti spadajoč: *porta decumana*, najzadnja vrata tabora rimskega (ker so tu desete cohorte legij imele svoje mesto) nasproti vratom, ki so bila obrnena proti sovražniku (*porta praetoria*).

decūrio, *ōnis*, *m.* decurion; načelnik konjeniške decurije, ki je bila tretjina turme.

decurro 3. *cucurri* in *curri*, *cursum*, (doli) teči, -hiteti: *clivo Capitolino, ad flumen, ex montibus*; (sploh) kam teči; sem in tje tekati, poditi se: *in spatio, decurritur*; (o vodi) teči.

decursio, *ōnis*, *f.* tek navdol; (sovražni) naval, napad.

decus, *ōris*, *n.* okras, lišp: *armorum*; slava, čast: *ingenio stat sine morte decus* (ostaja večna čast).

dedēcus, *ōris*, *n.* nečast, sramota: *admittere, dedecus* (madež) *naturae*.

dediticius 3. kdor se poda na milost in nemilost, podložnik.

deditio, *ōnis*, *f.* podaja, podvržba, kapitulacija; *aliquem in deditionem accipere* (koga podajo sprejeti), *in deditionem venire* (podati se), *deditione facta* (ko so se podali, podavši se), *per deditionem*, po (izdajalski) podaji.

dedītus gl. *dedo*.

de-do 3. *dīdi*, *dītum*, oddati, odstopiti, prepustiti: *aliquem alicui, urbem hosti, se civilibus fluctibus* (državljanskim nevihtam, nemirom se prepustiti); *se dedere*, podati se na milost in nemilost, po vsem se podvreči: *alicui*; *subst. deditus*, *i*, *m.* kdor se je podal, podvrženec. — *se dedere*, udati se, posvetiti se, odmeniti se: *amicitiae alicuius, literis, duritiae*; *part. deditus* 3. kot *adiect.* udan: *alicui*; (v slabem zmislu:) *vino, luxuriae, somno*; vnet za kaj: *religionibus*.

de-dūco 3. *xi*, *ctum*, doli spraviti: *montes in planum* (gore poravnati); odpeljati, odvesti: *suos ex agris, pecora, aliquem* (pripeljati koga h komu); (voj.) odpeljati: *auxilia ab aliquo, exercitum a Sicilia, ex castellis, ex his regionibus, de vallo*, (absol.) *praesidia* (posadke iz trdnjav); odpraviti: *corpore febres*; odvrniti, odvaditi: *aliquem a pristino victu*; — 2.) kam peljati, odpraviti: *pueros in agrum, corpus in templum*; spremljajoč kam peljati, spremiti: *aliquem Pydnam deduci iubere, quo se deduci*

vellet; s seboj vzeti, peljati: *Ennium poetam* (sc. *Romam*); kam zvoditi, zva-
biti: *in ea loca*; (voj.) od-
peljati, odvesti, preme-
stiti: *copias in campum, ex-*
ercitum in angustias, legiones
in Galliam, exercitum in Se-
quanos in hiberna, milites ad
Ciceronem, impedimenta in pro-
ximum collem (*impedimentis de-*
ductis, C. VII, 68. dat. zveži
s *praesidio*); (o ladijah) *naves*
Meloduno (n. z ladijedelnice v
M.), *naves paucis diebus deduci*
possunt (lahko odrinejo); *ali-*
quam alicui d., kot nevesto
pripeljati: *quo* (= *ad quos*) *virgo*
deducta est; *coloniam deducere*,
naselnike kam odpeljati,
naselbino ustanoviti;
absol. (H. IX, 15) *deducere*,
naselbino ustanoviti; koga k
čemu pripraviti: *aliquem,*
ad sententiam, ad turpissima
foedera; napraviti, napo-
titi, da - (z nasl. *ut*); za-
peljati: *ad iniquam pu-*
gnandi condicionem, praemio
deduci; (v kak stan, položaj)
spraviti: *aliquem in peri-*
culum, rem in summum peri-
culum, res eo deducta est (do
tega je prišlo), *rem in contro-*
versiam, aliquem in amplitu-
dinem (mogočnega narediti), *in*
eum casum deduci (v ta polo-
žaj priti).

deesse gl. *desum*.

de-erro 1. zaiti: *recto*.

de-fatīgo 1. utruditi: *aliquem*
labore.

defatigātio, *ōnis*, f. utrujenje,
trudnost.

defectio, *ōnis*, f. primanjkovanje,
ginenje: *solis def.*, solnčno

mrknjenje; odpad, iznever-
jenje.

defectus, *us*, m. primanjkovanje;
primanjkovanje luči, mrk-
nenje: *siderum*.

defectus 3. gl. *deficio*.

defendo 3. *di*, *sum*, odbijati,
odvračati: *moenibus* (sc. *ho-*
stes), *ignem a tectis, bellum,*
bellum illatum (braniti se v
vojski); braniti, zaslanjati:
aliquem, se, castra, regnum,
oppidum; *ab aliquo*, proti komu
braniti; braniti česa a. čemu:
a feris, ab hoste, ab iniuria,
ab incendio in absol.: *paucis de-*
fendentibus (kljubu majhnemu
številu branilcev), *cum iam*
defenderet nemo etc.

defensio, *ōnis*, f. bramba.

defensor, *ōris*, m. branitelj:
his defensoribus (abl. abs. C.
IV, 17) = *his defendentibus*, po
njihovi obrambi.

de-fěro, *ferre, tūli, lātum*, doli
nesti; kam za-, od-, pri-
nesti: *regem in tabernaculum,*
litteras (epistolam) ad aliquem,
faces literarum, reliquias fune-
rum ad sepulcra; pass. *deferri,*
zanesen biti: *in continentem,*
onerariae paulo infra delatae
sunt, aestu delatus; zaiti: *ad*
castra delati Germani, in scro-
bes delati; kam priti, prija-
drati: *navi in Ciliciam, navi-*
bus Syracusas; — 2.) od kod
kaj s seboj prinesti: *mores;*
dati kot darilo: *munera, ali-*
quid delatum accipere (kot da-
rilo sprejeti), *opes in publicum*
(v občo porabo podariti); (o
službah) ponuditi, podeliti,
izročiti: *summam rerum,*
fascēs ad aliquem in alicui,

honores, imperium ad aliquem, regnum alicui, summam belli; (ustno ali pismeno) poročiti, naznaniti: *aliquid senatui, id Carthaginem, falsa, aliquid ad aliquem, de aliqua re, mandata ad aliquem* (naročila pri- nesti); predložiti, priob- čiti: *rem ad consilium* (voj- nemu svetu predložiti), *ad ma- gistratum, querelam regi* (pri- tožiti se), *certamen ad patrum* (povedati, razložiti).

defessus 3. (pr. *part.* od *defe- tiscor*, utrudim se), utrujen, truden, oslabél: *labore, diu- turnitate pugnae, vulneribus.*

deficio (*de-facio*) 3. *feci, factum*, (pr. odcepiti se) odpasti, izneveriti se: *ab aliquo, ab amicitia, a fide societatis* (za- vezniško zvestobo prelomiti), *ad aliquem* (h komu prebegniti), in absol. — 2.) začeti manj- kati, poiti, izmanjk(ov)ati, pojemati, giniti: *munimenta, vires deficiunt, aqua deficit* (vode izmanjka), *copia deficit, tempus deficit, rabies, omnia deficiant, vena deficiente* (kadar žila peša); slabeti, pešati, obnema- gati: *sanguinis fluxu* (vsled...); *animo* (*animis*), srce izgubiti. — 4.) *trans.* zapustiti, iz- manjkati, poiti komu: *lux et caelum aliquem deficiunt, omnia eum deficiunt, tela et vires nostros deficiunt, res fru- mentaria aliquem deficit; defici studiis et annis.*

de-figo 3. *xi, xum*, vtakniti, zabiti: *tigna, sudes, verutum in balteo defigitur* (obtiči); trop. koga od čudenja na mesto tako rekoč prikovati, pri- biti, okaméniti, *defixus*,

od strmenja odrevenél; osupel (osupnen): *mutua admiratione.*

de-finio 4. *ivi, itum*, omejiti; določiti: *tempus.*

de-fleo 2. *evi, etum*, objoko- vati: *aliquem.*

de-fluo 3. *xi, xum*, doli teči, izlivati se, raztekati se: *Rhenus defluit in plures partes* (v več strug).

de-fodio 3. *fodi, fossum*, zako- pati, zagrebsti: *in terra.*

defore gl. *desum.*

deformis, *e*, izpačen, grd: *umentum, opus*; ogrjen, na- grjen: *habitu, deformes con- tionem adeunt.*

deformitas, *atis, f.* izpačenost, grdost: *hoc ei affert defor- mitatem* (to ga grdi).

de-fugio 3. *fūgi*, izbegavati, ogibati se, odtegovati se: *aditum sermonemque.*

de-fungor 3. *functus sum*, opra- viti kaj, znebiti se česa: *parvo* (z malim opraviti), *voto defungi*, zaobljubo izpolniti, *tirocinii rudimentis* (prvo vo- jaško službo dostati); pretr- peti: *multis casibus*; pos. živ- ljenje prestat, umreti, (ab- sol. ali v zvezi z) *vitā* ali *morte, naturali morte* (naturno smrt storiti), *part. defunctus = mortuus.*

de-genēro 1. izpriditi se, iz- pačiti se: *a pristina morum integritate* (izneveriti se).

de-go (*de-ago*) 3. *dēgi*, (čas) pre- živeti, prebiti: *vitam* (ži- veti); absol. živeti: *in urbibus.*

degrunnio 4. odkruliti.

deŕedior (*de-gradior*) 3. *essus sum*, doli iti, - korakati, oditi.

de-hisco 3. zazijati, regniti, počiti.

dehonestamentum, *i, n.* grdilo, ogrda, sramota.

de-hortor 1. odsvetovati.

deiectus, *us, m.* metanje z viška; navdolnost, strmina: *deiectus lateris* (= *praeupta latera*) *habere*.

deicio (*de-iacio*) 3. iēci, *iectum*, doli vreči, podreti, porušiti: *hermas, se* (skočiti), *bracchia muri, corpus in Tiberim, se per munitiones* (po obkopi se spustiti), *equo deici, naves ad inferiorem partem insulae deiciuntur* (ladije zanese [z visokega morja]), *antennas deicere, Vorenus in locum inferiorem deicitur, naves deiciendi operis* (za razdejanje dela), *asinum deicere ad praesepia* (pognati k...), pos. sovražnika vreči, z mesta pregnati, izpoditi: *aliquem muro, ab hoste deici, loco deicere, praesidium*; u-, pobiti, usmrtiti: *paucis —, his deiectis*; — 2.) izpodriniti koga z njegovega mesta: *hoc deiecto*, po padci tega moža; vzeti (komu posest ali upanje): *spe, principatu deici* (izgubiti upanje na poveljništvo), *opinionem trium legionum deiectus* (izgubivši upanje, da bode 3 legije dobil).

deinceps, *adv.* po vrsti, zaporedoma, potem dalje: *reliqui deinceps dies, nec cessatum deinceps est* (in potem niso več nehali).

dein (skrajšano iz) **deinde**, *adv.* odtod; potem, nato; (pri naštevanji, vrsti) potem, dalje (drugič): *primum — deinde*.

Deiotārus, *i, m.* tetrarch v Galatiji, zaveznik Rimljanov v vojski z Mithridatom, H. XII, 17.

de-lābor, z višine zdrčati, spustiti se: *vitineis vinculis*.

delātus gl. *defero*.

delecto 1. razveseljevati; *delectari aliqua re*, imeti veselje s čim.

delectus, *us, m.* izbiranje; (voj.) nabira, nabor: *delectum habere* (novince popisovati, nabirati), *conficere*.

de-lēgo 1. odmeniti; napotiti: *ad aliquid*; prelagati, *causam peccati mortuis* (mrtve dolžiti).

deleo 2. ēvi, *ētum*, uničiti; razdejati: *urbes, nomen, incendio delere* (požgati), *bellum* (po vsem dovršiti), *turpitudinem virtute* (izbrisati); kaj pisanega izbrisati, nevidno storiti: *aliquid cera inducta*; (o osebah) uničiti, zatreti: *barbaros, exercitum, copias, hostes*.

delibēro 1. (od *libra*, tehtnica), pretehtati, premisliti, preudariti: *rem in de re, spatium deliberandi* (čas, obrok za premišljevanje), tudi z indir. vpraš.; posvetovati se: *de re*; za svet vprašati (redko).

delibro 1. (od *liber*, lub), olupiti, obeliti: *cacumina*.

delicātus 3. (*deliciae*) mičen; izvrsten: *aqua*.

delfetum, *i, n.* prestopek, pregrešek.

1. **de-ligo** 1. privezati, zvezati: *sarmenta in cornibus, naviculam ad ripam* itd.

2. **delīgo** (*de-lego*) 3. lēgi, *lectum*, izbrati, izvoliti: *ducem, regem sorte, magistratus, equites, aliquem ad aliquid, locum*

domicilio (v prebivališče), *hunc esse delectum* (locum), *locum castris* itd.; odločiti: *diem*; nabrati (voj.): *sexaginta milia ex omni numero*; *delectus*, izbran: *legio*, *manus delecta*, *decem milia hominum ex copiis delecta* (iz vseh čet izb.), *delecti militum* (najboljši vojaki), *manus delectorum* (sc. militum), *delecti* (odbranci); brati, trgati (o grozdji).

delinimentum, *i*, *n*. blažilo, tolažilo; mamilo; pri-kupljivost.

delitescio 3. *litui*, skriti se.

Dēlos, *i*, *f*. (Δῆλος), otok v Aegjskem morji (rojstno mesto Apollonu in Diani) s slovečim svetiščem.

Delphi, *ōrum*, *m*. mesto v Phokidi v Srednji Graeciji ob Parnassu, s slovečim proročiščem Apollonovim, H. II, 11. 22; V, 3 itd.

Delphicus 3. delphsk, delphovsk: *Apollo*, *oraculum*; *responsum Delphici* (sc. dei).

delphinus, *i*, (in *delphin*, *inis*), *m*. delfin, pliskavica; tudi Delfin (kot ozvezdje).

de-lūdo 3. *si*, *sum*, za norca imeti, prevariti: *delusa ne spes ad querelam recidat* (da prevarjeno upanje se v toževanje ne izpreobrne).

Demādes, *is*, *m*. neki athensk govornik.

Demaenētus, *i*, *m*. (Δημαίνετος), neki govornik syrakuski, H. IX, 17.

Demarātus, *i*, *m*. (Δημάρατος), lacedaemonisk kralj, H. II, 10.

demens, *tis*, brezumen, nespameten, blazen.

dementia, *ae*, *f*. brezumnost, nespamet.

de-mergo 3. *si*, *sum*, pogrezniti, potopiti: *naves*; potlačiti, ponižati.

de-mēto 3. *essui*, *essum*, pokositi, požeti: *frumentum*.

Demetrius, *i*, *m*. (Δημήτριος), 1.) *D. Poliorcētes* (Πολιορκητής, osvojevalec mest), sin Antigony, bil je za nadpoveljnika Grkov izvoljen ter si je Macedonijo in Thracijo od Kassandra pribojeval; po smrti tega l. 294. pr. Kr. sedel je na macedonski prestol. Ko je skušal svojega očeta oblast v Asiji si zopet pridobiti, bil je od svojega tasta Seleuka v Siriji vjet in je tam l. 284. umrl, H. VIII, 16. — 2.) *Demetrius II.*, sin Antigona Gonata in vnuk Demetrija Poliorqueta, H. XI, 13. — 3.) *Demetrius Phalereus* (Phalerjan) imenovan. Temu je bil Kassander vladstvo athenske države od l. 317 — 307. prepustil. Vladal je tako dobro in uspešno, da so hvaležni Athenci mnogo kipov njemu na čast postavili, H. II, 7. — 4.) *Demetrius*, najmlajši sin macedonskega kralja Philippa III., H. XI, 19.

demigratio, *ōnis*, *f*. izselitev.

de-mīgro 1. iz-, preseliti se, oditi: *de oppidis*, *ex aedificiis*, *in urbem*, *Lacedaemonem*, *demi-grandi causa* (da bi svoje mesto zapustil).

de-mīnuo 3. *ui*, *ūtum*, zmanjšati, umanjšati: *deminutae copiae*; trop. zmanjšati, utrgati, prikratiti, oslabiti: *de voluptate*, *potentiam*, *aliquid de sua benevolentia in aliquem*

(svojo blagohotnost proti komu zmanjšati), *de iure aliquid*.

demisse (*demitto*), *adv.* nizko: *demissius volare*.

demissus *gl. demitto*.

de-mitto 3. *īsi, issum*, spustiti: *matres familiae de muris demissae; corvos, fundamenta in terram, stipites*; pobesiti: *caput, capite demisso*; *part. demissus* 3. spuščen, na nizko dejan, nizek: *antenna, loca, brachia muri de arce demissa* (z grada nizdolu potegnjeni zidni panogi), *demisso remo* (z veslom); (o vojaki) navdol pomakniti: *se in convallem, in locum iniquum; castra ad ripas fluminis demissa* (doli ob bregu postavljen); *trop. se animo, srce izgubiti; demitti, segati (v srce): dolor altius demittitur*.

dēmo (*de-emo*) 3. *mpsi, mptum*, (od)vzeti: *pondus, epistolam*; sneti, sezuti: *soleas*; vzeti iz česa: *favos, quae laedunt oculum*; *trop. (od)vzeti: metum, spem alicui; aliquid sibi*, odvaliti od sebe, rešiti se česa: *contemptum alicuius sibi*.

de-mōlior 4. podreti, porušiti: *tectum*; razdejati, uničiti: *tyrannidis propugnacula*.

de-monstro 1. označiti, opisati: *modum navium, naves eius generis cuius supra demonstravimus* (ladije, kakeršne so gori opisane); z besedo pokazati, omeniti: *silvam, castra, aliquem, de navibus, quae supra demonstravimus, z acc. c. inf. in indir. vprašanjem; (absol.) ut ante (supra) demonstravimus*.

Demophōon, *ontis, m.* (*Δημοφών*), sin Theseja, kralja athenskega, H. II, 1.

de-mōror 1. muditi, zadržavati: *iter*.

de-mōrior 3. *mortuus sum*, odmreti: *demortuus*, odmrl.

Demosthēnes, *is, m.* (*Δημοσθένης*), največji athenski govornik, ki je branil grško svobodo proti macedonski oblasti, umrl je l. 322. pr. Kr., H. VI, 2.

demum, *adv.* ravno, prav, baš, še le: *quinto demum anno; tum demum* (še le tedaj), *ita demum, nunc demum*.

denarius 3. podeseten, *subst. denarius, i, m. (sc. nummus)*, rimsk srebrn novc, denarij, imajoč izprva po 10, pozneje po 16 asses, po našem denarji blizu 35 kr.

de-nēgo 1. odločno odbiti, odreči komu kaj.

denique, *adv.* poslednjič še, naposled; sploh, kratkoma, z jedno besedo: *aut denique* (ali vsaj); še le: *multo denique die* (še le o belem dnevu, še le ko je že mnogo dneva minilo), *nunc denique*.

dens, *tis, m.* zob, čekanj (merjasca); metonym. lemež: *curvus dens, dens aratri*; *trop. zob: dentes aevi* (časa zob); zavist, nevošljivost: *dente iniusto carpere* (zavistno obirati).

densus 3. gost: *silva, saepes; castra densissima* (stisnen).

Dentatus, *i, m. gl. Curius*.

denuntiatio, *ōnis, f.* naznaniitev, napoved: *belli* (žuganje z vojsko).

de-nuntio 1. naznaniti (z nasl. ne); (sovražno) napovedati: *bellum, alicui* (z acc. c. inf.); zapovedati, reči (z ut).

denuo, adv. znova, zopet.

de-pello 3. pūli, *pulsum*, segnati, pregnati: *aliquem Rostris, -terra, praesidia ex regno, defensores vallo, aliquem loco, hostem*; trop. pregnati, odpraviti, odstraniti: *morbum, servitutem ab aliquo*; odvrniti: *periculum*; izpodriniti: *gradu depelli ab aliquo, a re depulsus* (prisiljen odstopiti od...)

de-pendo 3. di, *sum*, (po)plačati: *stipendium*; *depensus* 3. plačan.

de-perdo 3. dīdi, *dītum*, izgubiti: *paucos ex suis, nihil sui, tantum eius opinionis*.

de-pereo 4. īi (*ītum*), propasti, poginiti, izginiti: *aero*.

de-pingo 3. xi, *ctum*, naslikati: *pugnam*.

de-plōro 1. objekovati, imeti za izgubljeno, odreči se čemu: *res*.

de-pōno 3. sui, *sītum*, odložiti: *comas, arma*; kam postaviti, spraviti, shraniti: *amphoras in templo, impedimenta citra Rhenum, praedam in silvis, liberos in silvis, obsides apud aliquem; uxorem de plaustro* (z voza dejati); za-, posaditi: *plantam in hortis*; trop. odložiti, opustiti, odreči se, pustiti: *imperium, odia, bella, memoriam rei, spem, metum, belli studia* (vojevanje opustiti), *crimen malae matris* (odvrniti), *animam* (izdihniti); pre-, dostati: *rudimenta tirocinii* (prvo vojaško službo).

de-popūlor 1. opustošiti, pokončati, opleniti: *Campaniam, agros, fines, regionem; part. depopulatus*, tudi passivnega pomena.

de-porto 1. odnesti, odpraviti: *omnia Troezena, sua omnia, ossa in Cappadociam*; odpeljati, odvesti: *aliquem*; prinesti si: *triumphum*.

de-posco 3. poposci, silno zahtevati: *deposcunt, qui faciant* (ljudi, ki bi naj-), *sibi regem hostem* (za sebe kralja kot sovražnika), *aliquem ad supplicium* (zahtevati, da se izroči v kaznovanje).

de-praedor 1. opustošiti, opleniti,

de-prāvo 1. pokvariti, popačiti: *mores*.

deprecātio, *ōnis*, f. prošnja za odvrnitev kakega zla; priprošnja; prošnja za odpusčenje, oproščenje zaradi česa: *inertiae*; opravičevanje: *deprecatione uti*, opravičevati se.

deprecātor, *ōris*, m. priprošnik, zagovornik: *eo deprecatore* (na njegovo priprošnjo).

de-præcor 1. srčno, milo prositi: *aliquem lacrimis, pacem* (za mir milo prositi); (z nasl. ne) odprositi, t. j. s prošnjo odvrčati, za odvrnitev prositi: *unum petere ac deprecari* (sc. se) ne, (le jedino tega, prosijo, naj jim ne stori, da bi -), *bellum deprecari, pericula, mortem*; absol. prositi: *neque recusandi aut deprecandi causa*; milosti prositi: *resistere neque deprecari, legatos deprecandi causa mittere*; part.

deprecatus (v pass. pomenu) s prošnjami odvrnen: *deprecati belli promissio* (obljuba, da se jim bode vojska prizanesla).

de-prehendo in *de-prendo* 3. *di, sum*, zgrabiti, pristreči: *aliquem, naves*; naleteti na koga, zasačiti, nenadoma napasti: *hostes*; trop. opaziti, spoznati: *notas conscientiae*.

depressus 3. gl. *deprehendo*.

deprīmo (*de-premo*) 3. *pressi, pressum*, pogrezniti, potopiti: *naves*; globoko potisniti: *corium in fluvio, in altitudinem*; trop. potlačiti, zatreti: *juvenem*; part. *depressus*, nizek, globok: *vallis, fossa*.

de-pugno 1. hudo se bojevati, odločilen boj biti: *ad depugnandum* (na odločilen boj).

Dercyllides, *is, m.* (tudi *Dercyllidas*, Δερκυλλίδας), poveljnik Spartancev v Asiji proti Persijanom, H. IV, 1.

Dercylus, *i, m.* athensk vojskovodja.

de-relinquo 3. *liqui, lictum*, za zmeraj zapustiti, v puščo pustiti: *prout vel replenda vel derelinquenda quaeque loca censebat* (kakor se mu je zdelo, da se naj vsakteri kraj ali naseli ali v puščo pusti).

de-rideo 2. *si, sum*, zasmehovati: *aliquem*.

derisor, *ōris, m.* zasmehovalec.

derisus, *us, m.* zasmehovanje, zasmeh: *derisui esse* (v zasmehovanje biti).

de-rivo 1. odvoditi, drugam napeljati: *aquam ex flumine, flumen*.

de-rōgo 1. pr. zakon deloma ob veljavo dejati; torej pren. komu kaj odvzeti, odtegniti: *fidem* (vero, zaupanje odtegniti).

descendo (*de-scando*) 3. *di, sum*, (z višega mesta na niže) zlesti, iti, priti: *in puteum, ad montis radices, in aequum locum, in forum* (iz stanovališč, ker je bil trg v Rimu v nižini), pos. z gorskega sveta v primorski, s hribov v dolino iti, priti (= καταβαίνεω): *in Graeciam, ad Mareotim paludem, obviam descendere* (iz Athen proti pristanišču), *in aciem*; trop. ponižati se do česa: *ad sordidissimum vitae genus*; privoliti v kaj, lotiti se, prijeti se česa (kot skrajnjega sredstva): *ad consilium, ad sententiam, ad vim atque arma, ad innocentium supplicia*; priti, preiti: *regnum descendit ad aliquem*.

descensus, *us, m.* hoja z višine: *qua ei d. erat* (kodar mu je bilo iti).

de-scisco 3. *ivi in ii, itum*, odpasti, izneveriti se: *ab aliquo*.

de-scribo 3. *psi, ptum*, prepisati; napisati, načrtati: *formas in pulvere*; razdeliti: *annum in duodecim menses, decem milia talentum in quinquaginta annos*; podeliti, odmeriti, odkazati, odločiti: *auxilia singularum civitatum*; opisati, popisati: *facta*.

de-sēco 1. *ui, ctum*, odrezati, porezati.

de-sēro 3. *ui, tum*, zapustiti, na cedilu pustiti: *filios, parentes, socios, patronos, fetum* (izgubiti), *deseri ab aliquo*,

urbem deserere, castella; viribus deserer (moči me zapuščajo); *part. desertus* 3. *adiect.* zapuščen, samotен, pust: *locus, domus*; *trop.* pustiti kaj, odreči se čemu: *bellum, deserto proelio excedere* (pustivši boj umakniti se); *zamenariti: salutem alicuius.*

desertor, *ōris, m.* kdor koga zapušča; *exercitus d.*, kdor vojsko zapusti, begun, uskok, sploh ubežnik.

desideo (*de-sedeo*) 2. *ēdi, essum*, (brez posla) posedati.

desiderium, *i, n.* želja, hrepenenje po kom ali čem: *virtutis, nemorum, desiderium me tenet* (hrepenim, želja me je).

desidēro 1. želeti si (kar ni navzočno), hrepeneti po čem, pogrešati: *aliquem, diligentiam alicuius, imperium, modestiam a milite, naves, milites, occasio desideratur, perpaucis ex hostium numero desideratis quin cuncti caperentur* (in izmed sovražnikov jih je le malo se pogrešalo [= manjkalo], da niso vsi bili vjeti); (z *acc. c. inf.*): *ullam rem ad se importari*; zahtevati: *quae tempus desiderat.*

desidia, *ae, f.* posedanje, brezposelnost, lenoba.

de-sīdo 3. *ēdi*, usesti se, pogrezniti se: *in voraginem.*

de-signo 1. zaznamenovati, pokazati, meriti na koga: *aliquem oratione*; (za službo) odmeniti, *part. designatus*, odmenjen, odločen: *consul designatus* (za prihodnje leto izvoljeni consul).

desilio (*de-salio*) 4. *ilui in ilii, ultum*, (doli) skočiti, poska-

kati: *equis in ex equis, ex essedis, ex navi, de navibus, in undas, in planitiem, ad pedes.*

de-sīno 3. *īvi in īi, itum*, odjenjati, nehati.

de-sisto 3. *stīti, stitum*, odstopiti od česa, odjenjati, pustiti kaj: *incepto in ab incepto, de contentione, conatu, negotio, fuga, consilio etc.*; nehati (kaj delati): *bellare, finitimos sollicitare etc. in absol.*

despectus, *us, m.* razgled (z višine v nižino): *in castra, in mare, in campum, ex omnibus castris* (od vseh stranij tabora); *despectus habere* (plur. zaradi *ex omnibus partibus*).

despectus 3. *gl. despicio.*

desperatio, *ōnis, f.* obup, brezupnost.

de-spēro 1. odreči se upanja, obupati nad čim, o čem: *de salute alicuius, de regno, de sua virtute, de pugna, de expugnatione, desperantibus de rebus summis* (obupavši po vsem o svoji rešitvi); (z *dat.*) *fortunis suis* (o svojem položaji), *sibi* (o svoji rešitvi); (z *acc.*, toda le v *abl. absol.*) *desperatā fugā, salute, victoriā, expugnatione, desperatis nostris rebus* (obupavši o naši stvari), *desperatis generi rebus* (obupavši o položaji zetovem), *desp. r. provinciarum* (obupavši zastran provincij), *desperatis campestribus locis* (zastran ravnih mest, odrekši se upanju vzeti ravna mesta); *part. desperatus* 3. *adiect.* kdor je obupal, obupen: *homines desperati*; (o rečeh) brezupen, izgubljen: *res, tempora.*

despicio 3. *exi, ectum*, od zgoraj doli gledati: *qua despici poterat* (koder je bilo moči se razgledati); trop. zaničljivo na koga ali kaj gledati, zaničevati, zametavati, ne ceniti: *aliquem, paucitatem, legionem, virtutem*; part. *despectus* 3. subst. zaničevanec, zavrženeč: *huic despecto*.

de-spōlio 1. opleniti, oropati, vzeti komu kaj: *aliquem armis*.

de-spondeo 2. *di, sum*, obljubiti; zaročiti.

destino 1. pritrditi, privezati: *antennas ad malos, quas (falces) cum destinaverant* (ko so jih zgrabili, namr. zategnivši zanjke); trop. odločiti, določiti: *aliquem operi* (za kopanje obkopa), *aliquem hostem, diem, regnum*; part. *destinatus* 3. odločen, določen; subst. *destinata, ōrum*, n. namera: *destinata exsequi* (zvršiti svojo namero).

destituo (*de-statuo*) 3. *ui, ūtum*, (od sebe proč postaviti); trop. (po nezvestobi) zapustiti, na cedilu pustiti: *regem, quod sit destitutus*; prevariti, ukaniti: *nec spes destituit sc. me*; pass. *ab aliquo, spe*; *destitutus* 3. zapuščen: *navigia aestu destituta* (od vodovja puščene, obsedele, namr. po plitvinah).

de-stringo 3. *inxi, ictum*, osmukati; pos. (iz nožnic) potegniti: *gladiis destrictis* (z golimi meči), *destricto ense*.

de-struo 3. *xi, ctum*, razrušiti; razdejati, uničiti.

de-suesco 3. *ēvi, etum*, odvaditi; intrans. odvaditi se.

de-sum, esse, fui, ne biti kje, manjkati: *animus deest* (ni srčnosti), *hoc unum deest ad fortunam, alicui deest frumentum, copias defore* (= *defuturas esse*) itd.; komu ne pomagati, koga zanemarjati: *alicui, saluti* (svojo otebo zanemariti), *nulli fides Cimonis defuit* (nikomur ni odrekel svoje obrambe, pomoči).

desūper, adv. odzgor, od-zgoraj.

de-tēgo 3. *xi, ctum*, odkriti; trop. razkriti, razodeti: *belli consilia*.

detērior, n. *ius, ōris, adiect. compar. (superl. deterrimus)*, slabši, manj dober, hujši: *aetas, ad deteriora credenda pronus* (rad verujoč slabše, hujše); manjši: *vectigalia deteriora facere* (manjšati); manj močen, slabši: *peditatu*.

de-terreo 2. *ui, itum*, ostrašiti, odvrniti: *ab aliqua re*; z nasl. ne a. *quin*, zadržati, ovirati.

detestabilis, e, proklinjanja vreden, mrzek, gnusen: *ministerium, foedus*.

de-testor 1. (bogove kličoč) proklinjati, vse zlo komu želeči: *aliquem omnibus precibus* (na vse načine proklinjati).

detīneo (*de-teneo*) 2. *tinui, tentum*, pridržati, zadržati: *navem morsu, naves tempestatibus detinentur*; trop. zadržavati, muditi: *victoriam*.

detracto 1. gl. *detrecto*.

de-trāho, *xi, ctum*, zvleči, odtrgati, sneti: *stramenta de mulis, signum epistolae*; iztrgati, vzeti: *arma templis, scutum militi, alicui auxilia*; odvzeti: *pondus, multae novem*

partes (prizanesti); obirati, na nič devati, manjšati: *de aliquo, de rebus gestis aliquius*; na škodo biti: *multum ei detraxit, quod*; odvzeti; odvesti, odpeljati: *virginem in servitium*.

detrecto (*de-tracto*) 1. odtegovati se čemu, odbiti, odreči, braniti se česa: *militiam, pugnam, munus, imperium* (ne hoteti pripoznati).

detrimentōsus 3. ves kvarljiv, škodljiv.

detrimentum, *i, n.* kvar, škoda, izguba: *detrimentum afferre, detrimento esse* (v škodo biti); zlasti pobj, izguba, nezgoda v vojski: *d. accipere*.

de-trūdo 3. *si, sum*, odtisniti, odtrgati: *tegimenta scutis*.

de-turbo 1. odtisniti, odgnati, odpoditi: *hostes ex turribus, hostem* (pregnati), *barbaros de montium iugis*.

Deucālion, *ōnis, m.* (Δευκαλίων), sin Promethejev, kralj thesalske Phthije, mož Pyrrhin; kakor pravljica pravi, rešil se je iz povodnji od lupitra v pogubo človeškega rodu poslance ter je kamenje navzad mečoč zopet ustvaril človeški rod, H. II, 1.

de-ūro 3. *ussi, ustum*, ožgati, požgati: *pluteos*; (o severnem vetru) popariti, osmoditi: *aquilone deuri*.

deus, *i, m.* bog, božanstvo: *Delphicus*, t. j. *Apollo*; *dii publici* (državna in narodna božanstva), *patrii* (domači), *dii penates* (hišni); (*gen. plur.*) *deum* = *deorum*; *Deus*, jedini osebni Bog.

de-ūtor 3. v zlo rabiti; grdo ravnati s kom: *devicto*.

de-vasto 1. pustošiti, pokončavati.

de-vēho 3. *xi, ctum*, (od)peljati, odpraviti: *eo frumentum, simulacrum Syracusis, coniuges Carthaginem, legionem equis* (na konjih tje spraviti); *pass.* peljati se: *navi Corinthum* (jadrati), *in Oceanum*.

de-venio 4. *vēni, ventum*, kam priti, dospeti.

de-vertō 3. *ti, sum*, kreniti s pota, ostati pri kom: *domum*.

devexus 3. spuščajoč se, navdolen, strm; *subst. devexum, i, n.* brežina, strmec.

de-vincio 4. *nxi, nctum*, zvezati, privezati: *simulacrum catenā*; trop. obvezati, napraviti si koga udanega: *multos sibi liberalitate, animos devinctos retinere* (v udanosti pridržati).

de-vincō 3. *vīci, victum*, popolnoma premagati, preobladata: *aliquem, Galliam*.

devinctus 3. gl. *devincio*.

devius 3. od pota (ceste) oddaljen, vstransk, odležen: *mons, devia itinera*.

de-vōco 1. kam pozvati, (zlasti na obed) povabiti; trop. zvačiti, speljati, spraviti (v neugoden položaj): *ad perniciem mortales, aliquid in dubium* (v nevarnost postaviti).

de-volvo 3. *volvi, volūtum*, doli valjati, zavaliti, zatočiti: *clipeos e muris*.

de-vōro 1. pogoltniti, požreti: *os*; trop. *oculis* (tako rekoč z očmi p. hoteti, željno gledati).

devōtio, *ōnis, f.* obljuba; darovanje; prokletnja, kletev:

devotionis exemplum, devotio in pilis scripta.

devōtus gl. *devoveo*.

de-vōveo 2. *ōvi, ōtum*, (božanstvu) kot dar zaobljubiti: *Marti aliquid*; posvetiti: *devovente Pontifice*; *se*, posvetiti se po vsem: *se amicitiae alicuius, devotus* (ves udan); (podzemskim bogovom posvečujoč) prokleti: *sacerdotes aliquem devovent*; *devotus*, za-, proklet: *praeda velut devota* (kakor da bi bila zakleta).

dexter, *tēra, tērum in tra, trum*, desen: *humerus, cornu, pars, latus*; *subst. dextra sc. manus*, desnica: *dextram alicui dare* (podati, o slovesnem obetanju ali v znamenje prijateljstva), *dextram mittere* (slovesno obljubo poslati, sl. obljubiti); desnica (= junaštvo): *forti dextera sese vindicare*; *comp. dexterior: dexterius cornu* (desno krilo). — 2.) prikladen, prav, pameten: *indulgentia*.

Diablintres, *um, m.* razrod Aulerčanov (gl. Aulerci) v keltovski Galliji, C. III, 9.

diadēma, *ātis, n.* (διάδημα), bela obveza okoli glave (znamenje kraljevske časti), diadem.

Diāna, *ae, f.* hči Lupitra in Latone, z bratom Apollonom rojena na otoku Delos, boginja lova, meseca itd. Imela je na tauridskem polotoku sloveče svetišče, v katerem so ji vse tujce darovali.

dicio, *ōnis, f.* (*ditio*) oblast: *sub dictione esse, in dicionem redigere, suae dicionis facere* (podvreči si), *nihil aliud dicionis*

alicuius relinquere (nič družega komu v oblasti pustiti).

1. **dīco** 1. posvetiti: *urbem nuni, se in servitute alicui* (izročiti se komu v službo, v hlapčevanje), *se in clientelam alicuius* (se komu v varstvo izročiti).

2. **dīco** 3. *xi, ctum*, govoriti, praviti, povedati, omeniti: *liberius, vere, hoc, Tenteri quos supra diximus, ad munitiones quas diximus* (k omenjenim obkopom), *ius dicere* (pravico dajati, soditi), *pro se, causam d.* (zagovarjati se pred sodnijo), *de aliquo in de aliqua re*; (z *acc. c. inf.*) reči, praviti, trditi: *non se hostem vereri dicebant, obstitit dicens non idem ipsis expedire et multitudini etc.*; *pass. dicor, diceris, dicitur* itd. pravijo, da jaz, ti, on ...; (redko kedaj impersonalno kakor:) *dicitur eo tempore matrem Pausaniae vixisse*; *pos. govoriti, govorimeti: in dicendo exercitatus* (izurjen v govorjenji), *dicendo valere* (velik, dober govornik biti); imenovati: *qui Syri sunt dicti, est locus in Scythia — Tauros dixere priores*; koga postaviti, napraviti za -: *dictatorem*; opevati, slaviti: *Nile, quam possim te dicere causa?* — določiti: *diem, locum colloquio, contra atque dictum erat*; odmeniti: *alicui Cappadociam*.

dictātor, *ōris, m.* dictator (izvenreden oblastnik v Rimu, ki so ga le o silni nevarnosti volili; imel je neomejeno najvišjo oblast pri vojski in v državi).

dictio, *ōnis*, *f.* govorjenje: *causae* (zagovarjanje).
dictio 1. (*intens.* od *dico*), često praviti, trditi; ukazovati.
dictum, *i*, *n.* izrek, beseda: *dictis conciliare artes*, *dictum invidia consecuta est*; dana beseda, obljuba: *dicto captus*; povelje, ukaz: *dicto audiens gl. audio*.
didūco (*dis-duco*) 3. *xi*, *ctum*, razvleči; odtrgati: *stipitem*; na široko odpreti: *mare diducitur*; (*voj.*) razdeliti, razcepiti: *copias*.
dies, *ēi*, *m.* in *f.* (*plur.* le *masc.*), dan: *postero die*, *uno die*, *multo die* (pozno v dan), *diem noctemque* (noč in dan), tudi *dies noctesque* in *dies atque noctes*, *diem ex die* (dan za dnevom), in *dies* (od dne do dne); določen dan, rok (največ *fem.*): *ea dies*, *certa*, *constituta*, *propinqua*, *praeterita*, *quam ante diem*, *ad diem* (na določeni dan), *certum diem dicere*; določeni čas, rok, obrok: *indutiarum*, *diem sumere ad deliberandum*; pos. smrtni dan: *dies fati*, *supremum diem* in samo *diem obire* = *mori*; čas: *longa dies* (dolgot čas), *conferre in longiorem diem* (na poznejši čas).
diffēro (*dis-fero*), *differre*, *distūli*, *dilatūm*, raznesti, razširiti: *ignem in omnem locum*; trop. (z govorom) raznesti, razširiti, razglasiti: *celeri rumore dilato*; (na poznejši čas) odložiti, zavleči: *oppugnationem, solutionem stipendiorum, res severas, dilatum vulnus* (zavlečena celitev rane), *differendo* (z od-

laganjem), *differri*, muditi se, biti zadrževan: *variis frustrationibus*; *intrans.* ločiti se, razločevati se: *multum, hoc, in aliqua re, ab aliqua re, ab aliquo, aliqua re inter se*.

difficilis, *e*, težaven, težek: *iter*, *fuga*, *expugnatio urbis*, *palus* (težko prehoditi), *difficile est ut* (težko da...), *difficile est cavere*, *anni tempus difficillimum* (zelo neugoden); nevaren; kogar je težko voditi, neukroten; s komer je težko izhajati, čemer en, svojeglav, neizprosen, neprijazen: *natura*.

difficulter, *adv.* težko.

difficultas, *ātis*, *f.* težavnost, težava, nadloga, zadrega, nuja: *viarum*, *belli gerendi*, *navigandi*, *hiemis*, *rei frumentariae* (pomanjkovanje žita), *difficultate affici*, *his difficultatibus duae res erant subsidio*, *res difficultatem afferebat*, *ne deficeret* (je delalo težave, — ker se je bilo bati, — da...), tako tudi: *res erat in magnis difficultatibus*, *ne*.

diffidentia, *ae*, *f.* nezaupanje, nezaupnost: *simulare diffidentiam*, delati se, kakor da bi ne upal svojim močem.

diffido (*dis-fido*) 3. *diffisus sum*, ne upati, obupati: (z *dat.*) *rebus suis*, *saluti*, *de belli eventu*; (z *acc. c. inf.*) *diffidens Caesarem fidem servaturum, quem superari posse diffidebant* (za ktere ga niso upali, da ga bodo mogli premoči).

diffugio (*dis-fugio*) 3. *ūgi*, *ugitum*, razbežati se, razpršiti se, razkropiti se.

diffundo (*dis-fundo*) 3. *ūdi, usum*, razliti, razširiti: *in venas medicamentum se diffundit, rami se diffunduntur* (se košatijo), *spiritus per spiramenta terrae diffunditur* (zrak se razširja tudi skozi zemeljske odprtine); *part. diffusus* 3. razširjen, razkropljen: *coloniae toto orbe diffusae*.

di-gĕro 3. *essi, estum*, razrediti, razdeliti: *tempora*.

digĭtus, *i, m.* prst, *digitus pollex*, palec; (kot mera) širokost prsta, prst (16. del rim. črevlja).

dignĭtas, *ātis, f.* vrednost; metonym. dostojnost, veljava, čast, dostojanstvo: *magna cum dignitate vivere* (v veliki časti, v velikem spoštovanju živeti), *regni dignitas* (kraljevska čast), *non est dignitatis meae* (moja čast ne dopušča), *ad summam dignitatem perducere, tantum apud me potest dignitas* (osebno dostojanstvo), *locus dignitatis* (častno mesto), *dignitati succedere* (častno pravico prevzeti), *secundum locum dignitatis obtinere, pristinam dignitatem amittere, pro hominis dignitate* (kakor zahteva dostojanstvo), *dignitati servire* (vzdržavati svoje dostojanstvo); (o rečeh) dostojna zunanjost, dostojnost: *magna corporis dignitas* (zelo plemenita postava), *honestas corporis d.* (dostojna plemenitost postave), *vitae dignitas* (imenitnost življenja); (o stavbah) krasota: *portus*.

dignor 1. zdi se mi vredno, pristojno: *respondere, pacis mentionem habere*.

dignus 3. vreden: *c. abl. imperio, loco, laude, tantā poenā, memoriā* (da se omeni, spomina vreden), *verba rubore digna* (besede, o katerih mora človeka rudečica polita, t. j. nedostojne); (objectivno) zaslužen, primeren: *dignum praemium accipere, digna praemia*; (z nasl. *qui*, da:) *dignus, qui habeatur...*; (z inf.) *sum dignior vita frui* (= *qui fruar*); (absol.) dostojen, pripraven: *imperator*.

digrĕdior (*dis-gradior*) 3. *gressus sum*, raziti se, odti: *a suis, eo digresso*.

di-iudĭco 1. razsoditi: *ferro discordias, uter anteferendus videretur*.

di-lābor 3. *lapsus sum*, razpasti; raziti se, razkropiti se, ločiti se: *in propinquas urbes, ad epulas, simul cum nuntio*.

dilātio, *ōnis, f.* odloženje, odlaganje, odlog: *ultionis, mortis, variis dilationibus frustrari*.

dilatus 3. gl. *differo*.

dilĭgens, *tis*, vnet za -: *veritatis* (resnicoljuben); marljiv, natančen: *imperator*; skrben: *pater*.

dilĭgenter, *adv.* pazljivo, skrbno; marljivo, natančno: *caute diligenterque, diligentissime aliquem conservare*.

dilĭgentia, *ae, f.* pazljivost, skrbnost, marljivost, zlasti previdno vodstvo, skrbno izpolnovanje vojvodskih dolžnosti: *de diligentia alicuius desperare*.

diligo (*dis-lego*) 3. *lexi, lectum*, spoštovati, ljubiti: *aliquem*.

dilucescit, *luxit*, *impers. dani se*, svita se.

dilucide, *adv.* svetlo; jasno.

di-luo 3. *lui*, *lutum*, razmočiti, raztopiti: *medicamentum* (pripraviti); oslabiti, ovreči: *crimen*.

di-mētor 4. *mensus sum*, izmeriti; *part. dimensus* (v pass. pomenu) izmerjen: *tigna dimensa*, *opere dimenso* (ko je bilo taborišče izmerjeno).

dimicatio, *ōnis*, *f.* bojevanje, (hud) boj: *dimicationes*.

di-mīco 1. (hudo) bojevati se: *armis*, *proelio*, *in acie*, *navali proelio* (na morji). čestokrat absol.; boriti se za -: *de fama* (za svoje dobro ime).

dimīdius 3. *pol*, polovica: *pars*, *spatium* (pol pota); *subst. dimidium*, *i*, *n.* polovica: *tributorum*, *minor dimidio*.

di-mitto 3. *mīsi*, *missum*, razposlati: *nuntios per agros*, *legatos quoque versum* (na vse strani), *manus*, *aliquos in omnes partes*; odposlati, razpustiti, izpustiti, pustiti: *legatos*, *mīlites*, *omnes incolumes*, *ex arce aliquem*, *aliquem a se*, *aliquem ex concilio*, *neminem invictum*, *navem*, *ab armis* (od orožja ločiti, razorožiti), *a bello* (od vojske oprostiti) pren. iz rok pustiti, izpustiti, pustiti: *praedam ex manibus*, *oppida*, *ripas* (prireče pustiti); zanemariti, ne porabiti, pustiti, popustiti: *tempus*, *occasionem*, *victoriam*, *fortunam ex manibus*, *oppugnationem*, *imperium* (odložiti), *principatum* (izgubiti), *vitam*.

Dinochāres, *is*, *m.* slaven stavitelj, ki je naredil načrt za Alexandrijo, H. VI, 29.

Dinocrātes, *is*, *m.* Syrakušan, vodja syrakuskih izgnancev, katere je Agathokles nadvaldal, H. IX, 25.

Dīnon, *ōnis*, *m.* (Δείνων), Philippa Macedonskega vrstnik; spisal je persijsko zgodovino, H. IV, 5.

Diomēdon, *ontis*, *m.* (Διομῆδων), Cyzičan, bil je od Artaxerxa poslan, da Epaminonda podkupi, H. IV, 12.

Diocles, *is*, *m.* (Διοκλῆς), Syrakušan, spisal je neki zakonik, H. IX, 3.

Dion, *ōnis*, *m.* (Δίων), svak tyranna Dionysija Syrakuskega, (podal) je vladarstvo drugega Dionysija in je bil l. 355. umorjen od nasprotnikov, H. IX, 6 nasl.

Dionysius, *i*, *m.* (Διονύσιος), 1.) *D.* starejši, sin Hermokratov, najprej vojskovodja, potem samosilnik (tyrann) Syrakušanov, umrl l. 368. pr. Kr., H. IX, 3. 4. — 2.) *D.* mlajši, sin in naslednik prejšnjega. Njega so l. 344. s pomočjo Korinthjana Timoleonta s prestola pahnili, in potem je umrl v Korinthu kot privaten človek, IX, 5 nasl. — 3.) *D.*, neki izvrsten citrar in pevec v Thebah, H. IV, 3.

directe, *adv.* na ravnost.

directus 3. (*part.* od *dirigo*), *adiect.* raven, ravnomeren (bodi si horizontalno ali verticalno): *trabes directae* (v ravno [horizontalno] mer položena), *fossa directis lateribus* (z navpičnimi, strmimi stranmi), *cornu magis directum* (bolj po konci stoječ), *directā materiā injectā*

(z lesom po dolgem položenim [na poprečne hlode]).

diremtus gl. *dirimo*.

direptio, *ōnis*, f. plenjenje, plenitev.

dirigo (*dis-rego*) 3. *exi, ectum*, v premo mer naravnati, obrniti, nameriti: *molem recta fronte in adversum ventum* (na ravnost proti vetru naravnati nasip), *operibus directis* (namerivši obsedno pripravo [proti mestu]), *aciem dirigere* (obrniti proti sovražniku); *cursum dirigere* (tek, vožnjo nameriti, jadrati kam).

dirīmo (*dis-emo*) 3. *ēmi, em(p)tum*, ločiti; trop. pretrgati, presekat, ustaviti: *colloquium*; ovreti, uničiti: *foederis turpitudinem, consilium diremptum est* (je izpodletelo).

dirīpio (*dis-rapio*) 3. *ui, eptum*, raztrgati; odt. pleniti, ropati, pokončavati: *castra, civitates, oppidum* itd.

di-ruo 3. *ui, ūtum*, razrušiti, podreti: *aedes, urbem*.

dirus 3. grozovit, strašen.
Dis, *Ditis*, m. bog podzemskega sveta.

dis, *dite*, gen. *ditis*, bogat; comp. *ditior*; superl. *ditissimus*.

dis-cēdo 3. *cessi, cessum*, raziti se, ločiti se: *longe inter se discesserant* (so se daleč vsak-sebi utaborili), *ex fuga* (po begu) *discedere, discedentes parvuli*; (tudi o neživih rečeh): *promontoria discedunt* (se ločijo); oditi, oddaljiti se: *ab aliquo, ab urbe, a Gergovia, a Rheno, longius, ab exercitu* (zapustiti vojsko), *a bello* (z bojišča), *ab signis* (bojno vrsto zapustiti), *ab armis* (orožje od-

ložiti), *ab consilio disceditur*; kam podati se, oditi: *in civitates, domum, in silvas*; (absol.) oditi: *aliqua de causa* itd.; pos. (iz boja zmagavši ali premagan) oditi, biti (dobitnik ali premaganec): (*proelio*) *superiorem discedere* (priti iz boja kot dobitnik, dobiti bitko), *pari proelio discedere* (raziti se po nedognanem boji); izneveriti se: *ab eo non discessisse* (= *ab eius amicitia non defecisse*); oditi (iz sodišča oproščen ali obsojen): *a iudicio capitis maxima gloria, liberatum discedere* (oproščen biti). — 2.) trop. odstopiti od česa, popustiti kaj: *ab officio*; izginiti: *hostibus spes discessit*.

disceptatio, *ōnis*, f. razprava; prepir: *aliquem iudicem disceptationum eligere*.

disceptator, *ōris*, m. razsodnik.

discepto (*dis-capto*) 1. razsoditi, rešiti: *iure potius*; prepirati se: *de minimis rebus*.

dis-cerno 3. *crēvi, crētum*, razločiti: *suos*.

discerpo (*dis-carpo*) 3. *psi, ptum*, raztrgati, razkosati.

discessio, *ōnis*, f. razhajanje; razstop (pri glasovanji): *discessionem facere* (dati na glasovanje).

discessus, *us*, m. razhajanje; odhod: *discessu (suorum, eorum, nobilitatis)*, vsled odhoda, po odhodu.

discidium, *i*, n. ločitev, razpor: *crudele*.

disciplina, *ae*, f. nauk, poučevanje: *parentum, disciplinae causa, in disciplinam convenire*; metonym. znanstvo,

vednost, veda: *disciplinis erudiri, disciplina druidum* (druidski nauk, vsa sostava njih naukov); *d. militaris*, vojna vednost, — umetnost; uredba: *civilis*; red (vsled strahovanja); pos. vojaški red: *quid disciplina* (redovitost) *populi Romani atque opes possent*.

disclūdo (*dis-claudio*) 3. *si, sum*, ločiti: *mons discludit Arvernos ab Helviis, quibus (tignis) disclusis* (ker so hlodi tako bili razkleneni jeden od drugega).

discipūlus, *i, m.* učenec.

disco 3. *didici*, učiti se, spoznati: *ex hoc discitur, qui discunt* (učenci), *se ita a patribus didicisse, literas*; zvedeti.

discordia, *ae, f.* nesložnost, razpor: *discordiae* (razprtije).

discordo 1. nesložen biti, ne skladati se; posvaditi se s kom, odpasti: *ab aliquo*.

discors, *rdis*, nesložen, ne-jedin.

discrīmen, *inis, n.* razdaljina; razloček; odločitev: *certaminis, iudicii* (razsodba); odločilni položaj, torej nevarnost, nevarščina: *in discrimine esse*.

dis-curro 3. *curri (cūcurri), cursum*, razteči se, razkropiti se, razbegniti se, tekati sem in tje: *per urbem, ad caedem* (na morjenje).

discursus, *us, m.* razbeg, tekanje.

discūtio (*dis-quatio*) 3. *cussi, cussum*, razbiti, razgnati: *nivem* (odpraviti); *pregnati: ebrietas discutitur* (projde).

disertus 3. razločen in jasen; zgovoren; *adv. diserte*.

disīcio (*dis-iacio*) 3. *iēci, iectum*, razmetati, razbiti, razgnati: *phalangem, copias, nostros*; razdejati, razbiti: *domum, munitiones, antennas*; *part. disiectus* 3. *adiect.* razkropljen: *aedificia, urbs spatium disiecta* (na široko se razprostirajoče), *imparati disiectique, pabulatio disiecta*.

dis-pālor 1. sem in tje klatiti se, razkropiti se: *multitudo dispalata* (razkropivša se na vse strani).

dispar, *āris*, nejednak, različen: *genus, proelium* (namr. pešcev in konjenikov), *animus* (različno mišljenje).

dis-pāro 1. ločiti, oddeliti.

dispenso (*intens. od dis-pendo*) razdeliti; oskrbovati, upravljati: *pecuniam*.

dispergo (*dis-spargo*) 3. *si, sum*, razkropiti, *dispergi*, razgubiti se: *fugā ignobili*; *part. dispersus* 3. razkropljen, razločen; *trop. dispergi*, razširiti se, raznesti se: *rumor dispergitur*.

dispertio (*dis-partio*) 4. *īvi, itum*, razdeliti: *bona militibus*.

displīceo (*dis-placeo*) 2. *ui, itum*, ne dopadati, ne biti všeč.

dis-pōno 3. *sui, situm*, razpostaviti, porazdeliti: *cohortes, tormenta per muros a. in muris, stationes, equitatus disponitur* (se postavi v dve krdeli), *castra disponere* (na raznih mestih napraviti) itd.; razrediti, urediti: *pennas in ordine, singulos, ordinibus in quincuncem dispositis*.

disputatio, *ōnis, f.* razgovor; razpravljanje.

dis-pūto 1. razlagati, govoriti: *de re*; o prepirnem predmetu govoriti, razpravljati, prepirati se.

dis-semīno 1. razsejati, razširjati: *causas morbi*.

dissensio, *ōnis*, *f.* raznost mnenja, neјedinost, nesporazumenje.

dis-sentio 4. *sensi, sensum*, raznih mislij —, raznega mnenja biti, ne skladati se s kom: *ab aliquo, quem non odio tyrannidis dissensisse sc. ab illo*.

1. **dis-sēro** 3. *rui, rtum*, porazvtakniti (presledoma): *taleas*.

2. **dis-sēro** 3. *sēvi, sītum*, razsejati; razdeliti: *cibi per membra disseruntur*.

dissīdeo (*dis-sedeo*) 2. *ēdi, ēssum*, narazen sedeti, odt. ločen biti; ne skladati se, v razprtiji biti: *ab aliquo*; upirati se: *sensus dissidentes*.

dissimilis, *e*, nepodoben, različen.

dissimilitūdo, *inis*, *f.* nepodobnost, različnost.

dissimulatio, *ōnis*, *f.* zatajevanje, hlimba.

dis-simūlo 1. zatajevati, skrivati: *iram, dolorem, ea, quae cognoverat, dissimulanda sibi existimavit, consilium, animum* (svoje misli zatajevati), *ad dissimulandum paratus*; skrivaj nameravati: *bellum*.

dis-sīpo 1. razmetati: *membra*; razbiti, razpoditi: *manus, hostes dissipantur, dispersi ac dissipati*; pren. zapraviti: *paterna bona*.

dis-socio 1. razdružiti, razdvojiti, ločiti.

dis-solvo 3. *solvi, solūtum*, razdejati: *pontem*; trop. odpra-

viti, razdreti, uničiti: *leges, potestatem, societatem, regnum in singula imperia dissolvitur* (razpade); rešiti, osvoboditi: *pectora tristitiae dissolvenda dare*; part. *dissolutus* 3. *adiect.* razvezan; (o značaji) razuzdan.

dis-suādeo 2. *si, sum*, odsvetovati.

distīneo (*dis-teneo*) 2. *inui, entum*, narazen —, vsak sebi držati, ločiti: *tigna*; (o voj. četah) narazen držati, braniti jim združenje: *manus, legiones interclusas a praesidio*; zadrževati: *eam manum, manus (sc. hostium) distinendae causa* (da bi se po drugem poslu razcepila; trop. mnogostransko opraviti dati komu: *litibus distineri* (mnogo opraviti imeti z.)).

di-stinguo 3. *nxi, nctum*, razločiti, razdeliti; okrasiti, olepšati: *opera*; part. *distinctus* 3. *adiect.* okrašen, olepšan: *auro et purpurā*.

di-sto 1. (brez perf. in sup.) oddaljen biti jeden od drugega, narazen biti.

dis-trāho 3. *xi, ctum*, raztrgati: *aliquem equis, materiam*; razdeliti, ločiti: *hostem, non prius distracti sunt*.

dis-trībuo 3. *ui, ūtum*, razdeliti: *opifices in officinas, copias in tres partes, cives in classes, exercitum latius* (bolj narazen), *equos Germanis, pecus viritim, exercitui hiberna* itd.

di-stringo 3. *inxi, ictum*, raztegniti; pren. na raznih mestih opraviti dati: *urbem incendiiis* (mesto na raznih mestih zažgati).

dis-turbo 1. razgnati; ovreti, zaprečiti: *comitia*.
ditio gl. *dicio*.
ditō 1. obogatiti.
diu, *adv.* po dnevi: *noctu diuque*; dolgo časa (*comp. diutius, superl. diutissime*), *quam diutissime* (kar najdalje mogoče).
diurnus 3. podneven: *eruptio, iter*.
diutīnus 3. dolgotrajen, dolg: *laetatio, pax, munera diutina sunt*.
diuturnitas, *ātis, f.* dolgotrajnost: *belli*.
diuturnus 3. dolgotrajen, dolg: *impunitas, quies*.
di-vello 3. velli, *vulsum*, raztrgati; trop. odtrgati: *aliquem ab aliquo*.
di-verbēro 1. razbiti, razmahati, razdeliti: *fluctus*.
diversus 3. (*part. od diverto*) na nasprotno (drugo) stran obrnen, nasproten: *munitiones diversae ab his, diversis ab flumine regionibus* (v druge strani kakor teče reka), *diversissima pars regionis* (najbolj oddaljeni del), *in diversam partem classem agere* (na drugo stran), *ex diverso, ex diversis partibus*; na razne strani obrnen, ločen, razen: *diversi dissipatique fugiunt, diversi discedunt* (na razne strani), *legiones, itinera, cum diversis legionibus aliae alia in parte resisterent* (ko so legije ločene bile in je jedna tu druga tam se branila), *diversa castra* (vsak na drugem mestu); različen, drugačen: *oratio, natura, animum in diversa versare* (na razne strani preudar-

jati); *diverse adv.* na razne strani.
di-verto 3. *ti, sum*, obrniti se drugam.
dives, *ītis*, bogat: *auro*; bogateč, ploden; *subst.* bogatin.
divīdo 3. *vīsi, vīsum*, deliti, razdeliti: *exercitum in duas partes, Gallia dividitur in tres partes; aurum inter se, regna inter se; porazdeliti: agros inter victores, civibus, equitatum in omnes partes; ločiti: castra a castris; Garumna dividit Gallos ab Aquitanis; razcepiti: senatus est divisus*.
divinātio, *ōnis, f.* slutnja bодоčnosti, proroška zmožnost; proročevanje.
divinītus, *adv.* po božji naredbi.
divīno 1. po božjem navdihnenji bodočnost slutiti, proročevati.
divīnus 3. božji: *res divinae* (bogočastje); *subst.* proročevalec.
divīsiō, *ōnis, f.* razdelitev, delitev; delež.
Divitiācus, *i, m.* brat Dumno-rigov, glavar Haeduancev, bil je na strani Caesarja in Rimljanov. Pozneje je, kakor je videti, zopet izgubil svojo veljavo, C. I, 3. 16. 18; II, 5. — 2.) kralj Suessionov, C. II, 4.
divītiae, *ārum, f.* bogatstvo, zakladi.
di-vulgo 1. razglasiti, raznesti, razširiti: *opinionem*.
dīvus 3. božji; *subst. dīvus, i, m.* = *deus*; za cesarjev dobil je ime *Divus* vsak cesar, kateri je bil med bogove uvrščen; *divum, i, n.* vedro nebo: *sub dīvo*, pod milim nebom.

do 1. dēdi, dātum, dati: *manus gigantibus, agros alicui, obsides, dotem, pecuniam, mandatum, exercitum ducendum* (da jo vodi), *consilium, responsa, muneri* (v dar), *terga dare* (hrbet obrniti, zbežati), *medicinam, poenas alicui* (kažnjen biti, pokoro delati, kazen trpeti), *supplicium dare* (z uničenjem, s smrtjo kažnjen biti), *complexus* (objeti), *oscula dare* (poljubiti), *sermonem dare* (podeliti), *filiam in matrimonium dare* (v zakon, za ženo dati, omožiti), *negotium* (izročiti), *possessionem, manus dare* (kot premaganec podati se), *verba* (prazne besede dajati, t. j. prevarjati), *ius iurandum dare* (priseči); ponuditi: *opportunitatem, occasio datur*. — 2.) obrniti v kaj: *tempus dare rei, multos dies operam dare* (prizadevati si), *operam d. otio*, — *palaestrae* (marljivo pečati se s -, truditi se za -). — 3.) dati, provzročiti: *signum, victoriam hosti, suspitionem* (vzbuditi), *dubitationem, causam armorum* (dati povod vojski), *quantum gloriae ea res Philippo dedit, finem proelio* (končati); dati, pustiti, dovoliti: *facultatem, recessum, spatium, iter, reditum, veniam, tempus, adiutium, biduum ad quietem, locum nocendi* (dati prostora, pri liko -), *pacem* (privoliti v mir), *senatum dare* (pred senat pustiti). — 4.) se dare, udati se, posvetiti se: *duritiae, rei publ.* (državni službi), *se d. alicui*, pridružiti se komu; prepustiti: *se vento, vela ventis* (odjadrati), *vela secunda*

dare (z vetrom odjadrati), *dari fugae* (v beg se spustiti). — 5.) kam dati, obrniti, vreči: *aliquid secum in profundum* (s seboj potegniti), *vela in altum dare* (gl. *altus*), *aliquem in custodiam, ad supplicium aliquem* (izročiti koga v usmrtenje), *se leto* (umoriti se), *aliquem in fugam* (v beg zapoditi). — 6.) odločiti: *tempus et horam, diem*. — 7.) šteti v-: *crimini dare* (dolžiti, očitati).

doceo 2. cui, ctum, učiti (z dvojnim acc. ali samo z acc. reči): *literas, vini usum*, (z inf.) *vitem adjungere palis, pubes docta plangere bovem, doceri ab aliquo, ab aliis* (učiti se, podučevan biti od -), *equos docere* (izučevati); razložiti, povedati (z acc. c. inf. in indir. vpraš.); *de adventu docere* (prihod naznaniti), *doceri* (zvedeti); *part. doctus* 3. učen, izveden, vešč; izobražen.

docilis, e, naučljiv, lahko-učen.

docilitas, ātis, f. naučljivost: *ingenii* (bistra glava).

doctor, ōris, m. učitelj.

doctrīna, ae, f. učenje; učenost; znanstvo, veda; pos. plur. vednosti; vede, naučne stroke.

doctus gl. *doceo*.

documentum, i, n. poučen zgled, svarilo: *documento esse* (v svarilo biti); *dokaz: documenta dare* (dokazovati).

Dodōna, ae, f. mesto v Epiru, sloveče po najstarejšem proročišču grškem: *Dodonam adoriri*.

dodrans, ntis, m. tri četrtine.

dolābra, ae, f. motika, cepin, kramp.

doleo 2. *ui*, *boleti*; (boli me kaj v srci), žalosten biti, žalovati zaradi česa, žaljen biti, obžalovati: *impatiens dolere* (preveč se udajati žalosti), *gravius dolere ex aliqua re* (bridkeje se žalostiti zaradi česa), z *acc. c. inf.*: *suos liberos a se abstrahi*; jeziti se, nevoljen biti: *repudio*; *trans.* obžalovati: *poena dolenda* (ki jo moramo obžalovati, žalostna).

dolium, *i*, *n.* sod; sploh posoda.

Dolōpes, *um*, *m.* (Δόλοπες), thesalski narod.

dolor, *ōris*, *m.* bolečina, žalost, nevolja.

dolus, *i*, *m.* zvijača, lokavščina, kovarstvo, prevara: *adere dolum ad virtutem*; *dolus latet, nihil doli subest* (za tem ne tiči nobena zvijača); *per dolum in dolo* (po zvijači), *per dolum atque insidias* (po zvijači in kovarstvu), *nec dolo* (in sicer ne s hudobnim namenom).

dolōsus 3. prevarljiv, ukanljiv, lokav.

domesticus 3. domač: *iudex* (rodbinski sodnik), *domesticae opes*, *res domesticae*, *miles*, *bellum* (notranja, domača vojska), *copiae rei frumentariae* (domače žitne zaloge), *domestico summo genere esse* (v svoji domovini visokega rodu biti), *potentia domestica* (mogočnost v domovini).

domicilium, *i*, *n.* bivališče, stanovališče: *novum, domicilium constituere* (nastaniti se); grad: *plurima domicilia*.

domīna, *ae*, *f.* gospodinja, gospa, zapovednica.

dominātio, *ōnis*, *f.* gospodstvo, nadoblast, vladarstvo; vladohlepnost.

dominātus, *us*, *m.* gospodovanje, vladarstvo.

domīnor 1. gospodujem: *inter homines*; (o zeliščah) razpasovati se, zarejati se: *avenae dominantur*.

domīnus, *i*, *m.* gospod, gospodar, vladar: *naturae*; posestnik, lastnik: *navis*.

Domitius, *i*, *m.* (*L. Ahenobarbus*), kot praetor s Caec. Metellom v Hispanijo proti Sertoriju poslan in tam ubit, H. XII, 14.

domīto 1. (*intens.* od *domo*), krotiti.

domītor, *ōris*, *m.* ukrotitelj, zmagalec.

domo 1. *mui*, *mītum*, krotiti, premagati: *Galliam, gentes barbaras*; *part. domitus*, ukročen, krotek: *elephantus*.

domus, *us*, *f.* dom, hiša: *in domo sua a. alicuius, domo (doma) se tenere, in domum alicuius, Iovis Elei domus = templum*; (*locativ*) *domi* (domá), *in propatulo domi* (doma na dvorišči), *domi suae* (v svoji hiši); *odt. domi*, sam za se: *causam domi cognoscere*; *domum* (domóv, v hišo), *domo* (od doma, iz hiše); metonym. hiša, t. j. družina, rodbina: *domus ac familia* (hiša in rodbina (sorod)). — 2.) *domovina*, *domačija*, *dom*: *domos suas reliquere* (svoj dom so zapustili), *domos suas discedere* (v svojo domovino), *domum suam reverti, domi* (v domovini, doma), *domum* (v domovino, domú), *domo* (iz domovine), *regno domoque expel-*

lere, longinqua domo militia (daleč od domovine), *domi bellique*, doma in v vojski (v državnih in vojnih rečeh), o miru in o vojski.

donec, *coniunct.* dokler: *d. fugit* (dokler ni zbežal).

donicum, stara oblika za *donec*, dokler.

dōno 1. podariti, darovati: *urbem alicui, pecuniam civibus, praedam militibus*; obdarovati koga s čim: *aliquem civitate* (z državljanstvo), *coronis, stautis, muneribus* (darila dati komu).

donum, *i, n.* dar, darilo.

Dorienses, *ium, m.* Dorci, jeden poglavitnih razrodov grških, vojskujoč se z Athenci, H. II, 1.

dormio 4. *īvi, ītum, spati.*

dorsum, *i, n.* hrbet (v pravem pomenu in v podobi).

dos, *dōtis, f.* dota: *dotibus datis ex aerario*; (v pod.) dar, zmožnost, prednost: *propriis dotibus contentum esse.*

draco, *ōnis, m.* (velika, neškodljiva) kača, zmaj.

Dracae, *arum, m.* (*Drangae, Δράγγαι*), Drangijani, prebivalci dežele «Drangiana» na južno stran od Paropamisa, H. VII, 2; VIII, 3.

drōmas, *adis, m.* (*δρόμας*), pr. tekoč; *camelus d.*: dromedar.

druīdes, *um, m.* druidi, duhovniki Gallcev, C. VI, 13. 14. 16.

Drusilla, *ae, f.* (*Livia*), druga žena Augustova.

dubie, *adv.* dvomno, negotovo, *haud dubie* (brez dvombe).

Dubis, *is, m.* dotok reke Arar, izvirajoč na Juri (zd. *Doubs*), C. I, 35.

dubitatio, *ōnis, f.* dvomba, negotovost.

dubito 1. dvomiti, biti v negotovosti: *de fide, de aliis, dubito an* (dvomim ali, ne vem, če ne), *non dubito, quin* (ne dvomim, da -); (z *acc. c. inf.*) ne biti prepričan; omahovati, obotavljati se, pomišljati se: *confligere* (ali bi se udaril), *parricidium facere*; *subst. dubitantes* (omahovalci).

dubius 3. (na dve strani) omahujoč, zibljajoč se: *puppis, pinus*; negotov, dvomen: *dubia victoria* (nedognana zmaga), *fides, ingenium* (nezanesljiv), *nemini dubium est* (nikdo ne dvomi), *non erat dubium* (ni bilo dvomiti), *non est dubium, quin*; (z *acc. c. inf. gl. non dubito*); *non dubius, izkušen: prudentia*; *nevaren: fortuna, res, aliquid in dubium devocare* (gl. *devoco*), *sine dubio* (brez dvombe).

dūco 3. *xi, ctum, vesti*, peljati: *exercitum Olynthum, in fines, copias adversus hostem, in aliquem, locis apertis*; *voditi*, zapovedovati: *ordines, primum pilum; uxorem ducere*, oženiti se, *filiam alicuius in matrimonium ducere* (v zakon vzeti); (s seboj) peljati, vzeti: *aliquem secum, principes ex Ionia, armenta* (gnati); *trop. vabiti, mikati: natale solum ducit aliquem; zapeljati: in errorem ducere* (prevariti); *napeljati, napraviti, napotiti: odt. part.*

ductus (vojen, gnan): *studio* -, *amore ductus* (iz ljubezni), *more ductus* (ravnajoč se po šegi). — 2.) vleči (na dolgo a. na široko), napraviti: *fossam, rivos* (jarke napeljati), *ensem* (skovati), *Pyramidum sumtus ad sidera ducti* (piramid dragocena stavba do neba se vzdigujoča), *ducti ordines* (vrste); odt. trop. na dolgo vleči, zatezati, odlašati: *bellum, tempus, res longius ducitur, diem ex die ducere; aliquem, zadržavati; zategovati, kremžiti: vultum; izpeljavati: genus a deo.* — 3.) štetiti: *aliquem in numero hostium, - deorum, - desertorum, laudi* (v hvalo štetiti); imeti za kaj, smatrati, meniti (z *acc. c. inf.*), *turpe* (za sramoto), *nefas* (za greh, krivico), *opes quasi suam praedam, aliquem poena dignum, duci* (veljati, smatran biti za -), *ut victor duceretur.*

ductor, *ōris, m.* voditelj, poveljnik.

ductus, *us, m.* vodstvo, poveljništvo.

ductus 3. gl. *duco.*

dūdum, *adv.* prej; jam *dudum*, že davno.

Duellius, *i, m.* (*Caius*), razbil je kot consul kartháginsko brodoge pri Mylah l. 260. pr. Kr., H. XI, 2. 3.

dulcēdo, *inis, f.* sladkost, prijetni vkus: *vini*; trop. ljubeznivost, milina, mikavnost: *fabulae, dulcedine captus.*

dulcis, *e*, sladek, vkusen: *aqua, liquor*; trop. sladek, mil, ljubezniv: *risus; subst.*

dulce, utile dulci miscere, koristnost s prijetnostjo združiti; *adv. dulce, milo: canere.*

Dulichius 3. *dulichijsk* (tičoč se Dulichija, necega otoka Ionskega morja): *Irus* (Dulichijan Irus).

dum, *coniunct.* med tem ko, ko (z ind. praes. znači istočasno dejanje); (z impf.) *dum conficiebatur*; (s perf.) *dum id studuit munire*; (o zaporednem dejanji) dokler da, dokler ne (s conj.): *dum corpus sepeliant*; dokler: *dum ipse abesset, dum aberant, dum est facultas* itd.

dummōdo, *coniunct.* samo da, da le, ako le.

Dumnācus, *i, m.* poveljnik Andov, C. VIII, 26 nasl.

Dumnorix, *igis, m.* Haeduanec, brat Divitiacov in sovražnik Rimljanov, C. I, 3. 9. 18 nasl.; V, 6. 7.

dumtaxat, *adv.* v toliko; le, samo le.

duplex, *icis*, dvojen.

duplico 1. podvojiti: *numerum*; povečati, pomnožiti: *vires.*

durabilis, *e*, trpežen.

dūre, *adv.* trdo; ostro, strogo: *durius de aliquo opinari.*

duritia, *ae, f.* trdost; utrjenost (telesna), strogo življenje: *dare se duritiae, duritiae studere.*

Durius, *i, m.* jedna glavnih rek Hispanije (zd. *Duero*), H. XI, 33.

dūro 1. trditi; utrjevati, privajati: *se labore, corpus ad omnem patientiam*; trpeti, trajati, ne končati se.

Durocortōrum, *i, n.* glavno mesto Remov (pozneje *Remi*, zd. *Rheims*), C. XI, 44.

durus 3. trd: *rubus*; trop. trd, oster, strog, težaven: *initium, conditiones, fames, subvectio*; (o značaji:) neobčutljiv, brezsrčen; (o rečeh) trd, krut: *pinna*; nevaren: *si quid erat durius, si nihil esset durius*; (o vremenu) oster, neprijeten: *anni tempus*.

dux, *ducis*, *m.* vodnik: *gregis* (pastir), *dux itineris, dux viarum*; vojskovodja, poveljnik: *quo duce, quibus ducibus* (pod katerega, – katerih poveljstvom); *duo clarissimi duces* (H. IX, 34. Nicias in Demosthenes, vojskovodja Athencev v Siciliji); *septem duces* (sedmero grških poveljnikov, ki so združeni šli proti Th ebam in so tam padli); zlasti junaki vodja, junak: *res gestae ducum*; vladar.

Dyardānes, *is*, *m.* reka v Indiji, H. VII, 7.

dynastes, *ae*, *m.* (δυναστής), oblastnik, (persijskemu kralju pokoren) knez, vazalski glavvar.

E.

e. gl. *ex*.

eā (*abl.* od *is*) dod. *viā*, *parte*, ondod, tod; *ondi*; *ea-quā*, tod-koder; *eādem* (dod. *viā*) ravno ondod, – tod.

e-bībo 3. *bībi*, iz–, popiti.

ebrietas, *ātis*, *f.* pijanost.

ebrius 3. pijan, opit, napit; *subst. ebrius*, *i*, *m.* pijan človek, pijanec.

ebur, *ōris*, *n.* slonova kost, slonokost.

eburneus 3. slonokoščen.

Eburōnes, *um*, *m.* Eburoni, belgijsk narod, stanujoč med Lüttichom in Aachenom, clienti treverski, C. II, 4; IV, 6; V, 24 nasl.

Eburovices gl. *Aulerci*.

ecce, *adv.* glej, evo!

edax, *ācis*, sneden, požrešen; odt. trop. rušeč, uničujoč: *tempus*.

e-dīco 3. *xi*, *ctum*, izreči, oznaniti, na znanje dati, napovedati: *lustrationem exercitus*.

edictum, *i*, *n.* napoved, zapoved, ukaz; oznanilo, naredba: *in edictum addere*, dodajati kaj prejšnjim naredbam.

editus 3. gl. *edo* 2.

1. **edo**, *ēdi*, *ēsum*, *edere* i. *esse*, jesti; trop. zjedati, ujedati: *si quid est animum*.

2. **e-do** 3. *dīdi*, *dītum*, izdati, na svetlo dati; pos. roditi, poroditi: *editus in lucem infans* (na svet prišedši otrok); (z glasom) od sebe dati: *clamorem edere* (krik ali vek zagnati, [za]kričati), *hinnitum edere* (rezgetati), *mugitus edere* (mukati, rjuti), *complorationem ed.* (zajokati), *fletus edere graves* (hudo ječati, tarnati), *hanc vocem edere* (to [iz]reči); dati, naznaniti, povedati: *oraculum, mandata* (naročila oznaniti, naročiti), *in vulgus* (raznesti, raztrositi, širiti); *commentarios, libros, carmina* (izdati, na svetlo dati); storiti, učiniti: *spectaculo* (gledanja) *digna*; provzročiti, napraviti: *caedem, magna caede edita* (po velikem krvoprelitji), *omnia exempla in aliquem* (vsa-

koršne kazni na kom zvršiti, kaznovati ga drugim v strah in zgled), *exempla avaritiae edere* (skopost –, lakomnost kazati); vzvišati, tedaj *part. editus* 3. *adiect.* vzvišan, visok, štrleč: *collis, locus editus* (višina), *modice editus tumulus* (srednje visok hrib), *conclave editum* (gornja soba).

e-dōceo 2. *ui, ctum*, izučiti, dobro poučiti: *aliquem de regis vita, de consiliis*; na tanko naznaniti, – pokazati, razodeti (z nasl. *acc. c. inf. i. acc.* osebe in nasl. *relat. stavkom*); *quae dici vellet, edocet, quid fieri velit* (naznani mu natanko povelja svoja); *part. edoctus* 3. (dobro) poučen.

educatio, *ōnis, f.* vzgajanje, vzgoja, odreja.

1. **edūco** 1. vzgajati, vzrežati, odrežati: *aliquem pro filio*.

2. **e-dūco** 3. *xi, ctum*, izvesti, peljati iz česa: *aliquem ex oppido* (iztirati, veleti mu veniti); zlasti (vojsko) iz –, odvesti (–peljati), kreniti, vzdigniti se z vojsko odkod: *copias ex urbe, – e castris, – e navibus* (izkrcati), *legiones ex hibernis, exercitum in aciem* (voditi) itd.; izvleči: *gladium* (potegniti).

effarcio (*ex-farcio*) 4. *si, tum*, zatrpati, zadelati: *intervalla saxis*.

effectus, *us, m.* (zvrševanje); učinek, uspeh.

effectus 3. *gl. efficio*.

effemīno 1. poženščiti, omehkužiti: *homines, animos*.

1. **effēro** 1. (*po–*)divjačiti; (*po* *nравstvu*) divjega, surovega delati koga: *animos*.

2. **effēro** (*ex-fero*) *efferre, extūli, elatum*, iznesti, nositi iz česa, odnesti: *aliquem de templo, e convivio, ex acie, literas, sua efferre* (s seboj vzeti), *cibaria sibi domo* (vzeti si z doma); zlasti odnesti na groblje, pogrebsti, pokopati: *publice efferri* (o državnem strošku pokopan biti); trop. raznesti, raztrobiti, razglasiti, širiti: *res –, disciplina in vulgus effortur, consilia efferuntur*; (*po*)vzdigniti: *caput, aliquem laudibus, efferri ad caelum laudibus* (do neba poveličevan, v zvezde kovan biti); (o strastih) *efferri*, zanesen –, obvladan biti: *spe elatus*. — 2.) vzdigniti: *aliquem in murum*; *odt. trop. efferri*, ponašati se, šopiriti se, prevzeti se, *part. elatus* 3. ponosen s čim, prevzetan, ohol zaradi česa: *re, victoria, opibus, superbius elatus* (preošaben).

efficax, *ācis*, izdaten, uspešen, krepek.

efficio (*ex-facio*) 3. *fēci, fectum*, storiti, izdelati, zvršiti, izgotoviti, delati, narediti, napraviti, učiniti: *opus, res, pontem, caeruleum colorem, aestus, insulam, homines immani magnitudine* (ustvarjati), *quantum efficere potuerunt* (= *quanta eorum facultas fuit*, kolikor so mogli storiti); (z nasl. *ut*) storiti, učiniti; (z dvoj. *acc.*) storiti, narediti: *montem arcem* (prirediti za trdnjavo), *milites alacriores*.

— 2.) zbrati, sestaviti, pripraviti (skupaj spraviti): *classem, arma, serpentium multitudinem*.

effigies, *ei, f.* (*effingo*) podoba, obraz: *argentea*.

efflo (*ex-flo*) 1. izpihniti, izdahnuti: *animam* (umreti).

effodio (*ex-fodio*) 3. *fodi, fossum*, izkopati, kopati: *marmor*; iztakniti: *oculos*.

effractus 3. gl. *effringo*.

effringo (*ex-frango*) 3. *ēgi, actum*, razbiti, siloma odpreti: *ludum, foribus effractis* (razbivši duri), *Hexapylo effracto*.

effugio (*ex-fugio*) 3. *fūgi, fugitum*, ubežati, uteči, uiti: *cum paucis, istinc, ex praesidiis*; *trans. uiti, umakniti se čemu (invidiam), ogniti se: periculum, captivitatem, adventum etc.*

effugium, *i, n.* beg, pobeg; ubežališče, sredstvo za ubeg: *effugium reperire*.

effundo (*ex-fundo*) 3. *fūdi, fūsum*, izliti: *aquam*; zlasti preliti: *sanguinem hospitis* (t. j. umoriti ga); *pren. bellum ex toga*, vojno iz (razbrane) toge iztresti, t. j. vojno napovedati; (o množini ljudi) *se effundere*, usuti se, vreti: *in agros*; potratiti, potrošiti: *reditus publicos in dies festos*; (o rečeh) *effundi*, razliti se, razgrniti se: *caligo effunditur*; *trop. dolorem in lacrimas effundere* (žalost v solzah utapljati, t. j. lajšati jo); *part. effusus* 3. *adiect.* razlit, razpuščen prosto vihrajoč: *sinus sc. velorum*; črezmeren, pretiran: *honores, ambitus* (brezmerno službo-

lovstvo); *udan: in laetitiam* (veselju).

effusus 3. gl. *effundo*.

egēnus 3. potreben, ubog, reven.

egeo 2. *ui*, potreben biti, stradati: *egentes* (ubožci, siromaki); potrebovati, treba biti česa: *auxilii, opis humanae, minus egere*.

Egēria, *ae, f.* camena ali nympha prorokinja, od katere je baje kralj Numa dobil razodetje za uredbo bogočastja, H. X, 4.

Egerius gl. *Tarquinius* 4.

e-gēro 3. *gessi, gestum*, iznesti, odnesti, odpeljati: *pecuniae summam ex thesauris*; izmetati: *linum, moles arena-rum*; *part. egestus*, izmetan.

Egesta, *ae, f.* mesto na Siciliji, H. IX, 2.

egestas, *ātis, f.* veliko siromaštvo, uboštvo: *in egestate relinquī, -permanere*; razpad: *rei familiaris*.

egrēdior (*e-gradior*) 3. *gressus sum*, iziti, izstopiti, iti ali stopiti iz česa, oditi: *e cavo, ex oppido, ex finibus, finibus, portis, extra munitiōnem*; odpotovati, oditi: *uis egressis accidit prodigium* (po njih odhodu); (o vojski) odriti, vzdigniti se, (iz)marširati: *ex castris, ex valle, ex hibernis*; (o ladiji) stopiti na suho, izstopiti: *inde, e navi i. navi*.

egrēgie, *adv.* izvrstno, izborno, posebno, vrlo.

egrēgius 3. (izbran), izvrsten, izboren, odličen; *subst. egrēgia, ōrum, n.* vrla dela, vrline.

egressus 3. gl. *egredior*.

egressus, *us*, *m.* izhod, izstop iz ladije.

eheu, *interiect.* oh! joj!

ei, *interiect.* ej! glej!

eicio (*e-iacio*) 3. *iēci*, *iēctum*, izmetati, izvreči, izbacniti, iztirati: *hospitem*; vreči kam: *vestimenta in ignem*; se, zagnati se, planiti, hiteti: *ex castris*, *ex silvis*, *ex oppido*, *in agros*; zlasti izgnati, pregnati: *sessores urbe*; pregnati, iztirati: *aliquem e civitate*, *in exsilium*, domo, (*iis*) *undique eiectis*, *eiecto Thrasybulo* (po pregnanji Thrasybula); (o ladijah) *eici*, ob breg trčiti, razbiti se: *in litore*.

eiulātus, *us*, *m.* tuljenje, jok. **eiusmōdi**, te vrste, tak: *id erat eiusmodi*.

e-lābor 3. *lapsus sum*, izmakniti se, uiti.

e-labōro 1. truditi se, prizadevati si: *cupide*; s trdom pridobiti, zadobiti: *elaboratum imperium*.

e-linguesco 3. *gui*, oslabeti, onemoči, omagati.

elāte, *adv.* (vzvisheno); oholo, ošabno, prevzetno: *elatus se gerere*.

elatus 3. gl. *effero*.

Elāver, *ēris*, *n.* pritok reke Li-ger, izvirajoč v Cevennah (zd. *Allier*), C. VII, 34. 35. 53.

electio, *ōnis*, *f.* izbiranje, izbor.

electus 3. gl. *eligo*.

elēgans, *tis*, okusen; okusnost, čislajoč.

elegantia, *ae*, *f.* okusnost, uglajenost, olikano vedenje.

elementum, *i*, *n.* prvina, počelo.

elephantus, *i*, *m.* slon.

Elēus 3. elejsk; Elis je pokrajina v Peloponnesu.

Eleusīnus 3. eleusinsk: *Eleusinia* (*orum*, *n.*) *sacra*, eleusinska svéčanost, eleusinije.

Eleusin, *inis*, *f.* (Ἐλευσίς), (*acc.* *Eleusin*), mesto na morskem zalivu severno iznad Salamine, s tempeljem boginje Cerere, glasovito zaradi eleusinskih misterij, kamor so vsako leto processije iz Athen šle.

Eleutheri gl. *Cadurci*.

e-lēvo 1. vzdigniti; olajšati, pomanjšati, ponižati: *verbis*.

elicio (*e-lacio*) 3. *ui*, *itum*, izvabiti: *aliquem*, *hostem ex paludibus*; vabiti, zvabiti kam: *citra flumen*, *in locum*; izmamiti: *epistolas*.

elīdo (*e-laedo*) 3. *si*, *sum*, izbiti; razbiti, ubiti: *infantes*; stisniti: *fauces* (zadaviti), *notae elisarum faucium* (znamenja zadavljenja).

elīgo (*e-lego*) 3. *lēgi*, *ectum*, izbrati, izvoliti, odbrati, voliti: *sedes iuventuti*, *ducem*, *milites idoneos*; *part. electus* 3. *adiect.* izbran, izboren, izvrsten: *electa sexaginta milia* (šestdeset tisoč izbornih vojakov).

Elis, *idis*, *f.* (Ἐλῖς), Elida, pokrajina (in mesto) v zapadnem Peloponnesu, glasovita po olimpijskih igrah (gl. *Olympia*), H. III. 9.

elīsus 3. gl. *elido*.

eloquentia, *ae*, *f.* (umetnost lepega govorjenja), zgovernost, leporečnost, besednost.

Elpēnor, *ōris, m.* (Ἐλπήνωρ), jeden od tovarišev Ulixovih.

Elpinīce, *es, f.* (Ἐλπινίκη), Elpinika, hči Miltiadova, H. II, 24.

e-lūceo 2. *xi*, svetiti izza česa; trop. svetiti se, odlikovati se: *virtutibus* (sijajne zasluge imeti).

e-lūdo 3. *si, sum*, priigrati kaj od koga; trop. šaliti se s kom, rogati se komu, zasmehovati: *oraculum*; varati, ukaniti: *aliquem fugā*; ovirati, pokaziti: *oppugnatio maritima eluditur* (obleganje z morske strani izpodleti); uiti, ogniti se: *canes*.

Elusātes, *um, m.* Elusati, narod v Aquitaniji (v današnjem Condomois) z glavnim mestom *Elusa*, C. III, 27.

elūvies, *ei, f.* izliv, izpiranje; (po izpiranju narejen) prepad, brezdno: *eluvies praeruptae*.

Elymi, *ōrum, m.* trojanski begunci, ki so mesti Eryx in Egesto ustanovili.

emāno 1. raznesti se: *rumor in publicum emanat*.

Emāthia, *ae, f.* (Ἐμαθία), staro ime Macedonije; odt. *Emathius* 3. emathijsk, poet. za macedonsk: *dux*, t. j. Alexander.

emax, *ācis*, radokupen, kupčljiv, tržljiv.

emendo 1. pogreškov očistiti, popraviti, poboljšati: *administrationem, vitium*.

emensus 3. gl. *emetior*.

e-mēreo 2. *ui, itum in emereor* 2. *emeritus sum*, zaslužiti; od-, doslužiti (*stipendia*); odt. pren. part. *emeritus* 3. doslužen: *plerique emeritae militiae* (največ dosluživši vojaki).

e-mergo 3. *si, sum*, izplavati, izgrezniti se, iziti: *haud procul munimentis urbis*; trop. *ab inferis emergere*, iz podzemlja na svetlo iziti (namigujoč na mnoge poboje); vzhajati, dvigati se: *nommen Macedonum emergit* (gre na dan); pokazati se, razodeti se: *sceleris indicium emergit*; se, izkopati se.

e-mētiōr 4. *emensus sum*, izmeriti; pren. prehoditi, obhoditi, prepotovati: *invias silvas, multa milia passum*; part. *emensus* 3. (v passiv. zmislu) zvršen, spolnjen, preživljen: *anni*.

e-mīco 1. *emicui, emicātum*, švigniti iz česa; trop. zasijati, zasvetiti se, lesketati se: *gloria emicat*.

e-mīgro 1. *iz-*, preseliti se, seliti se, oditi.

e-mīneo 2. *ui*, ven moleti, stršiti: *super murum, ex terra, aquā ab ramis* (z vejami ven štrleti); trop. pokazovati se, videti se, viden biti: *eminet dignitas*, — *in voce atrocitas*; odlikovati se nad kom; part. *eminens, tis*, odličen, vzoren.

emīnus, *adv.* (*e. in manus*, iz roke), iz dalje.

e-mitto 3. *isi, issum*, izpustiti: *aliquem e custodia*; izpustiti, spustiti, odložiti: *scutum manu, caseum ore*; *verbum, voces emittere* (izpustiti, izpregovoriti); (o puščicah in dr.) izpuščati, metati: *pila, saxa in naves, manus ferreas tormentis*; *auspicium emittere* (naznaniti kob, predznamenje dati), *animam* (dušo pustiti,

t. j. umreti); odposlati, poslati, odpraviti: *exercitum in Asiam*; izpustiti, poslati: *essedarios, equites, equitatum*.
emo 3. *ēmi*, *em(p)tum*, kupiti: *frumentum, pacem, dilationem belli, sectionem*; *part. emens, tis*, *subst. kupec*.

e-mollio 4. *īvi*, *ītum*, omehčati, razmočiti; omehkužiti.

emōlūmentum (tudi *emolimentum*), *i*, *n*. trud; uspeh, korist, prid, vpliv.

e-mōrior 3. *mortuus sum*, umirati; *pren. terra emoriens* (pešajoča zemlja).

Emphylētus, *i*, *m*. neki Athenec.
en, *interiect.* glej, glejte.

e-narro, 1. (do konca) pripovedovati, razložiti.

e-nascor 3. *nātus sum*, izrasti, vzrasti: *vitis enascitur e gremio* (izrašča).

Encēlādus, *i*, *m*. ime giganta, ki ga je Jupiter s treskom ubil in pod Aetno pokopal.

e-nervo 1. pomehkužiti, zmedliti.

enim, *coniunct.* (ne stoji nikdar v začetku stavka), kajti, zakaj, ker, namreč; na primer, tako: *scimus enim*.

enim-vēro, *coniunct.* *res, res* da; *enimvero ut*, ko pa tudi.

e-nītor 3. *nixus* i. *nīsus sum*, truditi se, napenjati se; *pro-*roditi: *pueros*.

Ennius, *i*, *m*. najimenitnejši rimski pesnik predklasične dobe, živel je od l. 239. do l. 169. pr. Kr.

ensīger 3. mečonosen.

ensis, *is*, *m*. meč.

e-numēro 1. naštet, povedati.

e-nuntio 1. objaviti, razglasiti, izbrbljati, povedati, izdati.

1. **eo**, *ire*, *īvi* i. *ii*, *ītum*, *iti*, *ho-*diti: *obviam ire* (naproti iti), *itur per gradus* (gre se, stopa se), *caelo ire* (po zraku leteti); (o konjih) dirjati: *fortius*; *plauastro ire* (voziti se); (o ladijah) voziti se, jadрати: *linter ire solebat*; (o rekah) teči; (voj.) iti, vzdigniti se, marširati: *per fines, subsidio, in eam partem, diversis itineribus*; zlasti (sovražno) itinakoga, napastiga, udariti na kaj: *contra hostem, ad aliquem, ad castra*; pos. *infittias ire* (ugovarjati, tajiti); (o času) preiti, minuti: *dies it*; (o glasu) *rumor it* (govori se).

2. **eo**, *adv.* tje, tjekaj: *eo se recipere, eo venire, legare, usque eo* (do tod, tako daleč), *hoc eo valebat*; (z gen.) *eo potentiae* (do tolike oblasti); (kot *abl. neutr.*) zato: *eo quod, eo ut*; (pred compar.) tem, toliko: *eo magis etc.*

eōdem, *adv.* ravno tje; *eodem illo* (tisto tje, tistje), *huc eodem* (ravno sem).

Epaminondas, *ae*, *m*. (Ἐπαμεινώνδας), najodličnejši vodja thebski, ki je pri Leuktri in Mantineji zmagal Lacedaemonce, a pri poslednjem mestu poginil (l. 262. pr. Kr.), H. IV, 10 nasl.

Epasnaetus, *i*, *m*. neki Arvernec, prijatelj rimski, C. VIII, 44.

ephēbus, *i*, *m*. (ἐφηβος), dorasel mladenič pri Grkih od 16 do 20 let.

ephēmēris (ἐφημερίς), *īdis*, *f*. dnevnik, dnevna knjiga.

Ephēsus, *i*, *f*. (Ἐφεσος), glasovito ionsko zavezno in pri-

morsko mesto v Mali Asiji s tempeljem Dianinim, H. II, 16; IV, 20.

ephippiatus 3. podsedelno čabrako imajoč, na osedlanem konji jahajoč: *equites* (konjeniki s čabrako).

ephippium, *i*, *n.* (ἑπιππίον), jezdna plahta, čabraka.

ephōrus, *i*, *m.* (ἑφορος, nadzorNIK), ephor, *plur.* ephori (najviša gosposka lacedaemonska, sestavljena iz petih mož, ki je poleg nadzorovanja vseh uradnikov in notranjih poslov državnih skrbela tudi za vnanje zadeve in dogovarjala se s tujimi poslaniki), ephori, H. II, 15. 22. 23.

Epicŷdes, *is*, *m.* (Ἐπικύδης), Syrakušan, brat Hippokratov, imel je najvišo oblast, ko je rojstno mu mesto Marcellus oblegal, H. IX, 33.

Epidaurii, *orum*, *m.* Epidaurijani, stanovniki Epidaura, mesta v Argolidi pri Saronskem zalivu, H. III, 4.

epigramma, *ātis*, *n.* (ἐπίγραμμα), napis, nadpis; nadpisnica (pesen), epigramma (epigram).

Epipōlae, *arum*, *f.* (Ἐπιπολάι), del mesta syrakuskega, ki je znamenito višino na zapadu od Neapolja in Tyche obsegal in nad drugimi deli gospodoval, H. IX, 33; (na navedenem mestu treba menda misliti le na viši zapadni del te strani).

Epīrus, *i*, *f.* (Ἐπίρος, nabrežje), pokrajina na severo-zapadnem obrežji grškem (veči del današnje Albanije).

Epirōtes, *ae*, *m.* Epirec.

Epiroticus 3. epirsk.

epistōla (*epistula*), *ae*, *f.* poslanica, list, pismo; v plur. časi kakor *literae* o jednem listu; *per epistolas* (pis-méno).

Eporēdōrix, *igis*, *m.* Eporēdorig, 1.) imeniten Haeduanec, C. VII, 38. 54. i. dr.; 2.) drug Haeduanec, C. VII, 67.

epūlae, *arum*, *f.* jedi: *epulae cacumen erant*; pojédina, gostí, gostovanje.

epūlor 1. jesti, gostiti se: *epulandum tradere filium alicui* (dati komu sina jesti); *epulatus*, odkosivši, poobedovavši.

eques, *ītis*, *m.* konjenik; vitez.

equester, *is*, *e*, konjenisk, vitešk: *ordo equester* (viteštvo, viteški stan), *ludi equestres* (viteške igre, ki so se bogu Consu na čast 18. ali 21. augusta igrate in *Consualia* imenovale), *statuae equestres* (kipi na konjih, konjeniške podobščine), *proelium equestre* (konjeniški boj), *equestris proelii ratio* (način bitve na bojnih vozovih).

e-quidem (ojačen *quidem*), *adv.* sicer, resnično, vsakako.

equitātus, *us*, *m.* konjenišтво.

equito 1. jahati, jezdit.

equus, *i*, *m.* konj: *militaris* (vojaški konj), *equo iter facere* (na konji, jezdec, jež), *equo vehi* (jahati); metonym. konjenišтво: *ad equum rescribere* (med konjenike zapisati ali v viteštvo povzdigniti); *equus tuus* (v priliki o strastih).

e-rādo 3. *si*, *sum*, oškrabati, ostrgati: *ceram*.

Eratosthēnes, *is*, *m.* roj. v Cyreni 272. l. pr. Kr., umrl 192.

leta v Alexandriji, v mnogih znanostih, zlasti v astronomiji, matematiki in geographiji izvrsten, C. VI, 24.

Erechtheus, *i*, *m*. (Ἐρεχθεύς), athenski heros, po pregnanji Amphiktyona kralj athenski, H. II, 1.

erectus 3. gl. *erigo*.

ereptus 3. gl. *eripio*.

Eretria, *ae*, *f*. (Ἐρετρία), mesto na Euboeji.

Eretriensis, *e*, eretrijsk: *Gongylus*; *Eretrienses*, *ium*, *m*. Eretrijani, H. I, 13; II, 21.

erga, *praep. c. acc.* proti, do.

ergastulum, *i*, *n*. (ἐργάσθαι), delalnica, kamor so sužnje za kazni zapirali in jih tam k težkemu delu silili, kaznilna.

ergo, *adv.* (ἐργω), (v consecutivnih vprašanjih) torej, tedaj; (s predidnim genit.) zaradi: *victoriae ergo*.

erigo (*e-rego*) 3. *exi*, *ectum*, vzdigniti, povzdigniti: *se*, *scopulos* (kamenje metati), *erigi* (dvigati se): *petra in modum metae erigitur* (dviga se kakor stolp); postaviti, napraviti, sezidati: *turres, aras*; trop. povzdigniti, ohrabriti: *animos, se erigere* (dvigniti se do): *in spem libertatis, animi eriguntur* (srca se dvigajo), *in spem imperii erigi* (zopet nadjati se poveljništvu); *part. erectus*, pokončen, visok: *prora*; trop. povzdignjen, ohrabren: *aliqua re*.

eripio (*e-rapio*) 3. *ipui*, *eptum*, ugrabiti, odtegniti, izdreti, iztrgati, odtrgati, odvzeti: *navigia mari, telum, vela, instrumentum, aliquem e manibus hostium, aliquem prae-*

senti morti, alicui urbem, imperium, victoriam ex manibus (izpuliti), *se* (oteti se); oteti, osvoboditi: *aliquem ex periculo, se eripuit ne causam diceret* (odtegnil se je sodnji obravnavi), *usus navium eripitur* (odtegne se, propade); po sili jemati, vzeti, odtegniti: *auxilium, libertatem*; *eripi*, smrt koga pobere, ugrabiti: *eripi et exstingui*; *part. ereptus* 3. ugrabljen: *id ereptum ad me pervenisse* (kot ugrabljeno, kot rop).

e-rōdo 3. *si*, *sum*, oglodati.

erro 1. bloditi, klatiti se, zaiti; trop. blesti, motiti se, zmotiti se, bitiv zmoti.

error, *ōris*, *m*. blojenje, blodnja: *noctis error* (ponočna blodnja); zmotnjava: *in errorem induci* (v zmotnjavo zabresti, prevarjen biti); napačna misel, omama, zmota, varka: *errorem probare, erroris iudicium*; napačna (po zmoti), pogrešek, nevednost.

erubescō 3. *bui*, zarudeti, sramovati se (z inf.): *sequi, fateri*.

eructo 1. izrigati, izbruhati, izmetati, bruhati, metati iz sebe: *flammas, fumum, scopulos*.

e-rūdio 4. *vi*, *itum*, izobraziti, poučiti, učiti (v čem): *literis aliquem*; *part. eruditus* 3. poučen, izobražen.

e-rumpo 3. *rūpi*, *ruptum*, planiti, udariti, zagnati se iz česa: *e castris, gladiatores eruperunt*; (naglo) pokazati se, prodreti: *navis erumpit*; (o nevihtah) navsta-

jati: *tempestates erumpentes*; trop. na dan priti, razodeti se: *nefas erupit*.

e-ruo 3. *ui*, *ūtum*, izgrebsti, izkopati: *aliquem*; od-, razkopati: *humum*; razgrebati: *freta remo*; izrovati: *alterum ex oculis Graeciae*.

eruptio, *onis*, *f.* udar, napad, naval: *in provinciam, eruptio-nem facere* (napadati, udariti).

Erythrus, *i*, *m.* (Ἐρυθρός), bajeslovni kralj, od katerega ima baje Erythrajsko morje ime, H. VII, 7.

Eryx, *ȳcis*, *m.* (Ἐρυξ), Eryk, gora in mesto na Siciliji z glasovitim hramom boginje Venere.

escendo (*e-scando*) 3. *di*, *sum*, izstopiti; stopiti, iti v ali na kaj: *in navem*.

esca, *ae*, *f.* jed, jelo, pos. vada, vaba: *callida* (zvi-jaško skrita).

esse gl. *sum*; = *edere* gl. *edo*.

essedārius, *i*, *m.* vozataj, bojni-
nik na vozu.

essēdum, *i*, *n.* (keltovska beseda) bojni voz na dve kolese (dvokolice).

Esuvii, *ōrum*, *m.* keltovske narod v Normandiji.

et, *coniunct.* in, ter, pa; *et-et*, *i-i*, koli-toli, in *et-et-et*; in tako, in torej; in to: *et eo magis*; in celo; tudi: *et nunc*, *et ipse*; *et-et*, ne letemuč tudi; *non solum-sed et* (ampak tudi); (za negat. stavki) nego; kakor tudi: *et legati veniebant*, C. I, 37.

etēnim, *coniunct.* kajti, ker.

Etēsiae, *ārum*, *m.* (Ἐτησῆαι) stalni vetrovi, pasati.

etiam, *coniunct.* tudi, i: *docet etiam, non solum-sed etiam*; (ojačujoč) celo, še celo: *quin etiam*; *cum-tum etiam*, kakor - tako tudi posebno; še: *etiam adesse, etiam nunc i. etiamnum* (še, še zmerom), *nec etiam* (in še ne); (pri comparat.) še: *magis etiam*, itd.

etiamtum, *adv.* tedaj še.

etsi, *coniunct.* i ako, tudi ako, dasi, če tudi; sicer - pa.

Etrūria, *ae*, *f.* pokrajina Etrurija v srednji Italiji (zd. Toscana).

Etrusci, *orum*, *m.* Etruščani, stanovniki etrurski.

Euander, *dri*, *m.* (Εὐάνδρος), sin Mercurijev in arkadijske nymphe Themide (poleg rim. pisateljev Carmente) imenovan, ki je okoli 60 let pred trojansko vojno pobegnil iz arkadijskega Pallanteja, na bregu reke Tibere izstopil od kralja Fauna prijazno sprejet; od mesta *Pallantium*, ki ga je ustanovil, postalo je baje ime *Palatium*, H. X, 1.

Euboea, *ae*, *f.* (Εὐβοία), velik otok v Aegaejskem morji, ločen od Boeotije po Euripu (zd. Negroponte).

Euboicus 3. euboejsk.

Euergētae, *ārum*, *m.* (Εὐεργέται, pr. dobrotniki), priimek Arimaspom (ker so kralja Cyra na vojski z živžem zakladali), H. VII, 2.

Eumēnes, *is*, *m.* (Εὐμένης), 1.) *E.* iz Kardije thraške, tajnik in vojvod Philippov in Alexandra Vel., ki je o prvi delitvi po Perdikku Kappadocijo dobil ter se vselej zvestega varha kraljevi hiši izkazal, H. VIII, 3. 5

nasl. — 2.) *E. II.*, kralj pergamski, podpiral je Rimljane proti Antiochu, kralju syrijskemu, ter dobil po bitvi pri Magnesiji l. 190. pr. Kr. skoraj vsa posestva njegova v Mali Asiji, H. XI, 24.

Eumolpidae, *arum*, *m.* (Εὐμολπίδαι), Evmolpoviči, stara svečeniška rodovina athenska, izvirajoča od Eumolpa, namišljenega ustanovitelja eleusinskih misterij, ki je tedaj najbolj imela skrbeti za praznovanje teh misterij in tudi pravico, posvečevati (*initiare*) in izobčevati (*devovere*), H. III, 9. 11.

Euphrātes, *is*, *m.* (Εὐφράτης), Euphrat, vélika reka v Asiji, H. VI, 30. 34.

Eupōrus, *i*, *m.* (Εὐπόρος), ime sužnju, ki je umoril C. Graccha, H. XII, 5.

Euripīdes, *is*, *m.* (Εὐριπίδης), glasoviti grški tragik, roj. na otoku Salamis l. 480. pr. Kr.

Eurōpa, *ae*, *f.* (Εὐρώπη), najmanjši od treh starodobnikom znanih delov sveta, čije ime se (razen od phoeniške kraljčine Europe) izpeljuje tudi in po pravici od semitske besede Aereb, t. j. zapad(na dežela).

Europaeus 3. europsk.

eurus, *i*, *m.* (εὐρος), jugovzhodnik (veter); vzhodnik, Eurus.

Euryālus, *i*, *m.* (Εὐρύαλος), sin Opheltov, Nisu zvest prijatelj, o ponočnem napadu v taboru rutulskem umorjen.

Eurybiādes, *is*, *m.* (Εὐρυβιάδης), Spartanec, ki je imel vrhovno povelje nad grškim brodom pri Artemisiji, H. II, 13.

Eurydice, *es*, *f.* (Εὐρυδίκη), Euridika, soproga macedonskega kralja Amynte II., mati Alexandra II., Perdikke in Philippa, katerih prva dva je umorila, H. V, 1.

Eurymēdon, *tis*, *m.* plovna reka v Pamphyliji, glasovita po zmagi Cimonovi l. 469. (zd. Kaprisu).

Eurysthēnes, *is*, *m.* (Εὐρυσθένης), sin Aristomenov, kralj spartanski ob enem z dvojčkom svojim Proklejem, H. IV, 18.

euxīnus 3. (εὐξεινος), pr. gostoljub; navadno zvezano s *Pontus* (Črno morje), tudi z *aquae* (Euxinsko vodovje).

e-vādo 3. *si*, *sum*, iziti: *ut hostis evaderet*; uiti, uteči, umakniti se: *ex fuga*, *fugā Hadrumetum*; vziti, kvišku iti: *in turre desertas*, *in iugum*, *in moenia*.

evagīno 1. iz nožnic (*vagina*) izdreti: *gladium*.

e-vāgor 1. zaiti, zakreniti; prestopiti, prekoračiti kaj.

Evagōras, *ae*, *f.* kralj cyperski.

e-vēho 3. *xi*, *ctum*, izvezti, izvoziti: *evehi*, izpeljati se, voziti se iz česa, iziti kam, odjadрати: *ratibus ad aliquem*, *navis evehitur*; trop. *evehere aliquem*, povišati, povzdigniti na kaj: *amicos honoribus*.

e-vello 3. *velli*, *vulsum*, izdreti, izrovati, izvleči, potegniti iz česa: *pilum*, *hastam ex corpore*, *navem*.

e-vēnio 4. *vēni*, *ventum*, iziti, pokazati se: trop. iziti, izpasti, zvršiti se: *feliciter alicui*; pripasti, doiti komu, doleteti koga: *Phrygia evenit*

alicui, denis armatis vix singuli hostes eveniunt (na vsakih deset orožnikov pride komaj po jeden sovražnik); do-, pri-, zgoditi se, pripetiti se, primeriti se, naključiti se: *forte evenit*.

e-ventus, *us, m.* izid, konec, uspeh, sreča: *proelii, belli*; usoda, sodbina: *navium*.

e-verbēro 1. izbijati; opletati, udrihati: *mare remis* (veslati).

e-vertō 3. *ti, sum*, izvrniti; pren. in trop. prevrniti, razsuti, podreti, razrušiti, razdejati, uničiti: *urbem, plura famā*.

e-vincio 4. *nxi, nctum*, zavezati, zvezati, obvezati: *evincti manus* (accus. ozira), na rokah zvezani.

e-vīto 1. ogibati se, ogniti se, varovati se česa, uiti, uteči, umakniti se, ukloniti se komu: *tempestatem, manus hostium, odium militum, malum, imperium* in (absol.): *ut evitari nequiret quin*.

e-vōco 1. izzvati, izklicati, pozvati, poklicati k sebi: *mercatores ad se, ad honorem aliquem*; poklicati, klicati, povabiti kam: *legatos, civitates Corinthum*; *ad poenam evocari* (kazni podvržen, kaznovan biti); (zarad vojne službe) pozvati, poklicati (zlasti one, ki niso več podvrženi vojaščini): *nominatim, equites undique*; odt. *evocati*, veterani dobrovoljci (ki so imeli na vojski mnoge pribojške); pozvati, klicati na boj: *aliquem ad pugnam*; izvabiti, izmamiti: *praedae cupiditas multos longius evocat*.

e-vōlo 1. izleteti; pren. hitro se vzdigniti, vzleteti, odhiteti, hiteti kam: *ex omnibus partibus, in publicum*.

e-volvo 3. *vi, lūtum*, izvaliti, valiti iz česa.

e-vōmo 3. *ui, itum*, izbljuvati; izmetati, metati iz česa.

evulsus 3. gl. *evello*.

ex ali **e**, *praep. c. abl.*, iz; 1.) o prostoru: iz: *e finibus exire, e navibus educere, e terra ex-aestuate, naves ex Gallia* (iz Gallije prišedše); *z, s* (z genit.): *ex omni parte, ex omnibus partibus* (z vseh stranij), *ex castris conspici, ex oppido videri, ex muris cadere, ex vallo tela iacere, ex arido* (s suhega), *ex vinculis causam dicere* (v okovih, okovan v železje), *ex equis colloqui* (s konj, na konjih). — 2.) o času: od, počenši od: *ex eo die, — tempore*; *s, z*, (neposredno) *za: ex itinere* (s pota, na poti, spotoma, gredé), *ex fuga* (iz bega, na begu), *ex ascensu* (s plezanja, o plezanji), *diem ex die* (dan za dnem, od dne do dne). — 3.) v drugih razmerah (o rodu): *iz, od: ortus ex gente, ex civitate, soror ex matre* (po materi); (o tvarini) *iz, od: scuta ex cortice, murus ex saxis*; (znamenuje celoto, h kateri kaj spada): *iz, izmed, med, od: ex numero horum, unus ex iis, ex aliis, ex praeda tripodem Delphis ponere*; (naznanja vzrok:) *iz, z* (z gen.), *od, za voljo, zarad, vsled: qua ex re* (iz tega vzroka, zaradi tega), *ex quo fiebat ut, ex quo, ex quibus* (iz česar, zaradi česar), *qua ex re fit* (vsled

- česar), *ex loco* (zaradi kraja), *ex (po) terrore se recipere*, *flumen ex* (od) *nivibus crescit*, *ex avaritia dimicare*, *reficere se ex labore* (po trudu); (znamenjuje primernost:) *po*, *poleg*, *vsled: ex sententia* (po volji, po vseči), *ex consuetudine*, *ex praecepto*, *ex merito*, *ex more*, *ex* (vsled) *foedere*, *ex literis* (vsled poročila) *supplicatio decreta est*, *ex usu* (v prid), *ex usu esse* (koristno biti), *e re publica esse* (državi v korist biti), *magna ex parte* (po večem, večji del) itd.
- ex-acerbo** 1. razjeziti, razkačiti: *populum*.
- exactus** 3. gl. *exigo*.
- ex-acuo** 3. *ui*, *ūtum*, izostriti; trop. izpodbadati, razdražiti, dražiti: *irā exacui* (razkačen, razsrjen biti).
- exadversum** i. **exadversus**, *adv.* nasproti; *praep. c. acc.* nasproti, proti.
- ex-aedifico** 1. sezidati, zgraditi, iztesati, tesati: *classem*.
- ex-aequo** 1. izjednačiti s čim, izravnati, učiniti jednako: *urbem solo* (do tal razrušiti), *conditionem utriusque ordinis*, *oris cutem ad speciem levitatis* (polt obraza na videz gladkoti jednako narediti, t. j. na gladko, do golega obriti).
- ex-aestuo** 1. zavreti, vreti, vršeti, kipeti, valiti se: *fundo imo*; izmetati: *purgamenta fretum exaestuāt*; od vročine vreti, žareti, peči se, greti se: *alia fervore solis exaestuant*; vzkipeti, kipeti: *materia e terra exaestuāt*; trop. *dolor intus exaestuāt* (divja, peče koga v srci).
- ex-agito** 1. izganjati; trop. vznemirjati, nadlegovati: *aliquem*, — *bello*; *exagitari*, okoli tiran —, preganjan biti: *a cuncta Graecia*.
- exāmen** (*ex-ago*), *inis*, *n.* roj.
- examīno** 1. (od *examen*, jeziček na vagi) pretehtati, vagati, uvažiti: *aliquid ad certum pondus*.
- exanimis**, *e*, i. **exanimus** 3. brez duše, mrtev.
- exanīmo** 1. obrezdušiti, odd. usmrtiti: *se taxo*; *exanimari*, umreti; *exanimatus* 3. mrtev; pren. oslabiti, zdelati, upehati: *cursu ac lassitudine exanimatus*, *exanimatique* (in zato vsi spehani) *pervenerunt*, *corpus verberibus exanimatum* (truplo od tepenja polumrtno).
- ex-ardesco** 3. *arsi*, *arsum*, užgati se, upaliti se; trop. vneti se: *bellum exardescit*; (strastno) razvneti se, vneti biti: *irā* (od jeze zagori po kom), *cupiditate* (želja se loti. obvzame koga), *hoc dolore exardescere* (= *huius rei dolore exard.*) to peče, razsrdi koga; (absol.) razsrditi se.
- ex-āro** 1. izorati; (na voščeni tablici) napisati, zabiležiti: *notas*.
- ex-aspēro** 1. hrapavo učiniti; razdražiti; raztogotiti: *magis exasperari*.
- ex-audio** 4. *ivi*, *ūtum*, (iz dalje) slišati, (jasno) čuti, — slišati: *clamorem*, *sonum*, *strepitum*, *gemitum*.
- ex-cēdo** 3. *cessi*, *cessum*, iziti, oditi, izstopiti, oddaljiti se, (kraj) zapustiti: *ex convivio* i. *convivio*, *ex civitate*, *ex finibus*, *ex urbe pugnā excedere*

(odstopiti od boja, boj popustiti), *ex proelio* i. *proelio* (bitvo zapustiti), *ex orbe* (izstopiti), *Syraculis* (pobegniti), *insulis* (umakniti se), *litore* (odveslati, odriniti) itd.; oditi, iti kam: *ad deos* (k bogovom), *vitā* ali samo *excedere* (s tega sveta iti, umreti); (o krajih) moleti, dvigati se: *in altius terrae fastigium*; prestopiti, prekoračiti, preseči: *fastigium crepidinis*; trop. *fidem excedere*, verjetnost presegati.

excellens, *tis* (*part.* od *excello*), *adiect.* odlikujoč se, odličen, izvrsten, vrl; *excellenter*, *adv.* izvrstno, vrlo.

ex-cello 3. (*ui*), dvigati se; trop. odlikovati se s čim: *abstinencia, dignitate*.

excelsus 3. visoko štrleč, visok, vzvišan: *cornu, sella multo excelsior*; (po dostojanstvu) visok, vzvišen, odličen: *locus*.

excepto 1. (*intens.* od *excipio*), sprejemati, dvigati: *socios*.

exceptus 3. gl. *excipio*.

excidium, *i, n.* razrušba, razdejanje, uničenje: *urbis*.

excido 3. *cidi, cisum* (*ex-caedo*), izsekati, izrezati: *silvam* (posekati), *portas* (razbiti); trop. odpoditi, pregnati: *terrores*.

excido (*ex-cado*) 3. *cidi*, izpasti; izginiti, miniti: *ab aëro* (s časom poginiti, pozabljen biti).

ex-cieo 2. *civi, citum* (i. *excio* 4. *civi, citum*), izzvati; pozvati, poklicati: *aliquem*; izgnati, spoditi; trop. obuditi, učiniti, provzročiti: *poenitentiam*; *part.* **excitus** 3. razdražen, vznemirjen: *curis*.

excipio (*ex-capio*) 3. *cēpi, ceptum*, izvzeti: *exceptis duobus* (iz-

vzemši dva, razen dveh); ná se vzeti, prevzeti: *has partes*; (prijazno) vjeti: *aliquem manu*; sprejeti: *aliquem ex fuga*; (sovražno) vjeti, uloviti, poloviti, loviti: *fugientes feras, ex fuga dispersos, eos qui anfuferunt in templa, servos in pabulatione, uros*; sprejeti: *seditione excipi*; vjeti, sprejeti: *natantes*; pod streho vzeti, sprejeti, pogostiti: *aliquem benigne, hospitio* (pogostljivo sprejeti); (po vrsti) slediti, nasledovati, nastopiti: *excipit Numam T. Hostilius, clamor excipit* (nastane takoj), *hanc (legionem) cohortes exceperunt* (t. j. stopile so na njeno mesto), *alios alii deinceps excipiunt; vicem excipere* (mesto zavzeti); trop. *invidiam*, nakopati si; (s sluhom) uloviti, sprejeti: *clamorem*; (napade, puščice i. dr. sprejemati, t. j.) odbijati, prenašati, vzdržati: *tela, vim fluminis* (odbijati), *impetus gladiatorum, decessum aestus* (zdržati, zavarovan biti proti).

excisus 3. gl. *excido*.

ex-cito 1. iztirati; (spečega) vzdramiti, vzbuditi: *aliquem tactu, vigiles, excitari clangore anseris, sonitu flammae*; (otrpnenega) oživiti, k življenju obuditi: *torpentem cibi odore*; trop. izpodbuditi, izpodbadati, naganjati: *aliquem ad bellum, ad virtutem, ad laetitiam, praemiis excitari*; izpodbujati, vnemati: *studium*; (o ognji) podkuriti, zanetiti, zažgati: *ignem*; (o poslopjih) zgraditi, postaviti: *turres*.

- excitus** 3. gl. *excio*.
- ex-clāmo** 1. vzklikniti, (za)-kričati, zavpiti.
- ex-clūdo** 3. *si, sum (ex-claudio)*, izključiti, odvrniti: *aliquem Galliā*; zadržati, ovirati, preprečiti, zabraniti, ustaviti komu kaj: *aliquem reditu* (povratek preprečiti komu), *a navigatione excludi*, *tempore exclusus* (zadržan), *a re frumentaria excludere* (dovoz zapreti, ustaviti, presekati).
- ex-cogito** 1. izmisliti: *aliquid ad tuendas urbes, omnia* (vsakoršne reči).
- ex-cōlo** 3. *colui, cultum*, izobraziti, ublažiti: *ingenium*.
- ex-cresco** 3. *ēvi, ētum*, iz-, od-, vzrasti, naraščati, dvigati se (o stavbi): *in altitudinem*.
- ex-crūcio** 1. mučiti, trapiti: *aliquem*.
- excūbiae**, *arum, f.* straženje, straža.
- excubitor**, *ōris, m.* stražar, straža.
- ex-cūbo** 1. *ui, ūtum*, vné ležati: *alienis sedibus* (*abl.* pred tujimi stanišči ležati); stražiti, čuvati: *ante fores* (zlasti v vojaškem govoru): *vigil excubans, in armis excubare*; bdeti, pripravljen biti: *ad subita belli*.
- excultus** 3. gl. *excolo*.
- exculco** 1. (*ex-calco*), izteptati, stlačiti, natlačiti: *terra exculcari*.
- ex-curro** 3. *excurri i. excucurri, excursus*, izdrkati, iztekati; (o kraji) razprostirati se.
- excursio**, *ōnis, f.* (sovražni) napad, naval.

- excusāte**, *adv.* izpričano, z izgovorom: *excusatus aliquid facere* (bolje izpričano, z boljim izgovorom).
- excusatio**, *ōnis, f.* izgovor, izpričanje.
- excūso** 1. izgovarjati: *se de re*.
- excūtio** (*ex-quatio*) 3. *cussi, cussus*, iztresti, iz-, poriniti, zmetati, bacniti: *aliquem de puppi*; pos. iztrgati, oteti iz: *agnam dentibus lupi*; stresti, otresati, izsipati: *arenam*; (o vihri) izliti: *imbrem*; gnati: *sudorem*, t. j. pot delati; stresti: *togae gremium, pallium* (preiskati).
- ex-ēdo** 3. *ēdi, esum*, izjesti; razjedati, izpodjedati, izdolbsti, razrušiti: *molem*; trop. ujedati, uničiti: *naturam*.
- exemplar**, *āris, n.* vzgled, vzor.
- exemplum**, *i, n.* zgled; prepis, posnetek: *ex. in pila incidere*; zgled, vzor, primer: *amoris, exemplum capere ex aliquo* (zgledovati se po kom, vzeti koga za zgled), *exemplum instituere* (pravilo postaviti), *exemplo patris* (po zgledu očetovem), *more et exemplo populi R.*, *ad ceterorum exemplum*, t. j. *ut ceteris exemplum ederet, exempli gratia* (zavoljo primera), *rerum exempla* (dejanjski zgledi), zlasti svarilen zgled, kazen: *supplicii omnia exempla edere* (izvrševati).
- exemptus** 3. gl. *eximo*.
- exentēro** 1. drob vzeti, iztrebiti, trebiti: *leporem*.
- ex-eo** 4. *ii (ivi)*, *itum*, iziti, oditi: *cum canibus, praedatum*; oditi, odhajati, izseliti se, odriniti: *e (de)*

finibus, ex oppido, ex castris, domo (z doma), *ex navi* (izstopiti): odriniti, vzdigniti se, kreniti: *cum nuntio* (takoj po prejetem poročilu), *exercitus exit, in provinciam*; (o ladijah) odriniti, odjadrtati; trop. uiti: *ex ore nihil insolens exiit* (ni izustil); raznašati se, razglašati se: *fama exit* (razide se glas), *in turbam exire* (med ljudi priti); nagniti se kam: *exire in iram* (razjeziti se).

exerceo 2. *cui, citum*, jako gibati, kretati, tirati, goniti: *iumentum*; vaditi, uriti, izuriti: *remiges, copias, iuventutem, se genere pugnae, hoc genere venationis, exerceri* (uriti se); uganjati, delati, opravljati, pečati se s čim: *latrocinia, artes ludicras, mercaturam* (kupčevati); *iudicium exercere* (sodbo delati, soditi), *regna in amicos* (vladarsko oblast rabiti, gospodovati), *vim in aliquem* (silo delati komu); *armare et exercere* (oroženo moč priskrbeti komu ter ga z njo vred za boj uriti).

exercitatio, *ōnis, f.* vajeenje, vaja, bojna vadba; vajenost, izurjenost: *in armis*.

exercitatus 3. (*part.* od *exercito*), (dobro) vajeen, izurjen: *in dicendo, proeliis, in armis, bello*; zelo vznemirjan, — nadlegovan: *regio*.

exercito 1. (*intens.* od *exerceo*), (dobro) vaditi, izuriti.

exercitus, *us, m.* vadba; (voj.) izurjeno krdelo, vojska, armada, vojniki: *exercitum contrahere, cogere*; pos. peštvo,

pešci: *exercitus equitatusque, pedester exercitus*; plur. *exercitus, krdela, trume*.

ex-haurio 4. *si, stum*, izčrpati, izplati: *puteos*; pren. zajemati, iznašati: *terram*; trop. izčrpati (obožati koga), *urbis reliquias*; upehati, zdelati, oslabiti; *part. exhaustus* 3. izčrpan, oslabljen, onemogel, zdelan, truden: *regnum, patria, corpus*; izpraznjen, prazen: *aerarium*.

exheredo 1. od dedine izločiti, izdediniti.

exhibeo (*ex-habeo*) 2. *ui, itum*, podati, pokazati: *iugum plaustrum*; trop. izkazati, naznaniti: *causam belli*; izpustiti: *sonos* (glasiti se); delati, provzročiti: *curam alicui* (opraviti dati komu).

exigo (*ex-ago*) 3. *ēgi, actum*, izgnati, iztirati, pregnati: *in exsilium*; mučiti, nadlegovati: *furiis exigi*; (trop. o času) prebiti, sprovesti, preživeti: *pueritiam, noctem, aestas exacta erat* (minilo je), *ante exactam hiemem* (pred koncem zime); tirjati, zahtevati: *si res aliquid exigunt, ultionem ab aliquo* (maščevati se nad kom); izmeriti po čem: *cultus magis ad luxuriam quam ad magnificentiam exactus* (bolje po potratu nego po sijaji ocenjen).

exigue, *adv.* malo, pičlo.

exiguus 3. majhen, mal, neznamen: *civitas, castra, annis, patrimonium, bellum*; šibek, droben: *corpus*; majhen, slab, malo: *copiae*; malo, kratek: *tempus*.

exiguūtas, ātis, f. malost, majhnota (po meri in številu): *castrorum, pellis, copia-rum* (malo število); kratkost: *temporis*.

exilis, e, tenek, suh, mršav; neznaten, majhen: *locus, res exiles* (majhna sredstva).

exilium, i, n. prebivanje izven domovine (bodi dobrovoljno, bodi za kazen naloženo), izgnanstvo, pregnanstvo.

eximie, adv. izborno, izvenredno, izvrstno, posebno.

eximius 3. izboren, izvenreden, poseben: *opinio, caritas, pulchritudo, velocitas*.

exīmo (*ex-emo*) 3. ēmi, *em(p)tum*, izvzeti, odvzeti: *digito anulum* (prstan s prsta sneti), *de proscriptorum numero* (iz imenika prognancev izbrisati).

exinde (okračeno *exin*), adv. od ondod, od ondi; (o času) potem, potlej.

existimātio, ōnis, f. mnenje, sodba: *vulgi, omnium*; (dober) glas, ime, spoštovanje: *bona*.

existīmo (*ex-aestīmo*) 1. ceniti, čislati, spoštovati: *magni* (visoko); imeti, čislati, šteti, držati za kaj: *se munitos* (za varne se šteti), *satius, gloriosum, aliquem sui similem*; pass. imeti se, čislani biti, veljati: *existimari volebat*; soditi, meniti, misliti: *de aliquo male existimatur*; misliti, meniti, tega mnenja biti (z nasl. acc. c. inf. in z gerund.); pass. (z nom. c. inf.): *qui vivere existimantur* (o katerih se misli, da žive) etc.

existo 3. gl. *exsisto*.

exitīōsus 3. poguben, pogubonosn: *caedes*.

exitium, i, n. izhod; propast, poguba, pogin: *alienum, in exitium ruere, exitio dare* (razrušiti, pokončati).

exitus, us, m. izhajanje, izhod: *omni exitu intercludi*; metonym. izhodišče: *portarum*; trop. izhod, konec: *orationis, vitae* (in samo *exitus alicuius*, smrt); izid, nasledek, uspeh: *rerum, belli, fortunae, victoriae, exitum habere* (slab izid ali konec imeti).

ex-onēro 1. iztovoriti; trop. oprostiti, olajšati: *animum sollicitudine*.

ex-opto 1, želeti si.

ex-ordior 4. *orsus sum*, začeti, započeti: *de aliquo scribere*.

ex-orior 4. *ortus sum*, vzdigniti se: *ex oris Germaniae*; nastati: *bellum exoritur* (se vname).

ex-orno 1. opremiti, prevideti; lepo opraviti, olepšati, nagizdati: *se*.

ex-ōro 1. izprositi, živo prositi: *precibus aliquem* (milo prositi); *precibus exorari* (odvračan biti): *a filii caede*.

ex-pāveo i. **expavesco** 3. *pāvi*, vzbati se, ustrašiti se česa: *elephantos*.

expecto gl. *exsp*.

expēdio 4. *ivi, itum*, razmotati; odt. trop. oprostiti: *aliquem*; *se expedire*, oteti se, rešiti se: *e periculo*; ovir oprostiti: *rem* (odpraviti, rešiti), *rem frumentariam* (dovažanje živeža urediti); pripraviti, prirediti: *legiones* (za boj pripraviti), *arma expedire* (*id.*); part. *expeditus* 3. adiect. neza-

prečen, prost: *receptus*, *iter* (hoden, prost), *motus* (prikladen), *quo expeditiore re frumentaria uteretur* (da bi si tem laglje priskrbel živež); (o osebah) nezaprečen, prost, lahek: *iter patet expedito* (lahkemu pešcu), *quod expeditior erat* (manje nadlegovan, prostejši), *omnibus membris expeditis* (*abl. abs.* na vseh udih prosti); zlasti (o vojaki) brez težke prtljage, pripraven na boj, lahko oborožen: *ad dimicandum*, *manus expedita*, *legiones expeditae* itd., *expediti*, *subst.* lahko oborožene čete: *expediti levis armaturae* (lahkoorožniki). — *expedit*, *impers.* pridi, koristi, ugaja.

expeditio, *ōnis*, *f.* (razvijanje); zlasti vojni pohod, vojna, vojska.

ex-pello 3. *pŭli*, *pulsum*, iztirati, izgnati: *aliquem ex oppido*, *regno domoque*; zlasti izgnati, pregnati: *aliquem patriā, e civitate*; *subst.* *expulsus*, *i, m.* pregnanec; izpoditi, pognati: *inopia adductos in provinciam* (= *efficere, ut adducti inopia in provinciam redirent*); izbiti: *dentes*; trop. iz-, pre-, odgnati: *dubitationem* (odstraniti); *potestate expulsus* (iz oblastništva izpojen).

expendo 3. *di*, *sum*, odvagati za kaj ali s čim: *caput auro*; izplačati, izdati; *expensus*, izplačan: *expensum sumptui ferre* (med stroške zapisati, v razhod staviti, pr. kot izplačano pod rubriko stroškov staviti v račun).

expensus 3. gl. *expendo*.

expergiscor 3. *perrectus sum*, vzbuditi se, prebuditi se. **experimentum**, *i, n.* poskus, izkus: *belli*, vojni poskušaj, *in experimentum* (na poskušnjo); (izkustveni) dokaz: *experimenta dare*.

expĕrior 4. *pertus sum*, izkušati, poskušati, skusiti: *fortunam*, *rei eventum* (čakati); *in aliquo aliquid* (poskusiti na kom), *animum alicuius* (srce skušati); spoznavati: *pietatem*, *hostilem animum*; skusiti, iz izkustva poznati: *supplicia*, *victoriam*, *fretum*; poskusiti, porabiti, upotrebiti: *extremum auxilium* (pripomoček), *remedium*, *omnia* (slehrno), *aliquid legibus* (pravdati se za kaj); *aliquem experiri*, skušati se s kom, meriti se; (*absol.*) poskusiti: *si iterum experiri velint*, *cum se bis expertos dicerent*, *multis bellis experti* (dasi so bili... skušali); zvedeti, spoznati (z odvisn. vpraš.): *expertus sum*, *quantis fugias viribus*; *part. expertus* 3. *adiect.* (*activ.*), izkušen, izveden, vešč; (*pass.*) izkušen, dokazan, znan: *experta crudelitas*.

expers, *tis*, nedeleden, brez česa: *consilii* (nič ne vedoč o osnovi, *opp. particeps consilii*), *virtus sepulcri expers*, *virtutis expers* (bojazljivec), *roboris expers* (brez čvrstosti, onemogel); o s v o b o j e n, prost od: *metus*, *periculi*; nevešč: *litterarum*.

ex-pĕto 3. *ŕvi*, *ŕtum*, poganjati se za čim, dosehati, iskati: *Asiae expetitae admonere* (zače-

tega osvojevanja Asije spominjati): želeči, zahtevati, hoteti.

ex-pio 1. pomiriti, poravnati, popraviti: *incommo-dum virtute, dolorem* (utolažiti).

ex-pleo 2. *ēvi, ētum*, iz-, napolniti: *fossam aggere, cavernas, planitiem equitatu*; trop. dopolniti, nadomestiti: *quod deperierat*; dovršiti, učiniti: *iustam muri altitudinem*; izpolniti, zadovoljiti: *spes omnium*.

explīco 1. *āvi, ātum i. ui, itum*, iz-, razviti, razprostreti: *caudam*; pren. (o prostoru) razprostirati, razkriliti, porazstaviti: *agmen, multitudo navium explicari non potuit*; trop. težav oprostiti: *rem frumentariam* (dovažanje živéža olajšati): razvijati, t. j. (težkega kaj) razlagati, raztolmačiti, razjasniti: *consilia*; pripovedovati, razpravlјati, popisovati: *imperatores* (t. j. njih življenje).

explorātor, *ōris, m.* oglednik, pozvedovalec; zlasti plur. *exploratores*, zasledovalni oddelki, ogledne čete, izposlane, da zemljišče ogledajo, ter pozvedajo, kje da je sovražnik.

exploratus 3. gl. *exploro*.

explōro 1. opraševati, pozvedovati, preiskovati: *rem, quid consilii caperent, omnia explorata habere* (vse dobro znati); zlasti (vojaški) ogledati, oprašati, pozvedeti: *itineras, res, hostium rationes, consilium hostium*, z *de* i. z nasl. relat. stavkom; part. *exploratus* 3. (dozveden);

adiect. dognan, gotov, izvesten: victoria, (prope exploratā victoriā, ker je bila zmaga skoraj gotova), ut exploratā victoriā, pro explorato habere, za gotovo imeti.

ex-pōno 3. *sui, situm*, izložiti; razpostaviti: *copias in collibus*; (iz ladije) izložiti, izkrcati, na suho postaviti: *milites, exercitum ex navibus*; (dete) izpoložiti, t. j. na samotni kraj položiti ter ga osodi prepustiti: *pueros*; trop. razlagati, razkladati, pripovedovati, opisovati, predočiti: *ita, de aliquo, alicui aliquid, his rebus expositis*, in z odvisn. vpraš.; kazati, razvijati, razpravlјati: *aliquid*.

ex-porto 1. iznositi, odnesti: *sua omnia, aliquem clauso vehiculo* (odpelјati).

ex-posco 3. *poposci*, (silno) zahtevati, tirјati: *signum proelii, aliquem* (zahtevati koga, naj ga predado, da bode kaznovan).

expositio, *ōnis, f.* izpoloženje: *infantis*.

expositus 3. gl. *expono*.

exprīmo (*ex-premo*) 3. *pressi, pressum*, iztisniti, iztlačiti, tlačiti: *uvam pedibus* (mastiti); trop. izsiliti, prisiliti kaj iz koga: *honoris coronam, vocem* (izvleči, izpraviti besedo iz koga); (podobo vtisniti v vosek ali kovino, odt. trop.) izraziti, predočiti, opisati: *imaginem consuetudinis*; kvišku potisniti: *agger turres exprimit* (vzdigniti).

exprobratio, *ōnis, f.* očitanije, graja.

exprobro 1. očitati, oponašati: *alicui ignaviam* i. z nasl. *acc. c. inf.*

ex-pugnatio, *ōnis, f.* osvojenje, vzetje z naskokom, osvojitev.

ex-pugno 1. (v boji) premagati, zmagati, obladati: *aliquem, se*; osvojiti, vzeti z naskokom, z orožjem dobiti, pribojevati, izvojevati: *urbes, naves, castellum.*

expulsor, *ōris, m.* preganjalec, iztiralec.

expulsus 3. gl. *expello.*

exquiro (*ex-quaero*) 3. *sīvi, sītum*, izbrati, izpraševati, pozvedeti: *sententias* (vprašati za), *iter.*

ex-satio 1. nasititi: *se sanguine*; trop. zadovoljiti, utolažiti: *odium.*

ex-saturo 1. nasititi, trop. utolažiti: *odium suum.*

ex-scindo 3. *īdi, issum*, izdreti, iztrebiti; podreti, razrušiti: *urbem, vicos.*

ex-sculpo 3. *psi, ptum*, izdolbsti, izstrugati, izbrisati: *versus.*

exsecratio, *ōnis, f.* preklinjanje; zakletev, prisega (s preklinjanjem sebe, ako bi besede ne držal): *gravissima se execratione obstringere* (z najstrašnejšo zakletvijo).

exsecror 1. preklinjati, kleti: *factum, belli pericula*; *execrandus* 3. kletve vreden, mrzek.

exsequiae, *ārum, f.* sprevod, pogreb.

ex-sequor 3. *cūtus sum*, slediti, spremiti; trop. poganjati se za kaj, iskati, tirjati: *ius armis*; izvesti, izvršiti: *aliquid segniter.*

ex-sero 3. *rui, rtum*, (po)moliti, prožiti iz česa: *herba exserit cacumen humo*; razgaliti: *umeros, dextris humeris exsertis* (*ablat. qualitat.*).

exsilium gl. *exilium.*

ex-sisto 3. *stīti*, izstopiti, iziti, izhajati, pomoliti se, pokazati se: *cornu exsistit a media fronte*; trop. pojaviti se, nastati, postati, vzdigniti se, vstati, prikazati se: *repentina vis exsistit, acrior flatus, malacia, aestus, motus, flamma, clamor, controversia*; pokazati se koga, biti: *vindicem —, ultorem exsistere.*

ex-solvo 3. *solvi, solūtum*, razvezati; izplačati, poplačati: *pecuniam.*

ex-sorbeo 2. *ui*, iz-, posrkati, pogoltniti; odnesti: *arbores.*

exspectatio, *ōnis, f.* pričakovanje: *consilii, contra omnium expectationem, expectatione celerius* (hitreje nego se je pričakovalo); nada, želja, radovednost, strah: *omnium, exs. facit silentium.*

ex-specto 1. (izgledati), odt. radoveden biti; čakati (z nasl. *dum, dokler*); *trans.* čakati, počakati, pričakovati koga (česa): *collegas, tempus, auxilia, equites*; (z odvisn. vpraš.) *quid consilii caperent, quid praecipitur*; nadejati se, obetati si: *finem laborum, imperium, secundos proventus, praemia ab aliquo*; fortunam, izpremembe sreče čakati; bati se: *casum, motum*; počakati, dopustiti, ne braniti se: *lenta remedia*; *part. exspectatus* 3. pričakovan: *exspectatam mortem pro dede-*

core habere, imeti za sramoto, počakati, da smrt pride.

ex-spīro 1. izpuhavati, izdihati: *flammam*; zlasti (dušo) izdahnuti, umreti.

ex-spōlio 1. opleniti; odt. odvzeti, pripraviti ob kaj: *aliquem auxilio*.

ex-splendesco 3. dui, zasvetiti izza česa; trop. odlikovati se.

ex-stimūlo 1. razdražiti, izpodbosti.

ex-stinguo 3. *xi*, *netum*, ugasiti, pogasiti, gasiti: *incendium*; *exstingui*, ugasniti: *lux exstinguitur*; trop. zadušiti, zatreti: *seditiones*; pokončati, uničiti: *gloriam*; usmrtiti, umoriti: *Geryonem*, *aliquem omnibus suppliciiis*; *exstingui*, umreti, poginiti: *quo exstincto* (po čegar smrti); *part. exstinctus* 3. mrtev: *dum artus legit exstinctos* (sc. *Absyrti*); *subst. exstincti, orum*, m. mrtveci, mrtvi.

ex-sto 1. (*exto*) (brez perf. i. sup.), ven moleti, štrleti: *solo capite ex aqua* (samo z glavo iznad vode); videti se, nahajati se, biti.

ex-struo 3. *xi*, *ctum*, nagrmatiti, nakopičiti, narediti: *pyram*, *materiam*, *tumulos*, *montes*, *aggerem*; sezidati, zgraditi, (po)staviti: *moenia*, *pilas*, *muri* *altitudo satis exstructa videtur* (zid vidi se dovolj visoko dozidan); *part. exstructus* 3. preskrbljen, ujačen: *viribus*.

exsul gl. *exul*.

exsulto 1. (*intens.* od *ex-salio*), poskakovati; trop. vzigra-

vati, radovati se nad čim: *recenti victoria*; (absol.) od veselja poskakovati, razuzdan biti: *ut neque apud suos exsultasse neque apud victos insultasse videretur* (da se ne bi zdelo, niti da je bil pri svojih prevesel, niti da se je pri zmagancih prevzel; *paronomasia*).

ex-supĕro 1. dvigati se nad kaj; premagati, preobladata, prekositi.

extemplo, *adv.* pri tej priči, mahom, takoj.

ex-surgo 3. *rexi*, *rectum*, vstati, vzdigniti se.

ex-tendo 3. *di*, *tum* i. *sum*, raztegniti, razpenjati, razširiti; *extentus* 3. raztegnen, prostran, širok; širiti, povečati: *civitatem*, *pretium* (povišati).

exter i. **exterus** 3. vnanji, zunanji, inostransk: *gens externa*; *comp. exterior*, zunanji: *hostis* (inostran, nasproti onim, ki so zunaj ozidja), *munitiones exteriores*, *collis exterior* (zunanji hrib, nasproti onemu, ki mesto na njem stoji); *exteriorem ire alicui* (= *latus tegere*), na levi iti vštric koga; *superl. extrĕmus* 3. a) skrajnji, najskrajnji, najviši, največi, zadnji, najzadnji, poslednji: *aetas*, *auxilium*, *pars oppidum*, *terrae*, *extremo bello* (koncem vojne), *extremo tempore* (poslednji čas, napósled), *ad extremas fossas* (konec okopov), *extremi fines* (dežele skrajnji del), *impedimenta* (zadnji del prtljage), *diei tempus* (t. j. večer), *agmen* (zadnja četa), *lingulae* (konci zemskih kosov

ali rtov); *extremum*, *i*, *subst.* konec, kraj: *ab extremis Galliae* (iz najdaljih krajev Gallije); *b*) skrajnji, t. j. najpogibeljnejši, najhujši: *fames, periculum, casus, in extremis suis rebus* (v skrajni nevarnosti), *in extrema spe salutis* (v najhujši zadregi), *in extrema fortuna* (v največi nevarnosti), *extrema mortis condicio* (vse končujoči); *extrema, orum*, *n.* najposlednje, t. j. smrt: *extrema malle*; *ad extremum* (*i. extremo [tempore]*) na posled, slednjič; za skrajnji slučaj: *consilium reservare*.

externus 3. vnanji, zunanji: *bellum, domicilium, externa bona* (posvetno blago); tuj, inostransk: *hostis, rex, dominatio*.

ex-terreo 2. *ui, itum*, prestrašiti, splašiti, strašiti, plašiti: *aliquem metu praesentis mortis*; često *part. exterritus* 3. *aliqua re*.

ex-timesco 3. *mui*, zbiti se česa, bati se: *rem, casum*.

extinguo gl. *exstinguo*.

ex-tollo 3. — — povzdigniti, poviševati, slaviti: *pueritiam, magnitudinem rerum; animos alicui extollere*, osmeliti koga, visoke misli mu obuditi; vzdigati: *caput super totum orbem*.

ex-torqueo 2. *si, tum*, izviti, iztrgati, izmakniti: *hastam e manibus alicui*; izsiliti od koga, prisiliti na kaj, primorati (z nasl. *ut*).

extra, *praep. c. acc.* zunaj: *extra urbem, extra munitiones, extra*

teli iactum (zunaj lučaja), *habere aliquem extra sortem communis periculi* (proti slučaju občne pogibelji varnega vedeti koga); razen, brez: *extra hanc summam erant*.

ex-trāho 3. *xi, ctum*, izvleči: *aliquid*; trop. *se extrahere incolūmem*, oteči se, oprostiti se; iz-, odvesti: *ex hibernaculis*; (čas odlašaje) prebiti, zavláčevati, zatezati: *id (non multum) aetatis extrahi posse* (da se dá odlašaje prebiti).

extrāneus 3. vnanji, zunanji; inostransk, tuj; *subst. extraneus, i, m.* inostranec, tujec.

extrēmus 3. gl. *exter*.

ex-trūdo 3. *si, sum*, izriniti, odriniti: *mare aggere* (morje z nasipom odtisniti); izpečati, prodati: *merces*.

ex-tundo 3. *tūdi, tūsum*, iz-, razbiti, razteptati: *frontem calcibus*.

exul, *ūlis*, *c.* pregnanec, pregnanka.

exūlo 1. pregnanec biti, v pregnanstvu živeti: *exulatum mitti* (v pregnanstvo poslan biti).

exuo 3. *ui, ūtum*, izuti, sleči; odt. upleniti, odvzeti, vzeti komu kaj: *aliquem aliqua re*; zlasti sovražnika prisiliti, da kaj ostavi, odvzeti mu: *aliquem armis, castris, urbibus, impedimentis*.

ex-ūro 3. *ussi, ustum*, izžgati, izpaliti, sežgati, požgati: *oppida*; ožigati, osmoditi, opaliti: *solum fervidum exurit vestigia* (vroča tla opečejo podplate).

F.

Fabella, *ae, f.* mala pripoved, basen.

faber, *bri, m.* vsak trdo tvarino obdelujoč rokodelc; pos. *faber*, kovač; (pri vojski) *fabri*, delavci, katerih je bilo pri vsaki legiji nekoliko, obdelujočih železo in les, načelnik jim je bil *praefectus fabrum*.

Fabiānus 3. Fabijev: *militēs* (t. j. vojaci Fabija Max. Cunctatorja).

Fabius 3. ime rimskega rodú, v katerem se je posebno 306 Fabijev v vojni zoper Vejane poslavilo, ker so se sami in na lastne stroške pod vodstvom consula Fabija vojskovali, toda po zvijači ali, kakor drugi pravijo, po preveliki sili sovražnikov so bili premagani, (H. X, 12). Zlasti se naj omenijo: 1.) *M. Fabius Ambustus*, katerega sinovi so bili kot poslanci poslani k Gallcem, ko so Clusij oblegali, H. X, 15. — 2.) *Caius Fabius (Dorso)*, katerega je Manlij, ko so Galci, Capitolij oblegali, kot najvišega duhovnika na quirinalski grič odposlal, da bi tam daroval, H. X, 17. — 3.) *Quintus Fabius Maximus*, ki je kot consul s P. Decijem zoper Samnite srečno se bojeval, H. X, 19. — 4.) *Quintus Fabius Maximus*, s priimkom *Cunctator*, previdni vojskovodja proti Hannibalu v drugi punski vojni, H. X, 12; XI, 10. — 5.) *Q. Fabius Max. Serviliānus*, consul l. 141., premagalec Viriathov, H. XI, 32. — 6.) *Q. Fabius Max. Aemilia-*

nus Allobrogicus, consul l. 122. pr. Kr., premagal je kot proconsul Arvernijance, Rutence in Allobroge, Caes. I, 45. — 7.) *Caius Fabius*, legat Caesarjev. Premagal je Dumnaca ter ukrotil Carnute in Aremoricane. V državljanski vojni bojeval se je zoper Afranija, C. V, 24; VIII, 2. 7. 37. — 8.) *Lucius Fabius*, hraber stotnik, C. VII, 47.

fabricātio, *ōnis, f.* napravljanje: *navium*.

Fabricius 3. ime rimskega rodú, iz katerega je naj bolj znan: *Caius Fabricius*, premagalec Pyrrha, Samnitov in Lucanov, H. X, 21. 22.

fabrico in **fabricor** 1. napraviti, narediti, izdelovati: *classem* (tesati).

fabŭla, *ae, f.* govorica; pripoved, pravljica: *ut vulgo fabula est* (kakor se sploh pripoveduje), *scelerum priorum fabulae* (bajke o prejšnjih pregrehah, t. j. pravljica o Oedipu); pos. basen, bajka.

fabulōsus 3. pravljisk, basnovit. **facies**, *ei, f.* lice, obraz; zunanja postava, zunanjost: *una*; pos. zunanja podoba človeška: *faciem intueri*; pogled: *miseranda*.

facile, *adv.* lahko, brez težave, *non facile* (težko, jedva); skoro, malo da ne: *animos avertere a bellis*; *facile princeps* (pač gotovo jeden prvih).

facilis, *e, lahek*, zložen, netežaven: *aditus, iter, descensus, facilia ex difficillimis redigere* (največe težave premagati), *faciles motus* (lahko utolačno dušno vznemirjenje), *fa-*

cili manu (z lahkostjo), *facile intellectu* (lahko umeti), *remedium* (po lahko delujoče).

facilitas, *ātis*, *f.* lahkost; (v občevanji z ljudmi) prizanesljivost.

facinus, *ōris*, *n.* (vsako dobro ali zlo) dejanje, čin: *nefarium*, *immane*; pos. zločinstvo, hudodelstvo: *facinus admittere*, *ad facinus impelli*.

facio 3. *fēci*, *factum*, delati, storiti, učiniti (v naj širjem pomenu), tedaj

1.) (najpoprej o zunanji delavnosti), delati = izdelovati, narejati, zidati, staviti: *ratem* (*rates*), *naves*, *scuta ex cortice*, *turres*, *pontem*, *castra* (utaboriti se), *opus* (pečati se s kakim delom), *Palem falce* (izrezati), *coronam* (plesti); napraviti, prirediti: *ignes* (zanetiti), *incendium*, *munitio-nem*; *aratra* (plug, oralo, metonym. za »poljedelstvo iznajti«); delati: *viam*, *iter sibi*; *impetum* (naskočiti), *eruptio-nem* (udariti iz -); *vim facere* (silo rabiti), *sementes facere* (sejati), *significationem* (znamenje dati); narediti, provzročiti: *ignes eadem causa facit*; spisati (*historias*); zložiti (*carmina*); napraviti si, pridobiti: *praedam*, *magnas pecunias ex metallis*; — priskrbeti, dobiti: *summam* (svoto denarja); preteči: *quingenta stadia cursu*.

2.) (o delavnosti, ki provzroči kako dejanje ali kak stan, tedaj:) delati, storiti, opraviti, učiniti, zvršiti itd.: *perfacile est factu*, *aliquid facere in Nervii* (z Nervijani),

optimum factu esse duxerunt (zdelo se jim je najbolje), *quidnam facerent de rebus suis* (kaj bi naj storili v svojem položaji), *bona facere* (dobrote izkazovati), *caedem alicuius facere* (koga usmrtiti), *parricidium* (zvršiti), *mentionem* (omeniti), *verba* (govoriti), *iter* (potovati, iti), *gratulationem* (čestitati), *medicinam alicui* (zdraviti koga), *finem*, *initium*, *moram*, *periculum*, *haec diu faciendo* (s tem, da je dolgo tako počenjal); storiti, skleniti: *pacem*, *amicitiam*, *societatem cum aliquo*; provzročiti, napraviti, nasnovati, vneti: *rebellionem*, *seditionem*, *coniurationem nobilitatis*, *coniurationes*, *bellum*, *bellum alicui* (vojno zoper koga začeti), *pugnam* (biti se), *proelium* (bitko pričeti, udariti se), *proelio facto* (po bitki); *imperata facere* (zvršiti, pokoren biti), *postulata* (izpolniti), *aliquid strenue*; storiti, učiniti, alicui *aliquid*, *iniuriam alicui*; trpeti, imeti: *detrimentum*; dognati: *permutationem captivorum*. — (svečanost) prirediti: *ludos*, *sacra* a. *sacrificium facere* (daritev opraviti, darovati); delati, ugibati, učiniti: *sacrilegium* (svete reči oskrunjati), *mysteria* (skrivna bogočastja obhajati), *de aliquo iudicium* (soditi komu, [toda] *optimum de aliquo facere iudicium*, soditi o kom, sodbo izreči). — pridobiti, dati: *nomen alicui*, *speciem magnae victoriae*. — dati: *alicui copiam frumenti*, *fidem alicui* (*iure iurando*) (varnost dati), *pote-*

statem (priliko), *alicui potestatem captivarum redimendarum* (komu dovoliti odkup vjetih žená), *sui facere potestatem* (dati komu k sebi, prijeti se dati), *senatus consulta in aliquem facta sunt* (starešinstvo je sklepalo ugodno za koga), vzbuditi: *alicui fiduciam sui, fidem* gl. *fides*. — storiti, učiniti (z nasl. *ut*); odt. *imperat. fac*, (z nasl. *conj.*, z *ut* ali bolj pogostoma brez *ut*): *fac sciam*, daj, da zvem. — (z dvojnimi *accus.*) narediti, izvoliti: *aliquem regem, imperatorem, urbem receptaculum suis, heredem* (za dediča postaviti), *domi factus* gl. *fio*; (s kakim prilogom): *aliquem facere cautum, peritissimum, vectigalem, vectigalia deteriora, aliquem certiore facere* (poročiti komu, dati mu na znanje, naznaniti), *reum facere* (tožiti), *missum facere* (izpustiti); (z *adv.*) *palam facere* (objaviti). — v svojo posest a. lastnino kaj dobiti, *pass. posest, lastnina postati* (z *gen. lastnika*): *ditionis suae* (pod svojo oblast spraviti, podvreči si), *ut insula Atheniensium fieret*. — (kako vrednost prisojati) tedaj: spoštovati, ceniti: *aliquem tanti, pluris, plurimi*. — trpeti kaj: *iacturam* (izgubiti, izgubo imeti), *naufragium* (ladija se komu razbije).

3. (*intrans.*) ravnati se, vesti se, obnašati se: *ita, arroganter, male et iniuste, crudeliter, fortiter, mala fide; cum aliquo facere*, s kom potegniti, s kom držati, *facere adversus aliquem* (biti zoper koga, z

nasprotniki potegniti), *deum numen facit cum aliquo* (božja pomoč je s kom).

factio, *ōnis*, *f.* (od *facere cum aliquo*), stranka, (politični) pripadniki, privrženci, pristaši: *factionem comparare, opibus et factionibus paucorum* (plemstva), *factio adversaria*, — *altera*, nasprotniki, protivniki, *sine factione* (brez strankarstva).

factiōsus 3. ki rad dela stranke, da bi se z njimi okoristil, tedaj: kovarsk, rovarsk, vladohlepen.

factum, *i, n.* (od *factus* 3.), storjeno; dejanje, čin, dogodek: *post id factum*; (z *adv.*) *fortiter factum* (hraber čin), *recte factum* (vrlo dejanje), *praeclare f.* (slaven čin).

facultas, *ātis*, *f.* zmožnost, moč, kaj storiti; tedaj duševna moč: *facultates ingenii* (duševne moči, nadarjenost); moč, prilika, priložnost: *rei bene gerendae, dimicandi, cognoscendi, perorandi facultatem dare, habere, facultas datur* (prilika se daje, ponuja), *fugae* (ubežati), *quietis, administrandi, excedendi, praedae faciendae, data facultate* (ker je bila dana prilika), *data facultate itineris faciundi* (ako bi jim bilo dovoljeno...), *facultas moratur fugam*; metonym. zaloga, množina, obilica: *navium, omnium rerum, cuius rei* (opisano nam. *quarum*) *summam facultatem habebant*; časno premoženje (navadno v plur.), imetek, sredstva, pripomočki: *facultatibus carere, non magnis*

facultatibus (ker njih pripomočki niso bili veliki, ker niso veliko premogli), *facultates patriae*; pos. denar, premoženje: *facultates ad largiendum comparare, facultates habere, facultatibus uti*.

facundia, *ae, f.* (zmožnost hitrega in prijetnega govora), prirojena zgovornost, blagorečje.

facundus 3. zgovoren, lepo beseden.

Faesulae, *arum, f.* mesto v Etruriji, zbirališče Catilinovcev.

fagus 3. iz bukovega lesa, bukov.

fagus, *i, f.* bukev.

Falernus (*ager*), Falernska zemlja, Falernsko v Campaniji, slavno po svojem vinu; *Falernus* 3. falernsk: mons.

Falisci, *orum, m.* mesto v Etruriji, navadno *Falerii* imenovano: *Faliscos expugnare*; *Falisci*, prebivalci mesta Faliskov, Fališčani.

fallax, *acis*, prevarljiv, goljufiv: *hamus*.

fallacia, *ae, f.* prevara, goljufija.

fallo 3. *fefelli, falsum*, ukaniti, varati, goljufati, *aliquem, fallendo* (z varanjem), *spes eum fallit, res me fallit* (varam, motim se v tej reči), *opinio eum fefellit* (njegovo dozdevanje je bilo napačno); *incrementum molis eos fefellit* (naraščanja, napravljanja nasipa niso zapazili), *murus fefellit* (zid se je porušil); *pass. falli*, varati se, motiti se; *fallit me*, motim se v kaki reči. — *part. falsus* 3. *adiect.* izmišljen, neresničen: *rumor, suspi-*

cio, indicium, praedicta; napačen, podrinen, nepravi: *rex; subst. falsus, i, m.* lažnjivec, goljuf; *falsum, i, n.* laž.

falso, *adv.* napačno, krivo, po krivem.

falx, falcis, f. srp, kosa: *falce subsecare comas*; pren. vsako srpno podobno orodje, kljuka, klanfa: *falce aliquem vulnerare*; vinjak, nož sploh: *agrestis, saeva*; (v vojaškem jeziku) *falces (murales)* zidoderi (veliki drogi, s srpasto kljuko na konci za rušenje, n. pr. zidovja).

falsus 3. gl. *fallo*.

fāma, *ae, f.* (φῆμη), govorjenje ljudij, govorica, pravljica, glas: *fama divulgatur, perfertur, pervenit, affertur, famae mendacia, famā aliquem accipere*, po govorjenji drugih poznati; (z gen.) *victoriae* (o zmagi), *fama exercitus perlata est; fama exiit* (počil je glas), *f. est* (pravijo, govori se, da) z nasl. *acc. c. inf.*; javno mnenje, dobro ime, dobri glas, slava: *famā nobilis, — celeber, fama rerum gestarum, fama maiorum, famā ferri* (na glasu biti), *de fama dimicare*.

fames, *is, f.* glad, lakota, *famem tolerare, — sustentare, fame debellari, consumi, fame aliquem urgere, fame coactus; abl. famē*.

famīlia, *ae, f.* družina, posli, sluge in robovi: *cum omni pecunia et familia, clamore domini concitatur familia, cogere suam familiam* (= *famulos, servos*); četa, krdelo: *armata*; pren. hiša: *mater familias* (in

mat. familiae), hišna mati, gospodinja; *pater familias* (in *pat. familiae*), hišni oče, gospodar; (kot del rodú) obitelj, rodbina: *antiquissima*, *amplissima*, *domus ac familia* gl. *domus*; vsi sorodniki, rodovina: *regia*.

familiaris, *e*, družinsk, hišen: *res familiaris*, gospodarstvo, imetek, premoženje, *commoda rei familiaris* (lastna korist); — rodbinsk, odt. domač, znan, prijateljsk, navaden: *aditus familiarior*; *subst. familiaris*, *is*, *m.* dober prijatelj, hišni prijatelj, zaupnik: *regis*, *telum familiaris sui* i. t. d.

familiaritas, *atis*, *f.* tesna zveza, zaupno —, tesno prijateljstvo: *in intimam alicuius familiaritatem pervenire* (postati komu najboljši prijatelj), *intima familiaritate alicui coniunctus*.

familiariter, *adv.* po domače, prijateljsko: *uti aliquo familiarissime* (biti komu najboljši prijatelj, v zelo prijateljski zvezi biti s kom).

fanum, *i*, *n.* kraj, posvečen kateremu bogu, svetišče, tempelj (z okrajem vred).

far, *faris*, *n.* pira (najstarejša hrana Rimljanov), (pri pesnikih sploh) žito.

fas, *n.*, *indeclin.*, kar je po božji pravici, božja pravica: *ius vel fas* (človeška ali božja pravica); sploh kar je prav, pristojno, dopuščeno: *fas est*, dopuščeno je (po božjem zakonu), *fas non putare* (imeti za neprav, ne pristojno), *non esse fas Germanos superare*

(nemogoče [po božji volji]); pravica, oblast: *contra fas collegii* (zoper oblast družbe).

fascis, *is*, *m.* zvezek, snopič: *epistolarum*; zlasti v *plur. fascis*, butare šibja, ki so je nosili lictorji pred najvišimi oblastniki, *fasci*.

fastidio 4. *ivi*, *itum*, gabi se mi, gnusi se mi: *si non fastidis* (pri vabilih navaden izraz uljudnosti), če si zadovoljen.

fastidium, *i*, *n.* gnus, zopernost, mržnja.

fastigāte, *adv.* po ševi, ostrmljeno.

fastigātus 3. ostrmljen, navzgor obrnen, dvigajoč se: *collis*.

fastigium, *i*, *n.* vrh, rt; najviši del, vrhunec, višina: *crepidinis*, *operis*, *aquae fastigium* (vodna površina), *fontis fastigium* (višina, na kateri je izpod mestnega zidovja studenec izviral); spodnji konec: *angustiore ad infimum* (spodaj) *fastigio*; zlasti višina, vrhunec, vrh (kot zgornji konec dveh nagnenih postranskih ploskev): *colles pari altitudinis fastigio* (jednake višine, namreč z gričem, na katerem je stala *Alesia*); strmina: *terrae*; trop. višina, vrhunec: *summum mortale* = *mortalium*, *pari fastigio stare* (v jednaki višini); visoki stan, dostojanstvo, čast: *indigna eo fastigio mors*, *aequare amicos fastigio suo*.

fastus 3. *fasti dies*, dnevi, ob katerih je smel praetor (tri besedice *do*, *dico*, *addico* govoriti, torej) soditi, sodnji dnevi, uradni dnevi (*opp. dies nefasti*, ob katerih se ni

smelo soditi); *subst. fasti, ōrum*, m. v koledarji zaznamenovani dnevi, kazalo vseh dnij, koledar.

fatālis, e, po usodi določen, usoden.

fateor 2. *fassus sum*, priznati, izpovedati se.

fatīgo 1. utruditi, spehati: *aliquem*; mučiti, nadlegovati: *fame fatigor* (lakota me grudi), *precibus fatigare aliquem* (s prošnjami nadlegovati), *querelis, osculis*; pren. utruditi: *voce saxa*; (neprestano) dirjati po -: *silvas montesque*; utruditi, izprazniti: *saevitiam*; *part. fatigatus* 3. utrujen, spehan, obnemogel: *aliqua re, vincendo*; vznemirjen: *terrae motibus*; *subst. fatigatus, i, m.* utrujenec.

Fatua, ae, f. žena Faunova.

fatum, i, n. (od *fari*, naznaniti, govoriti), izrek, (posebno o prihodni usodi) božji izrek, tedaj prorokovanje: *vetera Macedoniae fata, fato destinatur alicui regnum*; usoda: *fatum domus, urbis, populi, senectae* (nesrečna starost), *fatum et sors* (usoda in usojeno), zlasti nezgoda; smrt (posebno naravna), določeni konec življenja: *dies fati, fato perire* (naravne smrti umreti), (pri pesnikih večkrat plur. mesto singul.)

fatuor 1. navdihnen biti.

Faunus, i, m. prastar kralj v Latiji (H. X, 1.), vnuk Saturnov.

Faustulus, i, m. pastir albankega kralja Amulija, ki je izpoložena brata Romula in Rema rešil, H. X, 2.

faustus 3. dobrega pomena, ugoden: *parum fausta navis* (nesrečna ladija).

Faustus, i, m. (*L. Cornelius*), sin dictatorja Sulle, zet Pompejev, od Caesarja pri Thapsu ubit, H. XII, 24.

fautor, ōris, m. prijatelj, zaščitnik, pokrovitelj.

fautrix, icis, f. prijateljica, zaščitnica, pokroviteljica.

faux, cis, f. (navadno v plur., v singul. le abl.), gornji oži del požiralnika, potem požiralnik, žrelo, grlo: *fauces elisae*; trop. požrešnost: *fauce improba incitatus*; pren. *fauces*, soteska, klanec; prepad, tokava: *cavi montis*.

faveo 2. *fāvi, fautum*, naklonjen -, nagnen -, dober -, prijazen biti: *alicui, quo favente* (po njega naklonjenosti): pospeševati, podpirati: *alicui, rebus Gallicis* (gallsko reč, t. j. Gallcem biti udan).

favilla, ae, f. tleči pepel; iskra.

favor, ōris, m. udanost, naklonjenost, hvala.

favus, i, m. (meden) sat: *favos* (satovje) *melle complere*.

fax, fācis, f. goreče poleno, plamenica, baklja (iz borovine), zlasti baklja, s katero se je svetilo pri svatbah, svatovska baklja; trop. zažigalo, t. j. vzrok: *certaminum*.

febris, is, f. mrzlica, *febres* (napadi mrzlični).

februo 1. čistiti, *dies februatus*, čistilni dan, Lupercalije (*februa*), praznik, katerega sta Romulus in Remus ustanovila

v čiščenje pastirjev in čred; odt. *mensis Februarius* (čistilni mesec), februar ali svečan (nekdaj poslednji mesec), tako imenovan, ker se je koncem leta zgoraj omenjeni praznik praznoval.

fecialis, *e*, (*fetialis*), fecialsk: *ius* (fecialsko pravo); *subst.* *fecialis*, *is*, *m.* fecial, vojni glasnik, zavezni klicar; *plur.* *feciales*, zbor 20erih duhovnikov v Rimu, ki je imel nalogo, mednarodno pravo varovati, H. XI, 33.

fel, *fellis*, *n.* žolčni mehur; žolč.

felicitas, *ātis*, *f.* sreča (po lastnem prizadevanji, naspr. *fortuna*): *felicite uti* (srečo imeti), *cuius (proelii) tanta felicitas fuit* (uspeh je bil tako srečen); uživanje sreče, srečnost: *prima regni*.

feliciter, *adv.* srečno, s srečnim uspehom: *pugnare, multa agere*; (kot vošilo) srečo dobro! *victoriae Cimbricae Feliciter* (srečo dobro k cimberski zmagi!)

felix, *icis*, plodovit, rodoviten: *ager*; srečonosen, povoljen: *auspicium*; (*pass.*) srečen, osrečen.

femen gl. *femur*.

femina, *ae, f.* (o človeku) ženska, žena, (zaničevalno o moži) baba, mehkužnik: *indignatus tali feminae*; (o živalih) samica.

femur, *ōris in feminis*, *n.* stegno.

fenestra, *ae, f.* okno.

fenum, *i, n.* seno.

fenus, *ōris, n.* oderuštvo; dobiček, obresti.

fera gl. *ferus*.

ferax, *ferācis*, (od *ferre*, roditi) plodonosen, rodoviten: *lini*; absol. *ager, terra*.

fere, *adv.* skoro, malo da ne: *omnes fere*; okoli: *tertia fere vigilia*; precej: *hoc fere est in mediis finibus*; nekako, blizu, menda: *hoc f. differunt*; večinoma, navadno, *non fere*, navadno ne, ne baš.

Feretrius, *i, m.* priimek Jupitra (kateremu je vojskovodja najkрасniši, sovražnemu poveljniku vzeti plen [*spolia opima*] daroval).

ferio 4. (brez perf. in sup.) suniti, udariti, bosti; zadeti, ubiti: *securi ferire* (ob glavo dejati), *fulmina non feriunt unum, saepius feriri*; metonym. *foedus ferire*, zavezo skleniti (ker se je ob taki priliki svinja zaklala).

feritas, *ātis, f.* divjost, neotesanost.

ferme, *adv.* malo da ne, skoro, blizu.

fero, *ferre, tūli, lātum, 1.*) nesti, odnesti, prinesti kam: *epistolam, leporem in Persas, onera, membra* (vlačiti), *opes* (s seboj nositi, – voziti), *manus ad coelum* (roke dvigniti), *ubera lactis* (naproti nesti), *oculos* (oči obračati), *arma ferre posse* (sposoben biti orožje nositi), *arma ferre adversus aliquem* (orožje zoper koga nesti, t. j. bojevati se z njim), *bellum ferre* (vojsko v drugo deželo nesti), *signa* (napotiti se, odpotovati), (medialno) *conspiciens ad se ferentem* (da gre na njega), absol. (o vetru) nesti: *quo ventus ferebat, qua aurae ferunt* (kamor vetrovi nesejo); (*pass.*) *ferri*

zaznamenuje pogostoma močno premikanje in se da različno prelagati: *navis fertur* (plava), *navis (maxima tempestate) fertur* (nevihta drvi, zanese ladijo), *pulvis* (leti, drvi), *undae in sublime feruntur* (vzdigujejo se), *puppe ferri* (jadrati, na ladiji bežati), *per Alpes ferebantur Teutoni* (drli so čez Alpe), *alii aliam in partem ferebantur* (razkropili so se, hiteli so), *Rhenus citatus fertur* (dere); trop. gnan biti: *odio feror* (prevzame, zgrabi me), *omni cogitatione ad aliquid ferri* (vse misli na kaj obrniti). — 2.) dajati, roditi: *glandem, aetas aliquem tulit*. — 3.) trop. nositi, prenašati, trpeti: *laborem, inopiam, casum, dolorem, impetum, exitum, otium, vultum, conspectum alicuius, ferens iniurias* (razžalitve potrpežljivo prenašajoč), *fortunam secundam ferre* (znati srečo prenašati), *aequo animo aliquid ferre, ferendus non est* (neznosen je, ni môči ž njim izhajati): odt. *aliquid indigne ferre* (za zlo vzeti), *graviter rem* (razžaljenega se čutiti zavoljo česa, nevoljen biti, žalostiti se, za malo se mi zdi), *molestae, acerbe, magno (cum) dolore, loco ignominiae* (za zasramovanje imeti), prenesti, strpeti: *aliquem* (s kom izhajati), *non tulit hunc satrapes* (ni mogel ustaviti se mu), *scripta annos ferunt* (trpijo dolgo, trpijo leta in leta); prinesti s seboj, nanesti, zahtevati: *multa ferunt anni, fortuna fert, consuetudo* -, *natura montis fert*. — 4.) odnesti

si, dobiti, prejeti: *fructum, punctum, praemium, repulsam* (propasti), *poenas, responsum, laudem, eandem fortunam* (imeti), *impune iniurias* (brez kazni ostati); zaračunati gl. *expendo*. — 5.) ponuditi: *condicionem* (staviti). — 6.) (ustno prinesti, tedaj) poročati, širiti, obznaniti, praviti, povedati: *ut fert opinio, ferunt* (pravijo); imenovati, imeti za -: *aliquem inventorem*. — 7.) predlagati, nasvetovati: *legem ferre* (kako postaviti državnemu zboru predlagati, postaviti), *aliquid pro ordine (quum, si quid pro altero ordine tulisset, alteri displiciturum videretur*, ker se je bilo bati, da bi ne ugaljal jednemu stanu, ko bi predlagal kaj v korist drugemu); *sententiam ferre* (prav za prav svoj glas [v lonec] nesti, t. j. glasovati), *suffragium* (svoj glas oddati, glasovati). — 8.) = *efferre*, povzdigovati, slaviti: *aliquem laudibus, famā ferri* (na dobrem glasu biti), *nobilis fertur* (slavijo ga). — 9.) prinesti: *opem, auxilium* in *auxilia* (pomoč prinesti, pomagati), *subsidiū, memoriam* (s seboj prinesti).

ferōcia, ae, f. divja srčnost, trdovratnost.

ferociter, adv. srčno, drzno: *ferocius loqui*, predrzno govoriti, prenapeto govoriti.

ferox, *ferōcis*, srčen, drzen, uporen, vojevit, divji.

ferramentum, i, n. železno orodje, železnina.

ferrāria, ae, f. (sc. fodina), železni rudnik.

ferreus 3. železen: *clavus, hamus, manus*; trop. brezsrčen, brez občutka.

ferrum, *i, n.* železo; metonym. vsako železno orodje: *ferrum et ignes pati* (o ranah, ki se izrezujejo ali izžigajo), pos. meč: *ferro (aliquem) aggredi, ferro et igni, ferrum se inflectit* (železna ost), *ferrum extrahere* (sulično ost); = *vo-*mer: *ferro terram sollicitare*.

fertilis, *e*, rodoviten.

fertilitas, *ātis, f.* rodovitnost.

ferus 3. neukročen, divji: *fera bestia* ali samo *fera, ae, f.* (*sc. bestia*), divja zver, ujeda in *ferus, i, m.* določena zver (moškega spola); trop. divji, oduren, trdosrčen, neotesan, sirov, brezčuten.

fervefacio 3. *feci, factum*, raztopiti, razbeliti: *pix fervefacta, iacula*.

ferveo 2. *fervi* in *ferbui*, vreti, kipeti, žariti se; *part. fervens, tis*, vroč, vrel, kipeč: *aestus* (žareč), *glandes, arena*; trop. o tem, kar se živahno dela: *fervet obsidio* (hudo, marljivo oblegajo).

fervidus 3. vrel, vroč, žareč: *arena, solum*.

fervor, *ōris, m.* kipenje; vročina: *solis, trop. iuventae* (mladostni ogenj).

fessus 3. truden, utrujen, spehan: *laboribus, malis*; (o rečeh) *fessum latus*.

festinatio, *ōnis, f.* hitenje, naglica, hitrost; prenagljenje: *festinatione periculum augere*, podviganje, paščenje: *in qua festinatione* (hitra pot, na kateri...); hitenje, t. j. vnetost, živahnost: *ut ea explicem*.

festino 1. hiteti kam: *Romam*; mudi se komu: *aliquid demere, Aegyptum adire*.

festus 3. prazničen, slovesen: *dies festus* (praznik).

fetus, *us, m.* rojenje; metonym. mladič: *capellae* (kozliček).

fibula, *ae, f.* (mesto *figibula* od *figo*), vse, s čimer se dve reči spenjate, zvezujete, posebno (Caes. IV, 17) klin, (kakor Köchly in Rüstov), klanfa (kakor Kraner), povežno bruno (kakor Göler i. dr. menijo) ali (po Napoleonu) lesena spojka, kakoršni ste bili po dve križema na vsaki strani dvojih stebrov.

fitilis, *e*, glinast: *vasa, fulmen* (strela).

fictus 3. gl. *finco*.

fidelis, *e*, zvest, zanesljiv: *servus, opera*.

fideliter, *adv.* zvesto, vestno, pošteno: *administrare* —, *retinere aliquid*.

Fidēnae, *arum, f.* sabinsko mesto v Latiji; odt.

Fidēnas, *ātis*, fidensk: *bellum*; *Fidenates, ium, m.* Fidenjani.

fidens, *tis*, gl. *fido*.

fides, *ei, f.* zaupanje do koga, vera, kredit: *amicorum, diu sine fide esse* (dolgo ne najti zaupanja), *fidem habere alicui* (zaupati komu). — 2.) poštenost, zvestoba, vestnost, vernost: *egregia, in ali erga aliquem, fidem praestare, sine fide* (nezvest), *fidei spectatae* (izkušene zvestobe), *fidei dubiae* (nezanesljiv), *mala fide facere* (brezvestno ravnati), *praecipua fide esse* (posebno zvest biti), *metus me in fide tenet* (obdrži me zvestega), *in*

fide manere, *in fide atque amicitia alicuius esse* (biti komu zvest prijatelj), *fidem laedere* (dolžno zvestobo prelomiti), *amicitiae fidem praestare* (prijateljsko zvestobo izkazati), *a fide deficere* (izneveriti se), *non melioris fidei esse* (nič bolj zvesto ne ravnati), *utilitate amicitias non fide colere* (prijateljstvo gojiti zavoljo koristi a ne z zvestim srcem), *summa fide aliquid restituere* (z največjo vestnostjo, pošteno vrniti). — 3.) obljuba, (dana) beseda: *pacis, fidem alicui dare* (besedo dati), *fidemolvere* (biti mož beseda, izpolniti obljubo), *fidem interponere* (svojo besedo zastaviti), *fidem servare de aliqua re* (biti mož beseda v kaki reči), *per fidem* (po dani besedi); posebno slovesna ali prisežena obljuba, prisega: *fide data atque accepta* (po vzajemni obljudi, prisegi), *fidem conservare, fidem amittere* (prisego prelomiti), *fide confirmare* (s prisego potrditi); obljuba varstva, varnost, varščina: *fidem alicui facere iure iurando* (s prisego komu varnost obljuditi), *fide data* (obljubivši varno spremstvo), *fidem alicuius invocare, implorare, in fidem accipere ali recipere* (v svoje varstvo vzeti), *fidem alicuius sequi* (podvreči se komu upaje na njega varstvo), *se suaque fidei alicuius permittere, in fide alicuius esse* (pod varstvom biti), *in fidem alicuius venire*. — 4.) vera, vernost: *fidem alicui habere* (verovati komu), *alicui rei fidem habere*

(verovati, verjeti kaj), *fidem facere* (storiti, da se veruje): *adesse Caesarem; fidem facere alicui rei* (kako stvar verjetno storiti), *fidei faciundae causa* (da bi se verovalo, v uverjenje), *ita primum fides inopiae facta est* (tako še le so se uverili o revščini), *oraculi fides* (verjetnost); *ultra fidem* (brez vse verjetnosti); gotovost, zanesljivost.

fides a. *fidis, is*, nav. plur. *fides ium*, f. struna kakega glasbenega orodja; metonym. strunsko glasbilo (lira); sviranje, brenkanje na strune.

fido 3. *fiſus sum*, zaupati, zaupanje imeti do česa. zanašati se: *victoriā, loco; part. fidens, tis, adiect. brez strahū, srčen: fidenti animo* (z zaupljivim srcem, ves zaupljiv).

fiducia, ae, f. zaupanje, zanašanje: *sui, quorum fiduciā* (na katere se zanašaje), *fiduciā praesidii* (zanašaje se na stražo), *loci* (na kraj), *fiducia virium, urbis capiendae, nimia regno potiundi*.

fīdus 3. zvest, pošten, zanesljiv: *servus*; zvest, udan: *alicui*; pošten: *pax*.

figlīnus 3. lončarsk: *ars* (lončarstvo).

figo 3. *xi, xum*, pripeti, pribiti, privesiti: *opus* (= *nidum*) *sub trabe*; obesiti, natakniti: *tropaea in montibus*; prebosti, ubiti: *animalia*.

figūlus, i, m. lončar.

figūra, ae, f. podoba: *navium, cervi, venusta f.* (prijetna zunanost).

filius, *i*, *m*. sin.

filia, *ae*, *f*. hči.

filum, *i*, *n*. nit, pos. življenja nit, plur. *fila*, preja (Park, t. j. usoda).

findo 3. *fīdi*, *fissum*, kalati, cepiti, razkrojiti: *terram aratro* (preorati).

fingo 3. *finxi*, *fictum*, ustvarjati, upodobiti, napraviti, odt. trop. misliti si: *omnia maiora*; domišljati si, predstavljati si: *novas religiones ex loco* (zavoljo kraja nove vražne misli imeti), (absol.) *si fingere vellet*; izmisliti si, hliniti: *venandi studium*; trop. ustvarjati, izobraževati: *fortunam*, se (sam sebi biti izobraževalec); part. *fictus*, izmišljen, izlagan: *ad voluntatem* (po želji) *ficta respondere*; hliniti: *gratiam*, *vultum* (obraz delati, kakor da bi se ne bal).

finio 4. *ivi*, *itum*, v meje okleniti, omejiti, mejo delati: *Rhenus finit aliquid, imperium Oceano ultimoque oriente finire* (Ocean in skrajnji vzhod državi za meje postaviti); pren. določiti: *legibus aetatem, spatia temporis numero noctium, latitudinem silvae*; končati, skleniti: *vitam*; *regnum finitur* (jemplje konec), *Carthago finita est* (Karthágine je konec).

finis, *is*, *m*. meja, *quem ad finem* (do kod[er]), plur. *fines*, meje: *imperii*, *regni*; metonym. *fines*, dežela, zemlja, svet: *angusti, lati, primi, extremi, per (in) fines, ex finibus, de finibus exire, finibus migrare* (seliti se iz dežele); trop. meja, mera, *ad eum finem, quoad*

(tako daleč, kakor); pren. konec: *imperii, discordiarum, laborum, finem accipere* (konec najti), *finem facere alicuius rei*, konec storiti čemu, končati kaj: *vitae, tyrannidis, loquendi; oppugnandi* (oblego), *bellandi* (nehati vojskovati se), *orandi* (nehati prositi), (z dat.) *iniuriis* (nehati krivico delati); namen, smoter, svrha.

finitimus 3. obližen, sosed: *locus, provincia, civitas; subst. finitimi, orum, m. mejaši*, sosedna ljudstva: *finitimos vincere, finitimis bellum inferre*; (z dat.) *Allobrogibus, Belgis, regno*.

fio, *fiēri*, *factus sum*, postati, nastati: *fluctus fiunt*; pren. prigoditi se, zgoditi se: *his rebus fiebat, ut* (tako se je zgodilo, da), *quarum rerum nihil fit* (nič kaj takega), *quo factum est* (zato, tako se je zgodilo), *quo facto* (po tem, vsled tega), *fieri nequit* (ne more se zgoditi, ni mogoče), *id fieri potest* (to je mogoče); (kot pass. k *facere*) storiti se (mnogokrat kakor *facio* opisuje kak pojem): *significatio fiat = significetur, fit caedes*, prim. *caedem facere, fit gratulatio* (čestitajo si), *fit fuga* (bežijo); *fit pons, impetus, proelium fit* (bitka se bije), *pax fit* (sklene se), *quantus sumtus fit* (kolikor se potroši), *ostendit quid fieri velit* (kar želi, da se stori, dà ukaze), *quid vellet his fieri* (kaj bi se jim naj storilo), *insidiae alicui fiunt* (zalezujejo koga), *missum fieri* (odpuščen biti), *certior fio* (poroča se mi, daje se mi na znanje), *alacriorem*

fieri (odločnejši postati), *stipendiarium fieri* (postati dolžen davek plačevati, obdačiti se), (*fieri* z gen., gl. *facio*); za kaj postavljen -, izvoljen biti: *consulem, praetorem fieri*; *domi factus* (odrejen, t. j. v to, kar bi moral biti); cenjen biti: *pluris*.

firmitas, *ātis*, *f.* trdnost, moč: *corporis*.

firmiter, *adv.* trdno: *insistere* (trdno se postaviti).

firmitudo, *inis*, *f.* trdnost, trpežnost: *navium, operis*.

firmitudo 1. utrditi: *locum munitioibus, moenia*; utrditi, trpežno storiti kaj: *foedus, regnum*; pogum utrditi, krepiti, krepčati, hrabriti, obodriti, ojunačiti: *suos, animos*; zagotoviti si, (v zvestobi in pokorščini) utrditi: *civitates obsidibus*; zagotoviti (z nasl. *acc. c. inf.*)

firmus 3. trden, močen: *catena, trunci firmis ramis* (*abl. qual.* z močnimi vejami); pren. trden, krepek, čvrst: *vires, civitas, populus, praesidium, cohortes ad dimicandum, pars hostium minime firma*; zvest, stanoviten: *amici*; zanesljiv, sposoben: *copiae*.

fiscus, *i*, *m.* jerbas, košarica; blagajnica.

fistūca, *ae*, *f.* orodje za zabijanje kolov, zabijač, bat.

fistūla, *ae*, *f.* cev, zato o votlinah ali duplih: *cavernae fistulaeque* (votline in prehodi); pren. pastirska piščalka (iz več po dolgosti in debelosti vrstečih se cevij, grška σούρις),

sploh piščalka. — 2.) pijavka (neko ule).

Flaccus gl. *Fulvius*.

flagellum, *i*, *n.* bič.

flagitium, *i*, *n.* (silno zahtevanje); sramoten čin, sramota, grdoba.

flagito 1. (silno) zahtevati, tirjati: *frumentum Haeduos* (od Haeduancev žito tirjati), *ius civitatis sibi, aquam, stipendia* (kot dolžnost zahtevati).

flagro 1. goreti, plamteti; trop. goreti: *cupiditate pugnandi, - audiendi*.

Flamen, *inis*, *m.* flamen, posebni duhovnik, t. j. duhovnik posameznega boga (Jupitra, Marta itd.)

Flaminīus, *i*, *m.* *Quintius* ali *Quinctius Fl.*, rimski vojskovodja, ki je zmagal macedonskega kralja Philippa v bitvi pri Kynoskephalah l. 197. pr. Kr. in l. 195. samosilnika spartanskega Nabida. Leta 183. poslalo ga je starešinstvo k Prusiji v Bithynijo, da bi mu ta izročil Hannibala, H. XI, 19. 27.

Flaminius, *i*, *m.* (*Caius Flaccus*), rimski consul, od Hannibala l. 217. pr. Kr. pri Trasimenskem jezeru pobit, H. XI, 10.

flamma, *ae*, *f.* plamen, goreč ogenj, požar; poet. strela.

flātus, *us*, *m.* pihanje, piš: *ventorum*.

flāvus 3. rumen, plavolas.

flebilis, *e*, objokovanja vreden, žalosten: *ululatus, principium*.

flecto 3. *xi, xum*, skloniti, pripogniti: *ramum*; pren. *nervi flectuntur* (oslabijo); trop. izpreobrniti: *iram ad mitius*; kretati, obračati:

equos, lumina = *oculos, iter flectere* (po drugi poti jo udariti, na drugo pot kreniti), *silva se flectit sinistrorsus* (obrne se na levo).

fleo 2. *ēvi, ētum*, jokati; *trans.* objokovati: *aliquem*.

flētus, *us, m.* jok, plakanje: *fletu omnia complere, magno fletu* (zelo jokaje), *plur. fletus*, jokanje (več oseb), *fletibus aquas augere* (s solzami).

flexus, *us, m.* pregib, ovinek, obrat.

flo 1. pihati, veti.

Florentia, *ae, f.* mesto v Etruriji (zd. Firenze).

floreo 2. *ui*, cvesti: *omnia florent*; trop. (o osebah) v jako ugodnih razmerah biti; svetiti se, sloveti, odlikovati se: *gloriā, famā iustitiae*; (o kakem ljudstvu) mogočen biti; (o rečeh) cvesti, lepo se razvijati: *res Romana floruit*; odlikovati se: *proventu virorum*; *part. florens, tis, adiect.* cvetoč, sijajen: *civitas, status, florentissimis rebus* (*abl. abs.* dasi so bile njih državne razmere sijajne); (o osebah) mogočen, zelo vpliven: *adolescens, florentes* (mogočneži, mogotci); odličen, ugleden: *ingenio* (po nadarjenosti) *florentissimus*.

flos, *flōris, m.* cvet, cvetica: *vernus, flores coroneaeque* (venci iz cvetic); *pren. flos aetatis*, najlepša leta, mladostna čvrstost.

fluctus, *us, m.* tok, val, valovje; trop. *fluctus civiles*, državljanske, domače nevihte.

flumen, *inis, n.* tekoča voda, tok: *flumine adverso* (toku nasproti,

po reki navzgor), *flumine secundo* (po reki navzdol); reka: *perpetuum* (vedno tekoča reka).

fluo 3. *xi, xum*, teči; trop. izginiti, miniti: *cuncta fluunt* (vse mine).

fluvius, *i, m.* reka.

fluxus, *us, m.* tok: *sanguinis* (izguba krvi).

focus, *i, m.* ognjišče: *patrius*; *pren.* ognjišče = dom, posestvo: *laribus ac focis exulare*, od svojih Larov in svojega ognjišča ločen v pregnanstvu živeti, t. j. ločen od svojega doma in posestva.

fodio 3. *fōdi, fossum*, (iz)kopati: *specus in montibus, scrobem, portum*.

foede, *adv.* grdo; grozno, sramotno: *vinci*.

foederātus 3. združen, zavezen, *subst.* zaveznik.

foedo 1. pokaziti; trop. oskruniti: *victoriam parricidio*.

1. **foedus** 3. *grd*, umazan: *ungula*; *pos.* (v moralnem oziru) *grd*, gnusen, sramoten, grozen: *fuga, spectaculum, tempestas, laceratio, exemplum, diem laetitiae destinatum* (*luctu funeris*) *foedum facere* (dan veselju namenjen ognusiti).

2. **foedus**, *ēris, n.* zaveza, zveza, pogodba: *foedus firmare*, – *rumpere*, – *percutere*; *foedera* (zveze) *studii*.

folium, *i, n.* list.

fomentum, *i, n.* (gorka) obveza, obkladek, blažilo.

fons, *tis, m.* studenec, vir.

foras, *adv.* ven.

forensis, *e*, kar spada k trgu, kar je na trgu; kar spada na *forum* (kot sodišče), sodnijsk:

opera, poslovanje pri sodnji (H. III, 8 po rimskih razmerah posneto, ker so se vršile v Rimu na velikem trgu [*forum*] sodnijske obravnave).

1. **foris**, *is*, *f.* duri; *plur. fores*, vrata (z dvema vratnicama); pren. vrata, vhod.

2. **foris**, *adv.* zunaj, pred durmi; zunaj (kakega kraja).

forma, *ae, f.* obris, podoba, oblika: *navium, cornuum, muri, falcium*; pos. lepa (dopadljiva) postava, lepota, krasota: *formā vincere, si tibi formam natura negat, formae pulchritudo, formam alicuius cognoscere* (koga po obrazu ali osebno spoznati); podoba, lik: *formas in pulvere describere* (mathematične podobe risati), *f. condendae urbis* (črtež).

Formiae, *arum, f.* mesto Auruncanov na obrežji Latija, H. X, 20.

formīca, *ae, f.* mravlja.

1. **formīdo** 1. bati se, strah-, groza me je česa; *aquae formidatae*, steklina.

formīdo, *inis, f.* strah, groza.

formo 1. (kako snov) upodobiti, obraziti; trop. osnovati, uravnati, urediti: *statum rei p., - praesentium rerum, urbem alicui tradere formandam* (mesto izročiti komu, da je uredi); (po uku) likati, poučevati, izobraževati, navaditi: *populum in obsequia principum* (pokornosti do državnih glavarjev), *ingenia legibus* (likati); narediti: *consilium in futura* (načrt izdelati).

formōsus 3. (*forma*), lepe rasti, - postave, lep.

fors, *tis, f.* naključje, naključba; *abl. forte* kot *adv.* slučajno, prav, ravno; morda, morebiti, *si forte* (ako morda); (kot boginja) *Fors*, Naključba, bog. naključbe.

forsitan, *adv.* morebiti, morda.

forte gl. *fors*.

fortis, *e*, krepek: *forti animo* (s krepko dušo), pogumen, hraber, vrl, srčen, *manu fortis* (junašk); značajan, možat.

fortiter, *adv.* pogumno, hrabro, vrlo: *pugnare, facere, fortiter venari* (dober lovec biti).

fortitūdo, *inis, f.* hrabrost, srčnost.

fortuito, *adv.* slučajno, po naključbi.

fortuitus 3. kar se slučajno ali po naključbi primeri, slučajen: *incendium*.

fortūna, *ae, f.* (slučajna) usoda, naključje, slučaj, sreča: *prospera* ali *secunda* (sreča, srečne razmere), *adversa* (nesreča), *fortuna belli* (vojna sreča), *fortuna ictum regit* (slučaj), *fortunā offensum* (ki ga je slučajno zadel), *fortuna commutatur* (sreča se obrača), *fortunam tentare, - experiri, res habet fortunam* (ima uspeh), tedaj tudi nezgoda, nesreča: *eandem fortunam ferre, fortuna proelii percussus*. — 2.) usoda, položaj: *melior, extrema, misera, gravis, non simplici fortuna* (ne jednotne usode, t. j. *et secunda et adversa fortuna*); *plur. suis fortunis desperare* (o svojem položaji obupati), *de exitu fortu-*

narum consultare, fortunae civitatis, exercitus; pos. srečni položaj, sreča: a fortuna deseri, pristina comprobat hominis consilium fortuna (sreča potrdi [po uspehu] njegov namen), *fortuna multum potest, fuit magnae fortunae* (velika sreča je bila); metonym. premoženjske razmere, (pos. v plur.) premoženje, imovina, blago: *in utraque fortuna; fortunas alicui credere, consumere, conflagrare, huc conferre, fortunis suis consulere; (pooseb.) Fortuna, boginja sreče.*

fortūno 1. osrečiti, obdarovati.

fortunātus 3. osrečen; pos. premožen, bogat, imovit.

forum, *i, n.* trg, tržišče, javen prostor, forum, pos. rimski forum, veliki trg v Rimu: *in foro esse*, na forum hoditi (t. j. pri sodnijskih obravnavah, ki so se tam vršile, bivati in se tako pripravljati za govornika in za državnika), *de foro decedere*, forum, t. j. javno življenje pustiti.

fossa, *ae, f.* jarek, rov: *fossam ducere* (izkopati), *deprimere* (uglobiti, globokeje izkopati), *perducere, obducere, fossas complere, priores fossae.*

fossor, *ōris, m.* kopač.

fovea, *ae, f.* jama.

foveo 2. *fōvi, fōtum*, greti, ogrevati.

fractus 3. gl. *frango*.

fragilis, *e*, krhek, prhek: *terra* (prst); minljiv, nestanovit, opotočen: *vita, bonum, fortuna.*

fragmen, *inis, n.* odlomek: *subsellii, fragmen rami* (odlomljena veja).

fragor, *ōris, m.* polom; (vsled tega nastajajoči) ropot, pokanje, bobnenje.

frāgum, *i, n.* jagoda.

frango 3. *frēgi, fractum*, lomiti, od-, polomiti: *ramum, naves franguntur* (se razbijejo); trop. podreti: *fortuna frangitur*; oslabiti: *vires, proeliis frangi*; ukrotiti, ponižati, popariti: *aliquem adventu suo*; pobiti, potreti: *animos, animum alicuius*; *frangi*, srce izgubiti, potrti biti: *bellis, malis.*

frater, *tris, m.* brat: tudi kot častno ime zaveznikov.

fraternus 3. bratovsk: *contentio, sanguis, amor* (ljubezen do brata).

fratricida, *ae, m.* bratov morilec, bratomorec.

fraudo 1. goljufati, ukaniti, prevariti (koga pri čem): *stipendio aliquem, socios portione praedae*; prikratiti, izpodbiti, koga ob kaj pripraviti: *nuptias.*

fraudulentus 3. prevarljiv, goljufiv.

fraus, *dis, f.* prevara, goljufija, zvijača: *intestinalis, fraude aliquem morari, fraus insidiarum* (prekanjen, skriven napad), *latronis fraus* (razbojniška prekanjenost), *civilis* (prekanjenost someščanov), *fraude decipi, per fraudem* (po goljufiji, zakotno).

Fregellae, *ārum, f.* mesto volščansko v Latiji (zd. *Ceprano*), H. XI, 8.

fremītus, *us, m.* zamolklo bučanje, ropot, šum.

- fremo** 3. *ui, itum, mrmrati*; (o vetrovih) bučati, šumeti.
- freno** 1. brzdati: *dracones*; trop. krotiti, pokoriti.
- frenum**, *i, n.* (*plur. freni in frena*), uzda, vajet, žvala.
- frequens, tis**, mnogoštevilen, mnogobrojen: *undique frequentes conveniunt, conventus frequens, quam frequentissimi* (kolikor mogoče veliko jih); mnogokrat, pogost: *frequentibus armis* (po mnogih bojih).
- frequenter**, *adv.* pogostoma, mnogobrojno; mnogokrat.
- frequentia**, *ae, f.* veliko število, množica (ljudstva): *incolarum, totius Italiae*; velika množica navzočnih, mnogobrojna skupščina; vrenje, stiska: *vulgi*.
- frequentio** 1. pogostoma obiskovati: *urbem*.
- fretum**, *i, n.* morska ožina, preliv; sploh morje (pos. poet.).
- fretus** 3. zanašajoč se, zapajoč v: *numero copiarum, praesidio*; (v slabem zmislu) prevzet, zaradi -: *opulentia*.
- frigidus** 3. hladen, mrzel, studen: *aqua, anguis, locis frigidissimis* (*abl. abs.* dasi je podnebje dežele prav mrzlo).
- frigus**, *oris, n.* mraz; *plur. frigora*, mrazovi, *frigora amare*; dolgotrajen mraz, mrzlo podnebje: *propter frigora, f. remissiora, frigora atque aestus*.
1. **frons**, *dis, f.* perje, listje, *rami vestiti fronde* (veje z listjem); vejevje: *fronde operire domum*.

2. **frons, tis, f.** čelo; metonym. sprednja stran, lice: *pontis, montis, a frontibus* (spredaj, pred seboj), *in frontem* (navzpred, proti sprednji strani).
- fructuosus** 3. rodovit, plodovit: *locus*; koristen, kar nese dobiček.
- fructus, us, m.** dobiček, pridelek, sad: *fructus emittere* (poljske pridelke izgubiti), *fructus ferre* (sad roditi), *fructum servare*; *pecuniae fructus*, obresti, dohodki; trop. sad, dobiček, plača: *fructum victoriae percipere, haud modicam fructum ferre, fructus dimicationum*; užitek: *fructum capere oculis ex aliqua re* (svoje oči pasti na čem).
- frugalitas, atis, f.** redno -, pametno vedenje, pos. v uživanji; tedaj zmernost.
- fruges** gl. *frux*.
- frugifer** 3. plodonosen, rodovit.
- frumentarius** 3. kar zadeva žito, žiten: *loca* (kraj rodovitni žita), *inopia* (pomanjkanje žita), *res frumentaria* (žitarstvo, žito, živež, hrana), *rei frumentariae commeatusque causa* (zavoljo žita in drugih potrebščin za vojsko); *subst. frumentarii*, žitarji.
- frumentatio, onis, f.** priskrbovanje -, dovažanje žita: *frumentationes observare* gl. *pabulatio*.
- frumentor** 1. žito -, živež priskrbovati, po živež iti.
- frumentum, i, n.** žito, večkrat *plur. frumenta*, žita, žitne vrste, poljski pridelki.

fruor 3. *frūitus* ali *fructus* sum, uživati; *aliqua re, aliquo* (občevati s kom).

frustra, *adv.* brezuspešno, zastonj.

frustratio, *ōnis, f.* prevara, slepljenje, mamljenje, prazna beseda: *variis frustrationibus differri*; zatézanje, odlašanje, obotavljanje.

frustror 1. (v pričakovanji) prevariti, ukaniti, goljufati: *aliquem, se frustrari* (ukaniti se, škodovati si); tudi *frustro* 1. (pa redko), *odt. variis dilationibus frustrari* gl. *dilatio*.

frustum, *i, n.* kos, košček.

frutex, *icis, m.* grm.

frux, *frugis, f.* sad, pos. poljski pridelek; metonym. *fruges legentur*, t. j. knjige o poljedelstvu (*Georgica*).

Fufidius, *i, m.* privrženec Sullin, H. XII, 13.

fuga, *ae, f.* beg: *fugā salutem petere* (v begu rešitev iskati), *in fugam conicere, - convertere* (v beg pognati); *fugam sistere* (beg ustaviti, - zadrževati), *fugā se recipere ad aliquem* itd.

fugax, *ācis, ubežen, begoč*, minljiv.

fugio 3. *fūgi, fugitum*, bežati, ubežati, uiti, pobegniti: *in provinciam, in omnes partes, ex ipsa caede* in absol.; pren. bežati, miniti; *trans.* bežati pred kom, ogibati se koga ali česa: *feras cursu, rei p. procurationem, conspectum alicuius*; trop. *hoc me non fugit*, to mi ni neznano, dobro vem.

fugitivus 3. ubežen: *fugitivae reliquiae*; *subst.* ubežni suženj, begún: *per fugitivos*.

fugo 1. poditi, v beg pognati: *copias alicuius, equitatum*; zapoditi, izpoditi, odpoditi: *proxima quaeque, aliquem sede Romana* (iz domačije rimske); odvracati, odbijati: *mole fugantur aquae*.

fulgeo 2. *si, (sum)*, bleščati (se), lesketati: *acies auro argentoque fulgens*; svetiti se, bleščati (se): *Palatia fulgent*; trop. odlikovati se: *indoles virtutis in adolescentulo fulget*.

fulgor, *ōris, m.* lesk, bliščoba: *solis*.

fulmen, *inis, m.* blisk, strela.

fulmineus 3. k blisku spadajoč, bleščeč, lesketajoč: *dens*.

Fulvia, *ae, f.* 1.) slaboglasna ženska v Rimu, ki je Ciceronu Catilinovo zaroto razodela, H. XII, 20. — 2.) žena M. Antonija.

Fulvius, *i, m.* 1.) *Q. Ful. Flaccus*, consul z Appijem Cl. Pulchrum, poveljnik zoper Hannibala, da bi Capuo in druga odpadša mesta zopet pridobil, H. XI, 14. — 2.) *Ful. Flaccus*, triumvir za odpeljanje neke naselbine, tovariš Tiberiju Gracchu, H. XII, 5.

fulvus 3. rumen: *aurum*.

fumo 1. kaditi se.

fumus, *i, m.* dim, sopar: (*incendiorum*) *fumi* (dimovi), *fumos componere* (dim delati, kaditi).

funālis, *e, iz vervij*; tedaj *funale, is, n.* verv (na prači); (bolj pogostoma) voščena baklja: *funalia praeferre*.

funda, *ae, f.* remen za pračo, prača, gl. tudi *librilis*.

fundamentum, *i, n.* temelj: *fundamentum labitur, a fundamentis* (od [do] dna, do kraja),

fundamenta muri; trop. *fundamenta iacere orbis imperii* (svetovno oblast utemeljiti).

funditor, *ōris*, *m.* pračnik (kot vojak lažjega orožja).

funditus, *adv.* iz temelja, iz dna, do dna, po vsem.

1. **fundo** 1. temelj položiti čemu, ustanoviti.

2. **fundo** 3. *fūdi*, *fūsum*, liti, točiti, pretakati: *lacrimas*, *sanguinem*; pren. vreči, metati: *picem*; (o množici) zapoditi, razbiti, premagati: *copias*, *exercitum*, *fundere et fugare* (do kraja premagati); širiti, razširiti: *navis incendium fundit*.

fundus, *i*, *m.* dno: *maris*, *inimum fundum*; polje, zemljišče, kmetija: *domus et fundus*, *fundos aequaliter dividere*.

funestus 3. poln mrličev, krvav, z mnogo krvjo dobljen: *victoria*; nesrečen, žalosten: *tempus*.

fungor 3. *functus sum*, opravljati, vršiti: *munere fungi* (službo opravljati, imeti službo), *praeturā* (za praetorja biti), *regno* (kraljevati), *stipendio ali officio* (služiti v vojski, v vojski biti), *servorum munere* (robovati), *voto fungi* (obljubo izpolniti), *more barbarorum* (barbare posnemati); (starinsko) z acc.: *munus*.

funis, *is*, *m.* vrv.

funus, *ēris*, *n.* mrlič, mrtvo truplo: *funus alicuius videre* (videti koga mrtvega), *reliquiae funerum*; sprevod, pogreb: *honestum*, *amplo funere efferri* (imeti lep pogreb), *iusta funera* (dostojen pogreb), *su-*

prema funera (poslednja čast pogreba); smrt: *maestus a funere alterius* (žalosten zavoljo smrti drugega).

fur, *fūris*, *m.* tat.

furca, *ae*, *f.* vile (z dvema rogljema), v pregovoru: *naturam expellere furca* (naravo siloma odganjati).

furcula, *ae*, *f.* rogovilasta podpora: *Furculae Caudinae*, dve rogovilasti visoki soteski blizu Caudija, Caudinski soteski, v katerih so Samnitje l. 434. (po ust. Rima) rimsko vojsko zajeli.

fūria, *ae*, *f.* besnost; (poosebljene kot boginje) *Furiae*, *Furije* (*Alecto*, *Megaera* in *Tisiphone*), maščevalke zlodejstev, ki trpinčijo in vznemirjajo vedno duše zločincev, posebno morilcev roditeljev in sorodnikov (poosebljena huda vest); rimski pesniki je opisujejo kot žene z bakljami, s kačami v rokah in laséh, z biči spletenimi iz kač, opasane s kačami.

furibundus 3. ves divji, besen.

Furina, *ae*, *f.* neka stara rimska boginja.

furiōsus 3. besen, brezumen: *iuvenis*.

Furius gl. *Camillus*.

furo 3. *ui*, besen -, brezumen biti, besneti, divjati.

furor, *ōris*, *m.* besnost, slepa strast, brezumnost; ljutost: *maris*.

furtim, *adv.* tajno, skrivno.

furtum, *i*, *n.* tatbina, (pren.) skrivno dejanje, skrita zvijača.

fusco 1. orujaviti, očrniti: *fuscentur corpora* (naj rujavijo, ogorijo), gl. *campus*.

fusilis, *e*, lit. raztopljen: *argilla* (mehka glina): *ferventes ex fusili argilla glandes* (žareče glinaste krogle).

fustis, *is*, *m*. bat, batina, krepel.

fusus gl. *fundo*.

futillis, *e*, (kar se lahko izlije), trop. prazen, ničev, nečimeren, nezanesljiv.

futurus 3. (*part.* od *sum*), *adiect.* prihoden; *subst.* *futurum*, *i*, *n*. in *plur.* *futura*, *orum*, *n*. prihodnost, prihodne reči (dogodba).

G.

Gabāli, *orum*, *m*. keltovsk narod, na vzhodni strani Rutenov, do meje (rimске) provincije, v sedanjem Gévandon-u v Cevennah, pod višo oblastjo Arvernov, C. VII, 64. 75.

Gabii, *orum*, *m*. mesto v Latiji med Rimom in mestom Praeneste, H. X, 8.

Gabinius, *i*, *m*. (*Aulus*), l. 58. pr. Kr. z L. Pisonom consul, C. I, 6.

Gades, *ium*, *f*. staro, od Phoeničanov (pod imenom Gadir) sezidano primorsko in kupčijsko mesto v pokrajini *Hispania Baetica* (zd. *Cadix*), H. VI, 24.

gaesum, *i*, *n*. neko gallsko metalno kopje.

Gaetulia, *ae*, *f*. gl. *Getulia*.

Gaius, *i*, *m*. rimsko ime, navadno C. pisano.

Galātia, *ae*, *f*. Galatija, pokrajina maloasijska (del Velike Phrygije).

Galba, *ae*, *m*. 1.) *Servius*, legat Caesarja, ki ga je pri volitvi za consula podpiral, pa brez uspeha, C. VIII, 50. — 2.) kralj Suessionov, C. II, 4. 13.

galea, *ae*, *f*. čelada, šlem (navadno iz usnja).

Galli, *orum*, *m*. Gallci, Gallijani, velik, razširjen keltovsk narod, ki je bival med Rhenom in Garumno. Posamezna krdela tega naroda pridrla so deloma čez Alpe v Italijo do Latija in Campanije (H. X, 15. 19), deloma pozneje na Grško, kjer so pa bila premagana, ter potem po Thraciji in Macedoniji klatila se; *sing.* *Gallus*, *Gallēc*, *Gallijan*.

Gallia, *ae*, *f*. 1.) dežela gallska Gallija, od Rimljanov razdeljena v: a) *Gallia citerior* ali *cisalpina (togata)*, kraji gorenje-laške ravnine ob Padu; poseljeni že od leta 400 pr. Kr. po galskih plemenih, C. I, 24. 54; II, 1; V, 1; VIII, 24. 52. — b) *Gallia ulterior* ali *transalpina (comata)*, ki je obsegala veči del Švicarskega, današnje Francosko, na zapadni strani Rhena ležeči del Nemčije in Nizozemsko; Caesar jo je razdelil v *Gallia Celtica*, *Aquitania* in *Belgica*, C. I, 1. 7; II, 1., zato *plur.* (oziroma na te tri glavne dele) *Galliae*, C. IV, 20; H. XII, 22. 27. — 2.) Gallija v ožem zmislu, t.j. keltovska Gallija, h katerej so tudi Helvečani pripadali, od Garumne do Sequane, Matrone in iztoka Moselle v Rhen (pozn. *Gallia Lugdunensis*), C. I, 30. 31; II, 3. — 3.) *Gallia Provincia*, jugovzhodni od Kel-

tov in Ligurov poseljeni in že l. 121. pr. Kr. od Rimljanov pridobljeni del z deželo Allobrogov vred (pozn. *Gallia Narbonensis*), C. I, 19. 28; Caesar jo imenuje sem ter tje *Gallia ulterior* ali *provincia ulterior* (v nasprotju k *provincia citerior* = *Gallia cisalpina*), C. I, 7. 10. — *Gallia omnis* (C. I, 1.) pomeni Caesarju celo Gallijo, vso deželo, ki se imenuje s celokupnim imenom *Gallia*, še ne podvrženo, svobodno deželo med Pyrenaeji, Alpami in Rhenom, izvzemši *Gallia Provincia*.

Gallicus 3. gallsk.

gallina, ae, f. kokoš, pišče.

gallināceus 3. h kuram spadajoč, kurji, *pullus* (pišče).

gallus, i, m. petelin.

Gallus 3. gallsk: *equites*, *homines*.

Gangarīdae, arum, m. mogočno ljudstvo, bivajoče v *India extra Gangem*, na tako imenovanem Gangesovem Delti, v današnjem Bengalen-u, *Gangaridi*, H. VII, 14.

Ganges is, m. poglavitna reka v Indiji, ki izvira na gori Imaus in deželo v dva dela, *intra* in *extra Gangem*, deli, H. VII, 7.

garrulitas, atis, f. žlabudravost, blebetavost, brbljanje.

garrulus, 3. žlabudrav, blebetav, govoričen; mnogo-glasen, zvočen: *fistula*.

Garumna, ae, m. mejna reka med Aquitanijo in keltovsko Gallijo, izvira na Pyrenaejih, C. I, 1.

Garumni, ōrum, m. narod ob virih Garumninih, C. III, 27.

Gates, um, m. aquitansk narod, C. III, 27.

gaudeo 2. *gavisus sum*, veseliti se, radovati se: *aliquare* (zavoljo kake reči) in z *acc. c. inf.*; s čim veselje imeti: *avium visu*, *bove mactato*.

gaudium, i, n. veselje: *gaudio illacrimare* (od veselja razjokati se); slast.

Gaurus, i, m. gora v Campaniji, sloveča zavoljo vina, H. X, 20.

gāza, ae, f. (persijanska beseda), zakladnica, zaklad (kraljevi): *gazae custos* (varuh zakladnice).

Gaza, ae, f. imenitno mesto v Palaestini, ne daleč od morja, katero je Alexander Vel. vzel, H. VI, 25.

Gedrōsīi, ōrum, m. prebivalci Gedrosije (pokrajine vzhodnoasijske med Karamanijo, Drangijano in Arahosijo), H. VIII, 3.

Geidumni, ōrum, m. belgijsko ljudstvo pod vrhovno oblastjo Nervijanov, C. V, 39.

gelidus, 3. leden, zelo mrzel.

Gelo, ōnis, m. 1.) sin Dinomena, poveljnik konjici pod Hipokratom, samosilnikom sicilskim, po katerega smrti leta 491. pr. Kr. je sam vladarstvo prevzel, sprva v imenu njegovih sinov, pozneje v svojem. Ko so Kartháginci Sicilijo z veliko silo pod Hamilkarjem napadli, premagal jih je po svoji poveljniški sposobnosti pri Himeri na suhem in na morji, H. IX, 3. 29. — 2.) najstarejši sin mlajšega Hierona, H. IX, 31.

gelu, us, n. hud mraz, slana; led.

gemīnus 3. dvojen: *mortis vulnus, fores, soni*; *Geminus*, priimek Ianov, gl. tega.

gemīno 1. podvojiti.

gemītus, *us, m.* zdihovanje, zdihljaj, ječanje; bobnenje, šumenje: *desidentis aestus*.

gemma, *ae, f.* dragi kamen, dragulj; poet. oko, brstič (na vinski trti).

gemmeus 3. bleščeč kakor dragulj.

gemo 3. *ui, itum*, zdihovati, ihteti, ječati.

gena, *ae, f.* (nav. *plur.*) lice; metonym. oči.

Genabenses, *ium, m.* Genabljani, prebivalci mesta Genabum, C. VII, 11.

Genābum, *i, n.* poglavitno mesto Carnutov ob Ligeru, pozneje *civitas Aurelianorum*, dandanes Orleans, C. VII, 3. 11 itd.

Genāva, *ae, f.* mesto allobroško ob iztoku Rhodana iz Lemanskega jezera, zd. *Genf*, C. I, 6. 7.

gener, *eri, m.* zet.

generātīm, *adv.* po plemenih, po rodovih.

genēro 1. roditi: *elephantos, ignes*.

generōsus 3. plemenitega rodú: *pater*; imeniten, plemenit: *fama maiorum* = fama *generosorum maiorum*; plemenitega srca, — mišljenja, plemenit: *mens, condiscipulus* (velikodušen).

genetrix, *icis, f.* roditeljica, mati.

genitor, *ōris, m.* roditelj, oče.

genītus 3. gl. *gigno*.

genius, *i, m.* duh-čuvár, genij; sploh više bitje.

gens, *tis, f.* rod, rodovina, n. pr. *Cornelia gens*; pleme, rod, narod (sploh, ki obsega več manjših plemen): *gens Mar-dorum, Indiae gentes, gens Nerviorum* itd.; metonym. pokrajina.

genu, *us, n.* koleno.

genus, *eris, n.* rod: *humanum, hominum* (človeški rod); rod, pokoljenje, rodbina: *regium, nobili genere ortus, amplissimo genere natus* (zelo imenitnega rodú), *genere amplissimus*; rod, narodnost: *genere Graecus*; pleme, vrsta: *ferarum, hostis huius generis, est genus quoddam hominum, tela -, aves omnis generis, in exercitationum generibus* (pri različnih vajah); (večkrat opisovalno): *quo genere = quibus (uti consuerunt), haec genera munitionis*; način, kakovost: *cibi, pugnae, munitionis, armorum, vitae genus, in omni genere vitae* (v vsakem položaji, v vseh razmerah življenja).

Gergōvia, *ae, f.* utrjeno mesto arvernsko v bližini reke Elaver, C. VII, 4. 34 itd.

Germāni, *orum, m.* Germani, katerih poglavitna plemena so bili Suebi, Cheruski, Ubiji, Sugambri, Markomanni in Usipeti, C. I, 1. 27. 31; IV, 1. 6. 21; H. XII, 22. 29.

Germania, *ae, f.* dežela german-ska, Germanija, po rimskih pojmovih omejena od Rhena, Donave, Visle in Oceana, C. IV, 4; VI, 11. 24.

Germanicus 3. germansk: *bellum*.

germānus 3. prav, roden: *soror*.

gero 3. *gessi, gestum, nesti*: *sarmenta collo*; trop. *se gerere, vesti se, obnašati se: se superbiorum, se elatius, sic se gerendo* (pri takem vedenji, ravnanji); *opravlјati, zvrševati, počenjati: haec, negotium, rem bene, rem male* (slabo opraviti, nesrečen biti, pos. v vojski), *res magnas* (velika dela zvršiti), *tempus rei gerendae* (prilika —, ugoden čas udariti), *male gestis in Sicilia rebus* (potem ko se je reč v Siciliji slabo obnesla), *his ita gestis* (potem ko je to tako [dobro] izteklo); *pass. geri, goditi se, zgoditi se: quae geruntur, quid rei gereretur, dum haec geruntur* (ko se je to godilo, med tem); *res gesta, zgodba, res gestae in gesta, ōrum, n. dela, čini, pos. vojni čini (kakor) belli gesta; gojiti: amicitiam, inimicitias; morem alicui gerere, voljo komu izpolniti, komu po volji storiti, podati se; (zlasti službo) opravlјati, imeti: magistratum, imperium, rem pub.* (državne posle opravlјati), *bellum g.*, vojskovati se, (o poveljniku) vojsko voditi, *proelia* (biti se); *nositi, imeti: tergo vellus; roditi: terra gerit violas.*

Gerýon, *ōnis, m.* (Γερύων), tritelesni kralj na hispanskem otoku Erytheia, ki mu je odgnal Hercul lepa goveda, H. X, 1.

gestio, 4. *ivi, itum*, zelo se veseliti; hrepeneti, živo (jako) poželeti: *aliquem tollere, interficere.*

gesto 1. *nositi: saxa.*

Getae, *ārum, m.* Geti (sorodni z Daki), thrašk narod stanujoč sprva med Haemom in Istrom, toda macedonski kralji so jih na severno stran reke potisnili.

Geticus 3. *getovsk.*

Getūlia, *ae, f.* pokrajina getulska v severozahodni Afriki, H. XII, 7.

gigas, *antis, m.* (zemljin sin), *gigant*; *plur. gigantes, gigantje*, zemljini sinovi, velikanski orjaki s kačjimi nogami; naskakovali so Olymp. da bi Jupitra iz nebes spodili, pa strela njegova jih je pobila.

gigno 3. *genui, genitum, roditi: deos, i. e. Bacchum et Herculem; genitus* 3. rojen.

Gisgo, *ōnis, m.* 1.) oče Hamilkarjev, H. IX, 25. — 2.) oče Hasdrubalov, H. XI, 14.

Glabrio, *ōnis, m.* gl. *Acilius.*

glacies, *ei, f.* led.

gladiātor, *oris, m.* borilec, gladiator.

gladius, *i, m.* meč.

glans, *dis, f.* vsak jedernat sad (datelj, kostanj, oreh), pos. želod: *querna, glande vesci*; pren. krogla za pračo, svinčenka.

gleba, *ae, f.* gruda; gruča, kos: *sevi ac picis.*

glisco 3. *vztleti* (o ognji); trop. (o strastih in stanjih) vzrasti, širiti se, razširjati se: *gliscens dissensio.*

globus, *i, m.* oblo, krogla; kepa, gruča: *flammarum*; pren. klub: *consensionis* (jednomiselnikov, zarotniška svojat).

glomëro 1. (v klopčič navijati), nakupičiti, drviti, metati: *saxa.*

gloria, *ae, f.* slava: *belli, rei militaris* (vojna slava).
glorior 1. bahati se, ustiti se: *insolenter, origine, victoriā* (zavoljo zmage).
gloriōse, *adv.* slavno: *vitam degere*.
gloriōsus 3. slaven; slavo-hlepen, bahašk: *nihil gloriosum exiit ex ore eius*.
Gnaeus gl. *Gneus*.
gnārus 3. vešč, izveden: *artis*.
Gneus, *i, m.* rimsko ime, navadno *Cn.* pisano.
Gobannitio, *ōnis, m.* Arverneec, stric Vercingetorigov, C. VII, 4.
Gobryas, *ae, m.* Persijan, jeden izmed zarotnikov zoper Pseudo-Smerdija, H. I, 9.
Gongylus, *i, m.* Pausanijev podpoveljnik, H. II, 21.
Gordium, *i, n.* glavno mesto kralja Gordija v Phrygiji, imenitno zavoljo umetnega vozla, ki je bil v tempelji na nekem vozu privezan, H. VI, 7.
Gordius, *i, m.* sprva priprost kmet, pozneje vsled nekega srečnega znamenja kralj Phrygije, ustanovitelj kraljevske rodovine, H. VI, 7.
Gorgobina, *ae, f.* mesto Bojev, ki so svojo domovino zapustivši v deželi haeduanski med Ligerom in Elavrom ob meji aquitanski se naselili, C. VII, 9.
Gortynii, *orum, m.* prebivalci mesta Gortyn na Kreti, H. XI, 25.
Gracchus, *i, m.* rodbinsko ime Sempronijev, izmed katerih so najbolj znani: 1.) *Tiberius Sempronius*, consul l. 212. pr. Kr.; 2.) ljudska tribuna in brata *Tiberius* in *Caius Sempronius Gracchus*, H. XI, 1 nasl.

gracilis, *e*, vitek, tanek, nezhen: *vox*.
graculus, *i, m.* kavka.
gradus, *us, m.* stopinja: *gradu certo accedere, citato gradu* (s hitrim hodom, hitro); trop. mesto, ugoden položaj (kakega človeka): *gradu depelli ab eodem, i. e. Themistocle*. — 2.) stopnica: *per gradus itur*; trop. stopnja: *pro gradu aetatis*; čast, dostojanstvo, (častno) mesto: *eodem gradu esse* (jednakega dostojanstva biti, jednako mesto zavzemati), *gradus imperii secundus* (prvo mesto za kraljem).
graece, *adv.* po grško.
Graecia, *ae, f.* Grško, H. I, 17. 12; II, 10. 13 itd.
Graecus 3. gršk: *lingua, literae*; *subst. Graecus, i, m.* Grk; *Graeci, ōrum, m.* Grki.
Graiocēli, *ōrum, m.* narod v grajskih Alpah, kjer je *Mont Cenis* (C. I, 10) z mestom *Ocelum*.
1. **Graius** 3. (staro in poet. nam. *Graecus*), gršk: *domus, urbes, sacerdos*; *subst. Graius, i, m.* Grk, *plur. Graii*, Grki.
2. **Graius** 3. grajsk: *saltus Graius*, grajska gora (zd. Mali St. Bernhard), *tractus Alpium*.
grammaticus 3. slovnišk; *subst.* jezikoslovec (razlagalec in pre-sojevalec pisanih del), *grammatik*.
grandis, *e*, velik (po razprostranji): *cervi, tumulus, liber* (velikanska knjiga); pren. velik, znaten: *pondus auri pecunia*.
Granicus, *i, m.* reka v Mali Asiji, imenitna zavoljo bitve, ki jo

je tukaj bil Alexander Vel. zoper Darija Codom., H. VI, 6.

granum, *i, n.* zrnce, zrno.

grassor 1. iti; pren. hoditi, razsajati: *humor pestifer grassatur per nervos*; trop. trdo ravnati, besneti: *adversus deos saevitiā* (kruto besneti zoper), *sūperbiā in omnes* (prevzetno ravnati), *cru-delitas grassatur* (bruhne, prikaže se).

grates (*plur. tant.*), *f.* hvala: *grates habere alicui* (hvaležen biti komu), *grates agere* (zahvaliti se).

gratia, *ae, f.* prijetnost; pren. dobrota, ljubav, milost: *in gratiam* (na ljubo); *abl. gratiā*, zavoljo (prav za prav po prijaznosti): *consolandi, sui purgandi* (da se opraviči). — 2.) (za prejeta dobrota izkazana ljubav), hvaležnost, hvala: *gratiam referre* (zahvaliti se), *gratias agere* (zahvaliti se), *gratiam (gratias) alicui habere* (hvaležen biti), *gratiam reddere parem* (jednako z enakim vračati, dati milo za drago). — 3.) milost, priljubljenost (pri drugih): *apud plebem, gratiam ab aliquo inire* (prikupiti se komu), *praeter gratiam* (ne glede na priljubljenost), *gratia plurimum posse, gratia senis (gen. obiect.)*; prijazne razmere, prijateljstvo, blagovoljnost: *gratiam fingere, in gratiam redire cum aliquo* (spraviti se s kom), *nunquam cum matre* (= z materjo nikoli nobenega prepira ne imeti), *est mihi gratia cum aliquo, si suam*

gratiam Romani velint. — (po priljubljenosti zadobljena) mo-gočnost, veljava, vpliv: *gratia valere apud aliquem* (imeti pri kom veljavo), *gratiā valere* (po svojem vplivu kaj veljati), *de gratia desperare, gratiam alicuius convellere, gratiam minuere, gratiam nosse, gratia dignitasque* itd.

gratis, *abl.* (skrženo iz *gratiis*), brezplačno, zastonj: *captivos remittere gratis* (brez odkupnine).

gratulatio, *ōnis, f.* izraz veselja komu nasproti, čestitanje: *fit gratulatio*; odt. veselje nad svojo srečo, veselica, godovanje: *de gratulatione aliquid deminuere* (prikratiti).

gratulor 1. svoje veselje izkazati, izraziti (komu), čestitati: *alicui de victoria* (zavoljo zmage), *gratulatum convenire*; (brez in s sibi) veseliti se: *me nunc natum gratulor.*

gratus 3. mil, ljubezniv: *gratior virtus*; prijeten, drag, dobro došel, zaželen: *munus, nulla victoria gratior fuit, gratus acceptusque, gratum facere alicui* (izkazati komu veliko prijaznost), *gratissimumque illud* (in sicer kot najprijet-niše); hvaležen: *memor gratusque*; priljubljen: *apud aliquem.*

gravidus 3. obtežen; poln: *palmes* (brsteč).

gravis, *e*, težek (po teži): *onus, pondus, navigium*; važen, krepek; pos. važen, verjeten: *historicus*; častit, slovesen: *caerimonia*; tehten, veljaven, imeniten: *populus, omnes gravioris aetatis* (vsi

bolj priletni). — 2.) resnoben, možat: *erat enim (prudens), gravis*. — 3.) težek, velik, hud, močen: *bellum, execratio, poena* (trda), *procella, proelium, vulnus* (težka, globoka), *supplicium* (huda kazen), *gravia et acerba, si gravius quid acciderit* (če bi se kaka nesreča pripetila). — 4.) težek, težaven, nadležen, siten, sovražen, trd: *militia, otium, fortuna, casus, graviorem esse* (nadlegovati, nadležen biti). — 5.) obtežen, poln: *vino gravis, pera vitiis gravis*.

gravitas, *ātis, f.* teža, breme: *armorum*; znatnost, izdatna moč: *civitatis*; ljutost, velikost: *morbi*; premišljenost; pametnost: *Lacedaemoniorum*; resnobnost, važnost.

graviter, *adv.* težko: *graviter incidere*; težko, močno: *tela gravius incidunt, gravissime afflictus*; težko, hudo: *vulneratus, premi, exardescere, dolere, terreri*; hudo, trdo, ostro: *vindicare, accusare, queri*; iudicare, *graviter increpare* (hudo kregati), *multo illa (sc. se) aestimare gravius* (njemu se zdi to veliko huje); občutljivo, z nevoljo: *ferre gl. fero* št. 3.

grāvo 1. obtežiti, tiščati (prvotno in trop.); *part. gravatus*, obtežen, obložen: *sarcinis*; obtežen: *mens ebrietate gravata*; *dep. gravari*, težko pripraviti se k čemu, težko lotiti se česa, težave delati.

gregārius 3. k čredi spadajoč; *pren. prost: miles* (prostak).

gremium, *i, n.* krilo; *togae gr.*, v gube nabrani del toge, gube.

grex, *grēgis, m.* čreda, krdelo: *pecorum, equorum, avium*; (o ljudeh) družba, kup, tropa: *feminarum*.

Grudii, *ōrum, m.* belgijsk narod pod vrhovno oblastjo Nervijanov, C. V, 39.

grus, *gruis, c.* (starejša oblika *gruis, is*), žerjav.

Grynium (*castrum*), *i, n.* utrjeno mesto v severozahodni Mali Asiji, H. III, 16.

gubernaculum, *i, n.* krmilo; metonym. plur. *gubernacula*, vodstvo, vladarstvo: *Urbis*.

gubernātor, *ōris, m.* krmar.

gubernō 1. krmiti; *pren. vladati, voditi: imperium*.

gula, *ae, f.* žrelo, grlo.

gurgēs, *ītis, m.* velika globočina vode, ki se v krogu vrti, vrtinec.

gusto 1. pokušati, uživati: *leporem*.

Gutruatus, *i, m.* voditelj Carnutov, C. VIII, 38.

gutta, *ae, f.* kaplja.

guttur, *ūris, n.* grlo, grtanec.

gymnasium, *i, u.* (γυμνάσιον), gymnasij, javen kraj za telovadbo vsake vrste, zlasti gymn. syrakuski.

gynaecōnītis, *īdis, f.* (γυναικωνίτις), žensko stanovanje.

H.

Habēna, *ae, f.* remen; zlasti vajat.

habeo 2. *ui, itum. A)* imeti, držati, nositi: *ferrum et arma habentes* (ki nosijo meč in orožje, *opp. lanam tractans*, ki prede volno); v svoji lasti —, v oblasti —, v posesti imeti:

agros, regnum, feras accipere habendas (kot prebivalce), *habere uxorem ex Helvetiis, habendi amor* (lakomnost); (o zunanjih razmerah) imeti, držati: *aliquem ad manum* (pri roki imeti koga, t. j. rabiti ga), *aliquem secum, circum* (apud) *se.* — II.) pren. imeti: *in animo habere* (v mislih imeti, spominjati se), *ante oculos* (pred očmi imeti); — 2.) (z abstractn. objecti) imeti: *timorem, spem in aliquo* (upanje imeti zastran koga); (kot lastnost) imeti: *res maritimae habent motum* (vojna sreča na morji ni stanovitna), *hoc habere* (to posebnost imeti); zvezan biti, v nasledek imeti: *latrocinia nullam habent infamiam, plus timoris habere* (nevarniše biti), *corona nullam habet invidiam* (ne pozna); — 3.) držati, ravnati s kom: *captivas ut reginas, honorifice aliquem, reverenter, male* (slabo ravnati s kom), *aliquem praecipuo honore* (v posebni časti imeti), *eodem loco* (takisto ravnati s kom); — 4.) imeti za kaj, smatrati: *aliquem diis proximum, aliquem sanctum, turpe, carum, nihil carius, legionem in cohortis praetoriae loco habere* (narediti za telesno stražo), *servorum loco* (kot sužnja smatrati), *civium loco*; (s pro): *mortem pro dedecore, nemus pro arce, aliquem pro amico, auditionem pro re comperta, pro explorato*; pass. imeti se, smatrati se, veljati: *libido regum pro legibus habetur, lacrimae habentur pro contumacia*; (in) *numero habere,*

prištevati: in hostium numero, in numero septem sapientum (sedmerim modrijanom), *numero sacrilegorum, numero impiorum, in summis ducibus* (največim vojskovodjem); *aliquid in turpissimis rebus habere, auctoritas magni habetur* (se visoko ceni); (z dat.) šteti v kaj; (z adverb.): *satis habere, dovolj imeti, zadovoljen biti, zadovoljiti se*; — 5.) napraviti, imeti: *censum* (šteti, popisovati), *contionem, comitia, concilium* (posvetovati se), *delectum* (vojake nabirati), *consilium* (posvetovati se), *quaestionem* (preiskovati), *rationem* (zaračunovati), *supplicia crudeliter* (s smrtjo kaznovati na krut način), *sermonem* (pogovarjati se), *orationem* (govoriti), *disputationem* (razpravljati), *iter* (namenjen sem na pot ali napotil sem se); — 6.) komu kaj dati, izkazati: *honorem, minor fides alicui habetur* (manj se mu upa); — 7.) (reflex.) *se habere* (in samo habere), imeti se: *quaesivit, quomodo se haberet, rem p. se habentem cognovit* (položaj, stan države). — B) (v širjem pomenu) imeti: *usum belli, sententiam*; — 2.) imeti = dobiti: *beneficia ab aliquo, obsides ab aliquo*; — 3.) (koga v kakej razmeri ali v kakem stanu) imeti za, — kot (s praedicativnim accus. kakega subst. ali adjunct.): *Cecropem regem, aliquem testem, aliquem comitem, aliquem obvium habeo* (nekdo me sreča), *aliquem bonum amicum habere* (imeti v kom dobrega prija-

telja, on mi je dober pr.), *aliquem prope aequalem* (v letih enak biti komu), *fidei pignora corporis vulnera habere* (s telesnimi ranami svojo poštenost izpričevati), *omnium rerum habitus est particeps* (v vseh poslovih so ga rabili), *literae Athenas templum habent* (znanimostim so Athene svetišče); — 4.) imeti, vedeti (z nasl. relat. ali vprašalnim stavkom): *ut haberet, qua fugeret* (da bi imel kam bežati, t. j. da bi imel kako zavetje), *non habeo, quid dicam* (ne vem, kaj bi rekel, nimam kaj povedati), *habeo, cur succenseam* (imam vzrok jeziti se), *non habeo, quo me recipiam* (ne vem, kam bi se podal), *habeo quibus vendam* (najdem ljudi, ki jim lahko prodam); — 5.) (s *part. perf. pass.* za izraz vztrajnosti kakoga dejanja:) *equos praeparatos habere* (konje pripravljene imeti), *militēs congregatos h.* (vojake zbrane imeti), *vectigalia h. redempta* (v zakup imeti), *aciem h. instructam* (imeti vojsko v red postavljeno), *equitatum h. coactum* (imeti nabrano), *habent legibus sanctum* (imajo v postavah izrečeno), *spem in aliqua re positam habeo* (moj up se opira na kaj), *civitates obstrictas habere* itd.

habilitas, *ātis*, *f.* lahkoba, okretnost, gibčnost, t. j. pripravna oblika, prikladnost.

habito 1. (večkrat kaj imeti); prebivati: *moenia non habitanda* (v katerih se ne da prebivati); bivati, stanovati:

bene (priročno), *in dispersis tuguriis, Argos habitatum concedere* (podati se v Ar. stanovat, — prebivat).

habitus, *us*, *m.* zunanost, stan: *squaloris habitu* (umazan); (zunanja) podoba: *corporis, umbilico similis*; zlasti zunanost po obleki: *vestis h.* (nošnja); tedaj tudi obleka, oprava: *regis h.* (kraljeva obleka), *muliebris* (ženska obleka); pren. način, kako se kdo ima, tedaj položaj, stanje, okolščine in razmere: *suo habitu vitam degere*; svojstvo, značaj: *naturae*.

hac, *adv.* (abl. od *hic*) *sc. parte* ali *viā*, tod, tukaj.

hactenus, *adv.* dotod, dotle, tako daleč.

Hadrumētum, *i*, *n.* poglavitno mesto v Byzaciji (vzhodni pokrajini v *Africa propria*) ob morji, H. XI, 17.

Haedui, *ōrum*, *m.* Haeduanci, mogočen keltski narod, zavezniki Rimljanov že pred prihodom Caesarjev, ki jim je dal prejšnjo veljavo in jim je prizanesel po njih vstaji (C. VII, 89). Bivali so med Ligerom in Ararom, na jug do Lyona, C. I, 10. 11. 23. 33 in večkrat.

Haeduus 3. haeduansk: *civitas*. **haedus**, *i*, *m.* kozliček.

haereo 2. *haesi, haesum*, viseti, tičati; pren. obsedeti, dolgo se muditi kje: *circa muros*; obtičati: *in coniectura*.

haesito 1. (*intens.* od *haereo*), obtičati: *haesitantes* (ki so v močvirji obtičali).

Haliartus, *i*, *f.* mesto v Boeotiji.

Halicarnassius, *ii*, *m.* Halikarnašan (iz mesta Halikarnass v Kariji).

Halycus, *i*, *m.* reka na Siciliji, H. IX, 14 (tudi *Lycus*).

Hamilear, *āris*, *m.* ime karthág. mož, izmed katerih naj se imenujejo: 1.) *H.*, vojskovodja Karthágincev, ki je najpoprej Syrakušane zoper Agathokleja podpiral, potem pa ž njimi se združil, H. IX, 20. — 2.) *H.*, Gisgonov sin, takisto vojskovodja kartháginski, H. IX, 25. — 3.) *H.*, načelnik brodovju zoper Atil. Regula, H. XI, 4. — 4.) *H.*, s priimkom *Barcas*, oče velikega Hannibala, v prvi punski vojski poveljnik na Siciliji; po sramotnem miru (l. 241.) skušal je v Hispaniji svoji domovini nove moči pridobiti, H. XI, 6. 7.

Hammon (*Ammon*), *ōnis*, *m.* neki bog (pri Grkih Ζεύς Ἄμμων, pri Rimljanih Jupiter Hammon imenovan), upodobljen kot mož z ovnovo glavo; na zelenici *Hammonium* (zd. *Sivah* v puščavi Aegyptu na zahodu) imel je sloveč tempelj s proročiščem, H. VI, 25. 26; VII. 19.

Hammōnii, *ōrum*, *m.* prebivalci Hammonija, Hammonijani, H. VI, 27.

hamus, *i*, *m.* kljuka; zlasti trnek: *fallax*.

Hannibal, *ālis*, *m.* 1.) oče Hamilkarja Barke. — 2.) Hamilkarjev sin, vojskovodja Karthágincev v drugi punski vojni (l. 219 — 202. pr. Kr.), dosmrtni sovražnik Rimljanov, katerih vojske je (ob Ticinu, ob Trebiji l. 218., na Trasimenskem jezeru l. 217., pri Cannah l. 216.)

premagal, pa je naposled od Scipiona pri Zami (l. 202.) sam premagan bil; pobegnil je v Syrijo, potem v Bithynijo, kjer je preganjan od Rimljanov umrl (l. 183. pr. Kr.), H. XI, 7 — 28.

Hanno, *ōnis*, *m.* ime več Karthágincev, izmed katerih naj se imenujejo: 1.) *H.*, vojskovodja Karthágincev zoper Agathokleja, H. IX, 23. — 2.) *H.*, takisto vojskovodja Karthágincev (Afrov), od M. Valerija Laevina pri Agrigentu premagan ter vjet, H. XI, 14. — 3.) *H.*, vojskovodja Afrov, od Scipiona Africana popolnoma pobit, H. XI, 16.

hara, *ae*, *f.* majhen hlev, svinjak.

hariōlus, *i*, *m.* vedeževalec.

Harmōnia, *ae*, *f.* hči syrakuskega kralja Gelona, H. IX, 3.

harpāgo, *ōnis*, *m.* drog s kljuko na konci (za podiranje zidovja), H. VI, 14, tudi *manus ferrea* imenovan, kljuka pritegača.

Harpāgus, *i*, *m.* Medijan, kateremu je Astyages ukazal, naj umori njegovega vnuka Cyra; ker pa Harpagus tega ni storil, temuč je Cyra živega ohranil, umoril mu je Astyages za kaznen sina, H. I, 4. 5.

Harūdes, *um*, *m.* germansko ljudstvo med Rhenom, Mainom in Donavo (Württembergsko in Badensko), najbrž v severni Jutlandiji domá, ostanek cimberskega navala. C. I, 31. 37. 51.

haruspex, *icis*, *m.* prorokovalec (iz droba žrtvovanih živalij), drobogledec.

Hasdrubal, *ālis*, *m.* ime več Karthágincev, izmed katerih

naj so omenjeni: 1.) *H.*, Hamilkarjev zet in naslednik v nadpoveljstvu v Hispaniji, katero je popolnoma podvrget. Z Rimljani sklenil je znano pogodbo zastran Ebra kot mejilne reke. Neki maščevalen Hispanec umoril ga je l. 221., H. XI, 7. 8. — 2.) *H.*, sin Hamilkarja Barke, stal je najpoprej v Hispaniji vojski na čelu, kjer se je hrabro bojeval, pa je od Scipionov vendar premagan bil. Na to od svojega brata Hannibala l. 207. na pomoč poklican, šel je z veliko vojsko črez Pyrenaeje in Alpe v Italijo ter utaboril se blizu malega mesta Sene. Tukaj sta ga premagala po hudi bitki rimska consula Livius Drusus in Claudius Nero; on sam je padel, H. XI, 12. 13. 15. — 3.) *H.*, drug karthág. vojskovodja, ki je poskušal Sardinije polastiti se, a zgubil vso vojsko in bil sam vjet, H. XI, 13. — 4.) *H.*, Gisgonov sin; bojeval se je pod Hannibalovim bratom v Hispaniji zoper Rimljane do 207, H. XI, 14.

hasta, *ae, f.* z železom okovan drog, kopje (metalno), sulica. Pri dražbah in prodaji sovražniškega plena zasadijo so kot znamenje sulico v zemljo, odt.: *sub hasta venire* (od *veneo*), javno prodajati se; *hasta publica* ali samo *hasta*, javna dražba.

hastile, *is, n.* leseni kol kopja, kopjišče, ratišče.

haud, *adv.* ne, pač ne, baš ne (ima v sebi nekoliko subjektivne dvombe): *haud dubie* (brez dvombe), *haud secus* (ne

drugače, t. j. prav tako), *haud ita magnus* (ne prevelik), *haud ita longe* (pač ne več daleč), *haud magis* (nič bolj), *haud scio an* (ne vem če), *haud ignarus* (dobro vedoč) itd.

haudquāquam, *adv.* na noben način, nikakor ne.

haurio 4. *si, stum*, zajemati; piti, izpiti: *venenum*; pren. (o reki) požreti, pogoltniti: *ex rupe lapsos*; (o ognju) *incendio hauriri* (zgoreti).

haustus, *us, m.* zajemanje; pitje, *plur. haustus*, požirki.

Helēnus, *i, m.* (Ἑλένος), sin epirskega kralja Pyrrha in hčere kralja Agathokleja; oče mu je namenil prestol sicilski, H. IX, 28.

Hellanice, *es, f.* (Ἑλλανίκη), sestra Klitova, odgojiteljica Alexandra Vel., H. VII, 3.

Hellespontus, *i, m.* (Ἑλλήσποντος), prav za prav morje Helle, hčere Athamantove, ki je tu utonila), Hellespont, t. j. morska ožina med thraškim polotokom in Malo Asijo (zd. ožina Dardanellska), H. II, 14. 21; kraj ob Hellespontu, H. III, 10.

Helotae gl. *Hilotae*.

Helveticus 3. helvetsk.

Helvētii, *orum, m.* Helvetci, Helvečani, hraber keltovsk narod med Juro, Lemanskim jezerom, Rhodanom in Rhenom tje do Brigantinskega jezera, C. I, 12. 26. 29; VII, 4.

Helvētius 3. helvetsk.

Helvius, *i, m.* C. Catona tovariš v aedilstvu.

Helvii, *orum, m.* keltovsk narod v Provinciji v Cevennah, v dandanašnjem Vivarez ali Lan-

guedoc z glavnim mestom Alba Augusta (zd. *Alps*), C. VII, 7. 8. 64.

hemerodrōmus, *i*, *m*. (ἡμεροδρόμος), hitri sel, brzosei (ki po cel dan teče).

Hephaestion, *ōnis*, *f*. (Ἡφαιστίων), Amyntorov sin iz Pelle, Alexandra Vel. najboljši prijatelj.

Heracleā, *ae*, *f*. (Ἡράκλεια), mesto na Velikogrškem s pristaniščem, naselbina tarentinska, H. X, 20.

Heracleīdes, *ae*, *m*. (Ἡρακλείδης), Syrakušan, nasprotnik Dionov, H. IX, 8. 9.

herba, *ae*, *f*. zelena bilka, travne mladike, (mlada, mehka) trava: *cespitis*; zelena žitna bilka, (mlada) setev: *recens*; poljski pridelek: *herbas alligare*; zelišče, rastlina, zlasti zdravilna, *veneni* (strupena).

herbōsus, travnat.

hercle gl. *Hercules*.

Herculāneum, *i*, *n*. campansko mesto, H. X, 20.

Hercūles, *is*, *m*. (Ἡρακλῆς), 1.) Jupitrov in Alkmenin sin, rojen v Thebah (H. VI, 4), zavoljo svojih del češčen grški junak, kateremu pravljica razun drugih tudi to delo pripisuje, da se je vojskoval v zahodu in vzhodu ter je celó v Indijo prišel, H. IV, 18; V, 9; VII, 11; XI, 9; — *hercle* = *hercūle*, *mehercule* (rotilna beseda): pri Herkulu! — Tudi Tyrjani so častili nekega Her. (H. VI, 13), t. j. božanstvo, katero so Grki svojemu Herakleju primerjali, kakor so tudi Tyrjani podobo grškega Apollona za sveto imeli, ker so v tem božanstvu solnčnega boga svoje

vere spoznavali. — 2.) *Hercules*, sin Alexandra Vel. in Barsine, H. VII, 19.

Hercynia silva, *ae*, *f*. Hercynski gozd, po Caesarji 60 dnij hoda dolg, 9 širok, segal je od virov Donave do dacijske meje ter tedaj obsegal kot skupno ime vse nemške gore od Črnega gozda (Schwarzwald) do Karpatov, C. VI, 24. 25.

hereditas, *ātis*, *f*. dedščina, *hereditate relictus* (podedovan): *odium*; trop. nasledek: *Sullanæ proscriptionis*.

Herennius, *i*, *m*. oče samnitskega vojskovodje C. Pontija, H. X, 20.

heres, *ēdis*, *e*, dedič.

heri, *adv*. včeraj.

Hermes, *ae*, *m*. (Ἑρμῆς), bog Hermes (*Mercurius*); tudi slop s Hermovo glavo, Hermov kip, kakoršnih je bilo postavljenih v Athenah na javnih mestih, pred svetišči in hišami, H. III, 8.

hesternus 3. včerašnji.

Hetaerice, *es*, *f*. (ἑταιρικῆ, h čemur treba dostavljati ἵππος, konjištvo), konjištvo prijateljev, kraljeva četa konjenikov, H. VIII, 14.

heu, *interiect.* a! ah! o!

heus, he! stoj! čuješ?

Hexapŷlon, *i*, *n*. (ἑξαπύλον), vhod na severni strani mesta Syracuse, ki je imel šestero vrat zaporedoma. Kot na najnižji in najširši del Epipol (gl. *Epipolae*) se je lahko nanj splezalo; ker se je dal težko braniti, so sovražniki navadno ta del mesta najpoprej naskakovali, H. IX, 32.

hibernacŭla, *ŏrum*, *n.* (šatori za pozimska bivališča); zimovišča.

hibernus 3. zimsk: *saltus* (zimski pašnik), *procella* (zimska nevihta); *subst. hiberna n.* (*sc. castra*), pozimski šatori, zimovišča, *dies hibernorum* (dnevi prezimovanja).

hiberno 1. prezimovati.

Hibernia, *ae, f.* Irsko.

Hibērus, *i, m.* reka v Hispaniji, zd. *Ebro*.

hic, *adv.* tu, tukaj, *hic – illic* (tu – tam); *pren.* (o času) tedaj, takrat, pri tej priliki, tu, tako.

Hicētas, *ae, m.* (Ἰκέτας), vladar Leontincev na Siciliji, H. IX, 14.

hiemālis, *e*, zimsk: *tempus*.

hiēmo 1. zimo kje prebiti, prezimovati: *exercitum hiematum reducere* (v zimovišča peljati).

hiems, *ēmis, f.* viharo vreme, zimsk vihar: *navigationem hiemi subicere* (zimskim viharjem izročiti); zima, deževje (zlasti na Grškem in Laškem): *per hiemem* (po zimi).

Hiempsal, *ālis, m.* sin numidijskega kralja Micipse; po smrti očetovi sprl se je z bratoma Adherbalom in Iugurtho, s katerima bi bil imel očetovsko vladarstvo deliti ter je bil od Iugurthe umorjen l. 116. pr. Kr., H. XII, 6.

Hiēro, *ōnis, m.* 1.) *Hiero I.*, najstarsi brat Gelona, vladarja syrakuskega, H. IX, 3. — 2.) *Hiero II.*, sin Hierokleja, kralja syrakuskega, sprva nasprotnik, potem pa prijatelj in zaveznik Rimljanov, H. IX, 29. 30. 32.

Hierocles, *is, m.* (Ἱεροκλῆς), Syrakušan plemenitega rodu, oče Hieronov, H. IX, 29.

Hieronŷmus, *i, m.* (Ἱερώνυμος), vnuk Hierona II., po katerega smrti l. 215. pr. Kr. je postal vladar syrakuski. Zavoljo njegove krutosti in nasladnosti jeli so ga kmalu sovražiti, in v drugem letu njegovega vladanja so ga po neki zaroti umorili, H. IX, 30. 31.

Hierosolŷma, *ŏrum, m.* (Ἱεροσόλυμα), Jeruzalem, glavno mesto judaejsko, H. XII, 18.

hilāris, *e*, in *hilārus* 3. vesel, dobre volje.

hilaritas, *ātis, f.* veselost: *risus cum hilaritate* (vesel smeh).

Hilōtae, *ārum, m.* (Ἠλωταί), Heloti (sužnji v Sparti; ime so že stari izpeljevali od lakon. mesta Ἠλος, čegar prebivalci so bili bajé vsled vstaje podjarmljeni), H. II, 22.

Himēra, *ae, m.* reka v Siciliji, in sicer (H. IX, 31) južna, Agriгентu na vzhodu izlivajoča se reka, ki izvira na gorovji Nebrodes (zd. *Fiume salso*), druga (zd. *Fiume di S. Lionardo*) se izliva bolj proti zahodu na severni strani.

Himilco, *ōnis, m.* kartháginsk vojskovodja, varoval je l. 217. pr. Kr. obrežje hispansko, bil potem ondi poveljnik vojski na suhem ter umrl po slavnem boji zoper Rimljane na Siciliji za kugo l. 212., H. IX, 35.

hinc, *adv.* odtod; *pren.* iz tega, tedaj: (o času) nato; 2.) od te strani: *hinc – inde* (od obeh strani), *hinc – hinc* in *hinc – illinc* (na tej — na oni strani).

hinnītus, *us*, *m.* rezgetanje, hrzanje.

hio 1. odpreti se, zijati.

Hipparchus, *i*, *m.* (Ἱππαρχος), starejši sin Pisistrata, kateremu je s svojim bratom Hippijem v vladarstvu athenskem nasledoval, a Harmodij in Aristogeiton sta ga (l. 514. pr. Kr.) umorila, H. II, 4.

Hipparīnus, *i*, *m.* (Ἱππαρίνος), 1.) *H.*, oče Dionov, H. IX, 6. — 2.) *H.*, sin Dionysija starejšega in Aristomache, sestre Dionove, H. IX, 6.

Hippias, *ae*, *m.* (Ἱππίας), Pistratov sin, Hipparchov brat, s katerim sta v Athenah vladala; zavoljo svojega strogega postopanja je bil pregnan iz Athen, H. II, 4. 6.

Hippo, *ōnis*, *m.* (Ἱππων), mesto na kartháginski zemlji, s priimkom *Diarrhytus*, H. XI, 7.

Hippocrātes, *is*, *m.* (Ἱπποκράτης), načelnik Syrakušanov v vojni zoper Rimljane pod Marcellom, H. IX, 35.

Hipponīcus, *i*, *m.* (Ἱππόνικος), bogat Athenčan, Kallijev sin, oče Hipparate, žene Alkibiadove, H. III, 7.

hircus, *i*, *m.* kozel.

hirsūtus, 3. zmršen, kosmat, sršljiv.

Hirtius 3. ime nekemu rimskemu rodu, iz katerega so najbolj znani: *Aulus Hirtius*, prijatelj in podpoveljnik Caesarjev; spisal je 8. knjigo *de bello gallico* in knjigo *de bello Alexandrino*; kot consul (v letu 711. a. u. c.) zmagal je s svojim tovarišem Panso Antonija pri Modeni, H. XII, 26.

Hirtulēius, *i*, *m.* podpoveljnik Marijevega pristaše Sertorija v Hispaniji, kateri je praetorja L. Domitija bil premagal in ubil, H. XII, 14.

hirtus 3. kosmat, zmršen.

hirundo, *inis*, *f.* lastovica.

Hispāni, *ōrum*, *m.* Hispanci, prebivalci Hispanije, H. XII, 14; *sing.* *Hispānus*, *i*, *m.* Hispanec; *adject.* *Hispānus* 3. hispansk.

Hispānia, *ae*, *f.* Hispanija, t. j. ves pyrenaejski polotok, katerega je delila reka *Iberus* (Ebro) v dva dela: v *Hispania citerior* (vzhodni del, tudi *Hispania Tarraconensis* imenovan) in *Hisp. ulterior*, C. I, 1; III, 23; V, 1. 13; VII, 55; *plur.* *Hispaniae* (z ozirom na omenjeno razdelitev), obojna Hispanija.

Hister gl. *Ister*.

Histiaeus, *i*, *m.* (Ἱστιαῖος), vladar v Miletu za Darija I., H. I, 12.

historia, *ae*, *f.* zgodovina; *plur.* *historiae*, zgodovinsko delo.

historīcus 3. zgodovinsk; *subst.* *historicus*, *i*, *m.* zgodovinar.

hoc, *adv.* = *huc*: *hoc eodem*, sem, semkaj; *abl.* od *hic*, zatorej; (pri comparat.) tem; (*ablat. causae*) zategadelj, zavoljo tega: *de quo hoc plura referemus, hoc maiore in discrimine, quod*.

hodie, *adv.* (skrčeno iz *hoc die*), danes, dandanašnji, *hodie quoque* (še dandanes).

hodiernus 3. današnji.

Homērus, *i*, *m.* (Ὅμηρος), najstarši in najslavniši izmed grških pesnikov in tako rekoč oče epičnega pesništva.

homo, *inis*, *m.* človek; oseba: *hominem probare*; mož: *magnus homo*; *plur.* *homines*, ljudje: *Graii* (Grki), *h. Galli*; sem ter tje v zaničevalnem zmislu: *circumsistunt hominem*.

honestas, *ātis*, *f.* čast, veljava (pri ljudeh); poštenost, dostojnost.

honeste, *adv.* dostojno, lepo, pošteno; častno: *honestius perire* (bolj častno –, bolj slavno pasti).

honestus 3. pošten, dostojen: *militari honestoque funere* (z dostojnim vojaškim sprevedom); čeden, lep: *res*; časten: *mors*; blag: *animus victis parcendi*; časti vreden, častit; plemenit (po postavi): *dignitate honesta fuit* (bil je plemenite in lepe postave); čislán, pošten: *honesto loco, honesto genere* (poštenih ljudij, iz dobre hiše).

honor gl. *honos*.

honorificus 3. časten; *adv.* *honorifice*, častno.

honōro 1. častiti, čast izkazovati; *part.* *honoratus*, *adiect.* češčen, čast in veljavo imeti: *illustrior atque honoratior*; časten: *honoratior locus* (častniše mesto).

honos ali *honor*, *ōris*, *m.* čast, izkazovanje časti; *in honorem*, v čast, na čast, v časten spomin; *huius muneris*, *h. regni* (kraljevskega dostojanstva čast), *honorem tribuere*, – *habere* (čast izkazovati), *magno honore esse apud aliquem* (pri kom v veliki časti biti), *praecipuo honore habere aliquem* (komu posebno čast izkazovati), *honoris Divitiaci*

causa (zavoljo spoštovanja do Div.), *ob honorem virtutis* (da se njegovi hrabrosti čast izkaže), *palmae honores* (častno odlikovanje); častno mesto, čast, dostojanstvo, častna služba: *honores decernere, honore ceteros praestare, summis honoribus fungi*; poet. krasota, dika: *honores subducere*.

hora, *ae*, *f.* ura; (pri Rimljanih šteje se se ure od solnčnega vzhoda do zahoda), tedaj *hora quarta* (deseta ura zjutraj), *septima, octava, nona*; (poet.) čas.

Horātius 3. ime rimskega rodu, iz katerega so bili trojčki *Horatii*, ki so premagali tri albanske Curiatije; 1.) *Horatius*, *i*, *m.* jeden teh trojčkov, H. X, 5; *adiect.* *Horatius*, *Horatijusk: pila Horatia*. — 2.) *H. Cocles*, branitelj mosta čez Tiberu zoper vojsko Porsennovo, H. X, 9. — 3.) *M. Horatius*, ki je bil od senata poslan k ljudstvu, ko se je bilo na Sveto Goro izselilo.

hordeum, *i*, *n.* ječmen, *hordea* (ječmenovo zrnje).

horreo 2. *ui*, groza me je česa, trepetati: *crudelitatem alicuius*; **horrendus** 3. grozen, strašen.

horreum, *i*, *n.* skedenj, žitnica.

horribilis, *e*, grozovit, strahovit.

horridus 3. zmršen, kuštrav, kosmat: *genus*; grozovit, strahovit, strašen: *aspectu* (pogledati) *horridior*.

horrificus, 3. zmršen; grozen, strašen.

horror, *ōris*, *m.* groza, strah, prepast: *artus horrore rigent* (udje so trdi samega straha).

hortamentum, *i*, *n.* opomin, dramilo, izpodbuda: *virtutis* (k hrabrosti).

hortātor, *ōris*, *m.* buditelj, izpodbujevalec.

hortātus, *us*, *m.* prigovarjanje, opominjanje.

hortor 1. izpodbadati, vzbujati, opominjati, (lepo) prigovarjati, pomiriti: *aliquem* (z nasl. *ut, ne* in redkeje z *infin.*), *hortantibus amicis* (na prigovarjanje prijateljev); svetovati: *pacem*; opominjati: *multae res me hortantur*; zlasti (vojake) junačiti, hrabriti, izpodbujati.

hortus, *i*, *m.* vrt; *plur.* *horti*, zabavni vrtovi: *pensiles*.

hospes, *itis*, *c.* tujec, gost, gostinsk prijatelj.

hospitālis, *e*, gosta zadevajoč; gostoljuben: *dii hospitales*, bogovi kot varuhi gostoljubnosti.

hospitaliter, *adv.* gostoljubno: *ad aliquem ingredi* (pri kom kot gost vstopiti).

hospitium, *i*, *n.* prenočišče: *veluti maritimo hospitio recipi* (tako rekoč v morsko prenočišče [morsko skladišče] sprejeti biti); gostoljubje, gostinstvo, gostoljubne razmere (med posameznimiosebami ali državami, med seboj neodvisnimi, vsled katerih je bil zagotovljen časten sprejem, stanovanje in hrana): *h. iungere, est mihi cum aliquo hospitium, hospitio uti, pro hospitio* (po gostinstvu), *exci-*

pere aliquem hospitio (gostoljubno koga sprejeti).

hostia, *ae*, *f.* živinče za žrtvanje, žrtev, pomirilna -, pravna žrtev, zahvalna žrtev: *hostias immolare*.

hosticus 3. sovražnikov, sovražen: *adventus hosticus*.

hostilis, *e*, sovražen, sovražnišk: *terra, exercitus, bellum hostile* (nasprotno *bellum civile*), vojna z inostranskimi sovražniki, *pavor hostilis* (strah pred sovražnikom).

hostiliter, *adv.* sovražno.

hostis, *is*, *c.* sovražnik (v boji in vojni): *hostes profligare*; (pogostoma *collect.*) *hostem rapinis prohibere, ab hoste urgeri* itd.; izdajalec: *aliquem hostem iudicare*; *pren.* hud sovražnik (v privatnih razmerah); *hostis* z *dat.* se mora smatrati za *adjectiv.*: *hostem alicui esse* (sovražiti koga, kot sovražnik vesti se proti komu).

huc, *adv.* sem, semkaj: *huc - illuc*, sem - tje; k temu: *huc* (= *ad hoc*) *accedit, huc addit*; črez to: *neque huc* (= *super haec*) *amplius quam pellis esset iniecta*.

huiusmodi, *adv.* te vrste, takšen.

humanitas, *ātis*, *f.* človekoljubje, človeško čuvstvo: *humanitatem superstitione vincit*; (po omiki pridobljeni) blagi značaj, priljudnost, blagodušnost: *est in aliquo summa hum., pro sua humanitate*; izobraženost, omika: *aliquem humanitate capere, a cultu atque humanitate provinciae longissime abesse* (od olíkane in omikane provincije

naj dalje prebivati), *summa virtute et humanitate*; (po omiki pridobljena) ljubeznivost: *humanitatis testimonium*.

humānus, 3. človešk: *ingenium, sanguis, res humanae* (človeške zadeve); omikan, izobražen, olikan: *humaniorum esse ceteris, longe humanissimus*.

humērus, *i*, *m*. pleče, rame, rama.

humīdus 3. vlažen, moker.

humīlis, *e*, nizek, ne visok, majhen: *casa, statura, navis*; trop. (po stopnji) nizek, nizkega stanú, neznaten, majhen, mal: *nemo est ita humilis, fortunā humiliores, locus h. (stan), civitas, humiliores* (slabejše) *expellere, quam humiles accepisset* gl. *accipio*; pohleven, ponižen: *aliquem humiliorem redigere*; slab: *vestitus*; nizek, neplemenit: *humillima quaeque* (kar je naj neplemenitejšega), *humilis ars* (o poučevanju, s katerim si je Dionysius v Korintu kruh služil). *quae humilia ponuntur*.

humilitas, *ātis*, *f*. nizkost: *navium*; trop. majhna moč, neznatnost: *ex humilitate sua*.

humo 1. zagrebsti, pokopati: *impense aliquem, spravit* (o slovesnem sežiganju mrliča).

humor, *ōris*, *m*. vlaga, mokrota.

humus, *i*, *f*. prst, zemlja: *humum aggerere*; (gen.) *humī*, na zemlji, na tleh, ob tla: *nasci, residere, corpus prosternere*; poet. svet = kraj, zemlja, dežela.

Hydaspes, *is*, *m*. (Ἰδάσπης), jedna pritočnih rek Indovih, ki na-

makajo indijski Pendžab, družijo se z Acesinom, H. VIII, 3. Alexander sezidal je ob njegovih bregovih mesti Nicaea in Bucephala.

Hydraōtes, *is*, *m*. (Ἵδραώτης), reka indijskega Pendžaba, izliva se združen z Acesinom v Indus.

Hyphāsīs, *is*, *m*. (Ἵφασις), pritok Indov v India extra Gangem, H. VII, 7. 14.

Hyrēāni, *ōrum*, *m*. Hyrkanci, prebivalci pokrajine Hyrcania v Asiji ob Hvalinskem morji, H. I, 6; VIII, 3.

Hyrtacīdes, *ae*, *m*. sin Hyrtakov, t. j. Nisus, gl. tega.

Hystaspes, *is*, *m*. (Ἵστάσπης), oče persijskega kralja Dareja, torej *Darius Hystaspis filius*, H. I, 10.

I.

Iaceo 2. *ui*, ležati: *indigno loco, viribus desertus iacet*; zlasti (premagan, zanemarjen) ležati, tedaj *iacens*, padli; (pren. o krajih) stati, ležati: *urbes in campis iacent, portus iacens*; (o ljudstvih) bivati.

iacio 3. *iēci*, *iactum*, metati, vreči, lučati, zagnati: *iaculum in terram, arbores in altum, lapides in murum, potentam, tela ex vallo, faces de muro, sagittam, ancoras* (sidra spustiti), *quae iacta* (njih metanje); strmoglaviti: *in praeceps semet ipsum*; izustiti, blekniti: *temere iacta* (nepremišljene besede); nasipati, napraviti: *aggerem, molem* (jez), položiti: *fundamenta*;

trop. *fundamenta imperii* (državi temelj položiti).

iactatio, *ōnis*, *f.* premetavanje; pren. bahanje, baharija: *animi iactatio* (bahaštvo).

iacto 1. (*intens.* od *iacio*), (zaporedoma ali naglo) metati: *vestem de muro*; komu kaj metati: *frusta largiter*; mnogo govoriti o čem; govoričiti, praviti: *aliquid vero maius* (povečevati kaj); bahati se s čim, hvalisati: *aliquid, superbe, verbis gloriam* (z besedami bahaje povzdigovati); vihtiti, mahati s čim: *brachium, pennas, alas* (plahutati); pren. premetavati, goniti, drviti; *pass.* sem in tje metan, gnan biti; trop. razgovarjati se o čem, obširno razpravljati: *res*.

iactura, *ae*, *f.* (metanje blaga iz ladije v morje), odt. škoda, izguba: *rei familiaris, suorum, nulla iactura veniet alicui rei* (stvari ne bode nič škodovalo), *iacturam facere* (trpeti), *magnae iacturae* (velike žrtve).

iactus, *us*, *m.* metanje, lučanje, lučaj: *procul teli iactu abesse* (biti daleč izven lučaja, streljaja).

iacūlor 1. (*intrans.*) kopje metati: *equitare iacularique*; (*trans.*) metati: *panes ab arce, fulmina*.

iacūlus 3. kar se meče, metalen; *subst. iaculum*, *i*, *n.* (*sc. telum*) metalno kopje.

iam, *adv.* sedaj, ravnokar: *iam nunc* (ravno zdaj), *iam tum* (ravno takrat), *quum iam* (ravno ko); (z nikalnico) ne več: *iam non, neque iam, iam nemo* (nikdo več), *nihil iam*

(nič več); *tekój*, hitro, vsak čas, *iamiam* ali *iam iam* (v trenotku); že: *iam pridem* (že davno), *iamque* (pogostoma v začetku stavka); (o tem, kar se je davno pričakovalo) vendar, vendar enkrat; (o skrajnjem slučaju) zdaj pa celó: *ac iam ut* (in recimo, da zares); (pred comparat.) še; *iam - iam*, zdaj - zdaj.

Iancyrus, *i*, *m.* kralj scythski, H. I, 12.

Ianiculum in *Ianiculus*, jeden izmed sedmerih gričev, na katerih je stal Rim.

ianua, *ae*, *f.* duri, vrata; pren. in trop. vrata, vhod.

Ianus, *i*, *m.* stari italski bog, ki je kot solčni bog tek leta znamenoval. Upodabljali so ga z dvema obrazoma, odtod njegov priimek *Geminus*. Njemu je bil posvečen mesec januar. Imel je majhno svetišče z dvojimi ravno nasproti si stoječimi vrati, ki se je ob miru zapiralo, o vojni pa odpiralo.

Iāson, *ōnis*, *m.* 1.) sin Aesona, kralja thessalskega, vodja Argonautov. — 2.) tyrann pherski v Thessaliji.

Ibērus, *i*, *m.* poglavitna reka severovzhodne Hispanije (zd. *Ebro*), H. XI, 6. 32.

ibi, *adv.* ondi, tu, tam.

ibīdem, *adv.* ravno tam, na istem mestu.

Icārus, *i*, *m.* (Ἰκαρος), Daedalov sin, ki je bežech s Krete v morje padel.

Icēni, *ōrum*, *m.* narod v južni Britanniji, C. V, 21.

ico 3. *īci*, *ictum*, zadeti, udariti; *part. ictus*, zadet: *fulmine*,

navis rostro icta; metonym.
icere foedus, zavezo skleniti.

ictus, *us, m.* udarec, mah,
bodljaj: *ictum regere, ictu*
vindicare iniuriam; metanje,
lučaj: *pilorum, scorpionis*.

idecirco, *adv.* zato, zatorej,
zategadelj.

Ide, *es, f.* (Ἰδῆ), visoko gorovje,
ki se začinja v Phrygiji ter
se vleče skoz Mysijo.

identidem, *adv.* zopet in zopet,
večkrat, češče.

ideo, *adv.* zavoljo tega, zato.

idoneus 3. za kaj pripraven,
sposoben, spreten, ugo-
den: (z dat. ali *ad* in accus.)
locus castris (castellis), portus
ad aliquid, locus ad aciem in-
struendam, ad muniendum (za
zidanje), *idonea vitae* (za živ-
ljenje pripravne reči); (absol.)
homines, equi, tempestas (ugo-
den), *causa* (zadosten), *tempus*
(ugoden čas, -trenotek).

Idus, *uum, f.* Ide, t. j. marca,
maja, julija in oktobra pet-
najsti, drugih mesecev pa tri-
najsti dan.

igitur, *adv.* (pri sklepanji) tedaj,
torej; (na pretrgano pripo-
vedovanje, priklepaje) tedaj.

ignārus 3. neizkušen; neveden,
nevedoč, brez znanja:
caedis paternae, rei militaris;
(absolut.) *ignaro collega* (brez
znanja svojega tovarša), *ignaris*
omnibus, quibus esset locis (ne
da bi kdo znal, kje da je),
ab milite ignaro (od vojaka,
nevedočega); *subst.* nevednež,
neizkušenec; priprost človek.

ignāvia, *ae, f.* lenoba, ne-
marnost, zlasti bojazljivi-
vost, strašljivost.

ignāvus 3. nemaren, len; straš-
ljiv.

ignis, *is, m.* ogenj: *igni cremare,*
necare, interficere, ignem concipi-
pere ali *comprehendere* (vneti
se); zlasti ponočni ogenj v
taborih: *in castris facere ignem*;
ogenj, s katerim se daje zna-
menje: *ignibus significationem*
facere; goreče poleno:
flamma atque ignes, ignem re-
giae inicere; ogenj strele.

ignōbilis, *e*, neznan, malo-
znan: *amnis*; majhen, ne-
znaten: *oppidum, civitas*; ne-
slaven, priprost: *fuga, mors*.

ignomīnia, *ae, f.* sramota, za-
sramovanje: *ignominiam ac-*
cipere (zasramovan biti).

ignorantia, *ae, f.* nevednost,
neznanje: *bonarum rerum*
(dobrih jedij).

ignōro 1. ne poznati, ne ve-
deti: *ea, naturam loci, even-*
tus belli non ignorans (dobro
vedoč, kako je vojna sreča
nestanovitna), *neu pater igno-*
ret (da bi oče vedel), *fuga*
ignoratur (se ni zapazil); *ali-*
quem ignorare, koga prav nič
ne poznati (kaka je namreč
oseba in njen značaj).

ignosco (*in - [g]nosco*) 3. *nōvi,*
nōtum, ne hoteti vedeti za kaj,
tedaj odpustčati, priza-
našati: *alicui, verrucis ali-*
cuius (ne spotikati se nad bra-
dovicami), *imprudētia igno-*
scere (nepremišljenosti).

ignōtus 3. neznan, tuj: *alicui,*
belua; ne znan s kom, tedaj
ignoti, ljudje, ki nas ne po-
znajo: *ignotos fallere*.

Ilex, *icis, f.* graden, črepinjek.
Ilienses, *ium, m.* prebivalci Ilija
Ilijani, H. XI, 24.

Iliacus 3. k Iliju spadajoč, trojansk: *arva*.

Ilium, *i*, *n*. (Ἰλιον) in *Ilios*, *i*, *f*. (Ἰλιος), Ilij, tudi Troja imenovano glavno mesto trojanske zemlje, od Grkov po desetletnem obleganju vzeto in razdejano; tudi okraj, v katerem je stalo mesto, H. VI, 5; X, 1; XI, 24.

illacrimo 1. jokati nad čim: *casu* (m. *casui*) *alicuius*, *morti*; (absol.) jokati; *dep. illacrimor*, objokovati: *mortem alicuius*.

illatus 3. gl. *infero*.

illie, *adv.* tam, tamkaj.

illicio 3. *lexi*, *lectum*, vabiti, privabiti.

illido (*in-laedo*) 3. *si*, *sum*, udariti ob kaj, zadeti, kam udariti, zagnati: *amnis illiditur*, *mare illisum*.

illigo (*in-ligo*) 1. privezati, pripeti: *corvos asseribus*, *litteras in iaculo*, *tigna hoc artius illigata tenentur* (so tem tesneje zvezana).

illinc, *adv.* od ondod, *hinc-illinc*, od te - od one strani.

illino (*in-lino*) 3. *lēvi*, *litum*, namazati s čim: *odoribus pedes*; prevleči: *naves bitumine*.

illo, *adv.* tje; *pren. tje*, k tej reči: *haec eodem illo pertinent* (spada ravno tje, nanaša se na isto reč).

illuc, *adv.* tje; *pren. tje*, t. j. k poročilu o kaki reči.

illucesco 3. *luxi*, svitati se, zlasti (iz)daniti se: *dies illuxit*.

illūdo (*in-ludo*) 3. *si*, *sum*, šaliti se, igrati se s čim, šalo ugihati; zasmehovati kaj, ro-gati se čemu: *memoriae alicuius*; za norca imeti, varati, goljufati: *aliquem*.

illustris, *e*, svetel; trop. bleščeč, z nekako bleščobo obdan, sijajen: *legationes*; nena-vaden, čudovit: *res*; imeniten, odličen, slaven, izvrsten: *factum*, *vir*, *locus* (imeniten); *subst. illustrissimum* (najslavniši čin).

illustro 1. razsvetljevati; trop. na svetlo luč postaviti, slaviti, *pass. zasloveti*.

illūvies, *ei*, *f.* povodenj: *aquarum*.

Illyricum, *i*, *n*. Illyrija; (s tem imenom zaznamenovali so Rimljani navadno vso od illyrskih narodov poseljeno deželo, t. j. vse vzhodno obrežje Jadranskega morja z zadaj ležečimi goratimi pokrajinami vred). *Illyricum*, ki je spadal k Caesarjevi provinciji, obsegal je jugovzhodne, Italiji sosedne dežele ob Jadranskem morji (Dalmacijo in Istro), C. II, 35; III, 7.

Illyrii, *ōrum*, *m*. Illyri, t. j. vsa ljudstva, ki so stanovala Thes-saliji in Macedoniji na zahodu, Italiji in Rhaetiji pa na vzhodu tje do Istra (Donave), H. V, 2. 14; VI, 1. 12; XI, 28.

Illyricus 3. illyrsk: *bellum*.

imāgo, *īnis*, *f.* slika, podoba, zlasti *imagines*, slike prednikov (imenitnih mož); obrazec, načrt: *imago urbis*; podoba, t. j. natančen opis: *consuetudinis*.

imbecillitas, *ātis*, *f.* slabost, onemoglost: *sexus*, *animi* (brezsrčnost).

imbecillus 3. slab, onemogel; zlasti (duševno) slab: *animo imbecillo fortunam secundam ferre*.

imbellis, *e*, nebojevit, miren.

imber, *bris*, *m.* ploha, dež.

imbuo 3. *ui*, *ūtum*, napolniti (s kakomočo); trop. vzgojevati, poučevati: *aliqua re*; posvetiti, začeti: *aliquid*, *imbue opus*.

imitatio, *ōnis*, *f.* posnemanje.

imitator, *ōris*, *m.* posnemovalec.

imitor 1. posnemati: *aliquid in aliquem*, *caelum* (visok biti kakor nebo), *naturae amoenitatem* (doseči skušati).

immānis, *e*, velikansk, orjašk, nenavaden: *magnitudo*, *corpus*, *monstrum*; grozen: *sonus*; ostuden, grozovit: *facinus*.

immatūrus 3. negoden, nezrel; nedorasel, mladoleten: *filius*; negoden: *amor*; zgodnji, ran: *mors*.

immedicabilis, *e*, nezaceljiv, neozdravljiv.

immēmor, *ōris*, ne spominja joč se, ne pomneč, ne pamteč: *sui*, *pristinæ gloriæ*, *omnium immemor* (pozabivši vse) in z nasl. *acc. c. inf.*

immensus 3. neizmeren, neizmerno velik; *subst. immensum*, *i*, *n.* neizmerni prostor: *in immensum* (v neizmernost).

immērens, *tis*, nezaslužen, nedolžen, nekriv.

immergo (*in-mergo*) 3. *si*, *sum*, potopiti: *se immergere alto* (se v morje potopiti).

immerito, *adv.* po nezasluženem, nezasluženo, *haud immerito* (po pravici), *non immerito* (ne po krivici).

immeritus 3. nezaslužen; *subst. immeritus*, nedolžni.

immersabilis, *e*, nepotopljiv: *adversis rerum undis* (v najhujših valovih).

immineo 2. (brez perf. in sup.) štrleti, moleti čez kaj: *aedes viae angustae imminentes* (hiša ob ozkih ulicah stoječa), *manus capiti imminens* (roka proti glavi vzdignena); trop. žugati, pretiti: *imminebant Seleucus, Lysimachus* itd. (pretiti so, da pojdejo [na njega]), *bella imminet*, *hostis imminet* (stoji blizu), *mors imminet* (je blizu); zasledovati, preganjati: *triremis imminet quinquere mi* (skuša dohiteti).

imminuo 3. *ui*, *ūtum*, zmanjšati: *furorem*.

immisceo (*in-misceo*) 2. *scui*, *xtum* in *stum*, mešati, pridružiti: *se gregi*.

immītis, *e*, nemil, torej divji, krut, surov.

immitto (*in-mitto*) 3. *īsi*, *issum*, poslati v kaj, pustiti: *multitudine iuvenorum* (izpustiti); zoper koga poslati: *interfectores in aliquem*, *milites*, *cohortes*, *equitatum* (zoper sovražnika iti s konjico); vpu- stiti, pustiti: *aliquem intra moenia*; metati, lučati: *pilum in hostem*; spustiti, napeljati: *fretum in specus*; pustiti razširjati se: *incendium domibus*; *se immittere* (spustiti se, skočiti (*in puteum*), *semet in mare* (v morje skočiti)); zlasti vtakniti, vstaviti, vložiti: *tigna machinationibus*, *trabes insuper*; trop. naščuvati, zoper koga ščuvati: *Corinthios*, *immitti ab aliquo*.

immo, *adv.* še celo, marveč.

immōbilis, *e*, nepremičen.

immoderātus 3. nezmeren, razuzdan.

immodestia, *ae, f.* neskromnost, razuzdanost, neubogljivost.

immodicus 3. nezmeren, brezmeren.

immōlo 1. (pr. živinče, ki je daritvi namenjeno, z moko potresti, odt.) žrtvovati, darovati: *puerum, homines, hostias*.

immortalis, *e*, neumrjoč, nesmrten: *dii immortales*, tudi samo *immortales*; neminljiv: *memoria*.

immortalitas, *ātis, f.* neumrjočnost, nesmrtnost: *animae*.

immōtus 3. nepremaknen, nepreganen, neizpremenjen, miren.

immundus 3. nečist, nesnažen.

immūnis, *e*, prost davkov, neobdačen.

immunitas, *ātis, f.* oproščенost javnih davkov in dolžnostij: *omnium rerum* (vseh naklad, vseh davkov), *immunitates*, sploh svoboščine.

immutabilis, *e*, neizpremenljiv.

imo ali *immo*, *adv.* še celó.

impar, *āris*, nejednak, neraven: *ludere par impar* (sod in liho igrati); pren. ne kos, preslab za -: *pugnae*.

imparātus 3. nepripravljen.

impātens, *entis*, nepotrpežljiv, nerad trpeč, ki ne more prenašati.

impatienter, *adv.* nepotrpežljivo, nepretrpno: *impatientius dolere* (preveč žalovati).

impatientia, *ae, f.* nepotrpežljivost.

impedimentum, *i, n.* napotje, zapreka: *magno esse impedimento* (veliko napotje delati); plur. *impedimenta*, prtljaga, pratež, to so šotori, vojne priprave in vojni stroji, ki jih je tovarna živina prenašala in prevažala, tedaj tudi tovarni konji: *magnus numerus impedimentorum, magnum numerum producere impedimentorum*.

impēdio 4. *īvi, itum*, zamotati, zapletati: *cornibus impediri*; pren. (o krajih) zapirati: *palus impedit locum*; odt. *part. impeditus* 3. kot *adiect.* težko pristopen, težaven, nedohoden: *locus, palus, silvae, locus impeditior* (manj pristopen, -dohoden). — trop. zadrževati, ustavljati: *deditionem, molem, destinata, iter hostium* (sovražniku pot zastaviti), *bello impediri, oppugnatio impeditur* (postane težavno), in z nasl. *quominus* in *ne* itd.; *part. impeditus*, zadržan: *navis locis vadosis impedita* (ladija, ki je na kaki plitvini obsejala), *manus*; s težavami obdan, težaven: *navigatio, nihil*; (o vojaci, ki jih pratež ali druge okolščine zadržujejo, da se ne morejo bojevati) težko obložen, ne pripravljen za boj: *impeditos aggredi*; imajoč opraviti: *omnium impeditis animis* (ko so imeli opraviti s pripravljanjem na pot).

impello (*in-pello*) 3. *impūli, impulsus*, trčiti na kaj, udariti, odt. poganjati, odrivati: *unda impellitur, undā aqua impellitur*; pognati, naganjati: *impellere remos, triremis*

vi impellitur; pregnati, pogmati: *aliquem clipeo*. — trop. koga k čemu priganjati, zapeljevati, primorati: *aliquem ad facinus, ad furorem, in caedem falsi regis* (nepravega kralja umoriti), *in spem omnes* (vse z upanjem navdati), in z nasl. *ut*; *pass. impelli*, dati se zapeljati: *ad aliquid*; *part. impulsus* 3. zapeljan, nagnan: *indicio, auctoritate alicuius* (po nasvetu koga), *occasione, furore, nuntiis*.

impendeo 2. (brez perf. in sup.) viseti nad čim: *mons impendet*; trop. bližati se, blizu biti, pretiti: *tempestas* –, *res impendet*.

impendo (*in-pendo*) 3. di, sum, trošiti; *part. impensus* 3. (potrošen), tedaj drag: *impenso pretio* (za visoko ceno).

impensa, *ae, f.* izdavanje denarja, stroški: *belli impensae* (vojni stroški), *obsidionis impensa* (stroški obleganja), *impensis Hieronis* (na Hieronove stroške), *meis impensis* (na moje str.).

impense, *adv.* s stroški, z velikimi stroški: *aliquem humare*.

imperātor, *ōris, m.* poveljnik, zlasti najviši poveljnik vojski, nadvodja, nadpoveljnik (prav za prav časten priimek, ki so ga dobivali rimski vojskovodje od vojske in starešinstva po kaki veliki zmagi); *quasi Imperator* (o Spartacu), kakor (pravi) poveljnik rimske vojske; *imperatores* o triumvirih: *adventus imperatorum*.

imperatōrius 3. poveljnišk: *imperatoria forma* ([prava] poveljniška postava).

imperito 1. (*intens.* od *impēro*), vladati, zaukazovati: *alicui superbo*.

imperitus 3. neizveden, neizkušen v čem: *belli, consuetudinis* (ne poznajoč navade), *huius generis pugnae, rerum* (ne poznajoč razmer); *absol.* neizkušen, neveden: *remex, homines*; *adv.* *imperite*, nerodno, neokretno, nevedno.

imperioſus 3. oblasten, gospodljiv, silen, trd, ohol.

imperium, *i, n.* ukaz: *regis imperium audire, imperio parere, obtemperare, imperium negligere, imperia administrare, iustitia imperiorum*. — 2.) oblast zaukazovanja, oblast, gospodstvo: *summa imperii custodiae* (najviše nadzorstvo nad ječo), *Iupiter tenet imperium caelestium* (zapoveduje –, gospoduje bogovom); zlasti najviša oblast v kaki državi ali deželi, vrhovna oblast, vladarstvo, gospodstvo, vlada: *populi Romani, provinciae* (gospodstvo nad provincijo), *imperium alicui tradere, multorum imperia, in magnis imperiis* (veliko oblast imajoč), *imperio potiri, sub imperium redigere, sub imperio alicuius esse, imperium obtinere, deponere, in tanto imperio* (imajoč toliko oblast), *regem esse imperio* (kralj biti po oblasti), *aliquid imperio posse* (po oblasti), *secundum gradum imperii tenere* (drugi biti v vladarstvu), *imperium orbis terrarum* (svetovno vladarstvo),

imperio populi R. (pod gospodstvom rim. ljudstva, ako bi rim. ljudstvo deželi gospodovalo), *singulare perpetuumque imperium* (dolgotrajno samovladarstvo); *plur. imperia*, posamezna dejanja, (vladarstva, gosposke, oblasti); *perferre, praeferre, novis imperiis studere* (za izpremembo vladarstva si prizadevati, ne za svobodo); oblast nad vojsko, nadpoveljstvo: *sine imperio, summum imperium* ali *summa imperii* (vrhovno poveljstvo), *belli* (vrhovno vodstvo vojne), *imperium maritimum* (nadpoveljstvo na morji), *cum imperio ad urbem remanere* (ne odpo vedati se poveljstva), *plur. imperia*, poveljniška mesta, vojaške službe: *in imperiis versari* (imeti take službe), *imperia magistratusque* (visoke službe v vojski in miru, državne in vojaške službe). — 3.) oblast vladarska, država: *fines imperii propagare*, itd.

impĕro 1. ukazovati, zapovedovati: *crudeliter* (kruto), *quae usui sunt, aliquid, necessarias res*, odt. *subst. imperatum, i, n.* (in *plur. imperata*), zaukazano, ukaz: *imperatum* ali *imperata facere*, storiti, kar je ukazano, pokoren biti; z nasl. *ut, ne* in samim conjunctivom, kakor tudi absol.: *ut imperaverat, illo imperante* (pod njegovim poveljstvom); (z nasl. *acc. c. inf. pass.*) *opulentissimos occidi, serpentes colligi imperare* (dati), (z *inf. kakega depon.*) *proficisci*; (z *inf. act.*) *procedere*. — 2.) zlasti *alicui aliquid*,

komu kaj naložiti, ukazati, (da kaj pribavi, odraja): *pecunias, naves, milites (equites), qui toti Galliae erant imperati* (ki jih je imela vsa Gallija dati), *alicui obsides* (od koga talnike tirjati), *equitatum* (jezdece tirjati); določiti: *quantum quisque det.* — 3.) vladati, zaukazovati komu; *ceteris gentibus, superbe, imperans* (vladar); v vojski ukazovati, poveljnik biti: *illo imperante* (pod njegovim poveljstvom).

impertio 4. *īvi, itum*, komu kaj podeliti, koga obdariti: *doctrinis omnibus* (v vseh strokah poučevati).

impĕtro 1. dognati, izvršiti, odt. zlasti (s prošnjo) doseči, dobiti, izprositi: *libertatem, veniam, aliquid*; *ab aliquo* (z nasl. *ut in absol.*); *de aliqua re, de indutiis* (premirje dobiti), *ab aliquo de salute alicuius* (milost za koga izprositi).

impĕtus, *us, m.* naskok, napad, naval: *impetum facere in aliquem* (napasti koga), *in fines* (pridreti), *impetum ferre, sustinere, excipere, magno impetu oppidum oppugnare* (z veliko silo), *tanto impetu ire* (tako silno naprej iti), *eodem impetu subsequi* (v taistem navalu), *feroci impetu, primo impetu* (o prvem naskoku), *continenti impetu* (v jednom navalu); (o neživih stvareh) silovitost, sila: *maris, fluminis, ventorum, rerum* (sila dogodkov); (o ladijah) *libero impetu evehi*; trop. napad: *invidiae* (zavisti = zavistnikov), *impetus*

fortuna (izpremembra sreče); nagon, poželenje.

impexus 3. nepočesan.

impiger, *gra, grum*, ne len, marljiv, neumoren; *adv. impigre: dimicare* (neprenehoma).

impingo (*in-pango*) 3. *ēgi, actum*, zoper koga ali kaj udariti, vreči: *lapidem alicui*.

impius 3. brezbožen, brezvesten, hudoben.

implacabilis, *e*, nepomirljiv, nespravljljiv.

impleo 2. *ēvi, ētum*, napolniti, izpolniti: *mare, intervallum, antennis*; trop. napolniti: *Phrygiam religionibus* (z verskimi vražami, t. j. razširiti jih); *part. impletus* 3. napolnjen: *spe, spiritu divino*.

implico 1. *āvi, ātum* (*in ui, itum*), zamotati, zaplesti: *ordines coniuncti inter se et implicati*; zmešati, zmesi, v nered spraviti: *navigia*; trop. zamotati v kaj, *pass. zapleten biti: duobus bellis, tantis rebus* (v tolike zadrege), *implicatus tyrannide* (zapleten v –, v zvezi z –), *in morbum a. morbo implicatus* (ki je zbolel).

implōro 1. (jokaje in plakaje), klicati, prositi, nazivati: *aliquem* (z nasl. *ne*); *fidem alicuius, auxilium ab aliquo* (koga za pomoč prositi), *ad patriae auxilium imploratus* (domovini na pomoč poklican), *in samo imploratus* (za pomoč proščen).

impōno 3. *sui, situm*, kam dejati: *telum* (zakopati); vložiti, spraviti kam, posaditi kam (z dat. ali *in* z accus.): *in naves omnia, uxorem genitosque ex ea navibus, eo* (namr.

in carros) mulieres, eo (= *in eos*) *milites* (posaditi); *dejati –*, postaviti –, položiti na kaj, nasaditi: *dextram foco, humeris pedes, coronam capiti (laribus), aliquem fero equo, pontem flumini* (most čez reko narediti), *torquem collo* (na vrat obesiti), *Aetna insuper imposita* (Aetna navaljena), *fundamenta imposita sunt saxo* (temelj stoji na skali); trop. koga (v kakem opravi) nastaviti, postaviti: *custodes in hortis*; (kot davek) nakladati, naložiti: *stipendium alicui, vadimonium* (naložiti komu obljubo, da pride k sodniji, t. j. prisiliti koga, da obljubi priti k sodniji, pravdo komu obesiti); naložiti: *iugum servitutis cervicibus; imponere alicui*, komu natvezti kaj, prevariti ga: *praefectis*; (sploh) *ultimam manum imponere alicui rei*, poslednjič v roko vzeti kaj, t. j. končati: *bellis civilibus, sermoni*.

im-porto 1. (iz tujine) vpeljati, vvažati: *aliquid*.

impōtens, *tis*, nemočen, ne kos: *animi* (ki ne more jeze premagati); ki se ne more brzdati, tedaj brezmeren, ohol, despotsk.

impraesentiarum, *adv.* za zdaj, za ta trenotek.

imprīmīs ali *in primis*, *adv.* pred vsem drugim, pred vsem, osobito, zlasti, *in primis omnium* (posebno izmed vseh).

imprīmo (*in-premo*) 3. *pressi, pressum*, vtisniti, pritisniti: *sigillum*.

im-prōbo 1. ne odobravati, zavreči: *consilium*.

imprōbus 3. (nравно) zel, brezbožen, hudoben, zlo-misleč, nepošten.

improvīsus 3. ne prej viden, nepričakovan, nenaden, *subst. improvisum, i, n.* na kar se ni mislilo, odt. *ex (de)* ali samo *improviso*, nenadoma.

imprūdēns, *tis*, nič sluteč, ne misleč na kaj, ne vedoč: *imprudentes offendere, imprudentem opprimere* (nič slutečega napasti), *imprudentibus militibus (abl. abs.)*, ko vojaci niso bili pripravljeni, *prudens imprudens* (vedoč, ne vedoč), *utrum Tribazo sciente an imprudente* (ali da je T. vedel za to ali da ni vedel); nespametno, neprevidno.

imprudenter, *adv.* brez vedenja; neprevidno, nespametno: *facere*.

imprudentia, *ae, f.* nevednost, nespametnost, neumnost: *pueros tenet imprudentia domi*; nepremišljenost, neprevidnost, neprevidno zaupanje: *propter imprudentiam, armare se imprudentiā alicuius*.

impūbes, *ēris*, nedorasel, mladolen: *filius*; neoženjen: *qui impuberes permanserunt*.

impūdēns, *tis*, nesramen.

impudentia, *ae, f.* nesramnost.

impugno 1. napadati, udariti na -: *Galliam, aliquem*, (in absol.) *acrius*; oblegati: *Syracusas*.

impulsus, *us, m.* napeljevanje, izpodbadanje, ščuvanje: *impulsu alicuius*.

impulsus 3. gl. *impello*.

impūne, *adv.* brez kazni, brez maščevanja: *aliquem laedere, multos vulnerare, iniurias ferre*

gl. *fero*; svobodno, brez strahú kake kazni: *de aliquo dicere*.

impunītas, *ātis, f.* prizanesba kazni, nekažnjenost; razuzdana prostost, razuzdanost: *gladiatorum*.

impunītus 3. ne kaznovan, brez kazni: *impunitum habere aliquem* (pustiti koga brez kazni).

im-pūto 1. zaračunati; pren. pripisovati, dolžiti: *licentiam verborum vino*.

imus 3. (*superl.* od *infērus* in skrčeno iz *infīmus*), naj spodnji: *gradus, ad imas radices montis* (do spodnjega dela, znožja gore), *ab imo* (na spodnjem konci); najglobokejši: *fundus, valles*; *subst. imum, i, n.* spodnji del, dno: *ima petrae* (spodnji del skale), *opp. subst. altiora* (gornji deli), *ab imo ad summum* (od zdolaj do zgoraj).

in, *praep. c. acc.* in *abl. v*; 1.) *c. acc. a)* o prostoru na vprašanje kam? *v, na*, proti: *in silvam reverti, in Italiam proficisci, in publicum evolare, in contrariam partem, in septentrionem spectare* itd. — *b)* o času: *v*: *in noctem legere*; *za, na*: *in aliud tempus, in annum differre, in futura* (za prihodnost), *in praesentia* (sc. tempora, za zdaj, za ta trenotek), *in reliquum tempus* (za naprej, za bodočnost), *in perpetuum* (za zmeraj, na večno), *in dies* (od dne do dne). — *c)* v drugih razmerah: *v, na*: *in longitudinem, in latitudinem*; (*v* izraz namena:) *za, v, na*: *in disciplinam convenire, compo-*

situs in adulationem, in utramque partem (za oba slučaja), *disputatio in utramque partem* (za in proti), *in speciem* (na videz), *in speciem varietatemque* (oziroma na zunanost in izpremembo); (v izraz načina) *po, na: in servilem modum, admirandum in modum, in vicem* (jeden družega, vzajemno); (v izraz predmeta, na katerega se nanaša čuvstvo a. dejanje) *zoper, do: habere ius -, potestatem vitae in aliquem, coniurare in aliquem, fides -, benevolentia in aliquem, senatus consulta in aliquem* (komu na korist) itd.

2.) *c. abl. a)* o prostoru: *v, na: in sella considerare, in solitudine vivere, in flumine pons est* (črez reko drži most), *in Istro flumine pontem facere* (črez), *in Sequanis* (v sequanski deželi), (takisto) *in Brutiis, in Treveris, in milibus passuum tribus* (v okrožji). — *b)* o času: *v, ob, za: in consulatu, in hoc facto (= dum hoc fit), in qua potestate, in ipso negotio, in principio, in illa aetate, in his (tredecim annis), in petenda pace* (o prošnji za mir), *in quaerendis suis* (iskaje svojih), (tudi kjer ne gre prav za prav za čas:) *in bello* (t. j. v vojnem stanu), *hoc in tempore* (v tem položaji). — *c)* v drugih razmerah: (za določevanje okolščin ali razmer) *v, pri, za: voljo, o: in tanta multitudine, in spe victoriae, in opere* (pri utrjevanji), *in magnis imperiis* (imajoč veliko oblast), *in summa inopia* (vkljub), *in tanta paupertate decedere, in sestertio*

vicies (pri 2.000.000 sestercijih); *zastran, zarad: in eo spem habebant* (zastran njega), *in ea re* (zaradi tega), *gratias agere, in eo* (zavoljo tega) *est reprehensus, in quo quanta fuerit opinio omnium eorum* (kako visoke misli, da so vsi ti imeli o njem), *nulla in re, in summa exercitus tuenda* (da bi se vojska v svojej celoti varovala); (v zaznamenovanje osebe, na kateri se kak čin kaže:) *quod in Nervii fecisset* (kar je Nervijem storil), *in eo peccare, quod facere in eo consueverunt* (pri njem, kadar je on govoril); (pri *esse in habere*, da se zazname-
nuje oseba ali stvar, v kateri je kaj), *v, na: hoc in se habere, animus est in aliquo, tanta in iis erat firmitudo*; (v določevanje razreda, kamor kaj spada) *med, izmed: in his primus pilus, in hoc numero, in iis filius adducitur, in his (sc. nuntiis) certior factus* (med drugim) itd.

in-aedifico 1. na čem zidati, postaviti: *loricam coronis* (doprski zid na vrhovnem obzidji sezidati); *tecta* (dati postaviti).

inaequālis, *e*, neraven, ne-jednak: *collis*.

inānis, *e*, prazen, *navis, chaos*; trop. prazen: *ostentatio*; *subst. inane*, praznota; trop. nečimernost.

inauditus 3. neslišan.

in-calesco 3. *calui*, segreti se, zažareti: *mero*.

incassum ali *in cassum* ali *cas-sum*, *adv.* zastonj, brez-uspešno.

incautus 3. nepreviden, brezskrben: *non incautus, adv. incaute*, nepremišljeno, neprevidno, *incautius* (bolj neprevidno, z manjšo previdnostjo).

in-cēdo 3. *cessi, cessum*, stopati, hoditi: *incedere panosum*; (voj.) korakati, naprejši: *agmen lentius incedit*; trop. (o stanji in duševnih razmerah) lotiti se, prijeti se: *animos desperatio —, stupor omnes incedit*.

incendium, *i, n.* ogenj, požar: *in incendium se mittere, incendio delere*, — *consumere* (po požaru uničiti), *incendio conficere* (z ognjem umoriti, sežgati), *incendia* (ognji) *conspiciuntur*, *in incendiis faciendis* (mesto samega *abl. causae*, požigaje), *incendia parare* (za požiganje pripravljeni).

incendo 3. *di, sum*, zažgati, zapaliti: *pyram, urbem, aedificia, opera* (obležno pripravo), *nutrimenta ignis*; *incendi*, vneti se: *lucus incenditur*; trop. razpaliti, razkačiti, naščuvati: *aliquem tanta cupiditate* (toliko poželenje vzbuditi komu), *incendi*, razjariti se, razvneti se: *irā* (od jeze), *dolore*.

inceptum gl. *incipio*.

incertus 3. negotov, nezanesljiv, nevaren: *possessio, praedicta, iter, incertis ordinibus* (*abl. abs.* ker so vrste bile nestalne), *incerto exitu victoriae* (ker se ni znalo, kam da se bode zmaga nagnila), *incertum est* (ne vè se); neodločen: *vulgus*; *subst. incertum, i, n.* negotovost.

incesso 3. *īvi in i* (*intens. od incedo*), iti na koga, napasti, prijeti koga.

inchoo 1. utemeljiti kaj, početi, započeti.

1. **incido** (*in-cado*) 3. *īdi, casum*, pasti v a. na kaj, odt. pren. naleteti: *in aliquem* (na koga naleteti, — zadeti, srečati koga); trop. kam zabresti, zaiti, zagaziti: *in invidiam* (v splošno sovraštvo), *in morbum, in insidias, qui incidissent* (*sc. in morbum*, ki so bolni ležali); (po dobi) padati: *aetas incidit in ea tempora*; prigoditi se, zgoditi se, pripetiti se, primeriti se: *bellum incidit, res* (dogodba), *periculum* (nastane); (na koga) naleteti: *coniuratio incidit in aliquem*.

2. **incido** (*in-caedo*) 3. *īdi, īsum*, vrezati, vdolbsti; *in pila*; obrezati, narezati, zarezati: *arbores*.

incipio (*in-capio*) 3. *cēpi, ceptum*, pričeti, začeti: *oppugnationem*, (z *inf.*) *luxuriari, legionem oppugnare*; *intrans.* pričenjati se: *sors —, annus incipit, pabuli copia esse incipit; frumenta incipiunt maturescere; part. subst. inceptum, i, n.* podjetje, početje, namera.

in-cīto 1. nagnati, pognati: *naves remis, equos, equo incitato* (skokoma), *cursu incitato* (v naglem teku), *se incitare* (o valovji) (pri)valiti se; trop. priganjati, izpodbadati, dražiti, razdražiti: *civitatem, milites, ad bellum renovandum, cogitationes stultas, animi hostium incitantur; part. incitatus, razdražen, raz-*

burjen, razkačen: *ob eam rem, perfidiā, caede.*

inclementia, *ae, f.* neprijaznost, osornost, neugodnost: *caeli* (podnebja), t. j. ostri zrak, ostro, mrzlo podnebje.

inclino 1. nagniti, odt. pren. nagniti, naravnati, obračati: *rupes inclinant fluvium ad orientem*; (reflex.) *inclinare* (in *se*) kakor tudi (medialnō) *inclinari*, nagibati se: *inclinare ad hostem, copiae inclinantur* (nagibljejo se, t. j. umikajo se); (o dnevnem času) *dies in vesperam inclinatur* (se nagiblje k večeru).

inclitus gl. *inclusus*.

inclūdo (*in-claudio*) 3. *si, sum*, zapreti, zakleniti: *aliquem, animalia vivario, in angulo includi, part. inclusus*, zaprt, oklenen; trop. omejiti: *angustis metis includi* (utesnjen biti.)

inclūtus 3. (*inclutus*), sloveč, slavnoznan.

incognītus 3. neznan: *alicui, terra, nomen, quos incognitos expaverunt* (kot neznane, t. j. ker so bili neznani), *quod me incognitum tentasti*.

incōla, *ae, m.* prebivalec, stanovnik.

in-cōlo 3. *colui, cultum, (intrans.)* stanovati, prebivati: *trans (cis) Rhenum incolere, incolendi causa*; (*trans.*) stanovati –, prebivati kje: *Asiam, solum, regiones, loca*.

incolumis, *e*, nepoškodovan, zdrav: *illo incolumi* (ko se onemu ni nič zgodilo), *incolumi filio* (ko je še bil sin živ), *incolumi exercitu* (ako bi bila vojska v dobrem stanu),

incolumem abire (brez škode –, prost oditi).

incolumitas, *atis, f.* nepoškodovan stan, varnost.

incomitātus 3. brez spremstva, sam.

incommōde, *adv.* nerodno, nepriročno, neugodno, nezložno.

incommōdus 3. neroden, težaven, neugoden: *valetudo incommoda* (slabo zdravje); *subst. incommodum, i, n.* izguba, škoda, nezgoda, nesreča: *aliquem incommodo afficere, incommodum accipere, -deprecari, quid incommodi* (koliko izgube); zlasti o vojski; nesreča, izguba, poboj, poraz: *incommodi reminisci, incommodum expiare, incommodo perturbari, continua incommoda*.

incomposīte, *adv.* brez reda, neredno: *fugere*.

incomposītus 3. ne prav urejen: *cum incompositis in bellum progredi* (z neurejenimi ljudmi iti na boj).

incondītus 3. ne napravljen; ne urejen: *clipeus*; brezpravljen, neumeteljen, sirov: *carmen, gens moribus incondita* (surovo, neotesano ljudstvo).

inconsiderātus 3. nepremišljen, prenagljen.

inconstans, *tis*, nestanovit, izpremenljiv.

inconsulte, *adv.* nepremišljeno.

incredibilis, *e*, neverjeten: *dictu*; neverjeten, t. j. izvenreden: *virtus, celeritas*.

incrementum, *i, n.* rast, rasteenje, naraščanje: *molis incremento gloriari*; naraščaj,

pridobitek, prirastek: *regni, domesticae potentiae, imperii incrementa acquirere, primis incrementis* (o prvem razvijanju), *materia incrementorum* (gradivo za rastočo moč, vzrok naraščanja).

in-crepito 1. (*intens.* od *increpo*) na koga vpiti, psovati, zasmehovati: *aliquem vocibus*.

in-crēpo 1. *ui*, *itum*, šumeti, brenketati; (zasmehujoč) vpiti: «*vae victis!*» *increpantes recedere*; (*trans.*) vpiti na koga, zmerjati ga: *graviter aliquem* (ostro grajati, očitati mu); pren. priganjati: *tardos boves stimulo*; oglašati se, glasiti se s čim: *Ityn*.

incūbo 1. *ui*, *itum*, na čem ležati: *vesti*.

incultus 3. nevajen, neizkušen.

in-cumbo 3. *cubui*, *cubitum*, uleči se na kaj; na čem ležati, počivati: *pulvino*; (pren. o neživih rečeh) prodirati, kam siliti: *ventus per spiramenta cavernarum incubuit*; trop. kake reči se poprijemati, pečati se: *in bellum*.

incunābūla, *orum*, *n.* plenice in povoji; odt. metonym. prvo prebivališče, — stanišče, zibelj: *maiorum*.

incūria, *ae*, *f.* pomanjkanje skrbi, zanemarjanje.

in-curro 3. *curri* in *cucurri*, *cursum*, privihрати, zagnati se, zaleteti se; trop. pasti, priti, zagaziti: *in invidiam*.

incursio, *ōnis*, *f.* naskok; (voj.) sovražni napad, naval.

incursus, *us*, *m.* napad, naskok.

incurvus 3. slok, zvinen, kriv.

incūso 1. dolžiti, očitati: *aliquem*.

incūtio (*in-quatio*) 3. *cussi*, *cussum*, trčiti, zlasti za kom metati, odt. trop. navdati koga s čim, zadati: *metum alicui*; provzročiti, vzbuditi: *sollicitudinem animo*.

indāgo, *inis*, *f.* obkoljenje (zlasti lovska beseda); začetje (kakor se živali obkolijo, da ne morejo uiti).

inde, *adv.* (o kraji) odtod: *hinc inde*, od te — od one strani; pren. odtod, tedaj, vsled tega; (o času) nato, potem, potlej.

indecōrus 3. nelep, nedostojen.

indelibātus 3. nedotaknen.

index, *icis*, *c.* naznanjevalec, ovadnik, izdajalec; pren. znamenje: *clamor index alacritatis*.

Indi, *ōrum*, *m.* prebivalci Indije, Indi (*sing.* *Indus*); metonym. *in Indis*, pri Indih, t. j. v Indiji, H. VII, 13; VIII, 3.

India, *ae*, *f.* Indija, največa pokrajina v jugovzhodni Asiji, katero so starodobniki v *India intra in extra Gangem* delili, H. VII, 7.

indicium, *i*, *n.* naznanilo, objava: *coniurationis, sceleris, indicio electus* (po izjavi, po oporoki izvoljen); izpoved, ovadba: *indicio alicuius* (po ovadbi koga); dokaz: *nullum certius indicium, indicio esse* (v dokaz biti, dokazovati) znamenje, znak, sled: *indiciū reperire*.

1. **indico** 1. objaviti, naznani, ovaditi, izdati, dokazati: *rem, mores, voluntatem*.

tem, se indicare (ovaditisebe); naznaniti kaj, povedati (z nasl. acc. c. inf.)

2. **in-dīco** 3. *xī, ctum*, napovedati, naznaniti, obznani (javno): *bellum, concilium in diem certam*.

indictus 3. ne povedan: *causā indictā*, nezaslišan, brez preiskave.

indidem, *adv.* prav od ondod: *indidem Thebis* (tudi iz Theb).

indigēna, *ae, m.* v deželi rojen, domač, deželan.

indigens, *tis*, potreben: *alienarum opum*.

indigeo 2. *ui*, potrebovati, potreben biti: *opis, armorum, pecuniā*.

indignātio, *ōnis, f.* nevolja: *cum dolore et indignatione* (z jezo in nevoljo).

indigne, *adv.* zoper zaslugo, nezasluzeno: *poena venit indigne, indignissime perire* (celo po nezasluzenem, zelo gerdo); nevoljno, z nevoljo: *indigne ferre*.

indignitas, *ātis, f.* nevrednost, nedostojnost: *rei*; nevolja: *indignitas animos acuit*; nedostojno ravnanje: *omnes indignitates* (vsakovrstne nedostojnosti).

indignor 1. nevoljen biti, srditi se zavoljo česa: *aliquid*, z nasl. *quod* in acc. c. inf.; (absol.) *non indignantibus ipsis* (abl. abs. ne da bi..).

indignus 3. nevreden česa, nedostojen za -, nezasluzen: *mors illo fastigio indigna, fide -, ipsis indignum, vox victoriis indigna*, (absol.) *mors indigna*; krut, trd, grd: *caedes eo indignior videbatur*.

indiligens, *tis*, ne marljiv, nemaren, zanikaren; *non ind.*, skrben.

indiligentia, *ae, f.* nemarnost, zanikarnost.

indiliger, *adv.* ne marljivo, *indiligentius* (z manjšo marljivostjo).

indivīsus 3. ne razdeljen, ne ločen: *omnia communia et indivisa omnibus sunt* (vse je skupno in neločeno posestvo vseh).

in-do 3. *dīdi, dītum*, vdejati; prideti, dati: *nomen*.

indocilis, *e*, nenaučljiv, nevešč: *indocili gutture*, t. j. neumeteljno; neizobražen: *genus*.

indōles, *is, f.* prirojena dušna zmožnost, nadarjenost, sposobnost: *indoles virtutis* (sposobnosti za vrlega moža).

indolesco 3. *lui*, zaboli me: *tactu hominum*.

indomītus 3. neukročen, divji, surov: *gens*; nepremagljiv, nepremagan: *armis*.

indubitātus 3. nedvomen: *mors*.

induciae gl. *indutiae*.

indūco *xī, ctum*, uvesti, privesti, pripeljati: *phalangem in oppidum*; vpeljati: *aliquem in senatum*; trop. napotiti, zapeljati, pripraviti k čemu: *aliquem ad bellum, cupiditate inductus*; zvabiti, zapeljati: *in insidias, in errorem* gl. *error*; uvesti, navajati (govorečega): *aliquem commemorantem*. — 2.) pren. prevleči: *scuta pellibus, aliquid cerā, phaleras argento* (okrasiti) *part. inductus*, navlečen: *nubes*.

indulgentia, *ae, f.* prizanesljivost, rahlost, milost: *in aliquem, indulgentiā uti.*

indulgeo 2. *si, tum*, komu po volji delati, puščati komu voljo, naklonjenega se kazati: *alicui, sic sibi* (toliko dovoliti si), *sibi liberalius* (preveč ustrezati svojim željam), *nihil his indulsit* (nič jim ni po volji delal), *indulgendo* (po veliki prizanesljivosti); udati se kaki reči: *dolori, otio, indulgendo luxuriae*; zalezovati: *piscibus*; *part. indulgens, tis* kot *adiect.* prizanesljiv.

induo 3. *ui, ūtum*, obleči: *pallam, vestem, galeam* (na glavo dejati); *part. indutus* 3. oblečen, opravljen: *carbassis, muliebri habitu indutus* (v ženski obleki); *pren. se aliqua re induere*, zamotati se –, zaplesti se v kaj (in v tem obtičati): *vallis, stimulis.*

in-dūro 1. trdo narediti, trditi; trop. utrditi: *indurari ad labores, virtus indurata* (utrjena).

Indus, *i, m.* Ind, poglavitna reka v jugovzhodni Asiji, izvira na Paropamisu ter se izliva v sedmih iztokih v Indijsko morje, H. VII, 11; VIII, 3.

Indus 3. indijsk.

industria, *ae, f.* (vztrajna) delavnost, (vztrajna) marljivost, pridnost: *non mediocris, quod industriā potior erat* (ker je bil bolj delaven), *quorum in ea re egregia industria fuisset* (ki bi se bili pri tem s svojo delavnostjo odlikovali), *natura et industria* (lastno izobraženje); *de industria*, nalašč.

industrie, *adv.* pridno, marljivo.

indūtiae, *arum, f.* premirje.

in-eo 4. *ivi in ii, itum*, vniti; *pren. nastopiti, začeti, pričeti, začetek storiti* s čim: *certamen, convivium de die* (gosti za dneva začeti), *bella inire* (vojno začeti), *prima bella inire* (prvih vojsk udeležiti se), *inita aestate* (po začetku poletja), *inita hieme (vigilia)*; *gratiam* (prikupiti se), *societatem* (zavezo skleniti); *rationem* (sredstvo rabiti, pripravljati), *ratione inita* (ko je preračunal), *vix ratio iniri potest* (se da komaj preračunati, premisliti), *numerus* (šteti), *consilium* (sklep storiti, skleniti, načrt delati): *de re, de bello, reges tollere, si quid de sua salute iniretur consilii* (če bi se storilo kaj zoper njega osebno varnost), *nihil contra aliquem consilii* (zoper koga ničesar ne počenjati), *consilia* (preudarjati), *his initis consiliis* (ko so to preudarili); *pren. (o času) začenjati (se)*: *iniens adolescentia.*

ineptus 3. nesposoben; aboten, neslan, *subst. gizdalin.*

inermis, *e, in inermis* 3. neoborožen, brez orožja.

iners, *tis (ars)*, (neroden, nedelaven); odt. len, nemožat; mrtev: *pondus*; prazen, neporabljen: *tempus.*

inertia, *ae, f.* nerodnost; lenoba, nemarnost.

inevitabilis, *e, neizogiben: ius mortis.*

inexercitatus 3. nevajen.

inexpertus 3. s čim neznan, neizkušen v čem; odt. neposkušen, neizkušen: *remedium, nihil inexpertum omit-*

tere (vse poskusiti); nena-
vaje: *terra, inexpertae antea*
voluptates (prej neznane na-
slade).

inexpiābilis, *e*, nepomirljiv,
nespravljen: *odium*.

inexorābilis, *e*, neizprosen.

inexplēbilis, *e*, nenasiten.

infāmia, *ae, f.* slab glas, slabo
ime (v katerem je kdo ali
kaj) in (vsled tega) sramota:
infamiam alicui parare (sra-
moto delati komu), *latrocinium*
habet infamiam (je sramotno),
aspergi infamia gl. *aspergo*;
sramotna sodba: *infamiam*
opprimere.

infāmis, *e*, zloglasen, slabo-
glasen: *filius*, brezčasten,
infamem haberi; sramoten.

infāmo 1. v slab glas spra-
viti, očrniti; hudo gra-
jati: *aliquem*.

infans, *tis, c.* (majhen) otrok.

infectus 3. neobdelan; nestor-
jen, nespravljen: *re in-*
fecta in rebus infectis (nič ne
opravivši).

infelicitas, *ātis, f.* nesrečnost,
nesreča.

infelicitē, *adv.* nesrečno.

infēlix, *icis*, neplodoviten,
brezkoristen: *lolium*; ne-
srečen.

infensus 3. razkačen, srdit,
sovražen: *opibus alicuius*,
seditionis auctoribus.

infer ali **infērus** 3. (*compar. in-*
ferior, superl. infimus); *posit.*
inferus, v zemlji ali pod zem-
ljo bivajoč, podzemsk
(*opp. superus*); *odt. subst. in-*
feri, umrli, ranjki v pod-
zemskem svetu, podzemski
svet sam: *ab inferis emergere*
(z onega sveta priti), *numina*

inferum (= *inferorum*), bogovi
podzemski. — *Compar. in-*
ferior, spodnji, dolenji:
pars, locus, spatium, angulus,
deici in inferiorem locum (v
globino), *ab inferiore parte*
(zdolaj), *inferiorem stare* (spo-
daj stati), *Italia inferior* (spod-
nja Italija); *pren. slabši:*
inferioribus auxilium ferre, or-
dines inferiores (niže stopnje
časti), *animus inferior* gl. *ani-*
mus, inferiorem esse (premagan
biti, podlegniti); (o času) *aetate*
inferior, mlajši; (o oblasti)
nižji. — *Superl. infimus*, naj-
spodnji: *collis, ad infimos*
montes (ob znožji gorá), *sub*
infimo colle (ob znožji griča),
ad infimum (navzdol), *ab in-*
fimo (od spodaj navzgor), *ab*
infimo solo (od tal, od spodaj);
infimi, najnižji (v ljudstvu).

infernus 3. podzemsk.

in-fēro, *inferre, intūli, illatum*,
nesti kam ali v kaj, zanesti:
corpus in tabernaculum, opes
in manus regis, aliquid in
ignem (vreči), *ignem aggeri*
(zažgati), *merces (vvažati), ali-*
quem in equum (posaditi na
konja); zlasti kam pokopati,
zagrebsti: *corpus eodem, re-*
liquias tumulis (ostanke v gro-
bove); (o vojski) *signa inferre*,
znamenja (zoper sovražnika)
nesti, t. j. iti na sovražnika,
prijeti, napasti: *conversa*
signa inferre, signa inferre
iubere, Urbi i. e. Romae signa
inferre; bellum alicui, vojno
komu prinesiti, z vojsko iti
na koga, z vojsko pri-
jeti koga: *finitimis, sociis*,
(brez dat.) vojno začeti, z
vojsko napadati: *ultro, bellum*

illatum defendere (braniti se v vojski, v brambo vojskovati se), *praedae ac belli inferendi causa* (plena in boja željen), *et bello illato* (in po započeti vojni = in potem); toda *bellum in Italiam inferre*, vojno v Italijo zanesti, t. j. boj v Italijo preložiti, *arma Italiae inferre* (na Italijo z vojsko iti). — 2.) trop. storiti, prizadeti, vnemati, provzročiti: *vulnus, iniuriam alicui, calamitatem, periculum, terrorem alicui* (plašiti koga), *spem alicui* (up dvigniti), *plus invidiae, desperationem alicui* (v obup spraviti), *plurima mala in domum* (veliko zla storiti hiši, družino zelo nesrečno storiti); omenjati, izgovarjati se s čim: *aliā causam, causam iurgii*.

inferus 3. gl. *infer*.

infesto 1. napadati; vznemirjati, nevarno delati kaj: *greges, omnia maria*.

infestus 3. (*pass.*) nevaren, vznemirjen: *itinerā, infestas reddere regiones* (nevarne delati); (*act.*) vznemirjajoč, opasen, sovražen; *infestā lanceā* (s sovražno, z ostro sulico), *infestis signis ire ad aliquem* (iti na koga), *infestis contra hostes signis consistere* (postaviti se zoper sovražnike); *infesto agmine ali infestis signis patriam (Urbem) petere* (kot sovražniki); nevaren: *bellum*; jezen, srdit: *alicui in absol. infestissimus* (razkačen).

inficio (*in-facio*) 3. *fēci, fectum*, s čim namešati; odt. zlasti barvati: *se vitro*.

infidēlis, *e*, nezvest, nezanesljiv.

infidelitas, *ātis, f.* nezvestoba.

infidus 3. nezvest, nezanesljiv, omahljiv: *Fors*.

in-flīgo 3. *xi, xum*, vsaditi, zabiti: *hamos*.

infimus gl. *infer*.

infinitus 3. ne po mejah določen, tedaj neomejen, neizmeren, brezkončen (brez konca in kraja): *magnitudo, labor, bellum, multitudo*; mnogoštevilen, brezštevilen: *nobilitas*.

infirmitas, *ātis, f.* slabost: *virium*; trop. omahljivost, omahljiv značaj.

infirmus 3. slab, ne močen, šibek: *corpus, arbor, navis, avis* (mlad), *civitas, vulgus* (brezmočen), *quam infirmissimus* (kolikor mogoče slab), *infirmum* (*sc. viribus*, malo vojne moči imajočega) *aliquem videre*; bolan: *infirma corpora recreare* = *infirmos* (bolnike); (o duhu) bojazljiv: *animo infirmiore* (manj srčen).

infītiae, *ārum, f.* tajeenje (samo le v zvezi) *infītias ire*, (kar je res) tajiti, zanikati.

infītior 1. tajiti: *non est infitiandum* (ne da se tajiti, gotovo je).

inflammo 1. vzplamtiti, vneti.

in-flecto 3. *xi, xum*, zakriviti, usločiti, zaviti: *ramos, ferrum se inflectit*; zlasti (glas) izpreminjati, zavijati: *voce cantu*; trop. ganiti: *sensus humanos*.

in-flīgo 3. *xi, ctum*, udariti s čim ob kaj; trop. prizadeti, storiti: *detrimēta alicui*.

inflo 1. pihati v kaj, napihniti; trop. *inflari*, povzdigovati se, napihniti se: *animi inflantur*; part. *inflatus* 3. napihnen, prevzet, ošaben.

in-fluo 3. *xi, xum*, iztakati se, izlivati se, odtekat: *in flumen, in Oceanum, per mediam urbem*.

in-fōdio 3. *fōdi, fossum*, zagrest, zakopati, zasuti, pokopati: *taleas in terram, corpus*.

infra, adv. pod zemljo, v podzemskem svetu: *non seges est infra*; zdolaj, spodaj: *paulo infra*. — 2.) praep. c. acc. pod: *infra eum locum, infra te, paulo infra elephantos* (nekaj manjši od).

infractus 3. (part. od *infringo*), nepotlačen, nepotr: *animus*.

infrēquens, ntis, ne mnogoštevilen, v malem številu zbran.

in-fringo 3. *frēgi, fractum*, zlomiti; trop. oslabiti: *potentiam*.

infūla, ae, f. okras za na glavo iz bele volne, vez, trak, ki so ga nosili duhovniki in za varstvo proseči v znamenje nedotakljivosti; dobivala so tak trak tudi živinčeta, v daritev odločena.

in-fundo 3. *fūdi, fūsum*, vlivati: *quodcunque, plumbum*; (o suhih rečeh) vsipati, vreči kam: *gemmas margaritasque litoribus*.

in-fusco 1. temniti, črniti; trop. oskruniti, omadeževati: *victoriae gloriam saevitiae maculā*.

in-gemisco 3. *mui*, zdihniti, zdihovati.

ingeniōsus 3. spreten: iznajdljiv, umen, duhovit: *materiam habes, qua sis ingeniosus* (imaš priložnost, svoj um pokazati).

ingenium, i, n. prirojeno, naravno svojstvo, odt. natura, narav; prirojena zmožnost, nadarjenost, bistroumnost, duh, razum: *ingenio valere, opinio ingenii* (mnenje drugih o njegovih duševnih zmožnostih), *ingenium humanum* (človeški duh), *ingenii acumen* (ostroumnost), *ingenio* (z duševno močjo) *nomen quaerere, ingenio superari, alicui inest ingenium*.

ingens, tis, silno -, izvenredno velik, velikansk, neizmeren: *insula, saxum, pondus, pecuniae summa*.

ingēnuus 3. domač; svoboden: *homo, puer*; plemenit: *artes*.

in-gēro 3. *gessi, gestum*, nesti: *flores alveo*; kam vsipati, vreči: *tela in scaphas, saxa subeuntibus, silvam* (m. *arbores*) *amni* ali *in amnem* (drevesa metāti); trop. *se ingerere*, siliti kam: *eo, se aliis* (vsiljevati se drugim).

ingrātis, adv. (skrčeno iz *ingratiis*), brez čegar hvale; zoper voljo, nerad.

ingrātus 3. neprijeten: *oratio, haec ingrata senioribus*; nehvaležen: *civis, homo*; subst. nehvaležnež.

ingrēdior (*in-gradior*) 3. *gressus sum, (intrans.)* stopati, iti: *quadrato agmine, quocunque ingrederis, quacunque ingrederentur* (kamorkoli so prišli),

pridreti, prodreti: *intra munitiones (fines); (trans.)* stopiti v a. na kaj, priti kam: *urbem, fines, viam, Scythiam, Alpes*; trop. nastopiti: *imperium, iter*; pripravljati se k čemu, začeti: *bella*.

in-gruo 3. *ui*, prilomastiti, pridreti; pren. pridrviti se, pritiskniti: *vis externa, mali vis ingruit*.

inhabilis, *e*, kar se ne da lahko prijemati, neroden, nespreten, nepriročen: *pondus*.

in-haereo 2. *haesi, haesum*, viseti o čem, držati se česa.

in-hibeo (*in-habeo*) 2. *ui, itum*, trdo na se držati, pridrževati, zadrževati, zavirati: *aliquem, inhibere remis navem* (nazaj veslati, ne da bi se ladija obrnila).

in-horresco 3. *horrui*, ježiti se; (o vodah) vznemiriti se, razburkati se, valove gnati: *mare inhorrescens* (razburkano).

inhumānus 3. nečlovešk: *crudelitas*; sirov: *barbaria*.

inĭcio (*in-iacio*) 3. *iēci, iectum*, metati kam: *faces tectis* (goreče baklje na hiše metati), *ignem regiae, terram* (nametati), *materiam* (bruna položiti), *manus ferreas operibus* (spustiti), *pellem* (pregniti s -), *milites eo* = *in naves* (hitro na ladije spraviti, vkrcati); trop. prizadeti, provzročiti, vzbujati, navdajati s čim: *alicui timorem, metum, studium, suspicionem, admirationem sui, ardorem militibus* (vojake navdušiti); *manum alicui* (prijeti koga, zvezati ga).

inimicitia, *ae, f.* sovraštvo, sovražnost (navad. le v plur.)

inĭmĭcus 3. sovražen: *alicui, consilium, animus* (mišljenje), *inimico animo in aliquem esse* (sovražiti koga), *inimicissimus* (največi, najhujši sovražnik): *nomini Romano, domus ac familiae alicuius*; *subst.* sovražnik, nasprotnik (z ozirom na neprijazno mišljenje), škodljiv: *consilium*.

iniquitas, *ātis, f.* neravnost; torej trop. neugodnost: *loci* (kraja), *in tanta rerum iniquitate* (ob tako neugodnih razmerah); nejednakost: *condicionis*; krivičnost: *iniquitatis condemnari*.

inĭquus 3. neraven; odt. neugoden, sovražen, težaven: *locus, condicio, fastigium* (neugodna strmina); ne imajoč prave mere, prevelik, napačen: *pondera*; krivičen: *iudex, regnum, iniquum est* (z nasl. inf.)

inĭtio 1. začeti; posvetiti: *sacrorum solemnibus*.

inĭtium, *i, n.* začetek: *silvarum, Remorum* (rimske dežele), *orationis, initia mensium, initia operum atque artificiorum* (prvi nauk o ročnih in umetnih delih), *ab initio in initio* (od začetka, s prva), *initium capere* (začenjati se), *facere* (začeti), *initium fit, - oritur, a sordidis initiis* (nizkega rodu), *ab his fit initium retinendi Siliī atque Velanī* (ti so začeli pridrževati S. in V.) -- 2.) *initia*, skrivno bogočastje (h kateremu ni smel razun posvečenih nihče prihajati, kakor n. pr. Cererino): *noctes initiorum* (noči skrivnega bogočastja, nočno posvečevanje).

in-iungo 3. *xi, ctum*, pritakniti; trop. naložiti, nakladati: *civitatribus servitutum*.

iniūria, *ae, f.* vsako nepravico dejanje, krivica, sila, razžalitev, grdo ravnanje, žalostenje: *iniuriae notas habere, iniuria et maleficium*, (z object. genit.) *patriae* (krivica, ki se dela domovini), *propter iniuriam legatorum* (za voljo sile poslancem storjene), *Haeduum, iniuria rei p.* (razžalitev države), *Helvetiorum iniuriae populi R.* (krivice, ki so je delali Helvetci Rimljanom), *iniuriae retentorum equitum* (krivično pridrževanje jezdeccev), *suas iniurias persequi* (= *iniurias sibi illatas*), *haud iniuriā* (ne po krivici), *sine iniuria* (brez krivice), *iniuriam inferre* (delati), *accipere* (trpeti), *facere* (storiti), *iniurias propulsare, aliquem ab iniuria prohibere* (krivico odvracati od koga), *iniuria aliquem lacescere* (s krivičnim postopanjem koga dražiti), *aliquem iniuriis prohibere ab aliquo, iniurias ulcisci, ferre, pati* itd.

iniussu (*abl.* od nenavadn. *iniusus*), brez povelja, brez ukaza: *iniussu suo* (brez njegovega povelja).

iniuste, *adv.* krivično, po krivici, nepravico.

iniustus 3. nepravico, trden, težek: *servitus*.

immensus *gl.* *immens*.

in-nascor *nātus sum*, v ali na čem roditi se: *eodem solo*; nastati: *cupiditas belli gerendi innata est*; *part. innatus* 3. prirojen: *temeritas*.

in-nītor 3. *nixus in nūsus sum*, opirati se na kaj, podpirati se s čim, naslanjati se: *stipitibus, scutis, in cubitum*. **innōcens**, *tis*, neškodljiv; odt. nedolžen, pošten, nekriv: *vitā innocentissimus* (kojega življenje je popolnoma čisto vsake pregrehe), (z genit.) *paricidii* (nedolžen); *subst.* nedolžni.

innocentia, *ae, f.* neškodljivost, poštenost, pravičnost, nesebičnost.

innōcuus 3. neškodljiv; nedolžen: *latus innocuum* (m. *innocui*), *causas innocuas agere* (= *innocuum*).

innoxius 3. neškodljiv, brez krivde, nedolžen: *senum vulgus, solum, senex, innoxium plecti*.

innumērus 3. brezštevilen, brezbrojen.

inōpia, *ae, f.* pomanjkanje, nedostajanje česa (posebno živeža): *frumenti, cibarium, omnium rerum, agri, inopia frumentaria* (pomanjkanje žita); (absol.) pomanjkanje, sila: *inopiā urgeri, ex labore atque inopia, in eadem inopia* (v sili in bedi), *inopia publica* (denarna zadrega države).

inopīans, *tis*, nič sluteč, iznenada: *inopinantes aggredi, inopinantem opprimere, -deprehendere, rex in potestatem inopianti* (dost. *ipsi*) *venerat*.

inopinātus 3. nenaden, nepričakovan: *praeda, bellum, non inopinatum* (nič nepričakovanega).

inops, *ōpis*, beden, reven, siromašen, (absol.): *semper inops, ex inope divitem fieri*;

- zlasti malo imajoč česa: *consilii* (ne vedoč si pomagati).
- inpraesentiarum** gl. *imp.*
- inprimis** gl. *imprimis.*
- inquam** gl. slovnico.
- inquinus**, *i*, *m.* gostač; *civis i.* ne v Rimu rojen meščan, pri-seljenec.
- inquino** 1. pomazati, ogrd-iti: *ignem*; trop. oskruniti, *verecundiam*, *mores*.
- inquiro** (*in-quaero*) 3. *sīvi*, *sītum*, poiskati: *propinquos*; pre-iskavati.
- inquisitio**, *ōnis*, *f.* iskanje; na-bira: *novorum militum*; pre-iskava: *inquisitionem habere*.
- insanābilis**, *e*, neozdraven, nezaceliv: *vulnera*.
- insatiābilis**, *e*, nenasičen: *cupīditas*; ki se ne more (kake reči) nasititi: *sanguinis*.
- insciens**, *tis*, nevedoč, brez znanja: *insciente eo* (brez njegovega znanja), *inscientibus ipsis* (da sami niso vedeli).
- inscientia**, *ae*, *f.* nevednost: *vulgi*, *hostium*; (z object. genet.) nepoznanje: *locorum*, *usus*, *lini*.
- inscītia**, *ae*, *f.* nevednost, neizkušnost, nerodnost: *belli* (v vojni).
- inscius** 3. nevedoč, po nevednosti: *quid gereretur*, *aliquem inscium opprimere* (ne-slutečega), *inscii facinoris* (*opp. conscii*), ki niso vedeli za -.
- in-scribo** 3. *psi*, *ptum*, napi-sati na kaj: *nomina tropaeis*, *in periculo inscribere* (v pravnici zapisnik zapisati).
- in-sculpo** 3. *psi*, *ptum*, vdolbsti, vrezati, vsekati: *nomina patrum*.

- insectatio**, *ōnis*, *f.* preganjanje; trop. zasramovanje.
- in-sēquor** 3. *secūtus sum*, biti komu za petami, iti za kom, slediti, odt. (sovražno) po-diti, goniti: *aliquem in ab-sol.*; (po času ali vrsti) za čim zgoditi se: *mors regis inse-cuta est proficiscentes filios*; *in-sequens* kot *adiect.* naslednji: *annus insequens*, *nocte in-se- quente*.
- in-sēro** 3. *serui*, *sertum*, vtak-niti, natakiniti: *lepori exen-terato epistolam*, *falces longuriis*, *vinculum arae* (altar s trakom obvezati).
- in-servio** 4. *īvi*, *ītum*, služiti; odt. pren. kaki reči udan biti (močnejše od *operam dare*): *studiis Persarum* (pečati se s persijskimi posebnostimi, t. j. njih navade in običaje posne-mati), *firmitati corporis* (pospe-ševati moči svojega telesa); *omnibus rebus* (*abl.*) *inservire* (na vsak način, vsakojako si prizadevati); *temporibus ins.*, po razmerah časa se ravnati.
- in-sīdeo** 2. *sēdi*, *sessum*, v ali na čem sedeti; *trans.* v oblasti imeti: *arcem*.
- insīdiae**, *ārum*, *f.* zaseda: *ali-quem in insidiis locare*, *collo-care*, *insidias disponere*, *collo-care*, *componere* (nastaviti); trop. zalezovanje, kovar-stvo, prevara: *insidias fa-cere*, *struere alicui* (zalezovati koga), *per insidias*, *per dolum atque insidias* (po zvijači in kovarstvu).
- insīdiator**, *ōris*, *m.* zasednik, zalezovalec, *insidiatorem esse* (zalezovati), *insidiatores*

(vojaci v zasedi), *insidiator eius sc. imperii* (sovražnik).

insidiator 1. v zasedi prežati; trop. prežati, zalezovati: *libertati omnium*.

insidiōsus 3. zvit, kovaren.

insīdo 3. *sēdi, sessum*, v ali na kaj usesti se, zasesti: *Alpium tumulos*.

insignis, *e*, (po kakem znamenji) razločen, znamenit; tedaj odličen, poseben: *iustitia, calamitas, opera, urbs vetustate* (znamenito), *admirabiliter insignis* (čudovito odličen), *fama avaritiae insignem esse* (biti na glasu posebne skoposti); *subst. insigne, is, n.* znamenje, znak (poseben): *insigni uti* (znamenje nositi); znamenje, signal: *quod erat insigne*; okras, lišp: *regium*; (večkrat v plur.) *insignia*, častna znamenja, lepotiche (zlasti na čeladi): *decora et insignia* (okraske in znamenja), *insignia legere, - accommodare*; trop. dika: *quae senatus insignia*.

insigniter, *adv.* odlično, posebno, lepo: *insignius ornare*.

insilio (*in-salio*) 4. *silui, sultum*, skočiti na kaj: *in naves, in phalangas*.

in-simūlo 1. (zoper koga kaj) praviti, kriviti koga, dolžiti, tožiti: *aliquem affectatae tyrannidis, proditiōis*.

in-sinuo 1. (v nedrje vtakniti); *i. se*, prištoliti se, zlezti: *inter equitum turmas*.

in-sisto 3. *stīti*, postaviti se na kaj, stopiti na kaj: *iacentibus, in iugo*; (absol.) *firmiter* (trdno se postaviti); trop. vstopiti, stopiti v kaj: *vestigis*

(v stopinje); slediti, (marljivo) pečati se - baviti se s čim: *rationem pugnae, operi, in bellum et mente et animo* (za vojsko z vso dušo poprijeti se, zanimati se); nadaljevati, ne odjenjati (z nasl. inf.): *quaerere*.

insitio, *ōnis, f.* cepljenje.

insōlens, *tis*, nenavaden, odt. (o vedenji) ohol, prevzet, ošaben: *nihil insolens* (nobena ošabna beseda).

insōlenter, *adv.* nenavadno; odt. nesramno, prevzetno: *gloriarī, insolentius agere*.

insōlentia, *ae, f.* nenavadnost, zlasti nenavadno obnašanje, prevzetnost, oholost, ošabnost: *insolentia gloriae* (prazno hvalisanje), *per insolentiam* (prevzetno).

in-solesco 3. (brez perf. in sup.) izroditi se; bahati se, povzdigniti se, prevzeti se: *rebus secundis*.

insolīdus 3. redek, slab: *herba. insolītus* 3. nenavaden: *versus, silentium*.

inspecto 1. (*intens.* od *inspicio*), gledati: *inspectantibus nobis* (pred našimi očmi).

inspicio 3. *exi, ectum*, pogledati, videti: *procul*; spoznati: *fidem*.

in-spīro 1. (pihati v kaj:) vdahniti, navduševati: *qui inspirari solent*.

instābilis, *e*, ne trdno stoječ, nestanovit, omahljiv; *navis, motus, gradus*.

instans gl. *insto*.

instanter, *adv.* z veliko silo, silno: *eo instantius* (tem silneje).

instar, *n. indecl.* (podoba); odt. (z genit.) kakor, na lik: *muri* (kakor zid).

in-stauro 1. ponoviti, prirediti, napraviti, ponovivši praznovati: *comissationem*; pren. ponoviti: *bellum*; zopet ustanoviti: *liberum rei p. statum* (dati državi prejšnjo svobodo).

instigo 1. hujskati, (na)ščuvati, nadražiti: *instigare conscientiā*.

instinguo 3. *nxi, nctum*, dražiti, *instinctus*, razdražen: *furore*.

instituo (*in-statuo*) 3. *ui, ūtum*, postaviti; odt. sezidati, postaviti, osnovati, napraviti: *officinas, pontem, turres, pulvinar, munitionem, naves, pila, convivium* (prirediti); urediti, prirediti: *rationem pontis, aciem, remiges* (nastaviti); trop. pripravljati za kaj, začenjati, nakaniti, lotiti se (z nasl. inf.): *sacrificare, aliquem tueri, piraticam exercere, tempus quaerere, scribere historias, aliquid providere* itd.; zlasti ustanoviti, vpeljati, urediti: *sacerdotia, sacrificia, exemplum* (dati), *male* (nespametno ukazati), *consilium* (skleniti), *sermonem* (govoriti), *leges* (dati); *institutus*, kar je v navadi, običajen: *ratio*; perf. *institui*, vpeljal sem, moja navada je, navajen sem: *ut quotannis instituerat, quos secum habere instituerat, quam instituerat* (nego je bil vpeljal). 2.) podučevati, likati, izobraževati: *liberos iisdem legibus, a maioribus institutum esse*.

institūtum, *i, n.* uredba, ustanova, naredba, običaj, navada: *maiorum, instituta Solonis, patriae, vitae, instituto alicuius* (po naredbi koga), *instituto suo* (po dosedanji navadi); načelo: *vetus*.

in-sto 1. *stīti*, na čem stati; odt. blizu biti: *hostis instat*; trdó prijemati koga, lotiti se koga, iti na koga, pritiskati: *aliquem in alicui, hostes, morientibus, cedentibus, territis*, (absol.) *acrius, cupidius, audacius*; (pren. o času in okolščinah) bližati se, blizu biti: *tempus instat, dies, periculum instans* (preteča), *aestivum tempus instantis belli* = *aestivum tempus esse tempus instantis belli*; *instantia*, kar se bo zdajci zgodilo, t. j. sedanje (*opp. futura*).

instructus 3. gl. *instruo*.

instrumentum, *i, n.* orodje, priprava: *militare, instrumenta bellorum* (za vojsko potrebne priprave), *instrumentum regale, hibernorum instrumentum* (collect.), priprave za zimovišče.

in-struo 3. *xi, ctum*, zložiti; postaviti, sezidati: *machinationem, muros instrui* (da se priprave za zidanje delajo); trop. napraviti, narediti, vzbujati: *odia* (sovražstvo); (s stranskim pojmom uredovanja) torej zlasti vojsko urediti, v bojni red postaviti: *exercitum, aciem, copias, proelium, acie instructa confligere* (v urejeni vrsti bojevati se); s čim preskrbeti: *victorem frumento, locum omni genere tormentorum, quadrire-*

mes naves omnibus rebus, manus igne (oborožiti), *exercitus instructus* (dobro opravljen), *domus instructa* (s pohištvom preskrbljena); priprave delati k čemu, pripravljati se k čemu: *bellum* (k vojni), *spatium belli instruendi* (prostor za vojne priprave).

Insübres, *ium*, *m.* neki galski narod, *Insubri*.

insuefactus 3. privajen, priučen.

insuētus 3. neprivajen, ne navajen kaki reči: *laboris, navigandi, male audiendi*; ne navaden: *vox*.

insüla, *ae, f.* otok: *insula adiuncta oppido*, na otoku ležeči del mesta syrakuskega, torej Νῆσος, *Nasos* imenovan, ali tudi *Insula* (mesto na otoku, Otok).

insulto 1. skočiti na kaj; trop. *alicui*, zasmehovati koga, rogati se komu; absol. porogljivo vesti se, ohol prevzet en biti, prevzetovati, gl. *exsulto*.

in-sum, *inesse, infui*, v ali na čem biti, bivati; trop. nahajati se pri kom: *miseri cordia in eo inerant, in uno homine inest tanta dissimilitudo, genti inest* (ljudstvo ima) *plus virium quam ingenii*.

insüper, *adv.* zgoraj, navrh; trop. povrh tega, razun tega.

in-tabesco 3. *bui*, giniti, sušiti se.

intactus 3. nedotaknen, nepoškodovan, cel: *agros intactos relinquere, nihil intactum erat*; trop. nedotaknen, prost česa, ne zapeljan po: *plebs intacta perniciosi consiliis*.

intēger, *gra, grum*, nedotaknen, odt. cel, nenačet, nepoškodovan: *munitiones, pars sublicarum, nihil integrum ferebatur*; (voj.) neoslabljen, ne spehan, še čvrst, neranjen: *milites integris viribus* (čvrstih močij), *ab integris sc. militibus deseri, integrior exercitus, integros* (čvrste čete) *subsidio adducere*; nedoločen: *re integra* (ko se še ni nič bilo zgodilo), *rebus integris* (ko še je bila država vsrečnih razmerah); *ex integro* (znova). — (v nra- vem oziru) pošten: *arbiter*.

in-tēgo 3. *xi, ctum*, pokriti: *aliquid aliqua re*.

integritas, *ātis, f.* celost; (v nra- vn. oziru) poštenost, čistost: *vitae, morum*.

intellēgo (*intelligo*) 3. *exi, ectum*, izprevideti, domisliti se, razumeti: *aliquid, facile intellectu* (lahko umeti), *illud unum intellegi volumus* (to je- dino hočem razjasniti); raz- videti: *ut intellectum est* (ka- kor se je razvidelo), *quo fa- cilius intellegi possit*; videti, umeti, vedeti (z nasl. *acc. c. inf.* in odvisnim vpraš. stav- kom); *aliquid aliqua re*, spo- znati kaj na čem.

intempērans, *tis*, nezmeren, razuzdan, nepremišljen.

intempēranter, *adv.* brez zmer- nosti, nezumno.

intemperantia, *ae, f.* nezmer- nost; torej razuzdanost, nepokorščina: *intemperantia omnia perdere*; oholost, pre- vzetnost: *alicuius*; predrz- nost, nesramnost: *linguae*.

intempēries, *ei, f.* brezmer- nost: *ebrietatis*.

intempestivus 3. neugoden, nepriličen: *sollicitudo*.

in-tendo 3. *di, tum* (in *sum*), razpenjati, raztegovati, razprostirati: *nubes se intendunt caelo* (oblaki preoblečejo nebó); trop. *animum ad aliquid in alicui rei*, svoje misli na kaj obračati, misliti na kaj: *ad favorem sibi conciliandum, studiis*; (in brez *animum*) *fuga salutem petere intenderunt* (mislili so); odt. *part. intentus* 3. obrnen na kaj, *oculis mentibusque ad pugnam intentis, in ea re intenti animi* (ko so vso pozornost obračali na to), *intentus bello* (z vojno imajoč opraviti), *intentus in eventum rei* (živo se zanimajoč za izid), *intentus figuris* (zamišljen v); (absol.) pazljiv, pozoren: *intenti ac parati, milites*; (*intrans.*) obračati se kam, nameniti se, nameravati: *quo intenderat*.

inter, praep. c. acc. 1.) o prostoru: med, sredi: *inter Euboeam continentemque, inter Iuram et Rhodanum, inter greges*. — 2.) o času: med, v, ob: *inter epulas, inter has cogitationes, inter annos quattuordecim, inter initia imperii* (v začetku), *inter haec* (med tem, tačas). — 3.) o drugih razmerah: med, pri: *inter nobiles medicos, inter quotidianas rapinas* (pri vsakdanjem ropanji), *res inter eos aguntur, contentio inter eos, inter se* (med seboj), *inter se timere* (jeden drugega) itd.

Interamnium, i, n. in *Interamna, ae, f.* mesto (*municipium*) v Umbriji, H. XII, 13.

intercapēdo, īnis, f. pretrganje: *pacis*.

inter-cēdo 3. *cessi, cessum, vmes iti, vmes priti*; odt. *pren.* (o času) *miniti, poteči: intercedit dies, - tempus, - spatium* (obrok); trop. *vmes stopiti, zadržavati kaj, ugovarjati čemu: rogationi; vmes priti, dogoditi se, primeriti se: nisi qua in re maior cupiditas intercedit*. — 2.) *vmes biti, vmes ležati: intercedit palus, silva, amfractus, impedimentum* (tovor se premika vmes), *magna valles*; trop. (o razmeri med dvema osebama) *biti med -, iustae causae necessitudinis intercedunt, bella alicui cum aliquo, obtrectatio -, querimonia intercedit*.

intercēdo (*inter-caedo*) 3. *īdi, īsum, prerezati: venas fontis* (odkopati); *part. intercisis, oddeljen, ločen: iugum valle a castris*.

intercēpio (*inter-capio*) 3. *cēpi, ceptum, uloviti, pristreči, napasti: pila, epistolam, aliquem*; (o reki) sprejemati: *Hyphasim*; zlasti komu kaj iztrgati, vzeti, odtegniti: *gloriam*; pretrgati, zadrževati: *murus intercipit iter*.

inter-clūdo 3. *si, sum, komu kaj zapreti, pretrgati: iter, com meatum, fugam* (zaprčiti), *pontem* (podreti); zavirati, pretrgovati, zapirati: *spiritum* (sapo); komu ne dati priti do -, ločiti od česa: *aliquem ab exercitu, a praesidio, frumento, commeatibus, redditu, aliquem* (prestreči, zajeti).

inter-dīco 3. *xi, ctum*, prepovedati: *alicui* (z nasl. *ne*), *interdicat atque imperat* (ostro prepoveduje); zlasti *alicui aliqua re*, komu rabo česa prepovedati, od kake reči izključiti, izobčiti: *sacrificiis* (*sc. ei*) *interdicunt* (izključijo ga od božje službe), *quibus ita interdictum est sc. sacrificiis* (ki so na tak način izključeni), *Romanis Galliā interdicere* (Gallijo prepovedati), *alicui aquā et igni* (prepovedati komu vodo in ogenj, t. j. izreči zoper koga popolno in poostreno pregnanstvo, izobčiti koga), *alicui socero* (*abl.*), prepovedati komu občenje s tastom.

interdictum, *i, n.* prepoved.

interdiu, *adv.* črez dan, po dnevi, za dne.

interdum, *adv.* včas, tedaj pa tedaj; med tem, ob enem: *reputare*.

interea, *adv.* med tem, tačas.

interemtus gl. *interimo*.

inter-eo 4. *ivi in ii, itum*, zahajati, izgubivati se, poginiti: *pecunia interit* (poide, potroši se); (o osebah) poginiti, umreti.

interfector, *ōris, m.* morilec.

interficio (*inter-facio*) 3. *feci, fecitum*, uničiti, pokončati: *exercitum, moram*; usmrtiti: *consulem, partem eorum, se ipsi interficiunt*; ubiti, umoriti: *sacerdotes, avum*; absol. = *caedem facere* (pobijati).

inter-fluo 3. *xi, xum*, vmes teči, po sredi teči, teči med -; *unda saxa interfluens*.

interficio (*inter-iacio*) 3. *ieci, iectum*, vmes metati, -posaditi, -postaviti: *saxa,*

sagittarios, rubos (vmes zasadediti); večkrat *part. interiectus* 3. vmesen, vmes postavljen: *sepibus interiectis, paucis portibus interiectis* (ker je bilo le malo pristanišč [namreč na posameznih krajih obrežja]), *tantulo spatio interiecto* (v tako majhni daljavi), *interiecto tempore* (nekoliko časa potem), *interiectis diebus* (nekoliko dnij potem), *interiecto brevi spatio* (kmalu potem).

interim, *adv.* tačas; med tem.

interimo (*inter-emo*) 3. *ēmi, emtum*, iz srede vzeti; odt. usmrtiti, umoriti, ubiti: *interemto Viriatho, se interimere*.

interior, *interius* (*comp.* od *nenavadn. interus, superl. intīmus*), notranji: *murus, Gallia, Britanniae pars, fossa* (bliže mesta), *interior ibat* (kot imenitniši šel je na desni strani spremljevalca); *subst. interiores*, prebivalci notranje dežele, notranjci, *interiores* (*proferunt, tentant*), sovražniki v mestu; *interiora, orum, n.* notranji del, notranja dežela: *Aegypti*; trop. skriven, tajen: *interiora consilia*. — *superl. intimus*, najnotranji; trop. najtesnejši, najsrčnejši: *amicitia, familiaritas, intimum alicui esse* (biti komu najboljši prijatelj, komur se vse zaupa); *subst. intimus* (najboljši prijatelj).

interitus, *us, m.* zaton, uničenje, pogin, smrt.

inter-lino 3. *lēvi, litum*, vmes mazati, -namazati: *murus bitumine interlitus*.

inter-misceo 2. *scui, stum in xtum*, namešati.

inter-mitto 3. *īsi, issum*, (za nekaj časa) opustiti kaj, prenehati s čim, pretrgati: *sacrum, convivium, proelium, iter, agriculturam, opus, non intermisso remigandi labore* (z neprenehanim težavnim vesljanjem), *ventus intermittitur* (poleže se), *flamma* (ponehava), *intermissis magistratibus* (ko so bila tačas posvetna oblastva prenehala, bila začasno odpravljena), *non intermissis aquis; nocte intermissa* (ker se je med tem noč storila), (s part. kakor *παύσθαι*;) *hostes neque subeuntes intermittere* (prenehati); za nekoliko časa prenehati, počivati: *brevi tempore interiecto* (malo časa potem), *triduo intermisso* (tri dni potem), *intermisso spatio* (nekoliko časa potem), *ab opere intermittitur* (počivajo od dela), *nocturna tempora ad laborem intermittere* (noči za delo ne porabiti). — vmes pustiti, prazno pustiti: *hoc spatio intermisso* (v tej daljavi), *mille passuum intermisso spatio* (tisoč korakov daleč), *perexiguo intermisso loci spatio* (za majhno razdaljo, prav blizu), *mediocribus intermissis spatiis* (v srednjih razdaljah), *non intermittunt spatia* (ne prenehajo), *qua flumen intermittit* (kjer reka preneha, ne teče); part. *intermissus*, pretrgan: *trabes paribus intermissae spatiis* (po enakih presledkih), *planities collibus intermissa, pars a flumine* (od reke prazen puščen), *qua opus erat intermissum* (kjer še ni bilo dodelano).

intermixtus 3. gl. *intermisceo*.

internēcio, *ōnis, f.* popolno uničenje, popolni pobjoj, — poraz: *ad internecionem aliquem vincere* (premagati in uničiti), *ad int. redigere* (popolnoma uničiti), *internecio exercitus* (popolno uničenje vojske), *bellum gerere ad internecionem* (vojskovati se za življenje in smrt), *ad int. perire* (popolnoma poginiti, sploh poginiti).

internecivus 3. smrten: *odium*.

inter-nīteo 2. *ui*, vmes svetiti se, bliščati se.

internuntius, *i, m.* posredovalec, mešetar, sel: *per internuntios responsa dare* (po posredovalnih osebah odgovarjati).

interpello 1. (z ugovarjanjem) komu besedo presekati; odt. pren. pretrgati, motiti, zavirati: *in iure suo*.

inter-pōno 3. *sui, situm*, med kaj postaviti, — položiti: *Germani equitibus interpositi, equitatus auxilia interponere*; zlasti vvrstiti, vmestiti, vrniti: *licet interponere*; puščati, da mine vmes nekaj časa: *hoc spatio interposito* (ko preide ta čas); dopuščati, da pride kaj vmes: *moram* (zamudo delati, odlašati, časa pridobiti), *tridui mora interposita* (po tridnevem odlašnji), *neque ulla suspicionē interposita* (ker ni prišla nobena sumnja vmes), *nulla interposita dubitatione* (brez premiselka, brez obotavljanja); posredovalno vmes dejati: *fidem alicui* (s svojo besedo se komu zavezati), *fidem suam in rem* (besedo zastaviti za kaj), *se* (posredovati), *decretum* (odločiti), izgovarjati se s čim:

causam interponens (češ, da),
causa interposita (češ, da).

interpret, *ētis*, c. tolmač.

interpretor 1. razlagati, tolmačiti: *aliquid, oraculum, religiones*.

interritus 3. neoplašén, brez strahu.

inter-rōgo 1. vprašati, izpraševati: *aliquem*.

inter-rumpo 3. *ūpi*, *uptum*, raztrgati, podreti: *pontem*.

inter-scindo 3. *īdi*, *issum*, raztrgati, razdreti, razdejati: *pontem, aggerem*.

inter-sēro 3. *serui*, *sertum*, vmes dejati, dodati: *causam interserens* (kot vzrok navajajoč).

inter-sterno 3. *strāvi*, *strātum*, vmes natrositi, vmes namazati: *bitumine interstrato*.

inter-sum, *esse*, *fui*, vmes biti, biti med —: *collis interest, non amplius intererat* (ni bilo več prostora vmes); odt. trop. *nulla res interest*, ni nobenega razločka, *non interest* (ni nobenega r., vse jednako je). — 2.) (dejansko) biti navzoč, udeleževati se česa: *pugnae navali, convivis, proelio, bello, rebus publicis, rebus divinis* (pri službi božji sodelovati). 3.) *interest*, ležeče je na čem, važno je (z genit.): *rei pub., magni interest ad opinionem Galliae* (zelo važno je za vzdrževanje visokega mnenja [o rimski moči] v Galliji).

intervallum, *i*, n. presledek, prostor, daljava: *undecim pedum, interv. servare, intervallo distare, pari intervallo, paribus intervallis* (v enakih razdaljah), *magnis* —, *mediocribus intervallis, eodem quo con-*

suerat (v navadni oddaljenosti). — 2.) medčasje.

inter-vēnio 4. *vēni*, *ventum*, vmes priti, priti, med tem prikazati se: *equites interveniunt, Romani si casu intervenerint*; (o času) vmes priti, prigoditi se, pretrgati kaj: *nox intervenit proelio*; posredovati: *pro sociis*; vmes poseči, vtikati se (zadržujoč): *funeribus, ni Tyrtaeus intervenisset* (ako bi ne bil Tyrtaej preprečil).

interventus, *us*, m. prihod: *Alexandri, noctis interventu* (ker se je med tem noč storila).

intestīnus 3. notranji; (pren.) notranji, domač, t.j. znotraj (v državi) bivajoč: *discordia, bellum, fraus intestina* (notranja zvijača); *subst. intestinum*, *i*, n. črevo.

in-texo 3. *xui*, *xtum*, vpletati: *scuta viminibus intexta* (iz šibja spleteni ščiti, ali *viminibus intextis* kot *abl. abs.* smatran: ker je bilo šibje vpleteno); s čim preplesti, odt. pokriti, prevleči: *turres coriis*.

intīme, *adv.* zelo prijateljsko.

intīmus gl. *interior*.

intolerābilis, *e*, neznosen, nestrpen.

intolerandus 3. kar se ne da prenašati, neznosen.

intolēranter, *adv.* neznosno, *intolerantius*, preznosno, z veliko silo.

in-tōno 1. *nuī*, grmeti; trop. prigmeti (o nesreči).

intonsus 3. neostrižen.

intra, *praep. c. acc.* znotraj, v (o prostoru): *intra praesidia esse, intra silvas, intra castra,*

intra regni terminos; (pri glagolih premikanja) v, za: *intra moenia compellere, intra oppidum cogere* itd. — 2.) (o času) v, za, prednomine: *intra diem septimum decimum, - annum vicesimum*.

in-trěmo 3. *ui*, potresti se, zadržati.

intrepidus 3. neoplašén, brez strahu.

intrinsicus, *adv.* znotraj.

intritus 3. (*part.* od *in-tero*) neotrt; odt. neoslabljen: *a labore* (z ozirom na...).

intro 1. vstopiti, stopiti v ali na kaj: *limen, domum, stabulum*; vstopiti, pristopiti: *cum poculo*; (voj.) iti v -: *urbem*; pridreti, prodreti: *portum, castra, quo nemo intravit, intra praesidia*.

intro-dūco 3. *xi, ctum*, peljati v kaj: *exercitum in fines*.

intro-eo 4. *īvi in īi, itum*, priti, iti v kaj: *urbem*; pridreti: *in Thraciam*; (slovesen) vhod imeti: *Syracusas*; absol. vniti, vdreti; (o ognji) prodirati.

introitus, *us, m.* vhod, pristop.

intro-mitto 3. *īsi, issum*, pustiti v kaj.

introrsus, *adv.* noter, navznotraj: *introrsus pertinere* (proti suhi zemlji).

intro-rumpo 3. *ūpi, uptum*, vломiti, vdreti, prodreti: *quod ea non posse int. videbantur* (= *quod per portas non p. in. sibi vid.*)

in-tueor 2. (stareje *intuor*), *tuītus sum*, oči upirati v kaj, gledati kaj ali na kaj: *omnia, caput, terram* (oči v tla upirati); trop. gledati -, ozirati se -,

ozir jemati na kaj: *id potius*; pomisliti, premisliti, gledati na -: *id intuens*.

in-tumescō 3. *mui*, otekati, naraščati.

intus, *adv.* znotraj: *erat unus intus* (v taboru); pren. znotraj v srci: *intus exaestuarē* (znotraj razsajati).

inultus 3. nemaščevan, nekaznjen, brez nevarnosti, varen: *inulti vulneribus patebant* (bili so izpostavljeni).

in-undatio, *onis, f.* povodenj; poplava: *sanguinis*.

in-undo 1. poplaviti, preplaviti (v pravem in pren. zmislu) *terras, Europam exercitibus*.

in-usitatus 3. nenavaden: *magnitudo, species*; neslišan, ne nahajajoč se: *animalia ceteris gentibus*.

inutilis, *e*, neporaben, brezkoristen, nesposoben: *turba, mulieres ad pugnam, naves ad navigandum, non inutilis*.

in-vādo 3. *si, sum*, kam iti, stopiti v ali na kaj, pridreti kam: *in rupem, trepidam urbem*; (zlasti sovražno) iti, planiti na koga, napasti: *cubantem, reliquos, Urbem, Graeciam*; trop. lotiti se, prevzeti: *terror aliquem invadit*; prisvojiti si kaj, polastiti se česa: *rem publicam*.

in-věho 3. *xi, ctum*, vvažati, torej *pass. invecta animalia*; (medialno) peljati se, voziti se -, pluti kam: *in latera navis, in se invicem, ostio fluminis* (v izliv reke pluti); trop. *in aliquem, na-*

pasti koga, oštevati, znositi se nad kom: *multa* (zelo, z mnogimi psovkami), *nonnulla* (nekoliko).

in-vēnio 4. *vēni*, *vēntum* (na-iti), odt. zadeti na kaj, najti, dobiti: *naves instructas* (pripravljene), *vadium*, *pares illis viros*; (iskaje) najti: *regem*, *membra inveniēda* (ki jih je treba poiskati – zbrati); najti, poiskati: *aliquem*, *civitates*, *locum*; iznajti, izumeti: *artes magicas*; najti, odkriti: *consilium scribentis*; zvedeti: *ex aliquo* in z nasl. *acc. c. inf.*

inventio, *ōnis*, f. iznajdba.

inventor, *ōris*, m. iznajdnik.

inventum, *i*, n. iznajdba, misel: *callidum*.

inveterasco, 3. *rāvi*, ostareti, odt. (o vojski) vgnjezditi se; v navado priti, ukoreniti se: *consuetudo inveterascit*.

invetĕro 1. starati; (medialno) *inveterari*, postarati se; *part. inveteratus*, star, globoko ukorenjen: *gloria*, *servitus*.

invicem (ali *in vicem*) *adv.* vrsté se; med seboj, jeden drugega (– *gemu* itd.) *proeliari*, *munera mittere*, *se trucidare*, *suas inv. vires*.

invictus 3. nepremagan; odt. nepremagljiv; nezmagljiv: *exercitus*, *animus*.

in-video 2. *īdi*, *īsum*, gledati kaj zavistno, zavidati komu kaj, ne privoščiti komu česa: *alicui aliquid*, *virtuti alicuius*.

invidia *ae*, f. (aktivno) zavist, sovraštvo, mržnja: *civium*, *ducum*, *propter invidiam* (zavoljo zavisti), *crimen invidiae*

(natolcevanje), *invidia obterere laudem virtutis*; (pass.) nevolja, mržnja, sovraštvo, zlasti mržnja ljudstva do državnikov: *minore esse invidia* (zavisti manj izpostavljen biti, manj mu zavidajo); *in invidiam venire* (sovraštvo si nakopati), *hoc ei magnae invidiae erat* (s tem si je veliko sovraštvo nakopal), *esse ab invidia* (daleč od zavisti biti), *in invidiam incidere*, – *recidere*, *invidiam superare*, *commovere*, *inferre plus invidiae alicui* (v večje sovraštvo koga nakopati), *ex Caesaris invidia dignitatem quaerere*; (kot boginja) *Invidia*, Zavist.

invidiōsus 3. zaviden, poln mržnje; nevšečen, zopern, mrzek: *oratio*, *vetustas*, *invidiosum esse apud aliquem*; zavist vzbujajoč, zavidan: *regna non invidiosa*.

invidus 3. zavidljiv; *subst.* zavidljivec.

inviolātus 3. neoskrunljiv, svet: *ius vel fas*, *nomen legatorum*, *fides*; cel, nepoškodovan: *statua*.

invisitātus 3. = *invisus* 1.

1. **invisus** 3. neviden: *exitus*.

2. **invisus** 3. zopern, mrzek: *alicui*, *comp. invisior*.

invito 1. povabiti: *in colloquium venire*; pozvati: *hostes ad deditiōem* in z nasl. *ut: invitati ut discederent*; zlasti uljudno pozivati, v goste povabiti: *ad epulas*, *ad cenam*; prenes. mikati, zvabiti: *praedā invitatus*, *his rebus invitati*.

invitus 3. zoper voljo, nerad, neradovoljen: *invito Eu-*

mene (zoper E. — ovo voljo), *invitis* (sc. *civibus*) *imperare*, se *invito* (zoper njegovo voljo), *Sequanis invitis* (brez dovoljenja S.), *invitis se ingerere* (drugim zoper njih voljo vsiljevati se); *superl. invitissimus*, zelo nerad.

inivus 3. brez pota, neprehoden, težaven: *loci, calles invii*; *subst. invia, orum, n.* kraji brez potov.

invocātus 3. (= *non vocatus*), nepovabljen.

iō, *interiect. o, jo.*

iocor 1. šaliti se.

iocus, *i, m.* šala; *plur. ioci*, šaljive besede: *in seria et iocos artifex* (umetnik v resnobni in šaljivi besedi); predmet šali, komur se zabavlja: *iocum esse ignavis*.

iocōsus 3. šaljiv, zabavljiv: *iocose, adv.* šaljivo, v šali.

Iollas, *ae, m.* sin Antipatrov, točaj Alexandra Vel., katerega je, kakor pravijo, ostrupil, H. VII, 18.

Iōnia, *ae, f.* Ionija, pokrajina maloasijska, med Karijo in Aetolijo, H. I, 13. itd.

Iōnes, *um, m.* (Ἴωνες), Ionci, jedno izmed štirih glavnih grških plemen, ustanovili so na obrežji maloasijskem naselbine, katerih prebivalci so se potem največ Ionci imenovali.

Iphicrātes, *is, m.* (Ἰφικράτης), slaven athensk vojskovodja, vrstnik Epaminondov; *Iphicratensis, e*, Iphikratov; *subst.* Iphikratovec, t. j. vojak Iphikratov.

Iphigēnia, *ae, f.* (Ἰφίγεια), hči Agamemnonova, ki je imela biti v zadostitev darovana, ker

je njen oče ubil košuto v logu Dianinem; na altarji vendar podrine boginja košuto na mesto device, to pa odnese v Taurido, kjer ji je odslej služila za duhovnico.

Ipsus, *i, f.* majhen kraj v Phrygiji, imeniten po bitki l. 301. pr. Kr., v kateri je izgubil Antigonus prestol in življenje, H. VIII, 16.

ira, *ae, f.* vsaka strastna razburjenost duše, torej jeza, srd, gnjev, osveta.

iracundia, *ae, f.* nagla jeza, huda jeza, togota, osvetljivost.

iracundus 3. nagle jeze, ljut, nagel.

irascor 3. *irātus sum*, jeziti se: *alicui*; *part. iratus*, razburjen, jezen, srdit.

irrevocabilis, *e*, neprekličen, neoporečen: *verbum*.

irrideo (*in-rideo*) 2. *si, sum*, smejati se čemu, zasmehovati kaj: *angustias valli, aliquem*; (*intrans.*) rogati se, norčevati se.

irridicūle, *adv.* brez dovtipa, *non irridicule* (ne brez dovtipa).

irriĝo (*in-rigo*) 1. močiti, namakati: *hortos*.

irriĝuus 3. namakajoč; okrepčujoč: *aquae*.

irritamentum, *i, n.* dražilo: *belli* (na vojsko).

irrito 1. dražiti, razdražiti: *irritatus*, razdražen: *animus*.

irritus 3. neveljaven; odt. brezuspešen, zastonski: *fraus*; (o osebah) *irritum discedere* (oditi nič ne opravivši).

irrumpo (*in-rumpo*) 3. *rūpi, ruptum*, vlomiti, pridreti, pri-

lomastiti: *in regiam, in tabernaculum, (in) castra, in medios hostes* (planiti), *in oppidum, ea (parte) irrumpit* (tam hoče prodreti).

irruo (*in-ruo*) 3. *ui*, pridreti, prilomastiti: *in urbem, in Italiam*; planiti: *in aliquem*, napasti koga: *in securos*.

irruptio, *ōnis*, *f.* vlom, naval.

Irus, *i*, *m.* (Ἴρος), ime berača v Ulixovi hiši na Ithaki; v pregovoru v zaznamenovanje revnega človeka (*opp. Croesus*).

Ismēnias, *ae, m.* (Ἰσμηνίας), glavar Thebancev, H. IV, 9.

Issus, *i*, *f.* mesto v Ciliciji ob Pinaru, imenitno po Alexandrovu zmagi nad Darejem Codom. (l. 333. pr. Kr.), H. VI, 12.

Ister ali *Hister*, *stri, m.* (Ἰστρος), grško ime Donave, posebno dolnjega dela od Istrije do iztoka v Črno morje, H. I, 12; V, 9.

istic, *adv.* tu, tam.

istine, *adv.* odtod, od ondod.

Istriāni, *ōrum, m.* Istrijani, naseljenci milečanski ob Črnem morji, sicer Istropolitani imenovani, H. V, 9.

ita, *adv.* na ta način, tako: *atque ita* (in tako), *cum ea ita sint*; (v primerah) tako: *sicuti - ita, ita uti, ut - ita* (kakor - tako tudi); (za uvod nasledujočemu) *takó-le: ita dicere, ita agere*; o takih okoliščinah, tako: *ita sine ullo periculo multitudinem interfecerunt*; *itāque* = *et ita* (Caes. VI, 11); tako zelo, tako: *ita acriter*; (z nikalnicami) *non ali haud ita*, ne ravno, ne posebno, ne baš, *non ita multo post gl. multus, haud ita longe*;

(pogojno ali omejevalno) *toliko, (vendar) tako: sed ita*.

Italia, *ae, f.* Italija. Sprva obsegala je samo najbolj južni kos velikega polotoka; pozneje so pridevali Grki to ime celej dolnji Italiji in slednjič so Rimljani podjarmivši si doljenje Italijo (l. 266. pr. Kr.) imenovali tako ves polotok do rek Macra in Rubicon, dokler ni August tudi deželo ob Padu (dotle cisalpinsko Gallijo) pridružil. Druga imena so *Hesperia* («zahodna dežela» za Grke), *Ausonia*, *Oenotria* z ozirom na posamezne dele; H. X, 1; tu in tam imenuje Caesar Italijo tostransko Gallijo, gorenjo Italijo, gl. C. I, 10; II, 35; VII, 1.

Italīcus 3. italisk: *mare, captivus*; *subst. Italīci, ōrum, m.* Italci, med seboj zvezani narodi italški (posebno *Marsi, Peligni, Samnites, Lucani*), H. XII, 4. st. izd. gl. *socialis*.

itāque, *adv.* 1.) = *et ita*, in tako (n. pr. H. II, 5; III, 9; Caes. VI, 11). — 2.) (v sklepanji) tako, tedaj, torej; (zlasti, da se po postranskih opombah glavna povest zopet poprime) po tem takem, tedaj.

item, *adv.* ravno tako, takisto, *itemque* (zraven tudi).

iter, *itinēris, n.* hoja, pot: *in itinere* (med potjo), *in hoc itinere* (na tem potovanji); (voj.) pot, hoja (marš): *iter facere* (iti, hoditi), *iter convertere, intermittere, iter habere* (vdariti jo, namenjen biti kam, bodi si idoč, bodi si na pot se napravljajoč), *ex itinere* (s pota, po poti), *in hoc itinere* (na tej poti); (kot mera za pot) hod,

pot: *iter paucorum dierum* (nekoliko dnij hoda), *magnis itineribus* (s hitro, pospešeno hojo), *latitudo iter novem dierum expedito patet* (na širokost prepotuje lahek pešec v devetih dnevih), *minoribus itineribus*; steza, cesta: *pedestre*, *proximum*, *devium* (stranska pot), *eodem itinere* (po isti stezi), *iter caeli* (pot po zraku), *iter dare* (prehod dovoliti), *iter munire*, *intercludere* itd. — (o reki) tek: *placidum*.

it̃erum, *adv.* zopet, v drugo, še enkrat: *semel atque iterum* (večkrat), *iterum iterumque* (zopet in zopet).

Ithōme, *es, f.* (Ἰθώμη), trdnjavica v Messeniji na gori istega imena. Ob času prve messenske vojne (743—724) branil jo je Aristodemus zoper Spartance 10 let, H. III, 3.

Itius portus, *m.* gallsko pristanišče britanskemu obrežju nasproti (najbrž *Boulogne*, prim. «Napol. Gesch. Jul. Caes.» II., str. 160 nasl.), C. V, 2. 5.

Ituraei, orum, *m.* Ituraejci, prebivalci Ituraeje (deželice v Palaestini), H. XII, 18.

Itys, *ŷos, m.* (Ἰτυσ), sin Terejev in Proknin, ki ga je lastna mati umorila ter Tereju za obed predstavila.

iuba, *ae, f.* griva.

Iuba, *ae, m.* kralj numidijski, sin Hiempsala II., zvest zavveznik Pompejev. Po bitvi pri Thapsu usmrtil se je sam, H. XII, 24.

inbeo 2. *iussi, iussum*, (kaj storiti) zapovedati, ukazati, (storiti) dati, (z *acc. c. inf.* *act.* ali *pass.* ali s samim *inf.*):

filiam caput dormientis pertractare iubet, cibaria quemque efferre iubent (ukážejo, naj vsak seboj vzame), *castra munire iubet, occidi eum iussit, Lacedaemonios bello persequi iussit* (ukazal je z vojsko iti na Lac.), *pontem iubet rescindi* (dal je most podreti); redko z nasl. *ne, kakor C. VIII, 52; pass. iubeor, zapové, ukaže se mi: iussus est eadem ingredi, faciunt, quod iussi sunt* (kar se jim je ukazalo); *iussus*, pozvan: *arma abicere, tradere, his iussis* (ko se je tem ukazalo). — (o starešinstvu in ljudstvu) ukazati, določiti, skleniti, dovoliti: *ut populus iusserat; — subst. iussum, i, n.* (navadno v plur.) zapoved, ukaz.

iucundus 3. prijeten: *sapor, murmur*.

Iudaea, ae, f. Iudaeja, imenoval se je ob časih rimskega gospodstva najjužniši in najvažniši del Palaestine tostran Iordana; v širjem zmislu vsa Palaestina.

iudex, icis, m. sodec, sodnik; pos. sodnik npravov.

iudicium, i, n. sodnijska preiskava, sodba: *iudicium facere* (soditi), *iud. fit, in iudiciis* (pred sodnijo), *iudicio damnatus, iudicium nullum habuit* (ni sodil, t. j. izognil se je, da ga praetor ni imenoval posameznega sodca); *iudicium publicum* (javna, kriminalna sodba), *iud. privatum* (zasebna, privatna sodba), *iud. capitis* (krvava sodba); metonym. kraj sodbe, sodišče, sodnija: *in iud. venire*. — 2.) sodnji izrek,

razsodba, sodba: *senatus, de aliquo iud. facere* (soditi), *iud. probare, arbitrium iudiciumque* (določba in razsodba), *difficile iudicium videtur* (težko se zdi soditi); tedaj sodba, mnenje, nazor: *hominum, singulorum de se iudicium, iudicio eorum*; preudarek, pomislek: *iudicio facere* (nalašč), *copias conducere iudicio* (vsled preudarka, nalašč), *non inertio sed iudicio* (iz prepričanja, po načelu), *vir sui iudicii* (samostalno sodeč mož).

iudico 1. sodnijsko preiskavati, soditi: *de aliquo suspicionibus, quam vere de eo foret iudicatum* (t. j. da je bila razsodba napačna, ko so ga sodci oprostili); razsoditi, določiti: *in utram partem Arar fluat, quod sibi ipsi iudicavissent* (sami sebi prisodili), *de controversiis*. — 2.) misliti, soditi: *de aliquo, de civitate, de itinere, cito, ut nos iudicamus*; zlasti soditi, imeti za kaj, meniti (znasl. *acc. c. inf.*); (z dvojnim *acc.*) imeti, smatrati za -: *locum opportunissimum* (meniti, da je kraj zelo ugoden), *aliquid pulcherrimum, aliquid leve* (malenkostno); proglašati: *aliquem hostem* (za sovražnika), *aliquem exulem* (za pregnanca).

iugālis, *e*, *k* jarmu priklenen; pren. zakonsk: *taedae non nota iugali*, t. j. neomožena.

iugērum, *i*, *n.* (v plur. po 3tji sklanji *iugēra, iugērum, iugeribus*), jutro, oral (240 črevljev dolg, 120 širok).

iugūlo 1. prerezati komu grlo, umoriti, usmrtiti: *aliquem*.

iugūlum, *i*, *n.* vrat, grlo.

iugum, *i*, *n.* igo, jarem (volovski), homót (konjski), metonym. vprega. — 2.) (vsak poprečen les, ki veže dve reči), zlasti vaga (pri ojesi), *plaustrum* (jarem (?) pri vozu); poprečnica, jarem (pod katerega so morali pri starih ljudstvih v ponižanje premagani sovražniki): *sub iugum mittere*; trop. *iugum servitutis*, jarem robstva. — 3.) (med dvema gorskima vrhoma držeči) greben, sleme, vrh: *summum iugum, iuga montium, iugum collis, eodem iugo mittere* (po istem hribovji).

Iugurtha, *ae, m.* sin Mastanabalov in vnuk slavnega Masinisse, kralja numidijskega; Rimljani so se vojskovali z njim mnogo let, dokler ga ni C. Marius premagal ter l. 105. pr. Kr. vjetega v Rim pripeljal, H. XII, 6. 7.

Iugurthinus 3. Iugurthov: *bellum, triumphus* (zmagoslavje nad Iugurtho).

Iulius 3. ime rimskega rodu, izmed katerega so najbolj znani: C. Iulius Caesar in njegov posinjenec Octavius, gl. Caesar; *Iulia, ae, f.* hči Caesarjeva.

Iulius Proculus gl. *Proculus*.

iumentum, *i*, *n.* vozna živina, tovorna živina (konji, mule, osli): *iumenta* (C. IV, 2) samo konji (za ježo, vožnjo in tovore), *iumenta iuncta* (priprega).

iunctūra, *ae, f.* zveza: *tignorum*.

iungo 3. *nxi, nctum*, spojiti, sklopiti, zvezati, združiti: *calamum cerā, tigna inter se, insulam continenti, naves, lintres*

equum equo iungit (prijezdi celo blizo konja); *v-*, *pripregati: iumenta*; *zvezati, zaročiti: marem feminae matrimonio*; *se iungere, zvezati se, pridružiti se: causae alicuius* (t. j. držati s kom, potegniti s kom), *pass. iungi, združiti se: cum Arvernīs*; *part. iunctus, zvezan, združen: ingenia iuncta* (po jednakem poklicu ali enakem opravilu); *skleniti: pacem et amicitiam, hospitium.*

iunior gl. *iuvenis*.

Iūnius 3. ime rimskega rodu, izmed katerega so najbolj znani: *L. Brutus* in oba Bruta *M. in D.*, gl. *Brutus*; *Q. Iunius*, Hispanec, C. V, 27; *mensis Iunius*, mesec Junij.

Iuno, ōnis, f. hči Saturnova, sestra in soproga Iupitrova, najviša boginja v Olympu, odt.

Iunōnius 3. lunonin: *colonia*.

Iupiter (*Iuppiter*), *Iovis, m.* Iupiter, Saturnov in Rhein sin, brat Neptunov in Plutonov, soprog svoje sestre Iunone, najviši bog rimskega državnega verstva (*Iupiter Optimus Maximus*); z njim se vjema v obče grški Ζεύς (in keltovski Taranis); glavno njegovo svetišče bilo je na Capitoliji, odt. *Iup. Capitolinus*. Njemu je donašal vojskovodja najkrasniši plen (*spolia opima*), ki ga je vzel poveljniku sovražnikov, (*Iup. Feretrius*) in ako je peljal vojsko na boj in k zmagi, imenoval se je *Victor, Opitulator, Stator* (ki beg ustavlja); kot bog vremenskih prikaznij imenoval se je *Tonans, Pluvius* itd., kot pokrovitelj tujcev in gostoljubja *Iup. Ho-*

spes. Izmed dreves bil mu je hrast posvečen, izmed tičev pa orel. O Iupitru Hammonu gl. *Hammon*.

Iura, ae, m. gorovje Iura, C. I, 2. 6. 8.

iurgium, i, n. besedovanje, zlasti prepir, svada.

iurgo 1. prepirati se: *cum aliquo*.

iuro 1. prisehati: *in obsequium in in obsequia* (pokorščino priseči, zvestobo priseči).

ius, iuris, n. pravo kot celokupen pojem postav, zakon: *iura dare, ius civile* (državljansko pravo), *ius gentium* (mednarodno pravo), *ius legationis* (poslanstveno pravo), *iure* (po pravu in po zakonih) *rem p. administrare, ius fasque* (človeška in božja pravica). — 2.) kar je po postavi,

— pravici, pravica: *ius dicere* (pravico dajati, soditi). — 3.) pravo (kot po naturi, po pisanih postavah in običajih utemeljene pravice in terjatve):

iura pietatis (pravice, terjatve ljubezni do sorodnikov, terjatve spoštovanja [do viših]), *iure sanguinis alicui auxiliari* (po pravu sorodništva, t. j. kot sorodnik), *ius est belli ut, ius suum armis exsequi, aliquem in iure suo interpellare, iure* (po pravici), *iure suo* (po pravici, ki mu gre); zlasti državljansko pravo, ustava: *ius et leges, par iuris libertatisque condicio* (jednake pravne in svobodnostne razmere). — 4.) pravo, t. j. prednost,

pravica: *legatorum*; pravo, t. j. oblast, moč: *iuris alicuius esse ali haberi* (pod koga

oblastjo biti), *ius in aliquem, in Asiam Persarum iuris*, (i. e. quae erat Persarum iuris, ki je bila pod persijansko oblastjo, t. j. v persijansko Asijo), *civitas sui iuris* (država, ki sama sebi gospoduje, tedaj neodvisna). — 5.) pravo (kot predmet sodstva), torej metonym. sodnija: *in ius nunquam iit* (nikoli ni tožil pri sodniji).

ius-iurandum, gen. *iuris iurandi*, n. prisega: *ius iur. servare* (držati), *poscere, dare, iure iurando sancire, confirmare, obstringere, adigere, obligare, teneri*.

iussum gl. *iubeo*.

iussus, abl. u, ukaz, zapoved: *alicuius*.

iuste, adv. pravično: *iustius exsequi*.

iustitia, ae, f. pravičnost.

iustus 3. pravičen, pošten: *homo*, (kot priimek) pravični; kar komu po pravici gre, postaven, zakonit: *imperium, causa* (tehten, popolnoma veljaven); prav, popolen: *exercitus*; pristojen: *muri altitudo, funera*; dostojen, običajen, kakor gre: *complo-ratus*.

iuvencus 3. mlad; *subst. iuven-cus, i, m. (sc. bos)* mlad bik.

iuvenilis, e, mladosten: *aetas, animus*.

iuvēnis, is, mlad, mladosten: *admodum iuvenis*; *comp. (iuvenior in) iunior*, mlajši; *subst. iuniores*, za orožje sposobni mladi možje, ki so za vojaščino (od 17. do 45. leta) dorastli; *subst. iuvenis, is, c.* mlad človek, mlad mož, mladenič.

iuventa, ae, f. mladost, mladostna leta.

Iuventius, i, m. (*Publius*), kot praetor zoper usurpatorja Andrisca (*Pseudophilippa*) v Macedonijo odposlan izgubil je bitko in življenje, H. XI, 31.

iuventus, ūtis, f. mladost, mladostna leta; metonym. mladi vojaki, mladina; mlado prebivalstvo: *iuventuti sedes eligere*.

iuvo 1. iūvi, iūtum, podpirati, pomagati, koristiti: *patriam, urbem auxiliis, aliquem aliqua re* (in absol.); pospeševati (zlasti rast): *imbres arva iuvant*; razveseljevati, ugoden biti: *fortuna iuvat*; *impers. iuvat*, dela veselje, dopada, veseli: *aliquem*.

iuxta, adv. poleg, blizu: *statua iuxta posita*; *praep. c. acc. zra-ven*, na strani: *iuxta infan-tem*, poleg, blizu pri: *hanc aram iuxta, iuxta Cappadociam* (poleg C.), *iuxta se* (zraven sebe); po, vsled: *iuxta nocturnum visum, iuxta legem* (po postavi).

Ixion, ōnis, m. (Ἰξίων), kralj Lapithov v Thessaliji. Od bogov v goste povabljen razžalil je lunono ter bil zavoro tega v kazen v podzemskem svetu z rokami in nogami priklenen na žareče kolo, s katerim vred se je neprestano sukal.

K.

Kalendae, ārum, f. pri Rimljanih prvi dan vsakega meseca, Kalende.

L.

L. pomenja kot kratica ime: *Lucius*; kot številno znamenje 50.

Labeo, *ōnis*, *m.* (*Q. Fabius*), consul l. 183. pr. Kr.

Labērius, *i*, *m.* (*Q. L. Durus*), vojaški tribún, C. V, 15.

Labiēnus, *i*, *m.* (*T. Attius*), jeden izmed najhrabrejših in najbolj izkušenih podpoveljnikov (legatov) Caesarjevih v Galliji in njegov namestnik, kadar koli je šel v Rim (C. I, 10. 12; V, 53; VI, 7). — Leta 49. prestopil je na Pompejevo stran. Po bitvi pri Pharsalu pobegnil je v Afriko ter se tukaj bojeval zoper Caesarja; ko sta pa bila s Scipionom vred pri Thapsu premagana, šel je potem v Hispanijo, kjer je veliko k temu pripomogel, da so bili Pompejevci pobiti; on sam je tukaj smrt storil.

lābes, *is*, *f.* (padec od *labi*, pasti); madež: *sine labe* (brez madeža): *toga* (snažna).

labium, *i*, *n.* ustno, ustnica.

lābo 1. majati se, začeti padati.

1. **lābor** 3. *lapsus sum*, (doli) se drsati; odt. padati, rušiti se: *fundamentum labitur*; *part. lapsus*, padši, padli; trop. *spe labi*, v upanji varati se, zmotiti se; *part. subst. lapsus*, *i*, *m.* nesrečnež; pasti, grešiti, zagrešiti se: *ne plebs laberetur* (se zagreši, se pregreši [po odpadu in vstaji]); zaiti, zabrestiti, zagaziti v kaj: *in segnitiam, in luxuriam*; (bežeč) uiti: *ex proelio lapsi*; (o reki)

teči: *amnis labitur*; (o času) teči, hiteti: *tempora labuntur*, *aetas labitur*.

2. **lābor**, *ōris*, *m.* delo, trud, napor: *immodicus, laborem sumere* (truditi se), *summi laboris* (največe delavnosti, zelo vztrajen), *labor oris* (delo glodanja), *formica magni laboris* (velike delavnosti, zelo marljiva), *in labore* (pri težavnem delu), *labor atque industria* (velik trud), *sine ullo labore, perpetuo suo labore* (ko je moral sam neprenehoma truditi se), *labor remigandi, mutabilis labor varii aevi* (izpremenljivo delovanje različnih časov); (o vetrovih) *labor ventorum* (napor vetrov); to kar se stori, delo, čin: *rei militaris* (vojni čini), delo, trud, težava v vojski: *militiae, belli, operis* (oblege), *laborem ferre, labori succumbere*; težavna hoja, — pot: *ex nocturno labore milites se reficiunt*; težaven boj, boj: *ex labore se reficere, cohortes ab labore intritae*. — 2.) *plur.* nadloge, sila, težave, trud: *labores maximos adire, labores tolerare*.

laboriōsus 3. trudapoln, težaven: *utrum laboriosius an gloriosius*; delaven, marljiv, priden, ne meneč se za trud in težavo.

labōro 1. delati, truditi se: *laboranti respondent praemia curae* (za skrb); delati na to, gledati na to, prizadevati si za kaj: *de principatu, animo* (z nasl. inf.) *quaerere*, (z nasl. ut.) *ut invidiam demeret*; *de aliqua re, de regni parte retinenda laboro* (skrbi me);

- 2.) v zadrego priti, v stiski —, v sili biti: *ab* (zastran) *re frumentaria*; zlasti (o bojujočih se) v stiski —, v nevarnosti biti: *auxilium ferre laborantibus* (stiskanim), *submittere, nostri laborant, maxime laboratur, misere laborare* (strašno trpeti) *etc.*
- labrum**, *i*, *n.* ustno, ustnica: *superius*. — 2.) kraj, rob: *fossae, cornuum, a labris* (na kraji).
- lac**, *lactis*, *n.* mleko.
- Lacedaemon**, *ōnis*, *f.* (Λακεδαίμων), mesto peloponneško, sicer Sparta imenovano, H. II, 4. 15. 23; *acc. Lacedaemona*; *abl. — ne* (in — ni).
- Lacedaemonius** 3. lacedaemonisk; *subst. Lacedaemonius*, *i*, *m.* Lacedaemonec.
- lācer** 3. raztrgan, zdrapan, zmršen.
- lacrātio**, *ōnis*, *f.* mrevarjenje, mesarjenje, razdrapanje.
- lacēro** 1. raztrgati: *vestes*; razmesariti: *agnum, se toto corpore, manus stipitibus*; razbiti, uničiti: *navigia*.
- lacertus**, *i*, *m.* rama, roka (sploh).
- laccio** 3. *īvi, ūtum*, dražiti koga, nagajati komu: *quietos, aliquem proelio* (napadati), *aliquem bello* (prijemati), *iniuriā* (sovražno ravnati s kom); absol. napadati, prijemati: *ad lacessendum, si lacessantur*.
- lacīnia**, *ae*, *f.* rob (obleke): *togae*.
- Laco**, *ōnis*, *m.* Lakonec, Lacedaemonec (H. III, 17 *χατ' ἔσχατον* o Lysandru; IV, 19 o Agesilaji); *Lacōnes*, *um*, *m.* (Λάκωνες), Lakonci, H. IV, 7.
- Laconīca**, *ae*, ali *Laconice*, *es*, *f.* pokrajina Lakonija v Peloponnesu z glavnim mestom Sparto.
- lacrīma**, *ae*, *f.* solza.
- lacrīmābilis**, *e*, objokovanja vreden, tužen, žalosten: *bellum*.
- lacrīmo** (tudi *lacrīmor*) 1. solze točiti, jokati.
- lacus**, *us*, *m.* jezero, ribnik; kad (kamor teče zmeščeno vino).
- lacteo** 2. sesati; odt. *lactens*, sesajoč; (v podobi) redivni sok sesajoč: *annus*.
- laedo** 3. *si, sum*, poškodovati; odt. trop. oskruniti: *pietatem, fidem*; žaliti, razžaliti; *part. laesus*, nesrečen: *laesos premere*.
- laete**, *adv.* radostno, z veseljem, veselo.
- laetātio**, *ōnis*, *f.* (razuzdano) veselje, radost.
- laetitia**, *ae*, *f.* radost, veselje (ki se kaže), veselost: *laetitia victoriae* (o zmagi), *laetitia aliquem afficere* (razveseliti), *hoc mihi est laetitiae* (to me veseli), *totus in laetitiam effusus* (ves v veselji), *laetitiam praecipere* (naprej veseliti se).
- laetor** 1. veseliti se, radovati se: *libero rei p. statu*.
- laetus** 3. vesel, radosten, dobre volje zavaljo česa: *omine, laetis omnibus* (*abl. abs.* ko so bili vsi veseli); razveseljujoč se, radujoč se o čem: *lyrae pulsu*, (o rastlinah) *litora myrtetis laetissima* (t. j. morsko obrežje je za mirto najbolj ugoden kraj); vesel, prijeten: *eventus*.
- Laevīnus**, *i*, *m.* gl. *Valeria gens*.

laevus 3. lev: *brachium, cornu, laeva* sc. *manus*, leva roka; *a laeva* (na levi strani); (pri augurijh) srečen, ugoden: *omina*.

Lamachus, *i, m.* (Λάμαχος), vojskovodja athenski, z Nicijem in Alcibiadom odposlan, da pribojujejo Sicilijo l. 415. pr. Kr. Padel je pred Syracusami l. 414., H. III, 6.

lambo 3. *bi, bitum*, lizati: *os linguā*; trop. (o plamenu) lizati.

lamina, *ae, f.* (vsak tenek kos kovine), ploščica.

Lamprus, *i, m.* (Λαμπρός), gršk godec, H. IV, 10.

Lampsacus, *i, f.* (Λάμψακος) ali *Lampsacum, i, n.* mesto v Mysiji ob Hellespontu, H. II, 18.

lana, *ae, f.* volna.

lancea, *ae, f.* sulica, kopje.

languesco 3. *gui*, oslabeti, pešati; odt. popuščati: *assueto tepore* (v navadni mlačnosti).

languide, *adv.* medlo, leno, *languidius* (bolj leno, z manjšo marljivostjo).

languidus 3. medel, onemogel, slab: *languidioribus nostris* (*abl. abs.* ker so naši zmeraj bolj pešali); pren. slab, medel, *languidum facere* (moči jemati).

languor, *ōris, m.* utrujenost, onemoglost, medlost.

lanificium, *i, n.* volnarstvo, predenje volne.

laniger 3. volno noseč; *subst.* jagnje.

lanio 1. razmesariti, razmrevariti, raztrgati: *corpus, os unguibus* (lice z nohti).

Laomedon, *tis, m.* (Λαομέδων), Mitylenčan, vojskovodja Ale-

xandra Vel., po čegar smrti je prevzel vladu v Siriji in Phojniki, H. VIII, 3.

Laphystius, *i, m.* (Λαφύστιος), prepirljiv in slabo misleč Syrakusan, H. IX, 17.

lapideus 3. *kamenen*, *kamenit*.

lapillus, *i, m.* kamenček; zlasti dragi kamen, biser.

lapis, *idis, m.* kamen, *lapis quadratus* (četverec); miljnik (ti so stali ob glavnih cestah po 1000 korakov narazen): *in quinto lapide a Carthagine* (5000 korakov od Karthagine); mejnik: *fixus in agris*.

lapsus, *us, m.* (vsako neznatno premikanje), odt. plavanje: *occulto lapsu penetrare ad molem*; (o reki) tek, pomikanje: *lenis*.

laqueus, *i, m.* zanjka, vrv; past.

Lar, *Lāris, m.* Lar; *plur. Lares*, Lari, etrurski in rimski zavetni bogovi kakega kraja (hiše, polja i. d.), *L. domestici, familiares, privati, viales, rurales etc.* Podobe Larov kot domačih bogov stale so v shrambi, ki se je imenovala *lararium*, zraven ognjišča; odt. *Lares* (v časi metonym. za) ognjišče, stanovanje, hiša: *laribus ac focis exulare*. Višega reda bili so *Lares publici*, ki so varovali mesto in celo državo ter se *L. urbani* ali *hostiles* imenovali, ker so sovražniku v mesto branili: *Lares Hannibalem Romana sede fugantes*.

Larentiae, *ae, f.* gl. *Acca*.

large, *adv.* obilno: *largius suo uti*.

largior 4. *ūtus, sum*, obilno dati, podeliti, podariti, absol. obilne darove deliti.

largīter, *adv.* obilno, mnogo, v obilnej meri, *posse* (veliko premoči, velik vpliv imeti).

largītio, *ōnis, f.* obilno darovanje, podeljenje, radodarnost, darežljivost: *largitio magistratuum* (darovi oblastnij ljudstvu darovani, kakor so bili v Athenah v navadi, n. pr. plača sodnikom, plača za obiskovanje ljudskih zborov, vstopnina k gledališnim igram in več tega); pos. podkupovanje: *largitione pervertere mores*.

largus 3. obilen, mnog, pogosten: *imber, usus vini*.

Larissa, *ae, f.* mesto v jugovzhodni Thessaliji; *Larissaeus* 3., larišk.

lascīvia, *ae, f.* nagajivost, porednost, preširnost: *per lasciviam* (iz porednosti).

lassitūdo, *inis, f.* utrujenost.

lassus 3. truden, spehan.

late, *adv.* široko, na široko, obširno; daleč, na dolgo in široko: *patere, latius fundere incendium, latissime evagari, quam latissime* (kolikor mogoče daleč).

latēbra, *ae, f.* skrivališče, zakotje.

lateo 2. *ui*, skrit biti, skrivati se, na tihem ostati: *abditum latere, in herba, quod latet, sub specie venatoris latet dolus, latent quae cogito, quodammodo latebat* (bil je nekako skrit, t. j. ni se znalo, da on zaukazuje, da je on vrhovni poveljnik); skrit-, neznan-, tajen ostati-, -biti: *factum*

latet, id qua ratione consecutus sit, latet; latet me aliquid (ni mi znano, skrivnost je za me).

later, *ēris, m.* opeka: *later coctus* (žgan kamen, opeka).

laterculus, *i, m.* opečica: *coctilis*.

latifundium, *i, n.* veliko posestvo.

Latinus, *i, m.* kralj latijski, ki je Aeneja gostoljubno sprejel, mu dal svojo hčer Lavinijo za ženo ter mu tudi kraljestvo zapustil, H. X, 1.

Latinus 3. kar spada k Latiju, iz Latija, latinsk: *Latini pastores; adv. latine; subst. Latini, ōrum, m.* Latinci, prebivalci Latija.

latīto 1. (*intens.* od *lateo*) skrit biti, skrivati se.

latitūdo, *inis, f.* širokost, širjava.

Latium, *i, n.* pokrajina v Italiji, med Tiberom in Campanijo, H. X, 8.

Latōius 3. Latonin: *proles* (t. j. Apollo in Diana).

Latovīci, *ōrum, m.* german. narod, ki je stanoval najbrž ob Rhenu, C. I, 5. 28. 29.

latrātus, *us, m.* lajanje.

1. **latro** 1. lajati.

2. **latro**, *ōnis, m.* razbojnik, ropar, morilec: *servatorum suorum* (svojih rešiteljev, ki so mu življenje rešili).

latrocīnium, *i, n.* razbojstvo, roparstvo, rop.

lāturus in *latus* gl. *fero*.

1. **lātus** 3. širok: *paries, flumen; obširen, prostran: fines, agri; razpet, razprostrt: vela*.

2. **lātus**, *ēris, n.* bok, stran (teles): *latus hastā transfigere,*

– perforare, a latere ipsius (ki so blizu njega, bližnji); (o rečeh) stran: *navis, collis, fossae, castrorum, non latere sed directa fronte in ventum* (ne po strani, ampak vetru prav nasproti); zlasti stran, bok (vojske): *dextrum, latere aperto* (na odprto, t. j. nezavarovano stran, po napadu od strani).

laudābilis, *e*, hvale vreden, pohvalen.

laudatio, *ōnis*, *f.* hvaljenje, hvala, hvalen govor.

laudo 1. hvaliti, pohvaliti, slaviti, priznavati: *merces, virtutem, in uno laudando* (v pohvali jednega samega).

laureātus 3. z lavoriko venčan, lavorovo vejico (kot znamenje zmage) noseč.

laureus 3. lavorov: *corona*.

laurus, *i*, in *us*, *f.* lavorika, lavor (drevo, Apollonu posvečeno).

laus, *dis*, *f.* hvala, slava, priznavanje: *belli, huius victoriae* (ob tej zmagi), *liberatorum Thebarum* (osvoboditve Theb), *rei militaris* (priznanje za zasluge v vojni, vojna slava), *summīs in laudibus fuit* (k najbolj slavljnim rečem je spadalo), *in summa laude esse* (zelo sloveti), *laudem ferre, laude dignus* (pohvale vreden, vrl), *laus est* (hvale vredno je); *laudes*, povelicevanje, povzdigovanje: *laudibus aliquem efferre*. — 2.) zasluga, vrlost: *laus bellica*; vrl –, slaven čin.

lautus 3. krasen, sijajen, lep; *adv. laute*.

Lavinia, *ae*, *f.* hči kralja Latina, soproga Aenejeva, H. X, 1.

Lavinium, *i*, *n.* mesto v Latiji, od Aeneja sezidano in soprogi na čast tako imenovano, H. X, 1.

lavo 1. *lāvi* ali *lāvāvi*, *lavātum, lautum, lōtum*, umivati, prati, kopati; *lavari*, kopati se.

laxo 1. razširiti, razprostraniti: *manipulos* (bolj narazen postaviti); zrahljati, odvezati, odpreti: *vincula epistolae* (odpreti pismo), rešiti spon: *artus*; *se laxare in laxari*, razvezati se, popuščati: *laxatur compages saxorum, compages operis se laxant*; trop. olajšati: *vis morbi laxata videbatur* (da je odleglo), *animum laxare paulisper* (duhu nekoliko počitka privoščiti).

laxus 3. ohlapen: *pellis* (prevelik črevelj).

lea, *ae*, *f.* levinja.

Lebynthos, *i*, *f.* (Λέβυνθος), majhen otok, k Sporadam spada, joč, v Aegaejskem morji.

lectica, *ae*, *f.* nosilnica.

lecticūla, *ae*, *f.* majhna nosilnica; zlasti mrtvaška nosilna.

lector, *ōris*, *m.* bralec, čitalec.

lectūlus, *i*, *m.* postelja, ležišče.

lectus, *i*, *m.* postelja, počivalnica (sofa): *lecto* (za in *lecto*) *requiescere*.

legatio, *ōnis*, *f.* poslanstvo, služba poslanska: *administrare legationem* (poslansko službo opravljati), *suscipere* (prevzeti), *obire* (opravljati); metonym. *poslansko* osobje, poslanci: *legationem mittere ad aliquem, conventus legationum* (poslancev).

legātus, *i*, *m.* 1.) poslanec: *legatos mittere ad aliquem.* — 2.) legat, podpoveljnik vojskovodje (katerih je imel n. pr. Caesar v Galliji 10); *legatus pro praetore*, legat s proconsulsko oblastjo (ki mu je bila v nenavzočnosti vojskovodje izročena).

legio, *ōnis*, *f.* legija, t. j. rimsko vojno krdelo, ki je štelu navadno za časa ljudovlade (republike) 4200 pešcev in 300 konjenikov; vendar se je to število po potrebi zvišalo, in sicer do čez 6000 mož, gl. «Uebersicht des Kriegswesens bei Caesar» v Kranerjevi izdavi: *de bello gall.*

legionārius 3. k legiji spadajoč: *miles* (legijsk vojak).

legitimus 3. postaven, zakonit: *poena*, *imperii tempus*; *subst. legitima*, *orum*, *n.* postavne navade, – običaji: *legitima quaedam*, neke (postavne navade).

lego 3. *lēgi*, *lectum*, nabirati, pobirati: *poma*, *artus*, *flores* (trgati). — 2.) izbrati, izvoliti, voliti: *pedites viritim*, *senatum ex omnibus*, *virgines*, *sortem vitae*; odbrati, nabrati: *exercitum*, *triginta milia iuniorum*; *part. lectus*, *adiect.* izbran, odbran, izvoljen: *lectissima manus*. — 3.) brati, čitati: *epistolam*, *commentarios*.

Lemannus lacus, *m.* Lemnansko ali Genavsko jezero, C. I, 2. 8; III, 1.

Lemovices, *um*, *m.* keltovsko ljudstvo v današnjem Limousin z glavnim mestom *Augustoritum* (*Limoges*), C. VII, 4. 75.

Lemnii 3. lemnjansk: *saxa*; *Lemmii*, *ōrum*, *m.* Lemnjani, prebivalci otoka Lemnos.

Lemnos (*us*), *i*, *f.* (Λήμνος), otok Aegaejskega morja.

lenio 4. *īvi* in *ii*, *ītum*, polajšati, utešiti, potolažiti: *invidiam*, *leniri* (potolažiti se).

lenis, *e*, rahel, miren, mehke: *aura*, *mare*, *lapsus fluminum*, *alloquium*, *aqua* (tiho, mirno tekoča), *sententia* (milostljiva).

lenitas, *ātis*, *f.* rahlost; (o reki) počasen –, miren tek: *incredibilis* (zelo miren tek).

leniter, *adv.* rahlo, počasno, polagoma: *leniter acclivis* (polagoma vzdigajoč se), *leniter declivis* (polagoma spuščajoč se); rahlo, ne naglo: *lenius lacerare* (manj hudó); mirno, potrpežljivo: *ferre*.

lente, *adv.* počasi: *lentius incedere*.

Lentulus, *i*, *m.* rodbinsko ime cornelijskega rodu; najbolj znani tega imena so: 1.) *Cornelius L.*, consul s Curijem Dentatom ob času vojne s Pyrrhom, H. X, 22. — 2.) *Publius Lentulus Sura*, praetor l. 75. in 63., udeleževal se je zarote Catilinove; vjetega so hitro obsodili ter usmrtili, H. XII, 21. — 3.) *Cn. Cornelius (Clodianus)*, consular, od Spartaca premagan, H. XII, 16. — 4.) *L. Cornelius L.*, consul z L. Marcellom (l. 49. pr. Kr.) in pristaš Pompejev, C. VIII, 50.

lentus 3. vlačen; upogljiv, gibčen, raztegljiv: *habenae*, *frena*; počasen, počasi delujoč: *remedia*; počasi goreč: *carbones*; počasi bližajoč se: *mors*.

leo, *ōnis*, *m.* lev.

Leonidas, *ae*, *f.* (Λεωνίδαας), kralj spartanski, ki je braneč Thermopylsko sotesko zoper Persijane (l. 480. pr. Kr.) s svojimi 300 Spartanci in 700 Thespijani junaško smrt storil, H. II, 10. 11.

Leonnatus, *i*, *m.* jeden izmed vojskovodij Alexandra Vel., kateremu je pri razdelitvi dežel po kraljevi smrti Mala Phrygija pripala, H. VII, 4; VIII, 2.

Leontini, *ōrum*, *m.* mesto na vzhodni strani Sicilije, Syrakusam proti severu; odt. *Leontinus* 3. leontinsk; *subst.* *Leontini*, *Leontinci*: *in Leontinos proficisci*, *ex Leontinis castra movere* (prebivalci *m.* prebivališča).

Leotychides, *is*, *m.* (Λεωτυχίδης), sin spartanskega kralja Agija, H. IV, 18.

Lepidus, *i*, *m.* priimek aemiljskega roda, iz med katerega so najbolj znani *M. Aemilius L.*, tovariš C. J. Caesarja v njegovem tretjem consulatu, po njega smrti triumvir z Antonijem in Octavianom, H. XII, 24. 27.

Lepontii, *ōrum*, *m.* kelt. planinski narod med Gotthardom in *Lago maggiore*, C. IV, 10.

lēpos, *ōris*, *m.* milina (zlasti v izrazu).

Leptines, *is*, *m.* poveljnik syrakuske vojske, H. IX, 25.

Leptis, *is*, *f.* mesto na afriškem obrežji, H. XI, 17.

lēpus, *ōris*, *m.* zajec.

Lesbos, *i*, *f.* (Λέσβος), otok Aegaejskega morja, domovina Pittakova, Alcajeva, Arionova in Sapphina.

Lēthe, *es*, *f.* (Λήθη), reka v podzemlji; odt. *Lethaeus* 3. k reki Lethe spadajoč, *lethejsk*: *aquae*.

letum, *i*, *n.* (posilna) smrt: *leto dare* (umoriti, ubiti).

Leucas, *adis*, *f.* (Λευκός), otok ob akarnan. obrežji z mestom jednakega imena, tudi *Leucadia* imenovan, H. XII, 28.

Leuci, *ōrum*, *m.* kelt. narod v južni Lothringiji z glavnim mestom *Tullium* (*Toul* ob Moseli), C. I, 40.

Leucates, *ae*, *m.* predgorje otoka Leukas (*Leukadia*), H. XII, 28.

Leucosyri, *ōrum*, *m.* (beli Syrci), narod v Kappadociji.

Leuctra, *ōrum*, *n.* (Λεῦκτρα), vas v Boeotiji, imenitna po zmagi Epaminondovi nad Spartanci (l. 371. pr. Kr.), H. IV, 15. 23.

Leuctricus 3. k Leuktri spadajoč, leuktersk: *pugna* (bitev leukterska).

Leväci, *ōrum*, *m.* belg. narod, stoječ v varstvu Nervijanov (C. V, 39), blizu Genta ali Löwena (*Louvain*).

levis, *e*, lahek (po teži): *armatura*, *lamina* (tanek); trop. neznaten, malenkosten: *genus scripturae*, *causa*, *momentum*, *quae leviora videntur*, *auditio* (prazno govorjenje), *hora* (minljiv); malo veljaven, nezanesljiv: *auctor*; lahek = hiter: *cursus*; gibčen, ročen: *ut essent ad motus leviores*; prazen, goljufiv: *spes*; lahkomiseln: *quid est levius aut turpius*, *levis est polliceri*.

1. **lēvitas**, *ātis*, *f.* lahkota: *armorum*, *in levitate vis teli est*;

trop. nestanovitnost, lahkomiselnost: *vulgi, Fortuna, animi.*

2. **levitas**, *ātis*, *f.* gladkota: *ad speciem levitatis.*

leviter, *adv.* lahko, ne težko: *leviter armati* (lahkoorožniki); malo, slabo.

lēvo 1. zljajšati, olajšati, oprostiti: *stipites onere, hibernis levare* (znebiti se nadležnih prezimovišč); dvigati, vzdigniti: *corpus, se pennis levare* (vzleteti), *levare* (vzdigniti se): *mare levatur, hiems Alpes altius levat* (dela Alpe še više); trop. zljajšati, pomanjšati, zmanjšati: *rem, malum, vim morbi, crimen regis*; krepiti, okrepčati: *membra, ora aquā.*

lex, *legis*, *f.* predlog postave, odt. predlog, ki je postal postava, postava, zakon: *ferre legem* (postaviti narediti, – predlagati), *dare* (dati), *lege* ali *legibus* (po postavi, po postavah), *lege agere cum aliquo* (tožiti koga po postavni pravici), *lex oblivionis* (postava pozabljenja), *poena legis* (po postavi določena, postavna kazen), *leges agrariae, legibus aliquid experiri* (po postavni poti iskati kaj, v čem svojo pravico iskati). — 2.) način. — 3.) pogoj, uvet: *pacis lex, his legibus* (s temi pogoji), *in has leges, aequis legibus pacem facere* (pogodivši jednake pravice).

Lexovii, *ōrum*, *m.* ljudstvo spadajoče med *civitates Aemoriae* ob iztoku Sequane z glavnim mestom *Noviomagus* (*Lisieux* v Normandiji), C. III, 9. 11. 17. itd.

libamentum, *i, n.* pitni dar.

Libānus, *i, m.* gora Libanon v južni Siriji, imenitna za voljo svojih ceder, H. VI, 15.

libellus, *i, m.* knjižica; tudi pesem.

libens, *tis* (ki rad kaj stori), voljen, dobrovoljen, rad.

libenter, *adv.* rad, z veseljem, *eo libentius* (tem raje); *libentius cibo uti* (raje jesti).

1. **liber** 3. (državljansko) svoboden: *virgo, subst. liber*, svoboden človek; svoboden, neodvisen; oproščen: *Gallia, liber a Persarum dominatione*. — 2.) prost česa, t. j. po nobeni reči zadrževan: *facultas, humeri liberi ab aqua* (nad vodo); svoboden: *sententia, possessio, pabulatio*.

2. **liber**, *libri*, *m.* ličje: *arborum*; (ker so stari na ličje pisali, tedaj) metonym. knjiga; pismo, pisanje: *grandis* (velikanska knjiga).

3. **Liber**, *Libēri*, *m.* staroitalski bog rodovitnosti, pozneje imek Baccha (*Βακχος*), ki se je imenoval kot bog vina *Libēri*, osvoboditelj (grški *Λύσιος*, brezskrbni) ali *Libēri Pater*; po grški pravljici bil je sin Iupitra in Semele, Kadmove hčere; metonym. = vino; H. VII, 5; X, 20.

liberalis, *e*, svobode se tičoč; pristojen, plemenit; darežljiv, dobrotljiv.

liberalitas, *ātis*, *f.* plemenito mišljenje; odt. zlasti darežljivost, dobrotljivost: *tanta liberalitate esse*.

liberaliter, *adv.* svobodnemu človeku pristojno, dostojno: *aliquem educare*; prijazno,

dobrotljivo: *cohortari*, *prosequi*, *respondere*, *polliceri liberaliter* (prijazne obljube delati); radodarno: *non parum lib.* (jako gostoljubno); obilno; gl. *indulgeo*.

liberatio, *ōnis*, *f.* osvoboditev.
liberātor, *ōris*, *m.* osvoboditelj.

libēre, *adv.* svobodno (ne kakor sužnji); svobodno, prosto, razuzdano: *liberius* (prerazuzdano) *vivere*; prosto, brez ovire: *spiritus liberius meat*; prosto, prostodušno, brez strahu: *dicere*, *consilia inire*, *loqui*, *liberrime profiteri*, *liberius praedari* (predrzno).

libēri, *ōrum*, *m.* otroci, deca (z ozirom na roditelje): *cum liberis atque uxoribus* (z ženami in otroci), *liberi*, *coniuges* (žene in otroci).

libēro 1. robstva osvoboditi: *se*; oprostiti česa, rešiti: *aliquem ergastulo*, *obsidione*, *bello*, *stipendio*, *patriam a praesidiis*; oprostiti, odvezati: *poenā liberari*; *liberatus*, oproščen: *aliquoties*.

libertas, *ātis*, *f.* svoboda, zlasti državljanska svoboda (v nasprotju k robstvu): *servos ad libertatem vocare* (sužnjem svobodo obljubiti); prostost, neodvisnost in lastna uprava, samouprava, autonomija (kake države): *libertatem eripere*, *obtinere*, *consequi*, *constantius servare*. — 2.) prostost, razuzdanost: *vitae*.

libet ali **lubet** 2. *libuit in libitum est*, ljubi se, hoče se; *libet* (*sc. mihi*) *interponere*.

libidinōsus 3. pohotljiv, razuzdan.

libido, *inis*, *f.* sla, pohot, poželjivost, volja, trma: *pretium constituit libido*. — 2.) samovoljnost: *libido regum pro legibus habebatur*, *ad libidinem* (kakor se ljubi); (razuzdana) poželjivost, strast: *novae libidines*; nasladnost: *signum libidinis*.

libo 1. kaj malega kaki reči vzeti; zlasti pokušati, zauživati: *epulas*. — 2.) kakemu bogu na čast kaj izliti, darovati, posvetiti: *uvam*.

librārius, *i*, *m.* prepisovalec knjig, prepisač.

librilia, *ium*, *n.* (*libra*), kamenje, ki tehta jeden funt, funtno kamenje, C. VII, 81. (drugi vežejo *fundis librilibus*, funtne prače, t. j. prače, s katerimi se luča funtno kamenje.)

libum, *i*, *n.* gibanica, pogača, kolač.

Libya, *ae*, *f.* Libyja (severna Afrika, kakor so jo starodobniki poznali, in sicer od začetka arabskega zaliva nad Aegyptom do gore Atlas).

licenter, *adv.* prosto, svobodno, (v slabem zmislu) razuzdano: *licentius bona dissipare* (presamovoljno).

licentia, *ae*, *f.* svoboda (da človek stori, kar hoče: *civium*, *sacrilegiorum* (oskrnjati svetišča), *verborum* (v besedah); razuzdanost, nepokorščina, upornost: *nimia*, *militum*).

liceor 2. *itus sum*, (kot kupec) ponujati na to, kar se prodaje: *illo licente contra liceri*

audet nemo (kedar on ponuja, ne upa si nihče nasproti kaj ponuditi).

licet 2. *licuit in licitum est*, dovoljeno je, dopušča se, more se, sme se: *licet hoc facere, longius remanere, quasi omnia licerent, idem licet, licet per te, horum ex altera in alterius familiae locum fieri non licebat* (veži: *non licebat [regem] fieri ex altera harum familiarum in locum alterius*, v teh dveh rodbinah ni smel kralj postati kateri iz jedne mesto katerega iz druge); (s praedicativnim dativom:) *illis licet incolumibus discedere, quibus licet esse fortunatissimis* (prim. grški stavek: ὁμῶν εὐδαμονοῖ ἐξῆσσι γενέσθαι). — 2.) (kot *coniunct.* s *conjunctivom*) da si: *licet pauca portes*.

Licinius 3. ime rimskega roda, izmed katerega so najbolj znani: 1.) *C. Licinius (Stolo)*, ljudski tribún l. 376. pr. Kr., ki je med drugim tudi postavil dognal, da ne sme noben rimski meščan več ko 500 oralov njiv imeti, odt. *lex Licinia*, H. XII, 4. — 2.) *Publius Licinius Crassus*, consul z L. Cassijem Longinom, dobil je provincijo Macedonijo in nadpoveljstvo zoper Perseja, od katerega je bil pri Larissi premagan leta 171. pr. Kr., H. XI, 28. — 3.) *M. Licinius Crassus*, premagal je kot praetor Spartaca ter tako vojsko s sužnji končal (H. XII, 16); leta 70. s Pompejem za consula naslednjega leta izvoljen sprl se je kmalu s svojim tovarišem. Caesar je pozneje oba nasprot-

nika med seboj spravil, in ti trije moške združili so se v prvi triumvirat. L. 56. je bil Crassus s Pompejem za consula izvoljen ter je, dobivši potem provincijo Syrijo, prevzel vojno zoper Parthe; a ti so ga pri Carrah premagali in usmrtili (l. 53. pr. Kr.), H. XII, 22. — 4.) *L. Licinius Lucullus* odlikoval se je v vojski zoper zaveznike kakor tudi zoper Mithridata, katerega je večkrat pobil, tako da je moral ta na zadnje pobegniti k Tigranu v Armenijo (l. 70. pr. Kr.); Lucullus premagal je pri Tigranocerti oba kralja, toda zavoljo nezadovoljnosti svojih vojakov moral se je umakniti. L. 67. nasledoval mu je Pompej v nadpoveljstvu, H. XII, 15. 17.

Liger, *ēris*, *m.* reka v Galliji, zd. *Loire*, C. III, 9; VII, 5. 11.

lignātio, *ōnis*, *f.* donašanje –, pripravljanje drv, drvarjenje.

lignātor, *ōris*, *m.* drvar.

ligneus 3. lesen: *tabula, moenia lignea* (leseno zidovje, t. j. ladije).

lignum, *i*, *n.* les, zlasti drva,

Ligures, *um*, *m.* Liguri, italско pleme v današnjem Piemontu, Genui in Nizzi; *per Ligures* (skoz deželo Ligursko), H. XI, 10.

lilium, *i*, *n.* lilija; tudi jama, ki je imela z molečim kolom vred podobo lilijine čaše.

limen, *inis*, *n.* prag; metonym. in trop. vrata; hiša, stanjšče, soba: *limen intrare*, začetek: *in primo limine*.

limes, *itis*, *m.* meja, omejek; mejnik.

Limo, *ōnis*, *m.* (drugi *Lemonum*), mesto Pictoncev v *Gallia Celtica*, zd. *Poitiers*, C. VIII, 26.

limus, *i*, *m.* blato.

linea, *ae*, *f.* črta.

lineamentum, *i*, *n.* poteza s peresom ali kredo; v plur. *lineamenta* (*oris*), poteze obraza, obraz; *oris et corporis lin.* (poteze obraza in telesa), *corporum lineamenta* (obris teles).

Lingōnes, *um*, *m.* kelt. narod ob Vogesih, pri izvirih rek Moze in Marne, po Ararji od Sequancev ločeni, z glavnim mestom *Andematunnum*, pozneje *Lingones*, odt. *Langres*, C. I, 26. 40; IV, 10 itd.

lingua, *ae*, *f.* jezik; metonym. govor, jezik.

lingūla, *ae*, *f.* jezik (v morje segajoči kos suhe zemlje).

linquo 3. *liqui*, *lictum*, pustiti, zapuščati: *aliquem haerentem* (koga pustiti tičati).

linteus 3. platnen; *subst. linteum*, *i*, *n.* platno, platnena tkanina.

linter, *tris*, *f.* in *m.* čoln, ladjica.

linum, *i*, *n.* lan, predivo.

liquefacio 3. *feci*, *factum*, tajati, raztopiti: *saxa liquefacta*.

liquesco 3. *licui*, raztopiti se, tajati se.

liquidus 3. tekoč, raztopljen, stajan; čist, jasen.

liquor, *ōris*, *m.* tekočina; metonym. voda: *dulcis, in liquore effigiem suam videre*; mošt, vino: *ille liquor docuit voces inflectere cantu*.

lis, *litis*, *f.* prepir, zlasti prepir pred sodnijo, pravda; meto-

nym. svota, zarad katere teče pravda in ki jo mora obsojenec plačati, torej *litem aestimare* (odškodnino, kazen določiti).

Litavicus (*Litaviccus* po Köchly-ji), *i*, *m.* imeniten Haeduanec, C. VII, 37 nasl.; 55.

litēra, *ae*, *f.* črka, pisme; plur. *literae*, pismena: *notae literarum*; odt. črke = pisanje: *litteras docere*, *litteris mandare* (zapisati), *epistola Graecis litteris conscripta* (grški pisan), *tabulae Graecis litteris confectae*, *Graecis litteris uti* (z grškimi pismeni pisati), *litteris confidere*. — 2.) plur. kar je pisano: *litteris confisus*; zlasti (pismeno) poročilo: *his nuntiis litterisque*, *litteris certiozem fieri*, *ex litteris* (vsled poročila), *litteris* (ali *per litteras*, pismeno); pisanje, pismo in pisma, list: *litteras alicui reddere*, — *mittere ad aliquem* (pisati komu), *litteras remittere* (odpisati), *litterae crebriores*; *litterae publicae*, javne listine, državni spisi; pismeni spominki, književnost, slovstvo, literatura: *litteris Persarum se dare*, *cupidissimus litterarum* (pečati se s slovstvom), *rudis Graecarum litterarum* (grške književnosti); znanosti: *cultus litterarum* (gojenje znanostij).

literātus 3. znanstveno izobražen.

litorālis, *e*, primorsk: *Indi litorales*.

litus, *ōris*, *n.* morski breg, obrežje, obala.

liveo 2. sinje —, svinčnate barve biti; *lividus* 3. sinji; zavidljiv, zagriznen.

Livius, *i, m.* (Marcus), ljudski tribún ob času Gracchov, H. XII, 4.

livor, *ōris, m.* sinja barva; trop. zavist.

loco 1. kam postaviti, — položiti, — posaditi: *iuventutem in insidiis* (mlado četo v zasedo postaviti); trop. *aliquem in solido* (spraviti koga v zavetje, stanovitno srečo podeliti mu); postaviti, sezidati: *simulacrum in patria, aras Minervae*. — 2.) v najem dati, po pogodbi oddati: *templa facienda magnā pecuniā* (zidanje svetišč za veliko denarja), *operam locare*, navadno *oblocare* (v službo stopiti za plačo, pečati se s čim); trop. porabiti, obračati: *operam*.

Locri, *ōrum, m.* (Λοκροί), prebivalci pokrajine Lokris na Grškem (H. III, 12); odt. **Locrenses**, *ium, m.* Lokrani, prebivalci mesta Lokri, naselbine grških Lokranov v dolnjej Italiji.

locuples, *ētis*, premožen, bogat, imovit: *regio, obilen: munera*.

locuplētō 1. bogatiti: *aliquem praeda*; *locupletari*, bogateti.

locus, *i, m.* kraj, mesto, prostor: *castrorum, superior, obscurus, locum capere* (dospeti do namenjenega kraja), *loca superiora* (viši kraji, višine), *angustiae locorum* gl. *angustiae*, *loca munita* (trdnjave, trdnjave), — *patentia* (odprti kraji), *locus ac sedes* (zemlja za naselbino), *primus l. aedium* (sprednji del hiše, namreč *atrium*), *multis locis* (na mnogih krajih), (*in*) *omnibus locis*,

locum facere (prostor pripraviti); trop. mesto (glede na red): *locus secundus imperii, honoratior, excelsior, gratiae, dignitatis, principem locum obtinere* (na čelu biti), *locum cedere* (pomakniti se), *locum amicitiae tenere apud aliquem* (v prijateljstvu biti s kom), *aliquem eodem loco habere, in cohortis praetoriae loco* gl. *habeo, in alicuius locum succedere, — mittere, aliquem in alicuius locum substituere* (na koga mesto); odt. *loco* (z nasl. genit.) mesto, namesto, za, kot: *loco scribae, obsidum l., custodis l., testimonii l.* (namesto), *ignominiae l. ferre* (za zasramovanje smatrati), *servorum l.*; dostojanstvo, (vojaška) čast, red (čin): *maiorum, humilis, contendere de locis*; stan, rod: *honesto loco, summo loco natus* (visokega rodú), *loco illustriori*; položaj, stanje: *in eum locum ventum est* (do tega je prišlo), *quo in loco res esset* (kako stvar stoji); povod, prilika, priložnost, možnost: *locum nocendi dare, rationi est locus* (pamet je treba rabiti), *locus consistendi, virtutis probandae, neque etiam parvulo detrimento illorum locum relinquere videbat* (in ker je videl, da ni nobene priložnosti več, jim količkaj škode prizadeti), *locus virtuti relinquitur, ne minimo quidem casu* (= *casui*) *locum relinquere debuisse, multis locis* (pri mnogih priložnostih) *fidelem esse*. — zlasti kraj, okolica: *natura loci, fertilitas loci, in his locis, frigidissima loca* (podnebje), *loca*

temperatiora; kraj, tla: *aequus, iniquus, opportunus, declivis, alienus, locus urbis* (lega mesta); (komu odmenjeno) mesto: *loco cedere* (svoje mesto popustiti), *ab loco discedere, nostri loco sunt deiecti* (s svojega postavišča vrženi). — mesto (v povesti), oddelek: *quoniam ad hunc locum perventum est*.

lolium, *i, n.* ljulika.

Longa gl. *Alba*.

longaevus, 3. prileten, star.

longe, *adv.* daleč: *non longe a mari, longius agitur moles, longe lateque* (na dolgo in široko), *longius prodire, longe videre* (od daleč), *procedere, sequi, longissime abesse* (prebivati najdalje od -); (o času) dolgo, daleč: *longius anno, quam longe est cras istud, oppugnationem longius ducere, quam longissime* (kolikor mogoče dolgo); oddaljeno, proč od: *tria milia passuum longe ab suis castris consedis*; trop. daleč: *amentia longius progreditur*; (pri superlativih in drugih besedah) za mnogo, izmed vseh: *longe nobilissimus, longe princeps, longe alius* (ves drug), *longe alio*.

Longīni, *ōrum, m.* Longini iz roda Cassijev, izmed katerih (H. XII, 18 st. izd.) se prav za prav *Cassius Longinus*, jeden Catilinovec, v misel jemlje.

longinquitas, *ātis, f.* dolgost (o času), dolgotrajnost.

longinquus 3. dolg, oddaljen: *loca, militia, natio*. — 2.) dolg, težaven, dolgotrajen: *tempus, obsidio, consuetudo*.

longitūdo, *inis, f.* dolgost.

longūrius, *i, m.* dolg drog.

longus 3. dolg: *iter, spatium, navis longa* (vojna ladija, nasproti bolj okroglastim ladijam); oddaljen: *in longiorem diem conferre* (na poznejši čas odložiti); dolg, obširen: *oratio, sermo, dolor, longum est* (bilo bi preobširno).

Longus, *i, m.* (Tiberius), cons. s Corn. Scipionom, od Hannibala na reki Trebiji premagan, H. XI, 10.

loquax, *ācis, blebetaven, zgovoren*.

loquor 3. *locutus sum*, govoriti: *culte, cum (pro) aliquo, de aliqua re, Graecā linguā loquentes* (grški jezik govoreči, Grki); praviti (zlasti o ljudski govorici): *liberius, quum loquerentur* (ker so pravili).

loramentum, *i, n.* remen.

lorīca, *ae, f.* oklep, prsni oklep; odt. pren. doprsni zid, prsobran, ograja (na zidovih in nasipih): *loricae ex cratibus, lorica pinnae*.

lorīcula, *ae, f.* majhen prsobran.

lorum, *i, n.* remen, uzda.

lubricus 3. polzek: *saxa, gradus*.

libet gl. *libet*.

Lucāni, *orum, m.* Lucani, prebivalci pokrajine Lucanije v dolenjej Italiji (H. IX, 26; X, 21); metonym. *in Lucanis*, v pokrajini Lucaniji, na Lucanskem.

Lucānia, *ae, f.* pokrajina Lucanija v dolenjej Italiji.

luceo 2. *xi, svetiti (se)*: *stella, focus lucet*.

Lūcerenses, *ium, m.* (Lūcēres), Lucerjani, etruška tribua,

ob jednom najstarša od Roma ustanovljena viteška centurija, H. X, 6.

lucerna, *ae, f.* svetilnica.

lucidus 3. svetel, jasen.

Lūcius, *i, m.* rimsk predimek.

Lucrētius, 3. ime rimskega roda, iz katerega so najbolj znani: a) *Lucretia*, hči Spur. Lucretija Tricipitina in soproga Tarquinija Collatina, H. X, 8. — b) *Lucretius Carus*, rimski pesnik, vrstnik Ciceronov; zložil je še ohranjeno pesem: *de rerum natura*.

Lucrīnus, *i, m.* (z in brez *lacus*), Lucrinsko jezero na obrežji campanskem, H. X, 20.

lucrum, *i, n.* dobiček, korist: *lucri facere aliquid* (na svojo korist obrniti kaj); metonym. dobičkarija, koristolovje; 2.) bogatstvo: *humus premebat lucrum*.

luctor 1. boriti se, metati se (nasprotnika se objameta z obema rokama ter skuša jeden drugega na tla vreči): *luctando exerceri* (vaditi se v borbi); trop. boriti se, bojevati se: *cum ardore, ventis spiritus cum igne luctatur*.

luctuōsus 3. poln žalosti, žalosten: *spolia sunt alicui luctuosa* (plen je za koga vzrok žalosti).

luctus, *us, m.* žalovanje: *luctus funeris* (mrtvaško žalovanje); *paene iam luctus erat*, velika žalost, tuga, boleost: *novus*.

Lucullus, *i, m.*, gl. *Licinius* št. 4.

lucus, *i, m.* kakemu božanstvu posvečen gozd, log.

ludibrium, *i, n.* zasmehovanje: *per ludibrium* (v zasmehovanje,

posmehljivo), *ad ludibrium adhibere* gl. *adhibeo*, *ludibrio habere aliquid* (imeti kaj v posmehovanje).

ludīcer ali *ludīcrus* 3. kar je v zabavo, kratkočasen; zlasti kar se nanašana gledališčne igre, gledališčen: *artes ludicrae*.

ludīfīcor 1. iz česa norce delati; tedaj zaprečiti: *aliquid bellicis operibus*.

ludi magister, *stri, m.* šolnik, učitelj.

lūdo 3. *si, sum*, igrati (se): *par impar, ludentes* (otroci, ki vku-paj igrajo); igrati, šaliti se: *ludit pecus*; trop. *aliquem*, imeti koga za norca, dražiti —, prevariti ga; igrati, vladati: *in aliqua re*.

ludus, *i, m.* igra, zabava; zlasti *ludi*, javne igre, gledališčne igre: *ludi equestres* (viteške igre), *apparatus* —, *magnificentia ludorum*. — 2.) šala, burka: *ludos adhibere* gl. *adhibeo*. — 3.) šola: *in ludo discere*, — *aliquem cognoscere*; zlasti šola za borilce: *ludum effringere*.

lugeo 2. *xi*, žalovati, (trans.) obžalovati: *aliquem ut parentem*.

lumbus, *i, m.* bok, stran, ledje.

lumen, *inis, n.* luč: *sine lumine exire*; *lumina oculorum* (luč očíj, vid); oko: *lumina flexa ferre*; trop. bliščoba, lesk: *lumina fortunae*.

luna, *ae, f.* luna, mesec: *nova, plena*; pooseblj. Luna (boginja).

luo 3. *lui, luitum* ali *lūtum*, prati, umivati; trop. popraviti, poravnati: *violatio fidei*

sanguine luitur; pokoro delati, trpeti za kaj: *poenas parricidii, sacrilegii, supplicia caedibus*.

lupa, *ae*, *f.* volkulja.

Lupercal, *alis*, *n. plur.* *Lupercalia*, *ium*, *n.* Lupercalije, Lupercovo (H. X, 1), praznik lycaejskega Pana (*Lupercus*), ki se je obhajal meseca februarja; takrat so svečeniki Lupercovi, opasani s kozjimi kožami, po mestu letali in vsakega, kdor se je bližal, z remeni pretepali.

Lupercus, *i*, *m.* ime lycaejskega Pana (od *lupum arcere*).

lupus, *i*, *m.* volk; *plur.* (metonym.) *lupi*, (ostro) zobovje (z železnimi zobmi).

luscinius *i*, *m.* slavec.

Lusitani, *orum*, *m.* Lusitanci, prebivalci pokrajine Lusitanije (v stari Hispaniji), H. XI, 32; XII, 14.

lustrālis, *e*, (kar spada k opiranju grehov, torej) čistilen: *aqua*.

lustratio, *onis*, *f.* čiščenje, čistilno darovanje: *castrorum* (za taborišče), s katerim vred se je tudi pregledovanje vojske vršilo: *lustrationem edicere*.

lusto 1. (razsvetliti); (s čistilnim darovanjem) očistiti: *vitula lustrabat iuencos* (namreč pri blagoslovljenji polja); metonym. pregledovati: *exercitum*; pregledovati, preiskovati: *artus*.

lustrum, *i*, *n.* (čistilno ali zadostilno darovanje, ki so je obhajali censorji vsakih pet let ob konci svojega službovanja, tedaj metonym.) petletje.

Lutātius 3. ime rimskega roda, iz katerega je najbolj znan *C. Lut. Catulus*, rimski consul, imeniten po svoji zmagi nad Kartháginci pri Aegatskih otokih, s čimer se je končala prva punska vojska (l. 241. pr. Kr.), H. XI, 6.

Lutetia, *ae*, *f.* mesto, ki se je imenovalo *Parisii* na otoku reke Sequane (zd. *Paris*), C. VI, 3; VII, 57.

lūteus 3. ilovnat: *opus* (o gnjezdi lastovice).

lux, *lūcis*, *f.* svetloba, luč: *splendor lucis*; zlasti solnčna svetloba, dnevna svetloba, dan: *luce orta*, *sub luce* (proti jutru), *ante lucem* (pred dnevom), *sub lucem* (ob svitu), *prima luce* (z dnevom, ko dan napoči, ob svitu), *lux appetit*, *lux oritur* (daní se), *multa lux est* (beli dan je).

luxūria, *ae*, *i.* *luxūries*, *ei*, *f.* obilnost; razkošnost, nasladnost, potratnost, zapravljalivost, gizdavost; lahkomiselno zapravljanje: *divitiarum*.

luxūrio *i.* *luxūrior* 1. obilen, bujen biti; trop. vesel biti, poskakovati: *luxuriantur mures*, *luxuriat pecus*; prevzeten biti, spakovati se: *luxuriant animi*; črez pravo mero iti, razuzdan biti, razuzdanosti se udati: *Urbs luxuriari incipit*.

luxuriōsus 3. razuzdan, razkošen, nasladen; *adv.* *luxuriose*.

Lycaeus, *i*, *m.* (Λυκάιος), gora v Arkadiji, Panu posvečena; odt. *Lycaeus* 3. lycaejsk, ali *subst.* *Lycaeus*, *i*, *m.* priimek Panov.

Lycāōnia, *ae, f.* pokrajina v Mali Asiji med Pisidijo in Kappadocijo, H. VIII, 8.

Lycia, *ae, f.* (Λυκία), Lycija, pokrajina maloasijska.

Lycō, *ōnis, m.* (Λύκων), Syrakusan.

Lycurgus, *i, m.* (Λυκοῦργος), slavni spartanski zakonodajalec iz kraljevske rodovine Proklidov okoli 9. stoletja pr. Kr., H. III, 1. 2.

Lycus, *i, m.* (Λύκος), 1.) Athenčan, Thrasybulov oče, H. III, 10. 19; 2.) gl. *Halycus*.

Lydia, *ae, f.* (Λυδία), Lydija, pokrajina maloasijska z glavnim mestom *Sardes*, H. I, 7; VIII, 3.

Lydus 3. lydijsk, *Lydus Croesus* (Lydijan); *Lydi, ōrum, m.* Lydijani, prebivalci Lydije, H. I, 7.

lympha, *ae, f.* voda, zlasti čista tekoča voda ali studenčnica.

lyra, *ae, f.* (λύρα), lyra (glasbeno orodje s strunami, od ceter samo po obliki različno; po pravljici je je iznašel Mercurij ter daroval Apollonu).

lyricus 3. lyričen: *soni*.

Lysander, *dri, m.* (Λύσανδρος), vojskovodja spartanski, v peloponneški vojni zmagal je pri potoku Aegospotamos Athence (l. 405. pr. Kr.) ter tako Sparti pridobil nadvlado (hegemonijo) nad Grškim, H. III, 13. 15; IV, 18.

Lysimachus, *i, m.* (Λυσίμαχος), 1.) Athenčan, oče Aristidov, H. II, 20. — 2.) *Lysimachus*, vojskovodja Alexandra Vel., po katerega smrti je dobil macedonsko Thracijo ter po bitvi pri Ipsu Sprednjo Asijo do gore Taurus; l. 286. priboril

si je Macedonijo, toda že l. 282. je pal v bitvi zoper Seleuka I., H. VIII, 3. 16.

Lysis, *is, m.* (Λῦσις), pythagorejsk philosoph, rojen v Tarentu v dolnji Italiji, učitelj Epaminondov, H. IV, 10.

M.

M. 1.) = *Marcus*; *M'* = *Manius*; 2.) številno znamenje = 1000.

Macēdo, *ōnis, m.* (Μακεδών), Macedonec; *plur. Macedōnes, um, m.* Macedonci, H. IV, 25; V, 9.

Macedōnia, *ae, f.* Macedonija, dežela med Thessalijo in Thracijo, iz katere je Q. Caecilius Metellus, premagavši Pseudophilippa, rimsko provincijo napravil (l. 148. pr. Kr.), H. V, 3. 5. 12; XI, 31 itd.

Macedonīcus, 3. macedonsk. **macellum**, *i, n.* mesarski-, jestvinski trg.

macer 3. suh, mršav.

macēria, *ae, f.* ilnat zid, ilnata ograja.

Machāon, *ōnis, m.* (Μαχάων), sin Aesculapijev, sloveč ranočelnik.

machīna, *ae, f.* mašina, stroj (zlasti za obsedo in za prijemanje in pridržavanje ladij), mehanična naprava.

machinamentum, *i, n.* mašina, stroj.

machīnātor, *ōris, m.* izdelovalec mašin, - strojev, mehanik.

macresco 3. (brez perf. in sup.), sušiti se, hujšati.

Macrōhīr (μακρόχειρ, dolgorok) *iris, m.* priimek pers. kralja Artaxerxa I.

macto 1. pr. povelíčavati; (bogove povelíčujoč) darovati: *bovem, bove mactato gaudere* (nad darovanjem vola); ubiti, zaklati (kakor žrtvo): *aliquem*.

macūla, *ae, f.* maroga; madež, sramota: *saevitiae*.

macūlo 1. omadeževati; trop. oskruniti: *belli gloriam turpi morte*.

mādeo 2. *ui*, moker biti: *lacte madens*.

maresco 3. *dui*, zmočiti se.

Maeonīdes, *ae, m.* (Μαιονίδης), Maeonid (Lydijanec), zlasti ime Homerovo, ker je, kakor jedni trdijo, v Kolophonu, kakor drugi, v Smyrni bil rojen. — *Maeōnia*, *ae, f.* Maeonija, pokrajina v Lydiji, in metonym. Lydija.

Maeōtis, *īdis, f.* tičoč se Maeotskega jezera (zd. Azovskega morja), maeotsk: *ora*.

maereo 2. (brez perf. in sup.) žalovati, žalosten biti.

maeror, *ōris, m.* žalost, tuga.

maestitia, *ae, f.* žalost, otožnost, pobitost.

maestus 3. žalosten, otožen, pobit: *ab funere* (zarad smrti).

Magetobria, *ae, f.* keltovsko mesto, kjer je Ariovist Gallce premagal; ne ve se, kje je bilo, C. I, 31.

magicus 3. čarodejen, čarovnen.

magis, *adv.* (comp. od star. *magus* = *magnus*), bolj (pri adjektivih in adverbijih): *magis verisimile*, - *directum*; (pri glagolih): *magis inservire*, *magis admirari*, *id quod magis* (prej) *futurum confidat*; (druge zveze): *non* (*neque*) *magis* — *quam*,

(ravno tako — kakor, ne samo — ampak tudi), *quo magis* — *eo magis* (čim bolj — tem bolj), *quo magis* — *eo minus*, *eo magis*, *multo magis* (veliko bolj, mnogo bolj), *magis etiam* (še bolj), *neque eo magis carebat suspitione* (in vendar ni nič manj sum nanj letel), *magis eo* (bolj zato), *nihilo magis* (nič bolj, ravno tako malo). — *superl. maxime*, najbolj, zelo, neizrečeno (pri adj.): *maxime similis*, *m. mortifer*, *m. acceptus*, *m. opportunus*, *m. necessarius*, (često z *unus* ali *omnium*): *unus Miltiades maxime nitebatur, ut uni huic maxime indulgeret; quam maxime* (kolikor mogoče, zelo, kar najbolj mogoče); (poudarjaje kako besedo) prav, zlasti, posebno: *hoc maxime convenire videbatur, id ea maxime ratione fecit, cum* — *tum maxime* (kakor — tako še posebno).

magister, *stri, m.* višji; glavar: *magister equitum* (pomročnik dictatorjev in poveljnik jezdecem); mojster: *magister militiae*; učitelj: *his magistris* (pod temi učitelji).

magistra, *ae, f.* učiteljica.

magistrātus, *us, m.* (posamezno) oblastvo, oblastnija, državna služba, oblastniška čast (državljanska ali vojaška): *maximum magistratum obtinere* (najvišjo državno službo imeti, biti najviši drž. oblastnik), *magistratum gerere*, - *alicui adiudicare*, *in magistratu esse* (opravljati službo). — 2.) metonym. oblastnik, državni uradnik, poglavar: *magistratus creatur Hiero*,

his magistratibus (abl. abs. za njihovega uradovanja a. consulstva); odt. državno oblastvo, gosposka (sing. in plur.), *aliquem tradere magistratui, adire ad magistratus, maximus magistratus* (najvišja), *maximi magistratus* (o polemarchih v Thebah).

magnanimus 3. velikodušen, srčen.

Magnes, *ētis, m.* Magnesijan.

Magnesia, *ae, f.* (Μαγνησία), 1.) mesto ob reki Maeandru v Kariji, H. II, 24. — 2.) mesto v Lydiji ob gori Sipylu, H. XI, 24.

magnifice, *adv.* veličastno, krasno.

magnificentia, *ae, f.* veličastnost, krasota, velikolepje: *tanta, aedificiorum, epularum, ludorum*; krasoljubje (različno od *luxuria*), H. VII, 9.

magnificus 3. veličasten, krasen, sijajen, velikolepen: *funera, ornatus, castra, magnificae opes* (dragocen zaklad); (o činih) slaven, sijajen; (o značaji) velikodušen, plemenit: *sanctus atque magnificus, animo magnificentior*.

magnitūdo, *inis, f.* velikost, veličina: *navis, corporum, insulae, liber pari magnitudine*; trop. *animi*, plemenito srce, visokodušnost; ostrost: *supplicii*; (o osebah:) mogočnost: *regum*; velikost, t. j. velikomnoštvo a. v. množina: *copiarum, pecuniae*.

magnopere, *adv.* zeló, jako.

magnus 3. (comp. *maior, sup. maximus*), velik (po obsegu): *oppidum, iter*; (o številu, mno-

štvu, teži:) velik, obilen, znaten, silen, mnogoštevilen: *multitudo, copiae, onus, maior pars* (večina), *maximam partem* (največ, večidel); (o vrednosti) velik: *magni* (sc. *pretii*), visoko, drago, *magni haberi* (zelo spoštovan biti), *maiora concupiscere* (po višem hrepeneti); hud, silen: *imber*; (gledé na čas) dolg: *tempus*, (odt. o starosti) *magno natu* (visoke starosti, star), *maior natu* (starejši), *maiores natu* (starci), *maior annos sexaginta natus* (več ko 60 let, čez 60 let imajoč), *maximus natu* (najstarejši); *subst. maiores*, predniki, pradedi. — 2.) trop. velik, silen, hud, znaten: *dolor, fortuna, fletus, labor* (težavno), *bellum, magni interest* (veliko je na tem ležeče); (gledé na moč, veljavo, zasluge) velik, mogočen, znamenit: *genus, cognatio, potentior et maior* (veljavnejši in mogočnejši), *Iupiter Maximus* (najvišji), *quanto quis maior* (veljavnejši) *habetur*; *Magnus* kot priimek: *quid fuerat Magno* (sc. *Pompeio*) *maius*; obilen: *materia incrementorum*; važen, časten: *testimonium*.

Mago, *ōnis, m.* brat Hannibalov, H. XI, 13. 15.

magus, *i, m.* pri Persijanah učejak in duhovnik ob enem, modrec, mag. (Magi so znali tudi čarati in prorokovati, H. VII, 7).

Maharbal, *ālis, m.* sin Himilconov, podpoveljnik Hannibalov, H. XI, 12.

maiestas, *ātis*, *f.* visokost, vzvišenost, veličanstvo: *imperii* (vladarsko), *dei*, *populi Romani*, *deorum*, *species maiestatis* (sijajnost veličanstva); *Maiestas* (kot poosebljeno božanstvo): *Maiestati regiae aliquid consecrare*.

maiores *gl. magnus*.

Maius (*sc. mensis*), *i*, *m.* mesec maj, majnik.

malācia, *ae*, *f.* (μαλακία), brezvetrje, morska tihota.

male, *adv.* (*comp. peius*, *sup. pessime*), slabo: *male accipere aliquem*, *male instituere* (ne pametno), *male de aliquo existimare*, *male audire* *gl. audio*, *male facere* (ne prav), *male consulere*; slabo, nesrečno: *rem male gerere* (slabo opraviti, nesrečen biti v kakem podjetji).

maledīco 3. *xi*, *ctum*, psovati, opravljati: *alicui*.

maledictum, *i*, *n.* psovka.

malēdicus 3. opravljev, jezičen, sramotilen: *subst. opravljivec*.

malēficiū, *i*, *n.* hudo delo, poškodovanje: *sine ullo maleficio* (nič hudega, škode ne storivši).

malēficius 3. hudodelen; zato pren. nenaklonjen, zaviden: *maleficam naturam nanciscor* (natura ni mi prijazna).

malēvōlus 3. zlohoten, zaviden.

maligne, *adv.* hudobno, zavistno.

malitiōse, *adv.* zlobno, hudobno, zvijačno, potuheno.

Malli, *ōrum*, *m.* narod v Indiji ob bregovih reke Hydraotes, H. VII, 15.

Mallius, *i*, *m.* rimsko ime, ki se pogostoma zamenjuje z *Manlius* in *Manilius*; tu se morajo omeniti: 1.) *M.* (*Cn. Maximus*), ki je proti Cimbrom se nesrečno bojeval (l. 105. pr. Kr.; XII, 8). — 2.) *C. Mallius* (tudi *Manilius*), pristaš Sullin, ki je pozneje se pridružil Catilini in je bil od njega poslan v Etrurijo, vojsko nabirat; to nabravši uprl se je Rimu, pa je bil pri Pistoriji premagan in ubit, H. XII, 20.

malo (*magis volo*), *malle*, *malui*, rajši hoteti (z *inf.* ali z *acc. c. inf.*)

1. **mālum**, *i*, *n.* *gl. mālus* št. 1.

2. **mālum**, *i*, *n.* jabolko; *malum discordiae mittere* (povod dati prepiru).

1. **mālus** 3. (*comp. peior*, *sup. pessimus*), slab; zel, hud: *accidit peius* (kaj hujšega se zgodi); hudoben, *subst. mali*, hudobneži; *subst. malum*, *i*, *n.* hudo, zlo, nesreča, škoda: *malo esse* (biti v škodo), pos. (o nesrečni vojski): *diuturnitas externi mali*; *plur. mala*, nesrečnipoložaj, nesreča.

2. **mālus**, *i*, *m.* 1.) dolg hlod; pos. pokončni hlod na oglu stolpa; — 2.) jadrenik.

Mamercus, *i*, *m.* tyrann mesta Catane v Siciliji, H. IX, 14.

Mamertini, *ōrum*, *m.* Mamertinci, odpuščeni italški vojaki najemniki, ki so l. 282. pr. Kr. mesta Messane se polastivši može tam po večem pomorili in z rimsko pomočjo dolgo v oblasti obdržali to mesto. To je bil zunanji vzrok prve punske vojske. Ime so si neki prideli zarad svojega vojaškega

- junaštva po bogu Martu (*Mamers = Mars*), H. IX, 30; XI, 1.
- mamma**, *ae, f.* sisek, prsi.
- manceps**, *īpis, m.* kdor državne dohodke kupuje ali v najem jemlje, podjetnik pri državnih zakupih, zakupnik.
- Manciniānus** 3. Mancinov: *deditio Manciniana*.
- Mancīnus**, *i, m.* (*C. Hostilius*), rimski consul (l. 137. pr. Kr.), bil je od Numantijanov v Hispaniji večkrat premagan in je potem z njimi sklenil pogodbo, katere v Rimu niso priznali, ker se jim je zdela prenečastna. Prelom pogodbe so Rimljani hoteli s tem popraviti, da so consula Numantijanom izročiti hoteli, toda ti ga niso hoteli sprejeti, H. XI, 33.
- mancīpium**, *i, n.* (*manus in capio*), rob, suženj.
- Mandāne**, *es, f.* (*Μανδάνη*), hči medijanskega kralja Astyaga, žena Kambysova, mati Cyrova, H. I, 4.
- mandātum**, *i, n.* naročilo: *tacitis mandatis* (v skrivnih naročilih), *aliquid in mandatis dare* (naročiti), *mandata dare, referre* itd.
- mando** 1. naročiti: *alicui aliquid* (z *ut, ne* in samim conj.); *aliquid ad aliquem* (za koga, pismeno ali ustno naročilo za koga dati). — 2.) izročiti: *hordea sulcis, alicui consulatum, se fugae* (v beg se spustiti), *litteris mandare* (spisati).
- Mandrocles**, *is, m.* persijski vojskovodja.
- Mandubii**, *ōrum, m.* Mandubijani, keltovskega narod na severni strani od Haeduancev z glavnim mestom Alesia, C. VII, 68. 78.
- Mandubracius**, *i, m.* poglavar Trinobantov v Britaniji, C. V, 20. 22.
- mane**, *subst. indecl. neut.* jutro: *primo mane = prima luce* (o prvem svitu); *adv.* rano, zgodaj, v jutro.
- maneo** 2. *nsi, nsum, ostati*: *domi, ad exercitum, manetur* (ostanejo); *eodem loco* (držati se), *manere audere*, (o ladiji) *in statione manere* (na sidru biti); *ostati, trajati, vzdržati se: iniqua regna nunquam manent, monumenta manent, opinio manebat, res manent* (trajajo), *munitiones integrae manebant* (so bile ostale), *amicitia manere potest, fortuna manet*; *ostati pri čem, vztrajati v čem: in societate, in eo, in fide, in officio* (zvesto se držati svoje dolžnosti); *trop. (trans.)* čakati koga: *fortuna me manet*.
- mānes**, *ium, m.* duše rajnih, mani, *dii Manes* (podzemski bogovi); *pren.* podzemski svet.
- manifesto** 1. očitno kazati, razodeti: *ex eo manifestatur* (je jasno, se jasno kaže).
- manifestus** 3. očitno, jasno, očividno: *periculum, argumentum*.
- Manilius** 3. ime rimskega rodu (*gens*); iz njega sta najbolj znana: 1.) *Manius Manilius*, consul (l. 149. pr. Kr.), ki je o tretji punski vojski Karthágino oblegal, pa je ni mogel vzeti, H. XI, 29. — 2.) *C. Manilius*, ljudski tribún l. 66. pr. Kr., H. XII, 28.
- manipulāris**, *e, k* manipulu spadajoč, manipulski; *subst. manipularis*, prosták.

manipŭlus, *i*, *m*. snopič; pos. snopič sena, na drogu nošen, najstarejše vojaško znamenje Rimljanov; zato pren. manipul (razdelek 120 vojakov; po toliko so jih imeli *hastati* in *principes*, *triarii* pa le po 60 mož v manipulu); manipul je bil razdeljen v dve centuriji, katerima sta zapovedovala dva centuriona; iz treh manipulov se je sestavljala cohorta; sploh krdelo.

Manius, *i*, *m*. rimsk predimek.

Manliānus 3. Manlijev.

Manlius 3. ime rimskega roda (*gens*); najbolj znani so: 1.) *M. Manlius Capitolinus*, patricij, ki je l. 392. potolkel kot consul Aequo in je potem, ko so Galci pridrli, Capitolij branil, H. X, 16. 17. — 2.) *L. Man. Vulso*, consul z A. Regulom, ki je kartháginsko brodovje premagal, H. XI, 4. — 3.) *Cn. Man. Vulso*, premagal je l. 189. Gallogrke v Asiji in je mir sklenil z Antiochom, pri čemer so se tudi Rhodjani kot zavezniki Rimljanov udeležili. — 4.) *Manlius*, neki prijatelj Catilinina. — 5.) gl. *Mallius*.

mano 1. teči: *aquae manant*, *cruor manat*; izvirati, prihajati: *origo ab aliquo manat*; se razširjati: *exempla manant in vulgus*.

mansuefācio 3. *feci*, *factum*, krotiti; *pass. mansuefio*, *fieri*.

mansuetūdo, *inis*, *f*. krotkost, blagodušnost.

mansuetus 3. krotek, mil, milostljiv: *imperium*.

Mantinēa, *ae*, *f*. (*Μαντινεία*), mesto v Arkadiji, pri katerem je Epaminondas Spartance premagal,

sam pa smrt storil (l. 363. pr. Kr.), H. IV, 16.

manūbiae, *arum*, *f*. (sovražniku vzeti) plen; potem skupilo iz prodaje plena, plenski denar: *de manubiis templum erigere*, *ex manubiis arcem ornare*.

manumitto 3. *si*, *ssum*, sužnju svobodo dati, osvoboditi: *servi manumissi sunt*.

manus, *us*, *f*. roka: *dextra*, *sinistra*, *sua manu*, *manus tendere ad aliquem*, *vallum scindere manu* (z golo roko), *se defendere manu* (z mečem v roki), *per manus* (iz roke v roko), *ad manum* (pri roki, t. j. blizu), *ad manum habere aliquem* gl. *habeo*, *manibus uti*, in *manibus nostris hostes videbantur* (= *iuxta nos*), *ex manibus dimittere aliquid*, *manus dare* (sc. *victas*, podati se, udati se); pos. 2.) pest = oborožena roka, hrabrost: *manu fortis* (osobno hraber), *arma antiqua manus fuerunt*, *manus conserere* (udariti se); sila: *manu capere*, *manibus* (sè silo) *coercere*, *urbem manibus solo exaequare*, *ad manum accedere* (sprijeti se). — 3.) delo človeških rok = umetelnost: *opera manu facta*, *oppidum manu munitum*. — 4.) krdelo, truma (oborožencev): *exigua*, *delecta*, *manum cogere*, *conducere*. — 5.) (voj.) kljuka, kavelj: *manus ferrea* gl. *harpago*.

Marāthon, *ōnis*, *m*. (*Μαραθών*), trg in ravnina v Attiki (10.000 rim. korakov od Athen), kjer so Grki Persijane l. 490. pr. Kr. premagali, H. II, 4. 24; in *campum Marathona* (na Mara-

thonsko ravnino, grški acc. in appos.)

Marathōnius 3. marathonsk: pugna.

Marcellus, *i, m. 1.*) (*M. Claudius*), ki je l. 216 — 215. Nolo v Campaniji uspešno branil proti Hannibalu, in je l. 214. kot consul bil poveljnik na Siciliji, kjer je Syrakuse po triletnem obsedanji preobladavši mir povrnil otoku, H. IX, 32 nasl., XI, 13. 14. — 2.) Drug *M. Cl. Marc.*, consul l. 183.

marceo 2. *ui*, veneti; mlahav -, nevečen -, slab biti: *pavore*.

Marcus 3. ime rimskega roda; najbolj znana sta iz njega: 1.) *Ancus M.*, vnuk Nume Pompilija, četrti kralj rimski, H. X, 6. — 2.) *Cn. Marcus Coriolanus* gl. *Coriolanus*.

Marcomanni, *ōrum, m.* germansk narod, med Rhenom, Mainom in Donavo, C. I, 51.

Mardi, *ōrum, m.* bojevit narod v gorah provincije Perside, ki so se od Mardov ob Amardu v Mediji odcepili in preselili, bili so premagani od Alexandra Vel., H. VI, 36.

Mardōnius, *i, m.* zet kralja Darija Hystaspa, kraljev namestnik v Mali Asiji, nadpoveljnik persijanske armade na suhem in na morji v veliki medopersijski vojski, bil je od Pausanija pri Plataeah (l. 479.) premagan, H. II, 19. 21.

mare, *is, n.* morje: *conclusum*, *mare superum* (zgornje, t. j. Jadransko), *mare nostrum* (t. j. Sredozemsko), *mare Oceanus*, *mari uti* (po morji se voziti), *mari* (na morji), *et mari et terra* (na morji in na suhem).

Mareōtis, *idis in idos, f.* (*Μαρεωτις*), mareotsk: *palus*, Mareotsko jezero ali jezero Marea (*Μαρεία*, zd. *Mariuth*) v spodnjem Aegyptu blizu Alexandrije je pristanišče ponilskim ladijam, H. VI, 26.

margārīta, *ae, f.* biser.

margo, *inis, c.* rob, kraj, okrajek.

Mariānus 3. Marijev: *pars*.

maritimus 3. morsk, pomorsk, primorsk, namorsk: *praedo*, *aestus*, *fluctus*, *civitas*, *urbs*, *ora* (primorje), *villa*, *tempestas*, *res* (namorsko vojaštvo), *oppugnationio*, *summa imperii maritimi* (pomorsko nadvladarstvo).

marītus, *i, m.* mož, soprog.

Marius 3. ime rimskega roda, iz katerega je najbolj znan: *C. Marius*, tekmeč Sulle, ki je premagal Iugurtho in Cimbretter je bil sedemkrat rim. consul; bil je vodja demokratske stranke v Rimu, H. XII, 7 nasl.

marmor, *ōris, n.* marmor.

marmoreus 3. marmorov, iz marmora; metonym. svetlobel.

Mars, *Martis, m.* vojni bog Rimljanov (pri Keltih *Hesus*); kot oče Romula in Rema bil je praotec rimskega naroda; odt. *populus Martius* (H. XII, 8); njemu je bil posvečen mesec sušec (marcij, *mensis Martius*, *Martis mensis*), s katerim se je po stari razredbi Romulovi leto začinjalo, H. X, 2. — metonym. vojska, boj, bojna sreča: *pari Marte*, *aequo Marte* gl. *aequus*.

Marsi, *ōrum, m.* Marsi, neki razrod v Latiji, H. XII, 10.

Martigēna, *ae, c.* od Marta rojen, Martov sin.

Martius 3. Martov: *pueri Martii, populus* (= rimski narod gl. Mars), *mensis Martius* (sušec), *campus Martius* (Martovo polje) gl. *campus*.

mas, *māris, m.* moškega spola, mošk; *subst.* (o živalih) samec, on; (o človeku) mož, moški.

Massilia, *ae, f.* staroslavno trgovsko mesto v Narbonski Galliji.

Massinissa, *ae, m.* kralj numidijski, oče Micipsi, ded Iugurthi, prijatelj in zaveznik Rimljanov, H. XI, 29.

massa, *ae, f.* gruda, kos, tvarina (pos. o kovinah): *dura, nulla massa fuit* (ni bilo kovinske tvarine), *chalybeia* (jeklo).

Massagētae, *arum, m.* scythovsk narod na vzhodnem obrežji Hvalinskega morja.

Massicus, *i, m.* (*mons*) Massiška gora med Latijem in Campanijo, sloveča zaradi svojega izvrstnega vina, H. X, 20.

Massiva, *ae, m.* sin Gulussov, sina Massinissovega, bratranec Iugurthi, H. XII, 6.

matāra, *ae, (matāris in matēris), f.* kopje, kakoršno je bilo pri Gallcih v navadi, orožje, ki se je z roko metalo.

māter, *tris, f.* mati: *mater familias* (gospodinja, gospa), *soror ex matre* (po materi).

matēria, *ae, in materies, ei, f.* tvarina, snov, pos. lesovina, les: *materia comportatur, materies ex Libano, arida, caesa*; zlasti les za ladije;

drva; hlodi, bruna: *praeacuta, directa*. — trop. gradivo, predmet: *incrementorum, materia viribus aequa*; prilika, vzrok, povod: *materiam habere, m. omnium scelerum, seditionis*.

materior 1. drva pripravljati, — sekati.

maternus 3. materin, materinsk: *genus, necessitudo, nobilitas materna*.

matertēra, *ae, f.* matere sestra, ujna, teta.

Matisco, *ōnis, f.* haeduarsko mesto na Araru, zd. *Meçon*, C. VII, 90.

matricīda, *ae, m.* materomorec.

matrimonium, *i, n.* zakon: *filiam in matrimonium dare, tradere* (v zakon dati, omožiti), *matrimonio iungere* (z zakonom združiti), *aliquam in matrimonium ducere a. recipere* (vzeti v zakon), *in matrimonio habere* (za ženo imeti); metonym. *matrimonia petere* (zakonske žene).

matrōna, *ae, f.* imenitna, odlična gospa.

Matrōna, *ae, f.* reka v keltovski Galliji, izvira pri Andematunnu na Lingonskem in se zjedinja pri Lutetiji s Sequano, zd. *Marne*, C. I, 1.

matūre, *adv.* rano: *pater decessit, corpora curare*; *comp. maturius*, prej; prezgodaj: *signum dare*; *superl. quam maturissime* (brž ko mogoče).

maturesco 3. *rui*, zoreti, dozorevati.

matūro 1. (*trans.*) zoriti: *uas; pospešiti, ponagli*; *mortem; (intrans.) hiteti, paščiti se, podvizati se: ad maturandum*; z *inf.* in *absol.*

matūrus 3. zrel: *frumentum, uva*; pren. ran, zgoden: *hiems*; dozorel: *imperia, maturo tempore* (o pravem času).

Mauretānia, *ae, f.* (tudi *Mauritania*), dežela v Afriki ob Sredozemskem morji, H. XII, 24.

Maūri, *ōrum, m.* prebivalci Mauretanije v Afriki, H. XII, 6.

Mausōlus, *i, m.* (Μαύσωλος), kralj Karije za Xerxa, mož Artemisijin; odt. *Mausolēus* 3. Mausolov: *sepulcrum*; navadno le *mausolēum, i, n.* oni krasni nagrobni spomenik, katerega je Artemisia svojemu soprogu Mausolu v Halikarnassu postavila; potem tudi vsak krasen nagrobni spomenik, mausolej.

maxime gl. *magis*.

Mazāces, *is, m.* poveljnik persijske posadke v Memphiji, H. VI, 25.

Mazaeus, *i, m.* vojskovodja Darija Kodomanskega, ki je po bitki pri Arbeli s svojimi krdeli v Babylon bežal in mesto predal Alexandru, H. VI, 32.

Medēa, *ae, f.* (Μήδεια), hči kralja Aeeta v Kolchidi, čarovnica, ki je Argonautu Iasonu pripomogla, da je dobil zlato runo, ter potem z njim ubežala s seboj vzemši svojega brata Absyrta, katerega pa je, ko je oče za njo hitel, na poti umorila in ga razkosanega v morje pometala, da je očeta s pobiranjem kosov mudila in mu tako ušla. Prišla sta v Iolkos in se tam vzela. Pozneje je Iason zapodil Medeo in ona je potem, da se je izmaščevala, korinthske grad za-

žgala, svoje otroke pomorila ter v Athene ubežala.

medēla, *ae, f.* zdravilo, pomoč.

medeor 2. (brez sup.) zdraviti, vračiti; *part. medens, tis*, zdravnik; trop. pomoči, na pomoč priteči, ubraniti: *inopiae, ignorantiae*.

Mēdi, *ōrum, m.* Medijani, prebivalci Medije; metonym. *ex Medis*, iz Medije; *sing. Mēdus, i, m.*, H. I, 3. 6.

Media, *ae, f.* (Μηδία), Medija, dežela v južni Asiji, na vzhod od Hyrkanije in Parthije, od Cyra provincija persijskega kraljestva.

medicamentum, *i, n.* zdravilo, vraštvo.

medicātus 3. (*part. gl. medicō* 1. ozdraviti), *adiect.* zdravilen: *potio*.

Medīcus 3. medijansk: *vestis* (pr. persijski, ker so Persijani nošnje posneli po medijanski).

medicīna, *ae, f.* (*sc. ars*.), zdravilstvo, zdravništvo; zdravilo.

medīcus 3. zdravilen: *ars medica*, zdravništvo; zdravnišk; *subst. medicus, i, m.* zdravnik.

medimnus, *i, m.* (μέδιμνος), attiški vagan.

mediocris, *e*, srednji, neznamen: *statura, spatium, intervallum, agmen, vir mediocris* (mož srednjega stanu); majhen: *haud mediocris metus, non m. diligentia a. industria, non mediocre momentum* (ne majhna pomoč).

mediocrīter, *adv.* srednje, neznamen: *haud mediocrīter* (ne malo).

Mediolānum, *i, n.* mesto v Italiji, zdaj Milan, H. IX, 3.

Mediomatrici, *orum* in *Mediomatrices*, *um*, *m.* keltovsk narod v Galliji na vzhod od Remcev, na jug od Trevercev z glavnim mestom *Divodurum*, pozneje *Mettis* (zd. Metz), C. IV, 10; VII, 75.

mediterraneus 3. sredozemsk, notranji: *regiones*.

meditor 1. premišljevati, preudarjati; nameravati: *meditari animo* (z inf.): *proficisci, bellum inferre; ultionem*.

Medius, *i*, *m.* neki Thessalec, H. VII, 17.

medius 3. srednji, v sredi se nahajajoč: *regio, locus, hunc locum esse delectum medium* (kot središče, zbirališče), *locus medius utriusque* (v sredi med obema), *medius inter duos Alexandros* (v sredi med ob. Al.), *medius iuvenum* (med dvema mladeničema), *temperie medius* (gledé zmerne gorkote srednji), *per mediam urbem* (po sredi mesta), *medio tempore* (med tem), *medium tempus otiosum alicui relinquere* (komu o presledkih počitka dati), *medium opus rumpere* (na sredi razbiti), *in medios hostes* (sredi med sovražnike), *in colle medio* (sredi griča), *per medios fines* (po sredi skozi deželo), *media nox* (polnoč), *media acies* (srednja vojska, središče), *e media caede* (iz sredi klanja), *a media fronte* (sredi čela), *medio itinere* (sredi pota), *in medio cursu* itd. *subst. medium i*, *n.* sreda, sredina: *in medio, medium eligere* (srednjo pot izvoliti); občinstvo, država: *opes in medium proferre* (na korist države).

Medus 3. medijansk: *satelles; subst. Medijan*.

Megara *ae, f.* in - *a*, - *orum n.* mesto v deželici Megaris v Grčiji, H. II, 3.

Megarensis, *e*, megarsk; *subst. Megarenses, ium, m.* Megarjani, H. II, 2. 3.

mehercule gl. *Hercules*.

mel, mellis, *n.* med.

Meldi, *orum, m.* keltovsk narod po zemlji ob Seini in Marni, kjer je dal Caesar ladije tesati, ko se je na Britansko odpravljal, C. V, 5.

Meleager, *gri, m.* (Μελέαγρος), jeden najstarejših vojskovodjev Alexandrovih. Po Alexandrovi smrti so njemu in Perdikki izročili skrb za tabor in vojsko, H. VIII, 2.

melior gl. *bonus*.

Melodunum, *i*, *n.* mesto v deželi Senoncev, zd. *Melun*, C. VII, 58. 60.

mēlos, *n.* (μελος), petje, popevka.

membrum, *i*, *n.* ud človeškega telesa; pren. člen, del (kake celote): *membra simulacrorum*.

memīni, *meminisse* (*verb. def.*), spominjati se česa, pomniti kaj: *actae pueritiae, patriae, materni avi* (in z *acc. c. inf.*)

mēmōr, *ōris*, spominjajoč se: *nominis sui* (in z *acc. c. inf.*); hvaležen.

memorabilis, *e*, spomina vredn, znamenit.

memoria, *ae, f.* spomin: *virtutis, veterum bellorum, amicitiae, memoriā hominum in post hominum memoriam* (kar ljudje pomnijo), *memoriae proderē* (spominu izročiti, t. j. za-

pisati), *memoriae prodendus* (vreden, da se zapiše, spomina vreden), *prodere memoriā* (ustno izročati spominu, pripovedovati), *memoriam prodere* (spomin izročiti potomcem), *memoriam retinere*, — *deponere* (pozabiti), *aliquid in memoriam sibi revocare* (spomniti se česa), *tristem memoriam caedium suarum secum ferre*, *nullam adhibere contumeliae memoriam* gl. *adhibeo*, *huius (laboris) memoria est nulla* (nihče se ne spominja tega), *memoriā dignus*; metonym. čas: *ad nostram memoriam*, *patrum memoriā*, *paulo supra hanc memoriam* (malo pred našim časom), *in memoriam posteritatis* (za bodočnost), *omnis aetatis ac memoriae* (vseh dob in časov). — 2.) povest, zgodovina, poročilo: *huius imperii* (poročilo o —), *duplex m.* — 3.) moč spominjanja, spomin, pomnivost: *memoriam remittere* (spomin izgubiti), *memoriae studere* (sp. vaditi), *memoriā tenere* (pomniti).

memōro 1. spomniti; v misel vzeti, omeniti, pripovedati, praviti.

Memphis, *is a. ſdis*, *f.* (Μέμφις), mesto v srednjem Aegyptu, prestolnica aegyptovskih kraljev, sloveča po piramidah in kot častilišče bika Apija; odt.

Memphites, *ae, m.* memphijsk: bos.

Menander, *dri, m.* (Μένανδρος), vojskovodja Alexandra Vel., ki je dobil namestništvo v Lydiji, H. VIII, 3.

Menapii, *orum, m.* belgijsk narod med Moso in Skaldo, na jug

od Batavcev bivajoč po gostih gozdovih in močvirih. Iz svojih starih selišč ob Rhenu so jih Usipeti in Tencteri pregnali, Caes. II, 4; III, 9; IV, 4 itd.

mendācium, *i, n.* laž.

Meneclides, *ae, m.* neki thebansk govornik in Epaminondov nasprotnik, H. IV, 13.

mendīco 1. beračiti; izprosjačiti.

Menelāus, *i, m.* (Μενέλαος), sin Atrejev, brat Agamemnonov, kralj spartanski; *Menelai portus*, mesto s pristaniščem na severnem obrežji Afrike na zapad od Aegypta, H. IV, 24. (Pravilo se je, da je tu sem Menelaus vračajoč se iz Troje prijadral; odt. ime).

Menēnius 3. ime rimskega roda, iz katerega je najbolj znan consul *Men. Agrippa*, ki je neki ljudstvo izselivše se na Sveto goro z znano basnijo o neslogi človeških udov pregovoril, da se je vrnilo, H. X, 10.

Menestheus, *i, m.* (*acc. — sthea*), sin Iphikratov, zet Timothejev.

mens, *mentis, f.* mišljenje, misli: *mollis*, *hac mente* (s temi mislimi), *inimica mente*, *mentibus unus erant*, *mentes animique* (mišljenje in hotenje).

— 2.) srce, duša: *audacia superest menti*, *mentes omnium convertuntur*, *aliquid mentes perturbat*. — 3.) pamet, razum: *sana mens Graeciae esset*; um, duh: *mentis compos* (zavedajoč se), *oculi mentesque* (oči in misli), *totus et mente et animo* (ves z duhom in srcem); mnenje, misel: *hac mente contrahunt classem*, *hac mente loca oppidi tradit*.

mensa, *ae*, miza; *mensa secunda* (poobedek, pokosilje, poslastice).

mensis, *is*, *m.* mesec.

mentor, *ōris*, *m.* merec, pos.: merčin, poljemerec.

mensūra, *ae*, *f.* merjenje, mera: *mensurae ex aqua* (merjenje z vodenom uro).

mentio, *ōnis*, *f.* spominjanje, omemba: *mentionem facere* ali *habere*, omeniti, v misel vzeti: *pacis*, *de redditu*.

mentior 4. *ūtus sum*, lagati.

meo 1. *iti*, hoditi (tudi o sapi): *spiritus liberius meat* (sapa je lažja).

mentum, *i*, *n.* obradek, brada.

mercātor, *ōris*, *m.* trgovec, kupec (zlasti veletržec).

mercatorius 3. kupčijsk, trgovsk.

mercātūra, *ae*, *f.* trgovina, kupčija.

mercenārius (ali - *cennar* - iz *mercedinarius*) 3. za denar, plačo najet: *mercenarii milites*, *conductus mercenarius miles* (za plur.) najeta vojska; *subst. mercenarius* najemnik, najet služabnik: *scribae existimantur mercenarii* (se smatrajo za najete služabnike).

merces, *ēdis*, *f.* plača, plačilo: *virtutis*.

Mercūrius, *i*, *m.* (gr. Ἑρμῆς), sin Iupitra in Maje, božji sel, zavetnik trgovine, boriteljstva itd. — 2.) Herma gl. *Hermes*. — Pri Keltih se vjema z Mercurijem bog *Teutates*.

mereo 2. *ui*, *ūtum* in *mereor* 2. *meritus sum*, služiti, zaslužiti, vreden biti: *nomen*, *praemia*, *laudem*, *imperium*, *odium* (si nakopati). — 2.) pos.

(kot vojak) služiti, vojaško službo opravljati: *complures annos*. — 3.) zasluge si pridobiti za -: *mereri de aliquo*, *optime merens* (zelo zaslužen), *optime meritus* (mnogo zaslug si pridobivši, zelo zaslužen): *de libertate*, prim. *bene*. **mergo** 3. *si*, *sum*, potopiti, pogrezniti: *naves*.

Merīcus, *i*, *m.* (tudi *Moerīcus*), neki Hispanec, tedaj, ko je Syrakuse oblegal Marcellus, jeden izmed treh poveljnikov Achradine, H. IX, 36.

meridiānus 3. poldneven: *tempus*; južen: *regio*.

merīdies, *ēi*, *m.* poldan: *ad meridiem*; južna stran, jug: *in meridiem versus*.

meridionālis, *e*, južen: *Gallia*.

meritum, *i*, *n.* zasluženje, zasluga (t. j. vsako dejanje, s katerim si kdo pridobi pravico do zahvale ali plačila): *merito*, *pro merito* in *pro meritis* (po zaslugi, po - ah), *eius merito*; dobrotā, zaslužno delo: *merita in aliquem* (komu storjene dobrote); krivnja, krivica: *merito populi Romani*, *conscia meritorum pectora* (krivnje se zavedajoče srce); *meriti sui oblivisci* (svoje hudodelstvo).

mērus 3. nemešan, čist: *vinum*; tudi samo *merum*, *i*, *n.* ne z vodo pomešano, čisto vino (kakeršno so le nezmerneži imeli navado piti); (poet.) vino.

merx, *mercis*, *f.* (in plur.) blagó, roba.

Mesopotāmia, *ae*, *f.* (Μεσοποταμία), dežela v Asiji med rekama Euphrat in Tigris.

Messāla, *ae, m.* (*M. Valerius*), consul l. 61. pr. Kr., tovariš mu je bil *Pupius Piso*, C. I, 2. 35.

Messāna, *ae, f.* mesto na Siciliji (zd. *Messina*), H. IX, 30.

Messēne, *es, ali - ēna, ae, f.* (*Μεσσηνή*), glavno mesto dežele Messenije v Peloponnesu.

Messēnia, *ae, f.* dežela Messenija v Peloponnesu.

Messēnii, *ōrum, m.* Messenci, prebivalci Messenije.

messis, *is, f.* žetva; metonym. žito, živež.

meta, *ae, f.* vsaka stožkasta podoba, koničast steber: *in metae modum*; posebno stebra na zgornjem in dolnjem konci rimskega dirjališča; okoli njiju je bilo dirjalcem treba obračati; odt. sploh kraj, kjer obračamo, cilj, konec, meja: *properare ad metam, angustis metis includi* (s tesnimi mejami oklenen biti).

metallum, *i, n.* kovina; rudokop.

Metapontum, *i, n.* mesto v Lucaniji, grška naselbina, H. XII, 16.

Metellus 3. ime rimske rodbine Caecilijškega roda, naj bolj znani so iz nje: 1.) *Q. Metellus Macedonicus*, ki je l. 148. pr. Kr. kot praetor premagal Pseudophilippa Macedonskega; zaradi tega dobil je priimek, H. XI, 31. — 2.) *Q. Caecilius Metellus Numidicus*, l. 109. za consula izvoljen prevzel je vojsko proti Iugurthi, katerega je večkrat premagal ter mu vzel več mest. Ko je že blizu tega bil, da bi svoj namen dosegel, so ga nazaj v Rim

poklicali, toda dovolili so mu triumph, H. XII, 7. — 3.) *Q. Caecilius Met.*, sin prejšnjega, poveljnik v vojski s Sertorijem v Hispaniji, H. XII, 14. — 4.) *Q. Caec. Met. Scipio*, sin Scipiona Nasice, tast Pompejev, H. XII, 24. — 5.) *Qu. Metellus Celer*, ki je kot praetor bil poslan proti Catilini.

Methōna, *ae, f.* (*Μεθώνη*), macedonsko mesto na zapad od Thermajskega zaliva, H. V. 2.

metior 4. *mensus sum*, meriti, odmeriti: *frumentum militibus*; trop. meriti: *vitae finem annorum spatio* (življenja konec po obsegu let); soditi, presoditi: *virtute aliquem, usum pecuniae* (določiti).

Metius, *i, m.* (*Marcus*), bil je od Caesarja z nekim naročilom k svojemu prijatelju Ariovistu poslan; ta ga pa je vjetega pridržal; osvobodil se je še le, ko so bili Germani potolčeni, C. I, 47. 53.

meto 3. *messui, messum*, kositi, žeti.

metor 1. *izmeriti: castra metari* (tabor izmeriti), sploh utaboriti se; *pass. castris metatis* (ko je bil tabor izmerjen).

Mettus, *i, m.* (*Fufetius*), vojskovodja Albancev proti Rimljanom, poglavitni začetnik vojske med Albanci in kraljem Tulom Hostilijem, H. X, 5.

metuo 3. *ui, (intrans.) bati se* (z nasl. *ne ali ut*); (*trans.*) bati se česa: *bellum; metuendus* 3. strašen, nevaren.

metus, *us, m.* strah: *metum inicere* (v strah pripraviti koga), *tollere, metu territare* (strašiti), *hoc metu* (= *huius rei metu*, v

tem strahu); strah pred čim: *mortis, belli insidiarum*.

Mezentius, *i*, *m.* kralj caerski v Etruriji, ki je s Turnom vred vojskovalse z Aenejem, H. XII, 6. **mico** 1. trgniti; bliskati se.

Micýthus, *i*, *m.* (Μίκυθος), 1.) ljubimec Epaminondov, H. IV, 2. — 2.) neki suženj sicilskega tyranna Anaxilaja, varuh njegovih sinov, H. IX, 2.

Mida (*Midas*), *ae*, *m.* sin Gordijev, kralj v Phrygiji, učenec Orphejev, H. VI, 7.

migro 1. seliti se, iz -, preseliti se: *finibus*.

miles, *itis*, *m.* vojak: *mercennarius m.*, najet vojak, najemnik; pos. prostak (*m. gregarius*); pešec.

Milēsius 3. miletsk; *subst.* Milečan (n. pr. = *Histiaeus*, miletski tyrann).

Milētus, *i*, *f.* (Μίλητος), glavno mesto maloasijske Ionije; Homer je imenuje karsko mesto; odt. so se najimenitnejše naselbine razširile.

militāris, *e*, vojašk, vojen: *res* (vojaštvo), *homo* (izkušen vojak), *instrumentum* (vojno orodje), *equi*, *disciplina* (vojaški red), *signa*, *aetas* (vojaška leta), *animi* (vojaško mišljenje).

militia, *ae*, *f.* vojaška (vojna) služba, vojskovanje: *militiae vacatio*, *emerita* gl. *emeritus*, *mumus militiae*; vojna: *in hanc militiam electus*.

milīto 1. v vojski služiti, vojak biti: *in exercitu Romanorum*, *cum aliquo*; bojevati se, vojskovati se: *contra aliquem*.

mille, *num.* tisoč; *subst. neutr.* (z gen., toda poredkoma): *ea*

mille misit militum; *mons suberat mille passuum*; *adiect. mille passibus*; *plur. milia, ium*, *n.* tisočine: *passuum*, *milia de regno*, *duo milia peditum*; pos. *mille*, tisoč stopinj, t. j. rimska milja: *duum milium spatio* (dve milji).

milliārius 3. tisoč obsegajoč; *subst. milliarium*, *i*, *n.* miljni steber, (kamen) miljokaz, (ki je kazal tisoč stopinj ali rimsko miljo ($\frac{1}{5}$ nemške milje)).

Miltiādes, *is*, *m.* (Μιλτιάδης), 1.) sin Cypselov, ki je za Pisistrata naselnike peljal v Chersones in si pridobil oblast nad tamošnjo pokrajino, H. I, 12. — 2.) sin Cimonov, bratič prejšnjega, vojskovodja athenski, sloveč po premagi Persijanov pri Marathonu (l. 490. pr. Kr.), H. I, 12; II, 4 nasl.

mīmus, *i*, *m.* gledališk umetnik, ki je priprosto-komične značaje in strasti s kretanjem telesnim oponašal, mimik, mim; 2.) mimiška igra: *mimos componere*.

minae, *arum*, *f.* zobčasti vrh kakega zida, rtovi, nadzidna kresta; trop. pretnje, grožnje, groženje (tudi o neživih rečeh): *unda ponat minas*.

minax, *ācis*, (moleč); grozeč.

Minerva, *ae*, *f.* rimska boginja (grška Παλλάς Ἀθηνῆ), hči lupitrova, zavetnica modrosti, znanosti, ženskih umetnosti, pos. tkanja, tudi previdnega vojskovanja, zato jo je častil Alexander Vel., H. II, 1. 23; IV, 21; VII, 13. — Tudi Gallici so častili neko boginjo, katera se vjema z rim. Minervo, C. VI, 17.

minīme gl. *parum*.

minister, *stri*, *m.* služabnik, pomočnik: *minister ad dispensandam pecuniam* (vojni blagajnik), *m. scelerum*.

ministērium, *i*, *n.* služba, opravilo, delo: *nautarum, servile, crudele*.

ministro 1. streči: *regi*; na mizo prinašati: *vinum* (nalivati).

miniōtor 1. (*intens.* od *minor*), pretiti, žugati.

1. **minor** 1. moleti; trop. pretiti, groziti se komu s čim: *excidium, mortem, quodcunque minabitur arcus*.

2. **minor** gl. *parvus*.

Minōa, *ae*, *f.* mesto sicilsko, H. IX, 2.

Minos, *ōis*, *m.* (Μίνως), 1.) kralj in postavodajalec na Kreti, po svoji smrti sodnik v podzemskem svetu. — 2.) *Minos II.*, kralj v Kreti, vnuk prejšnjega, oče Ariadne, šel je z vojsko na Athence, ker so mu sina Androgeja ubili, ter jih je prisilil, da so mu vsakih 9 let po 7 mladeničev in 7 devic pošiljali za Minotaura (neko pošast, ki je bila na pol človek, na pol bik); te davščine jih je osvobodil Theseus.

Minturnae, *arum*, *f.* mesto v Latiji; odt. *Minturnenses, ium*, *m.* Minturnjani.

Minūcius 3. ime rimskega roda, iz katerega so najbolj znani: 1.) *Q. Min.*, consul l. 193. pr. Kr. s C. Cornelijem. — 2.) *M. Min. Rufus*, *magister equitum* pod dictatorjem Fabijem Maximom v drugi punski vojski, H. XI, 10. — 3.) *Min. Rufus*, plebejski tribún, H. XII, 4. — 4.) *Min. Basilus*, služil je pod

Caesarjem v Galliji (C. VI, 29; VII, 90), pozneje pa je bil med morilci Caesarjevimi in l. 43. so ga njegovi sužnji umorili.

minuo 3. *ui, ūtum*, zmanjšati, oslabiti, skrčiti: *gratiam, bonitatem, auctoritatem, opes, rem publicam* (slabiti), *malum, animi magnitudinem, desidiam* (omejiti), *ostentationem, controversias* (poravnati), *vis minuitur, diligentia minuitur* (pogjema), *animus mihi minuitur* (malosrčnost se me poprijema); podirati, žaliti: *religionem*; (*intrans.*) *aestus minuit*, pogjema, pada (o odtoku); *part. minutus* 3. droben, majhen.

minus gl. *parum*.

Minyae, *arum*, *m.* (Μινυαί), Minyjci, tako imenovani po kralji Minyji, ustanovniku Orcho-mena. Oblast njih je segala tudi črez južno Thessalijo, kjer je bilo pristanišče Iolcos njihovo. Ker so odtod šli po zlato runo, imenujejo se Argonauti tudi Minyjci.

mirabilis, *e*, čuden: *mirabile videtur, mirabiles casus*; čudovit, izvenreden: *pugnandi cupiditas; opus mirabile*.

mirabiliter, *adv.* čudno, čudovito.

miraculum, *i*, *n.* čudo, čudež: *novum*; (o človeku) čudovit junak.

mirmillo, *ōnis*, *m.* mirmillon, neke vrste gladiator, ki se je s Thračanom in mrežoborcem navadno boril ter je bil pokrit z gallskim šlemom, na katerem je bila riba upodobljena.

mīror 1. čuditi se čemu, občudovati: *armorum pulchritudinem, cornua, aliquem, id*

mirandum est (temu se je čuditi), z nasl. *acc. c. inf. in quod*; *mirandus* 3. čudovit.

mirus 3. čudovit, čuden: *mirum videtur*, *mirum in modum*, *communitas mira*, *constantia*, *nec mirum* (in ni čudo).

misceo 2. *ui*, *mistum* i. *mixtum*, zmešati: *sobria limpha mixta est securo mero* (trezna voda se je zmešala z vinom skrbí podečim), *utilis herba mixta est duris rubis*; trop. pomešati, združiti, zjediniti: *querelam publicam cum privatis casibus*, *Graecum ingenium Italicis artibus*, *utile dulci*; zmesi: *plurima miscere* (zelo veliko zmotnjav napraviti), *summa imis* (vse preobrniti).

Misēnus, *i*, *m*. (*mons*), gora v Campaniji, H. X, 20.

miser 3. reven, nesrečen, žalosten, omilovanja vreden: *fortuna*, *vitae condicio*, *captivitas*, *praeda* (slab, boren plen); *subst. miser*, *i*, *m*. nesrečnež.

miserābilis, *e*, omilovanja vreden, usmiljenja vreden; tužen, žalosten: *gemitus*, *lacrimae*.

miserabiliter, *adv.* žalostno, bedno, tužno.

misere, *adv.* revno, žalostno: *vitam sustentare*.

misereor 2. *eritus* i. *ertus sum*, usmiliti se: *alicuius*.

misericordia, *ae, f.* usmiljenje, sočutje: *alicuius* (s kom, proti komu), *misericiordiam conciliare*, *commovere*, *misericordia vulgi*, *misericordia uti* (kazati), *per misericiordiam* (iz usmiljenja).

miserīcors, *dis*, usmiljen, milosrčen: *populus*.

misēror 1. omilovati, obžalovati: *vicem suam*, *fortunam*, *periculum*, *casum*; usmiljenje imetis kom: *plebem*; *miserandus* 3. omilovanja vreden: *vita*, *spectaculum*.

missilis, *e*, kar se meče, metalen; *subst. missile*, *is*, *n*. puščica, metalno kopje.

missio, *ōnis*, *f.* izpuščanje; *sine missione pugnare*, (brez milosti, brez prizanašanja [izraz gladiatorske šole]).

missus, *us*, *m*. pošiljanje; nav. le v abl.: *missu ephorum* (po naročilu), *missu Caesaris* (poslan od C.)

mitesco 3. (brez perf. in sup.), omehčati se, ublažiti se, krotek postati.

Mithridātes, *is*, *m*. (*Μιθριδάτης*), M. Veliki, kralj pontski, vojskoval se je dolgo in hudo z Rimljani; naposled je bil od Pompeja premagan, in na to se je dal zabosti Bitoetu, H. XII, 11 nasl.

Mithridatīcus 3. Mithridatov: *bellum*.

Mithrobarzānes, *is*, *m*. tast Datamov.

mitīgo 1. omehčati, ublažiti; ukrotiti: *feritatem*, *iras*; potolažiti, pomiriti: *aliquem*, *Hannibalem Romanis* (Rimljanom milejšega storiti).

mitis, *e*, mehek, mil: *alendis frugibus* (ugoden za žitno) [sadno] rast; mil, blag, milostljiv, t. j. ne oster: *victoria*, *in victos*; *ad mitius flectere iras* (ublažiti jezo, na blažjo plat obračati); *adv.* prijazno: *mitissime appellare*.

mitto 3. *misi*, *missum*, pustiti, izpustiti: *equum carcere*

izza pregraje), *zephyrus sero vespere missus, missum facere* (na svobodo pustiti, gl. tudi *manumitto*); od sebe dati: *vocem* (oglasiti se); poslati: *exercitus in Graeciam, legiones in hiberna, literas ad aliquem* (komu), *Athenienses in coloniam, colonos Mileto, subsidio* (na pomoč), *muneri* (v dar); (z nasl. sup., z *ad* in gerund. in z relat. stavkom): *questum, auxilium rogatum, ad consecrandum* (preganjat), *qui dicerent* (ki bi naj rekli), *misit, qui cognoscerent* (ljudi, ki bi naj pozvedavali), (in praegnantno z *acc. c. inf.*); *subst. missi*, poslanci, sli: *missi intercipiuntur*. — 2.) vreči, zadegati, spustiti: *pilum, telum, tormenta, telis eminus missis* (s streljanjem iz daljine), *semen in humum, naves* (po toku spu- stiti); *se mittere, skočiti: in incendium*.

Mitylenaeus gl. *Mytil* —.

Mnēmon, *ōnis*, *m.* priimek persijanskega kralja Artaxerxa II.

mobilis, *e*, lahko premičen; trop. nestanovitno, omahljiv, izpremenljiv: *populus, vulgus, in consiliis capiendis mobilem esse*.

mobilitas, *ātis*, *f.* gibčnost, okretnost: *equitum*; trop. izpremenljivost, nestanovitnost: *animi, fortunae*.

mobiliter, *adv.* okretno, urno: *mobiliter celeriterque* (lahko in hitro).

moderate, *adv.* zmerno: *ita, tanto moderatius, moderatius insequi*.

moderatio, *ōnis*, *f.* kročenje (strastij), vzdržljivost.

moderatus 3. prave mere se držeč, mero si vedoč, vzdržljiv, pameten: *in victos, rebus* (v svojem dejanji), *in imperio, in pace*.

moderor 1. umeriti, krotiti: *animo* (svojo jezo); brzdati, ravnati, vladati: *equos, aliquem, rem* (drugače obrniti).

modestia, *ae, f.* zmernost (v zahtevanji): *tanta, modestia florere*; skromnost, ponižnost; poslušnost, pokorščina: *modestiam ab milite desiderare*.

modestus 3. zmeren, skromen, ponižen.

modice, *adv.* zmerno, malo, ne zeló: *m. editus*.

modicus 3. zmeren; srednji, srednje vrste: *volatus, altitudo, urbs*; majhen, neznamen: *momentum, motus*.

modificus 3. izmerjen: *lapsus*.

modius, *i, m.* (rim. žitna mera, vagan), mernik (šesti del gršk. medimna).

modo, *adv.* le, samo: *unum modo respondit, si modo, paulum modo* (le nekoliko, če tudi ne veliko); vsaj, konči: *modo ipse sibi parcat*; pos. (v negativnih stavkih) le - ne, še - ne: *impetum modo ferre non potuerunt* (še naskoka niso mogli vzdržati), *aequo modo* (= *dummodo*) *animo etc.*; *non modo — sed (verum) etiam*, (ne samo — ampak tudi), *non modo — sed* (ne samo — temveč), *non modo non — sed ne... quidem, nec modo* (in ne samo — temveč); (pri pozivanji) le: *exercitum modo transportaret*. — 2.) (o času) ravnokar, nedavno, baš zdaj, kar: *agminibus qui modo cinctus*

erat, modo magis orare coepit itd.; modo — modo, zdaj — zdaj.

modus, *i*, *m*. mera: *navium* (merilo), *hastae*, *certus modus agri* (določno omejeno posestvo); mera, t. j. veličina, mnoštvo: *ingens vestis modus*; prava mera: *modum adhibere* (zmeren biti), — *servare*; mera, meja: *est modus in rebus* (vse ima svojo mero), *sine modo*; (v glashbi) *modi*, takt: *ad certos modos*; napev, melodija: *modi fraterni*. — 2.) način: *tali modo*, *pari modo*, *multis modis* (na razne načine, različno), *admirandum in modum* (na čudovit, izvenreden način), *mirum in modum* (na čuden način), *consilia cuiusque modi* (vsakeršni vojni naklepi), *modo sublicae* (kakor hlod, mostni kol), *oratoris modo* (kakor kak poslanec), *in modum triumphi* (kakor ob zmagoslavji), *omnibus modis* (na vse načine), *in servilem modum* (po suženjsko), *nescio quo modo* (nekako čudno), *ad hunc modum* (na ta način, tako-le) itd.

modūlor 1. (meriti); pren. peti, igrati.

moenia, *ium*, *n*. (od *munio*), zidovje; pos. obzidje mestno; *moenibus* (za obzidjem) *defendere*; zato metonym. mesto.

moeror in **moestus** gl. *mae* —.

mōles, *is*, *f*. breme, teža; pos. o stvareh velikanskih mer: *hac mole urgeri* (o Enceladu), *navium moles* (neokretnost ladij, težke ladije), *corporum moles* (silna velikost teles); gruča, tvarina: *confusa sine ordine moles* (= chaos); pos. gro-

mada kamenja, kamenje: *mare aggere ac molibus extrudere* (s silo nasutega kamenja iztisniti), *arenarum moles* (silne peščenine), *crepidines magnae molis* (silno močne); odt. nasip (iz kamenja proti sili morskih in reških valov); *molem iacere* (nasuti), *mole aquas fugare*; obkop, utrdba, nasip: *castrorum*. — trop. težava, trud: *aliquid ingenti mole agere*.

moleste, *adv*. nadležno: *moleste sedulus*; nevoljno, nerad: *moleste ferre*.

molestus 3. nadležen: *alicui molestum esse*.

molimentum, *i*, *n*. trud (od *moliri*, truditi se); težavnost.

molior 4. *molitus sum*, z velikim trdom kaj premikati, odpravljati: *truncos arborum*, *pedes aegre moliuntur sabulum* (z velikim trdom premagujejo, t. j. težko po pesku hodijo); trop. (o)snovati, nameravati: *res, multa, cum hoc moliretur, fraudem molire* (prevaro snovati); vkup spraviti: *classem*; (po)rabiti: *cunctas artes* (poskušati), *denique etiam arma*; postaviti, napraviti, narediti: *opus, insulas*.

mollio 4. *īvi*, *ītum*, omehčati; olehčati: *ad molliendum cli-vum* (v zmanjšanje strmosti).

mollis, *e*, voljen, gibek: *unda*; voljen, mehke: *vellus*; lahek: *via*; po malem nappet, nestrm: *in litore molli*, *clivus, solum*; nežen: *viola*; trop. krotek, mehke: *ingenium*; (po podnebji) mil, prijazen: *Italia*.

molliter, *adv.* voljno; blago, prijazno: *ponere minas*.

mollities, *ei i. mollitia, ae, f.* mehkužnost, občutljivost: *mollitie effeminari*; mehkost, slabost, (nedostatek energije): *animi mollitia*.

molo 3. *ui, itum*, semleti: *molita cibaria*.

Molossi, *orum, m.* Molossi, prebivalci vzhodnega Epira, H. V, 2; **Molossus** 3. mollossovsk: *rex Molossus (= Molossorum)*.

momentum, *i, n.* (= *movimentum*), (kar premakne n. pr. tehtnico, tedaj) premah, poteg; važnost, imenitnost: *nec modicum victoriae m.* (in ne malo važna pomoč za zmago), *levi momento aestimare* (malo važnosti pripisovati), *non mediocre momentum viribus* (izdatna pomnožitev moči), *nullius momenti* (nevažen biti, malo veljati); napor: *perleve*; čas, trenotje: *temporis*; okolnost: *leve*.

Mona, *ae, f.* otok Man med Irsko in Angleško, C. V, 13.

moneo 2. *ui, itum*, spomniti; opomniti, svetovati: *aliquem* (in absol. z *ut* ali conj. brez *ut*); opozoriti, opomniti: *quod monitus fuit*; posvariti: *discite iustitiam moniti*; (po)učiti: *lectorem, dum monet*; omeniti, povedati: *ut supra monuimus*; subst. *monitum, i, n.* opomin.

monitus, *us, m.* opominjanje, (pos. bogov po kakem znamenji, torej) opomin, volja: *monitu deae*.

mons, *ntis, m.* gora, hrib; (coll.) gorovje.

monstro 1. (po)kazati; učiti, poučevati: *arare, ignes*, in z *acc. c. inf.* ter iz indir. vpraš.

monstrum, *i, n.* pošast, spaka: *immania monstra* (o gigantih), *monstri credita simulacra* (domišljevane podobe pošasti), prikazen, čudo: *pulcherriumum*.

monumentum, *i, n.* spominek: *expeditionis, sepulcri* (nagrobni sp.)

1. **mōra**, *ae, f.* odlog, zatezanje, zamuda: *moram interponere a. facere* (zatezati, zadržavati, odlagati), *nec moram facit rebus agendis* (ne odlaša z delovanjem), *sine mora, quae mora est?* (kaj zadržuje?), *mora reliquorum* (po zatezanji drugih), *nec mora* (in precej, tekoj), *nulla mora est* (nič ne brani, lahko se precej zgodi), *victrices morae Fabii* (zmagonosno obotavljanje Fabijevo); trajanje, čas: *ignium, longa obsidionis mora* (dolgotrajno obleganje), *mora* (čas) *percoquit uvas*; ovira: *scopulus et mora publicae securitatis*.

2. **mōra**, *ae, f.* (μóρα), razdelek spartanske vojske, 400 — 900 mož, mora.

morbus, *i, m.* bolezen: *morbo perire, morbo affici*, — *conflictari, m. oculorum* (očesna bolezen).

mordeo 2. *momordi, morsum*, grizti, ugrizniti.

moribundus 3. umirajoč.

Morini, *orum, m.* belgijsk narod po primorji med Skaldo in Lysom v sev. Picardiji; tu je bil *Itius portus*, C. II, 4; III, 9; IV, 21. 22. 37 itd.

mōrior 3. *mortuus sum*, umreti: morbo (za boleznijo); odmirati: *morientes bestiae*; *mortuus* 3. umrli, mrtev: *Eumenes mortuus*; *subst.* mrtvec, mrlič.

Moritasgus, *i. m.* brat Cavarinov, poglavar Senonov, C. V, 54.

mōror 1. (*intrans.*) muditi se, zatezati, obotavljati se: *in eo* (pri tem), *paulisper*, *diutius*, *triduum*, *in his rebus administrandis*, *morantes* (mudljivci), *nihil moratus* (brez obotavljanja); (*trans.*) zadrževati, zatezati, ovirati: *cursum*, *bellum*, *poenam*, *patrem fraude* (z zvijačo), *agmen*, *iter*, *dextram*, *apertos cuniculos* (ustavljati napredovanje odprtih prekopov), *amnem*, *perseverantem* (pridrževati). — 2.) bivati, biti, muditi se: *in hibernis*, *in finibus*, *apud oppidum*, *ibi*, *apud aliquem*, *tempus morandi* (čas muditi se).

mors, *tis*, *f.* smrt.

morsus, *us*, *m.* grizenje, ugriz: *bestiarum*, *morsu taurum necare*, *morsu navem detinere* (z zobmi).

mortālis, *e*, smrten, umrjoč; *subst.* smrtnik, človek.

mortifer in *mortifērus* 3. smrtonosen, smrten: *vulnus*, *morsus*.

mortuus gl. *morior*.

mos, *mōris*, *m.* volja: *morem alicui gerere* (komu voljo izpolniti). — 2.) šega, navada, običaj: *avitus mos*, *more uti*, *-fungi*, *more maiorum*, *more Gallico*, *suo more*, *more et exemplo populi*, *mos est fallere*, *moribus suis causam dicere*; vedenje, obnašanje, *plur.*

mores, *nravi*, *značaj*: *propter mores*, *de moribus dicere*, *dissimilis moribus*, *de natura moribusque sic reperire*. — 3.) način: *more recordium* (kako blazni). — 4.) kroj, moda: *mos vestis* (noša).

Mosa, *ae*, *m.* izvira na jugozapadnem delu Vosega, teče skozi gozd *Arduenna silva* in sprejema dotok *Sabis* (*Sambre*); potem se druži z Rhenovo strugo *Vacalus* imenovano in ta združba je *confluens Mosae et Rheni*.

motus, *us*, *m.* gibanje, premikanje, tek: *siderum*, *remorum*, *motum habere* gl. *habeo*, *motus terrae* (potres); (o času) *assiduo motu* (v nepretrganem teku); ganenje, razvnetje: *animorum*. — 2.) vstaja, upor, nemir: *Galliae*, *urbanus*, *motus civiles*.

mōveo 2. *mōvi*, *mōtum*, zmeziti, ganiti, *moveri*, gibati se, leteti: *monstrat moveri* (n. po zraku); zato trop. (o duši) ganiti, potresati, mikati: *mover me aliquid*, *ingenium mala movent* (nesreča izpodbuja duha, ga dela iznajdlivega); *moveor*, vpliva na me, ima moč na mene: *beneficiis*; potrese mi srce; *part. motus* 3. ganen, izpodbujen: *misericordiā*, *auctoritate alicuius*. — 2.) (z mesta) premakniti, ganiti: *brachia*, *membra* (pri plesu premikati), *quae moveri possunt* (premično blago, premičnina), *se movere* (se z mesta ganiti, oditi), *suasit*, *ne se moveret* (= naj miruje); *oculos a vultu* (obrniti); pos. (voj.) *copias movere* (s krdeli se odpraviti),

castra movere (vzdigniti se, odpotovati iz tabora), *propius*, primakniti se bliže; oddaljiti, odstraniti: *senatu movere* (iz števila senatorjev izbrisati, iz senata pahniti), *urbem loco movere* (predjati, t. j. drugje sezidati); vneti, vzbuditi, provzročiti, začeti: *odium*, *iras*, *bellum*, *tumultum*, *arma movere* gl. *arma*.

mox, *adv.* kmalu, skoraj: *mox deinde*.

mucro, *ōnis*, *m.* ostri rt, konica (posebno tankega meča); metonym. tudi meč.

mugio 4. *īvi i. ii, itum*, mukati.

mugitus, *us*, *m.* mukanje: *mugitus edere* (mukati).

mulceo 2. *si, sum*, božati, gladiti: *vitulum*; pomiriti, utolažiti: *aquas*; trop. *aera* (s petjem prijetno polniti zrak).

mulco 1. namlatiti, nabiti: *male* (grdo).

muliebris, *e*, žensk: *habitus* (oprava), *cupiditas muliebris* (ženska vladohlepnost).

muliebriter, *adv.* po žensko.

mulier, *ēris*, *f.* žena, ženska.

mulio, *ōnis*, *m.* mezgar.

Mullinus, *i*, *m.* tajnik Alexandra Vel., H. VII, 11.

multimōdis, starinska oblika za *multis modis*.

multa, *ae*, *f.* (*mulcta*), kazen, pos. denarna kazen, globa.

multo 1. (tudi *mulcto* 1.), kazniti: *aliquem pecuniā* (komu denarno kazen naložiti, z denarjem kazniti), *morte*, *agris* (polje vzeti za kazen), *exilio*.

multiplīco 1. pomnožiti, povečati: *metum*, *flumina aquis*, *vires*, *usuras*.

multitūdo, *īnis*, *f.* mnoštvo, množina, veliko število, sila: *hostium*, *navium*, *telorum*; pos. množica (ljudij): *cum tanta multitudine configere*, *magna multitudo circumfunditur*, *multitudine domum circumdare*; ljudje, prosto ljudstvo, svet: *concitata*, *multitudinem oratione detertere*, *culpam in multitudinem conicere*.

multus 3. (*comp. plus, superl. plurimus* 3.) mnog, mnogoštevilen, veliko (z gen.): *multi viri fortes*, *multis ingentibusque insulis*, *multus ager* (veliko zemlje, velika zemljišča), *subst. multi* (mnogi), *multa* (veliko reči, mnogo tega). — 2.) velik, silen, znaten: *multa silva*, *ad multam noctem* (do trde noči, do pozne noči), *multa nocte* (pozno v noč), *multo die* (o belem dnevi, pozno po dnevi), *multa lux est* (beli dan je že). — 3.) pogosten, gost: *multa lingua uti* (v kakem jeziku pogostoma govoriti); *subst. multum*, velik del, veliko; *multum aestatis*, *non multum super est*; (*adverbialno*) zelo: *multum confidere*, *adiuvare*, *differre*, *in aliqua re esse* (se zelo pečati s kako rečjo), *non multum* (ne zelo, ne jako); (o času) pogostoma: *multum ventitare*; dolgo: *non ita multum*; plur. *multa in aliquem invehi* gl. *invehor*; abl. *multo*, za mnogo, za veliko: *multo aliter* (vse drugače), *non multo post a. ante* (ne dolgo potem a. prej), *neque ita multo post* (ne ravno dolgo potem); (zlasti pri com-

parativih) veliko, mnogo: *multo maior*, — *potior*, — *plura*, *multo etiam amplius*; (pri superlativih) za veliko, za mnogo, izmed vseh: *multo formosissimus*. — II. compar. a) *neutr. plus*, *gen. pluris*, več: *plus doloris*, *plus virium*, *plus indignationis quam pavoris*, *multo plus valere*, *plus minus* (= *circiter*, več ali manj, blizu), *plus tertia parte* (več ko tretjina), *pluris facere* ali *aestimare* (više ceniti), *pluris esse* (več veljati, več vreden biti), *non plus habuit secum* (dop. *hominum*); *plur. plura*, več (rečij); b) *plures*, več (jih, ljudij). — III. superl. *plurimus* 3. največ, zelo veliko, zelo mnogi: *inimici*, *plurima simulacra*, *p. mala*, *quam plurimi* (kolikor mogoče, več ko mogoče), *quam plurimae naves*, *displicuit plurimis* (večini); *plurimum*, največ: *plurimum totius Galliae* (v vsej Galliji) *posse*, *plurimum studii*, *quam plurimum valere* (zelo veliko premoči), *plurimi facere* (zelo visoko čislati); *plurima*, zelo veliko, največ; *adv. plurimum*, največ, najbolj.

mulus, *i*, *m.* mezeg.

Mulvius 3. Mulvijeve: *pons* (most čez Tiberu nad Rimom).

Mummius 3. ime rim. roda; najbolj znan iz njega je *consul L. Mummius*, ki je l. 146. pr. Kr. Korinth razdejal, zato triumphoval in dobil priimek *Achaicus*, H. XI, 31.

Munatius, *i*, *m.* (*L. Plancus*), Caesarjev legat, C. V, 24. nasl.

Munda, *ae*, *f.* mesto v Hispaniji (*H. Baetica*), sloveče po dveh bitkah: v jedni je Cn. Scipio

l. 216. premagal Karthágince, drugo krvavo bitko pa je bil Caesar s sinovi Cn. Pompeja, 17. marca l. 45. pr. Kr., H. XII, 25.

munditia, *ae* (in *mundities*, *ei*), *f.* snažnost, čednost, pogostoma v plur.

1. **mundus** 3. snažen, čeden.

2. **mundus**, *i*, *m.* (pr. okras); nebo (ker je z zvezdami okrašeno); svet, ves voljni svet: *principia mundi*.

municipium, *i*, *n.* *municipij*, t. j. mesto razun Rima (zlasti v Italiji), ki je imelo svoje postave, svoje oblastvo in ob enem rimsko državljansko pravico.

munificus 3. darežljiv, radodaren, dobrotljiv.

munimentum, *i*, *n.* utrdba; obkop, branilo: *sine ullis munimentis*, *munimenta praebere*, *corporis munimentum* (telesno branilo); bramba.

munio 4. *īvi*, *ītum*, zidati, zid postaviti: *quod idoneum ad muniendum putarent*; utrditi (z obkopom, zidom), za obrambo pripraviti: *locum muro*, *castra*, *Deceleam*, *locum hibernis* (*dat.*), *oppida*, *hiberna*; sploh zavarovati, zakloniti, braniti: *latus castrorum*, *se moenibus*; part. *munitus* 3. kot *adiect.* zavarovan, utrjen: *locus natura et opere*, *paludibus*, *munitiora loca oppidi*, *castellum munitissimum*. — 2.) (pot) utrjevati, krčiti, delati: *itinerā*, *viam*. — 3.) trop. ukrepati, zagotoviti: *imperium*.

munitio, *ōnis*, *f.* utrjevanje, utrdba, obkop: *castrorum*,

operis munitio, ut munitione se defendere (kakor za obkopom, utrdbo), *omnes illo* (tje) *munitio-
num copiae traducuntur* = *omnium munitionum copiae, in munitionem* (*coniectus agger*,
collectivno: na vse naprave [kot *lilia, stimulos, scrobes*], da bi se ubranil dohod do tabora).

munus, *ēris*, *n.* služba: *imperii* (nadpoveljništvo, nadpoveljniško mesto); posel, opravilo: *servorum, militiae, munere fungi*; pos. kar se komu iz prijaznosti, ljubezni stori, odt. dar, darilo: *deorum, munera mittere*, - dare, - *alicui conferre, muneribus donari, muneris mittere* (v dar poslati), *munera pecuniae* (darila v denarji).

Munychia, *ae, f.* (Μουνυχία), grič pri Athenah, ki je v morje se stegajoč delal, da je bil kraj pripraven za pristanišče.

murālis, *e*, ziden, zidoven: *pilum* (s katerimi so se z zida borili), *falx*.

murex, *icis*, *m.* škrlatnik; metonym. škrlatna barva.

Murgantini, *ōrum, m.* Murgantijani, prebivalci mesta Murgantija na Siciliji, H. IX, 20.

murmur, *ūris*, *n.* mrmranje, šumenje, hrumenje.

muris, *i, m.* zid, obzidje (samo gledé na snov, prim. *moenia*). — 2.) nasip: *murum perducere, murus altissimus*.

mus, *mūris*, *m.* miš: *rusticus* (poljska miš).

Mūsa, *ae, f.* Musa (boginja učenosti, pos. pesništva in glasbe).

muscūlus, *i, m.* premična streha, podkopna streha

(streha, ki je branila tiste, ki so zid predirali ali podkope delali).

musīca, *ae a. musice, es, f.* glasba, godba; (prav za prav obsega vse Musam posvečene vednosti in umetnosti).

musīcus 3. glasben; *subst. musīcus, i, m.* glasbenik, glasbeni umetnik; *musica, orum, n.* glasba, glasbena umetnost.

mustēla, *ae, f.* podlasica.

mustus 3. mlad, nov, presen: *vinum*; *subst. mustum, i, n.* mošt.

mutābilis, *e*, izpremenljiv, nestanovit.

mutātio, *ōnis, f.* izpreminanje, izpremema: *rerum*.

mutilus 3. okrnjen, izkažen, pohabljen: *alces mutilae sunt cornibus* (imajo otumpane, otopljene rogove).

Mutīna, *ae, f.* mesto v Italiji (zd. Modena), H. XII, 16.

Mutius 3. ime rimskega roda; iz njega je najbolj znan C. *Mut. Cordus Scaevola*, ki je poskušaje kralja Porsenno umoriti bil prijet ter si je desnico sežgal, H. X, 9.

mūto 1. premakniti kam, odt. izpremeniti: *imperium, condicionem, vultum, latus* (obrniti se), *hoc potest mutari* (to se da izpremeniti, temu je moči se ogniti); zameniti, zamenjati: *glandes utiliore cibo, avitum morem novā imperii cupiditate, sexum cum matre*.

mutuor 1. izposoditi si, na posodo vzeti: *auxilia ab aliquo*.

mūtus 3. nem.

mutuus 3. posojen: *pecuniam mutuam sumere* (na posodo vzeti); medsebojen, v zamenjen: *aemulatio, exitium, perniciēs, mutua vulnera* (ki si jih drug drugemu sekajo).

Mycāle, *es, f.* (Μυκάλη), predgorje in mesto v Ioniji nasproti otoku Samos, H. II, 24.

Mylae, *arum, f.* (Μυλαί), mesto na Siciliji, sloveče po zmagi Duillija nad Kartháginskim brodovjem, H. XI, 3.

Myonnēsus, *i, f.* (Μυόννησος), predgorje z majhnim seliščem istega imena, sloveče po zmagi Rimljanov nad Antiochom l. 192. pr. Kr., H. XI, 22.

Myron, *ōnis, m.* (Μύρων), Eletherjan, bil je glasovit umetnik v izdelovanju kipov iz bronā; njegovi izdelki so bili zelo mnogovrstni.

Myrōnīdes, *is, m.* (Μυρωνίδης), slaven vojskovodja athenski v peloponneški vojski, H. III, 4.

Myrtāle, *es, f.* tako je bilo ime Olympiadi za mladih let, H. V, 14.

myrtētum, *i, n.* mirtovje, mirtov grm.

myrtus, *i* (in *myrtus, us*), *f.* myrta, myrtovo drevo.

mysterium, *i, n.* (μυστήριον), skrivnost; pos. *mysteria*, *mysterije*, skrivni bogoslužni shodi (kakor n. pr. eleusinski na čast Cereri), katerih so se le posvečeni smeli udeleževati. (Izprva jim je bil namen, čisteje spoznavati božanstvo, toda pozneje so se popačili v razuzdano počenjanje; zato je bilo zasobnim ljudem prepovedano jih snovati).

Mytilenaeus (tudi *Mitylenaeus*) 3. iz Mytilene, Mytilenjan (*Laomedon*, H. VIII, 3); mytilensk; *subst. Mytilenaei, ōrum, m.* Mytilenjani, prebivalci mesta Mytilene na otoku Lesbos, H. III, 20.

Myus, *untis, f.* (Μυούς), mesto v Ioniji; *acc. Myunta*, H. II, 18.

N.

Nabis, *īdis, m.* samosilnik spartanski, ki ga je Q. Flaminius premagal, H. XI, 19.

nactus 3. gl. *nanciscor*.

nam (ojačeno *namque*), *coniunct.* (potrjuje in pojasnjuje), kajti, namreč.

Namnētes, *um, m.* keltovsk narod ob desnem bregu Ligerovem z glavnim mestom *Condivincum* (zd. *Nantes*), C. III, 9.

nanciscor 3. *nactus a. nactus sum*, doseči, dobiti (zlasti po naključji), nameriti se na kaj, najti: *maius imperium, maleficam naturam* (gl. *maleficus*), *praedam, frumentum, locum, spatium* (časa dobiti), *morbum* (zboleti, oboleti), *mortem* (umreti), *idoneam causam* itd.; pos. kam dospeti: *iugum, locum egregie munitum*; *part. nactus* 3. (slučajno) pri sebi imajoč: *obsides*.

Nantuātes, *um, m.* keltovski plavninci ob zgornjem Rhenu do Genevskega jezera, C. III, 1. 6; IV, 10.

Narbo, *ōnis, m.* Narbon, mesto v provinciji Galliji (zd. *Narbonne*), C. III, 20; VII, 7; odt. *Narbonensis, e*, narbonski: *Gallia*.

narcissus, *i*, *m.* *narcisa* (klačénica); *purpureus* (bela z ru-dečim robom).

narratio, *ōnis*, *f.* pripovedo-vanje, pripoved.

narro 1. pripovedovati: *de aliqua re, rem, in narrandis Siciliae rebus* (pripovedujoč zgodovino sicilijansko); *po-vedati, ovaditi, raz-odeti: ne res per quemquam narraretur.*

Nasamōnes, *um*, *m.* (Νασαμώνες), narod na južnozapadnem obrežji cyrenajskem do srede Velike Syrte (v današnji Barki), H. VI, 27.

nascor 3. *natus sum*, roditi se: *in Perside; ex aliquo a. aliquo natum esse* (rojen biti od, koga imeti za očeta), *fuit post aliquanto natus*, živel je nekoliko pozneje; *part. natus* 3. *a)* ro-jen: *nati in insula* (otočani prvoselei), *soror ex eisdem pa-rentibus nata* (od istih rodi-teljev, prava, rodna sestra), *natus imperio* (za vladarstvo rojen), *aliquem natum agnos-cere* (koga pri rojstvu [za sina] pripoznati), *ante Epaminondam natum* (pred Epaminondovim rojstvom), *ex me natam relin-quo pugnam* (kot hčer svojo zapuščam bitvo), *eodem patre natae* (sestre od istega očeta), *natus in bello* (rojen in vzrasel v vojski); *subst. natus, i, m.* sin, *nati*, otroci, *nata, ae, f.* hči. — *b)* (kadar se na-znanja starost) imajoč, star: *annos quadraginta natus*, (z abl. brez *quam*) *minor natus*, (mlajši ko), *maior natus* (sta-rejši ko), *m. natus* (z accus. brez *quam*) več ko - let imajoč.

— 2.) rodu biti, *natus*, iz rodu, izhajajoč: *nobili genere, antiquissima familia, summo (honesto) loco.* — 3.) postati, nastati, začeti se: *factiones nascuntur, profectio ab timore nata, collis nascitur* (se vzdiguje), *plumbum ibi nascitur* (se dobiva, se nahaja), *fraga -, alni nascuntur* (ra-stejo).

Nasīca, *ae, m.* priimek v Scipi-jonovi rodovini, gl. *Scipio*.

Nasos, *i, f.* (νᾶσος = νῆσος), naj-starejši in najvažnejši del syra-kuškega mesta, gl. *insula*.

nasus, *i, m.* nos.

nata gl. *nascor*.

natālis, *e*, rojsten: *dies* (rojstni dan), *solum* (rojstni kraj, do-movina).

natātor, *ōris, m.* plavar, pla-valec.

natio, *ōnis, f.* (rojstvo, rod); na-rod, pleme (po svojem skup-nem izvoru): *multae gentes na-tionesque* (mnogi narodi in ple-mena).

natīvus 3. po naravi nastal, samorašč: *murus*; prirojen.

nato 1. plavati, pren. plavati, t. j. omahovati: *vagum na-tare* (mahedrati).

natūra, *ae, f.* porod; natura, narava, t. j. naravno svoj-stvo: *montis, loci* (naravna leža), *fluminis* (mer, tek reke), *oppidum natura munitum, na-tura rerum* (naturno svojstvo kake celote ali kakega ustroja), *de rerum natura disputare* (o bitstvu rečij, sveta), *naturā* (po naravi); zlastifizično ustroj-stvo, pristvarjenost, na-tura: *feminae, naturam vin-cere* (prestopiti meje človeške

narave = presiliti se, črez nemoč delati); prirojeno svojstvo, narav, čud (temperament): *diversa, de natura reperire, naturam expellere, homo difficillima natura* (zelo svojeglaven, trmoglav človek); prirojeno čuvstvo, prirojeni nagon: *naturā libertati studere, nonnullos rebus Gallicis favere natura cogebat* (prirojena ljubezen do domovine). — 2.) narava, naravni red: *omnium civitatum natura* (naravni razvoj); pos. (ustvarjajoča) priroda: *quid natura efficere possit, naturam fautricem habere*.

naturalis, *e*, naraven, naturen: *mors, bonitas* (prirojena dobrosrčnost).

natus 3. gl. *nascor*.

natus, *us, m.* (samo v abl. sing.) rojstvo, t. j. starost, leta: *magno natu esse* (prileten, star biti), *maior natu* gl. *magnus, maiores natu* (stareji možje, starčki, ki niso mogli več za vojake služiti), *maximus natu*, ali *maximo natu*, najstarejši sin.

naufrāgium, *i, n.* razbitje (razsutje) ladije, ladijelóm, *n. facere* (ladija se komu razbije ali razspè), *pati*, (v podobí) poginiti.

naufrāgus 3. komur se je ladija razbila, ladijelomec, utopljenec.

nauta ali *navita, ae, m.* brodnik, mornar, pomorščak.

nauticus 3. brodarsk, pomorsk: *res* (brodarstvo, mornarstvo), *castra* (pomorski tabor, t. j. tabor na bregu, ki ima čuvati ladije in varovati vojna krdela, stopajoča na suho).

navālis, *e*, ladijen, brodoven, pomorsk: *pugna* (bitva na morji, namorska bitva), *castra* (ladijno taborišče, t. j. kraj, kjer stoji ladijevje), *exercitus, certamen, proelium* (bitka na morji, na-, pomorska bitka), *bellum* (vojska na morji), *triumphus* (triumph za zmago na morji), *apparatus* (ladijna oprava).

navicūla, *ae f.* čolnič, ladijca.

navigābilis, *e*, broden, ploven, ladijenosen.

navigātio, *onis, f.* brodarstvo, vožnja po morji: *tot navigationibus* (abl. abs. vkljub tolikim vožnjam).

navīgo 1. voziti se (na ladiji), jadрати, pluti.

navis, *is, f.* ladija, brod: *longa* (bojna ladija, dolga in ozka), *oneraria* (tovorna, prevozna ladija, široka in trebušna), *actuaria* (lahka veslenica, ladija hitroplovka), *navis triremis* (bojna ladija s tremi vrstami veslarskih klopíj, ki so druga nad drugo), *navis ducis* (admiralska, poveljniška ladija), *in navem ascendere in escendere* (na — iti), *navem solvere* (sidro vzdigniti, odjadрати, odriniti), *tenere in ancoris* gl. *ancora*, *navibus flumen transire* (reko prepluti) itd.

navita gl. *nauta*.

nāvo 1. se marljivo s čim pečati: *operam* (truditi se, komu skrbno služiti).

Naxus, *i, f.* (Νάξος), jeden izmed cykladskih otokov v Aegejskem morji.

Neapōlis, *is, f.* (Νεάπολις, Novomesto), ime mnogih mest, med katerimi je najbolj znamenito:

Neapolis, Neapolj, mesto v Campaniji, H. X, 20.

Nearchus, *i*, *m*. (Νέαρχος), admiral Alexandra Vel., po čegar smrti je dobil Lycijo in Pamphilijo, H. VIII, 3.

nebūla, *ae*, *f*. megla.

nebulōsus 3. meglovit, meglen: *dies*.

necessārio, *adv*. po neogibni potrebi, prisiljeno, po sili.

necessārius 3. nujen, silen, nasilen: *tam necessario tempore* (o takej sili), *res* (nujna reč), *causa*; potreben, neobhodno –, neogibno potreben, česar je treba: *quae epulis erant necessaria, necessariis rebus imperatis* (le najpotrebniše), *usus rerum necessariarum*. — 2.) (po rodu ali po kaki drugi razmeri s kom tesno zvezan, tedaj) s kom blizu v rodu, sprijatelj: *homo tam nec.* (tako bližnjega sorodstva), *homines necessarii* (sorodniki); *subst. necessarius, ii, m.* prijatelj.

necesse, *adv*. potrebno, neogibno potrebno: *quod fuit necesse*; *necesse est* (z *inf.*) potrebno je, treba je, mora se: *necesse est mihi aliquid facere* (jaz moram), *cum necesse esset* (ko je bilo treba), *nihil necesse est commemorare* (nikakor ni potrebno), (s *samim conj.* brez *ut*): *immortalis sit necesse est*, (z *inf.*): *exire necesse erat*, in z *nasl. acc. c. inf.*

necessitas, *ātis, f.* (neogibna) potreba, nuja, sila: *temporis, rei* (huda sila okolnostij, položaja); neogibnost, sila, potrebnost: *necessitate cogi*

(prisiljen biti), *ad necessitatem compelli* (primoran biti, mora me kaj), *nec. omni arte efficacior* (slov. = «sila kola lomi»), *aedificia ad necessitatem constituta* (za silo); nuja: *necessitate contineri*; potreba, potrebsčina: *auxiliorum* (pomčnih čet), *ad obsidionis necessitatem* (za potrebsčine pri obleganji), *non suarum necessitatum causa* (ne zaradi svojih potrebsčin).

necessitūdo, *inis, f.* (potreba, nuja); tesna zveza, vez sorodstva, sorodstvo, prijateljstvo: *materna necessitudo*, *sortis* (sodruštvo, tovarišstvo v službi), *necessitudines* (vezi sorodstva).

neco 1. (posilno ali s premislekom) ubiti, usmrtiti, umoriti: *aliquem igni*.

Nectanābis (*Nectanēbis*), *idis, m.* aegypčanski kralj, katerega sta Chabrias in Agesilaus v vojski zoper Persijaneslužila, H. IV. 24.

nectar, *āris, n.* nektar, božanska pijača.

necto 3. *xui i. xi, xum*, zavozlati, zavezati, stakniti: *opus* (sēstaviti, zložiti); vkleniti, zvezati, v zapor dejati (zlasti zavoľjo dolgov), odt. *nexus*, vklenen, zvezan; *subst.* vklenenec: *nexis carcerem replere*; *nexi ob aes alienum* ali samo *nexi*, robovi zaradi dolga (t. j. dolžniki, ki niso mogli plačati in so bili zaradi tega svojim upnikom izročeni, da so za dolg sami s svojim telesom bili porok): *nexos propriā pecuniā liberare*.

necūbi (= *ne alicubi*), da ne bi kje.

nedum, *coniunct.* (nečem reči), odt. nikar ne, nikar pa da, a kamo li, tem manj.

nefandus 3. (prav za prav: neizrekljiv, ali kar ni vredno, da se o njem govori, odt.) brezbožen, proklet, gnusen: *caedes, multa nefanda* (mnoge hudobije), *subst. nefandi* (hudobneži).

nefarius 3. grešen, brezbožen, zloben: *facinus, consilium, crudelitas*.

nefas, *n. (subst. indecl.)*, vse, kar je proti božjemu zakonu, kar je nedopuščeno, grešno, tedaj brezbožno dejanje, grehota, greh, hudobija: *tantum nefas, nefas legationis, alicui nefas est* (ni dovoljeno komu, ne sme), *nefas habere (ducere)*, imeti, smatrati kaj za grešno, nesramno.

nefastus 3. o dnevu, katerega se ni smelo soditi, tedaj *dies nefastus*, ne sodnji, ne sodnijski dan; gl. *fastus*.

negligenter, *adv.* nemarno, zanikarno, neskrbno.

negligo (in *neglĕgo*) 3. *exi, ectum*, zanemariti, v nemar pustiti: *aliquid*, (z inf.) zamuditi, opustiti. — 2.) ne meniti se za kaj, ne marati za kaj, prezirati, zanikaršiti: *metum mortis, periculum, imperium, neglecta religione* (ne zmené se za versko dolžnost). — 3.) ne kazniti, ne pokoriti, brez kazni pustiti: *iniurias, hac parte neglecta*. — *part. neglectus, adiect.* zanemarjen, zanikaren: *neglecti desertique*; ne čislan, ne spoštovan.

nĕgo 1. (*intrans.*) reči, da ne; (za)nikati, tajiti: *alicui* (komu reči, da ne), komu kaj odreči; (z *acc. c. inf.*) zanikavati ali pa tajiti, reči-, praviti -, trditi -, zagotavljati, da ne: *negavit se passuram (= dixit, se non passuram esse), qua (causa) negarent* (zakaj trdé, da ne). — 2.) (*trans.*) odreči, (pri)kratiti, nedovoliti: *aliquid*; (z inf.) braniti se, ne hoteti.

negōtior 1. (posel imeti); kupčevati, trgovati, *part. subst. negotians, tis, m.* kupčevallec, trgovec.

negōtium, *i, n.* posel, opravilo, opravek: *id negotii* (ta uradni posel), *negotium dare* (nalog dati, naročiti), *negotium conficere* (ob kratkem opravi, reč ob kratkem odpraviti), *negotio praefficere, - praeesse* (oskrbovati, opravljati), *quid negotii est ei* (kaj ima opraviti), *mihi negotium est cum aliquo* (imam s kom opraviti, - opravka). — 2.) zlasti težavno podjetje, trud, težava: *magno negotio* (z velikim trudom, s težavo), *nihil est negotii* (ni treba mnogo truda, - dela, lahko je), *nihil negotii habere* (ne imeti nikakršnih težav, sitnostij), *sine negotio* (brez truda, brez težave, lahko), *facili negotio* (prav lahko), *nullo negotio* (brez vsake težave), *plus negotii* (več truda, večja težava).

Nemētes, *um, m.* germansk narod ob levem bregu rhenskem (blizu današnje Spire [Speier]), C. I, 51; VI, 25.

Nemetocenna, *ae, f.* mesto v deželi Atrebatov (v provinciji *Artois*, zd. *Arras*), C. VIII, 46.

nēmo (*gen. ni v rabi*), *dat. nemini*, *c. subst. in adiect.* nikdo, nihče: *nemo Thebanus* (noben Thebanec), *neminem regem* (nobenega kralja), *non nemo*, marsikdo, nekdo; *nemo non*, vsakdo.

nempe, *adv.* (za *nampe*), *anti*, saj vendar, se vé, da; *nempe* tamen (in vendar le, in vendar, kakor znano).

nēmus, *ōris, n.* gozd (s pašniki); sploh gaj, log, hosta.

neo 2. *nēvi*, *nētum*, presti.

Neocles, *is in i, m.* (Νεοκλῆς), oče Themistoklejev.

Neontīchos, *n.* (Νέον τεῖχος, Novi grad), trdnjavnica na thraškem polotoku, H. III, 12.

Neoptolēmus, *i, m.* (Νεοπτόλεμος), 1.) kralj molossovski, H. V, 2. — 2.) vojskovodja Alexandra Vel., po čegar smrti je provincijo Armenijo dobil in pozneje v bitvi zoper Eumena poginil, H. VIII, 7.

nepos, *ōtis, m.* vnuk.

neptis, *is, f.* vnukinja.

Neptūnus, *i, m.* (Ποσειδών), Neptun, bog morja in vodā, sin Saturnov; *Neptuni fanum* (Ποσειδεῖον), Neptunovo svetišče, H. II, 23; VI, 15.

nequāquam, *adv.* po nikakršnem, nikakor ne, kratko in malo ne.

nequeo, *īre, ii, itum*, ne moči.

nequīquam, *adv.* zastonj.

nequītia, *ae, f.* malovrednost, ničnost, slabo obnašanje.

Nero gl. *Claudius*.

Nervīcus 3. nervijsk: *proelium* (bitka z Nervijani).

Nervii, *ōrum, m.* Nervijani, bojevit belgijsk narod zapadno od Menapijev, od obale južno do Arduennskega lesa (Hennegau in Namur) z glavnim mestom *Bagacum* (*Bavay*), C. II, 4. 15; V, 24. 38 — 42 itd.

nervus, *i, m.* živec, kita, mišica: *nervi flectuntur*, — *confirmantur*; trop. moč, sila (= *vires, potentia*): *opibus ac nervis uti*. — 2.) tetiva (tetiv, f.) — 3.) neka vrsta vezij ali spon: *nervos secare*.

ne-scio 4. *īvi in ii, itum*, ne vedeti, ne znati, ne moči; *nescio an*, ne vem ali ne, t. j. morda, brž ko ne, vsaj kakor jaz menim; *nescio quis* (v vseh sklonih in spolih) izraža prav pogostokrat resnično ali prihlinjeno nevednost in se da navadno prestaviti z: neki, nekak.

nescius 3. ne znajoč za kaj, ne vedoč: *fati*; nezveden; nenavajen, nespreten, neroden: *nescia membra movere*.

Nestor, *ōris, m.* (Νέστωρ), Nelejev sin, kralj v Pylu, jeden izmed junakov v boji Trojanskem, ki je baje preživel tri človeške rodove, odt. *Nestoris annos habere*, zelo star biti.

neuter, *tra, trum*, ni jeden ni drugi, nobeden (izmed dveh); *plur. neutri*, nobena izmed dveh strank (primeri *uterque*); *neutris auxilia mittere* (opis. za: z nikomerne potegniti, nebenostransk ostati).

neve ali *neu*, *coniunct.* (za *ne*: ali ne, niti; (za *ut*:) in ne, in da ne, tudi ne (= *et ne*);

neu — *neu*, da niti — niti
(= *ne aut... aut*).

nex, *nēcis*, *f.* (posilna) smrt: *pro nece* (mesto smrti), *vītae necisque potestatem habere* (v oblasti imeti življenje in smrt); usmrčenje, umor.

1. **nexus** 3. gl. *necto*.

2. **nexus**, *us*, *m.* zavozljanje, zamotanje, (zavozljaj) voz: *iugi*; zveza: *nexus operum*.

ni = *nisi*.

Nicaea, *ae*, *f.* (Νίκαια), mesto v Indiji, na vzhodni strani Hydaspovi, sezidano od Alexandra Vel., H. VII, 4.

Nicānor, *ōris*, *m.* (Νικάνωρ), Kasandrov vojskovodja.

Nicarchides, *is*, *m.* vojskovodja Alexandra Vel., poveljnik persepoljskemu gradu, H. VI, 37.

Nicias, *ae*, *m.* (Νικίας), athenski vojskovodja, ki je z Alcibiadom in Lamachom vojski v Sicilijo poslani na čelu stal; po mnogih nezgodah moral se je z Demosthenom, ki je bil s pomočnimi četami za njim prišel, podati ter je bil po sklepu narodnega zbora v Syrakusah usmrčen l. 413. pr. Kr., H. III, 6.

Nicomēdes, *is*, *m.* (Νικομήδης), kralj v Bithyniji, postavil je Rimljane za dediče svojega kraljestva, H. XII, 10. 15.

niger 3. črn, temen.

nihil, *n. indecl.* nič: *nihil sui* (nič svojega, nič svojega posestva), *nihil doli* (nikakršna zvižaja), *nihil agri* (nič zemljišča, — zemljiške lasti), *nihil spatii*, *nihil consilii*, *nihil auri*, *nihil earum rerum* (nič takšnega), *nihil vini reliquarumque*

rerum (niti vina, niti drugih potratnih reči), *nihil rerum humanarum* (nič na zemlji, na svetu), *non nihil temporis* (nekoliko časa), *nihil non* (vsaka reč, vse brez izjeme): *nihil non efficere*. — 2.) nikakor ne, po nikakoršnem, kratko in malo ne: *nihil opus est pecunia*, *nihil nocere etc.*

nihildum, *adv.* še nič do zdaj.

nihilo, *abl.* od *nihilum*, za nič, nič: *nihilo magis* (za) nič manj, *nihilo minus* in *nihilo secius* (pri vsem tem, ravno tako, vendar).

nil, skraćeno iz *nihil*.

Nilus, *i*, *m.* (Νεῖλος), reka Nil v Aegyptu, H. VI, 25.

nimis, *adv.* preveč, čezmerno; *non nimis*, ne preveč, ne posebno, nič kaj.

nimius 3. prevelik, čezmernen, nadmeren, preveč.

Ninnus, *i*, *m.* sin Belov, soproga Semiramidin, ustanovitelj assyrske države (sezidal je tudi mesto Ninive), H. I, 1.

Ninya(s), *ae*, *m.* sin Ninov in Semiramidin, H. I, 1.

Niōbe, *es*, *f.* (Νιόβη), hči phryg. kralja Tantala, soproga kralja Amphiona; ponašajoča se z obilnim svojim zarodom predrznila se je meriti se z Latono. Zavaljo tega je Apollon s svojimi puščicami usmrtil njenih 7 sinov, Diana pa njenih 7 hčerá; Amphion se je v obupnosti prebodel, Nioba pa je bila izpremenjena v skalo, ki na Sipylu, gori lydijski, solze pretaka.

Nisaeus, *i*, *m.* (Νισαῖος), sin starejšega Dionysija Syrakusana, H. IX, 6.

nisi, *coniunct.* ako (če) ne, ko ne bi, da ne; *nisi si*, razven ako; nego, kakor, razven (za negativnimi ali pa vprašalnimi stavki, ki so negativnega pomena); *non* — *nisi* ali *nisi* — *non*, le, *nec nisi* (in le).

Nisibis, *idis in is*, *f.* veliko mesto v Mesopotamiji ob reki Mygdoniji (*Mygdonius*), H. XII, 17.

Nisus, *i*, *m.* (Νῆσος), sin Hyrtakov, Trojanec, ki je poginil, maščujoč smrt svojega prijatelja Euryala.

nisus (ali *nixus*), *us*, *m.* upiranje, napor.

nisus 3. gl. *nitor*.

nitedūla, *ae*, *f.* poljska miš.

niteo 2. *ui*, svetiti se.

nitidus 3. bleščeč, svetel: *palaestra* (od olja, s katerim so se rokoborci mazali); *jasen*: *dies*; (zlasti o živalih) obrejen, tolst: *iumenta*.

Nitiobriges, *um*, *m.* Nitiobrižani, narod v Aquitaniji ob Garonni, z glavnim mestom *Aginum* (zd. *Agen*), C. VII, 7. 31. 46.

1. **nitor** 3. *nisus* ali *nixus sum*, opirati se — naslanjati se na kaj: *celsis cornibus*; trop. opirati —, zanašati se na kaj: *insidiis*; zlasti napenjati se, vso moč napeti (napenjati), truditi se (z *ut* ali z *inf.*); *nitendum est vertice pleno ut, perrumpere, in silvas redire, exhaustire* (in absol.) *nitebantur* (prizadevali so si), upirali so se, napeli so vse žile), *in nitendo* (pri svojem prizadevanju, trudeč se); skušati kaj doseči, siliti na kaj: *unus maxime nitebatur*;

skušati kam dospeti, vzdigovati se, vzpenjati se: *per ardua niti*; tedaj trop. gnati se —, poganjati se za čim, sezati po čem, hrepeneti za čim: *in vetitum, ad sollicitandas civitates*.

2. **nitor**, *ōris*, *m.* blišč, lesk: *solis, smaragdi, pennarum*.

nix, *nivis*, *f.* sneg: *nives*, *sne-govi*, *snegovje*.

no 1. plavati.

nobilis, *e* (= *gnobilis*), spoznaten, znan, tedaj sloveč, imeniten: *templum, urbs, pugna, fama nobilis*; (po rojstvu) plemenit, blagoroden: *vir, adolescens, subst. nobiles* (tako so se imenovali v Rimu tisti, katerih predniki so bili visoke državne službe opravljali): imenitniki, plemenitniki.

nobilitas, *ātis*, *f.* slavnost, znamenitost: *virtutis habere summam nobilitatem* (zavoljo hlabrosti sloveti); plemenitost, blagorodnost, plemstvo: *generis, paterna* (očetova), *nobilitate eminere* (*superare*), *vir summa nobilitate*; metonym. plemenitniki, plemstvo: *superbia nobilitatis, coniurationem nobilitatis facere, infinita* —, *universa nobilitas* itd.

noceo 2. *ui*, *itum*, škodovati; *part. nocens, tis*, škodljiv: *herba*; (kakega hudodelstva) kriv, tedaj *subst. krivec*, hudodelnik.

noctua, *ae*, *f.* sova.

nocturnus 3. nočen, ponočen: *visum, proelium, fremitus, iter* (ponočna hoja), *tempore nocturno*, po noči.

nodōsus 3. poln grč (vozlov), grčav, grčevit: *podagra*, ker nareja grče in hrge.

nōdus, *i*, *m*. vozal.

Nola, *ae*, *f*. mesto v Campaniji, H. XI, 13; XII, 15.

nōmen, *īnis*, *n*. ime: *nomen imponere*, *indere* (dajati, zdevati ime), *accipere*, *habere* (imenovati se, komu je ime), *capere* (dobiti), *nomine appellare*, *nomine Arete* (po imenu Arete); *nomine rex* (po imenu kralj), *nomine suo* (v svojem imenu, za se), *suo nomine aliquem accusare* (sam koga tožiti), *nomine alicuius* (v imenu koga); odt. tudi *nomine* (pod imenom =) kot, za: *nomine obsidum* (kot talniki), *praedae* -, *dotis nomine*; *nomine otii* (t. j. ako govoriš o miru); naslov: *regium*. — 2.) pren. rod, narod, ljudstvo: *nomen Nerviorum*, *Macedonum* (macedonski narod), *nomen Romanum* (vse, kar se imenuje rimsko, rimsko ljudstvo). — 3.) trop. ime, glas, slava, veljava, veljavnost: *maius ingenio quaesitum*, *populi*, *exercitus*, *nomen nullo tempore casurum*.

Nomentānus 3. nomentansk: *praedium* (kmetija pri Nomentu na Sabinskem).

nominātim, *adv*. po imenu, z imenom, na ravnost: *nominatim appellare* (po imenu klicati), *ratio confecta nominatim* (po predelkih, rubrikah).

nomīno 1. (po imenu) zvati, imenovati, navajati (navesti), omeniti.

non, *adv*. ne: *nullus non* (vsak), *homo non beatissimus* (ne ravno najbogatejši mož); (pred ne-

gativno besedo poudarja kak pozitiven pojem, *litotes*): *non mediocriter*, *non irridicule*, *non ingrata oratio*; *non modo* — *sed ne* — *quidem*, *non nisi* (*le*), *non pati gl. patior*; *non magis* — *quam* (ravno tako — kakor), *non iam solum* (ne več samo); *ne non* (po izrazih strahu), da ne itd.

nondum, *adv*. še ne.

nonnihil, nekaj, nekako.

nonnullus 3. nekateri, nekaj: *nonnulla deformitas*, *beneficium* (marsikaka dobrota); *plur. nonnulli*, nekateri, nekoliko jih, marsikateri: *nonnullae insulae*, *sententiae*, *loci*; *subst. nonnulli* (marsikateri), *sunt nonnulli* (so nekateri), (adverbialno) *nonnulla*, nekoliko, nekaj: *nonnulla invehi in aliquem* (se v koga malo zagnati).

nonnunquam, *adv*. (v) časih, časi.

Nora, *ae*, *f*. gorska trdnjava ob meji kappadocijski, H. VIII, 8.

Norbānus, *i*, *m*. (*C. Balbus*), 1. 83. pr. Kr. s Scipionom (Asiaticom) consul. Za Sullinih homatij bil je od Sulle premagan pri Capui, H. XII, 13.

Norēia, *ae*, *f*. staro glavno mesto Tavriskov (ali z rimskim imenom: Norikov), zd. Neumarkt(?) na Štajerskem, sloveče zaradi bitve, v kateri so bili Rimljani pod C. Carbonom od Cimbrov pobiti 1. 113. pr. Kr., C. I, 5.

Norīcus 3. norišk: *ager Noricus*, t. j. Noricum, dežela Noričanov, za Caesarja kraljestvo, pozneje pa kot rimska provincija obsezala je Koroško, Štajersko in Avstrijsko, C. I, 5;

Norici Alpium tumuli, noriške planine med sedanjo Koroško in Furlanijo, H. XII, 9.

nosco 3. *nōvi, nōtum*, spoznavati; odt. *perf. novi*, spoznal sem, poznam, znam, vem: *aliquid, suos nosse, noveram* (poznal sem, vedel sem); umeti, znati: *arma magis quam sidera noras* (bolj si umel rabo orožja nego tek zvezd); spoznati, zapaziti (z nasl. *acc. c. inf.*): *nosco Colchide vela sequi*. — 2.) poznati, spoznati: *nec noscitur ulli* (= *ab ullo*).

nota, *ae, f.* vsak znak, znamenje: *elisarum faucium, iniuriarum*; pos. *literarum notae* (pismenke, črke); sploh znamenje: *conscientiae*; trop. osramočenje, sramota: *notam sustinere*.

Nothus, *i, m. gl.* *Darius*.

notitia, *ae, f.* znanje, znanstvo: *clarorum virorum* (poznanje zgodovine slavnih mož), *rerum, propter notitiam* (ker so znani, kot znanci), *notitiam posteritatis habere* (še potomcem sloveti), *notitiam feminae habere* (znanje imeti, pečati se s -).

noto 1. zaznamenovati: *diem in fastis, numero turbam, loca*; zapisati, omeniti: *res*.

1. **nōtus** 3. znan: *nobilitas, vadium, alicui, notis omnibus vadis* (ker so jim bile vse plitvine znane), *non notus* (neznani, tuj). — 2.) izkušen: *virtus*.

2. **nōtus**, *i, m.* južni veter, jug.

novacula, *ae, f.* oster nož, britva.

noverca, *ae, f.* mačeha.

Noviodūnum, *i, n. 1.*) suessionsko mesto ob Aisni, pozneje *Augusta Suessionum* (zd. *Soissons*), C. II, 12. — 2.) mesto Biturigov Cubov (zd. *Nouan* pri Orleans-u) ob cesti, ki je držala od Cenaba v Avaricum, C. VII, 12. Imenuje se (VII, 55) *oppidum Haeduorum*; bilo je namreč od Haeduancev, katerih clienti so bili Biturigi, odpadlo, a Haeduanci so si je zopet osvojili in pod svojo oblast spravili.

novissime, *adv.* zadnjič, pred kratkim; poslednjič, na zadnje.

novissimus *gl.* *novus*.

novitas, *ātis, f.* novost, nenavadnost: *remedii, pugnae, rei* (nenavadna, osupna prikazen), *ornatus* (nenavadna oprava), *anni* (novo leto); novotarija, prevrat: *novitatem sequi*.

noviter, *adv.* na novo, iz novega.

novo 1. ponoviti, okrepiti, okrepčati: *membra*; izpremeniti: *iura naturae*.

novus 3. nov (t. j. ne star): *luna* (mlaj), *novus habitus, nova legio, novi milites* (vojaški novinci, novaki), *homo novus* (človek iz neplemenite rodbine, ki je prvi dosegel curulsko čast, novinec), *nova res* (nova ali nepričakovana prikazen), *novae res* (novotarije v državi, prevrat): *novis rebus studere*; nov, mlad: *ver*; pren. nov, do zdaj neznani, nenavaden: *species, pugnae genus, imperii cupiditas, nova afferre*; nov (= ki še nima sebi jednakega), nenavaden, nezaslišan: *consilium* (osupen), *miraculum*;

subst. novum (nova iznajdba). — nepričakovan: *luctus, res* (dogodek); *superl. novissimus*, zadnji, skrajnji, najmlajši: *novissimo tempore* (v najnovejšem času), *agmen* (zadnja četa, zaplečje, četa zaščitnica), *proelium, novissimi* (zadnja četa, zaostajalci).

nox, *noctis, f.* noč: *obscura, media* (pol noči), *per noctem, nocte* (po noči), *prima nocte* (ko se jame mračiti ali nočiti), *multa nocte* (v pozni noči), *ad multam noctem* (do trde noči, pozno v noč), *diem noctemque, noctes atque dies* (noč in dan, gl. tudi *adversus*.)

noxa, *ae, f.* škoda; krivda, pregrešek, hudodelstvo.

noxius 3. škodljiv; kriv, kaznjiv.

nubes, is, f. oblak.

nubilis, e, dorasla za možitev.

nubilus 3. oblačen, temačen; *neutr. plur. nubila*, oblaki, zrak; žalosten, nesrečen: *nubila tempora*.

nūbo 3. *psi, ptum* (zagrniti se); odt. *alicui*, koga vzeti za moža, uda(ja)ti se za koga, omožiti se (o nevesti, katero so ženinu zagrneno izročali); (absol.) *virgines sine dote nubunt, nuptum aliquam collocare* (zá mož dati, omožiti), *nuptum dare* (za ženo dati, omožiti); *part. nuptus* 3.: *alicui* (omožena s kom).

Nucēria, ae, f. mesto v Campaniji, H. XII, 16.

nūdo 1. obnažiti, razgaliti: *superiore corporis parte nudata* (z neoboroženim gornjim telesom, t. j. brez čelade in

oklepa). — (voj.) zapustiti (odvzemši vojake), pustiti brez -: *murum defensoribus* (zidovje brez braniteljev pustiti), *collem hominibus*; zapustiti, brez brambe pustiti: *castra, partem*.

nūdus 3. gol, nag: *pars corporis, nudo pede* (bos, bosonog), *nudi stipites* (brez listja), *nudae solitudines* (brez trave in dreves); nepokrit, nezavarovan: *nudo corpore pugnare*, t. j. brez ščita.

nullus 3. nobeden (nijeden): *imperium, iter, nullo certo ordine* (abl. abs. brez določenega reda), *nullus dies temere* (težko kateri dan), *nullo periculo* (brez nevarnosti), *raris ac prope nullis portibus* (abl. abs. ker ni skoro prav nič pristanišč), *nullus non* (vsak), *nullā unquam* (sc. *pugnā*, nikoli v nobenej bitvi), *nullo adhiberi consilio* (starejša dativ. oblika mesto *nulli*); *subst. nullus*, nikdo, nihče.

Numa gl. *Pompilius*.

Numantia, ae, f. mesto v tarracon. Hispaniji, katero je *Scipio Africanus minor* razdjal, H. XI, 33.

nūmen, inis, n. (mig z glavo); pomiglaj, volja (zlasti bogov): *sine deorum numine*; (delujoča božja) moč: *deorum, tueri numine suo* (s svojo močjo), *sine maiestate numinis eius* (brez veličastne pomoči njegove); božanstvo, veličanstvo: *caeleste, numina Superū Inferūque* (božanstva nadzemskega in podzemskega sveta).

numëro 1. šteti: *pontem inter mirabilia*; našteti, izplačati: *pecunia numerata* (gotovina).

numërosus 3. mnogoštevilen, mnog.

numërus, i, m. število, broj: *numerus inire* (šteti), *ad numerum* (do določenega števila, t. j. v določenem številu), *numero* (pri številkah) po številu: *numero ad duodecim, aliquem (in) numero hostium habere* a. *ducere* (koga med sovražnike šteti), *numero sapientum* a. *impiorum haberi* (modrijanom ali brezbožnikom prištevati biti), *deorum numero ducere* (bogovom prištevati), *in perditorum numero duci*, *in numero amicorum* a. *militum esse* (biti izmed pr. ali voj.) — 2.) določeno število, broj, količina: *navium, adolescentium, pecoris, impedimentorum*. — 3.) trop. častna stopnja, dostojanstvo: *aliquo numero esse*, nekaj dostojanstvenika biti, nekaj veljati; odt. *abl. numero* z genit.: kot, za: *numero militis* (kot prosták), *numero obsidum* (za talnike). — 4.) pesniška mera, metrum, plur. *numeri*, glasovi, melodija, napev.

Numida, ae, m. Numid, Numidijan(ec); (Numidi so služili Caesarja v gall. vojski kot lahkooboroženi pešci); *adiect. numidijsk: leo, eques*.

Numidia, ae, f. Numidija, dežela v severni Afriki med Mauretanijo in kartháginsko zemljo (zd. Algerija), H. XI, 16; XII, 6.

Numitor, oris, m. kralj v Albi Longi, oče Rejin, ded Romulov in Remov, H. X, 2.

nummus, i, m. penez, denar, novец; pos. *nummus sestertius* a. samo *nummus*, sestertij (to je bil namreč novец, po katerem se je računilo, gen. plur. *nummum*), blizu $\frac{1}{4}$ denarija = kakih 8 kr.

numquam ali nunquam, adv. nikoli, nikdar.

nunc, adv. zdaj, sedaj-le: *nunc demum* (zdaj še le), *etiam nunc* (še sedaj, vedno), *nunc etiam* (celo zdaj še), *nunc — nunc* (sedaj — sedaj).

nuncio gl. *nuntio*.

nuncupo 1. zvati, imenovati, izvoliti, postaviti: *aliquem heredem* (za dediča).

nuntio 1. oglasiti, oznaniti, naznaniti, javiti, poročati: *alicui aliquid, aliquid ad aliquem, per aliquem, qua re nuntiata* (ko se je bilo to oznanilo), *qui nuntiarent, ne hostes lacerarent*; največkrat z *acc. c. inf.*

nuntius 3. naznanjajoč, poročajoč; *subst. nuntius, i, m.* sel, poročnik, vestnik: *nuntius alter eat, nuntios mittere*. — 2.) glas (o čem), vest, naznani, poročilo: *nuntium accipere, afferre, perferre, nuntii de exercitu veniunt*. — 3.) poslano (poročeno) povelje, ukaz: *nuntio parere*.

nuper, adv. nedavno, pred nedavnim, onkrat, zadnjič.

nuptiae, arum, f. ženitovanje, svatba.

nuptus gl. *nubo*.

nurus, us, f. sneha; poet. mlada žena.

nusquam, *adv.* nikjer; *nusquam alias*, nikjer drugod.

nutrimentum, *i, n.* živilo, živež, hrana.

nutrio 4. *ivi, itum*, doжити: *puerum*; pren. hraniti, vzdržavati: *ignes* (podžigati); *rediti*, živiti, gojiti, odgajati: *pueros agresti vita* (po kmetsko).

nutrix 4. *icis, f.* dojka, rejnica.

nutus, *us, m.* migljaj; volja.

Nympha, *ae, f.* *nympha* (νύμφη), *plur. Nymphae*, ženska božanstva niže vrste, po svojih bivališčih v rekah, vrelih, gorah, gozdovih itd. različno imenovana.

Nysaeus *gl. Nisaeus*.

O.

ō! *interiect.* o! oh!

ob, *praep. c. acc.* (proti); zavoljo: *ob hoc*, *ob eam causam* (zaradi tega), *quam ob rem* (zavoljo česar).

obaerātus 3. zadolžen, *subst.* dolžnik.

ob-dūco 3. *xi, ctum*, črez ali pred kaj vleči, potegniti, napraviti kaj pred čim: *fossam* (izkopati jarek spredaj), *nubes obducitur caelo* (oblači se), *nocte obducta* (= ko je bila noč razgrnena, namreč črez zemljo, ko se je jela noč delati).

ob-duro 1. trd biti; trop. iztrpeti, pretrpeti, stanovitno prenašati.

obēdio (pravilneje *oboedio*, *obaudio*) 4. *ivi, ii, itum*, nagniti komu uho, poslušati koga: *alicui*; pokoren -, poslušen biti: *legi, populo Romano*.

ob-eo 4. *ii, itum*, na kako reč -, h kaki reči iti. — 2.) poginiti, pogubiti se, odumreti: (z ablat.) *morte communi* (navadno, naravno smrt storiti), (z accus.) *mortem viris dignam* (storiti smrt, kakoršna se spodobi možem, po moško umreti), *diem supremum* ali *le diem obire* (umreti). — 3.) podvreči se čemu, opravljati kaj: *omnia, quas (legationes) diligenter obeundo* (skrbno opravljaje), *pugnas* (prebojevati, prestati).

ob-erro 1. bloditi, krožiti.

obiectus, *us, m.* postavljenje proti čemu ali pred čim: *obiectu fluminis* (zavoljo reke pot zapirajoče ali ker je reka pot zapirala); prikazen: *repentinus*.

obīcio (*ob-iacio*) 3. *iēci, iectum*, nasproti vreči, - postaviti, postaviti pred kaj: *plaustra, carros pro vallo, se hosti* (postaviti se komu, nasproti se postaviti), *difficultatibus obiectis* (zadevši ob zadržke), *obiecto repentino visu* (vsled nepričakovane prikazni).

— 2.) trop. izdati, izpostaviti, izvreči: *aliquem alicui, tot milia suorum hosti*; pos. očitati, oponašati; *alicui insolentiam, caedem, crimen*. — *part. obiectus* 3. kot *adiect.* ležeč nasproti, pred kako rečjo: *terra, rupes, obiectis silvis* (*abl. absol.*, ker so bili gozdovi spredaj), *obiectae insulae* (tisti strani nasproti ležeč), *silva pro nativo muro obiecta* izpostavljen: *fretum Africo*.

obitus, *us, m.* pogin, uničenje, pokončanje (kakega naroda):

post eorum obitum; smrt (posameznega člov.): *post (ante) obitum*.

ob-iurgo 1. grajati, karati, zmerjati.

oblatus gl. *offero*.

oblecto 1. razveseljevati.

ob-ligo 1. zavezati: *vulnus*; trop. zavezati (kako dolžnost naložiti): *iure iurando*; *obligor beneficio* (dobrota me veže).

oblique, *adv.* po ševi, napošev.

obliquus 3. napoševen, vprečen, postransk: *ordines*; *ab obliquo* (po strani, v stran).

oblitëro 1. izbrisati; odpraviti: *legem*.

oblivio, *ōnis*, *f.* pozabljenje: *lex oblivionis* (zakon o amnestiji, - o pomiloščenji).

obliviscor 3. *oblitus sum*, pozabiti: *meriti, sortis humanae; quiddam, oblitā matre sc. fetus* (ki ga je mati pozabila, - izgubila).

ob-luctor 1. boriti se zoper kaj, upirati se, protiviti se.

ob-nitor 3. *sus ali xus sum*, upirati se: *obnixō genu scuto* (ko so bili ščit ob koleno uprli, nastavivši sulico).

obnoxius 3. podvržen; izpostavljen: *magnae opes periculo*; pospešujoč: *ignibus procreandis*.

oboedio gl. *obedio*.

ob-ōrior 4. *ortus sum*, nastati, pokazati se: *lacrimae alicui oboriuntur* (solze polijejo koga, zjokati se), *obortis lacrimis, obortis tenebris* (ko se je stemnilo), nastati, vzdigniti se: *tempestas oboritur*.

ob-ruo 3. *ui, ūtum*, zasuti, pokriti: *clipeis (aliquem)*; *unda*

obruit vultus, Indiam nives obruunt, herba Cerealibus obruta sulcis, amnem ingestā silva (reko z nametanim drevjem zaježiti), *telis obrui, undique (sc. telis), vulneribus obrutus* (poln ran); trop. *vitiis obrutus* (v hudobije pogreznen), *terrestri navalique clade obrui* (na vodi in na suhem pobit biti); potemniti, uničiti: *ius vi obruitur, oblivione obrui* (pozabiti se).

obscuritas, *ātis*, *f.* temota; trop. skritost, neslavnost: *originis*.

obscurus 3. temen, brez svetlobe: *locus, nox, lacus obscuri* (ponočna [podzemska] jezera); trop. neznan: *gens*; neslaven, nesloveč: *nomen, mors*.

obsěcro 1. silno (živo) prositi, rotiti, zaklinjati: *aliquem*.

obsequentia, *ae*, *f.* prijenljivost.

obsěquium, *ii, n.* prijenljivost, ustrežljivost; pren. (o neživih rečeh), udajanje: *obsequio* (voljno) *flectitur curvatus ramus*. — 2.) pokorščina, poslušnost: *iurare in alicuius obsequium* gl. *iuro, populum in obsequia formare* gl. *formo, obsequii officia praestare* (svojo udanost izkazati).

ob-sěquor 3. *secutus sum*, ugoditi (ugajati), prijenjati, voljo izpolniti: *alicui*; (zlasti kakemu višemu) pokoren biti, se pokornega izkazati.

1. **obsěro** 1. zapahnniti, zapreti: *fores*.

2. **ob-sěro** 3. *sěvi, sĭtum*, posejati, posaditi; *part. obsĭtus* 3. posejan, t.j. pokritsčim, poln česa: *iter perpetuis nivibus*.

observantia, *ae, f.* s spoštovanjem združena pazljivost, spoštovanje.

ob-servo 1. paziti na kaj; spoštovati, častiti koga, poklanjati se komu: *regem*; paziti na kaj, ozirati se na kaj, pomisliti: *iter, pabulationem, loci naturam, praeceptum* (ravnati se po čem), *iudicium, dies natales* (preračuniti); držati, ne prelomiti: *indutias*; *part. observans*, držeč se česa: *observantior aequi*.

obses, *īdis, c.* talnik, zastavljenec (za mir); pren. porok: *obsidem esse alicuius rei* (porok biti, porokovati za kaj).

obsessor, *ōris, m.* oblegovalec.

obsessio, *ōnis, f.* zajetje, oblega.

obsideo (*ob-sedeo*) 2. *sēdi, sessum*, kje sedeti; odt. pos. obsesti, obleči, pod stražo imeti, zasesti: *omnes aditus, vias*; (z vojsko) zajeti, okleniti, obkoliti, zapreti: *patriam suam* (svoje rojstno mesto), *repugnantes, oppidanos, populum* (ljudstvo zajeto držati), *in oppido obsideri*; (pren.) gledati na koga, koga na uzdi imeti, brzdati: *satius ducebant eos obsideri quam liberari, ad urbem obsidendam*; *part. obsessus*, oblegan, zajet, *subst.* obleganec.

obsidio, *ōnis, f.* obseda, oblega, obleganje, zajetje: *obsidione expugnare* (s popolno oblego si osvojiti), *in obsidione esse, exercitum obsidione liberare, obsidione premere*; (v širjem pomenu) zaprtje, zaprtija, straženje (kakega

mesta), n. pr. če se zasede kak blizu ležeč kraj: *obsidione tenere* (tako rekoč pod obsedo imeti), *obsidione claudere* (z obsedo zapreti), *obsidione liberare*; tropstiska: *Ubios obsidione liberare*.

ob-signo 1. zapečatiti: *testamenta*.

ob-sisto 3. *stīti, stitum*, stopiti pred kaj; nasproti stopiti, — se postaviti: *in turba obsistentium* (med tropo nasproti stopivših), *alicui obsistere conari*; postaviti se komu, pot preprečiti, upreti se: *alicui*; protiviti se, ustavljati se, upirati se (z nasl. ne), zadrževati, zavirati, na poti biti: *fortuna obsistit consiliis*.

obsitus 3. gl. *obsero*.

obsoletus 3. zastarel, ostarel, oguljen, po —, obnošen: *vestitus*; vsakdanji in brez vrednosti, nečislani: *honores obsoleti*.

obstināte, *adv.* stanovitno, trdovratno.

obstinatio, *ōnis, f.* neupogljivost, stanovitnost, trdoglavost.

obstinatus 3. za trdno odločen, odločit, trdovraten v čem: *ad moriendum* (za trdno sklenivši umreti).

ob-sto 1. *īti, ātum*, stati pred čim, nasproti stati, na poti biti, napotje delati, braniti, ovirati: *ventus obstat suscipiendo operi, principiis obstare, consiliis*.

ob-strěpo 3. *ui, itum*, šumeti proti komu, oglasiti se: *avis obstrepit* (poje zraven), *aves obstrepunt cantu seriis rebus*

(t. j. pevajoč zaustavljajo resne opravke, motijo pri res. op.); (za)hrumeti, hrup delati zoper kaj (da se nejevoljnost izrazi); *contio obstrepi*; sploh zavirati, nasprotovati: *ira obstrepi*.

ob-stringo 3. *inxi, ictum*, zadržniti; zvezati; trop. zavezati (na hvaležnost): *sacramenti religione* (s slovesno prisego), *aliquem iure iurando, - beneficio, gravissima se execratione obst.* (hudo se zarotivši, s prisego se zavezati).

ob-struo 3. *xi, ctum*, nakopičiti, nametati pred kako reč: *saxa* (nametavši kamenje zadelati), zadelati, zagradi: *valvas aedis, portas*.

ob-stupesco 3. *pui*, ostrmeti.

ob-sum, *obesse, obfui*, biti proti komu, škodovati.

ob-tēgo 3. *texi, tectum*, pokriti, zagniti.

ob-tempēro 1. ugoditi, pokoren (poslušen) biti: *imperio alicuius, iussis*.

ob-tendo 3. *ndi, ntum*, razpeti kaj pred koga: *coria munientibus* (kože pred delalce).

obtentus, *us, m.* zastiranje; trop. pretveza, izgovor: *sub obtentu* (z izgovorom).

ob-tēro 3. *trivi, tritum*, zmeti, razdrobiti, poteptati; trop. uničiti; zniževati, kratiti: *laudem alicuius*.

obtestatio, *ōnis, f.* zaklinjanje, silno prigovarjanje in prošnje.

obtestor 1. na pričo klicati, (kličeč kako božanstvo) prositi, rotiti: *Iovem, aliquem in z* nasl. *ut*.

obtimeo (*ob-teneo*) 2. *inui, entum*, (z rokama) držati; odt. (s postranskim pojmom posesti) v posesti imeti, imeti: *summa tectorum* (na strehah stati); prebivati (v): *partem Galliae, regiones*; v oblasti —, osvojeno (ob) držati: *castra, vada*; pren. *omnes anni partes* (skozi vse letne čase trajati). — 2.) trop. zavzemati, imeti: *secundum locum dignitatis, principem locum* (na čelu stati, najodličniši biti). — 3.) kaj udržati, obdržati, dobiti, zadobiti: *provinciam* (namestništvo v provinciji), *Persidem* (namestništvo v Persidi zadobiti), *Siciliam* (obdržati), *Africam, partem Italiae, imperium, potestatem, principatum, magistratum* (opravljati), *maximum magistratum* (najvišjo oblast imeti, najvišjo službo opravljati), *rem publicam* (državo v svojih rokah obdržati), *locum eundem* (ravno tisto službo oskrbovati), *locum legati* (zadobiti), *filiae nuptias* (hčer za ženo dobiti), *principatum Galliae* (prvaštvo osvojeno obdržati), *libertatem* (ohraniti si), *causam* (veljavo zadobiti svoji pravici), *causam obtinuit* (njegova je obveljala); dognati, doseči, izpeljati: *obtinere admitti, rem obtinere* (= *vincere*, obdržati se, zmoči), *aegre obtentum est, ut vellet vivere*.

obtingo (*ob-tango*) 3. *tigi*, priti, na del priti komu (po žrebu): *quaestorem alicui*.

obtrectatio, *ōnis, f.* zavidno poniževanje drugega, zavist, zavidnost: *virtutis* (ujedanje zarad zaslug).

obtrektator, *ōris*, *m.* poniževatelj, zavidnik, tekmeč, zoprnik.

obtreco 1. poniževati, *inter se* (nasproti si delati, nasprotovati si).

ob-trunco 1. odzgoraj odrezati, obglaviti; pobiti, umoriti: *aliquem*.

ob-umbro 1. ob-, zasenčiti.

ob-venio 4. *ēni*, *entum*, srečati; odt. pren. pripasti, na del priti: *alicui*, *his ea pars obvenerat* (pripadel jim je bil ta oddelek, namr. levi bojni vrsti Rimljanov nasproti stoječi), *quae cuique civitati pars castrorum obvenerat* (= *in eam partem castrorum*, *quae cuique c. obvenerat*, katera je bila odkazana), *quibus hae partes obvenérant*, *quibus dies obvenerat*.

ob-versor 1. okrog hoditi, kazati se: *in oculis principum*; pren. *menti obversatur aliquid* (pred očmi, na mislih imeti).

obviam, *adv.* na pot, t. j. nasproti: *procedere*, *venire*, *proficisci*, *descendere* (doli naproti iti), *sibi fieri* (srečati se).

obvius 3. srečajoč, naproti: *habeo aliquem obvium* (sreča me kdo), *obvium alicui esse* (srečati koga), nasprotiidoč, — prišedši: *exercitus*, *greges* (konjske črede), na kar kdo zadene, naleti: *lapides*; kar je nasproti, nasproti ležeč, — stoječ: *silvae obviae*, *montes itineri obvii*; *subst. ob-vius*, *i*, *m.* ki pride na pot.

occāsio, *ōnis*, *f.* prilika, priložnost, ugodni čas: *brevis liberandae Graeciae* (Graecijo osvoboditi), *sui oppri-*

mendi (ga vreči, podreti), *occasione data gl. do, rei gerendae, res est occasionis, non proelii* (več je ležeče na tem, da se ugodna prilika porabi — na nenadnem udaru — nego na pravilnem boji).

occāsus, *us*, *m.* zahod: *solis, solis occasu* (po solnčnem zahodu); (kot nebna stran) večer, zapad: *spectare inter occasum solis et septentriones* (proti severozapadu ležati), *propius solis occasum esse* (bolj proti zapadni strani ležati); pren. poguba, smrt: *post huius occasum*.

occīdens, *tis*, *m.* (*sc. sol.*), večer, večerna stran, kot *nom. propr.* zahodne dežele, *occident*.

occīdio, *ōnis*, *f.* popolno posekanje, pobitje: *occidione caedi* (popolnem pobit biti).

1. **occīdo** (*ob-caedo*) 3. *īdi*, *īsum*, pobiti; pos. usmrtiti, ubiti: *aliquem*.

2. **occīdo** (*ob-cado*) 3. *īdi*, *cāsum*, pasti; odt. 1.) poginiti, umreti: *in eodem castello, inter hostium catervas*. — 2.) (o zvezdah) zaiti: *sol occidens* (večer, zapad).

occīduus 3. zahajajoč; trop. komur se bliža smrt.

occūlo 3. *ūlui*, *ultum*, pri-, zakriti, skriti, tajiti: *caput; oculi*, skriti biti, — ostati: *persona regis occultitur, suam fortunam oculi posse* (osoda njegova, t. j. on v svoji nesreči).

occultātio, *ōnis*, *f.* zakrivanje, skrivanje: *cuius rei nulla est occultatio* (česar ni mogoče skriti, zatajiti).

occulte, *adv.* skrivaj, tajno.

occulto (*intens.* od *occulo*) 1. pri-, zakrivati, skrivati, zatajevati: *se, aliquid*; trop. zamolčati, zatajevati: *quae visa sunt*.

occultus 3. skrit, skriven, tajen: *lapsus, locus, iter, res occultior*; *subst. occultum, i, n.* zakotje, skrivališče, *in occulto se continere* (skrivati se), *ex occulto insidiari* (iz skritega mesta prežati na koga), *in occultum se abdere* (skriti se), *in occulto esse* (skrit ostati); *in i. ex occulto* (skrivač, na skrivnem).

occumbo 3. *cubui, cubitum*, na tla pasti, zgruditi se, (z *in brevis mortem*) umreti; one-moči, podleči: *insidiis alicuius*.

occupatio, *ōnis, f.* opravljanje, pečanje s čim: *tantularum rerum* (s takimi malenkostimi), *occupationes rei publicae* (državni posli, t. j. posli, ki je država nalaga).

occūpo 1. (pr. prijeti, odt.) se (kakega kraja ali reči) polastiti, posesti kaj, osvojiti si: *arcem, argenti metalla, bona omnium, naves, fines, Galliam, ministerium carnificis* (seči v rabeljev posel), *tyrannidem, rem publicam, regnum*, (neomejeno vladarstvo si osvojiti) itd. — 2.) zastaviti, t. j. s čim napolniti: *urbem tectis, fora tricliniis, quantum loci acies occupare poterat* (zavzeti); b) napasti, zgrabiti: *aliquem*; c) prehiteti, prestreči: *ad occupandum regem* (da bi kralja prestregli, t. j. ga prej umorili), *ni filiae nuptiis generum occupasset* (ko bi ga

ne bil prej, davši mu hčer v zakon, kot zeta za se pridobil), *liberum mortis arbitrium occupare* (prej samovoljno smrt izvoliti); d) trop. polastiti se, lotiti se, prijeti, prevzeti: *metus* -, *timor occupat aliquem*. — 3.) opraviti dajati, *occupatum esse*, opravka imeti s čim, pečati se s čim: *in aliqua re*, pa tudi *aliqua re*. — 4.) pospešiti, ponagliiti: *facinus*.

occurro (*ob-curro*) 3. *cucurri in curri, cursum*, nasproti teči, -iti, -piti, srečati: *quadrigae inter se occurrentes, ocius occurrens*; nasproti hiteti, na pot priti, naleteti se: *obviam agmini, alicui, ad exsequias* (prihiteti), *nulla arbor occurrit*; odt. (sovražno nasproti iti), zgrabiti, nasproti drveti, iti nad koga, lotiti se ga: *armatis, alicui*; (absol.) *quinq̄ueremis occurrit, pluribus locis occurrere* (ustavljati se); na pomoč hiteti, pomagati: *eo, priusquam posset occurri*; srečati, najti: *rebus, graviori bello* (zadeti na -). — trop. nasproti delati, preubraniti, zaprečiti, prestreči, zabraniti, odvrniti: *incendio, virtuti, rebus quam maturrime*, (absol.) *ab nostris occurrebatur, ut iretur* (naši so tako nasproti delali, da...); v (na) misel -, v glavo priti, domisliti se česa: *universa animo occurrunt, alicui occurrit ad animum* (misel mu šine v glavo).

occurso 1. nasproti planiti. **Océanus**, *i, m.* svetovno morje, ocean (pri Caes. III, 7 mare

Oceanus, Atlant. morje; IV, 10 in večkrat še: Severno morje); (kot mytholog. bitje) sin Uranov in Gaejin, soprog Thetyjin, oče Oceanid.

Ocellum, *i*, *n.* mesto graiocelsko v Galliji cisalpinski (*Oul* v Piemontu, po drugih *Ocello* pri Pignerolu ob Cottsk. Alpah), C. I, 10.

ocius, *comp.* (k posit. *ociter*), hitreje.

Oericulum, *i*, *n.* mesto v Latiji, H. X, 8 st. izd.

Octavius 3. ime rimskega roda, iz katerega so najbolj znani: 1.) *Cn. Octavius*, consul l. 87. pr. Kr. z L. Corn. Cinno, H. XII, 11. — 2.) *C. Octavius*, poznejši cesar *Augustus*; ko ga je bil C. Jul. Caesar posinovil, imenoval se je *Octavianus* (t. j. izhajajoč iz Octavijskega roda), H. XII, 26 in nasl. — 3.) *Octavia*, sestra Octavijanova, žena Antonijeva.

Octodurus, *i*, *m.* mesto Veragrov v walliškej deželi (sedaj *Martigny* ob reki Dranse), C. III, 1.

oculus, *i*, *m.* oko: *in ali sub oculis esse* (pred očmi biti), *oculorum acies*, bistri vid: *oc. aciem impedire*.

odiōsus 3. sovražen, mrzek, oduren.

odium, *i*, *n.* črt, mržnja, sovražstvo: *occasio odii exsatiandi* (ohladiti si sovražstvo, maščevati se), *odia instruere* (sovražstvo nasnovati), *ex eo, quod meruerat, odio civitatis* (mržnja, katero si je bil pri sodržavljanih nakopal), *in od. alicuius pervenire* (nakopati si čegar sovražstvo, zameriti se komu), (z object. gen.) *alicuius*

(mržnja na koga), *odio habere* (črtiti), *odio alicui esse* (zopern biti komu, sovražen biti); to, kar se sovraži: *omnium populorum*.

odor, *ōris*, *m.* duh, vonj: *vini*; zlasti (neprijetni) duh, smrad: *pestifer*; *plur. odores*, vonjave, kadila: *iter odoribus complere*.

Oedipus, *i* in *ōdis*, *m.* (Οἰδίπους), thebanski kralj (okrog l. 1245. pr. Kr.), sin Lajev in Jokastin, uganil je Sphingino (*sphinx*) uganko, usmrtil nevedoč svojega očeta ter se nevedoč oženil s svojo materjo, H. IV, 13.

Oenomāus, *i*, *m.* (Οἰνόμαχος), neki gladiator, H. XII, 16.

offendo 3. *di*, *sum*, zadeti ob kaj, pren. oškodovati se, v nesrečo priti: *offenditur* (nesreča zadene koga), *quo offendi posset* (vsled česar bi se utegnila kaka nesreča primeriti); trop. pregrešiti se: *in eo offendere*. — 2.) naleteti na koga, nameriti na koga: *imparatos, fortunā (= forte) aliquem*; trop. razžaliti, žaliti, jeziti: *matrem, regem, partem, amicum tuberibus* (zameriti se s -), *animum alicuius* (žaliti srce), *offensa in eum militum voluntate* (kadar so bili vojniki zoper njega razdraženi); *offendi*: čutiti se razžaljenega, nad čim razjeziti se, nejevoljen postati: *superstitionibus*.

offensa, *ae*, *f.* zadetje (ob kaj); trop. razžaljenje, razžalitev: *offensam simulare* (razžaljenega se delati), *offensa non depensi stipendii* (nejevolja zaradi neizplačane mezde); sovražstvo: *simultatum veteres*

offensae (staro sovraštvo vsled političnih razprtij).

offensio, *ōnis*, *f.* zadetje (ob kaj), odt. trop. spotikanje (ki se pri kom provzroči), nevolja, zamera: *magna* -, *summa cum offensione* gl. *cum*, *sine offensione* (brez navskrižnosti); razžalitev, žalitev: *sine eius offensione animi* (ne da bi se mu žalilo srce); mržnja, srd, razkačenost: *populi*.

offēro (*ob-fero*), *offerre*, *obtūli*, *oblātum*, nasproti prinesti: *offertur regi Remus* (privedó ga pred kralja), *quam partem fors obtulit* (slučajno naleteti), *cohortes fors obtulit, equus, quem fors obtulerat* (ki mu ga je slučaj v njegove roke spravil), *quos sibi oblato gavisus* (vesel, da so mu prišli pod roke), *se*, *se* nasproti postaviti: *hostibus, obtulit se M. Valerius*; nasproti priti kot -: *se victorem*. — 2.) ponuditi: *alicui regni portionem*; nasvetovati, predložiti (z nasl. *ut*); podati, dati: *dextram*; podati, podeliti: *potestatem, beneficium* (dobro -, uslugo storiti), *spem*; *offerri*, *po-*, prikazati se: *spes offertur, species alicui in somno offertur Herculis* (sanja se komu o Herculu), *occasio offertur, cuius (fratris) ut oblata est praesentia* (= kakor hitro se je njegova navzočnost pokazala njenim očem, tedaj: kakor hitro ga je zagledala); *se offerre alicui*, ponuditi se komu v kaj: *ad utramque rem, ponuditi se komu za -: ducem alicui, belli socium*; nastaviti, podvreči (koga komu): *se morti* (podati se v

smrt), *se morti pro patriae salute* (žrtvovati se), *se periculo* (v nevarnost se podati).

officīna, *ae*, *f.* delavnica.

officium, *i*, *n.* dolžnost, zaveznanost, naloga: *in officio non manere* (izneveriti se svoji dolžnosti), *ab officio discedere, officia praestare, titulo officii, officium pro beneficiis* (dolžnost hvaležnosti za...); zlasti čuvstvo za dolžnost, vestnost: *officium collaudare, pudor atque off.*; (kadar se govori o razmerji med premaganci in zmagovalci) podložnost, pokorščina: *aliquem in officio tenere (continere), ad officium redire, officio assuefactus, in officio esse (manere, permanere)*. — 2.) vsako dolžnostno ravnanje ali dejanje, tedaj: služba, usluga, ljubav, prijaznost, postrežljivost: *off. liberalitate augere, officio aliquid tribuere, officii pretia, par officium facere, alterius, officia belli* (vojaška služba), *urbana officia* (služba, posli v mestu samem), *officium praestare* (ljubav storiti); služba (v kolikor dolžnosti nalaga), opravek, posel: *ad officium admitti, militis -, ducum officia, officia in tabulas referre* (službe, delo [meščanov] zapisati v zapisnike).

olea, *ae*, *f.* oliva; oljka, maslina.

oleāginus 3. oljkin, maslinov: *virgula* (oljkina vejica).

oleum, *i*, *n.* olje, pos. laško olje.

olim, *adv.* nekdanj, njega dni, svoje dni; davno, zdavnaj.

olor, *ōris*, *m.* labud.

Olympia, *ae, f.* (Ὀλυμπία), kraj v Elidi, sloveč zavoljo Iupitrovega svetišča in njemu na čast praznovanih olympijskih iger, H. III, 11; *Olympiae victor* (zmagovalec pri olymp. igrah), odt. **Olympias**, *adis, f.* olympiada, četiriletje med vsakokratnimi olympijskimi igrami. Grki so po olympiadah štelili od l. 776. pr. Kr.

Olympias, *adis, f.* (Ὀλυμπιάς), soproga Philippa Macedonskega, mati Alexandra Vel.; (bila je iz roda Neoptolema ali Pyrrha, Achillejevega sinu in Aeacovega vnuka, ki je bil med trojansko vojsko očinstvo izgubil, se v Epiru naselil ter začetnik tamošnje kraljevske rodovine postal), H. V, 2. 12 in nasl. (VI, 3); VIII, 9.

Olympicus 3. olympijsk: *certamen*.

Olympiodorus, *i, m.* (Ὀλυμπιόδωρος), sloveč grški svirač na piščal, H. IV, 10.

Olympus, *i, m.* (Ὀλυμπος), visoka gora ob meji med Macedonijo in Thessalijo, po najstarejših pesnikih bivališče bogov.

Olynthii, *orum, m.* Olynčani, prebivalci mesta Olyntha, H. V, 5.

Olynthus, *i, f.* (Ὀλυνθος), mesto na Chalcidici ob macedonski meji, H. IV, 7.

omen, *inis, n.* znamenje (dobro ali slabo), pomen, spomin, kob (*f.*): *omen somnii*; dar prorokovanja: *laeva omina cornici sunt data* (godna predznamenja dajati je dano -).

omīnor 1. vedeževati, prorokovati.

omitto (*ob-mitto*) 3. *īsi, issum*, (o) pustiti, (o) puščati: *aquam* (pustiti, nedotakniti se), *pila* (ne rabiti, proč zagnati); pren. pustiti, iznebiti se česa: *metum, nihil inexpertum* (vse poskusiti); opustiti, v nemar pustiti: *consilium, omissis ducum officiis* (ne zmenivši se za dolžnosti svojih poveljnikov, t. j. ne zanašajoč se na to, da imajo njegovi poveljniki svojo dolžnost storiti), *omnibus rebus omissis* (za vse druge reči se ne zmenivši, - ne meneč se); ne brigati se za koga, pri miru pustiti: *hostes*; ogniti se česa: *Babylonem*; (v govoru) ne omeniti: *aliquem*.

omnīno, *adv.* po vsem, čisto, vsakako, celo, kar: *nihil omnino, omnino nemo*; sploh, v obče, (pri številkah) vsega vkup, le.

omnis, *e, ves, vsak*: *omnis antiqitas, omni tempore, omnibus rebus castris se tenere* (prav za prav: po vseh k temu potrebnih rečeh, tedaj v vsakem obziru), *omnes* (samo) *secundos proventus*; pos. vsakoršen, vsakojak: *exempla, cruciatus, indignitates, tormenta, omnia agere* (kar le mogoče). — 2.) cel, ves: *omnis Asia, Gallia, civitas, frumentum, ex omnibus castris* (z vseh strani tabora); *subst. omnes, vsi; omnia, vse; omnia hominum* (vse, kar je človeško).

onerārius 3. tovozen: *navis, tovorna ladija, prevozna l., kupčijska l., l. za blago*.

oněro 1. na-, obložiti, natoriti, obtežiti: *navem,*

navem saxis, arbores saxis, telum pondere; pos. *se vino* (mero) *onerare* (opijaniti se z vinom); trop. *Fortunam onerando fatigare* (svojo srečo s preoblaganjem utruditi); ob-suti: *aliquem laudibus*.

Onomarchus, *i, m.* (Ὀνόμαρχος), poveljnik Phokijanov v sveti vojski, H. V, 3. — 2.) jetničar v vojski Antigoni, H. VIII, 13.

onus, *ēris, n.* breme, tovor: *onera ferre, transportare, onere dives* (bogato obložen); breme, teža, butara, težilo: *onus sustinere, armorum, turris tanti oneris, tanta onera navium* (tako težke ladije), *onus iniungere* (naložiti).

onustus 3. natovorjen, obtovorjen, obložen s čim: *navis*; preobložen, poln: *vino*.

opācus 3. senčnat.

opēra, *ae, f.* trud, prizadevanje: *res est multae operae ac laboris* (prizadeva mnogo truda in težav, t. j. težavno in trudapolno podjetje), *sine ducis opera* (brez pripomoči povelj.), *operam navare* ali *navare* (truditi se, prizadevati si), z nasl. *ut in ne, operā alicuius* (v dobrem zmislu) s čegar pripomočjo, — sodelovanjem, — prizadevanjem, po kom; (v slabem zmislu) po čegar krivdi, zvijači (spletkah): *quorum opera pulsus fuerat*. — 2.) delovanje za druge, tedaj služba, delavnost: *qualis videtur, nulli opera eius defuit, opera forensis* (sodnijska, pred sodnijo), *eius opera magni fuit* (je bila velike važnosti), *ope-*

ram locare (za dnino služiti), *operam alicuius desiderare*.

operio 4. *ui, ertum*, pokriti, prekriti: *domum fronde, amphoras auro*; pokriti, obložiti: *catenis opertus* (vklenen).

operōse, *adv.* z velikim trdom.

operōsus 3. delaven, marljiv.

opes gl.*ops*.

opifex, *īcis, m.* izdelovalec; rokodelec, orožar.

Opīmius, *i, m.* ime rimskega roda, iz katerega je najbolj znan: *L. Opimius*, ki je kot consul ljudski upor zadušil, ki sta ga C. Gracchus in Fulvius Flaccus provzročila.

opīmus 3. tolst, rodoviten; obilen, bogat, imeniten: *res opimae* (blagostanje), *spolia opima* (orožje, katero je vojvoda protivnemu vojvodi sam vzel), častni plen.

opīnio, *ōnis, f.* mnenje, dozdev, misel, vera: *alicuius de aliquo, contra —, praeter opinionem* (drugače, nego se je mislilo), *celerius omni opinione* (hitreje, nego se je sploh pričakovalo), *pro opinione* (kakor se je pričakovalo), *omnium opinione* (po splošnem mnenji), *opinionem serere* (mnenje širiti), *venit mihi in opinionem* (pride mi na misel, menim); (z object. gen.) *opinionem timoris praebere* (na videz strah kazati), *opinionem timoris* (predstavljajoč si njihov strah), *opinionem pugnantium praebere* (mnenje vzbuditi, kakor da so bojevalci). — 2.) pos. dober glas, slava: *ingenii* (duševne nje-

gove zmožnosti), *opinio in hoc* (glas o njem), *exercitus ad opinionem Galliae* (da se ohrani rimska moč pri Gallcih na dobrem glasu), *summam iustitiae opinionem habere* (pri ljudeh za zelo pravičnega veljati), *tantum opinionis deperdere, nomen atque opinio exercitus* (ime in glas, ki ga ima vojska pri drugih), *populi Romani, virtutis opinio eximia* (posebno dober glas o njih. hrabrosti), *huius belli; opinionem virtutis capere* (zasloveti kot junak) itd.

opinor 1. meniti, misliti.

opinus 3. sluteč, *nec opinus* (ne pričakujoč, brezskrben).

oportet, *ēre, uit*, treba je, mora (ima) se, (z negat.) sme se (z inf. pass.): *expectari non oportere* (in večkrat); (z acc. c. inf.), (s coniunct. brez *ut*): *valeat possessor oportet*. — 2.) dobro -, koristno je: *non oportet ullam urbem habere*.

opprior 4. *peritus in pertusum, (intrans.) čakati: unum diem; (trans.) počakati, pričakovati: aliquem, adventum alicuius*.

oppeto 3. *ivi in ii, itum*, nasproti iti; pretrpeti, prestat: *poenas superbiae*.

oppidanus 3. iz mesta, mesten, meščansk; *subst. oppidani, ōrum, m.* meščani.

oppidum, *i, n.* mesto (zlasti kot utrjen kraj), utrjeno mesto.

op-pōno 3. *sui, situm*, nasproti postaviti: *populos hostibus* (sovražnikom v bran), *cohortes ad omnes partes, novem oppositis legionibus* (ker je stalo 9 legij na bojišči); staviti kaj

pred kaj: *naves ante moenia; oppositus* 3. spredaj ležeč, -stoječ: *mons*.

opportune, *adv.* pripravno, ugodno.

opportunitas, *ātis, f.* priprava -, ugodna leža: *loci opportunitates* (ugodnosti krajevne leže); *pren. ugodni čas, prilika: temporis* (ugodni trenotek), *opportunitatem maximarum rerum dimittere*; ugodna okolščina, hasen, korist: *opp. datur* (se ponuja), *opportunitatem habere ad aliquid* (korist obetati).

opportūnus 3. prikladen, pripraven, priročen, ugoden: *locus, res, tempus, vadium*.

opprimo (*ob-premo*) 3. *pressi, pressum*, (po)tlačiti: *opprimi onere armorum*; trop. zatreti: *suos, semina morbi* (bolezen koj v početku zadušiti), *zadušiti*, *ugonobiti: invidiam, infamiam, animam* (življenje vzeti); *premagati, obvladati, užugati, podvreči si, podjarmiti: universos, hostes, Graeciam, civitates, nos, quum Numitorem oppressisset* (izpodrinil, to je ob sovladarstvo spravil), *sui opprimendi causa; pass. opprimi*, premagan -, preobladan biti: *arenarum moli-bus, fame, vi fluminis, a multitudi-ne*; *tlačen biti: servitute*; *pos. vreči, podreti, pogubiti koga: occasionem dare sui opprimendi, concurrere ad aliquem opprimendum, se oppresso* (ko bi bil on podlegel); *uničiti: quo magis cupiebat eum opprimi*. — 2.) napasti, nenadoma planiti na -: *legionem, aliquem subito, - cominus*,

aliquem inopinantem, ebrios, occasio vestri opprimendi, inimicos, imprudentem hostem, bello opprimi (z vojsko napaden biti).

opprobrium, *i*, *n.* očitanje, ogrda, sramota: *opprobrio esse* (v sramoto biti).

oppugnatio, *ōnis*, *f.* naskok, naval, obseda, oblega: *oppidi, oppugnationem relinquere, — sustinere.* — 2.) način obleganja: *haec, oppugnationis scientia* (obsedna umetnost).

oppugnator, *oris*, *m.* oblegovalec, obsednik, naskakovalec.

op-pugno 1. boriti se zoper kaj: *cum esset oppugnatum*; koga napasti, bojevat se zoper —: *latrones, legionem, oppugnandi sui causa*; zlasti (kak kraj) naskočiti, oblegati: *oppidum, urbem, castra.*

(**ops**) *ōpis*, *f.* (v sing. se rabi le gen., acc. in abl.) moč; pomoč: *sine ope divina, opem ferre* (pomagati), *si quid opis in medicis est* (če se je nadejati kake pomoči od zdravnikov). — *plur. opes*, moč, kaj izvršiti, odt. pos. moč, mogočnost kakega posameznika ali države: *opibus elatus, opes senescunt, regis opes, tantis opibus esse* (tako moč imeti, tako mogočen biti), *magnarum opum putari* (za zelo mogočnega veljati); pripomočki: *alienarum opum indigere*; moč, sredstva: *animo et opibus in bellum incumbere* (z vso dušo in vsemi sredstvi), *opes iuvare, sublevare, opibus uti, — sustentare, summis opibus pugnare* (z vso silo); pos. vojna moč,

bojne čete, vojska: *tantas opes prosternere, opes augere, regis opibus praeesse, opes debilitantur, — affliguntur*; premoženje, bogatstvo, zakladi: *opibus suis inopiam levare, opibus crescere* (bogateti), *pluris opes nunc sunt*; narast, pritok (o reki): *opes acquirere.*

opsōnium, *i*, *n.* (ὀψώνιον), vse, kar se h kruhu jé, kakor: prikuha, meso, tedaj prijed, prigrizek.

optābilis, *e*, vreden, da se poželi.

optimas, *ātis*, *m.* prav za prav: (v političnem zmislu) jeden izmed najboljših, ki je vnet za blagor domovine, domoljub; navad. *plur. optimates, ium in um, m.* domoljubi, optimatje (večidel plemenitaši in premožniši v državi).

opto 1. želeti, zaželei; *part. optatus* 3. kot *adiect.* zaželen, prijeten: *optatissimum beneficium.*

opūlens, *ntis in opulentus* 3. mogočen, bogat, sploh imovit: *civitas.*

opūlenter in *opulente*, *adv.* bogato, dragoceno: *opulentius epulari* (potratneje).

opulentia *ae, f.* moč (opirajoča se na zunanje imetje); bogatstvo: *Croesi, regalis*; blagostanje: *causa opulentiae.*

1. **opus**, *ēris*, *n.* delo: *opus facere* (pečati se s kakim delom), *operi insistere, in opere annos agere, obsidio magni operis* (ki stane mnogo truda); pos. a) stavba, zgradba: *efficere, opus figere* (o gnjezdu lastavičnem); obkopavanje: *qui in opere occupati erant*;

b) umetnijski izdelek, rokotvórina: *mirabilia Orientis opera, opera manu facta, locus naturā et opere* (umetno) *munitus, initia operum* (ročnih del); c) obsedno delo, obkop, utrdba: *urbem operibus claudere, opus perficere, intermittere, in opere dispersi* (pri delu, utrjevanji tabora), *magnitudine operis* (= *munitio-num*), *labor operis* (težavnost pri obleganji); obkop, obkopna črta: *opus dimetiri* (obkopno črto izmeriti), *operi destinati* (ki imajo z utrjevanjem opraviti), *in opere aliquid disponere, opus hibernorum* (naprava zimovišča), *opera* (oblegovalni stroji): *magnitudo operum, directis operibus* (ko so bili bojne stroje v določeno mēr proti mestu naravnali); d) bojno delo: *Martis opus*; e) trud, prizadetjē: *quanto opere* ali *quantopere* (kako zelo), *tantopere* (tako zelo); f) delo, dejanje, čin: *operis gloria*.

2. **opus**, *n. indecl.* (potrebna reč, potreba), odt. *opus est*, treba –, potreba je česa, potrebuje se kaj (z dat. in brez dat. osebe): (v *nom.*) *rex opus est discordiis* (kralja je treba, da poravna prepire, t. j. kralj bo poravnal prepire), *si quid ipsi a Caesare opus esset* (če sam kaj od Caes. potrebuje), *quaecunque opus sunt ad oppugnationem*; (v *ablat.*) *celeri auxilio opus est* (hitre pomoči je treba), (s *part. perf. pass.*) *quid opus est facto, si quid opus esset facto* (ako bi bilo treba kaj storiti); (z *acc. c. inf.*) *opus esse ipsos antecedere*.

ora, *ae, f. (rob)*; obrežje, breg: *maritima*; kraj: *his in oris latere*.

orācūlum, *i, n.* orakul, proročišče (kraj): *Iovis Hammonis*; orakul = proroštvo, božji izrek; proročovanje.

orātio, *ōnis, f.* govorjenje, govor, beseda (besede): *oratio invidiosa, oratione adductus, liberaliter oratione prosequi* (prijazno, dobrohotno prigovarjati), *orationem percipere, oratione alicui persuadere, hac oratione habita* (ko je bil te besede izgovoril), *oratione aliquem reconciliare* (z besedami, t. j. s prijateljskim prigovarjanjem, z lepa se pogajaje); 2.) pos. (za javnost izdelani) govor: *perpetua, orationem habere* (govor imeti, – govoriti), *in oratione in aliquem invehi etc.*

orātor, *ōris, m.* govornik, zlasti odposlan govornik, poslanec: *oratoris modo*.

orbis, *is, m.* krog, zlasti razpostava kake vojne v kolobar, *quarré: orbem facere* (vojsko v kolobar razpostaviti, da je v stisnenih vrstah na vse strani zavarovana in ne kaže sovražniku odprtega boka), *in orbem consistere* (razpostaviti se v kolobar), *ex orbe excedere* (na vspred se pomakniti); b) *orbis terrarum* in (večkrat samo) *orbis*, zemeljski krog, vesoljni svet, svet (zemlja): (*in*) *toto orbe, imperium orbis, ultimus* (skrajnji konec –, kraj sveta); metonym. človeški rod, ljudstvo: *componitur orbis ad regis exemplum*.

orbitas, *ātis, f.* osamelost, brezdetnost.

orbo 1. (stariše ali otroke komu) vzeti; ob kako reč pripraviti koga, vzeti mu kaj: *aliquem regno*.

orbus 3. osirotél, brezdeten: *Nioben orbam facere* (= vzeti ji otroke); pren. oropan, brez česa.

Orchomēnii, *ōrum*, *m.* Orchomeni, prebivalci mesta Orchomenos, H. VI, 3.

Orchomēnos, *i*, *m.* (Ὀρχομενός), mesto v Boeotiji, H. XII, 13.

Orcynia, *ae*, *f.* (Ὀρκυρία), grško ime Hercynskega gozda, C. VI, 24.

ordīno 1. urediti, v red devati, porazstaviti, razpostaviti: *aciem, copiae ordinatae*; zaukazati, zapovedati: *quaedam*; v red spraviti, uravnati: *rem publicam, rerum statum*; po vrsti zapisati: *magistratus* (imena višjih uradnikov).

ordior 4. *orsus sum* (pr. tkanino usnovati, odt. trop.) začeti, pričeti, podjeti, lotiti se česa: *opus, molem, aliquem* (s kogar življenjem začeti).

ordo, *īnis*, *m.* red, vrsta, ležaj, sklad: *arborum, cespitum, arundinis* (trstenica); vrsta, vspored: *ordine* (po vrsti), *per ordinem successionis* (po redu nasledja); vrsta klopj ali sedežev: *sedecim ordines remorum* (16 vrst veslarskih klopj); vrsta porazstavljenih oseb: *remiges iisdem ordinibus dispositi*; pos. vrsta porazstavljene vojske: *ordines servare* (držati se v vrstah), *in ordines ire* (razstopiti se v vrste), *conservare, perturbare, primi ordines hostium*. —

2.) stan, dostojanstvo: *equester* (viteštvo, vitezi), *principes eius ordinis* (tega stanú), *pro altero ordine gl. fero, per ordines rei p. administrationem dividere* (po stanovih); zlasti dostojanstvo, častna stopnja, vojaška stopnja: *centuriones omnium ordinum* (vseh stopenj), *primorum ordinum centuriones* (šestero stotnikov prve cohorte v legiji), *primis ordinibus appropinquare gl. appropinquo, ex inferioribus ordinibus* (iz nižjih centurionskih stopenj), *eiusdem ordinis* (tiste častne stopnje); oddelek legije, četa, krdelo: *cohortes ordinesque, ordines ducere* (izraz iz rimsk. vojništva, ted.) = *centurionem esse*; metonym. centurion (stotnik): *cum a primis ordinibus resisteretur* (= a primorum ordinum centurionibus), *primos ordines convocare*. — 3.) red, uredba, uravnava: *ordo agminis, rei militaris ratio atque ordo* (pravilna uredba vojništva), *nullo ordine* (brez reda, neredno), *nullo certo ordine* (brez pravega, — določenega reda), *in ordine* (po redu).

Orestes, *ae in is*, *m.* (Ὀρέστης), sin Agamemnonov in Klytaemnestrin, brat Iphigenijin. Ko je bil smrt svojega očeta, ubivši mater, maščeval in so ga zavoljo tega Furije preganjale, obljubilo mu je proročišče rešitev, ako prinese iz dežele Taurov podobo Dianino. Tega dela se je lotil, spremljan od prijatelja Pylada.

Orgetörix, *īgis*, *m.* veljaven Helvečan, C. I, 2 in nasl.

orientālis, *e*, vzhoden, jutrov:
litus.

origo, *inis*, *f*. postanek, izvir:
originem ducere, trahere ab aliquo (izvirati, izhajati od -); *Origines* (prazgodovina) bil je naslov nekemu spisu Catonovemu; rod: *ab origine ultima stirpis R. generatus* (iz prastare rimske rodovine).

Orion, *ōnis*, *m*. (Ὠρίων), zvezda Orion (po bajki na nebo prestavljen lovec).

orior 4. *ortus sum*, prikazati se; vzdigniti se, (o solnci in zvezdah) vzhajati (vziti): *sol oritur, oriente sole* (o solnčnem vzhodu), *luce orta* (ko se je dan zaznal), *sol oriens* a. samo *oriens, tis*, *m*. jutrova stran, jutrovo, vzhod: *ab oriente esse, ab oriente pulverem afflare, spectare in orientem solem*; kot *nom. propr. Oriens, tis, m*. jutrove dežele, orient. — 2.) (o rekah) izvirati: *de fontibus, Caucaso monte, ex Lepontiis* (v deželi lepontijski); (o vetru) vzdigniti se, vstati: *ventus oriens a septentrionibus*. — 3.) rojen -, rodu biti, izhajati, biti iz -: *ab aliquo, ex civitate, part. ortus, rojen, izhajajoč od: ex humili genere, summo loco* (plemenitega rodu). — 4.) (o razseglosti v prostoru) začeti se, začenjati se: *silva oritur a finibus, Belgae oriuntur* (dežela belgijska se začinja). — 5.) trop. nastati, izvirati, prihajati od -: *seditiones orientes, clamor oritur, motus ab aliquo, timor a tribunis* (pričenja se pri trib.) itd.

oriundus 3. izvirajoč od -, iz -: *Corintho*.

ornamentum, *i*, *n*. oprava, zlasti sijajna oprava, (zunanja) bliščoba vojske: *ornamenta exercitus conveniunt gloriæ*; okras, dika, lepoticje: *capitis, ornamento esse* (krasiti, dičiti). *honorum ornām.* (častna dika), *urbis ornamenta* (dragocenosti); odlikovanje: *ornām. ab aliquo habere*.

ornātus, *us*, *m*. priprava; oprava, obleka: *regius, novitas ornatus, eodem ornatu vestiri*; bojna oprava, orožje: *ornatu vestituque militari* (vojaška oprava); okras, nakit (govora): *ornatui deest facilitas*.

orno 1. oskrbeti, preskrbeti s čim, opraviti: *insignius, navem armatis* (z vojniki oskrbeti); *part. ornatus* 3. kot *adiect.* opravljen, preskrbljen: *elephantus, exercitus, ornatissimus* (z vsem preskrbljen), *naves omni genere armorum ornatisimae* (obilno preskrbljene). — 2.) (o) krasiti, zaljšati, lepo opraviti, lepšati: *aliquem torque, urbem spoliis, brachia auro*; *part. ornatus*, okrašen, lepo opravljen: *ornatus desilit in undas, navis in modum triumphī ornata*; krasen, dičen: *in perpetua oratione*. — 3.) odlikovati, častiti: *civitatem omnibus rebus* (na vsak način). — 4.) povzdigovati, povelicati: *formam virtute belli*. — 5.) proslavljati.

oro 1. govoriti; prositi: *omnes, omnibus precibus* (živo prositi). **Orobii**, *ōrum*, *m*. staroitalsk narod v gornji Italiji.

- Orōdes**, *is*, *m.* kralj parthski, H. XII, 22.
- Oropasta**, *ae*, *m.* mag, ki si je bil osvojil vladarstvo v Persiji, prilastivši si ime Smerdis, H. I, 9.
- Orpheus**, *ei i. eos*, *m.* (Ὀρφεύς), sloveč mytholog. pevec thraški, sin Apollonov in Muse Kalliope, soproig Eurydikin, ki je bil že zgodaj versko omiko v Graecijo prinesel; on je neki tudi phryg. kralja Mido (Midas) seznanil s skrivnostimi svetih obredov, H. VI, 7 st. izd.
- ortus**, *us*, *m.* vzhod: *solis*, *sub solis ortum* (proti solnčnemu vzhodu); jutrova stran: *ab ortu capere vires* (od vzhoda); postanek, izvor; rojstvo: *in ipso ortu*.
- Ortygia**, *ae*, *f.* gl. *Syracusae*.
1. **os**, *ōris*, *n.* obraz, obličje: *lineamenta oris*, *in adversum os* (ravno v obraz), *os convertere ad aliquem* (oči obrniti v koga), *plur. ora* (večkrat pos. pri pesnikih za *sing.*): *ora verberare*. — 2.) usta, gobec, rilček (mravljin): *ore hianti*, *ore accipere necaturas aquas* (požreti morilno vodo), *ore trahere aliquid*, *plur. (za sing.) ora arida levare aqua*; glas in izgovarjanje, beseda: *suavitas* —, *commendatio oris*, *ora requiescant*. — 3.) (pri rekah) ustje, izliv: *asperum*.
2. **os**, *ossis*, *n.* kost; *plur. ossa*, kosti (mrtvih).
- osculor** 1. poljubiti.
- osculum**, *i, u.* ustica; poljub(ek): *osculis aliquem fatigare*, *oscula dare* (poljubljeni).
- Osiris**, *idis*, *m.* aegypč. božanstvo, katero so poleg Iside po vsej

deželi najbolj častili. Kot aegypč. vladar potoval je po vsem kraljestvu, razširjajoč poljedelstvo, pravnost in bogočastje.

Osismi, *ōrum*, *m.* keltovsk narod na severno-zapadnem rtu bretagnskem, C. II, 34; III, 9; VII, 75.

Ostānes, *is*, *m.* plemenit Persijan, H. I, 9.

ostendo (*obs-tendo*) 3. *di*, *tum i. sum*, nasproti pomoliti, odt. kazati: *corpus laniatum*, *aliquem* (pokazati na koga); (storiti, da se prikaže kaj), pokazati: *copias*, *legionem*, *se* (prikazati se). — 2.) trop. kazati, odkriti, razodeti: *se inimicum* (pokazal se je sovražnika); razkriti, razložiti, razjasniti, povedati, naznaniti: *aliquid*, *statas vices temporum* (redno premeno leta naznanjati), z nasl. *acc. c. inf.* in odvisnim vprašanjem, *quid fieri velit ostendit* (dal je svoja povelja).

ostentatio, *ōnis*, *f.* kazanje (iz bahavosti), odt. bahaštvo, bahanje s čim: *fiduciae*, *ostentationem minuere*; (bahavo) pokazovanje: *luxuriae*; varanje: *ostentationis causa* (na videz); kazanje na-, upanje: *opum ac divitiarum*.

ostento 1. (*intens.* od *ostendo*), pokazovati, kazati na kaj: *aliquem*, *aliquid*; zlasti (vojnim četam) reči nastopiti, pokazati jih: *equitatum*. — 2.) bahaško kazati, ted. bahati se, izkazovati se (s čim): *se inani simulatione* (s praznim videzom).

ostentum, *i, n.* predznamenje, čudo, čudežno znamenje.

Ostia, *ae, f.* mesto v Latiji ob Tiberinem ustji, ustanovljeno od Anca Marcija, H. X, 6.

ostium, *i, n.* vhod, ustje: *fluminis*.

ὄστρακισμός, ὅ (od ὄστρακον, črepinja, prstena tablica), sodba in obsodba (prognanstvo) po prstenih tablicah, *ostracisem*.

otiōsus 3. brez posla, brez-delen.

otium, *i, n.* lazno, (prazni) čas, delopust, praznovanje, *otium sequi* (brezdelnega življenja iskati), *otia* (poet. plur. za sing.) *corpus alunt*; (v slabem pomenu) brezdelica, lenoba: *otio et desidida superari*, *otia corrumpunt corpus*. — 2.) pren. mir (pred zunanjimi sovražniki), pokoj, mirni čas: *otium conciliare*, *pax atque otium*.

ovis, *is, f.* ovca.

ovum, *i, n.* jajce.

Oxathres, *is, m.* brat kralja Darija Codom., poveljnik persijski konjici v bitvi pri Issu, H. VII, 2.

Oxyartes, *is, m.* baktrijski knez, oče Roxanin, ki ga je Alexander Vel. za satrapa ob Paropamisu postavil; ta dežela mu je tudi pozneje ostala, ko so se po Alexandrovi smrti provincije razdelile, H. VIII, 3.

Oxydrācae, *arum, m.* narod v Indiji tostran Ganga, sosedje Mallecev, H. VII, 15.

P.

P. kratica za *Publius*; *P. R.* = *populus Romanus*.

pabūlātio, *ōnis, f.* priskrbovanje klaje, — hrane: *pabulatione intercludere*, *prohibere*, *pabulationes frumentationesque observare* (oddelke, ki so bili po pičo in žito izposlani, opazovati).

pabūlātor, *ōris, m.* vojak, ki po klajo hodi, klajar.

pabūlor 1. klajo —, krmo nabirati, — dovažati.

pabūlum, *i, n.* klaja, krma, piča.

pacātus 3. gl. *paco*.

pacīficor 1. mir delati, — sklepati: *cum aliquo*.

paciscor 3. *pactus sum*, dogovoriti se, pogoditi se, izgovoriti si kaj, zmeniti se za kaj: *cum aliquo, inter se*.

paco 1. u —, pomiriti (v rimskem zmislu = podjarmiti): *civitates, regiones, aliquem*; *pacatus* 3. miren: *accessus, pacatissima pars, insigne pacatum* (mirno znamenje, iz katerega se spozna, da niso prišli s sovražnim namenom).

pactio, *ōnis f.* sklepanje pogodbe ali poravnave, dogovor, poravnava, pogodba: *pactionem facere* (pogoditi se), *in pactione manere*, *pactione componere bella* (s pogajanjem končati); pogoji: *talibus pactionibus* (s temi pogoji).

pactum, *i, n.* pogodba, poravnava: *ex pacto* (po pogodbi), *quo pacto* (na kateri način).

pactus 3. gl. *pango*.

Pactye, *es, f.* (Πακτύη), utrjen kraj v thraškem Chersonesu, H. III, 12.

Padus, *i, m.* največa reka v zgornji Italiji (zd. Po, Pad), H. X, 15 st. izd.; C. V, 24.

Paemāni, *ōrum, m.* belgijsk narod vzhodno od Moze (pri Lütichu); C. II, 4.

paene, *adv.* skoro, malo da ne.

paeninsūla, *ae, f.* polotok.

paenitentia gl. *poenitentia*.

paenitet gl. *poenitet*.

paenūla, *ae, f.* nekaj plašč (ki so ga posebno na potovanji nosili).

pagus, *i, m.* okraj.

Palaestina, *ae, f.* Palaestina, domovina Israelitov, H. XII, 28 st. izd.

Palaetȳros (Παλαίτυρος), od Nebukadnezarja razdejavano m. Tyrus v Phoeniciji na kopnini, H. VI, 13.

palaestra, *ae, f.* telovadnica, borilnica; borjenje, borilstvo: *palaestrae operam dare*.

palam, *adv.* očitno, javno: *ferre epistolam*. — 2.) znano, očitno: *palam facere* (oznani); brezosebno: *palam factum est de morte* (smrt se je razvedela).

Palatīnus 3. palatinsk: *collis*.

Palatium, *i, n.* palatinski hrib v Rimu in ondi od Romula ustanovljeni mestni del (H. X, 1); *plur. Palatia* (za *sing.*); ker je imel Augustus svoj dom na palatin. hribu, odt. cesarski grad, cesarska palača.

Pāles, *is, f.* staroitalska poljska boginja, ki je dajala dobre pašnike ter varovala domače živali kug in zverij; pastirji so jo postavljali pod drevesa

in jo kot pastirsko boginjo častili v svetiščih.

paliūrus, *i, m.* neko trnje, glavičje.

palla, *ae, f.* (dolga, široka) vrhnja obleka.

Pallādīus 3. Palladin; **Pallādium**, *i, n.* (*sc. simulacrum a. signum*), Palladij, kip Palladin, ki so ga na trojanskem gradu kot poroštvo državne sreče hranili in častili; Ulysses in Diomedes sta ga uplenila, ker Troje ni bilo mogoče osvojiti, dokler je imela ta Palladij. Po drugi bajki bili ste v Troji dve taki sliki, katerih jedno je Ulysses ugrabil, drugo pa Aeneas kot poroštvo nove države s seboj vzel in v Italijo prinesel. Rimljani so se ponašali s tem, da imajo to podobo, H. X, 4.

Pallantēum, *i, n.* jedno najstarejših mest v Arkadiji, od koder je po bajki Euander Rim naselil, H. X, 1.

Pallas, *adis, f.* (Παλλάς), priimek Athenin (gl. še *Minerva*).

pallens, *tis* (*part. od palleo*), bled: *manus*.

pallidus 3. bled (zlasti o bitjih podzemskega sveta): *turba* (tropa).

pallium, *i, n.* vsako ogrinjalo, pos. plašč.

pallor, *ōris, m.* bledost.

palma, *ae, f.* dlan. — 2.) palma, palmovo drevo; metonym. palmova veja, zlasti kot znamenje zmage, ted. *palmae honores*, plačilo zmage. — 3.) mladika, brst (pri rastlinah): *palmae ramique* (lopate in rogovile), gl. Kraner, C. VI, 26.

palmātus 3. palmast; ukrašen z vvézenimi palmovimi vejicami: *tunica* (obleka Iupitra Capitolinskega, pa tudi triumfujočih vojskovodij).

palmes, *itis*, *m.* trsna mladika; pren. mladika sploh: *palmites arborum*.

paludamentum, *i*, *n.* vojaški plašč, zlasti poveljnikov. (Razlikoval se je i po velikosti i po vrednosti in boji od bolj kosmatega plašča, kateremu so pravili «*sagum*».)

1. **pālus**, *i*, *m.* kol.

2. **pālus**, *ūdis*, *f.* stoječa voda, močvirje, muža.

paluster, *stris*, *stre*, močviren, močvirnat, mužen.

Pamphylia, *ae*, *f.* (Παμφυλία), Pamphylija, dežela v Mali Asiji med Cilicijo in Lycijo.

Pamphylus 3. pamphylijsk.

Pān, *gen.* *Pānos*, *acc.* *Pāna* (Πάν = πάων, pasoč), posebno v Arkadiji češčen pastirski bog, varuh čred, zavetnik lovcev, ki je syringo izumil. Rimljanom je bil pozneje to, kar italiski *Inuus*, kateremu na čast so na palatinskem hribu Luper-calije praznovali.

Pandātes, *is*, *m.* zakladnik kralja persijskega.

Pandion, *ōnis*, *m.* (Πανδίων), kralj athenski, oče Proknin in Philomelin (katerih prva je bila v lastavico, druga v slavčka izpremenjena).

pando 3. *pandi*, *pansum* i. *passum*, razprostreti, raztegniti, razširiti: *manus*, *passus capillus* (razpuščeni, razpleteni lasje); odpreti: *viam*.

pango 3. *panxi*, *punctum* ali od prvotn. *pago*, *pēgi* in *pepīgi*,

pactum, pritrđiti; trop. določiti, pogoditi, obljubiti (kaj), dogovoriti, skleniti: *condiciones*, *pacem*, *societatem*, *deditionem*, *praemium*.

panis, *is*, *m.* kruh, *panes* (hlebi, kosi kruha).

Pannōnia, *ae*, *f.* Pannonija, dežela med Dacijo, Norikom in Illyrijo (zd. del Ogerske, Slavonije in Bosne), H. XII, 29.

Panōpe, *es*, *f.* (Πανόπη), morska nympha.

pannōsus 3. razcapan, capast.

pannus, *i*, *m.* kos sukna, krpa.

Pansa, *ae*, *m.* (*C. Vibius*), vojskoval se je kot izvoljen (designovan) consul s Hirtijem zoper Antonija, H. XII, 26.

Panticapaeon, *i*, *n.* (Παντικαπαιον), mesto na taurijskem Chersonesu ob Bosporu, glavno mesto Bosporjanov z znamenitim pristaniščem (zd. Krč), H. XII, 29.

Paphlāgo, *ōnis*, *m.* Paphlagonec.

Paphlagōnia, *ae*, *f.* (Παφλαγονία), dežela v Mali Asiji med Pontom in Bithynijo, H. VIII, 3.

Papīrius 3. ime rimskega roda, iz katerega so naj bolj znani: 1.) *L. Papirius*, ki je kot consul l. 322. pr. Kr. Samnite premagal, H. X, 20. — 2.) *P. Carbo*, ljudski tribún l. 131. pr. Kr., *triumvir agris dividendis*, H. XII, 3. — 3.) *C. Pap. Carbo*, consul l. 113.; njega so Cimbri pri Noreji v beg zapodili, H. XII, 7.

pār, *pāris*, jednak: *nobilitate pares*, *pari modo* (ravno tako), *par intervallum*, *acclivitas*, *munitiones*, *paria horum* (sc. *factis*), *parem alicui poni* (jednačen biti komu), *parem esse eloquentiā*, *par proelium* (bitka,

v kateri je uspeh na obeh straneh jednak, t. j. neodločena b.), odt. *pari proelio discedere* (brez odločbe bitko končati), *par atque idem periculum*; (z nasl. primerjaln. členki *ac, atque* in z relat. zaimenom, slov. kakor): *pari diligentia ac, pari spatio transmissus atque ex Gallia est* (ravno tako daljna prevoznja [od tod v Britannijo], kakor iz Gallije v Britannijo), *pari numero, quem reliquerat*. — *par*, n. ravno, sodvo: *ludere par impar* gl. *impar*; *par* (dvoje), dvojica: *concors*. — 2.) komu jednak v moči, kos: *alicui, exercitui, pugnando* (dat.) in tudi brez dativa: *universos pares esse posse* (sc. hostibus), *hostes pares esse non potuerant*. — 3.) trop. spodoben, pristojen, ted. *par est*, spodobi se, pristuje (z nasl. acc. c. inf.)

Paraetācae, ārum, m. Parae-tačani, prebivalci dežele *Paraetacēne* (Παρατακηνή), med Persido in Medijo, H. VIII, 11.

parātus 3. (*part.* od *paro* 1. kot *adiect.*) pripravljen, voljan, gotov: *ad aliquid, parato animo, sic animo* in samo *paratus* (tako pripravljen), in z inf.: *decertare*. — 2.) dobro preskrbljen, oborožen, oskrbljen: *navibus paratis, sic paratus, naves paratissimae* (z vsem preskrbljene), *paratus ad navigandum* (gotov na odhod po morji); zlasti pripravljen na boj: *parati in armis erant* (na boj pripravljeni bili so pod orožjem), *paratus exercitus*.

Parca, ae, f. Parka, boginja usode; *plur. Parcae*, tri Parke (*Clotho, Lachesis, Atropos*), ki so imele človeško usodo in smrt v svoji oblasti; (*Clotho* držala je po bajki preslico, *Lachesis* je prela, *Atropos* pa življenja nit prerezavala).

parcimonia, ae, f. varčnost, zlasti varčno –, zmerno življenje: *victus atque cultus* (priprostost v hrani in obleki).

parco 3. *peperci* (*parsi*), *parcitur* (*parsum*), varčen biti (sčim), štediti, varovati (kaj): *nulli rei* (nič štediti), *parcendo* (z varčnostjo); zanašati, prizanesti (komu), (t. j. komu življenje pustiti): *alicui, sibi, puero, victis etc.*

parcus 3. varčen, pičel; *adv. parce* (po malem).

pardālis, is, f. pardova (pan-trova) samica.

parens, tis, c. roditelj (oče), roditeljica (mati); *plur. parentes* (*parentum*), roditelji, starši. — 2.) mati nasel-nica (mesto gledé na nasel-bine iz njega odpravljen): *Albam quamvis parentem diruit*.

parento 1. (pr. staršem ali sorodnikom slovesno mrtvaško daritev darovati); pren. za koga smrtno daritev darovati. t. j. smrt njegovo maščevati (ubivši koga drugega), sploh žrtvo-vati: *alicui*.

pareo 2. *ui, itum*, pr. (na čije povelje) prikazati se, ted. ubogati (koga), poslušen biti: *patriae institutis, imperio, decreto, alicui* in absol.; *non parere* (nepokoren biti); pos. rav-nati se po čem, udati se čemu: *irae* (o strasti).

paries, *ētis*, *m.* stena.

pario 3. *pepēri*, *partum*, (po)roditi; pren. roditi, ustvariti, donašati: *non tellus eadem parit* (rodi) *omnia, suspicionem* (vzbuditi); trop. iznajti, izmisliti: *fabulae Scyllam peperere*. — 2.) napraviti, pridobiti si kaj, nakloniti si: *victoriam* (dobiti), *laudem*, *tyrannidem*, *amicitiam sibi*, *gloriam alieno sanguine*; *part. subst. parta, orum*, *n.* pridobljeno, pridobljeno premoženje.

Parisii, *ōrum*, *m.* narod v kelt. Galliji z glavnim mestom *Lu-tetia Parisiorum* (zd. *Paris*), C. VI, 3; VII, 4 itd.

pariter, *adv.* jednako, na enak način, ravno tako, z nasl. *et, ac, atque, ut*, kakor; ob jednom: *pariter omnes deficiunt*, *pariter pariterque* (ob jednom — ob jednom pa tudi, kakor — tako tudi).

Pārii, *ōrum*, *m.* Parci, prebivalci otoka Paros.

Pārius 3. *parsk*, *gl.* *Paros*.

parma, *ae*, *f.* (lahek) okrogel ščit.

Parmēnio, *ōnis*, *m.* jeden najslavnejših vojskovodij Philippa in Alexandra Vel. Polastil se je klanca v Ciliciji ter si osvojil Issus in Damascus. Ko je jednemu vojnemu oddelku v Mediji zapovedoval, bil je njegov sin Philotas zarote obdolžen in usmrčen. Alexander je dal na to Kleandru ukaz, tudi Parmeniona umoriti, češ, da je nevarno, očetu pustiti življenje, H. V, 12; VI, 10. 13; VII, 2 itd.

pāro 1. pripraviti, napraviti: *medicinam*, *convivium*, *supplicium sibi*, *infamiam ali-*

cui; pripraviti, prigrotoviti, pristrojiti: *aliquid*, *naves*, *turres*, *falces*, *copias*, *bellum* (napravljati se na vojsko), *alicui* (zoper koga), *aciem* (ravnati se na boj), *fugam* (napravljati se na beg), *scelus* (nameravati), *fore parata* (da bode pripravljeno, zavisno od glagola, ki se ima iz *part. invitatos* privzeti). — 2.) napravljati se, nameravati (z nasl. *inf.*): *insulam continenti iungere*, *montes extruere* itd. — 3.) pri-skrbeti, omisliti, pridobiti, najeti: *locum ac sedes*, *latos fines*, *opes*, *sibi cognomen*, *iumenta impenso pretio* (kupiti), *exercitum* (nabrati); *paratus* *gl.* gori.

Paropamisādae, *ārum*, *m.* asijsk narodič ob Paropamisu, H. VII, 2.

Paropamisii, *ōrum*, *m.* Paropamisci = *Paropamisadae*.

Paros, *i*, *f.* (Πάρος), zavaljo belega, finega mramorja sloveči cycladski otok, H. II, 8; odt. *Parius* 3. *parsk*: *crimen* *gl.* to besedo.

parricīda, *ae*, *m.* očetomorec, morilec kakega sorodnika; veleizdajnik.

parricīdium, *i*, *n.* umor staršev ali sorodnikov, ted. očetomorstvo (H. IX, 27), bratomorstvo (H. I, 9; V, 5), sestromorstvo (X, 5), umor svojega moža ali svoje žene (H. V, 14). — 2.) vstaja zoper domovino, izdajstvo, veleizdajstvo (H. XII, 18 st. izd.)

pars, *tis*, *f.* del (kake celote): *pars corporis*, *exercitus*, *partes patrimonii*, *partes anni* (letni

časi), *partem ex Rheno recipere* (rokav, pretok), *omni fluminis parte, pars tertia* (tretjina), *magna ex parte* (po večem), *maxima ex parte* in *maximam partem* (naj več, veči del), *ex parte* (deloma), *in maiorem partem diei* (črez polovico dneva), *pars — pars* (nekaj — nekaj, nekteri — drugi). — 2.) delež: *partes consiliorum* (udeležba pri posvetovanji), *nullam in ea re suam partem fore* (on da ne bode v tej reči imel nikakeršnega dela, se ne bo nikakor udeležil), *omnium partes corripere*. — 3.) stran, plat: *in omnibus partibus* (na vseh straneh), *in neutram partem* (na nobeno plat, v nobenem obziru), *ex diversis partibus, utram in partem* (na katero stran), *una ex parte* (na jedni strani, z jedne strani), *altera (quaque) ex parte, quam in partem* (kamor), *omnibus partibus* (povsodi), *in utramque partem* (zoper in za), *sententia tuta in utramque partem* (za oba slučaja), *qua ex parte homines dolore afficiuntur* (s kateri strani, v katerem obziru); pos. deželna stran, pokrajina, kraj: *in omnibus Eburonum partibus, in eam partem ire, in eas partes Galliae venire, hac parte neglecta etc.* — 4.) stranka: *pars Mariana*, (češče v plur.) *Sullanæ, optimæ* (= *optimatium*) *partes, ex partibus Bruti Cassique*. — 5.) uloga (akega igralca); trop. uloga, posel (opravek): *partes excipere, partes sunt vobis datae*.

parsimonia gl. *parcimonia*.

Parthi, *orum, m.* Parthijani, scythovsk narod, ki je izprva bival v provinciji Parthiji (*Parthia* ali *Parthiene*), dokler ni pozneje Arsaces velikega parthskega kraljestva ustanovil, H. VII, 1; VIII, 3; XII, 23. 29; odt. *Parthicus* 3. parthsk a. parthijansk: *bellum*.

particeps, *ipis*, deležen, udeležujoč se: *veluti participes regni* (kot pretendenti), *omnium consiliorum particeps sum* (znani so mi vsi naklepi); *subst.* deležnik: *arcanorum, victoriae*.

partim (star acc. od *pars.*, odt. s *part.* gen.: *quarum partim* [jeden del] *suis dispertit*); *adv.* deloma, nekoliko; *partim — partim* (deloma — deloma), *partim — alii* (nekaj jih — drugi).

partior 4. *itus sum*, deliti, razdeliti: *exercitum, pecuniam, pensa inter virgines, patrimonium, de partiendo regno* (zavoljo delitve kraljestva); *part. perf.* pri Caes. večkrat s pass. pomenom: *partitis copiis, partitis temporibus* (razdelivši čas, t. j. vrsteč se).

1. **partus** 3. gl. *pario*.

2. **partus**, *us, m.* porod, plur. *partus* (otroci, zárod).

parum, *adv.* (comp. *minus*, superl. *minime*), premalo, kaj malo, nič kaj, ne zelo: *parum felix, parum fausta puppis* (nesrečna ladija), *parum rei p. consulere, non parum* (ne malo). — comp. **minus**, manj, ne baš po vsem, ne tako: *minus prospere, commode, ex sententia, magni fluctus, facile resistere, minus posse*; z nasl. *quam* (ko, nego): *non minus*

— *quam* (ravno tako — kakor), *neque minus* — *quam* (in sicer ravno tako — kakor), *minus*, *quam vellet* (ne tako, kakor bi želel, ne po volji); (brez *quam*): *minus triginta diebus* (v manj, ko -, prej, ko v -), *non minus totidem dierum spatio* (za ne manj, ko ravno toliko dni) = za ravno toliko dni), *minus horis tribus* (prej ko v 3 urah), *ab milibus passuum minus duobus* (nekaj manj ko 2000 korakov daleč), *milites m. septingenti*; (z abl. števila, množice itd.): *neque eo minus* (pa vendar, vendar le, pri vsem tem), *paulo minus* (nekaj manj), *quo minus* (čim manj), gl. tudi *quo*, *nihilominus* (nič manj, pri vsem tem). — **minime**, naj manj, nikakor ne: *minime firmus, arduus, minime saepe* (prav redko kedaj), *quam minime* (kolikor [je] mogoče malo, kar je naj manj mogoče), *quam minime multi* (kar jih je najmanj mogoče), *minime omnes, minime resistens* (nikakor ne).

parumper, adv. za malo časa.

parvulus 3. malehen, majčken: *formica*; majhen, neznamen: *proelium, detrimentum*. — 2.) pren. majhen, mlad: *filia, hoc nomen ante Olympiadis parvulae fuit* (ko je bila še majhna), *a parvulis* (iz mladega, od mladih nog), *parvulos filios relinquere*, subst. majhen otrok: *eum parvulum* (kot majhnega otroka), *duo parvuli*.

parvus 3. (comp. *minor*, superl. *minimus*), majhen, mal, neznamen: *numerus navium, iumenta, detrimentum, seges,*

pretium, munera; (o času) *kratek*; subst. *parvum*, i, n. nekaj malega, malenkost: *parvo contentus* (z malim), *parvi esse prae aliquo* (v primeri s kom drugim malo čislani biti), *parvo constare* (malo stati, dober kup biti). — **minor**, manjši: *minor pars*, - *laus*, *minus iter, minora castra, non minor in pace fuit* (ravno tako znamenit je bil ob miru); subst. *minores* (manjši, slabši); *viribus minor* (slabejši), *minorem fieri* (pešati, pojemati); (po starosti) mlajši: (*natu*) *minor*. — **minimus**, prav majhen, naj manjši itd.: *altitudo minima, natu minimus* (naj mlajši); *minimum*, za adv. vrlo malo; *posse* (premoči), *non minimum* (ne malo, prav zelo).

pasco 3. pāvi, *pastum*, živino pasti (o pastirjih); (o živini) pasti se po -: *pascebant herbosa Palatia vaccae*; *pasci*, živiti se: *cibo, pastus* (nasičen, napasen); trop. pasti se, razveseljevati se s čim: *otius pasci*.

pascuus 3. k paši spadajoč; subst. *pascua, ōrum*, n. paša.

passer, ēris, m. vrabec.

passim, adv. na daleko in široko, daleč okoli, povsodi: *errare, aquae p. manant*; na vse strani: *fugere, fit ex urbe passim omnium fuga, passim collecta colluvies* (iz raznih krajev); brez razločka: *passim in conviviis recumbere*.

1. **passus** 3. gl. *patior*.

2. **passus** 3 gl. *pando*.

3. **passus**, us, m. korák, stopinja; korák (kot dolgotna mera 5. rimsk. črevljev); *mille*

passus, rimska milja, katerih
5 = 1 nemška.

pastor, *ōris*, *m.* pastir.

patefācio 3. *fēcī, factum* (*pass.*

patefio), odpreti: *portas*; pren.
hodno –, dohodno napra-
viti kaj, (pot) krčiti: *vias*,
iter, loca; trop. razkriti, raz-
odeti: *cogitata* (svojo na-
mero), naznaniti, povedati:
causam.

pateo 2. *ui*, odprt biti: *ianua*

patet, domus, aditus ad ali-
quem, trop. *via fugae*; *part.*
patens, odprt, prost, plan:
campus (odprta planjava), *loca*
(kraji), *patentiora loca* (bolj
odprti, plani kraji); pren. iz-
hojen –, pre –, dohoden
biti: *semitae patent.* — 2.) na-
stavljen –, izpostavljen
biti čemu: *ventorum flatibus*,
vulneribus. — 3.) (kot *geograph.*
izraz) razprostirati se, se-
zati: *regio* –, *latitudo patet, in*
latitudinem ali *in longitudinem*
patere, solum tantundem patet
(je ravno tako široka), *collis*
tantum patebat, quantum... (je
zavzemal le toliko površine,
kolikor).

pater, *tris*, *m.* oče, *pater fa-*
miliās in familiae (hišni oče,
gospodar); pren. *patres*, očetje,
predniki; oče (kot častno
ime): *Liber Pater, pater pa-*
triae; *Patres*, očetje (rimski),
t. j. senatorji (H. X, 3), senat;
Patres conscripti, gl. *conscribo*
in Liv. II, 1. *Traditum inde*
(sc. *post reges exactos*) *fertur,*
ut in Senatum vocarentur, qui
Patres quique Conscripti
essent, Conscriptos videlicet
in novum senatum appellabant
lectos.

patēra, *ae, f.* (plitva) skode-
lica, darilna skodelica.

paternus 3. očetov, očetovski:
caedes, nobilitas; domač.

patesco 3. *ui*, odpreti se; trop.
pokazovati se, znan biti:
causa patescit.

patibūlus 3. raztegnen; *subst. pa-*
tibulum, i, n. (rogovilasto drevo,
na katero so obsojence pri-
vezavali in razpenjali), vi-
slice, vešala.

patiens, tis, (*part. od patior*), pre-
našajoč (z gen.): *terrae*; *aratri*
fit patiens (privadi se); potr-
pežljiv, udajajoč se: *rex*
avidior quam patientior (ki je
to sam bolj želel, kakor le
dopuščal, ki tega ni toliko do-
puščal, kolikor sam želel);
stanoviten, vztrajen (v
prenašanji težav) H. III, 7; po-
trpežljiv, krotek; trd, ne
udajajoč se: *aratrum*; po-
trpljiv, voljen: *auris*.

patientia, *ae, f.* prestajanje,
prenašanje: *poenarum*;
vztrajnost: *virtus in pa-*
tientia ponitur, omnes patien-
tiā vincere, virtutis (= virilis)
patientia (možata, srčna vztr.);
potrpežljivo prenašanje
(nadlog in težav), pos. po-
trpežljivo prenašanje
trudapolnega življenja: *in ea-*
dem patientia permanere; utr-
jenost: *signum patientiae*; po-
trpežljivost, potrpljivo
čakanje, prijenljivost: *il-*
lius patientiam paene obsessio-
nem appellabant itd.

patienter, *adv.* potrpežljivo,
voljno: *parere*.

patior 3. *passus sum*, trpeti,
prestajati; trpeti, dobiti:
vulnus; prenašati, ne bra-

niti se, ne ustavljati se: *iniuriam, insidias, neque tamen non patiebantur, non poterat pati*; prebiti, prestat: *omnia, quamvis fortunam, tempestatem, vim tempestatis, ager patitur cultus* (se mnogovrstno obdeluje); voljno prenašati, ne braniti se: *frena, ferrum et ignes* (z ozirom na izžiganje in izrezavanje rane); *aegre pati* (ne rad prenašati kaj, za malo se zdi komu); *bellum pati* (vojsko imeti prestat); trpeti, dovoliti, da se kaj zgodi, dopuščati (z *acc. c. inf. in ut*); pustiti: *barbaros vino se onerare, se Iovis filium appellari, se conspici* (kazati se).

patria gl. *patrius*.

patricius 3. patricijsk (plemenit); *exercitus* (iz patricijev obstoječa); *subst. patricius, i, m. patricij*; *Patricii*, patriciji, najimenitniši del rimsk. ljudstva, potomci tistih senatorjev (*Patres*), katere so bili Romulus, Tullus Hostilius in Tarquinius Priscus izvolili.

patrimonium, i, n. po očetu podedovano premoženje, očitstvo, dedina, sploh premoženje.

patrius 3. očetovsk: *focus, virtus*; domač, domovinsk: *mos, dii*; *subst. patria, ae, f. (sc. terra)* očetnjava, domovina, rojstno mesto, dom (= rojstni kraj).

patro 1. dognati, dovršiti, dokončati: *bellum*.

patrocinium, i, n. varstvo, obramba.

Patroclus, i, m. (Πάτροκλος), Achillejev prijatelj v trojan. vojski, katerega je Hector usmrtil.

patrōnus, i, m. zavetnik (ka-kega klienta); varuh, branitelj, zagovornik.

patruēlis, e, izhajajoč od očetovega brata: *frater patruelis*, očetovega brata sin, bratranec.

patruus, i, m. očetov brat, stric.

patūlus 3. odprt: *aurēs*.

paucitas, ātis, f. malota, malo število: *militum, defensorum, etc.*

paucus 3. malo (česa), češče *plur. pauci*, malo jih: *civitates, vulnera, paucis annis ante*; (malo let prej); *subst. pauci*, malokateri, le malo jih: *de nostris, ex suis, ex tanto numero, paucis defendantibus* (da – si jih je le malo branilo); *neutr. pauca*, malo, le malo, malo besed: *respondere, paucis urbis originem repetere*.

paullatim (in *paulatim*), *adv.* po malem, po časi; posamič: *discedere* (drug za drugim).

paullisper (*paulisper*), *adv.* malo časa, malo.

paullulum (*paululum*), *adv.* malo.

paullus (ali *paulus*) 3. mal, majhen, malo; *paullum*, *subst. in adv.* malo, nekoliko: *promovere, progredi, paulum supra, post paulum* (kmalu potem), *paulum modo*; *paullo*, (za) nekoliko, malo (pri comparat. in comparativn. pojmi): *paulo longius, p. minus* (ne mnogo manj, skoraj), *paulo ante* (malo prej), *p. post.* (malo pozneje), *p. infra* (malo bolj spodaj, gl. *infra*), *p. supra memoriam* (malo pred) itd.

Paulus gl. *Aemilius*.

pauper, *ēris*, ubog, siromašen: *pauper a maioribus* (že od predstarišev reven); (o rečeh): *ager* (borno polje).

pauperies, *ei*, *f.* revščina, uboštvo.

paupertas, *ātis*, *f.* uboštvo (pomanjkanje bogatstva), siromaštvo; srednji stan, skromna premožnost: *mea paupertas*.

Pausanias, *ae*, *m.* (Παυσανίας), 1.) lacedaemonski vojskovodja, v bitvi pri Plataeah (l. 479. pr. Kr.) poveljnik skupne helenske vojne; zavoljo prevzetnosti in izdajalstva moral je smrt storiti, H. II, 19—24; V, 8. se napačno imenuje kralj; pač pa je bil kot varuh (ἐπίτροπος) mladega kralja Pleistarcha njegov namestnik. — 2.) kralj spartanski, ki je posredoval, da se je med Thrasibulom in 30 tyranni athensk. mir sklenil, H. III, 20. — 3.) plemenit Macedonec, ki je kralja Philippa pri svatbi njegove hčere v Aegah umoril, H. V, 13. 14.

pāveo 2. *pāvi*, strahu se tresti, plašiti se, *part. pavens*, *tis*, plašen, prestrašen.

pavidus 3. strahu ali zone se tresoč, plah, plašen, boječ.

pāvo, *ōnis*, *m.* pav.

pāvor, *ōris*, *m.* strah, groza, prepast: *pavor hostilis*.

pax, *pācis*, *f.* poravnava, pogodba, mir: *pacem facere*, *confirmare*, *redimere pacem alicuius* (od koga), *pace uti* (mirovati) itd.

peccātum, *i*, *n.* prestop, pregrešek, greh.

pecco 1. grešiti, pregrešiti se: *in aliquo* (zoper koga), *peccantes* (grešniki, odpadniki).

pecten, *īnis*, *n.* češelj, glavnik; grablje, zobače.

pecto 3. *pexi* in *pexui*, *pexum*, česati: *capillum*.

pectus, *ōris*, *n.* prsi; trop. srce, čuvstvo, duša, poet. opis. = oseba.

peculiāris, *e*, k zasebni lastnini spadajoč, ted. lasten, svoj; poseben: *officium*, *munus*.

pecūnia, *ae*, *f.* imetek; denar: *magna* (mnogo denarja), *pecunia publica* (državni d.), pa tudi javna ali vojaška blagajnica: *pecuniam publicam huc conferre*; *plur.* denar, denarji, penezi, vsote d., premoženje: *magnas pecunias facere* (veliko premoženje si pridobiti), *pecunias polliceri*.

pecuniōsus 3. denaren, premožen.

pecus, *ōris*, *n.* živina (ki se v čredah pase), pos. drobnica: *magnus pecoris numerus*, *pecoris magna vis*, *greges pecorum equorumque*, *pecora deducere*, *compellere*; metonym. čreda: *exiguum*.

pecus, *ūdis*, *f.* živinče, žival, pos. ovca.

pedālis, *e*, jeden črevelj mereč: *trabes* (črev. debel).

pedes, *ītis*, *m.* vsak pešec; pos. pešec (vojak); *collect.* peštvo, pehota, vojna moč na suhem (*opp. classici*).

pedester, *stris*, *e*, peš, pešašk: *exercitus* (peštvo, pehota), *copiae* (čete pešcev, pešci); na suhem: *iter*, *proelium*, *exercitus pedester* (nasprot. *naves* ali *classis*), vojska na su-

hem, vojaška moč na suhem, (ravno tako) *copiae, arma* (pešaško orožje).

pedisēquus 3. stopajoč za kom: *subst. pedisequus, i, m.* sluzabnik, strežaj (niže vrste, ki je spremljal svojega gospoda, kadar se je sprehajal).

peditātus, us, m. peštvo, pehota.

Peducaeus, i, m. prijatelj Atticov.

pelāgus, i, n. morje.

Peligni (Paeligni), ōrum, m. Pelignjani, sabinsk narod v srednji Italiji, H. II, 8.

pellicio 3. *exi, ectum, vabiti, zvabiti: aliquem ad societatem, in insidias, ad proelium;* na se vleči, skušati koga na svojo stran dobiti; napraviti, pregovoriti: *hostes ad dedendam urbem.*

pellis, is, f. koža: *pellibus vestiri; sub pellibus* (pod šatori [ker so bili navadni šatori v letnih taborih s kožami pokriti]); tudi vraskava žabja koža; koža, usnje (kot obuvalo): *pes in pelle natet* (v črevlju).

pello 3. *pepūli, pulsum, suvati, biti: crura compede pulsa; pre-, izgnati, iztirati: aliquem ex finibus, patriā pulsus; izpodriniti: regno, matrimonio* (iz zakonske zveze); *trop. pregnati, utešiti, utolažiti; (voj.) zapoditi, odbiti: aciem, pedites, exercitum; pobiti, premagati, obvladati: adversarios, exercitum, hostes equitatu pulsi* (bolj znamenljivo nego: *equitatus erat pulsus*) itd.

Pelopidas, ae, m. (Πελοπίδας), sloveči thebanski vojskovodja, ki je svoje rojstno mesto (l. 398.

pr. Kr.) spartanskega vladarstva rešil, H. IV, 6 in nasl.

Pelopēius 3. pelopsk: *virgo, t. j.* Iphigenia, hči kralja Agamemnona, vnuka Pelopovega.

Peloponnēsius 3. peloponnešk: *bellum* (vojska, v kateri so se Spartanci in Athenci 27 let [431—404] za prvaštvo v Graeciji bili; končala jo je še le bitva pri Aegospotamu).

Peloponnēsii, ōrum, m. Peloponnešani.

Peloponnēsus, i, f. (Πελοπόννησος), Pelopov otok, Peloponnes, južni polotok grški (zd. *Morea*), H. II, 14.

pelta, ae, f. (πέλτη), okrogel ščit (v podobi polumesca).

peltasta (in -*stes*), *ae, m.* peltast (vojak, ki peldo nosi).

Pelūsium, i, n. mesto v Aegyptu ob Sredozemskem morji, H. VI, 25.

penātes, ium, m. (z in brez) *dii, penati*, hišni bogovi, ki varujejo rodovino; ker je država prav za prav le velika rodovina, imela je tudi ona svoje bogove – varuhe, ted. *penates publici*, bogovi – varuhi države.

pendeo 2. *pependi, viseti: pendentes affixi crucibus, lapilli ex auribus, corona ante fores pendet;* (o ladijah) zibati se: *pendentes et instabiles naves;* *trop. kje viseti, se kje muditi: circum unum montem.*

pendo 3. *pependi, pensum, vati, na vago dejati, tehtati;* (ker so stari pri plačevanju kovino vagali), (po)plačati, izplačati: *pecuniam, stipendium, tributum, ducenta talenta;* *trop. trpeti: supplicia, poenas* (kazen trpeti).

penes, *praep. c. acc. pri*, v rokah, v oblasti koga: *consilium penes senes est*, *penes quos summum imperium est*.

penetrabilis, *e*, presunljiv, predrljiv.

penetro 1. skozi kaj priti, predreti: *arena lorica penetrat*; (o ljudeh) prodreti: *ad interiora Aegypti*, *ad molem usque*; trop. sezati: *sensus tanti mali ad omnem aetatem penetrat*.

penitus, *adv.* globoko notri: *penitus ad fines* (globoko noter v); čisto, skozi in skozi, popolnoma.

penna, *ae, f.* pero; metonym. peruta (nav. plur.); pernata puščica: *penna traiectionis*.

pensilis, *e*, viseč (kar obloki vzdržujejo): *horti pensiles*.

pensio, *ōnis, f.* tehtanje; odt. plačilo (gl. *pendo*), odplačilo, obrok: *aequis pensionibus*.

penso 1. (*intens. od pendo*), tehtati; trop. pretehtati, presoditi: *aliquid secreta aestimatione*; jedno z drugim vagati, — meriti: *magnitudo numerum pensabat* (je nadomestovala; izravnavala), *munus munere pensare* (povrniti darilo z darilom).

pensum, *i, n.* (*pendo*), dnevno delo (volno predočih sužnjic, ker se jim je volna odvagovala); *pensa partiri* (dnevna opravila razdeljevati).

penuria, *ae, f.* pomanjkanje, nedostatek: *aquarum*.

per, *praep. c. acc.* skozi; 1.) o prostoru (pomenja prehajanje skozi kaj ali razširjanje po

čem): skozi, črez, po: *per fines ire*, *via per Sequanos* (skozi Sequansko), *per corpus ferrum adigere*, *per silvas vagari*, *per urbem discurrere*, *per ingens litoris spatium* (po neizmernem kosu obrežja), *per corpora transire* (črez trupla), *per agros* (po kmetih), *per urbem* (po mestu), *per manus* (iz roke v roko), *per iter decline* (navzdol po). — 2.) o času: skozi (ali sam acc.), po, ob, v: *per aliquot annos*, *per omnes dies* (skozi vse dni = vse dni, ves čas), *per hiemem*, *per quietem*. — 3.) o drugih razmerah (pomenja sredstvo ali orodje): s, po, s pomočjo (kake osebe): *per (po) internuntios responsa dare*, *per praecones aliquem sollicitare*, *per se currere* (sam ob sebi), (o rečeh) *per indicium*, *per causam* (z izgovorom), *per se ponderatur virtus* (sama ob sebi). — 4.) kaže pospešujoče ali ovirajoče osebe in reči: za voljo, zastran, od: *per aetatem*, *per anni tempus*, *per me licet* (zastran mene). — 5.) zaznamenuje način: po, s (ali se subst. s *praep.* sloveni z *adv.*): *per iniuriam* (po krivici, krivično), *per epistolam*, *per literas* (s pismom, pismeno), *per ordinem* (po vrsti), *per dolum* (zvijačno), *per insidias* (zavratno), *per vim* (siloma), *per testamentum*, *per cruciatum* (mučno), *per concilium*. — 6.) (pri prošnjah in prisegah) za, zaradi itd.

pera, *ae, f.* bisaga, vreča.

peradolescentulus, *i, m.* zelo mlad mož.

peraeque, *adv.* po polnem jednako.

per-āgo 3. *ēgi, actum*, provesti; ted. iz-, dovršiti, izvesti, dokončati: *aliquid ferro, caedem, reliquias belli* (= *reliquum bellum*), *concilium* (skleniti), *conventus* (imeti), *propositum* (zvršiti), *consulatu peracto* (po zvršenem consulatu).

perāgro 1. prehoditi, obhoditi: *terras, Oceani litora*.

perangustus 3. zelo ozek.

percello 3. *cūti, culsum*, (močno) pretresti; (na tla) podreti, zadeti: *saxis perculsi*; pren. pobiti: *saeuius (hostes)*, po polnem potolči: *victi perculsique*; trop. omajati: *imperium, imperii maiestatem*; pobiti, oplašiti, *part. perculsus*, pretresen, osupnen, pobit: *proelii fortunā, plagā, pari fortuna, metu*; *admiratione percellere* (slov. act. osupne koga, zavzame se nad čim). — 2.) pogubiti, uničiti: *adeo facile aliquem, proditores*.

percipio (*per-capio*) 3. *cēpi, cepitum*, prejemati, (s)prejeti, uživati: *fructum victoriae, beneficia*; razumeti, naučiti se: *praecepta, nullo usu rei militaris percepto* (ker še niso imeli nikakeršne izkušnje v vojnih rečeh); občutiti: *toto corpore salubritatem*; slišati, temeljito zapopasti: *oratione percepta* (= *or. audita et cognita*), *perceptā fugā*.

percontatio, *ōnis, f.* popraševanje, pozvedovanje.

percontator, *ōris, m.* popraševalec, pozvedovalec.

percontor 1. vprašati, pozvedovati pri kom: *aliquem*.

per-cōquo 3. *xi, ctum*, prekuhati; pren. zoriti: *uvas*.

perculsus 3. gl. *percello*.

per-curro 3. *cucurri in curri, cursum*, preteči, preleteti, prepotovati: *conventus, Asiam, regiones*; teči po čem: *per temonem*; pren. ovijati se okrog česa: *vitis percurrit columnas*; trop. *temperies omnes partes anni percurrit* (se razteguje na vse letne čase).

percussor, *ōris, m.* (najet) morilec.

percūtio (*per-quatio*) 3. *cussi, cussum*, za-, prebosti, udariti, usmrtiti: *aliquem, pectus gladio, gladio caput* (z mečem po glavi udariti), *furentem, securi percutere* (ob glavo dejati, glavo odsekati); biti, razbijati: *genas, pectora*. — 2.) (zadevši) raniti: *adversis vulneribus percussus*, gl. *adversus*; (darilno žival zaklavši) zavezo skleniti: *foedus*; pos. trop. omajati: *potentiam Lacedaemoniorum*.

Perdiccas, *ae, m.* 1.) kralj macedonski, sin Amyntov in brat slovečega Philippa, poginil je po spletkah matere svoje Eurydike, H. V, 1. — 2.) sin Orontov, kraljevskega rodu, jeden naj slavnejših vojskovodij Alexandra Vel.; njemu je Alex. na smrtni postelji svoj prstan izročil, H. VI, 16; VII, 4; VIII, 2. 8.

per-disco 3. *didici*, na tanko se (na)učiti.

perditus 3. (*pr. part. glag. perdo*), izgubljen, breznamen; odt. nesrečen, neizmeren: *luxuria*; izgubljen, hudoben, zanikaren, malopriden:

homines (malopridna druhal), *perditissimus quisque*, *manus perditorum hominum* (druhal zanikarnih ljudij), *delectum habere perditorum*.

perdo 3. *īdi*, *ītum*, pogubiti, uničiti, onesrečiti: *aliquem*; izgubiti: *pristinam virtutem*, *imperium*, *equos militares*, *omnibus perditis* (ko je bilo vse izgubljeno).

per-dōmo 1. *ui*, *ītum*, po polnem ukrotiti, podjarmiti: *populos*, *Europam*.

per-dūco 3. *xi*, *ctum*, kam (pri)-peljati, — dovesti: *aliquem Syracusas*, *legionem in Nantuates* (v deželo nantuatsko), *aliquem ad aliquem*, *naves incolumes*; pren. kam držati: *semita perducit* (= *ducit*). — 2.) (zidovje, poslopja, jarke) potegniti (do), napraviti: *murum*, *fossam*. — 3.) kam zva-
biti, speljati: *ad angustias usque*; spraviti, dognati (jo) do: *eo rem* (dognal jo je do tega), *eo est perductus*, *res est in extremum casum perducta* (prišlo je do skrajnje meje); povzdignitikoga do: *aliquem ad dignitatem*; nakloniti, pregovoriti, spraviti, napraviti k čemu: *ad suam voluntatem* (na svojo stran spraviti), *ad suam sententiam*, *ad societatem periculi* (pridobiti koga, da se udeleži nevarnega podjetja), *cum perducere eum non posset*, *ad se perducere*; (do kakega časa) prebiti, nadaljevati: *rem disputatione ad noctem*.

per-ĕdo 3. *ēdi*, *ēsum*, po polnem použiti, prejesti, razglodati.

peregrinātio, *ōnis*, *f.* potovanje, preselitev (na tuje).

peregrīnor 1. bivati na tujem; pren. muditi se, opravljanje imeti: *arma Romana in extremis finibus peregrinabantur*.

peregrīnus 3. tuj, inozemsk; subst. tujec.

perendīnus 3. pojutršnji: *dies*.

perennīs, *e*, stalen, stanovit, ne presihajoč: *aqua, fons*.

per-eo, *īre*, *ii*, *ītum*, preiti; izgubiti se, pogubiti se, poginiti: *perit omnibus, quod singuli amittunt, dona pereunt* (vrednosti izgubijo), *carmina non sunt peritura* (ne bodo se pozabile). — 2.) smrt storiti, umreti: *ferro*, *morbo*, *arte sua*, *fato*, *mihi pereundum est*; (o vojski) potolčen -, pobit -, posekan biti; (o plamenu) ugasniti.

per-equito 1. skozi jahati: *per agmen* (vrsto predreti); povsod okoli jahati: *per omnes partes* (dirjastiti, okoli letati).

per-exiguus 3. zelo majhen, prav mal.

per-facilis, *e*, zelo lahek, prelahek: *factu* (lahko storiti, napraviti).

per-facundus 3. zelo zgovoren.

perfectus 3. gl. *perficio*.

per-fĕro, *ferre*, *tūli*, *lātum*, do konca nesti; trop. po polnem -, do konca prestatiti: *poenam decem annorum*. — 2.) pri-, donesti: *litteras*, *epistolam*, *omnia perscripta*; *perferri*, dospeti, razširiti se: *opinio (fama) perlata est*,

fama perfertur ad aliquem, incommodum perfertur (glas o -), *ea res ad aliquem perfertur; sermonem ad aliquem perferre* (ovaditi, poročiti). — 3.) *perferre legem*, postavi veljavo zadobiti, *leges perlatae sunt* (post. so obveljale). — 4.) (voljno) *pretrpeti, prenašati: animi laborem, vim, servitutem, cruciatus, conspectum alicuius, indignitates etc.*; (absol.) *trpeti: perfer et obdura*.

perficio (*per-facio*) 3. *feci, factum*, do kraja izdelati, dokončati, dovršiti, izgotoviti: *opus, structuram, pontem, munitiones, res* (dognati). — 2.) *izpeljati, izvesti: conata, ratio perficiendi* (izpeljava); *dognati, učiniti, narediti* (z nasl. *ut*); *part. perfectus* 3. *adiect.* dokončan; dovršen, popoln: *natura*.

perfidia, *ae, f.* verolomnost, nezvestoba: *defectionis* (verolomen odpad), *perfidia interire* (po izdajstvu).

per-flo 1. prepihovati.

per-fōdio 3. *fōdi, fossum*, prekopati: *montem*.

per-fōro 1. prevrtati, prebosti: *ense latus, predreti: tabulatum*.

perfringo (*per-frango*) 3. *frēgi, fractum*, prelomiti, predreti: *glaciem, munitiones, phalangem*.

perfūga, *ae, m.* uskok, begunec, prebežnik.

per-fūgio 3. *fūgi, fugitum*, kam bežati, pribežati h komu; pos. (k sovražniku) *prestopiti, prebegniti*.

perfūgium, *i, n.* pribežališče.

per-fungor 3. *functus sum*, po polnem opravi; *prestati: variis laboribus*.

Pergāmum, *i, n.* mesto v Mysiji (zd. *Caystro*), H. XI, 33.

Pergamēnus 3. spadajoč k Pergamu (*Pergāmum* ali *Pergāmus*), mysijskemu mestu, pergamsk: *naves, rex; Pergamēni, orum, m.* Pergamljani, H. XI, 26.

pergo 3. *perrexi, perrectum*, (*intrans.*) iti, naprej se pomikati: *ad regiam, in proelium, ad castra, Romam*; (*trans.*) *na-daljevati*.

perhibeo (*per-habeo*) 2. *ui, itum*, podati; pos. ustno podati, praviti, pripovedovati: *quae (ut) perhibent* (kakor se pripoveduje).

Pericles, *is, m.* (Περικλῆς), vojskovodja athenski zoper Spartance, sloveč državnik in govornik, H. III, 4. 5.

periclitor 1. poskusiti (z indir. vpraš. stavkom); v nevarnosti biti: *vita periclitatur* (bati se je za -), *si esset in perficiendis pontibus periclitandum* (ako bi trebalo pri napravljanji mostov v boj se spustiti).

periculōse, *adv.* nevarno, z nevarnostjo.

periculum (*periculum*), *i, n.* (svarilni nauk); poskus, poskušnja: *periculum facere alicuius rei* (kaj poskusiti), *hostis* (sovražnika poskusiti). — 2.) *nevarnost* (t. j. negotovost, kako se bo poskušnja iztekla); *mortis, capitis* (smrtna nevarnost), *quanto minoris periculi bellum fuerat* (čim manj nevarna), *sine ullo alicuius periculo* (brez vsake

nevarnosti za koga), *periculum constat in aliena salute* (nevarnost, t. j. rešitev iz nevarnosti zavisna je od rešitve drugih), *p. certaminis* (nevarnost boja, t. j. strah pred bojem, od boja), *periculum est* (nevarnost je, bati se je, da); *magno periculo esse* (v veliki nevarnosti biti), *mihi nihil periculi est ab illo* (nič se ga nimam bati), *praecipuo periculo suo* (kar je bilo zanj posebno nevarno); zlasti nevarno podjetje, — započetje: *periculis adesse, ad periculi societatem perducere*, gl. *perduco*, etc. — 3.) zapisnik, protokol (o kaki pravdi): *in periculo inscribere*.

Perillus, *i, m.* (Περίλλος), izvrsten medolivec v Athenah, ki je tyrannu Phalaridu napravil medénega bika z votlim trebuhom, da bi se vanj zločinci devali in na podloženem ognji pekli. Tyrann je umetnika prisilil, da je za poskušnjo prvi sam v bika zlezal ter tako smrt storil; odt. *Perilleus* 3. perillsk: *aes*, t. j. medéni bik Perillov.

perillustris, *e*, zelo svetel; preočit, zelo očivid.

perimo (*per-emo*) 3. *ēmi, emtum*, po polnem odvzeti, uničiti: *opera*.

perinde, *adv.* ravno tako, jednako: *perinde ac si* (prav kakor da bi).

Perinthus, *i, f.* mesto v Thraciji.

peritus 3. zveden, izkušen v čem: *militiae, rei militaris, locorum* (ki pozna kraje); (absol.) veščak, zvedenec: *periti ignaris parent*.

periūrium, *i, n.* kriva prisega, krivorotstvo.

perlatus 3. gl. *perfero*.

per-lēgo 3. *lēgi, lectum*, prebrati: *epistolam*.

per-lēvis, *e*, zelo lahek; neznamen: *momentum*.

perlicio 3. gl. *pellicio*.

per-luo 3. *ui, ūtum, okópati; pass.* *perlui, kópati se*.

per-magnus 3. zelo velik.

per-māneo 2. *nsi, nsum*, kje ali pri čem ostati, držati se česa: *in acie, in vallo, in consilio, in sententia, in libertate, in officio* (zvest ostati svoji dolžnosti); *impuberem permanere* (neoženjen ostati).

per-misceo 2. *scui, xtum*, zmešati.

per-mitto 3. *mīsi, missum*, izpustiti; *se in aliquem*, zaginati se: *a ceteris* (pred drugimi); *metati: tela; trop. pre-pustiti, izročiti, na voljo dati: administrationem rei p. alicui, summam imperii alicui, potestatem, fortunas fidei alicuius, rem suffragiis, se in fidem atque potestatem alicuius* (podati se na milost in nemilost). — 2.) na voljo pustiti, dopustiti, do-, privoliti: *rem, alicui aliquid, tributa et militiae vacationem permittunt* (za tributa remittunt [odpustijo, prizaneso] et militiae vacationem permittunt, oproste jih dače in vojaščine), (z inf.): *mugitus edere, transire, puerum nutrire, una veste uti* (in z ut); *part. permissus*, dopuščen, dovoljen: *voluptas*.

permixtus 3. gl. *permisceo*.

per-mōveo 2. *mōvi, mōtum*, močno pognati; trop. nagniti,

nakloniti, napraviti: *alipuem*; *part. permotus*, naklonjen, pripravljen, nagnen: *aliqua re* (v slov. češče z *activ.*); (dušo) ganiti, vznemiriti, miriti, razburiti: *aliquem*, (*civitatem*) *eodem mendacio*, *animo permoveri* (srce izgubiti), *labore itineris* (nadležnosti pota so mi zamrzele); *part. permotus*, vznemirjen, osupnen, pobit: *propinquo tumultu*, *genere tormentorum*, *his rebus*.

per-mulceo 2. *si, sum*, (gladiti); odt. božati; trop. pomiriti, utešiti: *aliquem blandis verbis*, *animum alicuius* (utolažiti).

permultus 3. premnog, zelo veliko.

permutatio, *ōnis, f.* premenjenje; menjava, zamenja: *captivorum*.

per-mūto 1. izpremeniti; zamenjati: *sortem, regis habitum* (kraljevo opravo.)

perničies, *ei, f.* poguba, nesreča, pogin.

perniciōsus 3. poguben, škodljiv.

pernicitas, *ātis, f.* urnost, hitrost.

pernix, *īcis, uren*, hiter: *equus*.

pernocto 1. prenočiti.

per-ōro 1. (od konca do kraja) govoriti, do-, izgovoriti: *de aliqua re* (stvar v govoru do kraja razpraviti, obširno o čem govoriti); sploh govoriti, govor imeti: *pro singulari facundia, in praesentem reum*.

perōsus 3. hudo črteč: *sacra crudelia*.

perpauci, *ae, a*, zelo malo jih.

perpendicūlum, *i, n.* svinčena vrvica, olovnica: *directe ad perpendiculum* (navpik).

per-pendo 3. *di, sum*, natanko pretehtati; trop. (natanko) premisliti, presoditi: *futura*.

Perpenna, *ae, m.* (Marcus), censor, umrl 1. 49. pr. Kr.

perpētior (*per-pātior*) 3. *pessus sum*, stanovitno (pre)trpeti, vztrpeti, prenašati: *mala, moram, superbiam alicuius, difficultates*.

perpētro (*per-patro*) 1. dognati, izvršiti: *coepta, consilia*; storiti, izvršiti: *rem, gaudio tantae perpetratae rei* (veseleč se, da se je tako veliko dejanje izvršilo), *sacrilegium*.

perpētuo, *adv.* zmeraj, neprenehoma, v jedno mer.

perpētuous 3. nepretrgan, zaporeden, veden: *palus, fossae, oratio, nives, trabes in longitudinem* (po dolgosti drug za drugim tekoči hlodi), *perpetuis trabibus* (*abl. absol.* = *cum trabes perpetuae sint.* — 2.) (o času) neprestan, veden, stalen, stanoviten: *dominatio, exilium, imperia, imperium, servitus, fides, perpetuā vitā* (vse svoje žive dni), *itd.*; *in perpetuum* (*sc. tempus*), na veke, vekomaj.

perquīro (*per-quaero*) 3. *sīvi, sītum*, na tanko pozvedovati, popraševati (o čem): *vias*.

per-rumpo 3. *ūpi, uptum*, siloma si pot skoz kaj narediti, predreti: *per medios* (*hostes*), *paludem* (*in absol.*) — 2.) kaj predreti: *materiam, nulla munitione perrupta* (ne da bi bili kak del črte predrli).

Persae, *ārum*, *m.* Persijani (s prva prebivalci asijske pokrajine Perside, pozneje prebivalci persijskega kraljestva, katero je obsežalo veči del Male Asije in južno Asijo do Indije); *proficisci in Persas* (narod mesto dežele) v Persijo, proti P.; *Perses*, *adiect.* persijsk: *rex Perses* (= *Per-sarum*).

per-scribo 3. *psi*, *ptum*, (na tanko) pisati, popisati, pismeno naznaniti: *rem*, *haec per-scripta mittit* (poroča mu pismeno o tem), *omnia* (na tanko zapisati) in z *acc. c. inf.*

Persepōlis, *is*, *f.* (Περσέπολις), glavno mesto persijsko blizu Araxa; Alexander Vel. je je razdejal (zd. *Istahar*), H. I, 6; VI, 35 in nasl.

per-sēquor 3. *secutus sum*, do konca slediti, iti za kom, slediti: *unum*; zlasti (hudo) proganjati, poditi, (sovražno) prijeti: *aliquem, bello persequi aliquem* (z vojsko vzdigniti se proti komu), *armis persequi* (neprestano bojevati se s kom); koga proganjati, da bi ga s poti spravil, skušati ga v svojo oblast dobiti: *si suas res manere vellet, illum persequeretur*; pren. maščevati kaj, kazniti: *iniurias, mortem alicuius*. — 2.) z besedo obravnovati, razpravljati, naštevati: *plura, omnia, haec capitulatim*.

Perses gl. *Persae*.

Perseus, *i*, *m.* (Περσεύς), 1.) sin Iupitrov in Danain; sedeč na krilatem konji Pegasu, imajoč perutnate črevlje Mercurijeve in Palladin ščit, jezdil je po

zraku v kraljestvo Medusino ter ji s srpastim mečem glavo odsekal. — 2.) sin Philippov, zadnji kralj macedonski, ki ga je consul Aemilius Paulus premagal ter v triumfu kazal, H. XI, 28.

persevēro 1. pri čem ostati, stanoviten biti v čem, nadaljevati: *in eo, in eadem admiratione* (ne nehati občudovati), (z *inf.*) *bellare* (vojsko neprestano nadaljevati), *obluctari, persequi*.

Persicus 3. persijsk: *regnum, bellum*.

persimilis, *e*, zelo podoben.

Persis, *idis*, *f.* Persija, asijska pokrajina, prvotna domovina Persijanov, obmejena s Karamanijo, Medijo, Susijo in persijskim zalivom, H. II, 18; VI, 36.

per-solvo 3. *solvi solutum*, (po)plačati: *poenas* (kazen trpeti, kaznovan biti).

persōna, *ae*, *f.* krinka, ličina: *tragica*; metonym. oseba, značaj (ki ga igralec predstavlja), uloga, potem sploh uloga (ki jo vsakteri človek na svetu igra): *ex sociorum persona* (v ulogi —, lastnosti zaveznikov = kot zavezn.), *abesse a persona principis* gl. *absum*, *persona regis* (kraljeva oseba), *haec fuit altera persona* (bil je druga glavna oseba).

per-sōno 1. *ui*, *itum*, zveneti, razlegati se; (*trans.*) prešumeti, razlegati se po: *aliquid, regiam gemitu* (glasen jok zagnati po —).

perspicio 3. *exi*, *ectum*, skozi kaj videti, do kraja videti, notri videti: *intror-*

sus, ne perspicui quidem potest. — 2.) ogledati (si), pregledovati: *opus, urbis situm, regiones.* — 3.) trop. izprevideti, (na tanko) spoznati, razvideti: *facinoris magnitudinem, legatorum insidias, fidem, aequitatem, fraudem, genus hominum,* z indir. vpraš. in acc. c. inf.; (absol.) *ut postea perspectum est;* part. *perspectus* 3. kot adiect. znan, (pre)skušeni: *innocentia.*

per-sto 1. *stīti*, trdno stati, obstajati: *nilhil perstat in orbe;* stanoviten biti v čem: *in sententia.*

per-suādeo 2. *si, sum*, pregovoriti, o čem prepričati: *alicui aliquid* in z acc. c. inf.: *Themistocles persuasit* (dokazal je, da), *persuadetur mihi* (prepričavajo me, za trdno verjamem), *persuasum mihi est* (uveril sem se, prepričan sem), *sibi persuasum habere* (za trdno prepričan biti), *quis hoc sibi persuaderet* (kdo bi si to domišljal). — 2.) k čemu pregovoriti, nakloniti, napraviti: *alicui* (z ut, redkejša z inf.), *persuasum loci opportunitate* = *id sibi persuasum esse* (k temu da ga je naklonilo); part. *persuasus* 3. pregovorjen (se rabi v časih po zastareli constr.: *persuadere aliquem* m. *alicui*): *persuasus fecit, persuadere persuasis mori* (ki so bili sklenili, smrt storiti).

per-taedet 2. *sum est*, zelo se gabi komu česa, naveličan biti česa: *suscepti negotii.*

per-terreo 2. *ui, itum*, zelo prestrašiti, ustrašiti: *aliquem, perterreri aliqua re;*

part. *perterritus*, zelo prestrašen, prepaden, preplašen: *timore.*

pertimesco 3. *timui*, zaradi česa v strahu biti a. z bati se: *de salute;* zelo bati se (z ne).

pertinācia, ae, f. trma, svojeglavnost, vztrajnost.

pertināciter, adv. trdovratno, neprestano, vztrajno.

pertinax, ācis, trdovraten.

pertineo (per-teneo) 2. *ui*, razprostirati se, sezati -, raztezati se do -: *Aquitania ad Pyrenaeos montes -, pons ex oppido ad Helvetios -, silva longe introrsus pertinet, milia passuum quingenta pertinere* itd. — 2.) trop. tikati se česa, zadevati kaj, meriti na kaj: *quod ad ultionem -, ad rem pertinet, res ad salutem pertinet, ad plures, res ad luxuriam pertinentes* (potratne reči), *haec eodem illo pertinent* (spada ravno tje kaj), *eodem pertinere, ad coniurationem* (v zvezi biti s kako zaroto); k čemu spadati, potreben biti, rabiti -, služiti -, biti za kaj: *quae ad athletarum usum -, quae ad victum pertinent, ad oppugnationem pertinere, quod pertinet ad eam declarandam, ad sanandum me, ad aliquem irridendum, ad usum navium pertinere* (za ladijne potrebe biti), *ad proficiscendum* (za potovanje); pripraven biti za kaj, pripomoči k čemu, provzrokovati: *ad effeminandos animos pertinet aliquid* (rodi mehkuznost).

per-tracto 1. obtipati (z rokama), potipati, odt. pre-

iskovati: *caput*; trop. ravnati s kom, obdelovati, voditi: *animos militares*.

per-trāho 3. *xi, ctum*, kam vleči, siloma kam spraviti, pritirati: *aliquem ad regem*.

perturbātio, *ōnis, f.* zmešnjava; vznemirjenost.

per-turbo 1. zmešati, zmesi: *milites, ordines, civitatem, perturbari* (zmešati se, zmesi se). — 2.) trop. zbegati, vznemiriti, v strah pripraviti: *mentes*; pass. ob vso zavednost priti, ves zbegan biti: *rebus, re repentina etc., perturbantur animo, magnopere*; praegn. *perturbantur, copiasne praestaret* (vsi preplašeni ne vedo, bi li...).

per-ūro 3. *ussi, ustum*, sežgati, zažgati: *aliquid*.

per-vāgor 1. vlačiti se, klatiti se: *in omnes partes*; (trans.) prehoditi: *Cappadociam*.

per-vēho 3. *xi, ctum*, kam dovesti; pass. *pervehi*, peljati, voziti se kam, dospeti: *hac Thurios pervectus* (ko je bil na tej [ladiji] v Th. prišel).

per-vello 3. *elli, natezavati*, skubsti, ščipati.

per-vēnio 4. *vēni, ventum*, kam priti (zlasti srečno), dospeti: *ad aliquem, domum, Corinthum, ad fines, ad Genavam* (pred, do G.), *huc ubi perventum est* (ko so bili tje dospeli), *perventum est*; trop. (o osebah) doseči —, dobiti kaj: *ad principatum* (prvaštvo v državi), *ad regni maiestatem, ad annum octogesimum* (učakati, doživeti 80. leto), *in odium alicuius* (nakopati si čegar sovraštvo), *in*

intimam amicitiam (srčno se s kom sprijateljiti); (o rečeh): *pervenit fama ad aliquem, res in commodiorem statum* (se zboljša), *ad desperationem pervenire* (obupati), *pervenit ad aures alicuius* (sliši, zve), *pecunia pervenit ad aliquem* (pri-pade mu, pride mu na del), *ad quem ea res* (oni denar) *pervenit, id ereptum* (uplenjeno, ugrabljeno) *ad me pervenit, res ad paucitatem defensorum pervenerat* (reč je bila prepuščena malemu številu branilcev); (v govoru) preiti k čemu: *ad illa opprobria*.

per-vertō 3. *ti, sum*, prevrniti; odt. trop. pogubiti, uničiti, razdehati: *civitatem*; popačiti: *mores*.

pervigil, *is*, zelo —, vedno bedeč, — buden; pren. *pervigil nox* (prebedena noč).

per-vinco 3. *īci, ictum*, do kraja zmagati; pren. kaj dognati, svoj namen doseči.

pervius 3. dohoden, prehodjen, izhojen.

per-vulgo 1. objaviti; part. *pervulgatus, adiect.* občno znan.

pes, *pēdis, m.* noga: *ad pedes se proicere, ad pedes procumbere, pedem referre* (umakniti se), zlasti (voj.) *ad pedes desilire* (= raz konje skočiti), *pedibus* (peš), *aditum pedibus habere* (na suhem); pren. noga, korák: *cito pede labitur aetas*; metonym. črevelj (mera): *spatium triginta et duorum pedum* in dr.

pestifer in *pestiferus* 3. pogubljiv, škodljiv.

pestilentia, *ae, f.* kuga, nalezljiva bolezen, pomor.

pestis, *is*, *f.* vsaka nalezljiva bolezen, kuga, pomor; trop. poguba, nesreča (o ščitih z vročim peskom napolnjenih, H. VI, 20).

petitio, *ōnis*, *f.* napad; trop. zahtevanje, prošnja, poganjanje (za čim ali za kaj): *regni* (za vladarstvom), *sacerdotii*.

peto 3. *īvi* in *īi*, *ītum*, težiti kam; odt. kam priti skušati: *locum*, *naves non castra*, *ultimas partes oppidi*, *rupes* (plezati po –); kam iti, se podati, potovati: *alias terras*, *eum locum*; poiskati: *alias sedes*, *antra*, *silvas*, *exitus notos*, *propinquitates silvarum*, *easdem regiones* (kreniti v isto stran), *continentem* (krmiti proti –), *alias regiones* (pobegniti), *primum locum itineris* (hoteti prvi na potu biti); (v sovražn. zmislu) napasti, prijeti koga, udariti na koga, iti na koga: *aliquem*, *regis praetorium*, *aliquem telis* (na koga puščice metati, streljati s p.), *Graecia a Persis petita* (od Pers. napadena Graecija); pretiti komu s čim, meriti na kaj: *Athenienses peti* (da je Athenč. namenjeno, da meri na Athenč.), *sensit se peti* (da velja njemu), *praeda petita* (plen, na katerega so stregli). — 2.) iskati, iti po kaj: *pabulum*, *commeatum*, *aurea terga* (zlato runo), *praedam de magno grege*, *unde petendum (est) cras istud? aggerem* (gradivo za nasip), *iura*, *auxilium a virtute* (pomoči v hrabrosti iskati), *aliquid ab impedimentis*. — 3.) skušati kaj doseči,

hrepeneti po čem: *quod petivit consecutus est* (svoj namen je dosegel), *fugā salutem* (v begu rešitve iskati), *fugam petere* (v beg se spustiti); iskati kaj pri kom: *ius*, *gratiam*; odt. zahtevati, želeli: *aliquid*, *facultatem*, *aliud*; proseč zahtevati, prositi: *pacem* (za mir prositi), *amicitiam*, *victoriam* (za zmago moliti), *diem indutiis*, *omnibus precibus*; zlasti *aliquid ab aliquo*, koga česa (za kaj) prositi, *auxilium ab aliquo*, *pacem*, *colloquium alicuius* (prositi za razgovor s kom), in absol. (z *ut in ne* in samim coniunct.); *de aliqua re*, prositi zaradi česa: *ab eo petere coeperunt*. — 4.) (za kako službo) prositi, poganjati se: *consulatum*, *honorem in honores*. — 5.) kreniti kam: *iter*.

petra, *ae*, *f.* kamen, skalina, skala.

Petrēius, *i*, *m.* (Marcus), Pompejev legat v Hispaniji, H. XII, 23.

Petrocorii, *ōrum*, *m.* Petrocorci, keltovsk narod ob desnem bregu Garumninem z glavnim mestom *Vesunna*, C. VII, 75.

petūlans, *tis*, razposajen, objesten, drzen.

Petronius, *i*, *m.* (Marcus), neki centurion, C. VII, 50.

Peucestes, *ae*, *m.* telesni stražnik Alexandra Vel.; po njegovi smrti zadobil je namestništvo v Persiji, H. VIII, 3. 10.

Phaëthon, *tis*, *m.* (Φαῖθων), sin Helijev in Klymenin, je umrl, zadet od strele Iupitrove; vozil

se je namreč s solnčnim vozom, ki si ga je bil od svojega očeta izprosil; a ker ga ni znal ravnati, prišel je zemlji preblizu ter jo je zažgal.

Phalāris, *idis, m.* (Φαλάρις), tyrann agrigentski (gl. *Agrigentum*), zaradi svoje krutosti znan, posebno zavoljo onega medénega bika, v katerem je ljudi pražil.

phalanx, *gis, f.* (φάλαγξ), vsak stisnen bojni red, — truma; pos. a) stisnene vrste glavnega bojnega reda pri Athencih in Spartancih, phalanga; b) v podolgastem štiriogelniku (50 mož na dolgost, 16 mož na širokost) stisneno razpostavljene vrste macedonske pehote (za Alexandra Vel. 12,000 mož), macedonska phalanga; c) pri Germanih in Helvečanih navadna phalanga, v katerej so bojevalci mož za možem tako stali, da je prva vrsta ščite navpik pred seboj držala, vse naslednje pa horizontalno nad seboj. Ker so se na ta način ščiti kakor opeke na strehi stikali, nastala je neprebojna streha zaščitnica (*testudo*).

phalērae, *arum, f.* načelno ali naprsno konjsko okrasje; naprsno okrasje (vojakov).

Phalērēus, *i, m.* iz Phalere (trga blizu Athen), gl. *Demetrius*.

Phalerīcus 3. phalersk: *portus* (pristanišče Phaleron).

Phamēa, *ae, m.* karthág. vojskovodja, H. XI, 29.

pharetrātus 3. tul (*pharetra*) noseč.

Pharnabāzus, *i, m.* (Φαρνάβαζος), persijski vojskovodja in satrap v Daskylitidi (ob Hellepontu) in Phrygiji, zet Artaxerxov, H. III, 7; IV, 2 in nasl.

Pharnāces, *is, m.* (Φαρνάκης), kralj pontski, sin Mithridatov, od Caesarja premagan, H. XII, 18. 24.

Pharsālus ali — *os, i, f.* (Φάρσαλος), mesto v Thessaliji, ki slovi zaradi tega, ker je ondi Caesar Pompeja potolkel, H. XII, 23.

Pharos in — *us, i, f.* (Φάρος), majhen otok pri Alexandriji v Aegyptu, sloveč po svojem svetilnjaku.

Pherae, *arum, f.* (Φεραί), 1.) mesto v Thessaliji, od katerega je imel tamošnji tyrann priimek *Pheraeus*. — 2.) mesto v Meseniji, lacedaemonska naselbina, H. IV, 2.

Pheraeus 3. iz Pher v Thessaliji, H. IV, 9.

Phidippus ali kakor se drugače bere: *Philippus*, gl. to ime štev. 1.

Philippensis, *e, philippsk:* *proelium*, bitva pri Philippih, gl. nasl.

Philippi, *orum, m.* (Φίλιπποι), mesto v Macedoniji, ustanovljeno od Philippa in sloveče po zmagi Antonija in Octavija nad Brutom in Cassijem (l. 42. pr. Kr.), H. XII, 27.

Philippus, *i, m.* (Φίλιππος), 1.) hitri sel athenski, H. II, 4. — 2. *Philippus II.*, kralj macedonski (l. 360 — 336. pr. Kr.), tretji sin Amynte II. in Eurydikin, roj. l. 382., H. V, 1—15. — 3.) neki Akarnanec, Alexandra Vel. zasebni zdravnik, H. VI, 10. 11.

- 4.) Antipatrov sin, Alexandra Vel. dvorni točaj, H. VII, 18.
- 5.) neki Macedonec, oče Antigonov, H. VIII, 3. — 6.) *Philippus Arrhidaeus* gl. *Arrhidaeus*. — 7.) *Philippus III.*, kralj macedonski, oče Persejev, od Laevina na morji pri Apoloniji (l. 214.) premagan, v drugič pri Kynoskephalah od Q. Flaminina po polnem potolčen, H. XI, 13. 19.
- Philistus**, *i*, *m.* (Φιλίστος), syrakusk zgodovinar; starejši Dionysius ga je iz dežele iztiral, mlajši pa zopet nazaj pozval, H. IX, 7.
- Philo**, *ōnis*, *m.* (Φίλων), vojskovodja Alexandra Vel., po njegovi smrti namestnik v Illyriji, H. VIII, 3.
- Philōcles**, *is*, *m.* (Φιλοκλῆς), athenski vojskovodja, katerega je Lysander pri Aegospotamu potolkel, H. III, 13.
- Philomēlus**, *i*, *m.* (Φιλόμηλος), vojskovodja Phokijanov v phokijanski vojski, H. V, 3.
- Philomētor**, *ōris*, *m.* priimek pergamskega kralja Attala, H. XI, 33.
- Philopātor**, *ōris*, *m.* (Φιλοπάτωρ, očeta ljubeč), pridevek očetomorca in materomorca Ptolemaeja IV., gl. *Ptol.*
- philosōphia**, *ae, f.* philosophija (modroslovstvo); *philosophiēn* predmet.
- Philostrātus**, *i*, *m.* (Φιλόστρατος), brat Kallipov, H. IX, 11.
- Philōtas**, *ae, m.* (Φιλώτας), 1.) Parmenionov sin, Alexandra Vel. vojskovodja, H. VII, 2. — 2.) vojskovodja Alexandra Vel., po njegovi smrti namestnik v Ciliciji, H. VIII, 3.
- Phocenses**, *ium, m.* prebivalci grške pokrajine Phokide med Boeotijo in Aetolijo, Phokijani, H. V, 3 in nasl.; VI, 3.
- Phōcēus** 3. (Φώκαιος), iz Phokide, phokijansk, odt. *comes Phoceus* ali samo *Phoceus* (Phokijan), t. j. Pylades, sin Strophija, phokijanskega kralja.
- Phocion**, *ōnis*, *m.* (Φωκίων), athenski državnik, Demosthenov vrstnik; demokratska stranka obsodila ga je (318. l. pr. Kr.), da je moral kupico strupa izpiti.
- Phoebe**, *es, f.* (Φοίβη), Phoebova sestra, t. j. Diana.
- Phoebidas**, *ae, m.* (Φοιβίδας), spartanski vojskovodja, H. IV, 7.
- Phoebus**, *i*, *m.* (Φοῖβος), priimek Apollonov, gl. *Apoll.*
- Phoenice**, *es, f.* (Φοινίκη), Phoenicija, ozko syrsko primorje ob Sredozemskem morji; glavni mesti: Tyrus in Sidon, H. VI, 14; XII, 18.
- Phoenices**, *um, m.* (*sing.* *Phoenix*), Phoeničani, prebivalci dežele Phoenicije, H. II, 24; IV, 3.
- Phrataphernes**, *is, m.* (Φραταφέρνης), vojskovodja Alexandra Vel., po čegar smrti je namestnik v Hyrkaniji postal, H. VIII, 3.
- Phryges**, *um, m.* (*sing.* *Phryx*, *acc. plur.* *Phrygas*), Phryžani, prebivalci pokrajine Phrygije, H. VI, 7; X, 3.
- Phrygia**, *ae, f.* (Φρυγία), pokrajina v Mali Asiji, ki se deli v Veliko Phrygijo (v notranji Mali Asiji obmejena z Bithynijo, Paphlagonijo, Lydijo, Kappadocijo in Lykaonijo) in Malo Phrygijo, ki je obsezala Troado

- (Troas) in primorje ob Propontidi, H. VI, 7; VIII, 3 itd.
- Phyle**, *es, f.* (Φυλή), trdnjavica v severni Attiki, H. III, 19.
- Picentes**, *um, m.* Picenci, prebivalci picenske pokrajine, H. XII, 9.
- Picenum**, *i, n.* dežela v srednji Italiji (zd. pokrajina Ancona), H. XI, 15; XII, 21.
- piceus** 3. smolen; črn (k o smola): *turbo*.
- Pictōnes**, *um, m.* keltovsk narod ob levem bregu Loirinem (v zd. Poitou), C. III, 11; VII, 4. 75.
- pictus** 3. gl. *pingo*.
- pietas**, *ātis, f.* vsako dolžnosti primerno vedenje, čuvstvo za dolžnost, pobožnost, vestnost; (do staršev, otrok, bratov in sester, sorodnikov) srčna (otroška) ljubezen, prisrčnost: *laesam ab eo pietatem* (bratovsko ljubezen), *pietatis iura* (ljubezni do sorodnikov), *fructum pietatis ferre* (spoštovanja), *dolorem vincit pietas* (otroška ljubezen); (proti domovini) domoljubno mišljenje, domoljubje: *pro pietate satis facere*.
- piger** 3. len, vnožljiv; *adv.* *pigre*, leno, po časi.
- piget** 2. *uit, impers.* mrzi (se) mi kaj, neče se mi.
- pignus**, *ōris, n.* zalog, zastava; trop. zalog, dokaz: *apertum, vulnera pignora fidei, pignus coniurationis*.
1. **pila**, *ae, f.* slop, steber: *lapidea*.
 2. **pila**, *ae, f.* žoga: *ars pilae* (igranje z žogo).
- pilum**, *i, n.* kopje, zlasti kopje rimskega peštvā (s 4 črevlje dolgim kopjiščem in ravno tako dolgim železom, katerega ost je bila ojekljena in tako pri- stvarjena, da se je, obtičavša v ščitu, lahko upognila ter tako sovražnika zavirala): *pila Horatia, pila mittere, emittere, immittere, conicere; pila muralia* (težka kopja, katera so z nasipov in z zidovja na naskakovalce metali).
- pīlus**, *i, m.* centurija triarijev (ki so bili najstarejši in najbolj izkušeni vojaki in so v bojnem redu vselej stali v tretji vrsti; zvali so se tudi *pilāni*): *primum pilum ducere ad Caesarem* gl. *ad, primi pili centurio* ali *primipilus* in *primus pilus* (prvi centurion v prvem manipulu triarijev).
- pingo** 3. *nxi, ctum*, (na)slikati, risati: *castra in mensa*; odt. *part. pictus* 3. slikan: *tabula picta* (slika); pisan: *pictae plumae*. — 2.) z iglo vezti, odt. *toga picta* (vezena toga).
- pinguis**, *e*, tolst; zlasti masten, (kakoršen je navadno mošt): *mustum*.
- pinna**, *ae, f.* pero; pren. *pinnae*, zobčast nadzidek, zobci (ki nad zidovjem kvišku molé, tako da je med posameznimi malo presledka), kresta.
- pinus**, *us in i, f.* smreka, metonym. ladija.
- pio** 1. (z žrtvo koga) pomiriti, spraviti: *Iovem*.
- Piraeus**, *i, m.* trg pri Athenah; *Piraei portus* ali *Piraeus* (*Piraeus*, Πειραιεύς), piraejsko pristanišče, Piraej, ki je imel tri dele, katerih imena so: Aphrodision, Kantharos in Zea.
- pirāta**, *ae, m.* morski ropar, gusar.

piraticus 3. gusarski: *res piratica* ali samo *piratica* (*sc. res* ali *ars*) gusarstvo, pomorsko roparstvo: *re piratica exercenda* (z gusarstvom).

Pirithōus (Περὶθους), *i*, *m*. Ixionov sin, kralj Lapithov, soprog Hippodamijin, prijatelj Thesejev; po smrti svoje soproge šel je s Thesejem v podzemski svet, da bi Proserpino upeljal, a bil je uklenen in pridržan.

Pisander, *dri*, *m*. (Πίσανδρος), 1.) athenski vojskovodja, H. III, 10. — 2.) vodja Spartanecv, sorodnik Agesilajev, H. IV, 4.

Pirustae, *arum*, *m*. roparsk narod v Illyriji (Pirusčani), C. V, 1.

piscis, *is*, *m*. riba.

piscōsus 3. ribnat, ribovit.

Pisida, *ae*, *m*. Pisidijan (iz Pisidije, pokrajine v Mali Asiji).

Pisistrātus, *i*, *m*. (Πεισίστρατος), vodja athenski, ki je gospodstvo si osvojivši vladal leta 560—528. pr. Kr., H. II, 2. 9.

Piso, *ōnis*, *m*. 1.) *L. Calpurnius*, legat tistega Cassija, ki je v bitki zoper Helvečane l. 107. pr. Kr. pal (gl. *Cassius*, št. 3), C. I, 12. — 2.) *L. Calpurnius*, vnuk prejšnjega, consul v letu 58; njegovo hčer Calpurnijo vzel je Caesar l. 59. za ženo (ted. C. I, 12; *eius i. e. Caesaris soceri*). — 3.) *M. Pupius*, consul l. 61. pr. Kr. z M. Messalo, C. I, 2. 35. — 4.) Piso, neki Aquitanec, C. IV, 12.

Pistoriensis, *e*, k mestu *Pistorium* (zd. *Pistoia*) v Etruriji spadajoč, *pistorijsk*: *ager* (okolica).

Pithon, *ōnis*, *m*. (Πειθων), Agenorov sin, vojskovodja Alexandra Vel.; po njegovi smrti namestnik v enem delu Indije, H. VIII, 3.

Pittācus, *i*, *m*. (Πιττακός), iz Mytilene na otoku Lesbu, jeden izmed sedmerih grških modrijanov za kralja Kroesa, H. III, 20.

pius 3. pobožen, pošten, kreposten; (z ozirom na domovino) domoljuben.

pix, *pīcis*, *f*. smola.

placābilis, *e*, spravlјiv.

plāceo 2. *ui*, *itum*, dopadati (dopasti), ugajati (ugoditi), po volji biti: *munditiae placent*, *placere alicui*; *sibi* (ponašati se s čim); *placet alicui*, za dobro spozna, glasuje; z *inf.*: *arcere*, *magis placuit in terra dimicari* (glasovali so za vojsko na suhem), z *ut* = *statuere* (skleniti); (o oblastnijah) *placet*, sklene se, odloči se: *reliqua quaratione agi placeat* (kako da hočejo za naprej ukreniti), *quid quoque pacto agi placeat* (kaj in kako da hočejo ravnati), *incendi placeret*.

placīde, *adv*. mirno.

placīdus 3. miren, blag, tihoten: *pax*, *iter*; (o živalih) krotek.

placo 1. potolažiti, utešiti, spraviti: *deum*, *numen deorum*; spraviti koga s kom, *placari*, spraviti se; *part. placatus* 3. spravlјen, utolažen, pomirjen.

1. **plāga**, *ae*, *f*. udarec, mah-(ljaj); pos. udar, sunljaj, ki rani, rana: *plagis vulne-*

rari, plagas rescindere (rano predreti, - razvraziti); trop. udarec, nesreča: *plaga percussus*.

2. **plāga**, *ae, f.* pokrajina, kraj: *Campaniae, in illa plaga*.

Plancus gl. *Munatius*.

plane, *adv.* (pr. ravno); po polnem, čisto; *nec plane etiam* (in še ne popolnoma).

plango 3. *nxi, nctum, biti; plan-gere (sc. se)*, iz žalosti biti, - trkati na prsi; pren. *aliquem plangere*, glasno obžalovati: *bovem Memphiten*.

planities, *ei, f.* ravan, rav-nica.

plānus 3. raven, plan, ploščat: *litus, campus, vallis, carina planior*; *subst. planum, i, n.* ravan, planjava: *in plano, montes in planum deducere* (gore odnašati), *aedes in plana submittere* (hišo dati na planjavo odnesti).

Plataeae, *arum, f.* (Πλαταιαί), mesto v Boeotiji, sloveče po bitvi, v kateri so Grki Persijane premagali (l. 479. pr. Kr.), H. II, 19.

Plataeenses, *ium, m.* Plataejani, prebivalci Plataej, H. II, 5; VI, 3.

Plato, *onis, m.* (Πλάτων), athen-ski philosoph, najslavnejši izmed Sokratovih učencev in ustanovitelj akademijske šole, roj. 429. pr. Kr., H. IX, 6.

plaudo 3. *si, sum*, ploskati: *actoribus poetisque*.

plaustrum, *i, n.* voz, zlasti tovorni a. težki voz: *plau-stro ire* ali *vehi* (voziti se).

plausus, *us, m.* (od *plaudo*), ploskanje; priznanje, pohvala.

plēbēius 3. plebejsk; *subst. plebeius, i, m.* plebejec, (prostak).

plebiscitum, *i, n.* ljudstveni sklep, plebiscit.

plebs, *plēbis, f.* prosto ljudstvo, meščanstvo; plebejci (*opp. patricii, patres*); sploh ljudstvo, ljudje.

plecto 3. (brez perf. in sup.), navad. *pass. plector* (s palico) kaznovan biti; sploh kaznovan biti: *innoxium plecti*; grajan biti: *in aliqua re*.

Plēias, *adis, f.* Plejada; *plur. Pleiades*, Plejade; po bajki bilo jih je sedem: Elektra, Halkyone, Kelaeno, Maja, Sterope, Taygete, Merope; oče jim je bil Atlas, mati pa Pleiona.

plēne, *adv.* popolnoma, čisto.

plēnus 3. poln (česa): *pulveris, oratio plena acuminis, consilium fiduciae plenum* (srčen sklep), *fuga timoris calliditatisque plena* (strahopeten in lokav beg); poln, sit, nasičen: *corpus*; popoln, cel: *legio plenissima* (polnoštevilna), *luna plena* (ščip, polna luna).

plerique gl. *plerusque*.

plerumque, *adv.* večidel, navadno, največ, sploh.

plerusque, *aque, umque*, (največkrat v plur.) *plerique, pleraeque, plerāque*, velik (veči) del, zelo mnogi, večina: *plerique omnes* (skoro vsi), *plerique se in templum coniciunt* (zelo mnogi), *domitis plerisque* (večina), *pleraque* (do malega vse).

Pleumoxii, *orum, m.* narod v belg. Galliji (najbrž v severni Flandriji), varovanci Nervijanov, C. V, 39.

plorātus, *us, m.* tuljenje, jaukanje.

plūma, *ae, f.* puh, perce, pero sploh.

plumbum, *i, n.* svinec; *pl. album*, kositer (cin).

plurimus, *3. plus*, gl. *multus*.

plūteus, *i, m.* (nekak oder); *plutei*, osprednje strehe, proste iz protja spletene in s kožami pregrnene strehe, katere so na 3 valjih naprej porivali; pos. *plutei*, prsobrani, napravljene na nasipih in stolpih, da so branili ondi se bojujoče vojake (odt. *adire apertos p.* gl. *apertus*).

plūvia, *ae, f.*, sc. *aqua*, dež, naliv, ploha.

plūvius *3.* (dež provzrokujoč); odt. (kot priimek) *Iupiter pluvius*, ki pošilja dež, daritelj dežja.

Pnytagōras, *ae, m.* (Πνυταγόρας), kralj Cyprijanov, ki je jednemu delu Alexandrovega ladijevja zapovedoval, H. VI, 17.

pocūlum, *i, n.* čaša, kozarec.

podagra, *ae, f.* protin (v nogah).

Poeantius *3.* Poeantov; samo *Poeantius* = *Philoctetes*, Poeantov sin.

Poeile, *es, f.* (ποιικίλη, namr. ποιά), Poecila, pisani prehodi v Athenah (tako imenovani zaradi slik, ki so bile ondi).

poēma, *ātis, n.* pesen.

poena, *ae, f.* (pr. odkupnina za kak umor, odt.) odškodnina, zadostitev: *poenam constituere*; kazen: *capitis* (smrtna kazen), *poenas luere*, *pendere*, *dare alicui* (od koga kaznovan biti, komu plačati), *repetere* (od koga kazen zahtevati = kaznovati), *persolvere* (ka-

znovan biti); grdo ravnanje (zmagovalcev z zmaganimi): *poenarum patientia*.

Poenicus gl. *Punicus*.

poenitentia, *ae, f.* kesanje, kes.

poenitet *2. uit, verb. impers.* kesati se, žal je komu: *me poenitet alicuius rei* (kesam se česa), *facti, defectionis, neglecti consilii* (žal mi je, da nisem ravnal po svetu), *patriae poenitet* (sc. *me*) nezadovoljen sem s -, sram me je; (absol.) *poenitere coeperunt*.

Poenus *3.* prav za prav phoeničansk; (ker izhajajo Kartháginci od Phoeničanov, odt.) kartháginsk, poet. afrikansk: *leo*; *subst.* Punec, Kartháginec, zlasti Hannibalu rekali so tako; *plur. Poeni*, Punci, Kartháginci, H. VI, 14; IX, 20 in nasl.

poētice (*poetica*), *es, f.* pesništvo.

poeticus *3.* pesnišk, kar se tiče pesništva.

polenta, *ae, f.* phan ječmen: *iactā polentā* (potrosivši phanega ječmena).

Poliorcētes, *ae, m.* (πολιορκητής), obležnik -, osvojevalec mest, priimek macedonskega kralja Demetrija, gl. *Demetrius*.

polleo *2. ui*, kaj premoči, močan biti.

pollex, *icis, m.* palec.

polliceor *2. itus sum*, ponuditi: *se matrimonii sociam* (se za -); kaj storiti obljubiti, obetati: *liberaliter, alicui aliquid* (z *acc. c. inf.* in *inf. praes.*)

pollicitatio, *ōnis, f.* obetanje, obljuba.

- polluo** 3. *ui, ūtum*, onečistiti, oskruniti: *consulatum*.
- Pollux**, *ūcis, m.* sin Iupitrov (ali Tyndarov) in Ledin, brat Kastorjev, oba sloveča rokoborca. Častili so ju kot ravnatelja bojov (prim. H. XII, 9), zavetnika gostoljubnosti, spremljevalca potnikov, poseb. brodnikov.
- Polybius**, *i, m.* (Πολύβιος), sloveč grški zgodovinar okrog leta 150. pr. Kr.
- Polydectes**, *ae, m.* (Πολυδέκτης), kralj spartanski, brat Lykurgov, oče Charilajev, H. III, 1.
- Polymnis**, *īdis in i, m.* (Πόλυμνις), oče Epaminondov, H. IV, 10.
- Polysperchon**, *tis, m.* vojskovodja Alexandra Vel. in naslednik Antipatrov v macedonski namestniji.
- Pomētia** gl. *Suessa*.
- pomōsus** 3. sadovit, sadoroden.
- pompa**, *ae, f.* (πομπή), slovesen sprevod; bliščoba, veličastje, velikolepje.
- Pompēii**, *ōrum, m.* mesto v južni Campaniji, H. X, 20.
- Pompēius** 3. ime rimskega roda, izmed katerega so se najbolj proslavili: 1.) *Pompeius Nepos* (prvi tega roda), kateri je bil vzrok sramotne pogodbe z Numantinci, ki so ga bili premagali, H. XI, 33. — 2.) *Cn. Pompeius Magnus*, triumvir s Caesarjem in Crassom, je premagal gusarje in Mithridata, a sam je bil l. 48. pr. Kr. pri Pharsalu premagan od Caesarja, H. XII, 14. 24; C. VI, 1; VII, 6; VIII, 52 in nasl. — 3.) *Cnaeus*, starejši in 4.) *Sextus*, mlajši sin prejšnjega, sta na-

daljevala vojsko zoper Caesarja v Hispaniji (H. XII, 25); starejši je bil pri Mundi premagan in bežoč od Caesarjevih vojakov usmrčen; mlajši je srečno ubežal, bil po Caesarjevi smrti nazaj pozvan in slednjič na Antonijevo povelje v Miletu umorjen. — 5.) *Cnaeus*, Titurijev tolmač, C. V, 36.

Pompilius 3. ime rimskega roda, iz katerega je najbolj znan: *Numa Pompilius*, drugi kralj rimski, H. X, 4.

Pompōnius 3. rimsko rodbinsko ime, poseb. 1.) *Marcus*, rimski vitez, prijatelj C. Graccha, H. XII, 4 st. izd. — 2.) *P. Atticus*, gl. *Atticus*.

pōmus, *i, f.* sadno drevo.

pōmum, *i, n.* (vsak) sad, drevesni sad, odt. *poma*, sadje; 2.) sadno drevo: *poma serere*.

pondēro 1. tehtati, pretehtati, trop. presoditi: *iura amicitiarum successu, virtutem*.

pondo (*ablat.*) na vago; (kot *subst. indecl.*) funt: *mille pondo auri*.

pondus, *ēris, n.* utež; peza, teža: *grave, saxa magni ponderis, plumbi pondus* (svinčni utež); težka reč, gruda, breme: *vasta pondera, pondera ruent*; množina, svota: *grande pondus auri*.

pōno 3. *sui, sītum*, dejati, staviti, postaviti, položiti: *pocula, exemplum in publico* (kak prepis na kakem javnem kraju), *tripodem Delphis* (kot posvečen dar v delphskem svetišči), *plaustrum in templo, posita tollere* (kar je bogu posvečeno in zato *locis consecratis* postavljeno); postaviti, na-

praviti: *statuam*; *p. castra* (postaviti tabor, utaboriti se), *sedes p.* (naseliti se); *po -*, založiti: *pecuniam in aerario*, *genu ponere* (poklekniti), *genu posito* (klečé); (kak vojašk oddelek kje) postaviti, namestiti: *praesidium, partem exercitus a tergo* (del vojske za hrbet postaviti); osnovati: *coloniam*; *od -*, položiti: *arma*; (koga za kaj) postaviti ali ustanoviti: *custodem alicui* (pridati), *aliquem principem in aliqua re* (koga čemu na čelo postaviti, mu vodstvo v kaki reči izročiti); *part. positus* 3. položen, tedaj ležeč, se kje nahajajoč: *quo in loco Syracusae positae sint ostendit* (kje da so Syr.), *Gallia posita est* (leži), *Britannia, oppidum in lingula positum, vicus in valle positus*. — 2.) trop. staviti na (v) kaj, (*pass.* stati na čem): *spem in virtute* (in morte), *in celeritate, in fuga sibi praesidium* (rešitve nadejati se od bega), *summa virtus in patientia ponitur* (naj večja krepost stavi se v vztrajnost), *positum esse in aliqua re*, stati na čem: *spem positam habeo in aliqua re* (upanje svoje stavim na -, moje upanje je osnovano na -); za kaj imeti, šteti med -: *in vitiis poni* (šteje se med napake), *nemo ei par ponitur* (nikogar mu ne stavijo v vrsto, - mu ne еднаčijo), *aliquem principem (primum) ponere* (koga za prvega imeti, mu prednost pred vsemi družimi dajati); (v kakem govoru) omeniti, navesti, nava-

jati: *cum in eis hoc posuisset*; pridejati, dati (dajati): *nomen alicui ali alicui rei*; odložiti, opustiti, iznebiti se česa: *timorem, fervorem iuventae* (mladostni ogenj se komu ohladi), *minas, querelas* (opustiti), *vitam* (življenje puštiti, t. j. dušo izdihniti, umreti).

pons, *pontis*, *m.* most: *pontem facere* (narediti), *rescindere, interscindere, interrumpere, dissolvere, sternere, traicere*, gl. *consterno*.

Ponticus 3. *pontsk*: *mare* (Črno morje).

Pontifex, *icis*, *m.* pontifik, veliki duhoven; *plur. Pontifices*, svečeniki, ki so verstvo in verske obrede nadzorovali, pontifiki, H. X, 4. 16.

Pontius, *i*, *m.* (*Caius*), samnitski vojskovodja, ki je Rimljane pri Caudiji premagal, H. X, 20.

pontus, *i*, *m.* globočina; metonym. morje.

Pontus, *i*, *m.* (Πόντος), Črno morje; metonym. pokrajina ob Črnem morji, Pontus, H. XI, 25; XII, 10.

Popilius, *i*, *m.* (*Publius Laenas*), consul z P. Rupilijem, s katerim je imel preiskavo zoper sokrivce Tib. Graccha voditi, H. XII, 5.

popina, *ae, f.* (kraj, kjer se prodajajo gorke jedi), krčma.

poples, *itis*, *m.* podkolenica, koleno.

popŭlāris, *e*, k ljudstvu spadajoč, ljudsk: *favor* (ljudska naklonjenost, ljubezen), *status* (demokratska ustava); *subst. popularis, is, m.* rojak, sodržavljan, podložnik: *popu-*

- laribus iura reddere.* — 2.) (prostemu) ljudstvu naklonjen, -dober, za njegovo dobrohotnost se poganjajoč: *inde popularis, populares* (ljudo-ljubi, *opp. optimates*); ljudstvu priljubljen.
- populatio**, *ōnis, f.* pustošenje, pokončavanje.
- populiscitum**, *i, n.* odlok -, sklep naroda.
- populor** 1. pustošiti, pokončavati, pleniti.
1. **populus**, *i, m.* ljudstvo (kot država): *p. Romanus*; razrod, pleme (kot del kakega naroda); ljudstvo, množica, drhal.
2. **pōpulus**, *i, f.* jaged.
- porcellus**, *i, m.* prase, odojče.
- porcus**, *i, m.* (mlad) prašič.
- porrigo** (*porro-rego*) 3. *rexī, rec-tum*, stegniti: *manus*; *part. porrectus* 3. raztegnen: *quem ad finem porrecta loca aperta pertinebant* (kakor daleč so segali odprti kraji); — podati: *dextram porrigere*.
- porro**, *adv.* naprej, dalje; (v povrstnem redu) nadalje, potem.
- Porsenna**, *ae, m.* kralj v Etruriji, ki je hotel prognanega Tarquinija Superba zopet na prestol posaditi, H. X, 9.
- porta**, *ae, f.* vrata; *portas* mesto *portam excidere* (razbiti); pren. vhod in izhod: *Ciliciae portae*, *cilic. soteske*.
- portendo** 3. *di, tum*, (pr. pomoliti izpod česa), kazati, naznaniti. — 2.) kaj prej napovedati, vedeževati, pro-rokovati: *regnum alicui, victoriam infanti*.
- portentum**, *i, n.* predznamenje, čudovita prikazen, čudo.
- porticus**, *us, f.* stebrovno hodišče, stebrišče, galerija.
- portio**, *ōnis, f.* del, delež: *regni*.
- Portius** 3. ime rimskega roda, gl. *Cato*; H. XII, 18 st. izd. govori se o Portiih; ondi je misliti le na senatorja M. Portija Laeco, Catilininega sorotnika.
- porto** 1. nesti (nositi): *vascula argenti, pecuniam secum* (pri sebi imeti, — nositi); kam s seboj vzeti: *opes*; nesti, spraviti, odpraviti: *impedimentum, commeatum ad aliquem* (dovažati), *frumentum secum* (s seboj vzeti), *milites* (na ladiji imeti, peljati), *regi aliquid* (pripeljati, dovesti); *vehiculo portari* (voziti se); pos. prinesti: *bellum pacemque*.
- portorium**, *i, n.* mito, davek, (vvoznina in izvoznina).
- portus**, *us, m.* pristanišče, *p. Menelai* gl. *Menelaus*; trop. zavetje, pribežališče; *tutissimus consiliorum* (sklepov).
- Porus**, *i, m.* (Πῶρος), kralj indijski; njegovo kraljestvo sezalo je na vzhod od Hydaspa do Acesina. Alexander ga je sicer premagal, a mu pustil kraljestvo, H. VII, 14.
- posco** 3. *poposci*, (oblastno, silno) zahtevati, tirjati, nujno prositi: *obsides, ius iurandum, aliquem auxilium*; zahtevati, velevati: *quod res poscere videtur, quum tempus posceret*.
- positus** 3. gl. *pono*.
- possessio**, *ōnis, f.* posest, last: *libera Galliae, perpetua*; me-

tonym. posestvo, svojina, lastnina, plur. posestva, zemljišča: *possessionibus expellere, amicorum possessiones.*

possessor, *ōris*, m. lastnik, gospodar.

possideo 2. *ēdi, essum*, imeti v posesti, — v lasti, — v oblasti: *agros, partes; possideri*, v oblasti (lasti) biti.

possido 3. *sēdi, sessum*, polastiti se česa, v oblast dobiti: *agros armis.*

post, adv. zadaj: *exsultare* (poskočiti); *post esse* (manj veljati, — premoči); (o času) potem, zatem, pozneje: *paulo post* in *post paulum* (kmalu potem), *multo post* (dolgo časa pozneje), *post non multo* za *non m. p.*, *post aliquanto* za *aliq. post*, *biduo post* (dva dni pozneje), *anno post* (leto pozneje), *paucis post diebus* (nekoliko dnij pozneje), *primo* — *post* (izprva — potem). — 2.) *praep. c. acc.* (o prostoru) za: *post terga* (za seboj), *post castra*, *post eum (se)*; (o času) za, po: *post diem tertium reverti* (tri dni pozneje, tretji dan), *post id tempus*, *post hominum memoriam* (kar ljudje pomnijo, od pamtiveka), *post annum quartum quam Themistocles expulsus erat* (četrti leto potem, ko je bil Them. prognan, štiri leta po Them. izgnanji), *post diem quartum quam ventum est* (štiri dni po prihodu), itd. — (o redu) za, po: *post hunc.*

postea, adv. potem, zatem, pozneje: (z nasl. *quam*; med *postea* in *quam* se vrine kaka beseda: *postea vero quam* ali

se pa obe besedi zvežete: *posteaquam*; potem ko, odkar.

postēri, *ōrum*, m. in *posterior* gl. *posterus*.

posteritas, *ātis*, f. prihodnost; potomstvo, zanamstvo.

postērus 3. (*comp. posterior*, *superl. postrēmus* in *postūmus*), naslednji, prihoden. drug: *dies, postero die* (drug dan, drugega dne), *postero tempore* (v poznejšem času, pozneje) in *posterum (sc. diem)*, na drug dan; *subst. postēri, ōrum*, m. potomci, zanamci. — 2.) *comp. posterior*, zadnji (iz med dveh), adv. *posterius*, kasneje, pozneje, potem. — 3.) *superl. postremus*, zadnji, poslednji, adv. *postremo* (slednjič, zadnjič, na zadnje); **postūmus**, zadnji (zlasti otroci, ki se po očetovi oporoki ali smrti rode), posmrtnik, posmrtni otrok: *qui natus postumus fuerat.*

postis, *is*, f. podboj, metonym. vrata.

post-pōno 3. *sui, sūtum*, postaviti za čim, manj ceniti, zanemariti: *omnia, omnibus rebus postpositis* (ne maraje za vse druge načrte).

postquam (gl. *postea*), potem ko.

postrīdie, adv. drugi dan, drugega dne: *postrīdie eius diei*, je le večja natančnost v besedi, ki prav določno dan naznanja, od katerega se ima računati.

postrēmo gl. *posterus*.

postŭlo 1. zahtevati, tirjati: *auxilium, aliquid ab aliquo, imperium sibi* (tudi z *ut, ne*, samim conjunct. in *acc. c. inf.*)

— 2.) (o neživih rečeh) vele-
vati, zahtevati: *ut tempus -,
loci natura postulat, etc.; subst.
postulatum, i, n. tirjatev,
zahteva.*

Postūmius 3. ime rimskega roda,
iz katerega je najbolj znan:
Sp. Postumius Albinus, consul
s T. Veturijem, H. X, 20.

potens, tis, ki kaj more, pre-
more; odt. mogočen, velja-
ven, imeniten: *civitas, gens,
homo, populus, bello potens;*
subst. mogotec (mogočnik),
potentior, mogočniši; močan,
silen: ira potens; zmožen
za kaj: regni potens (zmožen,
sposoben za vladarstvo), irae
(gospodar česa ali čemu).

potentātus, us, m. (politična)
moč, (politična) premoč.

potentia, ae, f. zmožnost, moč;
mogočnost; vpliv, ve-
ljava, sila: *summa populi*
(ljudovladstvo, demokratija),
singularis (samovladarstvo),
potentiā (s svojo veljavo) rem
p. administrare, potentiā ante-
cedere gl. antecedo; plur. po-
tentiae, metonym. mogočniki,
mogotci: potentiae in crimen
vocabantur (potentiae smatrati
za genetiv pač ne dopušča
misel).

potestas, tis, f. oblast, moč
kaj storiti: *vitae necisque, de-*
orum, potestas in muro consi-
stendi est nulli, nikomur ni
mogoče držati se (na zidovji),
p. bellorum (oblast vojskovati
se), in potestate medentium esse
(v oblasti zdravnikov biti, se
jim izročiti), populum in sua
potestate tenere (oblast imeti
nad ljudstvom, voditi je po
svoji volji), in sua potestate

esse (sam svoj biti), omnia in
sua potestate esse velle (vse v
svoji oblasti imeti hoteti);
politična moč, oblast,
vladarstvo, gospodstvo:
in potestate alicuius esse (komu
v oblasti biti), sub (in) pote-
statem redigere, se potestati
alicuius permittere (se komu
podvreči), se in fidem atque
in potestatem alicuius per-
mittere (podati se na milost
in nemilost), in fidem ac po-
testatem alicuius venire (podati
se komu v varstvo in oblast),
venire in alicuius potestatem
(komu v roke priti); pogla-
varska -, uradna oblast,
oblastvo, urad: regia (kra-
ljevska oblast), omnium rerum
(najviša vladarska oblast), po-
testate data (po prejetem po-
oblastilu, po danem naročilu),
potestati praeesse, potestate per-
petua esse (neprestano najvišo
oblast imeti), qua potestate
oblata, potestatem obtinere, in
qua potestate (opravlja je to
službo), summae potestates
(službe); zlasti najviše po-
veljstvo (vodstvo), oblast-
ništvo: summas potestates
alicui dare. — 2.) možnost,
prilika: habere potestatem eius
conveniendi (k njemu priti), p.
pugnandi alicui facere (komu
boj ponuditi), aliquis sui facit
potestatem (kdo da komu pri-
liko, da se ž njim poskusi,
- meri, kdo se da komu pri-
jeti, - zajeti): si sui fecisset
potestatem; dovoljenje, do-
puščenje, priložnost: po-
testatem dare, facere alicui di-
cendi (dovoliti z inf.), mittendi,
discendi, redimendarum capti-

varum, facta potestate (po prejetem dovoljenji, zadobivši dovoljenje), *potestas non est* (ni dopuščeno), *nullius condicionis non habere potestatem* (povsodi pristop imeti = priliko imeti vsakojako zakonsko zvezo skleniti).

potio, *ōnis f.* pitje, pijača.

1. **potior** 4. *potitus sum*, (kake reči) se polastiti, deležen postati, kaj pod svojo oblast -, v svojo posest spraviti, doseči, (*c. abl.*): *oppido, magnā praedā, loco, imperio, castris, magno pecoris numero, victoriā, ultione* (maščevanje užiti), *utroque populo* (osvojiti si vladarstvo nad obema narodoma); (*c. gen.*) *totius Galliae, rerum* (osvojiti si najvišjo oblast); (*c. acc.*) *regnum* (vladati); (iz tega se razume tudi *gerundivum*) *urbis potiundae cupido, regni potiundi, oppidi, potiundorum castrorum*.

2. **potior**, *potius, gen. ōris (comp. k posit. potis, superl. potissimus)*, izvrstniši: *industriā potior gl. industria, cui cibis est multo potior* (dokaj boljša); *potius adv.* rajši, marveč, bolj, *superl. potissimus* 3. naj izvrstniši, naj važniši: *potissimum credere* (za naj bolje imeti = komu se dozdeva naj bolje...); *potissimum in potissime, adv.* posebno, zlasti; *in ea pot. urbe*, prav (ravno) v tem mestu (rajši ko v drugih).

poto 1. *piti*, zlasti popivati, pijančevati; *semigraves potantes* (ki so na pol pijani še popivali); *part. potus* 3. izpit; pijan.

potus, us, m. pitje, pijača.

prae, praep. c. abl., pred: *prae se ferre*, pred seboj nositi, kazati, pokazovati kaj, bahati se s čim; iz, od, (*causal.*) zavoljo: *prae multitudine*; mimo, v primeri s, proti: *prae magnitudine*.

praeacūtus 3. na konci poostren, koničast: *trabes, tigna, falces* (na koncu obrušeni).

praealtus 3. zelo (pre)visok; zelo globok: *mare, amnis*.

praebeo 2. *ui, itum, moliti* (pomoliti), *podati: ubera parvo, cervicem servo, collum iugo.* — 2.) *prepustiti.* — 3.) *kazati, pokazati: fidem; odt. reflex. se praebere*, izkazati se: *se talem imperatorem, se pari diligentia* (izkazovati se ravno tako marljivega), *se pari virtute* (izkaz. se ravno tako hrabrega), *se ducem fugientibus* (ponuditi se bežečim za vodnika, t. j. prvi mej bežečimi biti), *sociam se praebere* (ponuditi se za zaveznico), *occasio praebetur* (se ponuja). — 4.) *dati, podeljevati, pokloniti: panem -, alimenta alicui; storiti, provzročiti, vzbuditi, napraviti: visum, umbras, opinionem timoris, suspitionem, iter placidum, speciem, admirationem sui* (navdajati).

prae-caveo 2. *cāvi, cautum* (popred) varovati se, paziti se.

prae-cēdo 3. *cessi, cessum*, naprejši; *trop. prekositi* (prekašati): *aliquem virtute*.

praecello 3. (brez perf. in sup.) odlikovati se: *armis*.

praeceps, *itis*, strmoglavo, naglo (nagloma); mnogokrat se da prestaviti z doli: *praecipitem in profundum ruere*; na vrat na nos, hitro: *praecipitem aliquem agere* (hitro koga pred seboj tirati, - poditi). — 2.) (o krajih) strm: *locus, iter, murus, in salum praeceps* (v morje se spuščajoč); *subst.* strmovit kraj, strmina, globočina: *se in praeceps iacere* (skočiti, zagnati se v morje). — 3.) pren. *procella* (huda, silna); trop. nevaren: *remedium*; hiter = hiteč: *omnia in eo praecipitia ad exitium fuerunt* (vse, kar je bilo njegovega — njegovo ravnanje in usoda njegova — hitelo je v pogubo), *praecipitem agi* (v pogubo hiteti); nepremišljen, nepreudarjen, prenagel: *ira, temeritas, ingenia*.

praepceptor, *ōris*, *m.* učitelj.

praepceptum, *i*, *n.* predpis, pravilo, vodilo, nauk: *praepceptum illud*; povelje, naročilo: *hostium praepcepta cognoscere*, *pr. curare, res alicuius praepceptis geritur, praepcepto suo* (na svoje povelje), *praepceptis* (vsled povelj).

praecipido (*prae-caedo*) 3. *cīdi*, *cīsum*, odrezati: *audres, manus alicui*.

prae-cingo 3. *nxi, nctum*, opasati; *praecingi*, oborožiti se: *ense* (meč si opasati).

praecipio (*prae-capio*) 3. *cēpi, ceptum*, naprej vzeti, odt. *omen victoriae* (že naprej si lastiti predznamenje zmage); *opinionē* (prej slutiti); naprej občutiti: *laetitiam*; pos.

poprej omeniti, - opomeniti: *lectoribus*; nauke ali pravila dajati, vodila dajati, zapovedati, naročiti: *aliquid, militibus custodiam regis, praeeperunt quid fieri vellent, ut erat praepceptum*, (z ut) *praecipit, ut omnes concurrant*, (z acc. c. inf.) *praecipit puteos fieri, eas ut reginas haberi*.

praecipito 1. strmoglaviti, (hitro) navzdol zagnati, - zvaliti (zavaliti): *pilas, occisos in mare, aliquem de saxo, se in flumen, praecipitari per cautes* (se zagnati), *muro praecipitari*.

praecipue, *adv.* posebno, zlasti.

praecipuus 3. poseben, izvrsten: *honor, auxilium, vir*.

praecclare, *adv.* (prejasno); prekrasno, izvrstno.

praecclarus 3. (prejasen); izvrsten, krasen, vrl, slaven: *praeclarum hoc quoque Thrasybuli* (tudi to je bilo preslavno dejanje Thr.)

prae-clūdo 3. *si, sum*, zakleniti, zapreti: *introitus*; trop. kaj odvzeti: *vocem* (*praecclusa voce*, ker mu je besedo zaprlo, ker že ni mogel več govoriti).

praeco, *ōnis*, *m.* glasnik, klicar: *per praecoones aliquid pronuntiare*; služabnik (kake uradne osebe): *consulis*.

praecordia, *ōrum*, *n.* prepona; trop. srce (kadar se govori o občutkih in strastih).

prae-curro 3. *cucurri* in *curri, cursum*, naprej hiteti: *ad aliquem*; koga prehiteti, preteči: *celeritate*; prekositi, prekašati: *nobilitate* (v slavi, gledé na sl.)

praeda, *ae, f.* plen: *venatica* (lovski plen), *praedam agere* (uplenjeno živino); oropanje: *urbium*; dobiček, korist: *magnas praedas facere ab aliquo* (veliko dobička imeti od koga).

praedabundus 3. pleneč, ropajoč.

prae-destino 1. naprej določiti; (prej) za trdno kaj skleniti, — nameniti se.

1. **prae-dīco** 1. objaviti, obznani; sploh reči (večkrat = s povdarkom kaj izgovoriti), javno izreči, izraziti se, omeniti; *paucitatem* in z *acc. c. inf.* — 2.) slaviti, proslavljati, hvaliti; hvalisati, veličati: *aliquem patriae liberatorem, laudes alicuius, aliquid de aliquo* (kaj komu v slavo povedati), *multa de virtutibus* (hvalisati), in z *acc. c. inf.*

2. **prae-dīco** 3. *xi, ctum*, naprej povedati, napovedati, prorokovati: *futura, magnitudinem alicuius* in z *acc. c. inf.*; naprej zaukazati, — zapovedati (z *ut*), svariti (z *ne*); absol. naprej naznaniti (kaj da se ima zgoditi), svetovati: *ita medicus praedixerat*.

praeditus 3. na-, obdarjen, obdarovan: *animi magnitudine*.

praedium, *i, n.* zemljišče, posestvo: *rusticum* (kmetija).

praedo, *ōnis, m.* ropar, razbojnik.

praedor 1. pleniti, ropati, *praedatum ire* (na rop hoditi, — iti).

prae-dūco 3. *xi, ctum*, kaj potegniti —, postaviti —, na-

rediti pred kaj: *murum, fossam*.

praefatus gl. *praefor*.

praefectūra, *ae, f.* poveljništvo, načelništvo.

praefectus 3. gl. *praeficio*.

praefectus, *i, m.* predstojnik, načelnik: *custodum, morum* (nadzornik); poveljnik, glavvar, zapovednik: *classis* in (kot prvotni part. tudi z dat.) *classi, equitum* (konjištva, — u); oddelni poveljnik: *praefectos constituere*; pos. (pri tujih narodih) poveljnik, vodja, vojskovodja: *praefecti regii*; namestnik: *Mileti*; pri Caesarji so *praefecti* poveljniki oddelkom pomočnih čet in konjištva (*praefecti equitum*).

prae-fēro 3. *ferre, tūli, lātum*, nesti —, nositi pred kom: *funalia, leones caveis, signa aenea ante aliquem*; očitno kazati, pokazovati, razodevati: *omen duplicis imperii*; kaj staviti nad kaj, prednost dati komu pred kom, prednost prisoditi komu pred kom: *aliquem alicui, aliquid alicui rei, se patri, se militibus* (skušati vojake prekositi).

praeficio (*prae-facio*) 3. *fēci, fectum*, postaviti črez, staviti komu na čelo, postaviti za glavarja (načelnika, zapovednika): *classi, urbi, legioni, praesidio, munitioni, exercitui* (vojski na suhem), *bello imperioque* (najvišje poveljstvo v vojski komu izročiti), *cognatos imperiis* (za zapovednike postaviti), *pari imperio praefici* (jednako poveljstvo

dobiti), *negotio praeficere* (zakupati —, izročiti komu vodstvo pri kakem delu ali poslu), *certos praeficere* (zanesljive ljudi za nadzornike nastaviti).

prae-fīgo 3. *xi, xum*, natakniti, nasaditi: *sudes praefixae* (spredaj ob bregu zabiti koli).

prae-finio 4. *īvi, itum*, naprej določiti, ustanoviti: *aliquid lege*.

prae-for, *fari, fatus sum*, popred reči, — govoriti, reči.

prae-frigidus 3. premrzal.

prae-fulgeo 2. *si*, (za)sijati, bleščati se, odlikovati se.

prae-gnans, *tis*, noseča.

prae-gusto 1. prej pokusiti.

prae-metuo 3. *ui*, naprej bati se, v skrbi biti: *alicui* (za koga).

prae-mitto 3. *si, ssum*, naprej poslati: *legatos, duces in Asiam, impedimenta*, (absol.) poslati: *ad equites*.

praemium, *i, n.* nagrada, plačilo: *magno ei praemio futurum se esse* (da mu bode veliko plačilo doneslo), *praemia constituere, proponere, merere, proscriptos conquirere praemiis* (vsled pl.).

prae-mōneo 2. *ui, itum*, prej opomniti (z *ut*), prej (po)svariti (z *ne*); napovedati, prorokovati: *futura*.

Praeneste, *is, n.* mesto v Latiji, H. X, 21.

prae-nuntio 1. naprej naznati, — objaviti: *alicuius magnitudinem, de adventu eorum est praenuntiatum* (napovedalo se je, da se bližajo).

praenuntius 3. napovedujoč; *subst. praenuntia, ae, f.* na-

znanjevalka, napovedovalka.

praeoccupātio, *ōnis, f.* prevzetje, zgodnje —, prigodno zasedenje: *locorum*.

prae-occūpo 1. komu prevzeti kaj, pred njim zasesti: *Macedoniam, saltum, vias*; trop. prej polastiti se, lotiti se koga: *timor praecupat animos* (strah je komu srce prevzel); *aliquem*, preteči koga, t. j. skušati koga pogubiti, ko se tega ne nadeja.

prae-opto 1. raji hoteti, raji (z inf.); *aliquem*, komu prednost dajati pred kom.

prae-pāro 1. pripraviti, pri-skrbeti, oskrbeti: *rem, locum, classem* (pripravljeno imeti), *scaphas, exercitum* (oborožiti), *aliquid ad eruptionem*; *part. praeparatus*, pripravljen: *equos praeparatos habere* (konje pripravljene —, konje pri roci imeti).

praepēdio 4. *īvi, itum* (spredaj zamotati); zavirati, ovirati: *naves ad flexus faciendos*.

praepes, *ētis*, hitro leteč.

prae-pōno 3. *sui, situm*, predstaviti: *mensibus antiquis duos*; pos. (za nadzornika, predstojnika itd.) koga komu postaviti, na čelo postaviti, za namestnika postaviti: *genti Hyrcanorum, hibernis, eis praepositus est, Xerxem praeposuit* (postavil ga je za kralja), *a Lacedaemoniis praepositi*. — 2.) trop. prednost dajati čemu, bolj ceniti, staviti nad kaj: *bonam existimationem regno*.

prae-rumpo 3. *ūpi, ūptum*, spre-daj od —, pretrgati: *funes*;

part. praeruptus kot *adiect.* (pretrgan, odt. o krajih) strm, položen, brežen: *voragine*, *ripa*, *loca*; trop. nenaden, silen: *periculum*.

praes, *praedis*, *m.* porok, jamec (pos. kadar se od države kaj v zakup jemlje).

praesaepe, *is*, *in praesaepium*, *i*, *n.* (vsaka zagraja); jasli.

prae-saepio 4. *psi*, *ptum*, (spredaj) zagradi, zadelati: *aditum*.

prae-sāgio 4. *īvi*, *ītum*, naprej čutiti kako reč, slutiti: *animo* (v duhu).

prae-scribo 3. *psi*, *ptum*, napisati, narisati: *formam condendae urbis* (načrt narediti za osnovo mesta); *zaukazati: alicui*.

praescriptum, *i*, *n.* predpis, naredba, ukaz.

praesens, *tis* (*part.* od *praesum*), *adiect.* sedanji, navzočen, pričujoč: *libertas*, *vulgo praesente* (H. III, 13. vpričo vojščakov), *ipso praesente* (vpričo njega), *exercitu praesente*, *pluribus praesentibus*, *de praesente* (*se*) (o njem vpričo njega), *praesentem adesse* (sam –, osebno pričujoč biti), *ad praesens tempus* (za zdaj), *in praesenti sc. tempore* (za zdaj, za ta čas, poleg sedanjih razmer), *in praesentia sc. tempora* (za zdaj, zdaj, takrat), *quod in praesentia erat* (kar je bilo ravno pri roci), *status praesentium rerum* (sedanji položaj); *praesentia, ium*, *n.* sedanje okolščine, – razmere, sedanji položaj: *contemptu praesentium*. — 2.) očiteno, očividno: *inopia*, *mors* (nagla).

praesentia, *ae*, *f.* navzočnost: *animi* (neustrašenost), *ut oblata est praesentia* (ko so ga zagledali).

prae-sentio 4. *si*, *sum*, prej čutiti, predčutke imeti, slutiti: *aliquid animo*.

praesertim, *adv.* posebno, zlasti.

Praesidae, *arum*, *m.* Praesidjani, indijsko ljudstvo ob Gangu, H. VII, 14.

praesidium, *i*, *n.* (sedenje pred kom, zlasti v njegovo obrambo, odt.) varstvo, bramba, pomoč: *aliquid –*, *satis praesidii*, *spes praesidii*, *ad praesidia Graeciae* (v obrambo Gr.), *loci praesidio fretus*, *praesidio esse alicui* (komu pomagati, koga braniti), *pr. satellitum* (pomoč telesnih stražnikov), *praesidium* (rešitev) *in fuga ponere*, *literarum praesidio* (spomočjo); pos. vojaško varstvo, straža, vojaško spremstvo: *praesidio alicui esse* (koga zaslanjati): *impedimentis*, *navibus*, *praesidio relinquere* (v obrambo pustiti). — 2.) metonym. to, kar brani, ted. pomočno –, zaščitno krdelo, zaščitne čete, straža; vojaško spremstvo: *praesidium comparare*, *praesidia cohortium* (pomočne kohorte [v zaslombo]), *praesidia militum* (vojaško varstvo), *custodiam ac praesidium –*, *satis praesidii relinquere*, *praesidium* (podpora) *legionum*, *praesidio navium aliquem praeficere* (komu varovanje ladij izročiti), itd.; posadne čete, posada, straža: *regionem praesidiis occupare* (kak kraj s četami za-

varovati), *praesidia interficere*, *constituere*, *locum praesidio tenere*, *praesidium ponere*, *praesidia depellere*, *obsidere*, *disponere*, *deducere*, itd.; stražno spremstvo, eskorta: *praesidium dare*, *sine ullo praesidio*, *sine praesidio* (brez zaščitne vojske), *quod satis esset praesidii* (zadosti vojakov stražnikov); (vsak kraj, katerega so voj. čete zasedle), stražišče, trdnjava, reduta: *ex praesidiis* (iz obsežja čet), *procul in praesidio esse*, *praesidium armis se defendit*, *ex statione et praesidiis emitti* (z izročenega stražišča in kraja, ki se ima varovati), *in praesidio relinqui* (v zasedenej trdnjavi), *milites disponere in praesidiis* (kot posadnike), *sua praesidia* (H. XI, 26, ladijevišče = ladijski tabor s svojo posadko). — 2.) (vsak) pripomoček: *nova praesidia*.

praestans, *tis* (part. od *praesto* 1.), *adiect.* izvrsten, izboren, odlikujoč se po: *cum claritate tum usu belli*.

praestituo (*prae-statuo*) 3. *ui*, *ūtum*, naprej določiti: *diem*.

praestitus 3. gl. *praesto*.

1. **praesto**, *adv.* pričujoč, tu, pri rokah, navadno z *esse*, pričujoč -, pri rokah -, na službo biti, nastopiti: *praesto cum securibus esse*, *alicui* (čakati koga, da ga sprejme).

2. **praesto** 1. *iti*, *itum* (in *ātum*), (stati pred kom, odt. trop.) boljši biti, jači biti: *virtute et numero*; odlikovati se pred kom v čem, ga prekositi (prekašati): *aliqua re*, *aliquem in alicui ali-*

qua re: virtute omnibus, ceteros prudentiā; impers. praestat, boljše je: *honestas mors turpi vita* in z. inf. — 2.) (*trans.*) porok biti za kaj, na se vzeti kaj: *frumentum* (zalagati z); izkazati, storiti, držati: *auxilium alicui* (pomoči), *officia militis* (izpolnovati), *officium alicui* (proti komu, dokoga), *plura promittere quam praestare*, *minora promissis* (manj storiti, nego se je obljubilo), *quae mihi praestiteris* (kar si meni storil, usluge, ki si jih meni storil), *polliceri*, *quod praestare non posset*; kazati, izkazati, pokazati: *virtutem, nobilitatem, fidem* (varovati), *quam (fidem) praestitit*, *praestanda est fides* (zvestoba se mora izkazovati), *suam ei fidem praestiterat* (izkazal se mu je zvestega), *fidem praestare errori* (verjeti), *silentia rebus* (trdno molčati o rečeh, ki so se nam zaupale); se, kazati se, obnašati se. — 3.) dati, plačati: *dimidium tributorum, denarios*.

prae-struo 3. *xi*, *ctum*, predzidati; zadelati, zapreti: *omnia*.

prae-sum, *esse*, *fui*, spredaj biti, na čelu biti, odt. postavljen biti nad kaj, ravnati kaj (-s čim): *druilibus, oppido, iisdem rebus* (isto službo opravljati), *rei publicae* (državi na čelu stati), *qui Sardibus praecerat* (ki je bil namestnik v Sard.), *regionibus* (gospodovati nad), *magistratui* (državno službo opravljati), (absol.) načelovati; pos. (o četah) zapovedovati: *exer-*

citui, copiis, classi, opibus (vojni moči); (kak posel) opravljati, voditi: *negotio, bello, rebus divinis, rei frumentariae* (nadzorovati). — 2.) pri čem biti, pričujoč biti, gl. *prae-sens*.

prae-sūmo 3. *si, tum*, naprej (k sebi) vzeti; misliti si kaj naprej, v mislih si predstaviti: *militiam graviozem*.

praesumptio, *ōnis, f.* (naprej vzetje); dozdevanje, pričakovanje, nada.

prae-tendo 3. *di, tum in sum*, (navspred stegniti); trop. izgovarjati se s čim, v izgovor vzeti (z *acc. c. inf.*)

praeter, *adv.* pred kako rečjo, mimo: *navis praeter creditur ire*; razun, zunaj, izvzemši (s *quam*) *praeterquam*, razun. — *praep. c. acc.* mimo, ob: *praeter castra*; črez, zoper, proti: *praeter modum* (črez mero), *praeter consuetudinem, pr. spem* (nena doma), *pr. opinionem* (gl. *opinio*); (o odličnosti) pred: *pr. ceteros* (pred drugimi); (o tem, kar se izključuje) razun, zunaj, izvzemši: *praeter arcem, praeter militiae vacationem, nihil praeter gloriam, praeter naves et arma nihil erat super*; (o tem, česar kdo noče v poštrevzeti) razun, ne gledé na: *praeter nobilitatem, pr. gratiam*.

praetereā, *adv.* razun tega, vrh tega.

praeter-eo 4. *ii, itum*, mimo iti: *adversarius praeterit, in praetereuntem sagittam iacere*; (o neživih rečeh) *navis praeterit* (mimo jadra), *aqua prae-*

terit (teče mimo); (o času) *preiti, proiti, miniti: tempus praeterit, indutiarum dies; part. praeteritus* 3. minul, pretek, pretečen: *tempus, praeterita die (abl. absol.)*; plur. *praeterita, orum, n.* preteklost, minulost, prošlost. — 2.) *trans.* preskočiti, ne omeniti, zamolčati: *orationem, gravitatem alicuius, aliquem*; v nemar pustiti, pozabiti: *umbras*; uiti: *poenam*; koga prehiteti, preteči, preseči, prekositi: *equos*.

praeter-fluo 3. *xi, xum*, mimo teči.

praeteritus 3. gl. *praetereo*.

praeter-mitto 3. *si, ssum*, mimo pustiti, zanemariti, v nemar pustiti: *occasionem* (zamuditi), *diem, commodum* (ne porabiti), *inviolatum* (ne poškodovati); opustiti, zamuditi: *aliquid facere*; preskočiti, ne omeniti: *aliquid, nihil*.

praeterquam gl. *praeter*.

prae-texo 3. *xui, xtum*, spredaj vtkati, obrobati, odt. *praetextus* 3. obšit; *subst. praetexta, ae, f. (sc. toga)*, obleka s škrlatnim trakom obrobljena (kakoršno so nosili v Rimu višji uradniki, pa tudi otroci svobodnih Rimljanov do svoje moške dobe); trop. pretvezovati, izgovarjati se s čim: *alia*.

praetextātus 3. ki nosi praetexto ali s škrlatnim trakom obrobljeno obleko: *senes praetextati* (v svoji praetexti).

praetor, *ōris, m.* vodja, predstojnik (izprva consul v Rimu tako imenovan kot najvišji sodnik); (v pravem pomenu) *prae-*

tor v Rimu, sooblastnik consuloma, in kadar nista bila pričujoča, upravnik najviše državne oblasti. Začetkom bil je le jeden, pozneje volila sta se po dva: *praetor urbanus* in *praetor peregrinus*. Prvi je razsojeval *causas privatas* med državljani, drugi pa med državljani in tujci. Praetorji so hodili tudi na vojsko. Po preteku službene dobe pošiljali so je za propraetorje v provincije (kakor consule za proconsule). Večkrat so bili tudi možje, ne da bi bili preje praetorsko službo opravljali, imenovani za propraetorje s praetorsko oblastjo, s katero je bila v posebnih odnošajih tudi vojaška oblast združena (prim. H. XII, 26). — praetorstvo v Karthagini je dostojanstvo, rimski praeturi podobno; sicer je *praetor* pri nerimskih narodih (= στρατηγός) vojvoda, vojskovodja, poveljnik.

praetōrius 3. praetorsk; *subst.* *praetorius*, *i*, *m.* (*sc. vir*) mož, ki je bil praetor, bivši praetor, mož praetorskega dostojanstva; vojskovodjin: *cohors praetoria* (telesna straža); *praetorium*, *i*, *n.* (*sc. tentorium, tabernaculum*) vojskovodjin-, kraljev šotor.

praetūra, *ae*, *f.* služba praetorjeva, praetorstvo.

prae-ūro 3. *ussi*, *ustum*, kaj spredaj obžgati: *sudes praeustae* (da so priostreni in bolj trdi, kot metalno orožje).

prae-vēnio 4. *vēni*, *ventum*, preteči, prehiteti: *hostem*.

prae-vertō 3. *ti*, *sum*, na vspred obrniti; trop. prehiteti, prestreči: *fati diem, metum suppliciorum* (strahu usmrtnitve, t. j. uteči, predno človeka kazen doleti); **prae-vector** 3. *sus sum*, popred se kam obrniti; trop. popred udati se čemu, popred lotiti se česa: *huic rei*.

prae-vīdeo 2. *īdi*, *īsum*, predvideti, naprej videti.

praevious 3. predhoden.

Prāsii, *ōrum*, *m.* indijski narod ob Gangu, H. VII, 14.

prātum, *i*, *n.* travnik.

prāvus 3. kriv, napačen, spačen, zel, zloben: *ingenium, animi contentio*; *adv.* *prave*, krivično.

preces gl. *prex*.

prēcōr 1. prositi: *aliquid ab aliquo* (koga česa); moliti.

prēhendo (syncop. *prendo*) 3. *di*, *sum*, prijeti, zagrabit, vzeti.

prēmo 3. *pressi*, *pressum*, stiskati, tlačiti: *iugo premi* (t. j. vprežen biti), *liquorem premere, liquor pressus* (zmaščeno grozdje), *se premere*, gnjesti se: *angusto exitu*; pren. dotikati se, stopiti kam: *litus*. — 2.) (poet. kak kraj tako rekoč tlačiti) kje ležati: *arva premere*. — 3.) kaj zakriti, skriti, pokrivati: *omne lucrum, nubibus premi* (prevlečen, zagrnjen biti). — 4.) (s čim tlačč) obtežiti, obložiti: *merce ratem*. — 5.) (sovražnika v boji) pritiskati, v stisko spravljati: *aliquem, hostem obsidione, castra, graviter premi ab aliquo, bello premi* (stiskan

biti z -, v stiski biti vsled -), *ancipiti proelio premi* (od dveh strani napaden biti), *ancipitibus locis premi* (od obeh krajev strani v zadrego spravljen biti); *siliti*, *nuditi* (koga), *tiščati* (v koga): *ad exeundum premi*; *stiskati*, *treti*: *inopiā premi*, *aere alieno*, *angustiis ab aliquo premi*, *re frumentaria* (živeža komu primanjkuje), *servitute* (zatiran biti, ječati pod jarmom sužnosti), *valetudine premi* (kako bolezen imeti). — 6.) (kaj globekega delati), *kopati*: *cavernae in altitudinem pressae* (globoko izkopane jame). — 7.) *trop.* *stiskati*, *preganjati*: *laesos*. — 8.) *o-*, *zavirati*, *dušiti*: *vocem*.

prendo 3. gl. *prehendo*.

pretiōsus 3. drag, dragocen.

prētium, *i*, *n.* cena, vrednost (kake reči): *operae pretium est* (truda je vredno, plača se), *in (suo) pretio esse* ([svojo] vrednost imeti). — 2.) cena, *denar*: *pretii cupidus*, *impenso pretio*, *pretium in pretio nunc est* (zdaj velja [ima ceno], kar velja, t. j. denar), *parvo pretio* (za majhen denar, dober kup); *pos. odkupnina*: *sine pretio aliquem dimittere*. — 3.) *plača*, *plačilo*, *poplačilo*: *meriti*, *officii pretia* (plačila za uslugo), *foederis et amicitiae*.

prex, *cis*, *f.* navad. plur. *preces*, *um*, *prošnja*, *prošenje*, *prošnje*: *precibus uti*, *fatigari*, *permoveri*, *omnibus precibus petere* (živo, silno, srčno prositi), *et precibus ipsorum et misericordia vulgi* (i ker so B. prosili i ker se je ljudstvo

usmilo -); — *preklinjanje*, *prekletstvo*: *omnibus precibus detestari aliquem*.

Priāmus, *i*, *m.* trojanski kralj, sin Laomedontov; ko je bila Troja vzeta, usmrtil ga je Achillejev sin Neoptolemos.

Priāpus, *i*, *m.* sin Bacchov in Venerin, bog rodovitnosti; podobne njegove postavljali so posebno radi po vinogradih in vrtih.

pridem, *adv.* zdavnaj; pred kratkim, nekda j: *sicuti pridem*.

pridie, *adv.* prejšnji dan, pred ta dan.

primipilus gl. *pilus*.

prīmo, *adv.* izprva, v početku, iz začetka.

primōris, *e*, prvi; *primores*, *um*, boljarji, prvaki.

prīmum, *adv.* prvič, prvikrat, najprej: *tum primum* (takrat še le), *postquam sunt cognita primum* (jedenkrat); (pri naštevanji) prvič, najprej: *primum — deinde, primum — tum*; (s conjunct. *ut*, *ubi*, *quum* etc.) *quum primum potuit* (kakor hitro je mogel), *quam primum* (brž ko mogoče), *ubi primum* (brž ko).

prīmus 3. gl. *prior*.

princeps, *īpis*, *adiect. in subst.* prvi (po času in redu): *principem locum obtinere*, *principem alicui bellum indicere*, *pars civitatis princeps poenas persolvit*, *Graecia princeps terrarum* (prva dežela na svetu), *principes orbis terrarum urbes*, *qui principes reges fuerunt*, *haec generis princeps* (prva tega rodu, začetnica rodu). — 2.) (po dostojanstvu) prvi, prvak

(prvakinja), najimenitniši, najveljavniši: *principem poni*, *principes philosophi* (najizvrstniši phil.), *princeps consilii* (glavni, najznamenitejši svetovalec), *pr. legationis* (vodja), *factionis*; *plur. principes*, imenitniki, velikaši, prvaki, vladarji, vladalci (v kaki tuji državi), knezi, glavarji: *populum in obsequia principum formare*, *principes Graeciae* (oblastniki, poglavarji grški), *civitatum* itd. — 3.) (ki se najbolj udeležuje kake reči), vodja, začetnik: *sceleris* (nasnovatelj), *belli inferendi* (vstaje), *consilii* (kolovodja).

principātus, *us*, *m.* prvo mesto, predstvo, pos. najvišje dostojanstvo, vrhovna oblast, največi vpliv: *principatum alicui concedere*, *ad principatum pervenire*, *principatum tradere*, *obtinere*, *principatum factionis tenere* (stranki na čelu stati), *principatum eloquentiae tenere* (prvo mesto med govorniki zavzemati), *principatus imperii maritimi* (prvaštvo na morji), *contendere de principatu* (za predstvo); (pri kaki meddržavni zvezi) politična prevaga, prvo mesto, principat, hegemonija, s katero je bilo (pos. pri Grkih) združeno najvišje zapovedništvo ali poveljstvo v vojski: *Galliae*, *certainamen de principatu*.

principium, *i*, *n.* začetek, izvor: *doloris*, *cladis*, *a principio noctis* (z nastopom noči, ko se jame nočiti); *abl. principio*, iz začetka, izprva: *principio regni* (pri nastopu

vladarstva); *principia*, prvi začetek, počelo, izvor: *mundi*. — 2.) *principia castrorum* glavna cesta v taboru s prostorom v njeni sredi, kjer so bili žrtveniki, bojna znamenja, vojskovodjin šotor in zbirališče poveljnikov, po našem morda glavni stan.

prior, *neut. prius*, *gen. ōris* (*superl. primus*), preje, popred (po času in redu), poprejšnji, prvi -, prednji (izmed dveh): *fortuna prioris belli*, *prior commeatus*, *unda*, *dies*, *priores bellum inferre* (prvi izmed dveh strank), *priores fossae* (najbliže do Alesije izkopani jarek), *priores Teutonos assequi* (spredaj idoče, najprednje), *priores ponunt in fuga praesidium*; starejši: *quarum priorem nuptum dedit*, *Dionysius prior*, *odt. priores*, ki so prej živeli, predniki, prednamci. — 2.) prednji: *prior pars corporis*, *priores pedes* (sprednje noge). — 3.) boljši, izvrstniši. — *superl. primus* 3. prvi: *primus omnium*, *primus locus aedium* (najprednji del hiše), *in primis stare* (med prvimi stati, t. j. jeden izmed najhrabrejših biti), *primo quoque tempore* (brž ko mogoče), *prima nocte* (precej, ko se znoči), *prima luce* (o svitu), *primo vere* (v začetku pomladi), *a prima obsidione* (takoj ko se je obleganje pričelo, [gl. tudi *praep. a*, 2.]), *primo adventu* (takoj o prihodu), *primum agmen* (prednja straža), *primo agmine* (spredaj pri vlaku), *prima impedimenta* (najsprednji del prtljage - prateži); večkrat se dá

sloveniti z najprej: *quae prima signa conspexit, prima eius imago ponitur* (na prvo mesto stavi se njeg. podoba [kot glavna podoba]); *subst. primum, i, n.* prvo, začetek: *a primo* (iz začetka, iz prva). — 2.) najimenitniši, največjavniši, prvak: *primi civitatis, in primis* (med prvimi, najprej), *in primis gl. imprimis*.

priores gl. *prior*.

priscus, 3. kar je bilo pred davnim časom na svetu, star, starodaven, stárinšk.

pristinus 3. prejšnji, poprejšnji, nekdanji: *virtus, status, fortuna, rex, subst. pristinum, i, n.* prejšnji stan, prejšnja ustava: *Siciliam in pristinum restituere*. — 2.) nedavno minul, včerajšnji: *dies*.

prius, *adv.* prej, poprej, *prius* ... *quam* ali *priusquam* (prej ... nego, predno).

privātim, *adv.* (v nikakošni dotiki ali zvezi z državo); ted. za se, osebno, v zasebni zadevi (*opp. publice*): *privatim plus posse* (kot zasebnik, brez uradne oblasti), *petere de suis privatim rebus* (za svoje zasebne reči).

privātus 3. (ki se ne tiče države); ted. zaseben, oseben, svoj, privaten: *aedificia, controversia, sacrificia, naves, res* (zasebne zadeve), *ager* (zasebno zemljišče), *sive privatus sive publicus (locus) est* (naj si je zasebna ali državna lastnina), *suo privato, non publico consilio* (po svojem, ne državnem sklepu), *aliquid non ad privatam, sed publicam rem per-*

tinet (se ne tiče privatne reči, nego države), *regem eorum privatum hostem deposcit* (kot svojega osebnega sovražnika). — 2.) *pos. vir privatus* ali samo *privatus*, ki ni v nobeni zvezi z državo, t. j. ki ne opravlja nikakoršne državne službe, zasebnik: *erat in classe privatus* (brez kakega poveljstva), *privatus numero militis* (brez kakega poveljstva, kot vojak — prosták), *non videbatur esse privatus* (dozdevalo se je, da mu nij mogoče zasebnik biti), *privati hospites* (zasebni gostinski prijatelji).

privignus, *i, m.* pastorek.

privilēgium, *i, n.* osebna pravica, predpravica: *privilegio aetatis* (po predpraviči –, po predstvu starosti).

privo 1. oropati, pripraviti ob kaj, vzeti komu kaj: *aliquem auxilio, regno, com-meatu privare* (dovoz zapreti), *alterius oculi usu privari* (jedno oko izgubiti).

pro, *praep. c. abl.* (o prostoru) pred: *pro aede Pollucis, pro castris, pro portis, pro suggestu* (na govorniškem odru), *pro contione* (pred zborom, v zboru), *pro opere stare* (pri delu biti), *pro castris copias producere*; v pren. pomenu zaznamenuje varstvo ali korist: za, (v korist): *pro salute patriae morti se offerre, pro aliquo pugnare (petere), pro aliqua re stare* (poganjati se za kaj, zagovarjati kaj), *pro aliquo pecuniam solvere*. — 2.) (zaznamenuje nadomeščevanje, zameno itd.) mesto, namesto, za, kakor: ali-

quem pro mago interficere, pro femina puerum simulare, filium suum pro alio exponere, ancorae pro funibus, pro vallo carros obicere, pro aliquo loqui, pro patriae caritate (za ceno domovinske ljubezni), pro subsidio consistere (v rezervi), pro deo coli, pro hoste erat (kakor sovr.), pro victo fugere (kakor premaganec bežati), pro perfuga (kakor prebežnik), facere pro sano (kakor pameten člov.), pro viso (kakor da bi se bilo videlo), pro re comperta habere (za dognano resnico imeti), pro explorato habere, silva pro nativo muro obiecta, proponere pro certo (za gotovo), pro amisso (ker so ga imeli že za izgubljenega), omen accipere pro tristi. — 3.) (zaznamenuje povračilo) za, za plačilo: pro tantis meritis, pro meritis gratiam referre, pro beneficiis, pro scelere ulcisci etc. — 4.) (zaznamenuje kako razmerje) po, v primeri s: pro multitudine, pro clementia, pro facultatibus, pro opinione, pro necessitate, pro iustitia, pro gradu aetatis (po starosti), pro aequitate (kakor se spodobi, kakor je prav), pro tempore et re (kakor čas in potreba nanese), pro se quisque (vsak po svoji moči), pro hospitio eius (z ozirom na gostoljubno zvezo ž njim) etc.

Probabilis, e, vse hvale vreden.

Probitas, ātis, f. poštenost, pravednost.

Probo 1. izkušati; odobriti (odobravati), za dobro spoznati, pohvaliti, potrditi: *aliquid, facinus, librum,*

consilium, causam, sententiam, locum reliquis rebus (iz drugih vzrokov), *virtutem* (ceniti, pripoznavati), *eruptionem* (oglasiti se —, biti za), *aliquem imperatorem, aliquem auctorem potissimum* (komu kot poroku prednost dajati); *pass. probari*, dopasti, dopadati: *tali consilio probato, haec probanda sunt* (to je hvalevredno), *forma probanda est*. — 2.) dokazati, izpričati, potrditi: *alicui aliquid, aliquid aliqua re in z acc. c. inf.*; *part. probatus* 3. *adiect.* izkušen: *relinquere regni opes probatis* (izkušanim možem), *probatum esse alicui* (kdo kaj hvali).

probus 3. pošten, praveden, kreposten.

procacitas, ātis, f. predrznost, nesramnost.

procaciter, adv. predrzno, nesramno.

pro-cēdo 3. cessi, cessum, naprej iti: *ante agmen*; izstopiti, veniti (peljati se z doma): *ex regia*; nastopiti (zlasti na mečevanje); kam iti, pokazati se komu: *obviam* (nasproti iti), *ad milites*. — 2.) naprej se pomakniti, prodreti, priti: *in Scythiam, ad urbem usque ad Oceanum Britannicum, in primam aciem, longius, viam tridui* (storiti), *iter sexaginta dierum*, (tudi o ladijah) *quantum naves processissent*; preiti, miniti: *nox procedit*; vršiti se, napredovati, obnesti se: *minus prospere*.

procella, ae, f. vihar, nevihta; trop. *procellae civiles* (državlanski nemiri).

proceritas, *ātis*, *f.* visokost, vitkost: *arborum*, *corporis* *proc.*, *vir proceritatis eximiae*.

Procillus gl. *Valerius*.

pro-clāmo 1. glasno klicati, vpiti.

Procles, *is* in *i*, *m.* (Προκλής), sin Aristodemov, brat Eurysthenov, kralj spartanski, H. IV, 18. 23.

pro-clīno 1. navspred nagniti; trop. *rem proclinatam adiuvat*, pospešuje propadajočo (= v pogubo hitečo) reč, t. j. pospešuje propad kake reči, tira uže propadajočo reč v pogubo.

proclivis, *e*, polóžen, strm; trop. lahek (= kar se da lahko storiti): *sibi proclive fuisse*.

Procne, *es*, *f.* (Πρόκνη), hči athenškega kralja Pandiona, sestra Philomelina, bila je v lastovko izpremenjena; odt. metonym. lastovka.

proconsul, *is*, *m.* proconsul, ki je kot dosluživši consul (v časih celo ne da bi bil prej consul) zunaj Rima posloval kot namestnik ali vojskovodja.

pro-creo 1. roditi: *cives*, *liberos* ali *filios ex aliqua* (imeti s katero); *ab aliquo procreatum esse* (od koga izhajati, izvirati).

procul, *adv.* od daleč, daleč: (večkrat s praep. *a* in ablat. ali s samim ablat.): *procul ab insula*, *a conspectu*, *a castris*, *teli iactu*, *p. abesse* (precej oddaljen biti).

Proculus, *i*, *m.* (*Iulius*), rimski senator, ki je trdil, da je Romula poboženega videl, H. X, 3.

procumbo 3. *cubui*, *cubitum*, navspred pasti, (na tla) pasti: *super amici corpus*; uleči se: *quietis causa*; pasti pred,

poklekniti: *ad genua alicuius*, *ad pedes alicui*, (o ranjencih) zgruditi se: *vulneribus confecti procumbunt*; pren. *frumenta imbribus procubuerant* (silne plohe so žito potlačile, vsled silnih ploh je žito polêglo), *tigna procumbunt* (se nagibajo, so nagneni po teku reke).

procuratio, *ōnis*, *f.* oskrbovanje, upravljanje: *rei publicae*, državna uprava, državna služba.

pro-cūro 1. kaj oskrbovati, opravljati, za kaj skrbeti: *sacra*, *sacrificia*, *negotia*.

pro-curro 3. *cucurri* in *curri*, *cursum*, priteči, kam teči, planiti kam ali proti komu: *in publicum*, *in regiae vestibulum*, *in aliquem*, *in tumultum*; pos. (k napadu) se naprej pomakniti, iti, steči, zdirjati: *in hostem* (zdirjati proti sovraž.), *repente* (udariti), *procurrentem traicere*; pren. se razprostirati: *civitas procurrit a litore*; trop. hitro narasti, (o)krepčati se: *imperium procurrrens*.

prod-eo 4. *ii*, *itum*, priti (iz česa), iti, stopiti kam: *ex tabernaculo*, *ad colloquium*, *in publicum* (z doma iti, javno se pokazati); (o glediščnih igralcih) nastopiti; (o rastlinah) pognati, prikliti: *herba prodit in summum solum*; (o drugih rečeh) pokazati se: *nova machina prodit*. — 2.) naprej iti, naprej se pomikati: *longius*.

prodigium, *i*, *n.* nenavadna prikazen, čudežno znamenje, predznamenje: *magnitudi-*

nis, prodigia et miracula (nadčloveške prikazni in čudoviti junaki).

prodīgus 3. zapravljiv, potraten; *subst.* zapravljivec.

prodītio, *ōnis, f.* izdaja, izdajstvo.

prodītor, *ōris, m.* izdajalec, izdajnik.

pro-do 3. *dīdi, dītum* (ven dati); odt. naznaniti: *responsum alicui*; (s)poročiti, pripovedovati, (za)pisati: *memoriae prodere* gl. *memoria, memoriam prodere* (= *propagare*, širiti), *duplex memoria prodita est de aliqua re.* — 2.) (nezvesto) izdati, izročiti koga: *supplicem, aquilam hostibus*; izdati, žrtvovati, (izdajalski) izročiti: *optime de aliquo meritum, exercitum alicui.* — 3.) izvoliti: *prodere tribunos militares.*

pro-dūco 3. *xi, ctum*, pripeljati: *aliquem, exercitum in aciem, copias, legionem, e castris impedimenta* (tovorne konje), *aliquem in contionem*; pos. (v predajo) pripeljati, izročiti: *iumenta, aliquem in proelium* (koga zvabiti na boj, pripraviti k.); (o rastlinah) poganjati: *semen in aristas*; trop. odlagati, zatezati: *rem in hiemem*; trop. podaljševati, nadaljevati: *vitam* (životariti).

proelior 1. boj biti, biti se, boriti se.

proelium, *ii, n.* boj (z orožjem), bitka, bitva, napad: *proelio* (z napadom) *laccessere*; pren. (o vetru) *notus proelia gerit* (začenja boj).

profānus 3. (kar je zunaj kakega svetega okraja), nesvet, neposvečen (*opp. sacer*).

profectio, *ōnis, f.* potovanje, pot, odhod (kake vojske).

profecto, *adv.* v resnici, zares, resnično.

pro-fēro, *ferre, tūli, lātum*, vzeti iz česa, prinesti: *falces, telum, liberos in conspectum* (pred oči spraviti), *proferri* (dati se kam prinesti): *in editissimum locum, quae prae-parata erant proferre*; naprej pomakniti: *vineas*; pren. roditi: *fructus*; trop. omeniti, v misel vzeti, navesti: *plurima, unam rem*; razširiti: *fines*; za-, prenesti: *bellum ad aliquem*; na dan prinesti, znositi: *opes in medium* (državi v korist zložiti), *enses* (iznajti).

professio, *ōnis, f.* (očitna) izpoved, priznanje.

proficio (*pro-facio*) 3. *fēci, fectum* (naprej delati); odt. naprej (dalje) priti: *viam tridui* (na poti za 3 dni dalje priti). — 2.) pren. storiti, učiniti, o-, napraviti: *non multum, aliquid, plus, nihil, satis ad laudem profectum est* (za slavo je dosti storjeno = se je dosti doseгло), *ad pacem parum proficitur* (za mir se le malo doseže, gledé na mir le malo zaleže).

proficiscor 3. *profectus sum*, spraviti se napot, napotiti se, odpotovati, potovati, podati se: *in Italiam, ad aliquem, ab urbe, in alteram partem, quum proficisceretur* (ko je potoval, — bil na poti), in absol.; pos. (voj.) odriniti,

oditi, iti: *a palude, in Aduatucos, contra (ad) hostem, obviam alicui, auxilio alicui* (komu na pomoč iti), *in bellum* (na vojsko se vzdigniti), *in castra* (na vojsko iti) in absol.; (o ladijah) odjadrati, odriniti, odpluti: *navibus, ex portu, unde.* — 2.) trop. prihajati; nastati, izvirati: *ab aliquo* ali *ab aliqua re*.

profiteor (*pro-fateor*) 2. *fessus sum*, očitno izpovedati, (iz-)javiti, priznati, očitovati: *dolorem* (kazati, očitovati), in z *acc. c. inf.*: *se nihil recusare, profiteri suas vendere merces* (kupec biti, kupčevati), *hoc solum populo* (na znanje dati); *ludi magistrum profiteri* (za šolnika biti, postati šolnik), *se adiutorem* (se za podpornika, pomočnika oglasiti), (absol.) *profiteantur* (naj se oglasijo).

profligo 1. na tla pobiti; odt. pos. (sovražnika) potolči, preobvladati; trop. uničiti: *tantas opes*; končati, zatreti: *bellum*.

pro-fluo 3. *xi, xum*, (pri)teči.

pro-fugio 3. *ūgi, itum*, ubežati, zbežati, uiti.

profūgus 3. ubežen; *subst.* ubežnik, izgnanec.

profundus 3. globok: *mare*; *subst. profundum, i, n.* globočina: *ex profundo*.

progēnies, ei, f. rod, pleme: *ex progenie Herculis*; potomec, zarojenec: *Miltiadis*.

progenitor, ōris, m. praded.

prognātus 3. izhajajoč, rodu: *prognati ex Cimbris* (zarojenci Cimbroy).

progrēdior (*pro-gradior*) 3. *gressus sum*, naprej (dalje) sto-

pati, kam stopiti, naprej se pomikati: *ad certamen, in bellum* (na boj), *in locum, in aquam, extra agmen, longius, aliquantum itineris etc.* iti, se podati: *ad socios, in publicum* (na ulico iti); (okrog) hoditi, stopati: *cultius* (bolj nališpano); (o ladijah) naprej pluti, naprej jadrati. — 2.) trop. napredovati, povzdigniti se, povišati se: *ab exili loco* (iz nizkega stanu), *amentia longius progreditur* (seza predaleč).

progressus, us, m. napredovanje; trop. napredek: *progressum facere* (napredovati).

proh! interiect. o! oh!

prohibeo (*pro-habeo*) 2. *ui, itum*, odvrčati, odvrniti, zadržati, ovirati (ovreti), (u)braniiti komu kaj: *militēs a pabulatione, aliquem finibus, rapinis, pabulatione, commeatu* (dovoz komu presekati), *aliquem sepulturā* (komu pogreb zabraniti), *aliquem transitu* (komu prehod braniti), *itinere* (na poti ustavljati), *nostros* (ustavljati), *aliquem aedificantem* (koga pri zidanji prečiti), *aliquid in aliquo, se ab iniuria* (zdrževati se česa), *vim ab oppidis* (odbijati), (z *inf.*) branniti, ubraniti: *intra fines ingredi, transire etc.* in s *quominus*; braniti, prepovedati; tedaj *subst. prohibita, ōrum, n.* (kar je) prepovedano. — 2.) braneč odvrčati; odt. varovati —, čuvati koga česa: *aliquem ab iniuria, aliquem iniuriis ab aliquo* (branniti koga, da mu kdo krivice ne stori).

proicio 3. *iēci, iectum*, vreči pred koga, kaj kam vreči, zagnati: *caput in castra, aliquid in ignem, amiculum ante lectum, aquilam intra vallum, crates* (nametati, da bi se z njimi jarki pokrili), *se alicui ad pedes* (pred koga na kolena pasti), *se ex navi* (se z ladije zagnati –, skočiti), *proiecta hasta* (z nastavljeno sulico). — 2.) pos. proč (v stran) vreči, – zagnati, odvreči: *arma*; trop. opustiti, v nemar puščati: *virtutem patriam*.

proinde, *adv.* zato, zaradi tega; ravno tako, isto tako: *proinde ac si*, kakor da bi.

pro-lābor 3. *psus sum*, naprej držati; se podreti hoteti.

prolātus 3. gl. *profero*.

proles, *is, f.* (navad. le poet.) porod, otrok (–ci): *Latoia*, Latonina otroka (= Apollon in Diana), *Danai p.* (Danajeve hčere).

promīneo 2. *ui*, moleti, po konci stati: *comae hirtae prominent, nudo pectore prominens* (naprej pripognen).

promiscue, *adv.* brez razločka, skupno.

promissio, *ōnis, f.* obetanje, obljuba.

promissum, *i, n.* obljuba.

promitto 3. *isi, issum* (pustiti, da ide kaj naprej); odt. pustiti, da rase, *part. promissus* 3. neostrižen, dolg: *barba, promisso capillo esse* (dolge ali neostrižene lase nositi). — 2.) (iz ust) izpustiti, odt. učiniti, da se kaj priča-kuje, obljubiti, obetati: *plura*; absol. obetati.

promontōrium ali *promuntorium*, *i, n.* rt, umol (zemlje v morje): *oppida in promunturiis posita*; predgorje, nos.

promo 3. *m(p)si, m(p)tum*, vzeti iz česa, poseči po kaj.

pro-mōveo 2. *ōvi, ōtum*, naprej pomakniti, veleti, da se (kdo) naprej pomakne: *turrim, machinationes, legionem, castra* (z vojsko se naprej pomakniti).

prompte (*promte*), *adv.* ne obotavljaje se, urno; voljno, radovoljno: *eo promptius* (tem raji) *aliquid facere*.

promptus (*promptus*) 3. *part.* od *promo*, kot *adiect.* očiteno, viden; priročen, voljan, pripravljen: *ad aliquid*; pogumen, korenjašk: *iuvenes promptissimi, manu* (vedno pripravljen udariti se, hraber); pripravljen, maren (v izvrševanju česa): *ad omne facinus, ad iniurias*; rad pri volji, voljen: *animus victis parcendi* (srce, ki premaganim rado prizanaša).

promulgo 1. objaviti, razglasiti: *rogationem* (razglasiti načrt postave, predložiti –, nasvetovati postavo).

prone, *adv.* naprej nagneno, na pošev.

pronēpos, *ōtis, m.* pravnuk.

pro-nuntio (*pro-nuncio*) 1. javno oznaniti, objaviti, očitno izreči, – izpovedati, naznaniti: *aliquid, causam legis, alius iam castra capta pronuntiat* (vpije) in z relat. stavkom; oklicati, napovedati, razglasiti: *rem, sententiam, palam, per praecones*, (z acc. c. *inf.*, z *ut in ne*); imenovati: *hoc nomine pronuntiari*;

prednašati, govoriti: *excellenter*.

prōnus 3. naprej nagnen; trop. nagnen: *ad deteriora credenda* (rad verjame sl.), *in omnia mala*; lahek, prost (= nezabranjen), ugoden: *prona ad regnum via*.

1. **propāgo**, *īnis*, f. sadika; pren. zarod; *propagines*, rodosledje, rodovniki.

2. **propāgo** 1. razploditi; razširiti: *finēs imperiī*.

propātūlus 3. prost, odprt; *subst. propatulum*, i, n. prostor pod milim nebom, odprt prostor.

prope, *adv. (comp. propius, superl. proxime)*, (o prostoru in času) blizu: *propius subire, accedere, quo propius nox ad lucem vergit*, odt. *proxime* (o času), malo poprej, nedavno; (o drugih razmerah) malo da ne, do malega, skoro: *prope usque ad interitum, prope ad internecionem etc.* — 2.) *praep. c. acc.* blizu: *prope oppidum (castra), propius muros, propius tumultum* (bliže z gen.), *propius aliquem*.

pro-pello 3. *pūli*, *pulsum*, odgnati; odt. v beg zagnati: *equites, hostes*.

propemōdum, *adv.* skoraj, malo da ne.

propensus 3. (*propendeo*) viseč; odt. trop. naklonjen, dober: *alicui*.

propēre, *adv.* urno, hitro.

propēro 1. hiteti: *in Italiam*; z inf.: *domum pervenire, aliquid arripere*; *trans.* pospešiti: *mortem*.

propinquitas, *atis*, f. bližina, bližnost: *hostium, loci, castrorum, provinciarum* (t. j. obeh

galskih prov. in Hispanije), *silvarum propinquitates* (glede na plur. *silvarum*, prim. *siccitates paludum*). — 2.) trop. sorodstvo: *propinquitatibus coniungi*.

propinquus 3. bližnji, blizek: *locus, tumultus, castra, tam propinquis hostibus* (ker so sovražniki tako blizu), (z dat.) *propinqui finibus* (mejaši); (o času) bližnji, bližajoč se: *dies*. — 2.) trop. soroden; *subst.* sorodnik, *propinquae* (sorodnice).

propius gl. *prope*.

propior, *ōris* (*superl. proximus*), (o kraji in času) bližji, bližnji: *propiores naves, propior hostem* (bliže sovražnika, ne toli nad sovražnikom); *superl. proximus*, prav blizu, najbližji: *Oceano, Rheno, mare, hiberna, collis, oppidum, litus*, *subst. proximus*, najbližji, *proxima quaeque* (kar je ravno pri rokah), *proximum*, najbliže, bližina; (z dat.) *proximi Germanis (Remis, Galliae)*, najbližji sosedi, *Oceano* (primorci); (z accus.) *proximus mare* (prav blizu morja), *proximi Rhenum*. — 2.) (o času) bližajoč se, prihoden: *proxima aestas, nox, dies, ex proximo* (v kratkem, o prvi priliki); (ravno) pretekli, poslednji, zadnji: *annus, comitia, bellum, nox*. — 3.) (po sorodstvu, redu, starosti itd.) najbližji: *proximus aetate* (po dobi najbližji), *propinquitate* (najbližji sorodnik), *proximus alicui ali alicui rei*, prvi za kom ali čim: *proximum diis haberi* (za prvega za bogovi

veljati), *vita maiestati regiae proxima*.

propitio 1. potolažiti, ublažiti: *Iovem*.

propitius 3. naklonjen, nagnen, milostiv: *deus*.

pro-pōno 3. *sui*, *situm*, (javno kam) postaviti, izpostaviti, odt. natakiniti: *manus in scopulo, vexillum; oppida ad praedam tollendam proposita* (tako rekoč tje postavljena, da se ugrabi to, kar bi se dalo pripleniti); odt. javno naznaniti, objaviti: *tabulam* (kak razkazek); predstavljati: *hoc sibi solacii* (se s tem tolažiti); pred oči postavljati, razlagati, razjasnjevati: *ante oculos obsidionem, rem gestam proponere, sua merita, timorem, quod tacuerat*, in z indir. vpraš.; *de aliqua re* (kaj o-, popisovati), *pro certo* (kar za gotovo izreči), *summa difficultas proponebatur* (se je kazala kot silno velika), *proponere aliquem exemplar*, koga za vzor (vzгляд) postaviti; odločiti, odmeniti, obljubiti: *praemia alicui, praemium*; na voljo dati, predlagati: *si condicio proponitur* (če se na voljo da), *remedia* (predlagati), *tali condicione proposita* (poleg takih razmer); predložiti: *quaestionem alicui*; nameniti se, odt. *res proposita*, predmet, o katerem so govori, namera; *animo* (= *sibi*) *proponere* (nameniti se), *aliquid mihi propositum habeo* (sklenil sem kaj).

Propontis, *idis*, *f.* (Προποντις), Propontida (zd. *Mar di Mar-*

mora) med Hellespontom in thraškim Bosporom.

propositum, *i, n.* (trden) sklep, namera, namen, cilj in konec: *propositum tenere* (držati se sv. sklepa), *p. peragere, quo proposito* (iz katerega namena). — 2.) vodilo življenja: *vir proposito sanctissimus* (ravnajoč po najčistejših načelih).

propraetor gl. *praetor*.

proprietas, *ātis*, *f.* lastnost, lastninska pravica, posest: *insulae*.

proprius 3. lasten, svoj: *fines, vita, tubera, propria laus est Pelopidae* (je le Pelopidova), *proprio nomine* (v svojem imenu), *propriis viribus confidere*; lasten, bistven: *proprium virtutis* (svojestven znak); udan, naklonjen: *propria voluntate esse* (osebno naklonjen biti); stanoviten, gotov: *munera locupletia non propria sunt*.

propter, *adv.* zraven; *praep. c. acc.* zraven, blizu, tik: *propter litus maris praedium habere*; (kadar kaže razlog in vzrok) zavoljo, zbog, iz, po, gledé na, za ljubo: *propter cladem acceptam, propter invdiam, pr. iniuriam, propter aliquem etc.*

propterea, *adv.* zato, zaradi tega.

propugnaculum, *i, n.* branilo, branišče; trop. obrana: *tyrannidis*.

propugnator, *ōris, m.* branilec, borilec; branitelj, zavetnik: *sceleris*.

pro-pugno 1. (prodrši) bojevati se, boriti se (braneč),

propugnantes (branitelji); skakega mesta boriti se, t. j. od onod puščice metati = streljati: *ex silvis, ex turribus*; boriti se za kaj: *studium propugnandi* (odpora, odboja).

pro-pulso 1. (*intens.* od *propello*), odpoditi, zapoditi, odbiti: *hostem, iniurias* (odvrčati).

prora, *ae, f.* prednji del ladije.

pro-rōgo 1. podaljšati, nadalje pustiti.

pro-rumpo 3. *rūpi, ruptum*, učiniti, da kaj prodere, — da se kaj vzdigne, vzdigniti: *nubem ad aethera; intrans.* prodreti, privreti: *fons prorumpit, vis morbi in intestinum prorupit* (se je vrgla), *ex curia* (iz c. planiti).

pro-ruo 3. *ui, ūtum*, planiti; podreti, porušiti: *cumulos, munitiones*.

prorsus, *adv.* na ravnost; po vsem, čisto, popolnoma: *incredibile prorsus, immemores pr.*; sploh, ob kratkem, z jedno besedo.

pro-scribo 3. *psi, ptum*, pismeno naznaniti (pos. da je kdo imetek in življenje zapadel, odt.) preklicati, izobčiti: *duo milia equitum; proscriptus*, izobčenec, izgnanec.

proscriptio, *ōnis, f.* (popis ljudi za smrt odmenjenih), proscriptcija, izobčenje.

pro-sēquor 3. *cūtus sum*, za kom iti, ga spremljati: *eadem cane anxie prosequente* (med tem, ko je ista psica boječe za njim šla); (o neživih rečeh) priti —, prihajati za: *labor prosequitur* (rodi se); iti s

kom, spremljati (slovesno): *vehiculum alicuius* (iz spoštljivosti spremljati), *exsequias benigne* (blagovoljno za pogrebom iti), *diem* (dan praznovati); trop. koga s čim tako rekoč spremljati: *mortem alicuius lacrimis* (solze prelivati zarad —); počastiti (s čim), izkazati kaj: *honore aliquem* (vso čast komu izkazovati), *aliquem nulla civilis misericordia prosequitur* (noben državljana ne miluje), *laudibus prosequi* (povzdigovati, hvaliti), *maximo plausu* (z zelo veliko pohvalo častiti), *aliquem liberaliter oratione* (prijazno ogovoriti koga). — 2.) kaj z besedami spremljati, t. j. obširno popisovati, razlagati, (govoreč, pripovedujoč) nadaljevati: *condicionem alicuius*. — 3.) (v sovraž. zmislu) preganjati, zasledovati, tirati: *aliquem, longius*.

Proserpina, *ae, f.* (Περσεφόνη), hči Iupitrova in Cererina, so-proga Plutona, ki jo je pri Enni v Siciliji cvetlice trgajočo ugrabil — zato kraljica spodnjega sveta, H. IX, 10.

prosilio (*pro-salio*) 4. *ui, skočiti: ocius*; z, iz česa skočiti: *de navi, ex lecto*.

προσχύνησις, ἡ, češčenje na kolenih (persijski običaj, po katerem se je človek vrgel na tla in ja poljubil).

prosper in *prosperus* 3. srečen, dovoljen, ugoden: *reditus in patriam, res; adv. prospere*.

prospectus, *us, m.* izgled, razgled: *prospectum adimere, impedire, in prospectu esse* (od daleč se videti).

prosperitas, *ātis*, *f.* ugodnost: *valetudinis* (dobro zdravje).

prospicio 3. *exi*, *ectum*, ven gledati; (po)gledati kam, na vse strani se ozirati, paziti: *venientia vela*, *ab ianua prospiciens*; odt. trop. skrb imeti, za kaj skrbeti (z dat.): *liberis suis*, *origini Romanae*, *vitae*, *rei frumentariae*, (z *ne*) ubraniti, da ne...; predvideti, naprej videti (z *accus.*): *pericula*, *aliquid* (s pleonast. *ante*), *animo prospicere* (v duhu predvideti, sklepati); pazljivo kam gledati, natančno opazovati: *aliquem*.

pro-sterno 3. *strāvi*, *strātum*, natrositi, razgrniti, stegniti: *humi corpus* (na tla telebniti, se zavaliti); na tla treščiti, podreti, pokončati: *corpora* (= *bestias*); trop. pobiti, potolči, uničiti, pokončati: *tantas opes* (toliko vojaško moč), *cuncta*, *Galliam*, *omnia*; u-, pobiti: *aliquem*.

pro-sum, *prodesse*, *profui*, koristiti, hasniti: *alicui* (absol. o pesnikih) koristiti: t. j. poučevati.

pro-tēgo 3. *xi*, *ctum*, (spredaj) pokriti: *aliquem scutis*; trop. zaslanjati, varovati: *sontes*.

pro-terreo 2. *ui*, *itum*, s strahom odgnati, razplašiti: *hostes*.

pro-tēro 3. *trāvi*, *trītum*, zmeti, razphati; poteptati: *complices*.

protinus ali *protēnus*, *adv.* pred sebe, naprej; takoj, precej.

pro-trāho 3. *xi*, *ctum*, izvleči, kam spraviti: *liberos in forum*.

pro-turbo 1. (v neredu) pred seboj gnati, — tirati: *equites*, *aliquem de vallo*.

prout, *coniunct.* (po tem), kakor.

pro-vēho 3. *xi*, *ctum*, izpeljati, dalje voziti; *pass. provehi* (o ladijah) odjadрати, odpluti; trop. naprej spraviti, — pomakniti, povzdigniti, povišati: *aliquem in excelsiorem dignitatis locum pr.*, pa tudi samo *provehere*; *part. provectus* 3. (naprej pomaknen): *aetate provectus sum* (postaral sem se, pri letih [prileten] sem).

pro-vēnio 4. *vēni*, *ventum*, iziti; odt. (o rastlinah) rasti: *frumentum angustius provenerat* (žetev se je bila slabeje obnesla).

proventus, *us*, *m.* (prihajanje, rastenje); trop. obilica, množina: *virorum*; izid, uspeh: *pugnae*, *rerum*.

pro-video 2. *vīdi*, *vīsum*, v daljavo —, pred sebe gledati, naprej videti, trop. (za naprej) skrb imeti, skrbeti za kaj, popred poskrbeti: *alicui rei*, *de frumento* (za), (z *ut*) poskrbeti, da..., (z *ne*) ubraniti, da ne..., preubraniti, poskrbeti: *nisi quid providisset*, *a me provisum est*. — 2.) (*trans.*) trop. naprej videti, predvideti: *aliquid*, *animo*, *quod futurum provideat* (on pa da vidi, da ima to priti), *quantum ratione provideri poterat* (kolikor se je dalo za naprej presoditi); kaj za naprej odrediti, pripraviti kaj: *nil*, *quid faciendum (opus) esset*; pos. kaj priskrbeti, pribaviti si kaj: *aliquid*, *rem frumentariam* (za živež skrbeti),

frumentum provisum non erat (za dovoz ni bilo poskrbljeno), *provisa erant praesidia* (stale so pripravljene).

providus 3. naprej videč; previden, oprezen.

provincia, *ae, f.* provincija, pokrajina (t. j. del kake države, kateremu stoji kak namestnik na čelu); pos. provincija Gallija (*Gallia provincia* ali *ulterior*, pozneje *Gallia Narbonensis*). — 2.) posel, nalog (ki ga da država), služba: *provinciam bene administrare* (svoj posel srečno izvršiti), *provincias partiri* (opravila), *una aetas suae provinciae* (le še eno poletje svojega namestništva).

provinciālis, *e*, (k provinciji spadajoč), provinciālen: *Ruteni* (v galski prov. bivajoči Rutenci).

provocatio, *ōnis, f.* poziv; pos. priziv (t. j. sklicevanje na najvišjo sodnjo oblast narodovo, da se človek reši kake krivične obsodbe): *ius provocationis* (prizivna pravica).

provocātor, *ōris, m.* ki koga pozove na boj, pozivalec.

pro-vōco 1. poklicati; pozvati na boj: *hostes ad proelium, unum ex Romanis, Asiam*.

pro-vōlo 1. izleteti; prileteti, planiti iz —.

pro-volvo 3. *volvi, volūtum*, (z)valiti: *saxa in aliquem, pass. provolvi*, navzdol se valiti: *aliquid suo pondere provolvitur*; (o prosečih) na kolena pasti: *ad genua, ad pedes provolvi* (pred koga se vreči, poklekniti).

proximus 3. gl. *propior*.

prūdēns, *tis* (= *providens*, naprejvideč); vedē: *prudens imprudens*; pameten: *vir, consilium prudentissimum* (dobro izmišljena osnova), *consilio prudens* (razboren). — 2.) (v kaki reči theoretično) zveden, vešč: *rei militaris*.

prudēntia, *ae, f.* previdnost, razumnost, pamet(nost), razbornost: *singularis, praestans, non dubia, prudentiā aliquem praestare*; zvedenost v čem: *iuris civilis*.

Prūsias, *ae, m.* kralj bithynski, ki je ubežnega Hannibala gostoljubno sprejel, pa ga pozneje vendar le Rimljanom izdal, H. XI, 25. 27.

Pseudophilippus, *i, m.* (Ψευδοφιλιππος), lažni Philipp, gl. *Andriscus*.

Ptianii, *ōrum, m.* aquitansk narod, C. III, 27.

Ptolemaeus, *i, m.* (Πτολεμαῖος), 1.) s priimkom *Lagi*, t. j. sin Lagov (nekega prostaka), jeden izmed najslavnejših vojskovodij Alexandra Vel., po njegovi smrti namestnik in pozneje prvi kralj v Aegyptu, H. VII, 4; VIII, 3. 13. Imel je tudi priimek *Soter* (Σωτήρ), ki so mu ga dali Rhodjani, ker jim je bil pomagal, H. VIII, 16. — 2.) *Ptol.* s priimkom *Ceraunus* (κεραυνός), sin prejšnjega, je usmrtil Seleuka, syrškega kralja, in bil nekoliko časa macedonski kralj, H. VIII, 16. — 3.) *Ptol. Philopator* (φιλοπάτωρ), aegypčanski kralj, sin Ptolemaeja Euergeta, H. XI, 20. — 4.) *Ptol.*, sin Ptolem. Auleta, brat in soprog Kleo-

patrin, dal je Pompeja usmr-
titi in se je s Caesarjem moral
vojskovati, H. XII, 24.

pūber ali *pubes, eris*, dorašel,
odrasel, goden za možilo ali
ženilo: *subst. puberes* (doraslo
moštvo =) vojak (vojaštvo).

pubertas, ātis, f. dorašlost,
moška doba.

pūbes, is, f. dorašlost, dorašlo
moštvo; poet. sploh ljudstvo,
ljudje: *barbara*.

pubesco 3. *bui* (braditi se); pren.
doraščati; sploh prevleči se,
pokriti se: *flore* (za *floribus*).

publice, adv. državno (*opp. pri-
vatim*), odt. v imenu –, od
strani države: *publice fa-
cere versuram* (za državo na
posodo vzeti, državni zajem
napraviti), *aliquid comprobare*,
*aliquem exposcere, bona alicui
restituere, sacrificia instituere*,
*in gratiam redditum est, rem
ullam gerere, polliceri* (v imenu
države), *publice iurare, ut pub-
lice privatimque peterent* (v
svojem in državnem imenu),
aliquid comprobatur publice (z
državnim sklepom); v korist
državi, za državo: *publice
maximam putant esse laudem*;
na državne troške, o dr-
žavnem trošku: *aliquem
alere, efferre*; uradno: *litteras
p. mittere*; javno, očitno,
t. j. pred vso državo, pred vsem
mestom, pred vsemi ljudmi:
convivari; *comploratum (est)*
publice (žalovanje je bilo
splošno).

publico 1. vsem naznaniti, ob-
javiti; za državo osvojiti, odt.
zapleniti, confiscovati,
v prepoved dejati: *bona
alicuius*.

Publicōla, ae, m. (častivec na-
roda, ljudomil), priimek Va-
lerijev, H. X, 8.

publicus 3. k državi –, k mestu
spadajoč, države (mesta) se
tičoč, državen, mesten:
sacrificia, vincula (državna ječa),
vectigal (državni dohodki), *con-
siliū* (državni sklep), *iniuria*
(ki se je državi storila), *for-
tuna* (ki je državo zadela), *dii
publici* (državna –, narodna bo-
žanstva), *litterae* (državne li-
stine), *pecunia* (državna –, vo-
jaška blagajnica), *sine ulla
publica impensa* (ne da bi imela
država kaj troškov), *parens
publicus* (oče države), *res-pub-
lica*, država; državne za-
deve: *agere (loqui) de re pub-
lica* (gl. tudi *res*, 4); *subst.
publicum, i, n.* država: *opes
in publicum deferre* (v korist
državi); javnost, javno
mesto (n. pr. cesta, trg itd.):
in publicum evolare, procurrare,
prodire, progredi (na ulice,
ven, od doma), *in publico*
(javno, očitno, vpričo ljudij),
in publicum referre (javno po-
kazati), *in p. emanare, in pub-
lico positum esse*.

Publius, i, m. rimsk predimek,
gl. *Scipio*.

pudeo 2. *ui, itum*, s sramom
navdati, odt. *pudet me, verb.
impers.*, sram me je, sra-
mujem se (z gen. reči): *re-
gem caedis pudet*, (z inf.): *ir-
ritum discedere pudebat sc. eum*,
ad sanitatem reverti; *puden-
dus* 3., to, česar se je treba
sramovati, sramoten.

pudibundus 3. sramujoč se, sra-
močljiv; to, česar se je treba
sramovati, sramoten: *genus*.

pudor, *ōris*, *m.* sram, sramožljivost: *pudore adductus*, *pudor atque officium*; (čut za) poštenje: *regalis*; poštenje, dobro ime: *in ultionem pudoris*; poštenost, pravednost: *animam praeferre pudori*. — 2.) vzrok sramovanja: *sramota*, nečast: *pudor est nil discere velle*.

puella, *ae*, *f.* deklica, vsaka mlada ženska.

puer, *puēri*, *m.* otrok (deček ali deklica), (z ozirom na očeta) sin; plur. otroci: *viginti milia puerorum ac puellarum*; deček: *a puero in a pueris* (od mladih nog, od mladosti). — 2.) deček za postrežbo, suženj, služabnik: *pueri funalia praeferunt, puer ab ianua prospiciens*.

puerilis, *e*, otrošk, detinsk: *aetas* (deška leta, detinstvo).

pueritia, *ae*, *f.* otroštvo, detinstvo.

puerulus, *i*, *m.* (majhen) deček: *puerulo me (abl. abs.)*, ko sem bil še majhen deček.

pugio, *ōnis*, *m.* bodalo, bodalce.

pugna, *ae*, *f.* boj, bitva, bitka; borba.

pugnax, *ācis*, bojaželjen, bojevit: *Minerva*.

pugno 1. bojevati se, boriti se, biti se: *adversus aliquem, pro (cum) aliquo, gladiis, pugnantes* (bojniki), *pugnam pugnare* (boj biti), *pugnandi potestatem alicui facere* (komu bitvo ponuditi = pri liko k bitvi dati); (z inf.) prizadevati si na vso moč, da bi...: *in adversas ire aquas*.

pulcher 3. lep: *urbis, exemplum*; lep, krasen, izvrsten: *merces, lex, condicio* (ženitna ponudba); *adv. pulchre*, lepo; trop. izvrstno.

Pulcher gl. *Claudius*.

pulchritudo, *inis*, *f.* lepota, izvrstnost.

Pullo, *ōnis*, *m.* hraber centurion, C. V, 44.

pullūlo 1. kliti; trop. razpasovati (razpasti) se, razširjati se.

1. **pullus** 3. mlad, *pullus galinaceus*, pišče.

2. **pullus** 3. umazan, nečeden: *aqua*.

pulmentum (= *pulpamentum* od *pulpa*, mehko, užitno meso), *i*, *n.* (iz „*pulpe*“ pripravljena) mesnata jed, prigriz.

pulso 1. biti, tolči: *tympana*; tolči na, trkati, pretresti.

1. **pulsus** 3. gl. *pello*.

2. **pulsus**, *us*, *m.* udarjanje: *arietum, lyrae* (prebiranje lyre), *remorum* (veslanje).

pulvīnar, *āris*, *n.* blazina (na katero so pri slovesnostih podobne bogov in njim posvečene daritve postavljali), božja blazinica.

pulvīnus, *i*, *m.* blazina, blazinica.

pulvis, *ēris*, *m.* prah.

punctum (*pungo*), *i*, *n.* pika; metonym. glas; trop. odobravanje, pohvala, *omne punctum ferre* (t. j. vse glasove dobiti, ker se je pri štetji glasovalnih tablic broj za koga oddanih glasov s pikami na tabli zaznamoval), odt. splošno pohvalo zadobiti.

punīcus 3. (phoeničansk); punsk, kartháginsk.

pūnio 4. *īvi*, *ītum*, kazniti, pokoriti.

pupillus, *i*, *m.* majhen dečko; nedorasel, maloleten (človek).

puppis, *is*, *f.* krma (= zadnji del ladije): *a puppi* (na krmi); metonym. ladija.

purgamentum, *i*, *n.* nesnaga; kar se izmeče, izmet, izmeček: *freti*.

purgo 1. čistiti; trop. opravičiti: *sui purgandi causa* (da bi se opravičil), *si sibi purgati esse vellent* (pred njim opravičeni).

purpūra, *ae*, *f.* škrlatnik; metonym. škrlat: *purpurā distinctus*; s škrlatom obšita obleka: *purpuram conspiceret*; s škrlatom pobarvana volna, škrlatna volna: *purpuram colo nere*.

purpurātus, *i*, *m.* v škrlatni obleki, v škrlatnik ogrnen; dvorjan (vshodnih kraljev), dvorni uradnik, minister.

purpureus 3. škrlaten: *vestitus*, *velum*, *colores*, *narcissus*.

pūrus 3. čist (v pravem in pren. pomenu); *manus*, *mens*; čist, samočist, suh: *argentum*.

pus, *pūris*, *n.* gnoj, sokrovica.

pusillus 3. majčken; trop. malenkosten, nizko misleč.

Puteōli, *ōrum*, *m.* mesto v Campaniji, H. X, 20.

puteus, *i*, *m.* studenec, vodnjak.

puto 1. (prav za prav čistiti, trop. poravnati, urediti). — 2.) ceniti; imeti —, držati (v mislih) koga za kaj: *satius* (zdi se komu bolje), *fas* (meniti,

da je dopuščeno), *aliquid periculosum*, *idoneum*, *rectum*, *se tutum* (imeti se za varnega, misliti, da . .), *parem* (za jednakega imeti, jednačiti koga komu), *magnarum opum haberi* (za zelo mogočnega veljati), *turpe putari* (za sramotno — nedostojno veljati). — 3.) (po preudarjanji do kakega spoznanja priti), soditi, misliti, meniti, zdi —, dozdeva se komu (z *acc. c. inf.*), (z gerund.): *putat eam rem sibi cogitandam (esse)*, da mora to reč preudariti, — premisliti, *non concedendum esse*, da ne sme dovoliti, itd.

Pydna, *ae*, *f.* (Πύδνα), mesto v Macedoniji, kjer je l. 168. pr. Kr. Aemilius Paulus kralja Perseja premagal, H. XI, 28.

Pylādes, *ae* in *is*, *m.* (Πυλάδης), sin kralja Strophija, zvest prijatelj in tovariš Orestov.

Pylaemēnes, *is*, *m.* kralj paphlagonski za trojanske vojske.

pūra, *ae*, *f.* (πύρα od πύρ, čisto lat. *rogus*, goreča) grmada.

pyrāmis, *idis*, *f.* (aegypčanska) piramida.

Pyrenaeus 3. pyrenaejski: *montes*, *saltus* (Pyr. pogorje med Gallijo in Hispanijo).

Pyrrhus, *i*, *m.* (Πύρρος), kralj epirski, nasprotnik Rimljanov v tarentinski vojski (leta 282 — 272. pr. Kr.), storil je smrt oblegajoč m. Argos, H. IX, 28; X, 21. 22.

Pythagorēus (Πυθαγόρειος), pythagorsk; *subst.* privrženec Pythagorov (grškega philosopha, ki je živel v 6. stoletju pr. Kr.), Pythagorovec.

Pythia, *ae, f.* (Πυθία), Apollonova svečenica, ki je v Delphih, sedeč na trinožniku, vedeževala.

Pythius 3. pythsk; *Pythius*, *i, m.* priimek Apollonov, gl. *Apollo*.

Q.

Q. kratica za ime *Quintus*.

qua, *adv.* (*sc. viā ali parte*), koder, kod, s katere strani: *qua iter fecerat, eadem reversus est* (po isti poti, po kateri), *qua ducerentur, qua copias traduceret, quaque venit* (= *et qua venit*), *qua altitudo erat etc.* — 2.) kolikor: *qua despici poterat* (kolikor se je dalo pregledati).

quācunque, *adv.* (*sc. parte ali via*), koder koli, (povsodi) koder: *quacunque iter fecit*.

quadrātus 3. četveroogeln: *lapis*, štirijaški kamen: *agmen quadratum*, v obliki pravokotnega parallelogramma razvrščena vojska na poti (razdeljena v tri vrste, v katerih so vojaki korakali, da so se mogli, ako so bili napadeni in so se ustavili, takoj v tistem bojnem redu postaviti, ki se je *acies triplex* imenoval; odt.) *agmine quadrato*, v urejenem pohodu, v bojnem redu.

quadriennium, *i, n.* (*sc. spatium*), doba štirih let, četiriletje.

quadrīga, *ae, f.* navad. plur. *quadrīgae*, četverovprega, četvēr (*f.*): *quadr. alborum equorum* (4 belci), *currus quadrīgarum* (četverovprežen voz).

quadrirēmis, *e*, četveroveseln; *subst. quadriremis, is, f.* (*sc. navis*) ladija s štirimi vrstami vesel, l. četveroveslarka.

quadrūpes, *edis*, po 4 nogah hodeč, četveronog.

quaero 3. *sīvi, sītum*, iskati, poiskati: *novas sedes, angustias* (morsko ožino), *non quaesivit* (*sc. locum*), *ubi viveret, in quaerendis suis* (išoč svoje), *tempus* (ugodne prilike iskati); pos. iskati, t. j. potrebovati: *adducebat eum qui quaerebat*; doseči skušati, pridobi(va)ti, poganjati se za čim: *nomen, virtute regnum* (z močatostjo pridobiti si pravico do...), *imperium, victoriam* (dobiti, priboriti si), *licentiam sacrilegiorum, gloriam artibus*; pripravljati, napraviti, vzbuditi: *alicui periculum*, kaj pozvedovati, prašati, popraševati: *imperatorem* (po poveljniku), *causas* (po vzrokih), *aliquid ab aliquo ali ex aliquo* (prašati koga kaj, - za kaj), *de aliquo ali de aliqua re* (po kom ali čem popraševati, pozvedovati kaj), (z relativ. stavkom in absol.) vprašati: *quid sit causae, in quaerendo* (na njegovo vprašanje); z nasl. *an: an esset* (za essetne); preiskovati kaj, posvetovati se o čem: *ratio quaeritur*; pos. sodnijsko preiskavati. — 2.) pridobi(va)ti, pritruditi si: *quaerere ut absumant*; part. *quaesitus*, pridobljen: *opes*. — 3.) trop. iskati, na kaj misliti (kaj premišljevati): *aliquem ulcisci, dum quaerit, quid agat*.

quaeso 3. *īvi*, (iskati); navad. prositi: *oro quaesoque*, prosim lepo, za božjo voljo prosim.

quaestio, *ōnis*, *f.* (iskanje), pozvedovanje, preiskavanje: *res diu quaestioni fuit* (o tej reči se je dolgo razmišljavalo); vprašanje: *poetica*; izpraševanje: *captivorum*. — 2.) preiskava, posodnijska, zaglavna preiskava: *quaestionem habere* (preiskavati): *de aliquo, de viri morte*.

quaestor, *ōris*, *m.* quaestor (blagajnik = uradnik, ki je državne dohodke oskrboval; v bojnih časih urejeval je denarstvene zadeve pri vojski in v provinci, časih zapovedoval je tudi kaki legiji).

quaestuōsus 3. hasnovit; dobičkarsk; bogateč se, bogat: *navigiorum spoliis*.

quaestus, *us*, *m.* pridobivanje: *divitiarum, pecuniae*; dobiček, pridobitek, zaslužek; *plur. quaestus*, razni načini pridobivanja, — prisluževanja.

qualis, *e*, kak, kakšen, kakov: *qualis esset* (H. VIII, 14 kakšen da je, [namreč po zunanjem]); (relat. k *talis*) kakor, kakeršen.

qualiscunque, *qualecunque*, kakeršen koli: *sacra qualiacunque* (vsakoršne, t. j. so li bile žrtve boginji prijetne ali neprijetne).

qualitas, *ātis*, *f.* kakovost, lastnost, svojstvo: *lineamentorum*.

qualitercunque, *adv.* na kateri koli način, kakor koli.

quam, *adv.* kako, kako zelo: *quam humilis, quam diu*

(dokler); (pri superl. izraža najvišjo stopnjo, ki se da misliti): *quam infirmissimi* (kolikor mogoče slabi), *quam longissime* (kolikor mogoče dolgo), *quam maxime* (kolikor le mogoče, neizrečeno), *quam maximus numerus* (kolikor mogoče velik broj), *quam minime multa* = *quam paucissima*, *quam minimum spatii* (kar najmanj časa, čim manj časa, kolikor mogoče malo časa), *quam primum* (brž ko mogoče); (s *posse*.) *quam celerime posset* (brž ko more, čim brže more, kakor hitro more), *quam maximis potest itineribus* (v kolikor mogoče naglih hodih). — 2.) za comparativi in comparat. pojmi: kakor, ko: *magis* (*minus, amplius*) *quam, praestare* ... *quam, minus quam vellet* (kakor bi bil želel, ko bi bilo mogoče); (za pron. *alius*, pred katerim stoji nikalnica): *nihil aliud quam bellum comparavit* (neprehoma pripravljaval se je le na vojsko); (za *adv. prius*) prej ko, predno, dokler ne; večkrat mesto *quam ut* (kakor n. pr. H. II, 22; III, 9; VIII, 14; zaradi tega s conjunct.); za *ante ali post*; odt. = *postquam*: *sexto anno quam erat expulsus* (6 let po tem, ko je bil pregnan), *septimo mense quam oppugnari coepta erat*.

quamdiu, *adv.* kako dolgo, doklej, kakor dolgo, dokler.

quamobrem ali *quam ob rem*, zaradi česa, zaradi česar; (v začetku stavka) zato.

quamlibet, *adv.* (kakor se ljubi); še tako (zelo).

quamquam, *coniunct.* (z indic., redko s coniunctiv.) dasi, dasiravno; (v začetku stavka omejuje ali popravlja) dasiravno, vendar pa.

quamvis, *adv.* (kakor hočeš), še tako (zelo), če prav, če tudi, *quamvis pauci* (če prav malo jih), *q. ingentia dona*, *quamvis parentem*. — 2.) *coniunct.* (s conjunctiv.) če tudi še tako, dasi, dasiravno, ako tudi.

quando, *adv.* (ne)kedaj: *si quando* (če kedaj); (interrog. in relat.) kdaj? kedar; odt. ko.

quanto gl. *quantus*.

quantopere (*quanto opere*), *adv.* kako zelo.

quantus 3. *interr.* kolik (v vprašanjih): *quantum ornamentum*, *quanta praeda*, *quanta sanctitate* (s koliko — kako — brezmadežnostjo), *a quanto bello* (s kake silne vojske); *neut. quantum* (z part. gen.) koliko: *quantum pecuniae*, *quantum boni*, *auctoritatis*, *armorum*; *abl. quanto*, za koliko, koliko: *quanto antestaret*. — 2.) kot *relat.* (correl. s *tantus*) kolikor, kakor: *tanto spatium*, *quanto* (na tolikem prostoru, — kakor, tako daleč, — kakor), *quantae pecuniae tantae*, *quantum fuit diei spatium* (kolikor je dopuščala dnevna dolgost), *tantundem* — *quantum*, ravno tako daleč, — kakor; *quanto* — *tanto*, za koliko — za toliko, čim — tem; (brez demonstr. correl.) kolikeršen, kolikor: *quantum in illo fuit* (kolikor je na njem stalo, ko-

likor je on vzmogel), *quantum agri visum est*, *quantum facultatis datur* (kolikor se komu priložnosti ponudi), *quantum ne civium quidem super erat*; (večkrat stoji zaradi tesneje zveze stavkov mesto demonstrativa): *quantus sumtus* (kajti tolika potrata).

quantusvis, *avis*, *unvis*, kolikeršen koli, še tolik.

quapropter, *adv.* zaradi česar, zaradi česa, zakaj; (v začetku stavka): zato, zavaljo tega.

quāre, *adv.* s čimer; zakaj, čemu; zaradi česar; zato, zavaljo tega.

quāsi, *adv.* kakor da bi, tako rekoč, dejal bi: *quasi vero ac non* (kakor da bi res, ne pa), *quasi refugiens* (kakor da bi bežal) etc.

quatēnus, *adv.* dokoder; v kolikor, kolikor.

quasso 1. silno potresti; oškodovati.

quātio 3. (*quassi*), *quassum*, tresti, pretresti, biti; razbiti, (raz)rušiti: *muros*.

quatrīdium (*quadriduum*), *i*, *n*. četiridnevje.

que, *coniunct. copul.* (se priveša drugim besedam) in, (veže enakovrstne in sorodne pojme): *se suaeque, vitae necisque*; *que — que* (časih) za *et — et*; (razširjuje in podaje misli bolj splošno veljavo) in sploh, in vrh tega; (izraža nasledek in učinek) in tako, in zato; (pojasnjuje) in sicer, namreč; (adversat.) pa, ampak, temveč: *ne timeret statimque ad se veniret*; ali, do: *deni duodenique*, itd.

quemadmōdum, *adv.* na kak način, kako; (ne vpraš.) kakor, tako – kakor.

quercus, *us, f.* hrast, dob (Iupitru posvečeno drevo).

querēla, *ae, f.* tožba, pri-tožba; tožeč glas (ljudij in živalij): *querelas ponere* (nehati tožiti, – tarnati).

querimōnia, *ae, f.* tožba.

quernus 3. hrastov, dobov: *glans* (želod).

quēror 3. *questus sum*, o čem tožiti, potožiti se na kaj, se pritoževati zaradi česa: *fatum suum, crudelitatem alicuius, de saevitia maris, de crudelitate principum, unum* (le o jedni reči), (*z acc. c. inf.*) *quum quererentur opus fieri*, (*s quod in absol.*); (o živalih) tožen glas od sebe dajati, tožno popevati (o pličih).

querūlus 3. tožeč, tarnajoč: *querulum facere aliquem* (učiniti, da kdo toži, – tarnaj).

1. **questus** 3. gl. *queror*.

2. **questus**, *us, m.* tožba, tugo-vanje, tarnanje.

qui (zastarela ablat. oblika) s čimer: *vix reliquit, qui effertur*.

quicunque, *quaecunque, quodcunque*, kateri koli, kdor koli, kar koli, kakeršen koli, vsak – kdor: *apud quoscunque esset* (pri vseh, kjer koli), *quacunque de causa* (iz katerega koli vzroka), *quibuscunque rebus posset* (s čimer koli je mogel), gl. tudi *quacunque*.

quidam, *quaedam, quoddam* (*subst. quiddam*) neki; *subst.* nekdo; *quiddam* nekaj; *plur. subst. in adiect.* nekateri, nekoliko jih; (kadar naj se

kak izraz ublaži) nekaj, po nekajem: *naturali quodam bono* (z nekajim prirojenim darom), *lepor quidam nativus* itd.

quidem, *adv. in coniunct.* ravno, vsaj, baš: *quae quidem res* (in to ravno, pa ravno ta reč); (dopustno) sicer, vsaj, seveda, res da; (*z adversat. pomenom*) a, pa; *re quidem vera* (v resnici pa); (utemeljujoč) *qui quidem*, ker (*s conjunct.*); *ne-quidem*, še – ne, tudi ne.

quies, *ētis, f.* pokoj, počitek, mir: *biduum ad quietem dare, quietem capere* (počiti [se], odpočiti se, počivati), pos. mirovanje; pokoj, spanje; *per quietem* (v spanji).

quiesco 3. *ēvi, ētum*, počiti, počivati; mirovati, miren ali nedelaven biti: *illis quiescentibus* (med tem, ko oni mirujejo, mirno gledajo), *quiescendum decreverunt* (sklenili so, pri miru biti, – se ne ganiti); počivati, spati: *in casa*; kaj opustiti, nehati.

quiētus 3. pokojen, miren, tih, tiho živeč: *nihil quietum relinquere* (nič pri miru pustiti), *Galliā quietā* (*abl. abs.* ker je bila Gallija mirna), *quietissima pars*; miren, t. j. ne udeležujoč se prepira, neutralen: *quietos lacescere*.

quilibet, *quaelibet, quodlibet* in *quidlibet*, kateri –, kdor si bodi, vsak (brez razločka), vsak: *quilibet amplissimus triumphus* (vsak še tako sijajen tr.)

quin, *adv.* celo, temveč: *quin etiam* (še celo); (*z indicat. prve*

osebe pri nujnem pozivanji) = *quine*, zakaj ne, čemu ne: *quin igitur ulciscimur Graeciam?* — 2.) *coniunct.* (s conjunctiv.) mesto *qui non*; da ne, ki ne, ne da bi; za *non dubito, non est dubium, non nego, non deterreo, non cunctor, non recuso, non mihi tempero, non exspecto* itd. da (pa tudi: da ne bi).

quinam, *quaenam, quodnam*, kateri pa? kateri neki?

Quinctius 3. gl. *Cincinnatus* in *Flaminius*.

quincunx, *cis, m.* (iz *quinque* in *uncia*), pet dvanajstin; pren. v sadovnikih navadna razvrstitev dreves, katere podoba kaže petočje (⋈) na kockah: *in quincuncem*, navskriž, križem(a), v podobi šahovnice.

quinquennium, *i, n.* petletje, pet let.

quinq̄uerēmis, *e*, peteroveseln: *navis*; *subst. quinquere-mis, is, f.* ladija peteroveslarka = lad., ki ima 5 vrst vesel.

Quintus, *i, m.* rimsk predimek.

quippe, *coniunct.* (pojasnjuje prejšnjo misel in jo veže z nasl.) namreč, kajti, ker: *quippe quem* (ker ga je bil namreč); (absol.) seveda.

Quirinālis, *e*, (Quirinov ali Romulov, Qu. ali Romulu posvečen), quirinalsk: *mons* (quirinalski hrib, - grič), Quirinal v Rimu.

Quirīnus, *i, m.* ime Romula bogovom prištetega.

quisquam, *neutr. quidquam*, kdo, kaj (*pron. indef.*); (ako je že kaka negacija v stavku): nikdo

- nihče, nič; *adiect. neque quisquam dux* (noben), - *iudex, - calo.*

quisque, *quaeque, quidque, adiect. quodque*, vsak (pojedini), vsakteri, sleherni: *pars, virgo, quae ab quoque traduntur* (od koga); pos. s superl.: *primo quoque tempore* (brž ko mogoče, čim brže), *gravissima quaeque supplicia* (najhujše muke, ki so mogoče), *liberi nobilissimi cuiusque* (vsakega izmed najimenitniših, ravno najimenitniših), *antiquissimum quodque tempus* (ravno stari časi), *ut quisque est amplissimus, ita plurimos clientes habet* (čim imenitniši je kdo, tem več varovancev ima), *decimus quisque miles* (vsak deseti v.) itd., *quoque versum* (na vsako stran), gl. *quoquo versum*.

quisquis, *quaequae, quicquid* in *adiect. quodquod*, kdorkoli, katerikoli, *quicquid*, kar koli, vse kar: *quicquid huc circuitus accesserat* (vsak ovinek, ki -, kar je ovinka -, *huc t. j. k 1200 korakom*) itd.

quo, *adv. 1.) indef. (ne)kam*: *si quo prodeundum erat, si quo opus esset.* — 2.) *relat. kamor, in interr. kam*: *quo subire iusserat, mare quo (in quod) Rhenus influit, pars quo ventus fert, quo virgo deducta est etc.*; trop. dokle; čemu: *quo mi* (= *quem in usum mihi*)? čemu mi je? — 3.) (*pri comparat.*) (za) kolikor, čim (odgovarja mu *eo* ali *hoc*, toliko, tem): *quo maior, quo minus etc.* — 4.) (*s conjunctiv.*) da bi tem (= *ut eo*): *quo facilius intellegi possit, quos quo facilius*

repellerent (da bi je tem laže odpodili) *etc.*; odt. da bi, da: *non quo otium sequerentur* (ne da bi brez posla živel); *quo minus*, da ne, da ne bi (za glagoli: *impedio*, *prohibeo*, *officio*, *obsto*, *deterreo* in podobnimi) ali z inf.: *ne quis impediretur*, *quominus frueretur* (da ne bi bil nihče zadrževan, uživati), *ut terreret*, *quo minus libere hostes insequerentur*; ker: *quam quo* (= *quam eo quod*, kakor da, ker); *relat.* s čimer, vsled-, zaradi česar, zato, tako: *quo factum est*.

quoad, *adv.* do kod(er), odt. kolikor, kakor daleč; *coniunct.* dokler: *q. vixit*; dokler ne (z indic. in conjunctiv.)

quocunque, *adv.* kamor koli.

quodammōdo, *adv.* nekako, nekoliko.

quo minus gl. *quo* 4.

quomōdo, *adv.* na kak način, kako.

quondam, *adv.* o kakem času, kedaj (včasi); (o preteklem času) svoje -, njega dni, nekeda.

quoniam, *coniunct.* ker že, ker ti, ker.

quoquam, *adv.* (ne)kam.

quoque 1.) *coniunct.* (stoji vselej za naglašeno besedo) tudi; 2.) *abl.* nedoločn. pron. *quisque*: *qui a quoque ortus*; 3.) = *et quo*: *quoque celerius*.

quoquo versus in *quoquo versus*, na vse strani.

quorsum, *adv.* na katero stran, kam: *q. (haec) evaderent* (kako bi se to izteklo).

quot, *indecl.* koliko (jih)? kolikor (jih).

quotannis, *adv.* vsako leto, vsakega leta.

quotidiānus 3. vsakdanji.

quotidie, *adv.* vsak dan.

quoties in *quotiens*, *adv. interr.* koli(ko)krat? *relat.* kolikor-krat.

quotiescunque, *adv.* kolikor-krat koli, kedar koli.

quotus 3. kateri po redu, koliki, kolikoteri.

quousque, *adv.* kako dolgo, doklej; kakor dolgo, dokler (da): *quousque ire et regredi possent*.

R.

Rabīdus 3. bésen, togoten.

rābies, *ei, f.* bésnost, togota; *belli*: divjanje v vojski.

racēmus, *i, m.* pecelj (grozdni); metonym. trta.

radius, *i, m.* palica; pos. žarek (solčni).

radix, *icis, f.* korenina: *arboris*; *plur.* (pren. najbolj spodnji del kake reči), znožje (kake gore), podbrdje: *radices Alpium, montis*; trop. temelj.

rādo 3. *rāsi, rāsum*, strgati; odt. (o)briti: *corpus*.

Ramnenses, *ium, m.* (a. *Ramnes*), Ramnjani, latinsko pleme, ki se je s Titiani (*Titenses*), ki so bili Sabinci, in z Lucerjani (Etruščani) združilo v rimski narod, H. X, 6.

ramōsus 3. vejnat.

rāmus, *i, m.* veja.

rāna, *ae, f.* žaba,

rapiditas, *ātis, f.* hitrost, brzina: *fluminis*.

rapidus 3. deroč: *aquae, fretum*; hiter: *cursus*.

rapīna, *ae, f.* rop, ropanje, plenjenje.

rāpio 3. *pui, ptum*, (od) vleči, potegniti: *plerosque, concursus aquarum raptum secum spiritum in fundum trahit* (stekajoče se vode zrak seboj potegnejo, pa ga k dnu vlečejo); trop. zamakniti, obvladati: *rapi cupiditate*; hitro vzeti: *castra subito impetu* (nenadoma naskočivši); trop. upleniti, ugrabiti, vzeti: *regnum, Asiae imperium*. — ugrabiti, odpeljati: *virgines*; *part. subst. raptum, i, n.* uropana reč, plen.

raptim, *adv.* (grabé); hitro, hlastno.

raptor, *ōris, m.* ropar, plenitelj: *templorum*.

rārus 3. redek, osamljen, raztresen: *milites, arbores, pecten*; malokateri, redek: *vestigia, portus, occasio rarior*; poredkoma izkazovan: *honores*; (*adv. abl.*) *raro* (*sc. tempore*), malokedaj, redkokedaj.

rasus 3. gl. rado.

ratio, *ōnis, f.* račun: *conficere* (izračuniti), *inire* (računiti), *rationem pecuniae habere* (račune imeti o denarji), *rationes* (zapisniki, računi): *publicae*; trop. račun, odgovor: *poscere ab aliquo* (na odgovor poklicati), *rationes reddere* (račun dati, odgovarjati). — 2.) o z i r: *rationem habere rei* (ozirati se, pomisliti na kaj, v poštev jemati), *frumentandi* (za dovoz žita skrbeti). — 3.) naprava: *rationem pontis hanc instituit* (most je dal tako-le napraviti); uredba, pravilo: *instituta, ratio et ordo agminis, ratio*

atque usus belli (umno vojskovanje in vaje v vojskovanji); razmera: *eadem*; pos. postopanje, osnova, načrt, naredba: *rationem instituere* (ustanoviti, narediti), *rationem hostium explorare* (namene sovražnikov pozvedovati), *ratio belli gerendi* (naredbe potrebne za vojskovanje), *cuius ratio etsi non placuit, his rationibus, rationes consiliaque*; način: *r. proelii, pugnae, perficiendi, rerum gestarum* (kako se je godilo), *eadem ratione* (na taisti način, ravno tako), *dementi ratione* (nespametno), *temeraria ratione uti* (nepremišljeno ravnanje), *nulla ratione* (nikakor ne), *alia ratione* (drugače), *pari ratione* (jednako), *qua ratione* (kako(r), tako), *omnibus rationibus* (na vse načine, po vsaki ceni). — 4.) u m, razum, pamet, premislek: *ratio consiliumque* (premišljena osnova), *ratione aliquid metiri* (premisлити pa soditi), *maiore ratione bellum administrare* (bòlj previdno), *quantum ratione provideri poterat* (kolikor se je moglo po pameti prevideti), *quantum in ratione esset* (kolikor se je dalo preračunati), *rationem inire* (poprijeti se sredstva, premisliti); razlog, vzrok: *id ea ratione facere* (zato storiti), *ad eam sententiam haec eos ratio deduxit* (na to misel jih je to spravilo).

rātis, *is, f.* plav, čoln, ladija: *ratibus ad aliquem evehi*.

rātus 3. gl. reor.

Raudius 3. raudijsk: *campus*, polje v gornji Italiji, kjer je Marius Cimbri potolkel, H. XII, 9.

Raurāci, *ōrum*, *m.* galsk narod ob Rhenu, Helvečanom na severji, C. I, 5.

rebellio, *ōnis*, *f.* ponovljena vojska, vstaja, upor.

rebellis, *e*, ponovivši vojsko, uporen, upornišk.

re-bello 1. ponoviti vojsko, vzdigniti se, vstati, upreti se; *rebellans*, upornišk: *gens*; boj ponoviti, braniti se, *rebellantium furor*.

re-cēdo 3. *cessi*, *cessum*, umakniti se: oddaljiti se, odstopiti: *aliquantum a mari*, *ex Italia*, *ex loco*, *increpantes recessere* (zmerjaje jih so se umaknili); vrniti se: *e convivio*; oditi: *superiorem recedere* (= *discedere*); trop. popuščati, nehati: *a caritate patriae* (n. domovino ljubiti).

recens, *tis*, nov (kar je malo poprej postalo ali se storilo): *iniuria*, *proelium*, *victoria* (ondanji), *officia* (zopet izkazane usluge); pren. krepek, čil, čvrst: *milites*, *integri et recentes*.

re-censeo 2. *sui*, *situm* (*sum*), razgledati, pregledati: *milites*.

receptaculum, *i*, *n.* shramba; pribežališče: *copiis*, skrivališče, zakotje: *ad aliquid*.

receptus, *us*, *m.* umikanje: *signum receptui dare* (naj se umaknejo), *receptui canere* (trobiti na umak); metonym. pribežališče: *nullus est mihi receptus*, *receptum habere*.

recessus, *us*, *m.* umikanje: *recessum non dare* (ne pustiti nazaj, ne dati komu umikati se).

1. **recido** 3. *cidi*, *cāsum* (*re-cādo*), nazaj pasti, pasti: *praeeci-*

pitum; trop. nazaj (zopet) pasti, — priti: *in antiquam servitutem*, *in invidiam recidere* (zopet se zameriti); premahniti: *ad querelam recidere* (jeti pritoževati se); nazaj pasti: *ad aliquem* (tudi še zadeti).

2. **recido** 3. *cidi*, *cāsum* (*re-caedo*), odrezati; izrezati: *vulnus ense*.

recipero 1. = *recupero*.

recipio 3. *cēpi*, *ceptum* (*re-capio*), nazaj vzeti; zopet vzeti, zopet osvojiti, zopet podvreči: *oppidum*, *civitatem*, *Ioniam*; nazaj dobiti: *suos*, *quum aliter illos non recepturi essent*; zopet dobiti: *mentem quietam recipere* (pomiriti se), *spem recipere* (zopet nadejati se), *magna gloria recepti regni principum fuit* (bilo jim je v veliko slavo, da so — osvobodili), *r. navem*, *filium armis recipere* (z orožjem osvoboditi). — 2.) nazaj pripeljati: *copias in oppidum*, *suos incolumes*; *recipere se*, vrniti se, *ad aliquem recipere se* (priežati h komu), pos. (voj.) *r. se*, umakniti se: *in montem*, *in castra*, *ex fuga se recipere* (nazaj priežati); (absol.) umakniti se: *signum recipiendi* (da naj se umaknejo); *recipere se*, oddahniti se, osrčiti se: *ex terrore*, *ex fuga* (od strahu, od bega). — 3.) sprejeti: *tela recipiuntur* (nastavljeni so puščicam). — 4.) k sebi vzeti, sprejeti: *aliquem oppido recipere* (v mesto sprejeti), *Alcibiade recepto* (sprejemši Alcibiada); *receptum tueri* (sprejeti in braniti), *aliquem urbe recipere*,

oppido, *tecto* (pod streho, v hišo vzeti), *finibus*, *astris recipere* (med zvezde uvrstiti), *intra fines*, *ad se*, *ex fuga* (na begu, bežeče sprejeti), *parte quadam ex Rheno* (sprejemši neki pretok iz Rhena), *impedimenta intra legiones recipere* (pratež med legije vzeti); pos. v kako razmerje sprejeti: *aliquem in societatem regni* (za sovladarja), *in servitutum* (za sužnja), *in parem iuris libertatisque conditionem* (jednake pravice in svobodo komu priznati), *in fidem* (vzeti pod svoje varstvo), *civitatem* (m. *civitatem in fidem*), *in deditionem* (kogar udajo, podvržbo sprejeti), *filiam in matrimonium recipere* (za ženo vzeti, oženiti se). — 5.) dopustiti, pripustiti: *timor non recipit misericordiam*.

re-cito 1. na glas brati, na glas govoriti: *epistolam*, *carmina*.

re-clino 1. nazaj prigniti; se, nasloniti se.

re-clūdo 3. *si*, *sum*, zopet odpreti; zapreti: *feminas separatim*.

recoctus 3. gl. *recōquo*.

re-cognosco 3. *nōvi*, *nītum*, vnovič spoznati; sploh pregledati: *supellectilem*, *praedam*.

re-colligo 3. *lēgi*, *lectum*, zopet zbrati; zopet k sebi vzeti, — sprejeti: *parvulum*.

re-concilio 1. zopet pridobiti: *Parum insulam*; pomiriti, zopet sprijazniti se s kom: *milites*; povrniti: *pacem*.

re-condo 3. *dīdi*, *dītum*, zopet vkup dejati; odt. spraviti, shraniti: *in terra* (zakopati).

re-cōquo 3. *xi*, *ctum*, zopet kuhati, prekuhati; preliti, prekovati: *ferrum*.

recordor 1. pomisliti, spomniti se: *recordantes* (spominjaje se), sploh (kaj prihodnega) premisliti, pred oči postaviti: *miserrimam servitutum*.

recreo 1. vnovič ustvariti; poživiti, okrepčati: *aliquem*, *Siciliam*, *infirma corpora*; pomoči: *anhelantem inopiam* (o silni potrebi pomoči).

recte, *adv.* ravno; trop. po pravici, po pameti: *salutem alicui committere*; prav: *recte factum* (slavno delo); pošteno: *agere* (pošteno ravnati).

rector, *ōris*, m. ravnatelj: *puppis* (krmar, krmilec); zapovednik, vladar: *rectores civitati dare, omnium terrarum*.

rectus 3. raven: *recta fronte* (v ravni vrsti), *rectis lineis* (v ravnih črtah), *recta regione* (na ravnost); trop. prav, dober: *nihil rectum putare*; subst. *rectum*, *i*, n. kar je prav, čednost, krepost.

re-cūbo 1. *ui*, *ītum* (vznak) ležati, počivati: *sub arbore*, *lecticā*.

recumbo 3. *ui*, *ītum*, uleči se: *in conclavi*; za mizo se uleči: *in conviviiis*.

recupero (*recipero*) 1. nazaj dobiti, zopet doseči: *vigorem*, *pristinum imperium*, *tantum potentiae*, *amissa*, *obsides*, *suos*, *laudem*; *patriam recuperare* (vrniti se v domovino); zopet osvoboditi: *in vincula coniectum*, *portum* (zopet osvojiti); trop. zopet pridobiti: *adolescentulos*, *civitates*.

re-curro 3. *cucurri in curri, cursum*, nazaj teči, — iti, — hiteti, vrniti se.

recurvus 3. nazaj pripognen; oblokan, oblokast.

recusatio, *ōnis*, f. odbijanje, ugovor.

recūso 1. odbiti, odreči: *amicitiam, hiberna, periculum* (strašiti se nevarnosti), *de stipendio* (braniti se zastran davka); ne hoteti, braniti se, pomišljati se (z inf.): *aliquid ferre, bellum suscipere, dimicare, mori* (umreti se bati); z ne, *quominus in quin*; (absol.) braniti se, ugovarjati: *nullo recusante* (ne da bi kdo ugovarjal), *recusandi causa*.

rēda, *ae*, f. četverokolesen voz, popotni voz.

red-arguo 3. *ui, ūtum*, dokazati; ovreči.

red-do 3. *dīdi, dītum*, zopet dati, nazaj dati: *leonem silvis, argentum alicui, cerealia semina, obsides, captivos, reliquias sepulcris, iura legesque* (ustavo), *otium* (zopet narediti), *salutem alicui* (življenje pustiti), *saluti reddi* (ozdraveti, okrepati), *honorem corporibus* (čast izkazati); od sebe dati: *spiritum* (dušo izdahniti); oddati, izročiti: *litteras alicui, epistolam; rationem reddere* gl. *ratio*; *corpora occisorum sepulturae* (v pogreb); dati, podeliti: *nomen alicui, ius (iura) reddere* (sodbo [sodbe] izrekati, soditi); plačati: *pretium alicui cum fide* (pošteno plačati). — 2.) povrniti, dati za —: *vitam pro vita*; prinesti, opraviti: *sacrificium, supplicationem (diis)*

(v zahvalo); povrniti: *gratiam* (hvalo), *veniam* (spregledati, odpustiti). — 3.) (v izpremenjenem stanu nazaj dati; odt.) storiti, narediti: *aliquem ferocem, potentiozem, tutum* (rešiti), *tutum ab hostibus* (zavarovati pred...), *mare tutum, plures reddere suos* (pridobiti si jih, sprijazniti se z njimi), *aliquem hostem alicui* (razpreti koga s kom), *deos sibi iratos* (bogove razsrditi, njih jezo si nakopati).

red-eo 4. *ii, itum*, nazaj iti, nazaj priti, vrniti se: *domum, in urbem, in proelium, ad suos*, (impers.) *postquam domum reditum est* (ko so se domu povrnili); (o neživih rečeh) *redire ad cineres* (v prah se izpremeniti), *collis redit ad planitiem* (zgubiva se v ravnino). — 2.) dohajati: *quingenta ei talenta redibant* (dobival je...) — 3.) (pri pripovedavanji k čemu) vrniti se: *illuc*. — 4.) trop. *in gratiam redire*, spraviti se, *ad officium redire* (k pokorščini se vrniti, t. j. podvreči se), *animus redit* (zaveda se, prihaja k sebi). — 5.) priti do česa, na kaj: *in pristinum statum, summa rerum redit ad arbitrium alicuius* (po čega mnenji se določuje), *ad duas legiones redierat* (imel je le dve legiji).

redīgo 3. *ēgi, āctum (re-ago)*, nazaj gnati, zapoditi: *aliquem in exilium*; trop. (v kak položaj ali stan) spraviti: *sub ditionem* (pod oblast), *eo ferocem populum* (tako ugnati), *aliquem in servitutem* (v sužnost spraviti, sužnjega

narediti), *in potestatem* (pod oblast), *sub imperium, ad inter-necionem* (pokončati), *in provinciam in in provinciae formam* (provincija napraviti iz –), *aliquem humiliorem* (ponižati), *facilia ex difficillimis* (naj težje lahko narediti), *eo redigi discordiā* (po neslogi do tega priti, da . . .), *in captivitatem redigere* (v sužnost spraviti), *ex sexcentis ad tres redigi* (od 600 sk-čiti se na tri).

redimio 4. *īvi, ūtum*, obvezati, obviti, ovenčati: *navigia floribus*.

redimo 3. *ēmi, ēntum* (*re-emo*), zopet kupiti; kupiti, zado-bit: *pacem obsidibus, gratiam morte*; odkupiti: *captivos, aliquem ab Acheronte*; rešiti: *corpus* (življenje); odvrniti, odstraniti, oddaljiti: *bella, crimina*. — 2.) v zakup vzeti: *vectigalia redempta habere* (v zakup imeti).

red-intēgro 1. zopet pono-viti, obnoviti: *proelium, vires, animum* (zopet okrepiti, osrčiti se), *spem* (oživiti), *copias* (popolniti).

reditio, *ōnis, f.* vrnitev: *domum* (v domovino).

reditus, *us, m.* vrnitev: *reditu excludere, – intercludere* (zasko-čiti, prestreči), *nullum reditum habere* (ne lahko moči vrniti se); trop. povrnitev: *reditus in amicitiam patet* (moreš se zopet sprijazniti). — *plur.* do-hodki: *publici* (državni), *pe-cuniae reditus* (denarni do-hodek).

Redōnes, *um, m.* keltovska narod v Bretagni, C. II, 34; VII, 75.

re-dūco 3. *xi, ctum*, nazaj (pri)peljati, nazaj (pri)-vesti: *exercitum incolumem, legiones, Ephesum aliquem vinc-tum, copias in castra, copias a munitionibus* (odmakniti), *suos ab oppugnatione, aliquem ad officium etc.*; *uxorem* (od-puščeno) ženo zopet k sebi vzeti; zopet postaviti: *Tar-quinios* (za kralje). — 2.) na-zaj potegniti, nazaj po-makniti: *falces, turres, muni-tiones* (dalje zadaj napraviti).

redundo 1. nazaj teči; razliti se (čez bregove); trop. do-leteti, zadeti koga: *gloria ad aliquem redundat*.

refectus 3. gl. *reficio*.

refēro, *ferre, tūli, lātum*, nazaj nesti, nazaj prinesti: *ali-quem in tabernaculum, agnam domum, ossa Lacedaemonem, talenta in publicum* (v državno denarnico), *pedem referre* (umakniti se), *se referre* (vr-niti se, nazaj se podati), *naves eodem referuntur* (ladije ravno tje nazaj zanese); zopet od-nesti: *cetera referri iussit*; po nalogu ali po dolžnosti kam (pri)nesti: *caput in castra, cornua in publicum* (javno po-kazati), *aliquid ad aliquem*. — 2.) trop. prinesti, nazna-niti, poročiti: *mandata, alicui, responsum, sermonem ad aliquem, numerum ad ali-quem* (število naznaniti), *quid viderit refert* (pové, kaj je videl) in z *acc. c. inf.*; ome-niti, v spomin vzeti, po-navljati, govoriti: *carmen Euripidis, versum*; pripo-vedovati: *iras hominum, dona* (naštevati), *relatum legere*

(brati, da se omenja), opisati: *excidia urbium*; predložiti (oblasti v sklepanje): *ad concilium de aliquo* (naj zbor o njem odloči), *ad senatum de aliqua re* (starejšinstvu o čem predlagati); vpisati, zapisati, vknjižiti: *officia in tabulas, in proscriptorum numerum* (med izobčence, izgnance); šteti med: *diem inter nefastos*. — 3.) premeniti, obrniti: *multa in melius* (na bolje). — 4.) povrniti, (po)plačati: *beneficium, gratiam* (hvaležnega se izkazati), *perire gratiam referentem bene meritis* (hvaležnega se izkazujoč poginiti). — 5.) povrniti, še enkrat podariti: *annos alicui*. — 6.) soditi po čem: *alienos mores ad suos, omnia ad oracula*. — 7.) pripisati komu, kaj zvračati na koga: *alicui omnia pericula, culpam in alium*. — 8.) *impers. refert*: (meni) je za to, — do tega, na tem je (ležeče).

refertus 3. (*part.* od *refercio*) natlačen, poln, bogat: *regalis opulentiae in opulentia regiā*.

reficio 3. *fēci, fectum (re-facio)*, vnovič narediti: *tribunum* (zopet izvoliti za t.), zopet sezidati, popraviti: *muros, fana, pontem, naves*; trop. *si res essent refectae*, ko bi se bile razmere na bolje obrnile; okrepčati: *ad reficienda iumenta* (da bi konji se izpočili), *exercitum ex labore* (da bi se oddahnili od truda), *militēs quiete* (pokrepiti s počitkom), *reficere se in refici* (počiti, oddahniti se, okrepčati se);

(gledé mogočnosti), *Lacedaemonii nunquam se refecerunt* (nikoli več si niso opomogli); poplašati, poravnati: *impensas belli alio bello*.

refigo 3. *xi, xum, sneti: corpus (de cruce)*.

refoveo 2. *fōvi, fōtum, zopet ogreti, oživiti*.

refractus 3. gl. *refringo*.

refreno 1. z uздо zadržati; zadržati, ovirati: *impetum*.

refrigero 1. hladiti: *aerem*.

refringo 3. *ēgi, actum (frango)*, razlomiti, razbiti: *portas*; trop. ukrotiti, oslabiti: *vim fluminis, dominationem*.

refugio 3. *fūgi, fugitum, nazaj bežati, zbežati: ex caede; ad aliquem* (pribežati h komu, da bi pomagal).

refugium, *ii, n.* pribežališče: *montium* (v gorah).

refulgeo 2. *si, odsevat: faces ex petra refulgebant*.

regālis, *e*, kraljevsk (kakor kralju gre, *n. pr.* čast, odlikovanje): *pudor, opulentia, nuptiae, dii regales* (kraljevski bogovi, ki varujejo kraljevsko čast, bogovi kraljevske rodovine).

regia gl. *regius*.

Regillus gl. *Aemilius*.

rēgina, *ae, f.* kraljica, kraljica.

rēgio, *ōnis, f.* mer (*f.*), črta: *recta regione fluminis* (v ravni meri z reko); *e regione* (z gen.) ravno (nas)proti: *turris, castrorum*; (z dat.): *castris castra ponere*. — 2.) trop. kraj, (po)krajina, okolica, okraj; = *ager: regiones desertae*.

rēgius 3. kraljév, kraljevsk (kakor kralj ima): *potestas, tropaea, res* (kraljem pristojne); *subst. regii*, kraljevi (vojaki ali pa služabniki); *regia, ae, f.*, t. j. *domus*, kraljeva hiša, kraljevi dvor, prestolnica.
regno 1. kralj biti, kraljevati, vladati.

regnum, *i, n.* kraljevska čast, — vladarstvo; odt. sploh neomejena oblast, samovladarstvo: *civitatis, Galliae, Romae, r. occupare, regna tenere* ali *habere* (kraljevsko oblast imeti, vladati, kraljevati); metonym. kraljestvo, prestol: *regnum partiri, pars regni, regno potiri etc.*

rēgo 3. *xi, ctum*, ravnati: *navigia, naves, ictum regere; fines* (meje določiti, ustanoviti); *trop. voditi, vladati: bella, civitatem; part. subst. regens, tis, m. vladar, knez.*

regredior 3. *gressus sum* (*re-gradior*), nazaj korakati, nazaj iti, vrniti se, umakniti se.
regressus, *us, m.* vrnitev; *regressus* (*m. regressum*) dare (dovoliti, da se vrne).

regūlus, *i, m.* kralj majhne dežele, kraljič, knez, vladar.

Regūlus, *i, m.* (*M. Atilius*), consul in zapovednik rimskemu brodovju, sloveč domoljub, ki so ga Kartháginci vjeli, pa grozovito usmrtili, H. XI, 4. 5.

reicio 3. *ieci, iectum* (*re-iacio*), nazaj vreči, nazaj metati: *paenulam, telum in hostem, navem in undas*; odvreči, od sebe vreči: *pila*; nazaj pognati, zapoditi: *equitatum, hostes in oppidum, naves*; zavreči: *aliquem*.

re-linguesco 3. *gui*, upehati se, utruditi se.

relātus 3. gl. *refero*.

re-lēgo 1. odpraviti, oddaljiti: *aliquem a ceteris*; (za kazen) proč poslati, prognati.

re-lēvo 1. vzdigniti, polajšati; *relevari*, oddahniti se.

relictus 3. gl. *relinquo*.

religio, *ōnis, f.* bogočastje, vera: *publica* (državna), *religio dei* (služba božja), *id pertinet ad religionem*; odt. *plur. religiones*; navade pri službi božji, sveti obredi: *religiones interpretari; religionibus deditus* (bogočastju udan), *religionibus implere* gl. *impleo*; vestnost, bogaboječnost: *maiore religione aliquem tueri*, (bolj vestno), *summa religione* (kaj vestno) *simulacra conservare*; verska dolžnost: *religionem negligere*; pobožnost: *inclita viri religio*; pomisleka vredna —, nevarna reč: *portenti* (nevarno znamenje); *plur.* praznoverje, vraže: *novas r. fingere* (nove vraže izmišljevati); verski dvomi: *religionibus impediri*. — 2.) zaveza, dolžnost, obljuba: *iuris iurandi* —, *sacramenti religio* (obljuba s prisego, sveta prisega), in samo *religio*, prisega: *religione deterreri*.

religiōsus 3. svet, kar se kot sveto časti; *adv. religiose*, vestno.

religo 1. nazaj privezati, privezati: *aliquem inter duos currus*; zvezati: *manus post tergum*.

re-linguo 3. *liqui, lictum*, pustiti, zapustiti, popustiti:

filios, heredem; legionem in praesidio (za varstvo), *cohortes ad mare, copias praesidio castris, — impedimentis, — navibus* (da bi varovale tabor, pratež, ladije), *partem equitum sibi* (pridržati si); *hostem post se* itd. *pass.* zaostajati. — 2.) zapustiti: *locum, domos, propinquos, spes hominem relinquit, animus aliquem relinquit* (omedli), *anima aliquem relinquit* (umre); (kraj) pustiti: *Britannia sub sinistra relictā* (Britannijo pustivši na levi); *milites in mediis hostibus, signa, impedimenta* (popustiti), *relinqui ab aliquo*; opustiti, zanemariti: *sepulturam, obsidionem* (ustaviti), *aliquem* (obupati nad kom). — 3.) pustiti (da ostane): *paucos, quartam partem* (življenje pustiti, ohraniti), *spatium vacuum* (ne zasesti), *naves inanes* (ne naložiti), *iura alicui* (pustiti), *nilhil quietum* (miru ne dati), *angustiores portas, sibi tempus ad quietem, facultatem sui colligendi, spatium deliberandi sibi* (čas za premislek), *locum* (priložnost dati), *locum legibus* (prostora pustiti za postave), *casu* (= *casui*); *pass.* ostati: *relinquitur una via* (le še jedna pot je), *nulla spes* (ni več upanja), *relinquitur ut* (ostaja le to, da...), *mediocri spatio relicto* (ne predaleč), *duabus relictis portis* (razven dvojih vrat).

reliquiae, *arum, f.* ostanek: *copiarum*; ostanki: *urbis, belli*; *pos.* *reliquiae funerum* (ostanki sežganih trupel): *reliquias sepulcris reddere*.

reliquus 3. ostál, preostal: *phalanx, nemo in terris est reliquus* (ni ga družega človeka na svetu), *aliquem reliquum facere* (življenje komu pustiti); *subst. reliquum, i, in plur. reliqua, orum, n.* ostalo, kar še ostaja: *reliquum vitae, nihil est reliqui* (nič ne ostaja), *nihil reliqui facere* (ničesar ne zanemariti, vse storiti); *pos.* (o času) prihodnji: *in reliquum tempus* (v prihodnje), *reliquo tempore*. — 2.) ostal, drug: *equitatus, oppidum, legati, copiae, reliquis rebus locum probare* (iz drugih vzrokov), *reliquis rebus gratiam amplificare* (na vsak drug način); *subst. reliqui, ostali, drugi: reliqui omnes* (vsi drugi), *reliqua* (vse drugo); *reliquum est, ut ...*, ostaja še, da...

re-luctor 1. boriti se proti..., upreti se, ustaviti se.

re-mando 1. nazaj poročati, odgovoriti.

re-māneo 2. *si, sum*, ostati: *in Africa, domi, in continenti, eodem vestigio, ad urbem* (blizu mesta); *trop. regnum penes unum remanet* (vlada je v rokah jednega), *spes remanet* (še se sme upati), *pars inferior integra remanebat* (dolnji del je bil cel, ne poškodovan).

remēdium, *ii, n.* zdravilo; *trop.* pomoček, sredstvo.

rēmex, *igis, m.* veslar.

Rēmi, *orum, m.* jeden izmed najmogočnejših belgijskih narodov ob reki Marni, *clienti Carnutov*, z glavnim mestom *Durocortorum*, C. II, 3; III, 11 itd.

remigium, *i, n.* veslarska priprava, vesla.

remigo 1. veslati.

remigro 1. nazaj se seliti, vrniti se.

reminiscor 3. (brez sup.) spomniti se česa: *acerbitatem, venteris famae; plura bona* (domisliti se).

remitto 3. *mīsi, missum*, nazaj poslati: *aliquem incolumem, domum, in hiberna, alicui legionem, literas alicui* (odpisati), *naves ad aliquem, imperium alicui* (nazaj dati, prepustiti). — 2.) nazaj vreči: *pila, calces* (breniti, breati). — 3.) napustiti, odpeti (kaj napetega, n. pr. lók); odt. *se remittere*, oddahniti se, počí(va)ti; *diligentiam et memoriam* (zane-mariti, ne vaditi); *pass. remitti: virtus* (manjša se, pojema); (absol.) *remittere de celeritate* (popustiti, odjenjati v hitrosti); *part. remissus* 3. kot *adiect.* utrujen, medel: *in labore*; trop. mehek: *remissioribus frigoribus* (ker mraz ni tako hud). — 4.) odpustiti, spregledati: *stipendium, tributa; bellum, expeditionem* (oprostiti).

re-mollesco 3. zopet omečiti se; trop. omehkužiti se.

re-mōror 1. (pre)bivati, muditi se; (trans.) zadržati, muditi.

re-mōveo 2. *ōvi, ōtum* (nazaj pomakniti); odt. oddaljiti, odstraniti: *uxorem a complexu, equos e conspectu, milites a legionibus, suos* (umakniti), *exercitum, aliquem ab exercitu* (poklicati), *interpretes* (odpraviti), *ceteris remotis* (odpravivši druge), *victum alicui* (odtegniti, odvzeti); odbiti, nazaj po-

gnati: *hostes a muris, adversarium* (skrivaj ubiti); *scaphas removeo* gl. *appello* 3; *part. remotus* 3. oddaljen: *locus, sedes a conventu, militia remotior* (ker se bodo predaleč na tujem bojevali); *ab honestate remotus* (nespodobno). — 2.) zadrževati: *removeri a motu corporis*.

re-munēror 1. zopet obdariti, povrniti.

rēmus, i, m. veslo: *remos applicare* gl. *applico*.

Rēmus, i, m. brat Rómula, prvega rimskega kralja, H. X, 2.

re-nascor 3. *nātus sum*, zopet roditi se; zopet nastati; (trop.) *bellum renascitur* (vojska se zopet začne), *Tyrus renascitur* (Tyrus zopet vstane, vzdigne se).

re-neo 2. *ēvi, ētum*, razpresti; (tedaj o Parkah) *renenda fila* (preklicati smrt, izpremeniti usodo).

re-nīdeo 2. svetiti se; metonym. svetiti se (od veselja), smehljati se: *ore renidente*.

re-no 1. nazaj plavati.

re-nōvo 1. ponoviti: *bellum; renovare agrum* (preorati).

re-nuntio 1. (nazaj) naznati; poročati: *pro viso* (kakor da bi bil videl), *alicui* (z nasl. *acc. c. inf.*); odpovedati: *amicitiam, societatem*. — 2.) za izvoljenega proglašati, — oklicati: *aliquem*.

reor 2. *rātus sum* (računati); misliti, meniti (premislivši in presodivši), imeti za: *idoneum tempus ratus* (da je prikladen čas), *utilissimum* (da je najkoristniše); *part. ratus* 3. *adiect.* veljaven, stano-

viten: *nihil eorum fore ratum* (da ne bi [ob]veljalo), *stant rata fila* (kar je usoda odločila, to velja).

re-pāro 1. zopet pripraviti, — oborožiti, popraviti: *classem et exercitum, aciem*; ponoviti: *bellum, proelium*; dopolniti: *vires* (bojne moči); okrepiti, pomladiti: *vires, membra*.

re-pello 3. *pūli, pulsum*, (nazaj) pognati, zapoditi: *hostem a ponte*; odbiti: *bellum, impetum* (napad); trop. odpraviti, zapoditi: *quum repulsi essent* (ko so jih zapodili), *hinc repulsus, ab hac spe repulsi* (ko jim je to izpodletelo).

re-pendo 3. *dī, sum*, (nazaj) odvagati; vrniti, povrniti, poplačati: *damna*.

repente *adv.* najedenkrat, nanagloma, kar.

repentīno, *adv.* nanagloma, nenadoma.

repentīnus 3. nagel, nepričakovan: *adventus periculum etc.*

repercussus, *us, m.* odlet, odskok; odsvit: *galearum*.

repercūtio 3. *cussi, cussum*, nazaj udariti, — suniti, — gnati: *aquae percussae*.

repērio 4. *pēri, pertum*, (zopet) najti: *aliquem plaustro euntem, margaritam, frumentum in agris, tabulas*; trop. *auxilium rei, causam, sibi salutem* (rešiti se, oteti se), *numerus est repertus* (naštelo se je), *intemperans reperiebatur* (pokazalo se je, da je ...); zvedeti: *nihil de eo* (o tem nič[esar]), *z acc. c. inf.* ali indir. vpraš.; *sic reperire* (to-le

zvedeti); opaziti: *aliquam rem ali z acc. c. inf.*; iznajti, najti: *viam*; izmisliti: *disciplinam*.

repertor, *ōris, m.* iznajdnik, izumitelj.

re-pēto 3. *īvi in ii, itum*, nazaj zahtevati, nazaj tirjati: *regnum, obsides, aliquem per legatos*; pos. (kar je kdo dolžen) tirjati, odt. *poenas repetere ab aliquo*, kaznovati koga; vnovič prositi, zopet zahtevati: *Gallum a Verticone*. — 2.) ponoviti: *convivium, bellum, repetitis vicibus* (zopet in zopet), *sacrum intermissum* (zopet začeti); nazaj poseči, nadomestiti, dodati (kar je kdo pripovedujoč izpuštil): *originem urbis*. — 3.) iti po kaj: *compendia ex ignotis terris* (blago z velikim dobičkom). — 4.) vrniti se kam: *portum, domum, cavum artum* (skozi); umikati se, nazaj potovati skozi, po: *terras*.

re-pleo 2. *ēvi, ētum*, zopet napolniti; sploh napolniti (v pr. zmislu in trop.): *voragines, Graeciam exulibus, scenas fabulis, loca* (naseliti, obljuditi), *exercitum frumento* (obiloma preskrbeti); *part. repletus* 3. napolnjen, poln: *arenā, sanguine*.

rēpo 3. *psi, ptum*, lezti, plaziti se.

re-pōno 3. *sui, sītum*, (nazaj) položiti: *pecuniam in aerario* (shraniti, spraviti), *diadema alicui* (vrniti, nazaj dati).

re-porto 1. nazaj prinesti, — odnesti: *navibus milites* (nazaj pripeljati), *exercitum*;

prinesti (v dar): *spolia Iovi* (posvetiti); odnesti si: *victoriam ex aliquo* (premagati koga).

re-posco 3. nazaj zahtevati, —tirjati: *rationem ab aliquo* (na odgovor poklicati).

reppello gl. *repello*.

re-praesento 1. predočiti; odt. precej storiti, brez odloga izvršiti: *aliquid*.

re-prehendo 3. *di, sum*, zopet zgrabit; pograjati, ne pohvaliti: *aliquem, aliquid in aliquo* (očitati komu kaj), *temeritatem, consilium in z nasl. quod*.

re-primo (*re-premo*) 3. *pressi, pressum*, nazaj potisniti; nazaj vleči, zadržavati: *ad solum*; ovirati, opovreti, ustaviti: *fugam hostium, multitudinem* (potolažiti); zadržavati, (po)tlačiti, ponižati: *spiritus regios; reprimere castigatione* (z grajo osramotiti), *luxuriam* (zatreti), *dolorem* (zatajiti).

re-promitto 3. *misi, missum*, nasproti obljubiti.

repudio 1. nazaj pahniti; odbiti: *gratiam* (zaničevati, zavreči); odpraviti, ne sprejeti: *legatos, munera*; (posebno o zakonskih) slovo dati, zavreči: *uxorem*.

repudium, *ii, n.* zavržba; ločitev (zakonskih): *mittere* (razločilo).

re-pugno 1. v bran se staviti, ustaviti se, upreti se: *profligare repugnantem*; trop. nasprotovati, nasproten biti: *victoriae patriae, his omnibus rebus unum repugnabat* (vse to je jedino to oviralo),

(absol.) *cedere repugnanti, repugnantibus omnibus bonis* (abl. abs.)

repulsa, *ae, f.* odbitje, odreka, neuslišana prošnja: *repulsam ferre* (propasti), *nulius rei repulsam ferre* (nobena reč se ne odreče, vsaka prošnja se usliši).

re-pulsus 3. gl. *repello*.

re-pūto 1. premisliti, presoditi.

requies, *ētis* (*ēi*, odt. abl. *requie*), *f.* pokoj, počitek.

re-quiero 3. *ēvi, etum*, počivati, izpočiti se.

requiro (*re-quaero*) 3. *sivi, situm*, (zopet) iskati, poiskati: *terram oculis*; zopet seči po čem: *aliquid*; nazaj si želeči: *indulgentiam alicuius*; hrepeneti po čem, želeči: *divitias, neque amplius requisivit* (nič[esar] družega ni iskal); zahtevati, hoteti: *res requirit diligentiam*. — 2.) vprašati po kom ali čem, pozvedovati, preiskovati: *causam maestitiae, auctorem nuntii, iugum plaustr.*

res, *rēi, f.* reč, stvar, zadeva: *res bonae* (sladkarije), *res transmarinae* (prekomorsko blago), *res navalis* (brodarstvo), *nautica* (mornarstvo), *piratica* (roparstvo na morji, gusarstvo), *res militaris* (vojaštvo), *res divina* (daritev, žrtev), *res divinae* (služba božja), *res frumentaria* (dovoz žita, živež), *res publica* (občina, država); plur. kar se na svetu godi, svet: *natura rerum* (uredba sveta), *humanarum rerum termini* (konec sveta), *causae rerum* (vzroki naravnih dogod-

kov), *quantum est in rebus inane*. — 2.) popravek, popravilo, početje, delo: *tantularum rerum occupationes* (pečanje s tako malo važnimi rečmi), *in quo me statu rerum mearum fortuna deprehenderit* (v kakšnih okoliščinah me je nesreča zadela), *memoriā earum rerum* (spominjaje se . . .), *rem suscipere, gerere, perpetrare, ad eam rem se profiteri adiutorem, rebus libertatem ulcisci* (z dejanjem), *res mihi cum aliquo est* (opraviti imam s kom), *res gestae* ali samo *res*, dela, čini, pos. v vojski: *rebus florere* (odlikovati se, sloveti); odt. plur. *res*, zgodovina: *Persicae res, Siciliae, Galliae*; dogodek, zgodba: *rem demonstrare* (kaj se je zgodilo), *ea res quantum gloriae dedit*, toda *ea res perveniebat* (ta denar, ta podpora), *res est testimonio* (v dokaz biti); reč, zadeva: *res publica* (državna), *de re publica* (o državnih rečeh) *disputare, res componere, rebus compositis* (uravnavši, urediši); delo, resničnost, resnica: *re, re ipsa, re vera* (v resnici). — 3.) okolnost, okoliščina: *quae res eum fefellit, quae res afferebat deformitatem*; položaj, razmera: *res Caesaris, pro tempore et re* (po času in okoliščinah), *si res cogat, res est in discrimine, in periculo, eo statu, aliae res*; plur. razmere; *imperitum esse rerum, res secundae, — adversae* (sreča, nesreča), *res exiles* (borne razmere) *res secundiores* (veča sreča), *res desperatae* (obupne

r., obupnost), *res afflictae* (neugodne r.), *res extremae* (skrajnja nevarnost), *de rebus summis desperare* (obupati o rešitvi), *timere suis rebus* (za deželo), *suis rebus diffidere* (obupati), *de rebus privatis petere* (zastran svojih, zasebnih rečij), *Gallicis rebus favere* (Gallcem naklonjen biti, Gallce podpirati); *res*, državne zadeve, — razmere, država: *res est in summo periculo, res florentissimae* (jako srečne okoliščine), *res novae* (prevrat). — 4.) korist, blagor: *res publica* (državna, splošna korist), *de re publica agere, rei publicae causa ad urbem manere, rem publicam gerere* ali *administrare* (skrbeti za državno korist), *nihil privatae aut publicae rei gerere* (nič ne za sebe, ne za državo storiti); država: *Romana, plur. rebus Syracusanis praeesse, res publica*, pos. svobodna država. — 5.) moč, oblast, zlasti plur. *summa rerum* (naj viša oblast), *rerum potiri* (polastiti se vladarstva), *de summis rebus dimicare, summae res* (naj viša oblast); vladarstvo: *eas res* (= *Macedonicas*) *occupare*. — 6.) posestvo, imetec: *res tua agitur* (tiče se, gre za . . .), *eius rebus frui, res familiaris* (premoženje, gospodarstvo). — 7.) z *res* opisuje se substantivni pron. ali adiect.: *ea* (*haec*) *res* (to), *eius rei causā* (zarad tega), *in ea re* (v tem, pri tem), *his* (*quibus*) *rebus* (s tem), *de ea re, qua de re* (zato), *eadem re* (ravno s tem), *qua ex re* (vsled tega), *idoneus om-*

nibus rebus (za vse), *quarum rerum nihil* (nič tacega), *utraque res* (oboje), *multae res* (mnogo), *omnes res* (vse), *omnibus rebus* (po vsakem); (včasih nadomešča *res* kak poprejšnji subst.): *cuius rei* (= *quarum navium*), *ei rei* (= *equitatus*) *student*, *ea re* (= *vino*) *remollescunt animi*, *summa omnium rerum* (= *hominum*), bilo je vseh skupaj itd.

re-sacro 1. prokletstva rešiti.

re-salūto 1. odzdraviti komu: *aliquem dominum* (včasih koga kot svojega gospoda pozdraviti).

re-sarcio 4. *si*, *sum* (zopet zadržati); trop. popraviti, nadomestiti: *detrimentum*.

re-scindo 3. *īdi*, *issum*, razdreti: *vallum*, *pontem*; podreti: *domos*; zopet predereti: *vulnus*.

re-scisco 3. *īvi* in *īi*, *ītum*, (zopet) zvedeti: *aliquid de adventu*.

re-scribo 3. *psi*, *ptum*, odpisati; (iz zapisnika v zapisnik) prepisati: *aliquem ad equum* (med viteze vrstiti, viteško čast podeliti, povitežiti).

re-sēco 1. *cui*, *ctum*, porezati: *cererem* (žito požeti).

re-sēro 1. odkleniti, odpreti: *carcerem*.

re-servo 1. shraniti, prihraniti: *praedam alicui*, *consilium ad extremum*, *reservatis Haeduis* (pridržati, izvzeti), *se ad meliora tempora* (ohraniti se); prihraniti: *plura experientis* (dejanskim skušnjam).

resīdeo (*re-sedeo*) 2. *sēdi*, *sessum*, (počivaje) sedeti: *humī*, *ar-*

bore; trop. ostati, preostati: *pristinæ virtutis memoria* (spomin je ostal).

re-sīdo 3. *sēdi*, *sessum*, usesti se, posaditi se; trop. pomiriti se: *mentes resederunt a bello*.

re-sisto 3. *stīti*, *stītum*, nazaj stopiti; ostati: *castris praesidio*; ustaviti se, postati: *in occulto*; (nasproti) se postaviti, upreti se, ustaviti se: *alicui*, *fortiter exercitui*, *eruptionibus*, *coniurationi*, (absol.) *ad resistendum*, *resistentibus sc. nostris* (abl. abs.), *pass. ab aliquo resistitur*; kos biti komu: *nemo ei dicendo potest resistere*; upirati se: (*Gallorum*) *mens non resistens ad calamitates perferendas* (G. niso dosti trdnega duha, da bi prenašali).

re-solvo 3. *solvi*, *solūtum*, zopet razvezati; sploh razvezati: *nexus*; trop. *resolvi in segnitiam* (poleniti se).

re-sōno 1. *āvī*, odmevati.

respectus, *us*, *m.* oziranje; ozir: *respectum habere* (ozirati se na —), *nullo respectu amicitiae habito* (nič se ne oziraje na prijateljstvo).

respicio 3. *exi*, *ectum*, ozreti se: *cum ille respiceret*; trop. ozirati se, gledati na kaj: *Galliam*, *annos*, *aliquid*; opazovati, paziti na koga: *oppidanos*.

re-spiro 1. zopet dihati, tedaj oddahniti se: *equis respirandi potestatem dare* (konjem časa dati, da počijejo).

re-spondeo 2. *dī*, *sum*, nasproti obljubiti; odgovoriti, odvrniti: *alicui*, *ad aliquid*, *ali-*

quid in respondendo (v ugovoru); z *acc. c. inf.*; pos. pred sodnijo odgovarjati, pred sodnika priti, braniti se: *nemo Epaminondam responsurum putabat*; primeren biti, vjemati se: *viribus magnitudo respondet*.

responsum, *i*, *n.* odgovor: *r. dare, ferre* (dobiti). — 2.) izrek, besede: *oraculi*.

respublica *gl. res*.

re-spūo 3. *ui, ūtum*, nazaj pluniti; trop. zavreči: *conditionem*.

restauro 1. zopet postaviti; ponoviti, zopet začeti: *bellum*.

re-stinguo 3. *nxi, nctum*, ugasniti, pogasiti: *ignem, aggerem, opera* in absol.

restituo (*re-statuo*) 3. *ui, ūtum*, zopet postaviti; v prejšnji stan dejati, popraviti: *muros, oppida* (zopet sezidati), *clientelas* (zopet ustanoviti); pos. državljsanske pravice komu povrniti: *expulsum* —, *expulsos in patriam restituere* (izgnance domu nazaj) poklicati, *spes restituendi* (da ga bodo — poklicali); nazaj dati, zopet dati, povrniti: *aliquem alicui, alicui regnum, imperium, bona, sumtum belli* (stroške za vojsko); *in pristinum r.* (v poprejšnje stanje); *Messenem* (M. kot državo zopet ustanoviti); *in antiquum locum gratiae restitutus est* (zopet ga ljubijo in častijo kakor nekdanj), *in regnum* (zopet za kralja postaviti); *alicui maiorum locum* (komu čast prednikov zopet podeliti); zopet pri-, zadobiti: *oppida patriae, proelium* (bitko popra-

viti, t. j. o skoraj že izgubljeni bitki naposled zmagati).

re-sto 1. *stīti*, zaostati, preostati.

re-sūmo 3. *msi, mtum*, zopet vzeti; zopet —, nazaj dobiti: *potentiam, vires*.

re-surgo 3. *surrexi, surrectum*, zopet vstati; zopet se povzdigniti: trop. *urbs resurrexit*.

re-tardo 1. zadržati, *ustaviti: *aliquem, naves, impetus*.

rēte, *is*, *n.* mreža.

retīneo (*re-teneo*) 2. *tinui, tentum*, pridržati: *aliquem obsidem* (kot talnika), *sub sua potestate* (pod svojo oblastjo), *aliquem in castris*; obdržati: *arma*; zadržati, ustaviti: *amnem manibus et clipeis*; trop. udržati: *Germani non retineri poterant, quin...*; zadržati: *praeda aliquem retinet, se domi retinere* (doma se držati). — 2.) obdržati, ohraniti: *tyrannidem, potestatem, suum ordinem, priores praefectos, oppidum, virtutem, memoriam rei* (spomin ohraniti), *memoriā aliquid* (spominjati se česa), *commissa* (skrivnosti zamolčati), *vita mihi non diutius retinenda* (ne smem dalje živeti).

re-torqueo 2. *torsi, tortum*, nazaj zaviti, obrniti: *vela, hastam* in *se*.

re-trāho 3. *xi, ctum*, nazaj vleči, nazaj pripeljati: *aliquem*; trop. rešiti: *Thebas ab interitu*.

rētrō, *adv.* zadaj, nazaj, zopet: *se recipere, agmen retro convertere* (obrniti).

reus, *i*, *m.* (in *rea, ae, f.*) toženec, zatoženec (zatoženka):

aliquem reum facere (z nasl. *quod*), zatožiti, (ob)dolžiti, *proditionis reus* (izdajstva obdolžen), *delicti*.

re-vello 3. *velli*, *vulsum*, odtrgati, iztrgati: *scuta*, *stipites*, *virgam (ex) summa tellure* (zemlji iz površja), *humum dente curvo* (razriti, t. j. orati), *praeda (= Sicilia) Italiae abscissa et revulsa* (odcepljena in odtrgana).

re-vēlo 1. odkriti, razgaliti: *pectus*.

revēra, *adv.* v resnici, zares.

re-verbēro 1. nazaj biti, odbiti; *reverberari*, odbijati se: *flumen* (vrtinec delati).

revērens, *tis*, (*part.* od *revereor*), *adiect.* spoštljiv, spoštujoč *adv.* *reverenter*.

revērentia, *ae, f.* spoštovanje, spoštljivost: (z *obiect. gen.*) *capitis cani*.

re-vertō 3. *ti*, *sum* = *revertor*.

re-vertor 3. *reverti* (malokdaj *reversus sum*), *reversum*, obrniti se, vrniti se: *domum*, *in silvam*, *eodem*, *ad aliquem*; vrniti se k čemu (v govoru): *ad illos revertar*; trop. *ad sanitatem reverti* (izpametovati se).

re-vincio 4. *nxi*, *nctum*, privezati: *ancoras catenis*; zvezati: *tigna*, *trabes*; *stipites revincti* (zvezana debela).

re-vīso 3. *si*, *sum*, zopet –, nazaj pogledati, obiskati, *multos alterna revisens lusit fortuna* (mnoge obišče premenljiva sreča, da jih draži).

revocābilis, *e*, kar se da nazaj poklicati.

re-vōco 1. nazaj poklicati: *aliquem tubā*, *domum*, *in patriam*, *milites ab opere*, *legio-*

nes, *copias*, *revocatus* (ko so ga poklicali, naj se vrne); trop. *sibi in memoriam* (spomniti se), *animum in bellum* (zopet na boj misliti); odvrniti: *aliquem a luxuria* (*ad virtutem*, nazaj pripraviti, pripeljati), *a bello* (gl. *sevoco*); *in concordiam revocari* (složiti se, spraviti se); združiti: *Siciliam ad continentem*.

rex, *rēgis*, *m.* kralj, vladar (posebno persijski, H. IV, 5; Alexander, H. VI, 21).

Rhaeti, *ōrum*, *m.* Rhaetijani, H. IX, 3.

Rhaetia, *ae, f.* Rhaethija, zemlja rhaetijanska; obsegala je današnji Graubünden v Švajci, Tirolsko, severno Lombardijo. Caesar Octavianus uredil jo je za rimsko provincijo.

Rhaetus, *i, m.* zapovednik tucijski, po katerem so se Rhaetijani imenovali, H. IX, 3.

rhapsōdia, *ae, f.* (ῥαψῳδία), posamezna knjiga (oddelek) Homerovih pesmij, rhapsodija; *versum ex secunda rhapsodia referre*, omeniti stih iz druge pesmi (Homerove Ilijade), ki slove: οὗκ ἀγαθὸν πολυχοιρανίη. εἰς κοίρανός ἐστω (mnogogospodstvo ni dobro, gospod nam bodi le eden. K.)

Rhea (*Rea*) *Silvia*, *ae, f.* hči kralja Numitorja in Albe, mati Romula in Rema, H. X, 2.

Rhegīni, *ōrum*, *m.* Rhegijani, gl. *Rhegium* 2.

Rhegium (*Regium*), *i, n.* predgorje (nos) v južni Italiji. Ime se izpeljuje od ῥήγνυμι, ker je tam morje predrlo, H. IX, 1.

- 2.) mesto na bregu bruttijskem in ob sicilski morski ožini, okoli l. 725. pr. Kr. od Chalkidijanov sezidano, zdaj *Reggio*.
- rhēno**, *ōnis*, *m.* (keltovska beseda), nekaj kožuha, ki je rame in prsi do pasa pokrival; *rhenonum tegimenta*, obleka iz kožuhovine.
- Rhēnus**, *i*, *m.* reka Rhen.
- rhētor**, *ōris*, *m.* (ῥήτωρ), učitelj govorništva; govornik.
- rhinōcēros**, *ōtis*, *m.* (ῥινόκερος), nosorog.
- Rhodānus**, *i*, *m.* reka Rhodan v Galliji, zdaj *Rhone*, H. XI, 10; XII, 22; C. I, 1. 2. 6. 8. 12.
- Rhodii**, *ōrum*, *m.* Rhodjani, prebivalci otoka Rhoda; *Rhodi* 3. rhodsk.
- Rhosāces**, *is*, *m.* Persijan, ki je v bitvi ob Granicu kralja Alexandra po glavi mahnil, H. VII, 3.
- rīdeo** 2. *si*, *sum*, smejati se, nasmejati se; pren. prijazen —, mil biti: *Fortuna ridet*; *trans.* zasmehovati, smejati se čemu, zasmehovati.
- ridicūlus** 3. smešen, šaljiv: *res ridicula*.
- rīgeo** 2. *ui*, otrpniti, trd —, okorēl biti: *horrore, cetera rigent*; trop. štrleti, t. j. gol biti, kvišku moleti.
- rigīdus** 3. okorēl, trd: *silex, ensis* (grozovit); trop. trd, oster: *ius*.
- rīgo** 1. močiti, namakati: *humore terras*.
- rīgor**, *ōris*, *m.* okorelost, otrplost.
- riguus** 3. namočen: *horti*.
- rīma**, *ae, f.* razpoka, poč (f.)
- rīpa**, *ae, f.* breg; *plur.* obrežje.
- rīsus**, *us, m.* smeh, smejanje, nasmeh: *infantis*.
- rīte**, *adv.* prav, po (svetem) obredu.
- rītus**, *us, m.* stara navada, (sveti) obred; *ritu*; na način, kakor: *iter monstrantium ritu* (kakor tisti, ki...), *ritu ferarum* (po zverinsko).
- rīvus**, *i, m.* potok; studenec; struga, vodotoč.
- rixor** 1. prepirati se, kregati se.
- rōbur**, *ōris, n.* hrastovina: *naves ex robore factae*; pren. vsako močno drevo; trop. najkrepkejši del česa, je dro (zlasti vojske): *robur militum* (cvet vojakov, izbrani vojaki); moč, jakost: *roboris expers* (brez moči, slab), *robore insignis* (kaj močen); podpora: *libertatis*.
- robustus** 3. močen, krepak: *iuvenes, annus, aetas*; trop. močen: *opibus domesticis* (po veljavi, ki jo je imel doma); srčen, pogumen.
- rogātio**, *ōnis, f.* vprašanje; predlog, nasvet.
- rogātu(s, us)** *m.* prošnje, prošnja, večidel le *abl.*: *rogatu*, na prošnjo, vsled prošnje.
- rōgo** 1. vprašati: *sententiam, milites sacramento (abl.) consulis rogare*: za consula vojake v prisego vzeti, zapriseči (ker so vojake popraševali, hočejo-li priseči, da bodo consulu zvesto služili); *sacramento* (po prisegi, ki se je vojakom brala). — 2.) narod v zboru vprašati, sprejme-li predloženo postavo, predložiti: *rogando sibi supplicium parare* (s predlogom). —

3.) prositi, zaprositi: *aliquem, aliquid* (česa), *auxilium, subsidium, ea te rogo* (to te prosim), *rogatus venit, ad eum mittit rogatum*; z *ut*, samim *coniunct.* in *acc. c. inf.*: *rogat sibi afferri puerum* (naj mu prinesejo), *veniam sibi dari rogat* (naj mu odpustijo, prizanesajo).

rōgus, *i, m.* grmada.

Rōma, *ae, f.* Rim, glavno mesto Latija in vse rimske države, sezidano l. 754. pr. Kr. na levem bregu Tibere, H. X, 2. 3.

Romānus 3. rimsk; *subst.* Rimljan.

Romūlus, *i, m.* sin Reje Sylvijs, dvojček Remov, ustanovnik in prvi kralj mesta rimskega.

rōsa, *ae, f.* roža, vrtnica.

Rostra gl. *rostrum*.

Roscius, *i, m. (L.)*, legat Caesarjev, C. V, 24. 53.

rostrātus 3. kljunat, s kljunom: *navis; columna rostrata*, kameniten steber na velikem trgu v Rimu, okinčan s skljudi ladij, ki jih je l. 260. pr. Kr. rimski zapovednik Duellius pri Mylah Karthágincem vzjel, H. XI, 3.

rostrum, *i, n.* kljun; pos. kljun pri ladiji, t. j. ostro železo zdolaj na prednjem delu ladije, s katerim so sovražnikove ladije prebadali (pr. *corvus*); *Rostra, orum n.* govorišče, govornica, t. j. neko vzvišeno mesto na velikem trgu (*forum*) v Rimu, od koder so govorniki narodu govorili; poleg govornice stoječi slopovi so bili okinčani s kljudi ladij, ki so jih Rimljani l. 338. pr. Kr. zmaganim Antijanom vzeli;

odt. ime govornici (*suggestus*) in prostoru okoli nje.

rōta, *ae, f.* kolo: *plastro supponere rotam* (voz na kolesa dejati).

Roxāne, *es, f.* (Ρωξάνη), hči Persijanca Oxyarta, soproga Alexandra Vel., H. VII, 19; VIII, 2.

rūbeo 2. *ui*, rudeč biti.

rūber 3. rudeč: *mare rubrum* (tudi *Erythraeum*), Rudeče morje (starim narodom vse morje od južnega brega arabskega pa tje do Indije, H. VI, 27 st. izd.; VII, 7.) — rudeče namazan: *custos (Priapus)*.

Rubīco, *ōnis, m.* mala reka v Italiji blizu Ravenne, pred Augustom meja med Italijo in predplaninsko Gallijo.

rūbigo, *inis, f.* rja (na kovinah); gnjiloba (na zobeh): *careant rubigine dentes* (zobje naj so čisti), *livent rubigine dentes*; trop. nedelavnost, lenoba: *ingenium rubigine laesum*.

rūbor, *ōris, m.* rudečina; rudečica: *verba rubore digna*.

rūbus, *i, m.* robida, kopi-njek; trn.

rūdimentum, *i, n.* prvi pouk, prva poskušnja: *rudimenta tirocinii* (v vojaški službi).

rūdis, *e*, sirov, neobdelan, brezpodoben: *corpus, semen*; sirov, neolikan: *ars, homo*; neveden, nezveden, nevesč: *literarum, pertractandi animos, ad resistendum*; prost, naraven: *simplicitas*.

rūdo 3. (*vi*), *itum*, rjuti; rigati (o oslu).

rūga, *ae, f.* grba: *senilis* (starčkova).

rūgio 4. rjuti (kakor lev).

rugōsus 3. grbav, zgrbančen.

Rufus gl. *Minucius*.

ruīna, *ae, f.* pad, podiranje:
Aetna tonat horridis ruinis,
ruina incendium restinguere
(požar z razrušitvijo pogasiti);
pren. pogin, pad, razsip:
Troiae, urbis.

rūmor, *ōris, m.* mrmranje; go-
vorica, glas: *incertus rumor*
it, differtur, affertur ad ali-
quem, rumore accipere, ad ru-
morem novae urbis (ko je glas
počil o novem mestu), *frequens*
in spectaculo rumor (pogostna
govorica v gledališči).

rumpo 3. *rūpi, ruptum*, raz-,
pretrgati: *medium opus*;
razbiti, predreti: *aciem*;
pass. rumpi: (raz)počiti (se):
ruptis caminis (po razpoklih
vignjih), *rupto iacuit corpore*,
rupti periere; aëra rumpere
(skozi zrak odleteti); trop. prelomiti: *foedus, pacem*.

ruo 3. *rui, ruītum* in *rūtum*,
zrušiti se, zvaliti se,
pasti: *in profundum, pondera*
victa ruent; trop. poginiti.
— 2.) vreči se, zagnati
se, skočiti: *in hostem, in*
ferrum, in bellum, in exitium.

rūpes, *is, f.* strma skala, pečina.

Rupilius, *i, m. (Publius)*, consul
s Popilijem Laenatom; obema
se je izročila preiskava proti
sokrivcem Tib. Graccha; ker
sta pa preostro ž njimi rav-
nala, morala sta kasneje sama
pred sodnijo, H. XII, 5.

ruptor, *ōris, m.* prestopnik,
prelomnik: *foederis*.

ruricōla, *ae, m.* kmet, polje-
delec.

rursus ali *rursum*, *adv.* (nazaj);
zopet, vnovič; nasproti,
pa zopet.

rus, *rūris, n.* dežela (nasproti
mestu), polje: *ruri iter in-*
gredi (po kmetih se podati);
plur. rura, polja, njive: *rura*
canere (o poljedelstvu peti).

rusticitas, *ātis, f.* kmetsko ob-
našanje, km. priprostost.

rusticus 3. kmetsk, poljsk:
mus. — subst. rusticus, i, m.
poljedelec, kmet.

Rutēni, *ōrum, m.* (Ρουτηνοί), kel-
tovsk narod; spadal je deloma
k provinciji (*Ruteni provinciales*
C. VII, 7), deloma pod Arver-
njane. Glavno mesto jim je
bilo *Legodūnum (Rhodéz)* ob
Veroniji (*Aveyron*), C. I, 45;
VII, 5. 7. 75. 90.

Rutīlius, *i, m. (P. Rutilius Lupus)*,
consuloval je z L. Julijem Cae-
sarjem in padel v vojski z
zavezniki (l. 90. pr. Kr.), H.
XII, 10.

Rutīlus, *i, m.* gl. *Sempronius*.

Rutīli, *ōrum, m.* razrod v starem
Latiji z glavnim mestom Ardea,
H. X, 1.

S.

S. kot kratica = *Sextus*.

Sabellus 3. sabellsk, sa-
binsk: *origo*.

Sabīni, *ōrum, m.* Sabinci,
staroitalsk narod, sosed La-
tincem, H. X, 3.

Sabis, *is, m.* reka v Galliji bel-
gijski, zd. *Sambre*, izliva se v
Moso, C. II, 16. 18.

sabūlum, *i, n.* debeli pesek,
grušec, prod.

saccus, *i, m.* vreča.

sacellum, *i, n.* malo svetišče,
kapelica (majhen kakemu
bogu posvečen kraj brez strehe):

sacella sepulcraque (hramovi in nagrobni spominki).

sacer 3. bogu posvečen, svet: *fistula deo sacra*; sploh svet (nasprotno je *profanus*), neoskrunljiv: *locus, aedes*; svet, častitljiv: *auguratus*.

sacerdos, *ōtis*, c. duhovnik, duhovnica; svečenik, svečenica.

sacerdotium, *i, n.* duhovstvo, duhovska služba, — čast; *sacerdotium impetrare* (t. j. vestalsko); = augurstvo, C. VIII, 50.

sacramentum, *i, n.* to, s čimer se človek zaveže, da bo kaj storil; odt. pos. prisega, zvestobe: *sacramento aliquem adigere* (zapriseči), gl. še *rogo in religio*.

sacrarium, *i, n.* kapela, svetlišče.

sacrificium, *i, n.* žrtva, daritev.

sacrifico 1. žrtvujem, darujem.

sacrilegium, *i, n.* svetokraja; oskrunjenje svetih rečij, svetoskrumba.

sacrilegus 3. kdor oskruni svete reči: svetokraden; brezbožen.

sacro 1. posvetiti: *urbem Minervae, noctes initiorum* (noči skrivnostnega posvečevanja ali misterij ustanoviti); *sacrātus* 3. posvečen, svet: *equus deo*.

sacrosanctus 3. presvet, neoskrunljiv.

sacrum, *i, n.* sveta reč; vsako sveto opravilo, božja služba, žrtva: *sacra Eleusinia, crudelia* (grozovite žrtve), *sacra procurare, facere* (žrtvovati),

sacra et caerimoniae gl. *caerimonia*.

saeculum, *i, n.* rod (človeški); stoletje: *per tot saecula*; čas (ljudje in navade kakega časa) doba, vek: *lapsus in luxuriam saeculum*.

saepe, *adv.* mnogokrat, velikrat, dostikrat.

saepenumero, mnogokrat.

saepes, *is, f.* plot, ograja.

saepio 4. *psi, ptum*, ograditi, obdati: *deos muris, domum custodiis, callibus invisiis saeptus*.

saeve, *adv.* grozovito, strašno: *saevius exercitum percellere*.

saevio 4. *ii, itum*, besniti, divjati, razsajati: *in suos, in stirpem alicuius; ventus saevit* (razsaja).

saevitia, *ae, f.* besnost, grozovitost.

saevus 3. bésen, divji (o zveri); grozovit, divji (o človeku); hud, strašen (o neživih rečeh): *impetus, ira, falc*.

sagacitas, *ātis, f.* voh (pasji), bistroumje, prebrisanost.

sagax, *ācis*, dobro vohajoč; bistroumen, prebrisan: *in coniecturis sagacissimus*.

sagīna, *ae, f.* pitanje; debelost: *corporis*.

sagitta, *ae, f.* strelica, puščica.

sagittarius, *i, m.* strelec (z lokom), lokostrelec.

sagūlum, *i, n.* vojaški plašč.

Saguntīni, *ōrum, m.* prebivalci mesta Sagunta, Sagunčani, H. XI, 9.

Saguntum, *i, n.* (*Saguntus, i, f.*), mesto v Hispaniji, ne daleč od morja, sezidano od Grkov

iz Zacynta. Druga punska vojska se je začela, ko je Hanibal to mesto oblegel; zdaj Murviedro.

sal, *sālis*, *m.* sol; trop. dovtip; dobri okus.

Salamīna, *ae*, *f.* gl. *Salamis*.

Salāmis, *īnis*, *f.* (Σαλαμίς, *Salamina* je grški acc.), otok v Saronskem zalivu, slaven po zmagi, s katero je Themistokles l. 480. pr. Kr. Persijane potolkel, H. II, 11. — *Salamīna*, *ae*, *f.* (H. II, 2) je latinska oblika.

Salaminius 3. kar otoku Salamini pripada, salaminsk: *victoria*.

Salassi, *ōrum*, *m.* Salašanje, keltsko-ligursk narod v Galliji onkraj Pada; dolgo so branili in zapirali Rimljanom planinske soteske, dokler jih ni podvrigel Augustus, H. XII, 29.

Salii, *ōrum*, *m.* zbor 12 duhovnikov, od Nume za Martovo službo ustanovljenih. Vsako leto so meseca marcija (*Martius*) svojemu bogu na čast plešoč (*Salii* od *salire*) in prepevajoč po mestu svete ščite (*ancilia*) nosili, H. X, 4.

sālio 4. *salui* (*salii*), (*saltum*) skakati, skakljati.

salix, *icis*, *f.* vrba.

saltātrix, *icis*, *f.* plesalka.

saltem, *adv.* vsaj; *non saltem*, tudi ne.

salto 1. plesati.

saluōsus 3. gozdnat.

1. saltus, *us*, *m.* skakanje, skok.

2. saltus, *us*, *m.* gozdnata gora: *Pyrenaeus*, *Graius* (Grajske planine); gozd, klanec z grmovjem obrasten: *assuetus*,

vada ac saltus, *saltibus se eripere*; vходи in izhodi kakemu gorovju: *saltus occupare*; gorsk gozd, gozdnat hrib: *saltus obtinere*; pašnik: *aestivus*.

salūber, *bris*, *bre*, zdrav; prikladen, pristojen: *aestimatio*.

salubrītas, *ātis*, *f.* zdravje: *salubritatem percipere*; *propter salubritatem*.

sālum, *i*, *n.* (nemirno morje), pos. od brega oddaljeno morje, sidrišče, ladijišče (nasproti *portus*): *in salo navem tenere*.

sālus, *ūtis*, *f.* nepoškodovanost; zdravje: *dat medicina salutem*, *salutis custos* (domači, telesni zdravnik); blagor, sreča: *patriae, communis*; rešitev (od smrti, iz nevarnosti), ozdravenje: *spes salutis*, *salutem fugā petere* (skušati uteči), *salutem reperire*, *de salute desperare*, *saluti esse alicui* (oteti koga), *saluti esse* (na korist, srečo biti), *suae salutis causa* (zavoljo svoje varnosti), *si quid consilii de sua salute iniretur* (ko bi sklenili, po življenji mu streči), *salutem negligere*, *salutem alicui reddere* (življenje komu pustiti), *salutem alicui committere*.

salutāris, *e*, zdravilen, koristen, dobrodejen.

salutīfer 3. kar zdravje, rešitev, korist itd. prinaša = *salutaris*.

salūto 1. rešiti; pozdraviti: *aliquem regem* (za kralja); počastiti koga, pokloniti se komu.

salvus 3. neoškodovan, zdrav: *si salvi esse possent* (ko bi se mogli rešiti), *tamen*

salvum (esse eum) studebat (vendar je želel, da bi se rešil), *qui salvam esse vult rem publicam* (kdor želi, da se država ohrani), *salvo statu terrarum* (ne da bi dežele kaj trpele).

Samarobrīva, *ae, f.* glavno mesto Ambiancev v belgijski Galliji, pozneje *Ambiani*, zd. *Amiens*, C. V, 24.

Sambus, *i, m.* indijski knez, H. VII, 16.

Samnītes, *ium, m.* Samničani, prebivalci krajine samnijske v Italiji, med Campanijo in Jadranskim morjem, H. X, 20.

Samus (*Samos*), *i, f.* (Σάμος), otok nasproti Ioniji v Asiji, domovina modrijana Pythagore.

sanabilis, *e*, ozdravljiv.

Samothrācia, *ae, f.* otok Thraciji na jugu.

sancio 4. *sanxi*, (*cītum*) *ctum*, posvetiti: *necessitudinem* (utrditi); določiti, ustanoviti, zaukazati: *nilil lege, iure iurando inter se* (s prisego se zavezati, priseči si), *habent legibus sanctum* (imajo v postavah določeno).

sancte, *adv.* sveto, vestno: *fidem servare, sacellum sanctissime colere* (spoštovati).

sanctitas, *ātis, f.* svetost; vestnost.

sanctus 3. svet, neoskrunljiv: *ius legationis, parens, nomen legatorum, ius iurandum, aliquem sanctum habere* (imeti za...), *sanctius aerarium*; svet, vzvišen: *nomen*; kreposten, nedolžen, pošten: *vir proposito sanctissimus*.

sāne, *adv.* (zdravo, pametno); pren. zares, v resnici: *mira sane audacia, nec sane usquam*

(in zares nikjer); (v odgovorih) da, res, se vé da.

sanguīneus 3. krvav: *caput*.

sanguis, *inis, m.* kri; metonym. klanje: *initium civilis sanguinis*. — kri, rod, sorodnost: *sanguine coniunctus* (po krvi v rodu).

sanītas, *ātis, f.* zdravje; trop. pametnost, razbournost: *ad sanitatem reverti*.

sāno 1. ozdraviti, zaceliti: trop. pomiriti, potolažiti: *animos consolatione, discordias*; popraviti: *incommodum commodis*.

Santōnes, *um* in *Santōni, orum, m.* keltovsk narod v zapadni Galliji, reki Garumni na severji, z glavnim mestom *Mediolanum* (zd. *Saintes*), H. I, 10. 11.

sānus 3. zdrav; (gledé na dušo) razumen, pameten: *mens, nihil pro sano facere* (kakor pameten človek).

sapiens, *entis, moder; subst.* modrijan.

sapienter, *adv.* modro.

sapientia, *ae, f.* modrost, previdnost, razumnost, philosophija: *quantae sit sapientiae* (kolike je treba modrosti), *cura sapientiae*.

sāpio 3. (*īvi*), *ui*, (slast, okus imeti); trop. moder-, previden-, razboren biti.

sāpor, *ōris, m.* okus; metonym. sok, pijača: *iucundi saporos*.

sarcīna, *ae, f.* povezek, cula, breme; *sarcinae*, prtljaga, t. j. kar so posamezni vojaki nosili: orožje, koli, žaga, sekira, pletenica, lopata, srp, lonec, žito za pol meseca, vse skupaj kakih 34 kilogr. težko;

impedimenta (t. j. kar vsej vojski pripada: pratež) nosili ali vozili so konji, mežgi itd.: *sub sarcinis, sarcinas conferre* (odložiti in na kup dejati).

Sardanapālus, *i, m.* (Σαρδανάπαλος, tudi Tonoskonkoleros imenovan), zadnji, jako razuzdani kralj assyrski, H. I, 3.
Sardes in **Sardis**, *ium, f.* (Σάρδις), glavno mesto lydijsko v Mali Asiji, H. I, 13; IV, 5.

Sardi, *orum, m.* prebivalci otoka Sardinije: Sardinci, H. XI, 13.

Sardinia, *ae, f.* otok Sardinija.

Sardiniensis, *e*, sardinsk.

sarmentum, *i, n.* mladika, prot; *sarmenta*: protje, dračje, hosta.

satelles, *itis, m.* telesni stražnik, sploh spremljevalec.

sāt in **sātis**, *adv.* dosti, dovolj, zadostno (toliko, da več ni treba); *satis habere* (zadovoljen biti, zadovoliti se); *satis esse* (zadostovati); *satis auri atque argenti, satis praesidii* (dosti vojakov za varstvo), *satis causae*; (pri adiect. in adverb.) precej, dosti: *exercitatus, satis magnus, satis opportune, non satis* (ne prav); *satis de hoc* (dosti o tem = pustimo to). — *comp. satius*, bolje, koristneje: *satius est, satius ducere* (za bolje imeti).

satiētas, *ātis, f.* sitost; naveličanje, pristuda: *ad hostium satietatem* (da so se — naveličali).

1. **satio** 1. nasititi.

2. **satio**, *ōnis, f.* sejanje, setev.

satis-facio 3. *fēci, factum*, zadosti storiti, zadostiti, zadovoljiti: *alicui*; zadoščenje dati: *alicui de iniuriis* (za

krivice); izgovoriti se (izgovarjati se), opravičiti se: *Caesari* (pri C.), *satisfaciendi causa* (da bi se...)

satisfactio, *ōnis, f.* zadoščenje, zadostitev; odt. pos. izgovor, opravičba.

satrāpes, *ae* in *is, m.* deželski poglavar in namestnik pri Persijanih: satrap.

Saturnālis, *e*, Saturnov; *Saturnalia, ium* (t. j. *solemnia*), Saturnalijske, domače praznike Rimljanov, ki so ga počenši od 17. decembra več dni Saturnu na čast praznovali. Spominjaje se zlatega veka za Saturnove vlade napravljali so sijajne obede, pri katerih so gospodarji svojim sužnjem stregli, H. X, 1.

Saturnia, *ae, f.* starodavno ime Italije, H. X, 1.

Saturnius 3. Saturnov: *tellus*, t. j. Italija, *mons* (staro ime capitoljskega hriba).

Saturnus, *i, m.* prastar bog poljedelstva, grški Κρόνος; o njem so pripovedovali, da je za zlatega veka v Italiji kraljeval, ko je zemlja tisočeren sad rodila, H. X, 1; C. V, 14. 15. — H. VI, 19 je *Saturnus* phoeniški *Baal-Chewan* (bog vročine solčne in uničujočega ognja), kateremu so o določenih praznikih ljudi, posebno otroke, žrtvovali.

satūro 1. nasititi.

saucius 3. ranjen.

saucio 1. raniti, poškodovati; (s plugom) razriti, razorati.

Saufēius, *i, m.* rimski vitez in prijatelj Atticov.

saxōsus 3. skalnat, kamenat.

saxum, *i*, *n.* skala, pečina, sploh velik kamen za zidanje: *saxum quadratum* (štirjaško rezan kamen).

scala, *ae*, *f.* — *scalae*, *arum*, *f.* lestvica, bojna —, naskočna lestva.

Scaldis, *is*, *m.* reka v belgijski Galliji, zd. Schelde, C. VI, 33.

scapha, *ae*, *f.* čoln.

scelerātus 3. s hudobijo oskrnjen; pren. hudoben, brezbožen, spačen: *homo*; *subst.* hudodelnik. — 2.) nesrečen, neblažen: *porta Scelerata*, rimska vrata, skozi katera je šlo 306 Fabijev nad Vejane, pa so vsi v boji poginili, H. X, 12.

scelus, *eris*, *n.* hudobija, hudodelstvo: *scelere violari*, *propugnatores sceleris*, *pro scelere*; metonym. hudobnost, potuhnjenost: *latronis fraude ac scelere*; pregreha: *aurum omnium scelerum materia*.

scēna, *ae*, *f.* (σκηνη), oder gledališni, gledališče: *scenam visere*, *scenas fabulis priorum scelerum replere* (odre napolniti s pravljicami o prejšnjih hudodelstvih [n. pr. Oedipovem]), *in scena consistere*, *in scenam prodire* (na oder stopiti kot glumec).

Scenitae, *arum*, *m.* (Σκηνῖται, ker so pod šatori stanovali): *Aethiopes Scenitae*, Aethiopci kočevalci ob zelenici Hammonovi, H. VI, 27 st. izd.

sceptrum, *i*, *n.* (σκηπτρον), žezlo (palica, ki so jo kot znamenje najvišje oblasti kralji in knezi nosili); metonym. oblast, vladarstvo.

sciens, *entis* (*scio*), vedoč. znajoč: *sciente aliquo* (s kogar vedenjem).

scienter, *adv.* spretno; *comp. scientius*, spretneje.

scientia, *ae*, *f.* znanje: *rei militaris*, *linguae*.

scilicet, *adv.* (*scire licet*), seveda, namreč: *ut Thebanus scilicet, habitu Romano togati scilicet equum prosecuti sunt*; naravno!

scindo 3. *scīdi*, *scissum*, trgati, raztrgati: *vestem*; pretrgati, predreti: *vallum*; *scindi*, ločiti se: *vincula scinditur* (*razcepise*).

scio 4. *scīvi*, *scītum*, znati, vedeti: *id haud scio mirandumne sit* (ne vem, ali bi se smeli temu čuditi, t. j. temu se pač ne smemo čuditi).

Scipio, *ōnis*, *m.* rodovinsko ime cornelijskega roda; najglasovitejši so bili: 1.) *P. Cornelius*, katerega je Hannibal, potujoč iz Hispanije v Italijo, trikrat potolkel, Hasdrubal pa kasneje v Hispaniji ubil, l. 211. pr. Kr., H. XI, 10. 15. — 2.) *P. Corn. Scipio Africanus maior*, najslavniši iz rodovine Scipionske, sin *P. Cornelija Scipiona*, ki je Karthágince v Hispaniji in v Afriki obvladal, H. XI, 15. 16. 17. — 3.) *L. Cornelius Scipio Asiaticus*, poprejšnjemu brat, consul s C. Junijem Norbanom, premagal je kralja Antiocha pri Magnesiji, H. XI, 23; XII, 13. — 4.) *P. Cornelius Scipio Nasica*, dvakrat consul, ugovarjal je vedno Catonu starejemu, kedar je zahteval, naj se Karthágina

razdene, H. XI, 29. — 5.) *P. Cornelius Scipio Aemilianus Serapion*, pontifex maximus in consul, Gracchom nepomirljiv sovražnik, H. XII, 2. 3. — 6.) *P. Cornelius Scipio Aemilianus Africanus minor*, ki je razdejal Karthágino in Numantijo, H. XI, 29. 30; XII, 3.

sciscitor 1. pozvedovati, popraševati: *alius alium sciscitatur* (drug družega poprašuje); za svet vprašati: *oracula*.

sciseo 3. *scīvi*, *scītum*, pozvedovati; potrditi, zaukazati.

Scismas, *ae*, *m.* sin Datamov.

scīte, *adv.* umno, prikladno.

scītum, *i*, *n.* (*scisco*), ukaz, sklep: *populi, plebiscitum*.

scopulōsus 3. skalnat, pečevnat, klečnat.

scopūlus, *i*, *m.* vrh (hriba), skala: *altus*; velik kamen (pri pesnikih); kleč (*f.*), skala; trop. (o kaki nevarni osebi ali stvari): *cum scopulus et mora publicae securitatis superesset Antonius* (nevarnost in ovira javni varnosti).

scorpio, *ōnis*, *m.* ščipalec, škorpion; vojakom neki bojni stroj, s katerim so metali kamenje in strelice; *scorpiones dicebant* (piše Vegetius 4. 22), *quas nunc manuballistas, quod parvis subtilibusque spiculis mortem ingerunt*; delili so jih v *scorpiones maiores in minores* (ali *moduli*).

scriba, *ae*, *m.* pisar, tajnik.

scribo 3. *psi*, *ptum*, *de aliquo* in *de aliqua re*; pisati komu: *ad aliquem* in *alicui*; in *litteris* (z *acc. c. inf.*) pisati; z nasl. *ut* ali samim conj.: pismeno ukazati; zapisati: *heredem*

(za dediča postaviti); napisati, sestaviti, zložiti: *leges, epigrammata, qui scribitis* (vi, ki pišete, pisatelji), *epigrammate scripto* (z napisom); *scriptum est* (pisano je), *aliquid scriptum tradere* (spisano dati), *scriptum relinquere* (napisano zapustiti, s pismom sporočiti); *part. subst. scribens, entis*, *m.* pisatelj: *consilium scribentis*.

scriptor, *ōris*, *m.* pisec, pisatelj.

scriptum, *i*, *n.* pisanje; sestavek, spis; knjiga.

scriptūra, *ae*, *f.* pisanje; zgodovinski popis.

scrobs, *is*, *f.* in *scrobis*, *is*, *c.* jama: *fodere*.

scrūtor 1. preiskati, pregledati; trop. *num ira actus esset*.

scurra, *ae*, *m.* šaljivec, šalun, smešnik.

scūtum, *i*, *n.* lesen, z usnjem prevlečen podolgast, štirioglat ščit (dolg 1 meter 25 cent., širok 78 cent.)

scytāla gl. *clava*.

Scylla, *ae*, *f.* skala mornarjem nevarna na calabrijskem bregu, Siciliji nasproti, kjer so se morski valovi s strašnim bučanjem lomili; odt. tudi ime (*Σκύλλα* = psica), H. IX, 1.

Scynus, *i*, *m.* (*Σύνος*), vojvoda Alexandra Vel., ki je po njegovi smrti zadobil vlado nad sogodijanskim narodom, H. VIII, 3.

scyphus, *i*, *m.* čaša, kozarec.

Scýrus, *i*, *f.* (*Σκύρος*), otok v Aegejskem morji, Euboeji na severovzhodu.

Scýthes, *ae*, *m.* Scyth, Scythijan (*Σκύθης*), narod v

severnovzhodni Evropi in severnozahodni Asiji, v današnji Rusiji med Črnim in Hvalinskim morjem pa reko Vislo.

Scythia, *ae, f.* zemlja scythovska, Scythija; *Scythicus* 3. scythovsk, scythijsk: *frigus, bella* (boji s Scythi).

Scythissa, *ae, f.* Scythijanka. **se-cēdo** 3. *cessi, cessum*, oditi; vsled nesloge oditi, oddeliti se, iz-, preseliti se: *in montem*.

se-cerno 3. *crēvi, crētum*, ločiti, raz-, odločiti.

secessio, *ōnis, f.* odhod, izselitev, preselitev.

secius gl. *secus*.

sēco 1. *cui, ctum*, rezati, razrezati: *cotem novaculā; pabulum* ([na]kositi); *dentibus* (zgrizti, zglodati).

secrēto gl. *secrētus*.

secrētus 3. (*secerno*) odločen, oddejen; skriven: *aestimatio, pignus; secretum, i, n.* samota, skritost; skrivnost; *secreto*, na skrivnem, posebe.

sectio, *ōnis, f.* (*seco*) rezanje, deljenje; plen, ki se povprek na dražbi proda ali kupi: *sectionem oppidi universam vendere* (C. II, 33). Kupci imenovali so se *sectōres*, ker so plen zopet na drobno razprodavali (*secabant*), ali pa, ker so od svote, ki so jo za plen državi izplačali, takoj neke odstotke kot dobiček za sebe odbijali.

sector 1. (*intens. od sequor*), slediti, povsodi spremljati; hrepeneti po čem, željno iskati: *praedam, convivia*.

sectūra, *ae, f.* (rez, zareza), jama; pos. rudnik: *aerariae secturaeque* (rudniki in rovi).

secūlum gl. *saeculum*.

secundum, *praep. c. acc.* poleg, ob, za: *secundum flumen*; (o redu) za, takoj za: *secundum ea*; trop. po, primerno, poleg: *secundam naturam fluminis*.

secundus 3. (*sequor*), sledeč; drugi: *legatio, acies, locus, secunda persona* (drugi po veljavi); *secunda mensa*, poobedek, sladkarije; pos. (o vodi) po teku vode: *secundo flumine* (doli po vodi); (o vetru) kamor ladija plava, pihajoč; odt. ugoden: *ventus*; trop. srečen, ugoden: *proelium, proventus, vela secunda dare* (ugodno, srečno jadrati), *secundā victoriā* (*abl. abs.*, ko je že zmago na svoji strani imel), *secundiore nostris proelio* (*abl. abs.* ko so se naši bolj srečno bili), *proelium secundissimum, secundus motus* (uspešna vstaja), *fortuna secunda* (sreča), *secundā fortunā* (v sreči), *secundae res* (srečne okolnosti, srečni dogodki), *secundiores res* (večja sreča); *subst. secundum, i, n.* sreča: *si quid secundi evenisset*; plur. *secundā*, ugodne okolnosti = sreča: *secunda cogitare in adversis*.

secūre, *adv.* brez skrbi, ne-skrbno, mirno.

secūris, *is, f.* sekira: *securi percutere, ferire* (ob glavo dejati); pos. *securus*, sekire licitorjev, ki so z njimi kot znamenji kaznilne oblasti préd najvišimi državnimi oblastniki hodili; odt. metonym. rimska oblast, rimsko gospodstvo: *securibus subiectum esse* (Rimljanom podvržen biti).

securitas, *ātis*, *f.* brezskrbnost, varnost.

secūrus 3. brezskrben, miren, brez skrbi.

secus, *adv.* drugače, ne tako: *non (haud) secus*, ravno tako (z nasl. *ac, atque, quam*); *compar. secius*, drugače, manje: *nihilo secius*, pri vsem tem, vendar, *neque eo secius* (pa vendar le).

sēd, *coniunct.* (s katero se poprejšnje popravlja ali omejuje), ali, toda; (za nikalnico) ampak, temuč: *non solum — sed etiam (et)*, *non modo non — sed ne — quidem*; (kedar se prejde na novo misel) toda.

sēdeo 2. *sēdi*, *sessum*, sedeti: *in ara, in acie, cum aliquo*; *bivati: in interiore parte aedium*; *posedati: uno loco* (čas tratiti); (pren. o neživih rečeh), *usesti se: pallor in ore sedet* (obraz je obledel); *trdno statī: sententia sedet* (trdno je skleneno).

sēdes, *is*, *f.* sedež, stanovališče, naseb(in)a, domačija: *remota, patriae, locus ac sedes* (zemlja za nasebino), *sedes ponere, — quae-rere, — eligere, — habere, — petere* (poiskati), *in sedes suas reverti, sedibus pelli, quae illis sedes* (domačija) *eadem origo est*; *bivališče: in sede ipsius* (kjer biva); *mesto, kraj: in ea sede*.

seditio, *ōnis*, *f.* razprtje; vstaja, upor.

seditiōsus 3. uporen, nemiren, rovarsk: *oratio, miles, gens, vita*.

sēdo 1. pomiriti, potolažati: *mīlites tumultuantes*; *zadušiti, potlačiti, ublažiti: tumultum, bellum, quem-admodum sedaret* (*vulgus*); *umanjšati: lassitudinem militum* (počitka dati vojakom).

se-dūco 3. *xi, ctum*, na stran peljati, na svojo stran spraviti; trop. zapeljati, zvoditi, s prave poti odvrniti.

Sedūlius, *i, m.* poglavar in knez lemoviški, C. VII, 88.

sedūlus 3. marljiv: *apis*; *postrežen: male seduli amici* (preveč postrežni prijatelji).

Sedūni, *orum, m.* keltovsk narod v Valliških planinah okoli današnjega Sittena v Švici, C. III, 1.

Sedusii, *orum, m.* germansko pleme v današnjem Porhenskem palatinatu (Rheinpfalz), C. I, 51.

sēges, *ētis, f.* setev; posejano polje, žitno polje.

Segni, *ōrum, m.* germansk narod v belgijski Galliji med Eburonci in Treverci, C. VI, 32.

segnis, *e*, mlačen, muden, nemaren, len: *segnis in bellum* (mlačen za boj), *segniores relinquere* (mlačnejše pustiti), *segnis medicus*; (o neživih subj.) *segnes aquae* (počasi tekoče), *segnis aetas* (starost), *opera* (nezatna delavnost).

segniter, *adv.* mudno, leno, mlačno: *assidere, non segniter* (brez pomiselka), *non signius* (ne manj, ravno tako): *se interimere, nihilo signius* (ravno tako vneto).

segnitia, *ae, f.* lenost, mlačnost: *in segnitiam labi, — resolvi.*

Segontiāci, *ōrum, m.* narod v južni Britanniji, C. V, 21.

Segōvax, *ctis, m.* britansk kralj, C. V, 22.

segrēgo 1. od črede (*grex*) ločiti, sploh odločiti, izločiti, izključiti: *a consiliis.*

Segusiāvi, *ōrum, m.* keltski narod ob Rhodanu do levega brega Arara, sosedje Allobrogom; glavno jim mesto *Lugdūnum* (*Lyon*) bilo je sezidano za Augusta, C. I, 10; VII, 64. 75.

se-iungo 3. *xi, ctum*, odločiti, oddružiti: *Italiam ab Gallia, seiuncta fortuna, promontoria seiunguntur* (se ločijo), *seiunctum est a re proposita* (ne spada, se ne vjema).

Seleucia, *ae, f.* (Σελεύχεια), mesto v Siriji, H. XII, 18.

Seleucus, *i, m.* imenovan Nicator (zmagovalec), vojvoda Alexandra Vel., ustanovitelj syrske države; l. 280. ubil ga je *Ptolemaeus Ceraunus*, H. VIII, 3. 16.

sella, *ae, f.* stol, stolec: *aurea* (zlat prestol, znamenje kraljevske časti), *sella curulis* gl. *curulis*.

sēmel, *adv.* jedenkrat, *semel atque iterum, semel iterumque*, zopet in zopet, večkrat: *ut semel*, ko jedenkrat.

sēmen, *inis, n.* seme; trop. vzrok, povod: *morbi, nequitiae.*

semenstris, *e, (= semestris)*, šestmesečen, poluleten.

sementis, *is, f.* sejanje, setev: *sementes quam maximas facere* (kolikor bi zamogli veliko žita posejati).

semianimis, *e, na pol živ, na pol mrtev.*

semigrāvis, *e, na pol pijan.*

Semirāmis, *idis in is, f.* (Σεμιραμις), Semiramida, žena in naslednica Nina, kralja assyrijskega, H. I, 2; VI, 34.

semirūtus 3. na pol podrt, na pol razdejan.

semiustus 3. na pol sežgan.

semivīvus 3. na pol živ, na pol mrtev.

semīta, *ae, f.* steza.

Sempronius 3. ime rimskega roda; najbolj znani iz njega so: 1.) brata in ljudska tribuna *Tiberius* in *Caius Gracchus*, H. XII, 1. — 2.) *C. Sempronius*, consul z M. Aquilijem, H. XII, 3. — 3.) *M. Sempronius Rutilus*, zapovednik konjeniški pri Caesarji, C. VII, 90. — kot adj. *Sempronijev: horrea.*

Sēna, *ae, f.* primorsko mesto v Umbriji, zdaj *Sinigaglia*, kjer so l. 207. pr. Kr. premagali in ubili Hasdrubala.

senātor, *oris, m.* član starejšinstva, starejšina, senator.

senātus, *us, m.* starejšinstvo, senat, najvišje svetovalstvo v državi; zbor starejšinstva: *in senatum venire, senatum alicui dare* (pustiti koga pred senat); *senatus consultum* gl. *consultum*.

senecta, *ae, f.* (t. j. *actas*) velika starost.

senectus, *ūtis, f.* siva starost: *vivere ad senectutem* (doživeti, učakati).

senesco 3. *senui*, ostareti, postarati se; trop. manjšati se, giniti: *opes senescunt.*

senex, *senis*, star, prileten; *compar. senior*, starejši, prileten; *subst. staret*, starček.

senilis, *e*, starčku podoben, staričen, starišk: *hiems, ruga*.

senium, *i, n.* ostarelost, obnemoglost, nemoč.

Senōnes, *um, m. (sing. Seno, ōnis, C. VIII, 30.)*, mogočen narod v Lugdunski Galliji z glavnim mestom *Agedi(n)cum* (zd. *Sens*) v Champagni. Okoli l. 400. pr. Kr. napotijo se nekateri izmed njih v Italijo ter ustanovijo med Ravenna in Ancono novo mesto Seno (*Sena gallica*). L. 390. vzdignejo se nad Rim, pa ga zažgo in razdenejo. Camillus jih sicer odpodí, vendar so se Rimljani še večkrat z njimi bojevati morali, H. X, 15; C. V, 54.

sensim, *adv.* polagoma, sčasoma, počasi, po malem.

sensus, *us, m.* občutek: *tanti mali*; zmožnost občutiti, čut; čuvstvo; mišljenje: *sensu eodem esse* (ravno tako [o državi] misliti), *sensus inflectere*, *sensus suos aperire*; pren. um, pamet: *communis* (zdrav).

sententia, *ae, f.* misel, mnenje, namen: *sententiam exquirere, probare, ad suam sententiam perducere* (na svojo stran spraviti, dobiti), *sententiam sequi, cognoscere, sententiam rogatus* (za svoje mnenje vprašan), *s. ferre, dicere* (svoje mnenje izreči), *in sententia permanere, sententiā desistere, in eam sententiam* (v tem zmislu), *sententia stat, vincit, ex sententia* (po želji); pos. glas (glasujo-

čega): *libera*; predlog, sklep: *ad sententiam deducere, sententia in utramque partem tuta, sententia superat, ad sententiam descendere*; zapopadek, vsebina, zadržaj: *haec erat sententia*; mnenje sodnikovo, glas, sodba, razsodek: *sententiam pronuntiare, sententiis iudicis absolvi, ex consilii sententia*.

sentio 4. *sensi, sensum*, (ob)čutiti: *dolorem, strepitum* (zaslišati); odt. (učinek česa v svojo škodo) čutiti, skusiti, pretrpeti: *quid ipse sensisset, aliquid ad Avaricum*; spoznati: *aliquem amicum, aliquem victorem, mortem* (da bo umrl), *senectam, magnitudinem mali*. — 2.) spaziti, opaziti (z nasl. *acc. c. inf.*, z indir. vpraš. in absol.): *plus de victoria* (več o zmagi uneti), *de profectioe* (da odhajajo). — 3.) misliti, kakega mišljenja biti: *contra aliquem* (nasprotnik biti), *idem sentire* (iste misli biti), *cum Cassandro sentire* (držati), *alia atque antea* (drugače misliti nego poprej), *non aliter sentire quin* (prepričani so, da ...)

sentis, *is, m.* trnov grm; trnje.

separātim, *adv.* posebe, posamič.

sepāro 1. odločiti, oddeliti: *consilium a reliquis, separatus ager, separatis temporibus* (o raznih časih).

sepēlio 4. *sepelīvi, sepultum*, pokopati, zagrebsti: *mortuum sepeliendum tradere* (v pokop izročiti).

sēpes in **sēpio** gl. *saepes, saepio*.

septentrio, *ōnis*, *m.* navadno *plur. septentriones* (t. j. sedmero volov; sedem zvezd na severnem nebu, tako imenovani «Veliki voz», tedaj) *sever: a septentrionibus* (na severni strani).

Septimulēius, *i*, *m.* varovanec in prijatelj C. Graccha, H. XII, 5.

sepulcrum, *i*, *n.* grob, gomila: *monumentum sepulcri* (nadgrobni spominek); *nadgrobek* (grob in spominek): *ex sacellis sepulcrisque* gl. *sacellum*.

sepultūra, *ae*, *f.* pogreb, pokop.

Sequāna, *ae*, *f.* reka v Galliji, zd. *Seine*, izvira v Vogesih in sprejema *Matrono* (*Marne*) in *Axono* (*Aisne*), C. I, 1; VII, 57.

Sequāni, *orum*, *m.* mogočen keltovska narod med rekama *Ararjem* in *Rhodanom* pa *Iurskim gorovjem*, proti severju do današnjega *Strassburga*; glavno mesto jim je bilo *Vesontio* (zd. *Besançon*), C. I, 9; *singul. Sequānus*, *i*, *Sequanec*; *adiect. Sequānus* 3. *sequansk: ager*.

sēquor 3. *secutus sum*, za komiti, spremljati: *lecticam, castra sequi* (v boj, na vojsko spremiti), *satellites sequuntur*; *odt. goniti, poditi: hostes*; (o krajih) *hoditi po-*, iskati: *regiones quam aequissimas*. — 2.) (po času ali redu) *priti, nastopiti, nastati za čim: hiems, aestas sequitur, tempestates sequuntur* (nastanejo), *eventus varii, sequens annus, sequenti proelio, tempore sequenti* (kasneje). — 3.) *udati se, odjenjati: vela sequuntur, arbores ubi secutae sunt*.

— 4.) *trop. slediti: principium, poena sequitur aliquem* (zadene); *pos. posnemati, držati se česa, ravnati se po čem: consilium, mores* (ozirati se na ...), *exemplum, sententiam, commutationem aestus; aliquem*, vjemati se s kom, na njegovi strani biti: *me secuti* (ako boste z menoj potegnili); *hrepeneti po čem, iskati: otium, amicitiam, fidem aliquius* (izročiti se komu v varstvo). — 5.) *ancora sequitur manus*, lahko se da ... vzdigniti.

sēre, *adv.* pozno, kesno, *serius aut citius* (prej ali pozneje).

serēnus 3. *jasen, véder*. — 2.) *vesel*.

serius 3. *resen, resnoben: res seriae; serium, i, n. resnost, resnobnost: res in serium vertere* (sprejeti kaj za resnico); *plur. seria*.

sermo, *ōnis*, *m.* govor; razgovor, beseda: *sermonem habere, referre* (poročati, o čem se je govorilo); *jezik, narečje: Graecus, Latinus, sermoni Persarum se dedere*.

1. **sēro**, *adv.* pozno, prepozno.

2. **sēro** 3. *sēvi, sātum*, sejati, (po)saditi; obsejati, obsaditi; *trop. raznesti, razglasiti: opinionem*.

serpens, *tis*, *c.* kača.

Sertorius, *i*, *m.* izvrsten vojvoda, ki je po smrti Marijevi boj s *Sullo* v *Hispaniji* nadaljeval, dokler ga niso zavratno umorili, H. XII, 14. — *Sertorianus* 3. *Sertorijev: bellum*.

sertus 3. spleten: *sertae loricae* (verižni oklepi); *serta, drum*, n. venci, kite (iz cve-tic): *spicea* (iz klasja spleteni).

sērus 3. pozen, prepozen: *anni, auxilium*; *aestimatio*; *serum*, i, n. pozni čas.

serva, ae, f. sužnica, robinja.

servātor, ōris, m. ohranitelj, otetnik, odrešenik.

Serviliānus gl. *Fabius*.

servilis, e, sužnišk: *ministerium, servilia verbera* (gl. *afficio*), *in servilem modum* (po sužniško); *tumultus* (sužniška vojska l. 73 — 71. pr. Kr.), gl. *Spartacus*.

Servilius, i, ime rimskega roda. Najbolj znani iz njega so: 1.) *Cn. Servilius*, bil je od senata v Kartháginu poslan, da bi Hannibala s poti spravil, H. XI, 19. — 2.) *Cn. Servilius Geminus*, bivši consul, padel je pri Cannah. — 3.) *Q. Servilius Caepio*, consul v Lusitaniji, dal je Viriatha zavratno umoriti, H. XI, 32. — 4.) *Servilia*, mati M. Bruta, prijateljica Caesarjeva.

servio 4. *vi (ii) itum*, služiti, sužnik biti: *Lacedaemoniis* (podložnik biti); odt. ustrezati komu, dobro storiti komu; trop. skrbeti, brigati se za kaj: *paci, famae, magnitudini virium*; *bello* (pečati se). — ravnati (se) po čem: *incertis rumoribus, temporibus servire* (po okoliščinah).

servitium, i, n. sužnost, robstvo: *in servitium detrahere* (v s. odgnati); sploh služba: *servitium docere, — subire*.

servitus, ūtis, f. podložnost, sužnost, robstvo.

Servius, i, m. *Tullius*, šesti rimski kralj, H. X, 7. — 2.) *S. Galba*, rimski praetor l. 151. pr. Kr. — 3.) *M. S. Sulpicius*, brat narodnega tribuna P. Sulpicija, ki so ga l. 88. pr. Kr. umorili.

servo 1. varovati, čuvati: *aliquem*; paziti na kaj: *fructus, itinera, Uticam*. — 2.) ohraniti, oteti, komu življenje ohraniti: *hominem, regnum alicui, Romae saluti servari, honorem alicui* (pustiti); obdržati: *libertatem*; pridržati, držati se česa: *intervallum, vultum* (prijazen obraz), *modum* (mero imeti, zdržavati se), *ordines* (ostati v vrsti), *praesidia, ius iurandum, fidem* (mož beseda biti, besedo držati). — 3.) shraniti, spraviti: *fructus*.

servūlus, i, m. (mlad) sužnik. **servus**, i, m. sužnik, služabnik.

sesquipedālis, e, poldrugi črevelj debel: *tigna*.

essor, ōris, m. stanovnik.

Sestus, i, in *Sestos* f. (Σηστός), mesto v Thraciji ob Hellespontu, H. VI, 5.

sestertius, i, m. (t.j. *numus*) sestertij, srebrn denar, vreden 9'6 kr. a. vr.; *gen. plur. sestertium*: *centies sestertium* = *centies centena milia sestertium*, t.j. jeden milijon. — Izpustivši navadno *centena milia* rabili so *sestertium* kot *subst. neut.*: *sestertium*, i, n. = 100,000 sestertijev; tedaj *in sestertio vicies*, da-si je premogel 2 milijona.

seu gl. *sive*.

Seuthes, *is*, *m.* (Σεύθης), thrašk kralj, prijatelj Alcibiadu, H. III, 13.

severitas, *ātis*, *f.* resnobnost, ostriost: *imperii* (ostri ukazi, poveljniška ostriost).

severus 3. resen, oster: *res*, *senex*, *lex*; *severe adv.* resno, ostri.

se-vōco 1. na stran poklicati; odvrāčati: *a bello*.

sēvum, *i*, *n.* loj.

sexagenarius 3. šestdeset let imajoč, šestdesetleten.

Sextius, *i*, *m.* 1.) *L. Sextius Laterānus*, naroden tribūn l. 369. in prvi plebejski consul. — 2.) *T. Sextius*, podvojvoda Caesarjev, C. VI, 1. — 3.) *P. Sextius Baculus*, hraber stotnik v Caesarjevi vojski, C. II, 25.

Sextus, *i*, *m.* rimsk predimek.

sexus, *us*, *m.* spol (moški ali ženski); potomec.

si, *coniunct.* ako, če, *nisi si* (razun če), *si - si* (ako - ako pa), *si forte* (ako morebiti), *si modo* (samo ako, da le), *quod si* (ako tedaj). — 2.) (v vprašalnih stavkih) ali, -li, če: *si perrumpere possent*, *expectabant*, *si fieret* itd.

Sibi, *ōrum*, *m.* narod v Indiji (H. VII, 15.) ob reki *Acesines*.

Sibuzātes, *um*, *m.* narod v aquitanski Galliji pod Pyrenaejskimi gorami (zd. *Sobusse*), C. III, 27.

Sibylla, *ae*, *f.* prorokinja in duhovnica Apollonova, Sibylla; bilo jih je več, pa najglasovitejša med njimi bila je cumška, kateri so pripisovali tako imenovane Sibylline knjige.

Sibyllinus 3. Sibyllin: *versus* (Sibyllina prorokovanja), H. XII, 21.

Sibyrtilus, *i*, *m.* vojvoda Alexandra Vel.; po kraljevi smrti bil je poglavar Arachosijanom in Gedrosijanom, H. VIII, 3.

sic, *adv.* tako, tako - le: *sic reperire* (to - le zvedeti), *sic prosequi* (te besede govoriti za -); pos. (o stopnji) tako, in sicer tako (z nasl. *ut*), *sic tamen* (vendar tako); (v znamenju uspeha) na tak način, tako; (pri primerjanji) *sic - ut* (tako - kakor), *ut - sic* (kakor - tako).

Sicāni, *orum*, *m.* = *Siculi*.

Sicania, *ae*, *f.* Sicanija, starejše ime otoka Sicilije, H. IX, 2.

siccitas, *ātis*, *f.* suhota: *regionis*, *siccitates paludum* (plur. za voljo *paludum*), suho močvirje; metonym. suša: plur. *siccitates*, dolga suša.

sicco 1. po -, osušiti, izpiti, izprazniti: *flumina*.

siccus 3. suh: *genae*, *ora*; *siccum*, *i*, suha zemlja: *in sicco* (na suhem).

Sicilia, *ae*, *f.* Sicilija, največi in najvažniši otok v Sredozemskem morji.

sicūbi, *adv.* ako kje.

Sicūli, *orum*, *m.* Siculci, jako star narod, prebivali so na Siciliji; *sicūlus* 3. siculsk.

sicut ali *sicūti*, *coniunct.* tako kakor: *sicuti - ita*, *sicuti partā iam victoriā* (češ, da je...); tako, tako na primer.

sidereus 3. zvezdnat: *sedes = caelum*.

sīdo 3. *sīdi* in *sēdi*: *sesti*, *usesti* se, *pogrezniti* se, *potopiti* se (o ladijah).

Sidon, *ōnis*, f. starodavno primorsko mesto v Phoeniciji, zd. *Saida*. — **Sidonius** 3. sidonsk, *subst. Sidonius*, i, m. Sidonec.

Sidonia, *ae, f. (terra)*, Sidonska (zemlja), Sidon.

sidus, *ēris*, n. zvezd je, ozvezd je.

Sigēum, i, n. nos (predgorje) in pristanišče ne daleč od Troje.

sigillum, i, n. podobica (*signum*); podobica v pečatnem prstanu, pečat.

signifer, i, m. bandêrnik, zastavnik.

significatio, *ōnis*, f. naznanjenje, znamenje: *ignibus significatione facta* (naznanivši z ognji), *significatio victoriae fit* (zmaga se naznanja), *ex significatione Gallorum* (iz vedenja, obnašanja).

significo 1. znamenje dati, naznaniti, označiti, kazati: *rem clamore, timorem, aliquem regem* (kazati, da je kdo kralj), *deditionem, de fuga* (da so namenjeni zbežati), *voce et manibus* (kličoč in mahajoč), (z nasl. *acc. c. inf. in absol.*): *fumo et ignibus significare* (po dimu in ognji spoznati), *ut supra significavimus*.

signo 1. zaznamenovati: *muros, nomine* (imenovati), odt. zapečatiti: *epistolam*; (s)kovati: *argentum non signatum*.

signum, i, n. znamenje: *continentiae, luxuriae*. — 2.) znamenje, (vojaško) povelje: *signum dare proelii commitendi* (naj se boj začne), *recipiendi* (naj se vrnejo), *signum tuba dandum* (da pripravljeni vojaki se v vrste ustopijo),

signum exposcere, pronuntiare. — 3.) podoba, kip: *deae, signum caeleste = simulacrum deae, signa Myronis*. — 4.) pečat: *signo detracto*. — 5.) vojaško znamenje, bandêro, zastava (orel za legijo, za cohorte pa posebna znamenja): *volatu signa prima antecedere* (leteti pred bojnim redom), *signa subsequi* (iti za ..., ostati v bojnem redu), *collatis in unum locum signis* (ko so na jedno mesto skup znosili), *manipulos ad signa continere* gl. *contineo*, *in signa manipulosque se conicere* gl. *conicio*. — 6.) ozvezd je, zvezda: *lucida signa*.

Silānus, i, m. 1.) *M. Iunius Silanus*, consul s Q. Metellom; Cimbri in Teutonci so ga popolnoma zmagali l. 109., H. XII, 8. — 2.) *M. Silanus*, podpoveljnik Caesarjev v Galliji.

silentium, i, n. tihota: *silentio noctis* (v tihi noči), *silentio* (tiho, brez ropota). — 2.) molčanje, skrivanje: *consilii*.

sileo 2. *ui*, molčati, tiho biti.

Silenus, i, m. gršk zgodovinar.

silex, *icis*, m. kremen.

Silius, i, m. (*T. Silius*), vojaški tribún Caesarjev, C. III, 7. 8.

silva, *ae, f.* gozd, les, goščava: *silvae* (gost, velik gozd); metonym. drevje: *ingesta silva*; gaj, log, park.

silvester, *tris, tre* (in - *stris, e*), gozdnat, lesnat, obrasten: *loca, collis, saltus*; gozden: *deus*.

Silvia gl. *Rhea (Rea)*.

similis, e, podoben, enak (z gen. in dat.): *vita labori, profectio fugae, simili ratione*

atque (na enak način, kakor), *maxime similis* (naj bolj primeren), *sibi (sui) similem existimare aliquem* (za sebi jednekega imeti).

similiter, *adv.* podobno, jednako.

similitudo, *inis, f.* podobnost, enakost.

Simois, *Simoëntis, m.* rečica na Trojanskem, ki se je pod Ilijem v Skamander izlivala.

simplex, *icis, jednojen, priprost: fortuna non simplex* (raznotera usoda).

simplicitas, *atis, f.* priprostost, odkritosrčnost, nedolžnost.

simul, *adv.* skupaj, ob jednem: *simul cum nuntio, simul – simul* (deloma – deloma [pa]); ko, brž ko (z in brez nasl. *ac, atque, ut*): *simul in arido constiterunt*.

simulacrum, *i, n.* podoba, kip: *Dianae; immani magnitudine simulacra*; podoba: *caelestium siderum*; prikazen, domišljevana podoba: *monstri*.

simulatio, *onis, f.* videz, (prazen) izgovor, hlimba: *vitiorum, timoris* (hlinjen strah), *timorem in rei frumentariae simulationem conferre* (s tem se izgovarjati, da se boje pomanjkanja živeža), *eadem simulatione usi* (ravno tako hinavsko), *usus simulatione itineris* (delal se je, kakor da odhaja), *equitum specie ac simulatione* (vedé se, kakor da so konjeniki), *simulatione moenium occupandorum* (kakor da mislijo...), *nominis simulatione Alexandri* (na videz v Alexandrovem imenu).

simulatque, *coniunct. gl. simul.*
simulo 1. podobno narediti; odt. na videz delati, – biti kaj, hliniti (se), delati se: *alicui se inimicum, amicitiam, subitam dementiam* (delati se, kakor da je iznenada zblaznil), *offensam* (kakor da je razžaljen), *supervacaneos, simulato metu, s. impetu equestres ludos simulare* (viteške igre obhajati na videz), *pro uxore filium* (namesto soproge delati se sina), *simulare deditiōnem* (na videz se udajati); (z *acc. c. inf.*) *reverti se simulaverunt* (kakor da se vračajo); *simulatus* 3. hlinjen, himben, hinavsk.

simultas, *atis, f.* shajanje (*simul*), dveh strank ali oseb; sovražno shajanje, razpor, črtenje, (skrivno) sovražstvo (po gostem v plur.): *summae similtates* (vedno hudo sovražstvo); poskušanje, tekmanje, synonym. z *aemulatio gl. offensa*.

sin, *coniunct.* ako pa, če pa (v časih tudi *sin autem*): *sin minus, sin aliter*, ako pa ne, če pa ne.

sincere, *adv.* odkritosrčno, resnično.

sincerus 3. čist, ne umazan: *vas*; čist, zdrav: *pars*.

sine, *praep. c. abl.* brez: *sine dubio* (brez dvoma), *sine mora* (brez odloga), *sine morte* (brezsmrtno), *sine ullo vulnere* (ne da bi bil kdo ranjen), *sine ullo satellite* (ne da bi ga kdo spremljal), *sine hoc* (brez njegovega posredovanja).

singillatim, *adv.* jeden po jeden, posamič.

singulāris, *e*, pojeдин, posamezen: *homo, potentia, imperium* (samovladarstvo), *certamen* (med posameznima dvojboj). — 2.) poseben, izreden, izvrsten, nenavaden: *opinio, virtus, studium, scientia, opera, prudentia, fides, exemplum, industria, flagitii crudelitas*.

singūlus 3. (veči del plur.) posamezen: *carri*; distrib. po jeden, posamezen, vsak posebe: *capita, pedes, milia, in annos singulos, menses* ([za] vsako leto, vsak mesec), *singulis imperia dare, attribuere singulas naves* (vsakemu po jedno ladijo), *singulos deligere* (po jednega si izbrati).

sinister, *stra, strum*, lév: *manus, cornu, sinistra* (t. j. manu) *impedita, sub sinistra* (t. j. parte, na levo); trop. nesrečen: *pugna*.

sinistrorsus 3. *adv.* (= *sinistro versus*), na levo.

sīno 3. *sīvi, sītum*, pustiti, dopustiti (z nasl. *acc. c. inf.*); *situs* 3. ležeč, postavljen: *urbes sitae sunt* (mesta stoje), *in perniciē unius sita est salus* (na pogubi jednega stoji rešitev).

Sinōpe, *es, f.* mesto v Paphlagoniji ob Črnem morji, naselbina miletska, H. XII, 17.

sīnus, *us, m.* guba, gube (v katere se je na prsih nabirala vrhnja obleka): *togae, sinu ex toga facto* (nagubavši toga); odt. zbuhlina (na jadrju napetem od vetra): *dabit aura* (veter bo jadro napel). — 2.) zaliv, zatok.

Sipylus, *i, m.* gora v Lydiji (v Mali Asiji).

siquidem, *coniunct.* ako namreč, ako v resnici; ker. **Sisocostus**, *i, m.* zapovednik, kateremu je Alexander Vel. skalo Aornos v varstvo dal, H. VII, 13.

sisto 3. *stīti in stēti, stātum*, postaviti: *cohortes in monte, vadimonium* gl. to; ustaviti, zadržati: *fugam, pedem* (ustaviti se); *part. status* 3. določen, (o določenih časih) vračajoč se: *dies, temporum vices*.

sītio 4. *īvi, ītum*, žejen biti; hrepeneti, željen biti česa: *sanguinem*.

sitis, *is, f.* žeja.

1. **situs**, *a, um*, gl. *sino*.

2. **situs**, *us, m.* lega, leža: *castrorum, urbis*; tudi plur.: *erant situs oppidorum* (C. III, 12), in to zavoljo plur. *oppidorum*.

sive *a. seu, coniunct.* ali ako; *sive - sive (seu - seu)*, bodi si da - bodi si da, naj - ali naj, ali - ali.

smaragdus, *i, m.* smaragd, dragi kamen, zelen kakor trava.

Smerdis, *is, m.* brat kralja Kambyasa, kateri ga je dal umoriti, H. I, 9.

sobrius 3. trezen; iztrezujoč: *lympha*.

socer, *ēri, m.* tast.

socia gl. *socius*.

sociālis, *e*, društven, zaveznišk: *bellum, a)* boj, ki so ga Athenci bili z odpadšimi zavezniki l. 357—355. pr. Kr.; *b)* vojska med Rimljani in italjskimi zavezniki l. 90—88. pr. Kr.

societas, *ātis, f.* družba, društvo; zveza, zaveza: *societatem facere* (zvezo skleniti),

aliquem in societatem recipere (sprejeti v zvezo); deležnost, udeležba: *abesse a societate scelerum* (ne udeležiti se...), *societas militiae, consiliorum, belli, rei publicae* (delitev državne oblasti).

socio 1. združiti, zvezati: *sermonem cum aliquo* (po-, razgovarjati se), *avitas opes* (premoženje prednikov).

socius 3. deležen, v zvezi; *subst.* *socia, ae, f.* družica: *matrimonii* (zakonska); *socius, i, m.* drug, tovariš, pomočnik, prijatelj, *socios conquirere, sociis redditum parare, aliquem socium coepti assumere, ad socios progredi, s. coniurationis* (sozarotnik). — 2.) zaveznišk: *rex; subst.* zaveznik.

Socrātes, is, m. Athenec, jeden najslavnejših modrijanov stare dobe. L. 399. so obtožili sedemdesetletnega starčka, češ da bogove zaničuje pa mladino kvari, ter k smrti ga obsodili, H. III, 7.

Socraticus 3. Socratov; *subst.* Socratov učenec: *Xenophon*.

sodālis, e, društven; *subst.* drug, tovariš, pos. pri gostbi: *sodales invitare* (goste povabiti).

Sogdiāna, ae, f. (t. j. *regio*), krajina med Jaxartom in Oxom v Asiji, H. VII, 3.

Sogdiāni, ōrum, m. Sogdijanci, H. VIII, 3.

sōl, sōlis, m. solnce: *sol oriens* (vzhod), *sole orto*; metonym. solčna svetloha, solčna gor-kota, solnce: *aestivus; plur. soles* (solčni dnevi); *Sol*, solčni bog.

solācium (solatium), i, n. tolažba: *damnorum* (za izgube), *solacia praebere* (tolaziti).

soldūrii, ōrum, m. (keltovska beseda, ki je bajè ravno tistega debela kakor nemški «sollen»), vojaki, ki so vojskovodji pri-segli, da mu do smrti zvesti ostanejo (C. 3. 22): solduriji, telesna straža.

solēa, ae, f. podplat, obutalo, z jermenimi okoli noge privezано, sandala.

solemnis, e, (sollemnis) (sollus = totus in annus), vsakoleten, navaden: *sollemnis illi erat consuetudo* (bila mu je vedno ta navada). — 2.) slovesen, prazničen: *sacrum, dies; subst. solemne, is, n.* slovesnost, praznovanje: *solemnia sacrorum* (svetih skrivnostij).

solemniter, adv. navadno; slovesno: *convivium instituere*.

sōleo 2. *solitus sum*, navado imeti, navajen biti: *quibus tradi solent*, katerim se navadno izročujejo; velikrat se sloveni samo z glagolom nedovršnim (frequentativnim): *soleo esse*: bivam, *solent cremare*: sežigajo itd., včasih pa tudi s prislovi navadno ali rad: *soleo dormire*: navadno (rad) spim (spavam).

solers, tis (sollus = totus in ars), umetoven, zveden, pripraven.

solertia (sollertia), ae, f. umetelnost, zvedenost, pripravnost, spretnost: *summae (genus) sollertiae* (jako pripraven), *oratio plena sollertiae, maioris sollertiae esse* (spretnješi biti).

solidus 3. gost, trden, čvrst:
subst. solidum, i, n. čvrsta,
 trdna tla: *in solido pugnare;*
 trop. varnost: *aliquem in so-*
lido locare gl. locare.

solitudo, *inis, f. samota, pu-*
ščava, velikrat plur. solitu-
dines (vastae, inviae), samota,
 osamljenost, zapušče-
 nost: *hic contemptus est atque*
eius solitudo (on in njegova
 majhna stranka), *solitudine au-*
getur potestas: (množi se oblast
 s tem, da jo ima sam).

solitus 3. (*part. od soleo*), na-
 vajan, navaden: *torus,*
sacra, aquae; subst. solitum,
i, n. navada: castra solito mag-
nificentiora (tabor nenavadno
 veličasten).

solum, *i, n. visok, vzvišen sedež,*
 prestol.

sollers, *sollertia = solers, so-*
lertia.

sollicito 1. ganiti, (o) majati:
humum ferro (razgrebsti, raz-
 kopati), (*tellurem*) *sollicitare*
 (orati); nadražiti, podšču-
 vati, v vstajo spraviti:
Aeduos, civitates, servos (in z
 nasl. *ut*); vznemiriti, pri-
 zadejati komu: *Iovem bello;*
 (pri)vabiti, (pri)mamiti,
 zapeljati: *animos delini-*
mentis, pecuniā sollicitatus
 (podkupljen), *susceptores, a*
latere ipsius sc. homines (nje-
 gove tovariše); *sollicitatus* 3.
part. omamljen, privab-
ljen, zapeljan: praedā,
urbium direptione.

sollicitudo, *inis, f. skrb, ža-*
 lost, nemir (dušni).

sollicitus 3. nemiren, razdra-
 žen, v skrbah: *de salute;*
sollicitus, ne parum consuleret.

Solon, *ōnis, m. jeden od 7 mo-*
 drijanov, rojen okoli l. 630.
 pr. Kr. v Athenah, glasovit za-
 voljo modrih postav, po ka-
 terih je svojo domovino uredil,
 H. II, 2.

1. **solum**, *adv. (solus), samo,*
 le: *non solum – sed etiam, non*
solum – sed (ne samo – ampak
 [temuč]).

2. **solum**, *i, n. dno: fossae; tla,*
 zemlja: *sulphure – , lapide*
stratum, trabes in solo collo-
care (zabiti), *solo aequare* (do
 tal podreti), *solum agri* (zem-
 ljišče); zemlja: *dulce patriae*
solum (ljuba domovina).

solus 3. sam, jedin: *quaerere*
ex solo (ko sta bila sama), *hoc*
solo imitatus virum (le v tem
 posnemaje); samotni, pust:
locus.

solutio, *ōnis, f. razveza; plače-*
 vanje: *stipendiorum.*

solutus 3. (*part. od solvo*), ne-
 zvezan, razuzdan: *mores. —*
 2.) prost: *curis* (brez skrbij).

solvo 3. *solvi, solutum, razve-*
 zati: *iugi nexum, crinem, epi-*
stolam (razpečatiti); razkle-
 niti, odt. *solutus, raz-*, od-
 vezan (naspr. *alligatus*); (*naves*)
solvere, ladije odvezati, odja-
 driti, *ex portu solvere* (odri-
 niti). — 2.) trop. plačati:
pecunias; rešiti, izpolniti,
 držati: *fidem* (mož beseda
 biti), *vota*; osvoboditi, re-
 šiti: *metu belli. — 3.) raz-*
dejati: pontem, imbre solvi
(razpasti se), membra ratis
(razbiti), ceramolvere (razto-
 piti); *corporaolvere* (oslabiti);
 trop. opustiti: *obsidionem.*

somnium, *i, f. sanja (sanje).*

somnus, *i*, *m.* spanje: *per somnum* (v sanjah), *somnum petere* (iti spat), *somno quiescere* (spati).

sonitus, *us*, *m.* glas, zvok; šum, ropot: *remorum*; prasketanje, pokljanje: *flammae*.

sono 1. *ui*, *itum*, doneti, zveneti, ropotati: *crura sonant* (rožljajo), *silvae sonant* (odmevajo, odglašajo se).

sons, *tis*, škodljiv; pren. kaznjiv, kriv; *subst.* hudodelnik.

sonus, *i*, *m.* zvok, glas: *chor-darum, tubae, sono vinci, sonus magis quam sermo*.

Sontiātes, *um*, *m.* naj mogočnije ljudstvo v Aquitaniji ob Garumni, C. III, 20.

Sophēne, *es*, *f.* (Σωφηνή), južno-zahodni del Armenije med Antitaurom in Euphratom, H. XII, 18.

Sophocles, *is*, *m.* (Σοφοκλῆς), slavni grški pisatelj tragoedij.

Sophrosyne, *es*, *f.* (Σοφροσύνη), hči starejšega Dionysija Syracuskega, H. IX, 6.

sōpio 4. *īvi*, *itum*, uspa(va)ti, upokojiti; omotiti, oamiti: *vino sopitus* (pijan), *somno sopitus* (trdo speč).

sōpor, *ōris*, *m.* makov sok; pijača za uspavanje, uspalna pijača: *soporem dare*.

sorbeo 2. *bui*, srkniti, srkati.

sordes, *is*, *plur.* *sordes*, *ium*, *f.* nesnaga, umazanost.

sordidus 3. povaljan, umazan: *vestis, lana*; trop. grd, zaničljiv: *vitae genus, homo sordido genere ortus, a sordidis*

initis (od preprostega začetka); pos. skop.

sors, *tis*, *f.* žreb: *sortibus de aliquo consulere* (žreb vreči, žrebat o čem), *sorte delectus, sortem permutare, sortibus declarare*; usoda: *sors incommodi* (nesrečna usoda), *mali sors incidit alicui* (nesreča ga je zadela), *sors futura*; metonym. po žrebu dobljena služba gl. *necessitudo*; stan: *humana*.

sortior 4. *itum sum*, žrebat, srečkati, žreb vreči za kaj; po žrebu dobiti kaj, dobiti: *ingenia, vitae conditionem, felicius hostem quam cognatum* (srečnejši biti pri sovražniku nego pri sorodniku), *militiam gregariam* (prost vojak postati).

Sosilus, *i*, *m.* Lacedaemonec, Hannibalov učitelj in spremljevalec, ki je njegova dela v 7 knjigah popisal.

Sosistrātus, *i*, *m.* vodja syrakuskih velikašev, H. IX, 19.

Sosius, *i*, *m.* ime rimskega consula.

sospes, *itis*, nepoškodovan, zdrav, srečen.

Sp. = *Spurius*.

Spacos, *i*, *f.* rejnica Cyrova, H. I, 4.

spādo, *ōnis*, *m.* skopljenec, eunuch.

spargo 3. *sparsi*, *sparsum*, sipati, razsuti, raztresti: *pluribus locis spargi, sparsis tuguriis* (v raztresenih kočah), *sparsus tempora canis* (sivkastih senc); poškopiti: *aram caede, t. j. sanguine caesorum, aliquid aquā*.

Sparta, *ae, f.* (Σπάρτη), glavno mesto Lakonije, H. II, 21.

Spartācus, *i, m.* glasovit borilec, (gladiator) iz Thracije, začetnik in vodja sužniškega boja, H. XII, 16.

Spartānus 3. spartansk; *Spartani, ōrum, m.* prebivalci v Sparti, Sparčani, Spartanci, H. II, 10.

spārus (*spārum*), *i, m. (n.)* sulica, kopje.

spatior 1. sprehajati se, *spatians* (sprehajalec).

spatiōsus 3. prostoren: *ima petrae spatiosiora*; velik, širok, obširen: *taurus, India*.

spātium, *i, n.* daljava; odt. 1.) tekalističe: *in spatio decurrere*. — 2.) prostor, mesto: *ingens, vacuum spatium non est* (ni prostora), *spatium itineris* (dolgot), *hoc spatio* (v tem kraju), *longo spatio* (na velikem prostoru), *pari spatio transmissus* (ravno tako širokega prevoza), *spatium octo cubitorum* (v obsegu, v okrožji). — 3.) prostor (med -), daljava: *loci, aequo spatio abesse* (ravno tako daleč), *mediocri spatio relicto* (ne predaleč), *ab tanto spatio* (iz tolike daljave), *tanto spatio* (*abl. abs.* tako daleč). — 4.) čas: *spatia temporis* (časi), *spatium diei, spatio duodecim horarum* (v 12 urah), *spatium pugnae* (daljše trajanje bitke), *hoc spatio dierum* (te dni), *spatium nancisci* (čas dobiti), *spatium deliberandi* (čas za premislek), *temporis spatio* (s časom), *totidem dierum spatio* (v ravno toliko dneh), *spatium annorum, alicui spa-*

tium dare (dati časa), *spatium non est ad aliquid* (ni časa za), *spatium pila coniciendi, consilii habendi, ad colligendos, spatium sibi relinquere ad cognoscendum, dato spatio et tempore* (čas in priloznost).

species, *ei, f.* pogled (= podoba): *specie arcis offendere* (hiša [utrjena] kakor grad), *speciem horribilem praeberere* (strašno . . . je pogledati, videti), *summa species (arborum) stantium relinquitur* (prav tako se vidi, kakor da drevesa še stojé), *in speciem varietatemque* (gledé na zunanost in različnost); *horribilis, nova, inusitator, species tauri* (podoba bika), *muta species* (nema lepota). — 2.) trop. vzor, vzgled: *libertatis*. — 3.) prikazen (v sanjah): *species Apollinis per somnum oblata est* (Apollon se mu je prikazal). — 4.) videz, podoba: *equitum, praeberere speciem defensorum* (videti so kakor branitelji), *speciem pugnantium praeberere* (zdi se, kakor da . . .), *ne maioris multitudinis species accidere hostibus posset* (da ne bi se sovražnikom množica večja zdela), *speciem praebeant captarum matronarum* (zdi se, da so . . .), *addita iniuriae specie honoris* (krivici pridruživši navidezno čast), *speciem ostendere* (hliniti se), *ad (in) speciem* (na videz), *specie, sub specie* (kakor da . . .), *specie honoris, imperii, legationis, venatoris* (kot lovec).

specimen, *inis, n.* skušnja, poskus; dokaz.

speciōsus 3. lepe podobe; lep, krasen; odt. poseben, nena-vaden: *mors*; slaven: *tempus*.

spectaculum, *i*, *n.* mesto, kjer se kaj vidi; odt. gledališče; pogled, prizor: *foedum, insigne, ludorum, spectaculo esse alicui* (na gledanje), *spectaculo digna edere* (odlikovati se s hrabrimi deli); igra gledališčna: *genus spectacula*.

spectator, *ōris*, *m.* gledalec, opazovalec: *caeli siderumque*.

specto 1. gledati: *ludos*; odt. skušati: *aurum in ignibus*.

— pren. (o mestnostih) gledati, obrnen biti, ležati: *orientem* (proti vzhodu), *in meridiem versus* (protu jugu), *Belgae spectant* (so) *in septentrionem, inter solis occasum et septentriones* (proti severozahodu). — 2.) trop. premišljevati: *principia mundi*; ozirati se na kaj, ozir imeti: *rem* (okolnosti), *tempus*; hrepeneti po čem: *regnum, praedam*; meriti na kaj: *hoc longe alio spectabat* (to je na vse drugo merilo nego...); *part. spectatus adiect.* izkušen: *fides*.

specula, *ae*, *f.* ogledovalnica; stražni stolp, stražarnica.

speculator, *ōris*, *m.* ogledovalec, pozvedovalec, ogleduh; stražnik.

speculatorius 3. kar se tiče ogledovalcev, kar jim pripada: *navigia*, ladije opazovalke, -ogledovalke.

speculor 1. pozvedovati, ogledovati, opazovati: *eventum* (uspeh), *speculandi causa*; *regis apparatus*; *incendia villarum de muris*.

speculum, *i*, *n.* zrkalo, ogledalo: *lymptharum* (vodna gladina).

spēcus, *us*, *m.* votlina, jama.

sperno 3. *sprēvi*, *sprētum*, odločiti; navadno zaničevati, zametovati: *pueritiam alicuius, voluptates, aciem auro fulgentem, spretis nobilibus* (ne zmenivši se za velikaše).

spēro 1. upati, pričakovati, obetati si, nadejati se.

spes, *ei*, *f.* up, nadeja: *ultra spem* (več nego se pričakuje), *summae spei adolescentes* (od katerih se veliko pričakuje), *spes libertatis* (da se osvobodijo), *spes maximarum rerum* (da si bodo jako mnogo pridobili), *salutis* (da se bodo rešili), *praedae, praedandi, Antiochi* (da jim bo A. pomagal), *in magna spe esse* (jako se nadejati), *spem habere in aliquo* (zanašati se na koga), *venire in spem rei (de re)* (začeti nadejati se), *spem ponere in re* (staviti na...), *spem deponere* (slovo dati upu, nehati nadejati se).

spīca, *ae*, *f.* ost; žitni klas.

spīceus 3. iz klasja, klasen.

spīna, *ae*, *f.* trn.

spiramentum, *i*, *n.* dušek, razpoka, produh: *cavernarum*.

spiritus, *us*, *m.* pihanje: *venti*; odt. veter, sapa, zrak: *spiritum secum trahere*. — 2.) dih, sapa: *spiritus liberius meat* (laže diha). — 3.) duh, duša, življenje: *divinus, spiritum reddere* (dušo izdihniti); trop. ošabnost (pos. plur.): *spiritus regii, magnos spiritus sibi sumere* (prevzeti se).

spīro 1. pihati, dihati, živeti.
spissus 3. gost.
splendeo 2. *ui*, sijati, bliščati se.
splendide, *adv.* sijajno, slavno: *se gerere* (živeti).
splendidus 3. sijajno, krasen: *sepultura, in vita, homo* (priatelj sijajnosti); slaven, glasovit: *civitas, municipium*.
splendor, *oris, m.* svetloba, lesket: *solis, galearum*; bliščoba, veličje: *vitae*; veljava: *pristinus*.
Spoletium, *i, n.* mesto v Umbriji, zdaj *Spoleto*.
spolio 1. sleči: *aliquem veste*; pren. oropati, opleniti: *fana, aliquem omnibus rebus* (vse vzeti), *dignitatem Caesaris* = *dignitate Caesarem*; *part. spoliatus* 3. oropan: *capillos* (= *capillis*) plešast.
spolium, *i, n.* koža kake odrte živali; uplenjeno orožje, -bojna oprava: *spolia occisorum hostium, spolia opima* (gl. *opimus*); sploh (sovražniku vzeti) plen, rop: *urbium* (iz mest), *navigiorum*.
spondeo 2. *spopondi, sponsum*, obljubiti, obetati, porok biti: *ingenium magnum virum spondet, tantum sibi de fortuna* (od sreče), in *z acc. c. inf.*
sponsālis, *e*, kar se tiče zaroke, zaročen; *sponsalia, ium, n.* zaroka.
sponsor, *ōris, m.* porok.
sponsus, *i, m.* zaročenec, ženin.
sponse (*abl. od spons*), sam od sebe, sam iz svoje volje (*meā, tuā, suā* itd.): *venenum sua sponte sumere, sua sponte*

redire (na svoj odgovor), *sua sponte bellum facere* (na svojo roko) itd.
spurcus 3. nečeden; malopriden, malovreden.
squāleo 2. *ui*, sršeti; umazan, nečeden biti.
squalidus 3. umazan, nečeden.
squālor, *ōris, m.* nečednost, nesnažnost: *habitus*; neugodnost: *locorum*.
stābilio 4. *īvi, itum*, utrditi: *stipites*.
stabilis, *e*, čvrst, trden.
stabilitas, *ātis, f.* stalnost, trdnost, trpežnost: *pacis*; nepremakljivost.
stabulum, *i, n.* stališče, koč (pastirska); staja, hlev.
stadium, *i, n.* (στάδιον), grška mera (125 korakov ali 625 črevljev): stadij; okoli 40 stadijev je 1 milja (7·586 kilom.)
stagno 1. izstopiti, razliti se (v močvirje): *Ganges stagnat*.
stagnum, *i, n.* stoječa voda; jezero, mlaka.
Stasander, *i, m.* (Στάσανδρος), zapovednik Alexandra Vel.; po kraljevi smrti bil je poglavar Drangijanov in Arijanov v Asiji, H. VIII, 3.
Stasānor, *ōris, m.* (Στασάνωρ), zapovednik Alexandra Vel.; po kraljevi smrti bil je poglavar sogdianski, H. VIII, 3.
statim, *adv.* takoj, precej, pri tej priči.
statio, *ōnis, f.* stanje, stališče; odt. voj. stražišče, straža (mesto, kamor je kdo postavljen): *in statione esse, collocare, in stationem succedere* (stražo izmeniti), *equites in statione*

disponere (razpostaviti na straže), *stationes relinquere*, *statio et praesidium* (mesto, katero se straži in ima braniti); metonym. stražniki, straža: *stationes ponere, disponere*.

Stātor, *ōris, m.* Ustavljaj (pri-
devek Iupitrov), H. X, 3.

statua, *ae, f.* kip, soha.

stātuo 3. *ui, ūtum*, postaviti, ustanoviti: *tigna* (zabiti), *aras, opera, castra* (utaboriti se), *civitatem* (utemeljiti). — 2.) trop. odločiti, skleniti (z inf.): *urbem obsidere, in conspectum venire, pacificari*; (z nasl. gerundiv.) *statuit sibi agendum, non expectandum*; skleniti, določiti: *pacis legem, gravius in aliquem* (pre-ostro ravnati s kom), *ut de eo statuatur* (da sme obsoditi), *statuunt, ut mittantur* in z acc. c. inf.; part. *statutus dies* (določen dan); misliti, meniti (z acc. c. inf.): *commodissimum esse statuit, suae dignitatis esse statuebat*.

stātūra, *ae, f.* postava, rast: *exigua, staturam alere* (pospeševati rast), *tantulae staturae homines*.

1. **stātus** 3. gl. *sisto*.

2. **stātus**, *us, m.* stanje, postavljeno; trop. stan, položaj: *civitatis Macedoniae, in hoc statu rerum, status popularis* gl. *popularis, in pristinum statum redire* (poprejšnjo veljavo zadobiti), *eo tum statum res erat* (razmere so bile take), *res commodiorem in statum pervenerunt* (razmere so se poboljšale), *status praesentis fortunae*.

stella, *ae, f.* zvezda.

sterilis, *e*, nerodoviten: *locus, ornus, avena* (divji oves). **sterilitas**, *ātis, f.* nerodovitnost: *terrae*.

sterno 3. *strāvi, strātum*, raztrositi, vreči: *stratae arbores* (posekana drevesa). — 2.) ob tla vreči, podreti: *caterva stratorum* (ubitih), *hostium, corpora strata* (telesi mrtvi). — 3.) pokriti, pogrniti: *triclina* (z blazinami), *solum sulphure stratum est* (tla so posuta z žveplom); potlakati, dlažiti: *solum lapide quadrato*; postaviti, narediti: *pontes per maria*.

sterquilinum, *i, n.* gnojišče, gnoj.

Stesagōras, *ae, m.* (Στησαγόρας), Cimonov sin, Miltiadvov brat.

stimūlo 1. zbadati (z ostnom); trop. izpodbadati, dražiti: *animum*.

stimūlus, *i, m.* bodec, osten: *stimulo increpare boves*; trop. mikanje, draženje: *stimuli irarum*. — 2.) nekaka branilna naprava, ki jo Caesar (VII, 73) popisuje, ostnato železje (črevelj dolgi koničasti kolci z ostrimi kvakami).

stipātor, *ōris, m.* spremljalec: *stipatores et satellites* (spremljalci in telesni stražniki).

stipendiārius, *i, m.* davek plačujoč, obdačen, podložen: *rex, civitas, stipendiarii Haeduum* (t. j. Boii).

stipendium, *i, n.* plača (vojaška): *stipendio milites fraudare, stipendio aliquem instruere* (z denarjem preskrbeti); metonym. vojna, vojaška služba: *stipendia facere, me-*

rere (v vojaščini služiti), *octavo stipendio fungi* (osmo leto služiti). — 2.) davek: *stipendium imponere, capere, remittere, pendere, liberari stipendio, pecunia in stipendium belli collata* (denar nabran kot davek za vojne stroške).

stīpes, *itis*, *m.* deblo, kol, hlod.

stīpo 1. zgostiti; obdati, obstopiti: *stipatus* (obdan, spremljan).

stipūla, *ae*, *f.* bilka; metonym. slama.

stipulatio, *ōnis*, *f.* zaveza, obljuba.

stirps, *pis*, *f.* deblo; pren. rod, plemo: *generosa, civitatis, a stirpe* (od začetka); rodbina, zarod, potomstvo: *in stirpem regis saevire, ex sua stirpe, non deest stirps alicui* (ni brez zaroda); (zaničljivo) svojat: *stirps sceleratorum hominum* (drhal).

sto 1. stēti, *stātum*, *stati*: *procul, ante signa* (biti vojski na čelu), *in primis stare* (med prvimi boriti se), *ara stabat, arbor stat*; miren biti, mirovati: *stent aëre venti, stare in ancoris* (na mačku [sidru] stati), *stare (ab) cum aliquo* (potegniti, držati s kom), *pro aliqua re stare* (zagovarjati kaj, poganjati se za kaj), *adversus populi commoda* (nasprotovati, upirati se); ostati: *pari fastigio stare in utraque fortuna* (v sreči kakor v nesreči jednak si ostati); trop. *mihi stat* (pri tem ostanem), *decus stat*; *decreto non stare* (ne podvreči se), *stant rata fila gl. reor*.

stoliditas, *ātis*, *f.* abotnost, neumnost.

strāges, *is*, *f.* pobjoj, poraz: *terribili strage*; podiranje, razdevanje: *urbium*.

stramentum, *i, n.* (sterno) stelja, slama: *casae stramento tectae, fascies stramentorum* (otepi); štorija, tovarno sedlo: *de mulis stramenta detrahare*.

strangūlo 1. zadaviti, zadušiti; trop. mučiti, trapati: *strangulat inclusus dolor*.

Strato, *ōnis*, *m.* neki vojak v Brutovi vojski.

strātum, *i, n.* (sterno) postelja, blazina.

strātus 3. gl. *sterno*.

strēnue, *adv.* delavno, pridno: *aliquid facere*; hitro: *mori*; hrabro, vrlo: *pugnare*.

strenuus 3. delaven, prizadeven, srčen, odločen: *vir fortis ac strenuus, animo strenuo, manu strenuus* (hraber v boji); močen, hiter: *remedium* (lek, ki hitro pomaga).

strepitus, *us*, *m.* ropot, šum, hrup, rožljanje: *magnus Acherontis, armorum, tympanorum, rotarum* (drdranje), *arborum*.

strēpo 3. *ui*, *itum*, ropotati, šumeti, odmevati: *omnia belli apparatu strepunt*.

strideo 2. in *strīdo* 3. *strīdi*, sikati, škripati.

strīdor, *ōris*, *m.* sikanje; frčanje, šum: *pennae*.

stringo 3. *nxi, ctum*, napeti, nategniti; potegniti, izdreti (iz nožnic): *stricto gladio* (z golim mečem); plazniti, dotikati se: *flumen stringit iuga montium, hasta stringit corpus* (malo rani).

structūra, *ae, f.* stikanje; odt. zidanje: *aerariae structurae* (rudniki); zidava: *stadiorum*.
strues, *is, f.* kup (zloženih rečij), sklad.

struo 3. *xi, ctum*, skladati; odt. zložiti, navršiti, nakopičiti: *acervum*; sestaviti, sezidati: *lacus coctili laterculo*; trop. nasnovati: *odium inter concordantes* (zasejati).

Strýmon, *ōnis, m.* (Στρούμών), velika reka v Thraciji, ki se izliva v Aegaejsko morje, H. II, 24.

studeo 2. *studui*, truditi se, prizadevati si, pridno se poprijeti česa: *magis utili quam honesto* (skrbeti za ...), *labori ac duritiae* (navaditi se), *praedae, equitatui, ei rei* (za to vrsto vojakov, t. j. za konjenike, C. II, 17.), *minus memoriae* (manj uriti), *acumini ingenii* (marati), *agriculturae non student* (nimajo veselja do ...), *sacrificiis* (posebno marati za žrtve). — 2.) hrepeneti, poganjati se za kaj, želeti: *libertati, rei, novis imperiis, novis rebus, huic rei ut, salvum (esse)* *studet* (želi ga ohraniti), *quo studuerat sc. venire, ne latos fines parare studeant* (da ne bi hrepeneli po obširnih posesvtih). — 3.) pos. truditi se -, potegovati se za koga ali kaj, podpirati ga: *rebus alicuius* (držati s kom, k njegovi stranki spadati), *regibus revocandis, dii student alicui* (podpirajo ga, naklonjeni so mu).

studiōse, *adv.* marljivo, pridno, iskreno.

studiōsus 3. marljiv, željen, vnet za -: *audiendi* (ki rad posluša); skrben, marajoč: *armorum*; prijazen: *Catonis* (zanimajoč se za C.)

studium, *i, n.* notranji nagon, marljivost, vnetost, veselje: *vexandi, pugnandi, bellandi, propugnandi, singulare, summum, maximo studio* (jako vneto), *nullo studio* (nemarno), *magno studio aliquem sibi adiungere* (mnogo si prizadevati, da ...), *naturam studio vincere, studium ad dimicandum*. — 2.) posebna ljubezen do koga, privrženost, udanost: *in Persas, in populum Romanum*, pos. *plur. studiis alicuius deficior* (kdo mi ni več udan, me ne podpira več); strankarsko prizadevanje: *studia principum* (str. prizadevanje velikašev), *studia contraria* (nasprotna želje); posebna ljubezen do kakega dela, najljubše delo, -opravilo, nagnenje: *studium philosophiae, studia rei militaris, studiis inservire*. — 3.) pridnost, trud, učenje, *plur. nauki: plurimum studii in armis consumere, studium excitat auditor* (poslušalstvo izpodbuja k duševnemu delu), *intendere animum studiis, studium literarum* (pečanje z vedami).

— 4.) poklic: *studii foedera*.
stultitia, *ae, f.* neumnost, nespametnost.

stultus 3. neumen, nespameten; *subst.* neumnež, bedak; *adv.* *stulte*, neumno: *stulte blandus, multa stulte conari* (marsikaj nespametnega poskušati).

stūpeo 2. *ui*, osupnen biti, čuditi se; *trans.* občudovati.

stūpor, *ōris*, *m.* osupnenost; topost, topočutnost; neumnost.

Styx, *Stygis*, *f.* reka v podzemskem svetu; metonym. podzemski svet. — *Stygius* 3. styšk, podzemeljsk: *undae, aquae*.

suādeo 2. *si*, *sum*, svetovati, svēt dati, nagovarjati (z nasl. *ut*, *ne* ali samim conjunct.): *daret* (naj bi dal); *trans.* priporočiti, nasvetovati: *parsimoniam*.

suāvis, *e*, sladek, ugoden, mil, prijeten.

suavitas, *ātis*, *f.* sladkost, ugodnost, ljubkost.

sub, *praep. c. abl. et acc.* — I.) z *abl.* pokazuje mesto, kjer se kaj nahaja, pod: *locum facere sub terra*, *sub veste ferrum occultare*, *sub aqua*, *sub montis radicibus*, *sub muro*, *sub castris* (blizu tabora), *sub septentrionibus positus*, *sub oculis* (pred očmi, vpricho...), *sub sinistra* (na levi), *sub urbis ore* (pred mestom), *sub sarcinis* (pod težko prtljago). — 2.) pokazuje čas, kdaj se kaj godi, za, ob času: *sub bruma*, *sub ipsa proscriptione*; (o stanji) pod: *sub imperio*, *sub ditione*, *sub auspiciis militare*; proti, ob: *sub decessu*. — II.) z *acc.* pokazuje mesto na vprašanje kam? pod: *sub iugum mittere*, *sub aciem succedere* (blizu...), *sub ipsum murum* (prav do...). — 2.) čas, o, ob, pod: *sub diei ortum*, *sub lucem* (ozori), *sub vesperum* (pod večer), *sub*

solis occasum, *sub hoc (tempus)*; (o stanji) pod: *sub potestatem* —, *sub imperium redigere*.

subactus *gl. subigo*.

subalāris, *e*, (*ala*), kar se pod pazuhu nosi: *telum*, majheno bodalo (ki se da pod pazuhu skriti).

sub-do 3. *dīdi*, *dītum*, dejati —, postaviti —, položiti pod: *mensam pedibus*, *facem rogo*, *faces urbi* (zažgati).

subdōlus 3. *zvit*, prekanjen.

sub-dūco 3. *xi*, *ctum*, izmakniti, odpeljati, odvesti (skrivaj): *aliquem saevitiae*, *alicui gladium*, *copias*, *clam se subducere* (zbežati, pobegniti); odmakniti, vzeti: *mensam*, *honores*; gori potegniti: *naves in aridum*, *aurum* (na dan spraviti, dobiti).

subductio, *ōnis*, *f.* izvlačenje (pos. ladij na suho): *ad subductiones* (da bi jih laže na suho potegnili).

sub-eo 4. *ii*, *ītum*, *iti* —, stopiti pod kaj: *cavum*, *aquam* (spustiti se pod...) *tectum non subire*; trop. vzeti na se, trpeti: *pericula*, *iussa* (pokoren biti), *iuga* (nositi), *dominationem*, *servitium*, *servitutum*, *poenam*, *discrimen* (podati se), *tempestatem*, *conditionem* (sprejeti), *crimen* (pregrešiti se s čim). — 2.) od zdolaj priti, približati se, primikati se: *subeuntibus saxa ingerere*, *navigia muros subeunt*, *subeuntes scaphae*, *collem*, *locum subire*, *ex inferiore loco subire*; trop. na misel priti, domisliti se (z *acc. c. inf.*); obiti, lotiti se

koga: *verecundia* —, *poenitentia* *subit* *aliquem*.

subigo (*sub-ago*) 3. *ēgi*, *āctum*, gnati pod kaj; trop. prisiliti: *inopiā subacti*; pos. ukrotiti, podjarmiti, podvreči: *civitates, populos, Galliam, Olynthios bello*.

subicio (*sub-iacio*) 3. *iēci*, *iectum*, vreči —, staviti —, položiti pod kaj: *epistolam pulvino, sub pulvinum, mensam pedibus, sublicae pro ariete subiectae* (gl. *aries*), *urbem oculis subiectam videre* (pred seboj videti), *ignes aedibus subicere* (zažgati). — 2.) blizu česa položiti; *part. subiectus* 3. *adiect.* bližnji: *insulae*. — 3.) od zdolaj metati: *tragulas inter carros*. — 4.) mesto prave osebe ali reči kako drugo podvreči, podtakniti: *librum, fratrem suum*. — 5.) trop. podvreči, pod svojo oblast spraviti: *Asiam, urbes imperio, Galliam servituti, fatum pedibus, Gallia securibus subiecta* gl. *securis*. — 6.) (na)staviti, podvreči, prepustiti: *navigationem hiemi* (viharjem zimskim). — 7.) na roko dati, (po)kazati, vdihniti komu kaj: *quidquid spes subiecerat*.

subinde, *adv.* potem, zatem; zaporedoma: *arenae s. cumulatae*.

subito, *adv.* nenadoma, (na)-nagloma.

subitus 3. nagel, nepričakovan; iznenaden: *bellum, mutatio, consilia, incursio*.

sublātus 3. gl. *tollo*.

sub-lēgo 3. *lēgi*, *lectum*, pobrati. — 2.) mesto koga izbrati, dopolniti: *senatum*.

sub-lēvo 1. vzdigniti: *aliquem, iubis equorum sublevati* (drže se konjem za grive); olajšati: *laborem*; trop. podpirati, pomagati: *patriam, fugam pecuniā, sublevari ab aliquo*.

sublica, *ae, f.* kol; pos. mostni steber, podmostnik.

sublicius 3. na koleh: *pons* (leseni most).

sublīmis, *e*, visok: *fastigium*; pren. vzvišen.

sub-luo 3. *ui*, *ūtum*, zdolej spirati, teči mimo...: *radices collis*.

sub-ministro 1. podati: *alimenta*; priskrbeti, poslati: *tela, frumentum, auxilium*.

sub-mitto 3. *mīsi*, *missum*, spustiti, nagniti: *fascēs, aedes in plana* (v ravnino prenesti); *animum submittit* (srce izgubiva, srce mu upada); *part. submissus* 3. spuščen, nagnen, navzdol viseč: *submissa quaedam*; ponižen: *vox, submissiores calamitate*. — 2.) (skrivaj ali na pomoč) poslati: *subsidiū, copias* (na pomoč poslati), *copias subsidio* ali *auxilio, subsidia submittere* in samo *submittere*, pomoč poslati: *laborantibus submittit*.

sub-mōveo 2. *mōvi*, *mōtum*, odmakniti, odriniti, zapoditi, pregnati: *aliquem a muris, trans Albim, longius, a porta, pecora* (odgnati), *submoti* (odgnani), *summoto Lysandro* (ko je L. moral odstopiti); trop. odbiti: *bella* (t.j. braniti se).

sub-orno 1. preskrbeti, prevideti; odt. skrivaj nadražiti, podpihovati, ščuvati:

aliquem in bellum, contra aliquem.

sub-ruo 3. *ui, ūtum*, podkopati, od zdolaj podirati: *murum, congesta, arbores.*

sub-scribo 3. *scripsi, scriptum*, podpisati (pos. kot sotožnik).

sub-sēco 1. *secui, sectum*, podrezati, podsekati.

subsellium, *i, n.* (nizka) klop.

subsēquor 3. *secutus sum*, precej slediti, iti za kom: *agmen, signa, omnibus copiis* (z vsemi četami).

subsīdium, *i, n.* zadnja vojska, reserva (katera je mirno stala, *subsīdebat*, dokler ni prednja prišla v nevarnost): *subsīdium collocare, consistere pro subsīdio, quasi in subsīdium* (kakor za reservo); plur. pomočne -, rezervne čete; odt. pomoč, podpora: *subsīdio venire, ire, proficisci, copias mittere subsīdio* (na pomoč), *copias subsīdio ducere, adducere*; pomoček, pripomoček, pomoč: *subsīdio esse* (na pomoč biti), *subsīdia comparare* (pomočke pripravljati), *crebra subsīdia, subsīdium ferre alicui.*

subsīdior 1. za pomoč biti (pripravljen).

sub-sīdo 3. *sēdi, sessum, sesti*, usesti se; odt. (za)ostati: *in castris*; pogrezniti se, usesti se.

sub-sisto 3. *stīti, obstati*, ustaviti se: *in loco*; odt. (o sidrih in vrveh) trdno držati: *ancorae funesque subsistunt.*

sub-sterno 3. *strāvi, strātum*, spodaj pogrniti, podložiti: *nihil.*

substitutio (*sub-statuo*) 3. *ui, ūtum*, postaviti -, položiti pod

kaj; pos. na mesto koga postaviti: *aliquem in locum alicuius.*

sub-stringo 3. *strinxi, strictum*, podvezati, kvišku privezati: *caput equi loro.*

sub-sum, *esse, fui, biti -*, tičati pod čem: *dolus subest, umbrae subesse* (v senci stati), *cibis unca aera subsunt*; biti, nahajati se: *causa non suberat*; blizu biti: *subest classis, mons, Rhenus, hiems* (bliža se).

sub-texo 3. *texui, textum*, podtkati; pren. od spodaj zagrniti, zatemniti: *caelum fumo*; v popis vplesti: *familiarum originem.*

sub-trāho 3. *traxi, tractum*, skrivaj odtegniti, vzeti: *pueros ferae, dedititios, impedimenta fugā, plebis furori subtrahi* (umakniti se); spodaj od vzeti: *aggerem cuniculis* (podkopati).

suburbānus 3. blizu mesta.

subvectio, *ōnis, f.* dovažanje, dovoz.

sub-vēho 3. *vexi, vectum*, (proti vodi) dovažati: *frumentum Arāre.*

sub-vēnio 4. *vēni, ventum*, na pomoč priti, priskočiti: *vitae, patriae.*

sub-vertō 3. *verti, versum*, prevrniti; trop. *mores patriae* (izpriditi, popačiti).

succēdo 3. *cessi, cessum*, stopiti pod kaj: *tectis*; trop. podvreči se: *dominationi*; prihajati, primikati se: *propius, portas, sub aciēm primam.* — 2.) stopiti na čegar mesto, zameniti ga: *recentes succedunt fessis, fatigatis alii*; (absol.) nastopiti: *succedit inutilis turba, in lo-*

cum alicuius succedere in stationem (na stražo); trop. *misericordia odio successerat*; nasledovati, nastopiti (za kom), naslednik komu biti: *imperio, in imperium, non numero tantum amissorum civium sed etiam dignitati succedere* (ne samo število nadomestiti, temuč tudi njih častne pravice zadobiti); (glede na čas) priti za čim: *successit amor habendi*; (glede na lego) *ad alteram partem succedunt Ubii* (najbližji so...) — 3.) uspeh imeti, posrečiti se.

succendo 3. *di, sum*, podžgati, zažgati: *ligna, turrim, aggerem*.

succenseo 2. *ui*, jeziti se, hudovati se (nad kom): *alicui*.

successio, *ōnis, f.* nasledovanje, nadomestovanje (pos. v službi): *per annuas successiones* (tako da se vsako leto izpremenjajo).

successor, *ōris, m.* naslednik.

successus, *us, m.* primikanje: *hostium*; zaporedstvo, red: *continuo totius temporis successu* (za vsega njegovega vladanja); uspeh, sreča: *successu aliquid ponderare, successus de-vocat stultos ad perniciem*.

succido 3. *cīdi, cīsum*, podsekati: *arbores* (posekati), *frumenta* (požeti).

succingo 3. *cinxi, cinctum*, podpasati; okleniti, opasati: *cornua sinus*.

succumbo 3. *cubui, cubitum*, pasti (na tla), zgruditi se; trop. pasti, zmagan biti: *succumbente patria*; onemoči: *succumbere labori* (ne biti kos).

succurro 3. *cucurri (curri), cursum*, na pomoč priteči, pri-skočiti: (*auxilio*) *alicui, lapsis*.

succus (*sucus*), *i, m.* sok.

sūdes, *is, f.* kol.

sūdo 1. potiti se, znojiti se: *sudare et algere* (potiti se in prezeba[va]ti).

sūdor, *ōris, m.* pot, znoj; trop. trud, napor (*summo militum sudore*).

Suēbi, *ōrum, m.* velik germansk narod na bregovih vzhodnega morja, odkoder se je razširil proti zapadu in jugu; ime se je ohranilo v današnjem «Schwaben», C. I, 37; *Suēba, ae, f.* Suebinja, C. I, 53.

Suessa, *ae, f.* (*Pometia*), staro mesto Volščanov v Latiji, H. X, 8.

Suessiōnes, *um, m.* galsk narod med Matrono in Isaro, z glavnim mestom *Noviodunum* (zd. *Soissons*), C. II, 3; VIII, 6.

sufes (*suffes*), *ētis, m.* (t. j. sodnik) najvišji oblastnik v Karthagini: *sufēt*.

sufficio (*sub-facio*) 3. *fēci, fec-tum*, dejati pod kaj; izvoliti na čegar mesto, -nadomestno: *in locum alicuius*. — 2.) dosti biti, dovolj biti: *unus sufficit, vires alicui sufficiunt* (še je močen), *vallum ad urbis tutelam sufficit*.

suffigo 3. *fixi, fixum*, pripeti, pribiti: *patibulo suffigere*.

suffoco 1. zadušiti, zadaviti: *infantes, spiritus suffocatus* (stisnen zrak).

suffodio 4. *fōdi, fossum*, podkopati; od spodaj prebosti: *equos*.

suffragium, *i, n.* (*frango*), črepina; s črepinami glasovali

so Athenci v narodnih zborih; odt. metonym. glasovalna tablica, glas: *suffragia ferre* (glasovati), *druidum suffragio* (po glasovanji), *omnium suffragiis* (jednoglasno), *rem suffragiis permittere* (glasovanju prepustiti, z glasovanjem odločiti), *testarum suffragia* (sodba s črepinami = ostracisem), *exercitu suffragium ferente* (po vojaški sodbi).

suffragor 1. glasovati; odt. podpirati, priporočati: *suffragante Theramene* (ker ga je ...)

suffundo 3. *fūdi*, *fūsum*, podliti, zaliti: *lingua est suffusa veneno* (z jezika strup kaplje), *intumuit suffusa venter ab unda* (od vode pod kožo), *pallor suffusus est* (obledel je).

Sugambri, orum, *m.* germansk narod na severo-zapadu (med rekama Lippe in Sieg).

suggestus, us, *m.* (*subgero*) vsaka narejena višina; pos. bese-dišče, govornica v rimskem taboru: *pro suggestu* (spredaj na govornici, z govornice).

sulcus, i, *m.* brazda, razor.

Sulla (*Sylla*), *ae*, *m.* ime rimske rodovine iz cornelijskega roda; naj bolj znani so: 1.) *L. Cornelius Sulla*, rimski dictator, H. XII, 11. — 2.) *Sullae* (H. XII, 18 st. izd.) so *Servius* in *Publius*, sina Servijeve, in pa *P. Cornelius Sulla*, sorodnik dictatorjev.

Sullānus 3. Sullov (*Sullin*): *proscriptiones*.

Sulmo, ōnis, *m.* mesto na Pelignovskem v srednji Italiji, H. XII, 13.

sulphur (*sulfur*), *ūris*, *n.* žveplo, sera.

Sulpicius, i, *m.* (*Sulpitius*), ime rimskega roda. Najbolj znani iz njega so: 1.) *C. Sulpicius Peticus*, dictator in petkrat consul, potolkel je (l. 358.) Bojce, H. X, 19. — 2.) *P. Sulpicius*, consul l. 279., vojskoval se je s Pyrrhom, H. X, 22. — 3.) *P. Sulpicius*, consul l. 200., H. XI, 18. — 4.) *P. Sulpicius Rufus*, glasovit naroden tribún in privrženec Marijeve stranke; Sulla ga je dal ubiti, glavo pa na govornici na ogled postaviti, H. XII, 11. — 3.) gl. *Blitho*.

sum, esse, fui, I) kot *verbum concretum*; a) biti, nahajati se: *quod vestimentorum fuit* (kolikor je bilo ...), *harum rerum nullum erat apertum crimen* (v tem ni bilo ...), *effecit ut esset pecunia* (da je bil pripravljen), *naves erant aliae, sunt qui* (so taki ljudje, kateri...); b) kje biti, bivati, živeti: *pars est ad Hispaniam, insula est propius solis occasum, inter pastores esse, cum aliquo esse, erat inter coniuratos Darius, in magnis difficultatibus esse* (v veliki zadregi), *in tuto esse, in obsidione est* (oblegajo ga), *in oculis est* (pred očmi je), *in fuga esse* (bežati, napravljati se na beg), *quantum in ratione est* (kolikor se da preračuniti), *in eo est* (na tem je, tako daleč je prišlo); c) biti, goditi se: *erant inter Athenienses et Dorienses magnae simultates, quum ea ita sint* (da-si...), *futurum magno cum periculo* (da bode velika nevarnost), odt. *futurum esse a*.

fore ut (v opisovanje inf. fut.): *qua ex re futurum ut averterentur animi* (da se bodo odvrnili). — II.) kot *verbum copulativum* (t. j. kot vez med subjectom in praedicatom): 1.) z *gen.*; a) z *gen. poss.*: *Gallia est Ariovisti* (G. je Ariovistova), *praeda est illorum* (plen je njihov), *ipsorum esse consilium* (oni naj odločijo), *civitates sunt provinciae, ceterioris sunt Hispaniae* (spadati, šteti se), *eiusdem civitatis esse* (iz te iste države biti), *civitatis alienae esse* (iz tuje države, tujec biti), *liberae civitatis esse* (svoboden državljani biti); b) z *gen. in abl. qualitatis*: *summi laboris esse* gl. *labor*; *altitudo est trium pedum* (tri črevlje globok), *summae sollertiae esse* (kaj iznajdljiv biti), *res est multae operae* gl. *opera*, *civitas est magnae auctoritatis* (jako veljavna), *regia dignitate esse* (kraljevsko čast imeti), *eodem sensu (animo) esse, minore invidiā est* (manj mu zavidajo), *aliquo numero esse* (kako veljavno imeti), *ingenti magnitudine* (strašno velikega telesa, velike postave), *bono animo esse, tenuissima valetudine, magna liberalitate esse* (kaj radodaren biti), *staturā humili, magnā gloriā esse* (jako slaven biti); c) z *gen. pretii*: *magni esse* (veliko vreden biti), *tanti esse* (toliko veljati), *pluris esse* (večjo vrednost imeti, bolj ceniti se); d) elliptično: *summae dementiae est* (pokazuje kaj veliko nespametnost), *est meae dignitatis* (primerno moji časti), *est summae felicitatis*

(jako velika sreča), *summae velocitatis, arbitrium non est mei consilii* (tega ne morem po svoji izprevidnosti odločiti), *res est consilii* (to je treba premisliti), *est mei consilii* (o tem imam jaz soditi), *res est occasionis* (gl. *occasio*), *est magnae fortunae, quid sui consilii sit* (kaj da namerava), *id est sui imperii* (to se šteje, to spada...) — 2.) z *dat.*: a) osebe pa nom. reči: *imeti: nullae civitati leges erant, tanta moderatio ceteris fuit* (zdrževali, premagovali so se), *est (mihi) cognitio cum aliquo* (v rodu sem komu), *hospitium est ei cum aliquo* (gostoljubno ga sprejema, gostinska prijatelja stasi), *mercatoribus non est aditus* (ne smejo prihajati), *alicui est potestas* (oblast ima), *quae regi cum Lacedaemoniis sunt* (o čemer se je kralj z L. dogovoril), *nomen mihi est* (ime mi je), *Germanis causa non erat* (niso imeli vzroka). — b) z *dat. namena* (cilja): biti v kaj, biti za kaj (na kaj); *esse exemplo, ornamento* (krasiti), *testimonio* (pričati), *usui* (koristiti), *terrori* (strašiti), *contentui* (zasramovan biti, biti v zasramovanje), *cordi* (na skrbi biti), *saluti* (rešiti), *auxilio* (pomagati), *summo odio esse* (zelo sovražen biti).

summa, ae, f. vsota: *omnium rerum*; znesek denarjev: *summam facere* (priskrbeti). — 2.) celota, skupnost: *exercitus* (vsa vojska), *victoriae* (vsa zmaga, zmaga sploh), *in summa* (sploh). — 3.) glavna reč: *summa belli* (vrhovno

poveljništvo v vojski), *summa imperii* (najvišja oblast), *summa imperii maritimi* (na morji), *summa imperii custodiae* (glavni nadzor nad jetniki), *summa omnium rerum et consiliorum ad eos redit* (zadnja odločba v posvetovanji in dejanji), *summas (rerum) attingere* (najvažniše, glavne reči omeniti), *summam rerum alicui tradere* (najvišjo oblast izročiti).

summōtus 3. gl. *submoveo*.

summus 3. gl. *superus*.

sūmo 3. *sumpsi, sumptum*, vzeti: *medicamentum, venenum* (izpiti), *coronas, frumentum ex agris, arma* (prijeti za orožje), *equum ab aliquo* (sprejeti, dobiti), *diem ad deliberandum; poenam ab aliquo* (kaznovati), *supplicium de aliquo* (ob glavo dejati, s smrtjo kaznovati), *supplicia ex civibus crudelissima* (kaj grozovito kaznovati); izbrati, izvoliti: *aliquem imperatorem, hiberna, materiam, tempus* (določiti); na se vzeti, prevzeti: *oppidi partem ad obsidendum; (pri)lastiti, vzeti (si), navaditi se česa: auctoritatem sibi, magnos spiritus* (navzeti se), *vultus acerbos* (neprijazno nabrati obraz), *nomen, ornatum regium*.

sumtus (*sumptus*), *us, m.* trošek, stroški, potrata: *suo sumptu, sumtum facere, sumtum belli restituere, maximi fiunt sumptus quotidiani* (vsak dan se mnogo potroši), *patria sumptibus exhausta* (po vojnih stroških), *Pyramidum sumtus gl. duco*.

sumptuōsus 3. na kar se mnogo potroši, drag: *funus*. — 2.) kdor mnogo troši, potratljiv, zapravljiv.

supellex, lectilis, f. pohištvo, pohišje, izbno orodje.

sūper, adv. gori, zgoraj, vrh tega; ostalo: *nilhil erat super* (nič ni ostalo). — *praep. c. abl. et acc. 1.)* z abl.: nad, črez; o, gledé na, zastran: *super tali causa missi*. — 2.) z acc. nad: *super arcem horti sunt, super reliquias, super tropaea*; razun, zunaj: *super haec*.

superbe, adv. ošabno, prevzetno.

superbia, ae, f. ošabnost, prevzetnost.

superbus 3. ošaben, prevzetten: *superbae aures* (ako se kdo pri poslušanji — pri audienciji — ošabnega kaže). — *Superbus, i, m.* pridevek Tarquinija, zadnjega kralja rimskega, «Ošabni.»

super-emīneo 2. *ui, molet* iznad česa.

super-fundo 3. *fūdi, fūsum*, politi po čem; *superfundi*, razliti se črez kaj: *fastigio operis* (čez rob nasipa).

superiectus 3. zgoraj ležeč; drugi beró: *subiectae* (blizu, ne daleč), *obiectae* (nasproti ležeč).

superior gl. *superus*.

super-indūco 3. *duxi, ductum*, prevleči črez kaj.

super-mitto 3. *mīsi, missum*, vreči črez kaj; naliti: *aquam potioni*.

superne, adv. odzgor, odzgoraj: *tela ingerere*.

supĕro 1. *intrans.* molet nad kaj; močnejši biti, zmagati:

equitatu superare, cum superaverunt; (pre)ostati: vitā (preživeti). — 2.) trans. moleti nad kaj, viši biti, po visokosti presegati, previševati: fastigium altitudo superat turre; čez kaj priti: angustias, Euboeam (objadrati); prekositi koga v čem: aliquem aliqua re, multitudinem hostium superari, hoc superari (v tem na slabšem, na izgubi biti), magnitudine operis superati; premagati, nadvladati: hostes, armatos, aliquem bello, equestri proelio; prestat, pretrpeti: haec omnia.

super-sēdeo 2. *sēdi, sessum*, nad čim sedeti; odt. trop. opustiti, zdržati se: *proelio (abl.)*

superstes, *itis*, (pre)ostavši, preživevši (koga), *alicui esse (manere) superstitem* (preživeti koga), *superstite Philippi filio* (ker je Philippov sin še živel).

superstitio, *ōnis, f.* praznoverje, vraže.

super-sum, *esse, fui*, (pre)ostati: *superest* (ostalo je), *ne nuntius quidem superfuit, superest non multum aetatis* (poletje poteka), *superest audacia menti* (še ima drznosti srce), *biduum supererat, cum* (še dva dni je do takrat ko), *non multum superesse munitionis* (da le malo utrdbe še ni dodelane), *vota supersunt*; še živeti: *ex proelio qui supererant, minor pars superest*; preživeti, dalje živeti: *patri superest, bello, temporibus* (nesrečne dneve).

supērus 3. gornji: *mare superum* (Jadransko morje), *de supero* (od zgoraj); *Superi, orum, m.* gornji bogovi, gornji svet, *superi imique deorum* (gornji in spodnji = nebeški in podzemski bogovi), *Superum = Superiorum*. — 2.) *comp. superior, ius*, višji, gornji: *pars collis, - corporis, - aedium, portus, munitiones, acies, loca superiora* (višine, hribi), *castra* (višji del tabora), *locus, superiorem stare* (više gori stati); (o času) prejšnji: *tempus, naves, nox, annus, pugna, bellum, Dionysius superior* (starejši); (o dostojanstvu in moči) višji, mogočnejši: *ordines, equitatu superiorem esse, pugnā (proelio) superiorem esse* (nadvladati, zmagati), *superiorem discedere* (oditi [kot] zmagovalec). — 3.) *superl. a) supremus* 3. najvišji: *mons*; (naj)zadnji: *dies* (smrtni dan), *suprema funera* (zadnja čast, pogreb); *b) summus* 3. najgornji, najvišji: *locus, cacumen, summus mons* (vrh gore), *summus vertex* (vrh slemen), *summus collis, summum iugum montis* (vrh grebena), *summae amphorae* (gornji del vrčev), *summum solum* (površje), *summa tabulata; summum, i, n.* naj višji del, vrh: *ab summo* (od zgoraj), *ab eius summo diffunduntur, summa tectorum, ad summa crescere* (jako visoko narasti); skrajnji, zadnji: *bellum* (odločilna), *senectus* (najvišja); (po stopnji, važnosti, izvrstnosti) največji, nadodličnejši, najvažnejši: *humanitas, fames,*

felicitas, dignitas, difficultas, inopia, res (naj važnejše reči), *honores, copiae* (naj večje število vojakov), *vir summus augurio* (najodličnejši augur), *imperator* (naj izvrstnejši), *summīs precibus* (silno), *de summīs rebus dimicare* (za nadvlado), *de rebus summīs desperare* (o vsej rešitvi).

supervacāneus 3. kdor je odveč, nepotreben.

supervācuus 3. kdor je odveč, brezkoristen, nepotreben: *pugna*.

super-vēnio 4. *vēni, ventum*, priti na kaj; nenadoma, hitro priti nad kaj, napasti: *instructo exercitu* (z vojsko za boj pripravljeno), *urbi, naves superveniunt, hora superveniet, Faustus supervenit* (nenadoma pride).

suppedīto 1. biti (dosti) česa; *trans.* podati, dati, priskrbeti: *pecuniam alicui* (podpirati z denarjem).

suppēto 3. *īvi, itum*, priti; biti (dosti) česa: *navigia suppetunt, vires suppetunt, copia frumenti, neque suppetebat* (ni bilo več).

supplementum, *i, n.* dopolnitev; pos. dopolnilo, dopolniti: *veni vojaki, nadomestna vojska, pomoč: exercitus, in supplementum urbium captos dividere* (v nadomestilo mestnih prebivalcev), *supplementum convenit, supplementum cogere*.

supplex, *īcis*, ponižno proseč; *subst. supplex dei* (boga pomoči proseč), *supplices eorum sc. simulacrorum* (ki so pri njih pomoči iskali).

supplicatio, *ōnis, f.* zahvalna slovesnost, molitve (katere je rimsko starejšinstvo napravilo, da se zahvali za srečne dogodke, ali pa tudi, da odvrne nesrečo): *supplicationem decernere, supplicationem red-dere*.

suppliciter, *adv.* ponižno.

supplicium, *i, n.* poklek, ponižna prošnja; pos. poklek, da se (smrtna) kazen izvrši; odt. smrtna kazen, (ostra) kazen, mučenje: *supplicio (ad supplicium) dare, dedere, tradere* (izročiti koga, da ga usmrtijo), *supplicium de aliquo sumere* gl. *sumo*, *supplicium dare* (s smrtjo kažnjen biti), *supplicio affici, supplicia cruciatusque* (prebitke, mučne kazni), *supplicia cum cruciatu, supplicio territare* (žugati s smrtjo), *ad supplicium deposcere* (da ga s smrtjo kaznijo).

supplicio 1. ponižno —, milo prositi: *Iovi*.

sup-pōno 3. *posui, positum*, položiti, postaviti: *rotam plaustro* (voz na kolesa), *se oneri* (oprčiti, zadeti), *colla iugis* (tilnik pod jarem dejati); podvreči, podtakniti: *infantem, cervam*.

sup-porto 1. pripeljati, dovažati: *frumentum ex Sequanis, rem frumentariam, com-meatum*.

sup-prīmo 3. *pressi, pressum*, (doli) tiščati; odt. zadržati, ustaviti: *lacrimas, cursum, classem* (z brodovjem usidriti se), *aliqua re suppressus*; zatajiti, skriti: *thesauros*.

sup-pūto 1. (obrezati); prešteti, preračunati.

supra, *adv.* gori; poprej, v poprešnjem: *supra significare*, - *scribere*; (o meri) nad (to), črez (to): *supra nihil addi potest* (temu se ne more nič dodati). — 2.) *praep. c. acc.* na, nad: *supra Propontidem, Ciliciam, supra eum locum, supra se* (nad seboj); (o meri) nad, črez: *supra humanam potentiam*; (o času) pred: *paulo supra hanc memoriam* (malo pred tem časom).

suprēmus 3. *gl. superus*.

Surēna, *ae, m.* poveljnik parthijanskega kralja Oroda; leta 53. pr. Kr. premagal je Crassa, H. XII, 22.

surgo 3. *surrexi, surrectum*, vzdigniti se, vstati; (o rastlinah) vzrasti.

Sūsa, *ōrum, n.* (Σούσα), glavno mesto persijske pokrajine Susiane, zimsko prebivališče persijskih kraljev, H. VI, 34.

Susamītres, *is, m.* odličen Persijan, ki je bil med morilci Alcibiadovimi, H. III, 17.

susceptor, *ōris, m.* podjetnik.

suscipio (*sub-capio*) 3. *cēpi, cep-tum*, (gori vzeti, odt.) vzeti na se, prevzeti: *negotium, vota* (zaobljubiti se, obljube delati), *inimicitias cum aliquo* (nakopati si), *imperium* (poveljstvo, vlado), *regnum, pacis arbitrium, praefecturam, legationem, aliquid scribendum, aliquem corrumpendum* (da ga podkupi); podjeti, začeti: *opus, bella Atheniensium* (proti Ath.), *rem, laborem, odium* (začeti sovražiti), *susceptis inimicitiiis* (odkar so se začeli sovražiti); sprejeti: *aliquem in regnum*; pos. *filios, dobiti*:

ex noverca, in spem regni susceptus (rojen v nado, da bode kedaj kraljeval).

sus-cito 1. vzdigniti; zbuditi, vneti, napraviti.

Susiānus 3. susiansk: *gens, susiansko ljudstvo*, ki je v Susah in v pokrajini Susiani prebivalo, H. VIII, 3.

suspectus 3. *sumen, sumljiv: res, remedium, fidem alicuius suspectam habere* (sumiti o zvestobi).

suspendium, *i, n.* obešanje.

suspendo 3. *di, sum*, obesiti; *part. suspensus*, obešen, viseč; trop. omahljiv, v skrbeh, pazljivo pričakujoč: *cum essent suspensi* (= *dubii, incerti*), *in creandis consulibus*.

suspīcax, *ācis*, nezaupljiv.

1. **suspīcio** 3. *spexi, spectrum*, gledati kvišku; trop. spoštovati koga, občudovati ga: *aliquem, pietatem*.

2. **suspīcio**, *ōnis, f.* sumnja, natolcevanje: *belli, timoris, abest suspicio, sine ulla suspicione, in suspicionem mihi venit* (sumiti sem začel), *alicui suspicionem praebere, parēre, dare* (sum vzbuditi), *res venit in suspicionem* (reč jame biti sumljiva); plur. sumljiva dejanja; domišljjevanje, videz: *in suspicionem adducere* (na misel pripraviti), *dare suspicionem fugae* (delati se, kakor da bi hotel bežati).

suspīcor 1. sumiti, meniti.

sustento 1. (*intens. od sustineo*), vzdrževati: *vitam*; strpeti, prebiti: *famem pecore* (utolažiti), *bella* (odbijati), *aegre*

is dies sustentatur (prebiti); (absol.) *aegre eo die sustentatum est* (komaj so se ubranili). — 2.) zadržati, ustaviti: *hostem in ponte*.

sustineo 2. *tinui, tentum*, po koncu ali kvišku držati: *se, arma*; držati, nositi: *onus, militem, lapidum cumulis sustineri* (stati na...), *sustineri*, držati se, prijeti se česa: *nec quo sustineatur habet*. — 2.) trop. prenesti, (pre)trpeti: *notam* (sramoto), *imperia, aspectum, tempestatem, aestatem, munus militiae, belli casum*; pos. držati se, vzdržati, kos biti: *incursum, incursiones, impetum hostium, vim, proelium, oppugnationem, copias, hostem, ad haec sustinenda* (da bi se tega ubranili); (absol.) zdržati se, mirno stati, ne napadati. — 3.) zadržati, ustaviti: *aciem, equos incitatos, exercitum, vim equitum*. — 4.) (pre)drzniti se: *opem a diis petere*.

suus 3. svoj: *suis manibus, iure suo* (po vsi pravici), *suas iniurias persequi* (krivice, ki so njim se zgodile), *suas cuiusque clientelas* (svoje, posebne), *in suum locum* (na mesto njemu ugodno), *sua Gallia* (katera je njegova), *sua clementia* (po prirojeni mu milosti), *reddere aliquem suum* (pridobiti si koga), *sua mobilitate* (po naravni nestanovitnosti), *suis statibus; suum, i, sua, ōrum, n. svojina, imetek: nihil sui* (nič svojega imetka), *sua* (vse svoje premoženje); *sui, ōrum, m. svoji, svojci, sorodniki, someščani: a conspectu suo-*

rum recedere; svoji ljudje, svoje čete: suos revocare.

Sybāris, *is, m.* suženj iz Medije, pomočnik in spremljalec Cyrov, H. I, 6.

symposium, *i, n.* (συμπόσιον), gostba, gosti (naslov nekega Platonovega dvogovora).

Syphax, *ācis, m.* (Σύφαξ), kralj numidijski, zet Hasdrubalov, H. XI, 16.

Syracōsius 3. syrakusk: *Syracosa urbs = Syracusae*.

Syracūsae, *ārum, f.* (Συρακοῦσαι), največe mesto na Siciliji, katero so l. 735. pr. Kr. na vzhodnem bregu Dorci pod Archijem ustanovili. Imelo je 4, z Epipolami pa 5 okrajev, katere je posebno zidovje obdajalo. Ti so bili: 1.) otok Ortygia, dostikrat samo Νῆσος (*Insula*) imenovan, naj starejši del s studentem Arethuso, z mnogimi božjimi hramovi in s palačo Hieronovo. — 2.) Achradina, poprejšnjemu na severji, štirikrat veči nego Nasos in jako utrjen, s trgov, svetovalnico itd. — 3.) Tyche, najbolj ljudnat okraj, severnemu delu achradinskemu na vzhodu, tako imenovan po hramu boginje Tyche; imel je gimnasij. — 4.) Neapolis, Tychi na jugu, Achradini na zahodu, z največim gledališčem na Siciliji. Zid ob petem okraji, ob Epipolah, dal je menda Dionysius starejši podreti. Epipolae so obsegale precej visok hrib Neapoli in Tychi na zapadu ter gospodovale nad ostalimi okraji. Syrakuse so imele 180 stadijev (okoli 35 kilom.) v okrogu, H. IX, 32.

Syracusānus 3. syrakusk; *Syracusani*, *ōrum*, *m.* Syrakušani.

Syri, *ōrum*, *m.* Syrijani, prebivalci pokrajine Sirije v Asiji.

Syria, *ae*, *f.* (Συρία), Sirija, pokrajina v Asiji, med Cilicijo in Palaestino ob Sredozemskem morji, H. VI, 13.

Syr̄ticus 3. syr̄tsk: *gens Syr̄tica*, narod, ki je ob Syrtah (na bregovih severne Afrike) prebival, H. VI, 27.

T.

T. kratica = *Titus*.

tabella, *ae*, *f.* deščica, plošča, *tablica*: *ligna*.

tabellārius, *i*, *m.* pismonosec, listonoša; glasnik, klicar.

tabernacūlum, *i*, *n.* šator.

tābes, *is*, *f.* ginenje; gnjiloba, trohnoba: *corporum*.

tābesco 3. *tabui*, polagoma topiti se; giniti, hirati, hujšati.

tābīdus 3. ginoč; trop. polagoma uničujoč.

tābula, *ae*, *f.* deska: *laterum*. — 2.) poslikana deska = slika: *tabula picta*. — 3.) tabla, na katero se piše ali računa; pos. imenik (izobčencev): *tabulam proponere* (imena izgnancev razglasiti); zapisnik: *in tabulas referre*, *tabulae vix suffecere*, *tabulae graecis literis confectae*.

tābulātum, *i*, *n.* pod, oder; mostovje na ladijah; nadstropje (akega stolpa).

tāceo 2. *ui*, *itum*, (*intrans.*) molčati; (*trans.*) zamolčati: *aliquid*.

Tachus, *i*, *m.* egiptovski kralj, ki je odpadel od Persijanov, H. IV, 24.

tacite, *adv.* molčé, tiho; skrivaj, na skrivnem.

taciturnus 3. molčeč: *obstinatio* (trdovratno molčanje).

tacitus 3. (*part.* od *taceo*), *adiect.* molčeč, tih: *tacitum proficisci* (skrivaj oditi), *tacitum permanere*; skriven: *laetitia*, *mandatum*; tih, brez šuma: *tacito pede*, *anni*, *maeror*.

tactus, *us*, *m.* dotik: *tactu aliquem excitare* (dotakniti se ga).

taeda, *ae*, *f.* baklja (borova); metonym. ženitna baklja.

taedet 2. *taedit* (*taesum est*), *verb. impers.* gnusi se mi, preseda (mi), naveličal (sem se).

taedium, *i*, *n.* gnus, preseedanje, zamrza: *bellorum*, *discordiarum*; mrzenje: *mililitiae* (zoprnost vojaške službe), *consuescendi* (zoprnost privajati se).

Taenārus, *i*, *c.* in *Taenārum*, *i*, *n.* (Ταίναρος, -ον), predgorje in mesto v južni Lakoniji, H. II, 23.

taenia, *ae*, *f.* (ταινία), trak, obveza (vencem v olepšavo).

Tāgus, *i*, *m.* reka v Lusitaniji (zd. *Taio* na Portugalskem), H. XI, 32.

tālea, *ae*, *f.* palica: *taleae pedem longae*, *taleae ferreae*: železne šibike, kakor so jih Britannci namesto denarja imeli, C. V, 12. 4.

talentum, *i*, *n.* (τάλαντον), pr. tehtnica; grška utež = okoli 30 kilogr.: talent; denaren znesek = okoli 2400 gold.: talent (v Athenah = 60 min = 6000 drachem).

tālis, *e*, tak, takšen: *facinus*, *timor*, *tali modo* (tako); (s pos. poudarkom) tako izvrsten, tako znamenit: *talem virum sibi conciliare*, *talem benevolentiam* (tako redko dobrohotnost), toda *talem filium* (tako hudobnega sina); včasih za *hic*: *tali consilio probato*, *tale capit consilium* (to-le sklene).

tam, *adv.* tako, tako zelo: *ab tam tenui initio* (iz tako majhnega začetka), *tam fortis*, *tam egregius*; *tam — quam*, tako — kakor, *non tam — quam*, ne toliko — kolikor.

tam-diu, *adv.* tako dolgo, dotlej.

tāmen, *coniunct.* vendar, vendar-le; *sed tamen*, pa vendar-le.

Tamēsis, *is*, *m.* reka v Britaniji, zd. *Themse*, C. V. 11. 18.

Thamphiliānus 3. Thamphilov: *domus* (tako imenovana, ker jo je bil Thamphilus sezidal).

tametsi, *coniunct.* da-si, ako-ravno.

tamquam (*tanquam*), *adv.* kakor, kakor (da) bi, tako rekoč.

Tanāis, *is*, *m.* (Τάναϊς), reka v Sarmatiji (zd. *Don* na Ruskem), ki je delala mejo med Evropo in Asijo ter se izlivala v Maeotsko jezero (Azovsko morje), H. VII, 2.

Tanāquil, *ilis*, *f.* soproga kralja Tarquinija Prisca, H. X, 7.

tandem, *adv.* nazadnje; vendar-le, vendar jedenkrat; vendar, («za Božjo voljo»): *quid tandem vereruntur*.

tango 3. tetigi, *tactum*, dotakniti se česa; trop. dotikati se česa, mejiti (se) s

čim: *Rhenum*; ganiti, stresti: *tactus invidia* (iz sovraštva); razvneti, ganiti: *praecordia tangere*, *divino spiritu tangere* (nadahnuti z božjim duhom).

Tantālus, *i*, *m.* sin Iupitrov, oče Pelopa in Niobe, kralj phrygijski. Ker je bil skrivnosti bogov izdal in skušaje njihovo vsevednost svojega sina zaklati ter jim ga pečenega na mizo postavil, kaznovali so ga v podzemskem svetu s tem, da je pod sadnim drevesom v vodi stal, pa vendar lakoto in žejo trpel; kajti voda je odtekla, veje so se vzdignile, kadar koli je hotel piti ali kak sad odtrgati.

tantopere (*tanto opere*), s tolikim trdom; odt. tako zelo.

tantūlus 3. tako majhen, tako majčken: *statura*, *spatium*, *tantulis copiis* (s tako malo vojno močjo), *res* (nevažna).

tantummōdo, *adv.* samo, le.

tantus 3. tolik, tako velik, tako važen: *tanta res*, *tot tantique viri*, *tanta clades*, *tantum spatium*; toliko: *alterum tantum* gl. *alter*; neutr. **tantum**: a) *subst.* toliko, tako mnogo: *tantum in aliquo est* (tako važen je kdo), *tantum abest*, *ut ...*, *ut ...* (ne da bi ..., še ...), *tantum periculi* (tolika nevarnost), *tantum opinionis deperdere* (toliko slave izgubiti), *tantum praesidii est* (le toliko je posadke), *gratia est tanti (pretii)*, (tolika je veljava); *abl.* *tanto* (pred comparativom) za toliko, toliko: *quanto-tanto*, *tanto plus*, *tanto antecedere*; b) kot *adv.* toliko, tako: *tantum auctoritate motus*,

tantum progredi, tantum posse (toliko premoči), *efficere, valere, tantum indulgit dolori* (le toliko), *tantum ut* (le toliko da); *tantum adv.* le, samo.

Tarbelli, 3. *ōrum*, *m.* aquitansk narod med Pyrenaeji in reko Aturom (*Adour*), C. III, 27.

tarde, *adv.* kasno, počasno; pozno.

tardo 1. zadržati, udržati, ustaviti: *impetum, tardari frigore, luctu*.

tardus 3. počasen, kasen, len: *hostes, miles, boves*; poznen: *tardum est*.

Tarentum, *i*, *n.* jako mogočno mesto v južni Italiji (*magna Graecia*), glasovito po kupčiji in brodnistvu, glavni sedež modrih Pythagorovcev, zd. *Taranto*, H. IX, 36. — *Tarentinus* 3. tarensk: *Lysis* (Tarenčan); *Tarentini*, *ōrum*, *m.* Tarenčani, H. X, 21.

Tarpeius 3. ime rimskega roda. Iz njega je znana *Tarpeia*, hči Sp. *Tarpeia*, poveljnika rimske trdnjave; ko je Sabinem trdnjavo izdala, obsuli so jo ti z orožjem ter jo tako ubili; *adiect.* tarpejsk: *saxum Tarpeium*, Tarpejska skala, s katere so hudodelnike pehali.

Tarquinius, *ōrum*, *m.* prestaro mesto v Etruriji, rodno mesto Tarquinijev; *Tarquinius* 3. iz Tarquinijev, tarquinsk; *nom. propr.* *Tarquinius*, *ii*, *m.* 1.) *Tarquinius Priscus*, peti kralj rimski, H. X, 6. — 2.) *Tarquinius Superbus*, sedmi in zadnji kralj rimski, H. X, 8. — 3.) *Sextus T.*, sin prejšnjega. — 4.) *T. Collatinus* (= *Egerius*), bratranec kralja T. *Superba*. —

Tarquinius, *ōrum*, *m.* rodovina Tarquinijeva, *Tarquini-jevci*, (-jeviči), H. X, 9.

Tarsus, *i*, *f.* glavno mesto Cilicije v Asiji ob reki Cydnu, H. VI, 8.

Tartārus, *i*, *m. plur.* *Tartāra*, *ōrum*, *n.* podzemski svet, *Tartar*, kraj, kjer so se hudobneži po smrti kaznovali.

Tasgetius, *i*, *m.* knez carnuthski, C. V, 25.

Tatius, *i*, *m.* (*Titus*), kralj sabinski, potem sovladar Romulov, H. X, 3.

Tarusātes, *ium*, *m.* aquitansk narod v današnjem okraji „des Landes“, C. III, 23.

Tauri, *orum*, *m.* thrašk narod v današnjem Krimu na Ruskem, zloglasen zavojo človečjih žrtev.

Taurisci, *ōrum*, *m.* gl. *Noreia*.

Taurōmēnium, *i*, *n.* mesto sicilsko, zd. *Taormina*; odt. *Tauromenii*, *ōrum*, *m.* *Tauromenijani*, H. IX, 14.

taurus, *i*, *m.* bik, vol; pos. bronasti bik grozoviteža Phalarida.

Taurus, *i*, *m.* visoko gorovje ob zapadnem in južnem bregu Male Asije, potem ob Euphratu do Kolchide, H. VI, 8.

Taxiles, *is*, *m.* naslov indijskih knezov v Pendžabu med rekama Indom in Hydaspom. Jeden izmed njih se je podvrgel Alexandru Vel., ki mu je potrdil kraljevsko čast, H. VIII, 3.

Taximagūlus, *i*, *m.* neki britansk knez, C. V, 22.

taxus, *i*, *f.* tisa, 8—10 metrov visoko drevo z vedno zelenimi iglami. Rudeči jago-

dasti plodovi, kakor tudi igle so strupene, odtod: *taxo se exanimare*.

Tectosāges gl. *Volcae*.

tectum, *i*, *n*. streha: *tectum demoliri, sine ullo tecto* (brez kake strehe); metonym. stanovanje, hiša: *aliquem tecto suscipere, tectum subire, milites in tecta compingere* (zgnesti), *in tectis habere exercitum, parva tecta facere* (o gnjezdu lastovičjem).

Tegēa, *ae, f.* prestaro mesto v Arkadiji. *Tegeaeus* 3. tegejsk = arkadsk: *virgo*, (= Kallisto, hči arkadskega kralja Lykaona, lovka in spremljalka Artemidina, mati Arkadova) (gl. *Boōtes*). Razkačena Hera jo je spremenila v medvedko, a Artemida jo ustrelila, Zeus jo je pa pod imenom *Arktos* med zvezde uvrstil.

tegimentum (= *tegumentum*), *i, n*. odeja, pokrivalo: *scutorum, rhenonum* gl. *rhen*; odt. koža, kot naravna odeja živalim.

tēgo 3. *texi, tectum*, kriti, pokriti: *casas, terram stramentis, caput tiarā, locum corpore, aliquem veste* (obleči ga); pokriti, skriti: *insignia, fugientem silva tegit, sudes flumine teguntur, miles proris tegitur, perpetuo tegi* (skrivati se); trop. skrivati: *nomen tyranni humanitate*; (za)varovati, braniti: *aliquem clipeo, familiares, iure legationis se tectum arbitrari* (misliti, da ga varuje...), *montium altitudine tegi, silvarum praesidio tegi*; part. *tectus*, skrit: *cuniculi*.

tellus, *ūris, f.* zemlja (kot telo); odt. zemska tla, zemlja:

summa (površje zemlje), *eadem*; poet. pren. dežela: *Saturnia* = *Italia*; (pooseb.) *Tellus, ūris*, Zemlja (kot boginja hraniteljica).

tēlum, *i, n*. napadno orožje, ki se meče: puščica, sulica, kopje: *conicere, adicere, mittere, telis eminus missis*. — 2.) (napadno) orožje sploh, meč, nož, bodalo: *subalare, telum flagitare, eripere*.

temērārius 3. nepremišljen, predrzen.

temēre, *adv.* na slepo srečo, nepremišljeno; pren. na ravnost: *non temere* (ne lahko).

temeritas, *ātis, f.* nepremišljenost, drznost.

temno 3. zaničevati, zametovat.

tēmo, *ōnis, m.* oje.

temperamentum, *i, n.* (prava) mera, srednja pot, zmernost (gl. *ago* na konci).

temperantia, *ae, f.* zmernost, zdržnost.

tempēries, *ei, f.* zmernost, mehkost, prijetnost: *coeli* (blago, prijetno podnebje).

tempēro 1. pravo mero odločiti, umeriti: *sibi* (umeriti se, zdržati se), *lacrimis* (abl. zdržati se solz), *ab aliqua re*; *temperatus* 3. umerjen, prijeten: *locus*; ublažiti: *aërem*. — 2.) mešati: *potum*. — 3.) vladati, upravljati: *rempublicam*.

tempestas, *ātis, f.* čas: *ea tempestate* (tedaj, takrat); vreme: *idonea ad navigandum*; pos. slabo vreme, nevihta, vihar: *maritima* (na morji), *tempestas cooritur*; trop. nesreča,

nevarnost: *impendentem tempestatem evitare, belli tempestas*.
templum, *i*, *n.* (prost kraj), posevečen kraj, hram (božji), svetišče, *tempelj*. — 2.) tram, bruno.

temporārius 3. udajajoč se okolnostim, ravnajoč se po času.

tempto gl. *tento*.

tempus, *ōris*, *n.* I.) časni del, čas: *breve, aestivum, diei, primo quoque tempore* (kakor hitro se more, brž ko se more), *hoc tempore, omni tempore* (vsak čas), *uno tempore* (ob enem), *toto tempore, eodem tempore, ex eo tempore* (od tistega časa), *ad hoc tempus* (do današnjega dne), *in reliquum tempus* (v prihodnje), *in singula diei tempora* (od ure do ure), *tempus deest* itd.; neugoden čas: *frumenta anni tempore procubuerunt*. — 2.) (določen) čas: *tempus est* (z inf.), *tempus rei, victoriae, pugnandi, commitendi proelii, tunc temporis* (tedaj, takrat); (pravi, prikladni) čas, prilika, priložnost: *tempus quaerere, tempus dimittere, ad tempus* (o pravem času), *tempore dato* (o priliki), *in tempore* (o pravem času, za časa). — 3.) okolnosti, razmere, čas: *hoc in tempore, pro tempore* (po ...), *temporis causa, mea tempora* (moje razmere), *tali tempore, tempus necessarium* (velika sila, zadrega), *opportunitissimum, pro tempore et re* (po potrebi); pos. neugodni čas: *eo tempore, temporibus superesse* (hudi čas pretrpeti, prebiti). — II.) senec (na glavi), nav. plur.

(senci): *traiectus pinnā tempora* (acc. ozira, skozi sence [pre]-boden s puščico).

temulentus 3. pijan, vinjen.
tenax, *ācis*, trdno držeč, žilav: *sabulum tenacissimum*; stanoviten: *Fortuna*.

Tenctēri, *ōrum*, *m.* germansk narod med rekama Lippe in Ruhr, C. IV, 1.

tendo 3. *tetendi, tentum (tensum)*, napeti; odt. stegniti: *manus ad aliquem (alicui)*; pren. (= *tentoria tendere*) imeti razpete šatore, ušatoriti se: *haud procul urbe, sub vallo*. — 2.) hiteti, iti, potovati: *foras, ad horrea, quo tendebat*; trop. hrepeneti, gnati se: *ad ardua, supra pericula* (povzdigovati se).

tenēbrae, *ārum*, *f.* tema, mrak: *primis tenebris* (precej ko se je stemnilo).

Tenēdos, *i*, *f.* (Τένεδος), otok blizu trojskega brega.

tēneo 2. *tenui, tentum*, držati (z roko, v roki): *epistolam sinistra manu, bidentes, aram* (prijeti), *navem dextra manu* (zgrabiti); *ventus tenet adversum* (naproti piha); v posesti imeti, imeti: *portum, nemora* (stanovati v -), *hostem iniquo loco* (v svojih rokah imeti), *teneri ab aliquo* (biti v oblasti, v rokah komu), *literae tenentur* (prestregli so, imajo pisma); pos. imeti v oblasti (v vojaškem zmislu): *summum cacumen, collem, montem, locum, mediam aciem* (v središči stati), *alteram partem exercitu*; trop. imeti: *locum amicitiae apud aliquem* (biti komu prijatelj), *summam imperii* (naj više po-

veljstvo imeti), *regnum* (regna, *sceptra*) *tenere* (vladati, kraljevati), *locum secundum imperii* (prvi za kraljem, drugi od kralja biti), *imperium, principatum, possessionem Siciliae* (Sicilijo imeti), *teneri* (v posesti biti). — 2.) (krepko) držati: *a cane tenentur, tigna tenentur*; trop. *aliquem in servitute tenere, gentes legibus* (krotiti), *in potestate tenere* (vladati, gospodovati), *tenemur* (ujeti smo); (v vojaškem zmislu) zapovedovati, voditi: *exercitum, cornu*; braniti, držati: *oppidum, portum*; (duševno) *locum tenere et novisse* (natanko poznati); (o občutkih): polastiti se, premagati: *tenet me desiderium* (hrepenim), *admiratione teneri* (občudovati), *anxium tenere aliquem* (plašiti koga); *memoriā tenere a.* samo *tenere*: zapomniti si, pomniti, spominjati se: *res, meminī semperque tenebo, memoriā tenebat, Cassium ab Helvetiis (esse) pulsum* (da so H. premagali); zavezati: *iureiurando tenetur* (prisega ga veže). — 3.) držati, imeti (s pomenom trpeža, miru itd.): *aliquem custodiā* (v ječi imeti), *urbem oppressam servitute* (v trdi sužnosti), *navem in ancoris tenere* (na sidru imeti, sidra spuščena imeti), *urbem in obsidione tenere* (oblegati, pod obsedo imeti), *vivum* (živega imeti), *se domi* (doma se držati), *se castris* (ne iti iz tabora), *se uno loco* (na enem mestu osta[ja]ti), *cursum tenere* (na ravnost jadrati), *agros* ([ob]držati), *auctoritatem* (ohra-

niti), *sin locum tenere vellent* (ne stopiti iz kolobarja), *morem vestis* (pridržati); trop. držati se česa, izpolnovati: *fidem, propositum* (sklepa se držati), *si quid censes tenendum*. — 4.) zadržati: *naves vento tenentur, aliquem apud se, legiones circumventas tenere* (obdane, zajete imeti), *lacrimas*. — 5.) obsegati, zavzemati: *iugum castra tenent, circuitus tenet undecim milia passuum*.

tēner 3. nežen, mlad: *arbor, frons, cespes*; mehek: *humus*; tenek: *aura*; vitek: *vitis*.

tenesmus (-os), *i.* m. zaprtje, priperica.

tento 1. (*intens.* od *tendo*), (po)tipati: *aguas* (poskušati); odt. trop. (po)skusiti, skušati: *aliquem, abstinētiām alicuius*; hrepeneti po čem, poganjati se za kaj: *imperium Siciliae*; skušaje lotiti se česa, skušati: *cuncta, (belli) fortunam, omnia, eruptionem, loca praeupta ex ascensu tentant* (skušajo splezati ... in napasti); (z inf.) *ire, in Urbem, irruere, prohibere, persuadere, Aegyptum occupare*; sovražno napasti: *opera*; odt. *a multis tentatus* (mnogi so se ga lotili).

tentōrium, *i.* n. šator.

tēnuis, *e.* tenek, suh: *vulpecula, terra* (plitka); nežen: *ventus*; ozek: *trames, tenui agmine* (z redko vrsto); reven, boren: *praeda*; slab, nežen: *valetudo*; majhen, malovreden, navaden: *honores, ab tam tenui initio* (s tako majhnim začetkom); *adv. tenuiter*.

tenuitas, *ātis*, *f.* tenkost, drobnost: *crurum*; pren. uboštvo, siromaštvo.

tenuo 1. stanjšati; trop. oslabiti.

tēnus, *praep. c. abl.*: do: *Tauro tenus*.

tēpeo 2. *ui*, mlačen biti; *part. tepens*, mlačen, topel.

tepīdus 3. mlačen, topel, blag.

tepor, *ōris*, *m.* mlačnost, blaga gorkota: *vernus* (spomladanski topli zrak).

tēres, *ētis*, podolgasto okrogel, gladko okrogel.

Terentius, *i*, *m.* ime rimskega roda; naj bolj znani so iz njega: 1.) *C. Terentius Varro*, kateri je kot consul zakrivil nesrečno bitko pri Cannah (l. 216. pr. Kr.), H. XI, 11. — 2.) *M. (Terentius) Varro*, Pompejev podpoveljnik, H. XII, 23.

tergiversor 1. hrbet obrniti (*tergum vertere*); braniti se, ustavljati se, obotavljati se.

tergum, *i*, *n.* hrbet: *terga vertere* (pobegniti), *a tergo* (od zadaj), *post tergum* (za seboj), *post terga gl. post*; *aurea terga* (pri pesniku) namesto: *vellus aureum* (zlato runo).

termīno 1. omejiti; trop. *oblivione terminari* (pozabiti se).

termīnus, *i*, *m.* meja, mejna črta: *regni*.

tēro 3. *trīvi*, *trītum*, tretji, streti: *adamanta*; trop. tratiti, potratiti: *tempus*.

terra, *ae*, *f.* zemlja: *terra continens* (suho, suha zemlja); *terrā marique, et mari et terrā* (na kopnem in na mokrem); *tla*, zemlja: *fragilis, terram*

intueri. — 2.) dežela, pokrajina: *terra Gallia*; plur. *terrae*, zemlja, svet: *orbis terrarum, in terris est nemo, mundi et terrarum* (vesoljni svet), *solitudines terrarum*.

terrēnus 3. zemljen: *tumulus* (kup zemlje).

terreo 2. *ui*, *ītum*, (u)strašiti, (po)plašiti: *aliquem, terreri aliqua re*; odpoditi: *aves*; ostrašiti, zadržati: *hostes terrebat, quominus insequerentur*.

terrester, *stris*, *stre*, na zemlji, na suhem: *proelium, iter, exercitus* (vojska na kopnem).

terribilis, *e*, strašen.

terrīto 1. (*intens.* od *terreo*) strašiti, v strah pripravljati: *aliquem, metu, dubitantes supplicio* (s smrtno kaznijo preteč), *fines*.

terror, *ōris*, *m.* strah; *tantum terroris alicui dare* (v tolik strah pripraviti), *terrorem alicui inferre* (*inicere*), *terrori esse* (strašiti), *terror equorum* (strah, ki so ga konji napravili); metonym. *strašilo*, strah.

tertio, *adv.* tretjokrat, tretjič.

tessēra, *ae*, *f.* kostka; (lesena) tablica z napisom.

testa, *ae*, *f.* lončena posoda: *testa venenum continetur*; pos. = *ὄστρακον*, črepina: *suffragia testarum* (glasovanje s črepinami, ostracisem = *ὄστρακισμός*).

testamentum, *i*, *n.* oporoka, zadnja volja: *testamentorum captator* (kdor s prilizovanjem in zvijačo skuša dobivati dedine, dedinolovec).

testātus 3. gl. *testor*.

testimōnium, *i, n.* izpričevalo; pren. dokaz: *maius, testimonio est* (to dokazuje).

testis, *is, c.* priča.

testor 1. pričati; *part. testātus* 3. kot *adiect.* dokazan, izpričan, očiteno, jasno: *testatior poena, virtus, memoria testatior* (bolje dokazan); zagotavljati, rotiti se.

testūdo, *inis, f.* želva, kornjača; (voj.) branilna streha, neki lesen stroj na kolesih, z mokrimi kožami pokrit, pod katerim so se rimski vojaki k obsedenemu mestu primikali: *testudinem agere, testudinem admirari*. — 2.) ščitna streha, katero so vojaki narejali, držé si ščite nad glavami: *testudinem facere*.

testūla, *ae, f.* (*testa*), črepinica; glasovanje s črepinicami (gl. *testa*).

Tēthys, *yos, f.* (Τηθύς), morska boginja, soproga Oceanova.

Teutobōchus, *i, m.* kralj teutonski, H. XII, 8.

Teutomātus, *i, m.* kralj nitio-briški, C. VII, 31. 46.

Teutōni, *ōrum* (*Teutonium*, C. VII, 77), *m.* Teuton(c)i, germansko pleme; s Cimbri vred napadli so rimsko državo, toda Marius jih je potolkel. (*Aquae Sextiae* l. 102. pr. Kr.) H. XII, 8.

Thāis, *idis, f.* (Θαïs), Atenka, ki je Alexandra Vel. na vojski v Asiji spremljala, H. VI, 38.

Thapsus, *i, f.* primorsko mesto v Afriki, kjer je Caesar l. 46. pr. Kr. Pompejevece premagal, H. XII, 24.

Thara, *ae, f.* parthska vas, H. VII, 1.

Thāsus (*Thasos*), *i, f.* otok v Aegaejskem morji nasproti Thraciji; *Thasius* 3. thašk; *Thasii*, *ōrum, m.* prebivalci tega otoka, Thašani, H. II, 24.

theātrum, *i, n.* gledališče: *in theatrum venire, theatra celebrare* (obiskovati); Grki so pogostoma v gledališčih svoje shode imeli, gl. H. IX, 16.

Thēbae, *ārum, f.* Thebe, najstarejše in najvažniše mesto v Boeotiji, kjer sta se porodila Bacchus in Hercules. Leta 335. pr. Kr. razdejal jih je Alexander Vel., H. VI, 3. 4. — *Thebānus* 3. thebsk. thebansk; *Thebānus, i, m.* Thebljan, Thebanec, H. IV, 6.

Themistōcles, *is, m.* (Θεμιστοκλῆς), državnik in poveljnik athenski, jako glasovit, ker je l. 480. pr. Kr. pri Salaminu persijsko brodovje premagal, H. II, 13.

Theopompus, *i, m.* (Θεόπομπος), grški zgodovinar okoli l. 340. pr. Kr., H. III, 18.

Theoxēna, *ae, f.* (Θεοξένα), soproga sicilskega kralja Agathokleja, H. IX, 27.

Theramēnes, *is, m.* (Θεραμένης), glasovit Athenjan, govornik in modroslovec, H. III, 10.

Thermae, *ārum, f.* mesto sicilsko, H. IX, 19.

Thermopylae, *arum, f.* (Θερμοπύλαι), Thermopyle (dolga soteska v Lokridi s toplicami), H. II, 11.

thesaurus, *i, m.* zaklad (shranjeni denarji): *Gallici thesauri*; zakladnica, blagajna.

Thēseus, *i (eos), m.* (Θησεύς), kralj athenski, sin Aegejev, H. II, 1. Zvest prijatelj bil mu je Pirithous.

Thespieae, *arum*, *f.* (Θεσπιάι), Thespije, staro mesto v Boeotiji. — *Thespienses*, *ium*, *m.* Thespijani, H. VI, 3.

Thessalonice, *es*, *f.* (Θεσσαλονίκη), pastrka Olympiade, soproge Kassandrove, H. VIII, 16.

Thessalia, *ae*, *f.* (Θεσσαλία), Thessalija, severna Grška z glavnim mestom Larisso. — *Thessalus* 3. thessalsk; *subst.* Thessalec; *Thessali*, *orum*, *m.* Thessalci, H. V, 2; VI, 3.

Thetis, *idis* (*idos*), *f.* (Θέτις), morska vila (nympha), hči Nereja in Doride, soproga Pelejeva, mati Achillejeva.

Thoas, *antis*, *m.* (Θόας), kralj na polotoku Krimu (*Chersonnesus Taurica*), pri katerem je bila Iphigenija duhovnica Diane taurske.

thorax, *ācis*, *m.* oklep (prsni).

Thrāces gl. Thrax.

Thracia (*Thracia*), *ae*, *f.* pokrajina Thracija, Macedoniji na severu-vzhodu.

Thrasius, *i*, *m.* videc s Cypra.

Thraso, *ōnis*, *m.* (Θράσων), prijatelj Hieronymu, samosilniku syrakuskemu, H. IX, 31.

Thrasylbulus, *i*, *m.* (Θρασύβουλος), 1.) neki Athenec, sin Lykov, izgnal je 30 samosilnikov («tyrannov») iz Athen, H. III, 10. — 2.) samosilnik syrakuski, brat in naslednik Hieronu, H. IX, 3.

Thrax (*Threx*), *ācis*, *m.* (Θράξ), Thračan; *plur.* *Thrāces*, *um*, *m.* (grški *acc. plur.* *Thracas*, H. VI, 1) Thračani. — *Threicius* 3. pesniška beseda = *Thracius*, thrašk.

Thressa, *ae*, *f.* Thračanka.

Thucydides, *is*, *m.* (Θουκυδίδης), Athenec, slaven poveljnik in zgodovinar, H. II, 17.

Thurii, *orum*, *m.* (Θούριοι), mesto v Lucaniji, katero so Atheni l. 443. pr. Kr. ustanovili, ne daleč od Sybaride, ki so jo bili Krotonci l. 510. pr. Kr. razdejali, H. III, 9.

Thybris gl. *Tiberis*.

thymus, *i*, *m.* (*thymum*, *i*, *n.*), materna dušica.

Thyus, *i*, *m.* kralj v Paphlagoniji.

Ti. ali **Tib**. kratica = *Tiberius*.

tiāra, *ae*, *f.* kinč za glavo, ki so ga moški na vzhodnjem nosili: tiara, turban.

Tibēris, *is*, *m.* glavna reka srednje Italije: Tibera.

Tibērius, *i*, *m.* rimsk predimek. 1.) *Tiberius Gracchus* gl. *Gracchus*. — 2.) *Tiberius Longus* gl. *Longus*. — 3.) *Tiberius Claudius Nero*, pastrk in naslednik cesarju Augustu.

tibia, *ae*, *f.* golén (*f.*); metonym. piščal.

tibicen, *cīnis*, *m.* piskač.

Ticinus, *i*, *m.* pritok Padov v gornji Italiji, glasovit po zmagi Hannibalovi nad Rimljani leta 218. pr. Kr. (zd. *Tessino*), H. XI, 10.

tigillum, *i*, *n.* brunce, tramič, drog.

tignum, *i*, *n.* deblo, bruno: *tigna bina* (po dva hloda), C. IV, 17.

Tigrānes, *is*, *m.* (Τιγράνης), kralj v Veliki Armeniji, zet Mithridatov, H. XII, 16.

Tigranocerta, *orum*, *n.* imenitno mesto v Veliki Armeniji, ki ga je Tigranes sezidal, H. XII, 17.

tigris, *is* (*idis*), *c.* tiger.

Tigurīni, *ōrum*, *m.* Tigurinci, helvetijsk narod v današnji Švajci, ki je s Cimbri vred Italijo napadel. H. XII, 8. — **Tigurinus** 3. tigurinsk: *pagus* (okraj tigurinski, okoli današnjega Murtena in Avenchesa v Svajci). C. I, 12.

Timaeus, *i*, *m.* (Τίμαιος), zgodovinar iz Tauromenija na Siciliji, H. III, 18.

timeo 2. *ui*, (*intrans.*) bati se, v skrbi, v strahu biti: *timentes confirmare*; *timere alicui*, bati se -, skrbeti za koga: *abiuncto Labieno et legionibus, huic loco, rebus suis*; *timere de aliquo, de periculo alicuius* (zavoljo nevarnosti); *timebatur, ne...* (bali so se, da...), *timentes, ut...* (boječi se, da ne...); *timent intrare*. — 2.) (*trans.*) bati se koga ali česa: *regni aemulum, pestem, saxa, nihil* (kar nič), *rem frumentariam, ut supportari posset* = *timere, ut res frumentaria supportari posset*.

timidus 3. boječ, plašen, pazljiv, varen; *adv. timide*.

Timoleon, *ontis*, *m.* (Τιμολέων), glasovit poveljnik korinthskega, ki je Dionysija, samosilnika syrakuskega, s prestola pahnili, H. IX, 14.

Timoleonteum, *i*, *n.* (t. j. *gymnasium*), Timoleonu na čast tako imenovano državno poslopje z gimnasijem. H. IX, 17.

Timophānes, *is*, *m.* (Τιμοφάνης), brat Timoleonov, H. IX, 13.

timor, *ōris*, *m.* strah, skrb: *belli, poenae, ignominiae, hoc metu* = *huius rei metu* (ker se je tega bal), *quo timore* (boje[č] se tega), *timorem in-*

icere, tollere, plus timoris habere, (bolj nevaren biti), *in summo timore* (v največi nevarnosti).

Timothēus, *i*, *m.* (Τιμόθεος), sin Kononov, jeden izmed zadnjih poveljnikov athenskih, H. IV, 2. 25.

tingo (*tinguo*) 3. *tinxi, tinctum*, pomočiti, porositi; *barvati: palla bis tincta*.

tinnabulum, *i*, *n.* zvonček, kraguljček.

Tiribāzus, *i*, *m.* satrap Artaxerxa Mnemona v Sardah, H. IV, 5.

Tiridātes, *is*, *m.* zakladnik kralja persijskega v Persepoli, H. VI, 36.

tirocinium, *i*, *n.* prva (vojaška) služba, prva vojna kakega vojaka.

Tisiphōne, *es*, *f.* (Τισιφώνη), maščevalka umora, jedna izmed Furij.

Tissaphernes, *is*, *m.* (Τισσαφέρνης), persijski poglavar; ker je odpadel od kralja Artaxerxa II., razglasili so ga za sovražnika, potem pa ob glavo dejali, H. III, 10; IV. 19.

Tithraustes, *is*, *m.* (Τιθραύστης), persijski državnik in poveljnik (*χιλίαρχος*), H. IV, 3.

Titenses, *ium*, *m.* (*Tities*), Titijani, sabinska tribua rimska gl. *Ramnenses*.

titūbo 1. majati se; omahovati, obotavljati se.

titūlus, *i*, *m.* naslov, napis: *ex indicio titulorum* (kakor se iz napisov spozna); *pren. častno ime, častni naslov: nomine et titulo*. — 2.) izgovor, pretveza: *titulo officii* (češ, da mu je dolžnost), *titulo transfugae* (kot begun, uskok),

in titulum gratulationis (z izgovorom, da...)

Titūrius, i, m. (*Q. Sabinus*), podpoveljnik Caesarjev, C. II, 5.

Tityos, i, m. (Τίτυός), velikanski sin Zemlje (Gaeje), katerega je Jupiter v podzemski svet pahnil, ker je bil Latono razžalil. Leže na tleh pokrival je devet oralov, a dva jastreba kljuvala sta mu vedno jetra, ki so pa po noči zopet naraščala.

Titýrus, i, m. (Τίτυρος), ime nekega pastirja v Vergilijevih pastirskih pesnih.

tōga, ae, f. (*tēgo*), krilo, odeja; pos. toga, zvrhnja obleka meščana rimskega o miru.

togātus 3. oblečen v togo; *Gallia togata* = *Gallia cisalpina*, del severne Italije, kjer so prebivalci, kakor Rimljani, togo nosili, C. VIII, 24.

tolerabilis, e, prenesljiv, znosen.

tolēro 1. nositi; odt. trop. prenesti, (pre)trpeti: *hiemem, famem, parcendo*; hraniti, za silo vzdržavati: *vitam* (životariti).

tollēno, ōnis, m. nekaj vojaški stroj, s katerim so Rimljani, oblegujoč kako mesto, vojake nad ozidje vzdigovali, da opazujejo, kaj da se v mestu godi: vzdigalo.

tollo 3. *sustūli, sublātum*, vzdigniti: *ancoras, equites* (v ladije vzeti, dejati); trop. *clamorem* (zakričati), *ululatum* (zatuliti); *pass. tolli*, prevzeti se, ošaben biti; odt. *sublātus* 3. kot *adiect.* prevzeten, ošaben: *aliqua re, proelio, victoriā, rebus secundis.* —

2.) vzeti, odvzeti: *torquem aureum* (sneti), *pecuniam, posita, praedam*; odstraniti, uničiti: *aliquem (e, de medio)* *tollere* (s pota spraviti), *Teutones funditus tollere*; odpraviti, odstraniti, ovreči: *timorem, spem, colloquium* (ovreči), *usum auri, podagram* (ozdraviti), *moras tollere* (podvizati se, pohiteti), *signum, somnii omen sublātum est.*

Tolōsa, ae, f. mesto Volcov Tectosagov v galski pokrajini (zd. *Toulouse*), C. III, 20.

Tolosātes, ium, m. prebivalci mesta Tolose: Tološani, C. I, 10.

Tomis, idis, f. (*Tomi, ōrum, m. Τόμις*), mesto v Spodnji Moeziji ob Črnem morji. Tu je Medea, kakor Ovidius pripoveduje, svojega brata Absyrtu umorila in na kose razrezala; odtod mestu ime (τέμνω = režem), Ovid. *Trist.* 3. 9.

Tomýris (Tamýris), is, f. scythovska kraljica, ki je neki Cyra premagala in umorila, H. I, 8.

tondeo 2. *totondi, tonsum*, ostriči: *capillum*; pokositi: *tonsa humus*; pasti se po čem: *gramen.*

tormentum, i, n. (*torqueo*), vrv; odt. a) vitlo, škrci: *falces tormentis reducere*; b) mučilo, trapilo, tezalnica; pren. muka: *omnibus tormentis excruciare*; c) vojaški stroj, s katerim so kamenje, puščice itd. na sovražnika metali, lučalo, metalo, metalnica: *vincula tormentorum* (vrvi za metala), *tormento tela missa, tormentis hostes propellere*;

d) kar se z metali meče, strela: *tormenta mittere*.

torpeo 2. *ui*, otrpniti, premreti: *torpentem excitare*; trop. brez čuta biti, omamljen biti, omagati: *desperatione torpere, ingenium torpet* (oslabi).

torpor, *ōris*, *m.* otrpnenost, premrlost; medlost, nemarnost, brezdelnost.

Torquātus, *i*, *m.* ime rodovinsko, katero je prvi dobil T. Manlius, sin L. Manlija Imperiosa, ker je v dvoboju Gallca ubil pa mu zlato ovratnico (*torques*) snel. H. X, 19. — 2.) *T. Manlius Torquatus*, ki je kot proconsul vstajo na Sardiniji udušil pa Hasdrubala vjel, H. XI, 13. — 3.) *L. Manlius Torquatus*, consul l. 65. pr. Kr. — 4.) *A. Manlius Torquatus*, praetor l. 52. pr. Kr., prijatelj Ciceronu in Atticu.

torqueo 2. *torsi*, *tortum*, (za)viti, (za)sukati; pos. mučiti, trpinčiti.

torques (*is*), *is*, *m.* ovratna verižica.

torrens, *tis* (*part.* od *torreo*), šumeč, hrupeč, silen: *fre-tum*; *subst.* *torrens (amnis)*, *m.* hudournik.

torreo 2. *torrui*, *tostum*, sušiti, pražiti: *farra*; opeči, osmoditi: *flamma torrerī*.

tortus 3. gl. *torqueo*.

tōrus, *i*, *m.* ležišče, postelja.

tōt, *num. indecl.* toliko.

totidem, *indecl.* ravno toliko jih: *totidem — atque* (ravno toliko jih — kolikor).

totiens, *adv.* toli(ko)krat.

tōtus 3. *ves*, *cel*: *tota civitate* (po....), *totis moenibus*, *toto opere*, *totus et mente et animo*

(z duhom in srcem), *totis viribus* (na vso moč), *toto* (= *toti*) *exercitui*.

trabea, *ae*, *f.* krasna obleka rimskih kraljev, consulov, augurov, vitezov pri slovesnih obhodih.

trabs, *bis*, *f.* bruno, tram, hlod; metonym. streha.

tractabilis, *e*, kar se lahko obdeluje, upogljiv, voljen.

tracto 1. (*traho*), vlačiti; potipati; sploh obdelavati, v rokah imeti: *ceram*, *lanam tractans* (predoč), *imperium tractare* (vladati), *bella artibus tractare* (zvičaj se posluževati v vojskah); pos. s kom ravnati: *socios*, *aliquem summo honore* (jako spoštljivo); (*intrans.*) pogajati se, dogovarjati se: *de conditionibus*, *de belli fine*.

tractus, *us*, *m.* vlačenje, vlak; odt. vsaka reč, ki se na dolgo vleče, vrsta: *arborum*, *Alpium* (alpsko pogorje); pren. kraj, pokrajina: *quo tractu Italia mollissima est*; (o času) tek, dolgost: *temporum*.

trado (*trans-do*) 3. *didi*, *dītum*, predati, izročiti, prepustiti: *litteras*, *arma*, *obsides*, *aliquem vivum*, *se hostibus* (udati se), *glebas per manus tradere* (iz roke v roko podajati), *aliquem in servitutem*, *clamorem proximis tradere* (širiti, priobčiti), *aliquem magistratui*; izdati: *qui se tradi Romanis rati*; zaupati, prepustiti, izročiti: *totam rem publicam*, *legiones*, *aliquem alicui* (priporočiti), *oppida tuenda suis tradere*, *epulandum alicui*, *liberos Cartha-*

ginem devehendos, mortuum sepeliendum, obsides custodiendos, se alicui tradere (prepušiti, udati se komu); *pustiti, prepustiti: vectigalia, imperium, summam imperii*; *zapustiti, izročiti: consuetudo a maioribus tradita*; *poročiti, pripovedati: memoriae traditum est* (piše se, sporoča se), *tradunt* (pripovedujejo), *traditur* (pripoveduje se), *traditum est* (pripoveduje se); *predavati, razlagati, učiti: aliquid inventuti, initia operum, quae traduntur a quoque, quae tradebantur.*

tradūco (*trans-duco*) 3. *duxī, ductum*, prepeljati, prevesti: *copias, suos in urbem, equitatum in Galliam, copias praeter castra*; trop. na (svojo) stran spraviti: *clientes ad se, qua (civitate) traducta* (ko bi jo od Rimljanov na gallsko stran predobili); prestaviti, premestiti: *centuriones in ordines superiores* (povišati); peljati črez...: *copias flumen (flumine), equitatum pontem, Germanos Rhenum*; trop. voditi, spremljati: *me paupertas traducat vitae inertī* (skozi mirno življenje).

tragicus 3. tragičen, žalosten.

tragūla, *ae, f.* (metalno) kopje gallsko in hispansko z jermenom (*amentum*), s katerim se je, ranivši sovražnika, zopet nazaj potegnilo.

trāho 3. *traxi, tractum*, vleči, vlačiti: *aliquid ore, aliquem vinctum, per manus trahi*; trop. vleči, pripravljati k čemu: *civitates ad aliquem, senatum*

in sententiam, auxilia ad vires (pomočne čete pridruževati bojni moči), *ad cupiditatem imperii trahi* (hrepenenje po vladarstvu obvladuje koga). — 2.) s seboj vleči, k sebi potegniti: *aquarum concursus spiritum in imum fundum trahit* (vrtinec zrak doli v globočino potegne), *aliquem secum, extremum spiritum trahere* (umirati, na smrtni postelji ležati), *ancoram trahere* (vzdigovati); trop. izpeljevati: *originem ab aliquo*. — 3.) zavlačiti: *bellum, proelium.*

traicio (*trans-iacio*) 3. *iēcī, iectum*, prek vreči: *pontibus traiectis* (položivši bruna). — 2.) prepeljati: *exercitum, copias in Italiam, copias Hellespontum*, (absol.) *a Sicilia in Italiam* (prepeljati se); kam spraviti: *pecora in saltus* (gnati), *partem fortunarum* (spraviti). — 3.) predreti, prebosti, zadeti: *femur tragula, sagitta traici, scorpione ab latere* (v stran).

traiectus, *us, m.* prevoz: *in Britanniam.*

trāmes, *ītis, m.* steza, pot.

trāno 1. preplavati; prejadрати.

tranquillitas, *ātis, f.* brezvetrije, tišina, mir.

tranquillo 1. pomiriti: *rebus tranquillatis* (ko je bilo vse pomirjeno).

tranquillus 3. miren, tih.

trans, *praep. c. acc.* 1.) onkraj: *trans Rhenum incolere, trans Rhodanum vicos habere, trans flumen considerare*. — 2.) črez: *trans Mosam, - Rhenum.*

transactus 3. gl. *transigo.*

transalpīnus 3. onkraj planin, zaplaninsk.

transcendo (*trans-scando*) 3. *di, sum, (intrans.)* prestopiti, prelezti: *in naves; (trans.)* iti čez kaj, prelezti: *Taurum, murum, maceriam.*

trans-eo 4. *ii, itum, (intrans.)* preiti kam, (pre)seliti se, iti čez kaj: *in Asiam, in agrum, in fines, alio, per corpora, super cubantem, ex Belgio, animae ab aliis transeunt ad alios* (iz telesa v telo), *ad hostem* (odpasti), *ver in aetatem transit* (se izpreminja); (absol.) preiti, skozi iti: *si se invito transire conarentur, sine malificio transituros, hostis diebus quinque transisse potest* (zamore skozi priti); prestopiti, preiti, udati se: *in alicuius sententiam, in alia omnia transire* (v vsem se upreti, proti glasovati), *in leges alicuius* (podvreči se); (o času) preiti, miniti: *dies transit.* — 2.) (*trans.*) prehoditi, prestopiti, iti čez...: *Taurum, vim flammae* (skozi ogenj predreti), *flumen, paludem, fossam, iter* (prehoditi), *vallem, transitur flumen vado* (prebrede se).

trans-fēro 3. *tūli, lātum, prenesti, premestiti: signum in meliora loca* (odnesti), *pecuniam Athenas; kam peljati: copias in Boeotiam, populos* (preseliti); trop. prestaviti: *bellum in Siciliam, bella ad hostes, disciplinam in Galliam* (prenesti); pren. izročiti: *opes ad victorem, iudicia ad equites, imperium ad aliquem, regnum alicui* (zapustiti), *regnum in*

aliquem transfertur (preide), *causam ad aliquem transferre* (krivnjo na koga zvrniti, obdolžiti koga).

trans-figo 3. *fixi, fixum, prebosti, predreti: scutum, aliquem telis, gladio se, aversum ferro, latus hastā.*

trans-fōdio 3. *fōdi, fossum, prebosti, presuniti.*

transfūga, *ae, m.* prebežnik, uskok.

trans-fūgio 3. *fūgi, fugitum, uskočiti, prebežati.*

transgrēdior (*trans-gradior*) 3. *gressus sum, preiti, iti kam: in Siciliam; iti čez....: iacentem, flumen, paludem, munitionem.*

transīgo (*trans-ago*) 3. *ēgi, actum, gnati čez, pognati skozi, zabosti: gladium per viscera; odt. prebiti, preživeti: anno transacto* (čez leto); *dovršiti, dokončati: part. transactus* 3. *dovršen, dokončan. storjen.*

transīlio (*trans-salio*) 4. *īvi, īi in ui, preskočiti, skočiti čez....: angustias valli* (ozki obkop), *annem.*

transītio, *ōnis, f.* prehod.

transītus, *us, m.* prehod (čez reko): *difficilis, impeditus, prohibere aliquem transitu, flumen difficili transitu.*

transicio gl. *traicio.*

translatus gl. *transfero.*

transmarīnus 3. onkraj morja, zamorsk: *res* (pridelki), *origo; transmarini, orum, ljudje iz onkraj morja.*

transmissus, *us, m.* prevoz: *pari spatio transmissus.*

trans-mitto 3. *mīsi, missum, poslati čez....: exercitum*

(prepeljati); prepustiti, izročiti: *regnum ad fratrem*.

trans-no 1. gl. *trano* 1.

trans-põno 3. *posui, positum*, preložiti, premestiti: *exercitum in Italiam*.

trans-porto 1. prenesti, prepeljati: *equites secum*; z dvojnim objectom: *exercitum Rhenum* (črez Rhen).

transrhenānus 3. kdor je onkraj Rhena, zarhensk: *Germani*; subst. *Transrhenani, orum, m.* prebivalci, narodi onkraj Rhena, Zarhenci.

transtrum, i, n. poprečno bruno, prečnik; *transtra* nosijo ladijski strop (krov).

transversus 3. (*part. od trans-vertō*), (po)prečen: *fossa*.

Trapēzus, untis, f. mesto v Pontu, H. VIII, 5.

Trasimēnus, i, m. (lacus), Trasimensko jezero v Etruriji, kjer je Hannibal premagal Flaminija l. 217. pr. Kr., H. XI, 10.

Trēbia, ae, f. reka v gornji Italiji, kjer je Hannibal Rimce potolkel l. 217. pr. Kr. H. XI, 10.

Trebōnius, i, m. 1.) *C. Trebonius*, rimski vitez, C. VI, 40. — 2.) *C. Trebonius*, podpoveljnik Caesarjev, C. V, 17.

trēmo 3. *ui, tresti se, trepetati*.

tremūlus 3. tresoč se: *passus, tremulum spargere iubar* (širiti tresočo se svetlobo).

trepīdo 1. od strahu sem ter tje hoditi, nemiren biti: *dum trepidant*; trans. plašiti se česa, bati se: *umbram*.

trepīdus 3. nemiren, plašen, obupan: *animus, urbs*; strašen: *trepidum nuntium referre*.

tresvīri gl. *triumviri*.

Trevēri, ōrum, m. Treverci, hraber narod v kelt. Galliji, ob reki Moselli, z glavnim mestom *Augusta Treverorum* (zd. Trier), C. I, 37; *equites Treveri*, C. II, 24.

Triballi, ōrum, m. Triballci, thrašk narod, H. V, 10.

Tribōces, um (Tribōci, ōrum), m. germansk narod ob levem bregu Rhenovem, kjer je zdaj Strassburg, C. I, 51.

tribunātus, us, m. tribunstvo, tribunat; 1.) služba vojaškega tribúna: *tribunatus castrorum* (poveljstvo v taboru). — 2.) služba ljudskega (narodnega) tribúna: *tribunatum continuare*.

tribunicus 3. tribunsk.

tribūnus, i, m. (pr. predstojniki prvotnim trem tribuam). — 1.) *tribunus (militum)*, vojaški tribún, katerih je vsaka legija po šest imela, ki so drug za drugim po dva meseca poveljniki legiji bili. — 2.) *tribunus plebis*, ljudski (narodni) tribún, ki je imel braniti pravice rimskega prostega naroda, H. X, 10.

tribũo 3. *ui, ūtum*, podeliti, dati, darovati: *honorem et gloriam, praemium, munus, bona, observantiam, honorem* (izkazati), *hanc rem* (to čast), *tantum dignitatis* (za tako važno imeti), *observantiam officio non timori tribui* (spoštovati iz poslužljivosti ne iz strahu), *plus libertati tribuere* (bolj ceniti); pripisovati: *victorias* —, *gesta culpaē tribuere, id virtuti, casus adversos hominibus*; (absol.) ceniti kaj,

ponašati se s čim: *magno-pere virtuti*; šteti, pisati v kaj: *alicui aliquid superbiae*; dovoliti, dopustiti: *id rei publicae et amicitiae* (zavoljo države in iz prijateljstva to storiti), *aliquid memoriae nominis eius*; obrniti v kaj, posvetiti: *tempus literis*.

tribus, *us*, *f.* tribua (oddelek, občina), jedno od prvotnih treh plemen rimskih: *Ramnes*, *Tities*, *Luceres*. — 2.) jedna od tistih občin, v katere je Servius Tullius razdelil ves narod rimski: *per tribus* (po občinah, okrajih).

tributarius 3. davku podvržen, davek plačujoč.

tributum, *i*, *n.* davek.

triclinium, *i*, *n.* tri postelje okoli mize, na katerih so gostje, večidel po trije, ležali in obedovali: *tricliniis stratis*, pognivši obedna ležišča, t. j. pripravivši sijajne gostbe bogovom na čast; tu se misli na *lectisternia*, božje obede; tedaj so namreč božje kipe v hramih na blazine (*pulvinaria*, *lecti*, *triclinia*) polagali, na mize ali na žrtvenike jim pa jedila postavljali.

Tridentinus 3. tridentsk: *iuga Tridentina* (v današnjem južnem Tirolu), H. XII, 9.

Tridentum, *i*, *n.* glavno mesto Tridenčanov v Rhaetiji (zd. Trient), H. IX, 3.

triduum, *i*, *n.* (*spatium*), trije dnevi, tridnevje.

triennium, *i*, *n.* tri leta, triletje.

triens, *entis*, *m.* tretjina rimskega assa.

triēris, *e*, trovêseln; *subst.* ladija (*navis*) s tremi vrstami vêsel, trovesljača.

trigemīnus 3. troj, trojen: *fratres trigemini*, *filii trigemini*; *subst. trigemini*: trojčki.

trimestris, *e*, (*tres-mensis*), trimesečen.

Trinācria, *ae*, *f.* najstarejše ime otoka Sicilije, ker je trivoglata, H. IX, 2.

trīni, *ae*, *a*, po trije (pri *plur. tantum* nam. *terni*): *trinis hibernis*, *trinis castris*, *trinis catenis vinctus* (s trojimi ...)

Trinobantes, *ium*, *m.* narod na južnem obrežji britanskem, v današnjem Essexu, C. V, 20.

tripertītus 3. na troje razdeljen: *agmine tripertito*; *adv. tripertito* (v treh oddelkih): *equitatus tripertito divisus*.

triplex, *icis*, trogub, trojen.

Triptōlēmus, *i*, *m.* (Τριπτόλεμος), sin Celeja, kralja eleusinskega, ljubljeneč Demetrin, ki je plug iznašel pa poljedelstvo širil, H. II, 1.

tripūdīo 1. plesati (trikoračnico): *tripudianti similis* (plesočemu podoben).

tripus, *ōdis*, *m.* trinožnik (kotel ali stol na tri noge.)

triquētrus 3. trivoglat.

trirēmīs, *e*, na troja vesla, trovêseln: (*navis*) *triremis* (*f.*), trovesljača.

tristis, *e*, žalosten (za pogled): *ara*; otožen, žalosten, razžaljen: *memoria*, *mens*, *sapor* (neprijeten, trpek); strašen, nesrečen: *bella*; neprijazen, čmeren: *senex*.

tristitia, *ae*, *f.* žalost, otožnost.

trit̃icum, *i*, *n.* pšenica.

triumpho 1. triumphovati nad kom; (poet.) zmagati, premagati koga: *orbis triumphatus*.

triumphus, *i*, *m*. triumph, slovesni prihod in obhod poveljnikov zmagovalcev v Rimu.

triumvir, *i*, *m*. triumvir, jeden od trojih mož; *plur. triumviri: agris dividendis, rei publicae constituendae* (za uravnavo rimske države; to ime so si namreč dali Octavianus, Antonius in Lepidus l. 43. pr. Kr.)

Trivia, *ae*, *f*. pridevek boginje Diane, katera je na tripotji (*tres-viae*) posebno moč pokazovala).

trivium, *i*, *n*. tripotje, razpotje; ulica, cesta: *in triviis pueros docere*.

1. **Trōas**, *adis*, *f*. sestra Olympiade, soproga mološkega kralja Arrube, H. V, 2.

2. **Trōas**, *adis* (*ādos*), *f*. trojansk, Trojanska (zemlja): *in agro Troade*.

trochus, *i*, *m*. (τροχός), obroč (igrača).

Troezen, *ēnis*, *f*. (Τροίζην), staro-davno mesto v Argolidi. (*Troezena* grški acc.) H. II, 11.

Troglodytae, *arum*, *m*. (Τρωγλοῦνται), jamniki, ime nekega naroda v Aethiopiji, kateri je v jamah prebival, H. VI, 27.

Troia, *ae*, *f*. mesto Troja v krajini trojanski v Mali Asiji. — **Troiānus** 3. trojansk; **Troiāni**, *orum*, *m*. Trojanci, H. II, 1.

Troicus 3. troj(an)sk.

tropaem, *i*, *n*. (τρόπαιον), zmagovalsko znamenje, trophaeja; metonym. zmaga.

trucidō 1. zaklati, posekati.

trūdo 3. *trusi*, *trusum*, poriniti, suniti, pognati.

truncus 3. okleščen, pohabljen: *truncus ad postremum; arbor* (brez vej).

truncus, *i*, *m*. deblo, panj: *trunci arborum, trunci firmis ramis* (močnih vej).

trux, *ūcis*, *divji*, grozovit.

tūba, *ae*, *f*. troba, trobenta; bila je debelega glasu, ravna, s široko odprtino na koncu; ž njo so *tubicines* znamenje dajali za odhod, za napad, za umak.

tūber, *ēris*, *n*. grba, otok (bula); trop. velika napaka: *tuberibus offendere*.

tūeor 2. *tuītus sum*, gledati; odt. skrbeti za..., varovati, hraniti: *exercitum, valetudinem, in se tuendo* (skrbé za sebe samega); braniti, držati: *aliquem, oppida, gloriam, mare, colonias, portum, munitiones, impedimenta, fines, portas, in liberis tuendis* (braneč otroke).

tugurium, *i*, *n*. kočā, koliba.

Tulingi, *orum*, *m*. germansk narod, menda Švajci na severji, C. I, 5. 25. 28.

Tullius 3. ime rimskega roda. Znani so: *Servius Tullius*, šesti rimski kralj, H. X, 7, in hči mu Tullia, H. X, 8. — *M. Tullius Cicero* gl. Cicero.

Tullus, *i*, *m*. *Tullus Hostilius*, tretji rimski kralj, H. X, 5 (gl. tudi *Volcatius*).

tum, *adv.* tedaj, takrat, zdaj, zdaj pa, *tum demum* (potlej še le), *tum primum, etiam tum* (tudi zdaj še), *tum vero* (tedaj pa). — 2.) zatem, nato: *primum — tum etiam; tum —*

tum (sedaj — sedaj, kakor — tako), *quum* — *tum* (ako že — tedaj gotovo, kakor — tako tudi zlasti, ne samo — ampak tudi).

tumeo 2. otekel biti: napet, poln biti: *mustis* (vina).

tumidus 3. otekel, napihnen.

tumultuo (in *tumultuor*) 1. ropotati, hrumeti: *tumultuatur* (hrup je).

tumultuose, *adv.* hrume, ropotaje: *tumultuosius* (z večim hrupom).

tumultus, *us, m.* hrup, ropot, šum: *tumultus armorum* (žvenketanje z mečem), *repentinus*, *Cinnanus* (nemiri za Cinne); vojni —, bojni hrup: *propinquus*; vstaja, upor: *militaris*, *servilis*, *tumultum facere*.

tumulus, *i, m.* kup zemlje, hribec, holmec: *modice editus*, *terrenus*; višina: *altus*, *Alpium*; pos. gomila, grób: *tumulum facere*, *tumuli maiorum*.

tunc, *adv.* nato, potem; tedaj, takrat: *tunc temporis* gl. *tempus*.

tunica, *ae, f.* tunika, spodnja obleka rimska, suknja: *tunica palmata* (s palmovimi vejicami izvezena tunika za triumphatorja).

turba, *ae, f.* hrup, vrišč: *in turba occidi*; množica, trop. truma: *inutilis*, *mediocris*, *in turbam exire* (med ljudi), *turbam notare numero* (o mesecih).

turbidus 3. nemiren, viharen: *mare*, *tempus*.

1. **turbo** 1. zmetem, zmotim: *bestias* (splasiti); trop. *officia militis* (motiti, ovirati), *pacem*, *animum sollicitudine* (vznemirjati).

2. **turbo**, *inis, m.* vihar; kolar, krog, vrtinec (dima): *piceus*.

turbulentus 3. nemiren, viharen.

turgeo 2. *si*, poln, napet biti.

turgesco 3. napeti se.

turibulum, *i, n.* kadilnica.

turma, *ae, f.* krdelo 30 konjenikov, turma.

Turnus, *i, m.* kralj rutulski, ki je bojujoč se z Latinom in Aenejem padel, H. X, 1.

Turōni, *orum* (*Turōnes, um*), *m.* keltski narod ob Ligeru z glavnim mestom *Caesarodunum* (zd. *Tours*), C. II, 35; VII. 4. 75.

turpis, *e, grd*, ostuden: *navita*; trop. sramoten, nečasten: *servitus*, *foedera*, *vita*, *aliquid turpe putare* (*ducere*), *in turpissimis rebus habere* (med naj-sramotniše reči šteti), *mors turpis*.

turpiter, *adv.* grdo; sramotno: *turpiter factum* (sramotno delo), *turpius eici*, *turpiter refugere*.

turpitudo, *inis, f.* grdost, ostudnost; trop. sramotnost, sramota: *foederis*, *turpitudine fuga delere*, *turpitudini esse* (na sramoto biti).

turris, *is, f.* turen, stolp; pos. obsedni stolp; bil je lesen in 28—56 metrov visok, tako da je na nasipu (*agger*) stoje visoke zidove obleženega mesta dosegal, če ne presegal. Imel je po več nadstropij; v najvišjem nameščena bila so metala za kamenje in puščice, v najnižjem pa «oven» (*aries*).

tus, *tūris, n.* kadilo: *tus dare* (močno hvaliti).

Tusci, *ōrum*, *m.* Tuščani, prebivalci Etrurije v srednji Italiji; od Gallcev pregnani umaknili so se pod zapovednikom Rhaetom v planine, pa ustanovili plemena rhaetijska, H. IX, 3.

Tuscus 3. tuščansk, etrursk: *pastor*.

Tuscūlum, *i*, *n.* starodavno mesto v Latiji, H. X, 9. st. izd.

tussio 4. kašljati.

tussis, *is*, *f.* kašelj.

tutēla, *ae*, *f.* varstvo, bramba: *ad tutelam regni, castrorum*; pos. varstvo, oskrbnništvo (za sirote): *tutelam administrare, pervenire in tutelam*.

tūto, *adv.* varno, brez nevarnosti: *vivere, Corinthum pervenire, ab incursu, tutius* (bolj varno).

tūtor, *ōris*, *m.* varuh, zavetnik; pos. skrbnik, varuh (jerob).

tūtus 3. varen, brez nevarnosti: *portus, tutum relinquere locum, sententia, tutum arbitrari* (za nenevarno imeti), *aliquid tutum reddere ab hostibus* (zavarovati od (pred)...), *tutus a periculo*. — *tutum*, *i*, *n.* varnost: *in tuto esse, ex tuto*.

tympānum, *i*, *n.* (ročna) bobnica, (pavka, tamburin).

tyrannicus 3. samosilnišk, tyrannsk: *vitia, tyrannica facere* (ravnati kakor samosilnik).

tyrannis, *īdis*, *f.* samosilništvo, tyrannstvo.

tyrannus, *i*, *m.* samovladar; pos. vladar, ki je v svobodni državi samovlade se polastil: samosilnik, tyrann.

Tyrtaeus, *i*, *m.* (Τυρταῖος), pesnik athenski, ki je Spartance za druge messenske vojske z boj-

nimi pesnimi ohrabroval, H. III, 3.

Týrus, *i*, *f.* (Τύρος), jako staro in važno primorsko in kupčijsko mesto v Phoeniciji, H. VI, 15—24. — *Tyrius* 3. tyrsk; *Tyrii*, *ōrum*, *m.* Tyrjani.

U.

1. **ūber**, *ēris*, bogat, obilen, ploden, rodovit: *nil uberior solo, praemium*.

2. **ūber**, *ēris*, *n.* sesc, vime: *ubera plena*; doječa prsa: *ubera praeberere* (sesati dati, dojeti).

ubertas, *ātis*, *f.* rodovitnost, obilnost.

ūbī, *adv.* kje? kjer; ko, brž ko: *ubi primum*.

ubicunque, *adv.* kjerkoli.

Ubii, *ōrum*, *m.* germansk narod ob desnem bregu Rhenovem, katerega je Agrippa l. 37. pr. Kr. na levi breg preselil. Glavno jim mesto, *oppidum Ubiorum*, postalo je l. 50. po Kr. *Colonia Agrippina*, zdaj Köln, C. I, 54.

ubīnam, *adv.* kje pa? kje-li?

ubique, *adv.* povsodi.

ulciscor 3. *ultus sum*, maščevati se (nad), osvetiti se: *aliquem, pro scelere, pro iniuriis*; maščevati, kazniti: *aliquid, crudelitatem, verborum licentiam caede*.

Ulixes, *is*, *m.* sin Laertov, soprog Penelopin, oče Telemachov, kralj na Ithaki, glasovit toliko po modrosti in po zvitosti, posebno za vojske trojanske, kolikor po potrpežljivosti za desetletnega blojenja po tujih deželah.

ullus 3. (v negat. in hypoth. stavkih) kak, kateri: *sine ullo periculo* (brez kake nevarnosti), *sine ullo maleficio* gl. *maleficium*, *non (neque) ullus* (pa nobeden); *subst.* kdo.

ulterior, *us*, *ōris*, onostransk, onokrajen: *Gallia, provincia*; bolj oddaljen: *munitiones, portus, castella*; *subst. ulteriores*, bolj oddaljeni (*Germani*). — *superl. ultimus* 3. (naj) zadnji, skrajnji: *nationes, pars oppidi, fines, ad ultimum* (naposled), *ultimi* (zadnji); naj veči, naj hujši: *ultima pernicie vinci*; naj starejši: *origo*.

ultio, *ōnis*, *f.* maščevanje, kaznovanje.

ultor, *ōris*, *m.* maščevalec, kaznovalec.

ultrā, *adv.* (o času) dalje. — *praep. c. acc.* onkraj, črez: *ultra Iberum, ultra eum castra fecit* (onkraj njega, dalje od njega), *ultra spem* (nad vsako nado), *ultra fidem* (nad verjetnost), *ultra fines* (nad, črez vsako mero).

ultrō, *adv.* onkraj, na uno stran: *ultra citroque* (sem ter tje); pren. še, celo, vrh tega: *ultra vulneribus illatis, ut ultro sibi parcere cogeretur* (bolje nego je hotel), *ultra ad praedam vocari, ut pastorem uxor ultro* (še celo), *rogaret, ut aduletur ultro eum*. — 2.) sam od sebe, drago-voljno: *regnum alicui dare, regem aliquem petere, obsides ultro mittere, quietos lacessere* (brez vzroka), *ultra militum concursu* (ker so sami k njemu drli).

ultus 3. gl. *ulciscor*.

ululātus, *us, m.* tuljenje, rjovenje: *ululatum tollere*; pos. vekanje, javkanje, tarna-
nanje: *flebilis*.

ulva, *ae, f.* loč, ločje, rogoz. **umbilicus**, *i, m.* popek; sploh okrogla, sredi vzbuhla, izbočena plošča.

umbra, *ae, f.* senca; *umbrae* (ranjki, pokojni).

Umbria, *ae, f.* italska dežela med Rubiconom, Tiberom in Jadran-skim morjem.

umbrifer 3. senčnat.

umquam gl. *unquam*.

unā, *adv.* ob jednem, skupaj: *una iter facere, una coire, qui una erant, una cum iis* (ž njimi vred).

1. **uncus** 3. upognen, ukrivljen, kljukast: *aera* (trnek).

2. **uncus**, *i, m.* kljuka.

unda, *ae, f.* val; voda, vodovje.

unde, *adv.* odkod? — 2.) odkoder: *eodem, unde; aetas, unde* (s katero počemsi, od katere); *unde = ut inde; unde efferrentur* (ob čem bi jih pokopali).

undique, *adv.* od vseh strani: *familiam cogere, contrahere auxilia*; na vseh straneh, povsodi: *obsideri*.

Unelli, *ōrum, m.* narod v Normandiji ob kanalu *La Manche*, C. II, 34.

unguentum, *i, n.* mazilo; stari so si mazilili telo in še celo obleko, v kopelji in pred obedom.

unguis, *is, m.* nohet: *os unguibus laniare, ungues dentesque; krempelj, parkelj: ora unguibus verberare*.

ungŭla, *ae, f.* kopito (konjsko).

unicus 3. jedin, sam.

Unimānus, *i, m.* (jednorok), pridevek praetorja Claudija, katterega je Viriathus v Lusitaniji premagal, H. XI, 32.

universus 3. ves, vkupen, vesoljen: *Graecia, gens, exercitus*; *subst. universi*: vsi skupaj.

unquam, *adv.* kedaj: *nihil unquam* (nikdar nič), *nullus unquam* (nikdar nobeden).

unus 3. jeden: *unus — alter — tertius, unus ex multitudine, ex captivis, coniuratorum unus*; jedin, sam: *via, legio, uni miserant* (oni sami, samo oni), *ut unus cognomine Iustus sit appellatus* (da so njega jedinega, samo njega ...), *ad unum omnes* (vse zapored, vse do zadnjega); jeden, (ta) isti: *uno in loco, uno tempore*; pri superl.: *cum unus maxime floreret* (on sam, on med vsemi), *ut uni huic maxime indulgeret*.

unusquisque, *unaquaeque, unumquidque*, vsak po jedini, vsak posebe, vsakteri, slehrni.

urbānus 3. mesten: *populus, praedium* (posestvo blizu mesta ali pa po mestno uravnano), *officia* (opravila v Rimu), *motus* (nemir v Rimu), *res* (razmere rimske). — 2.) olikan, izobražen: *dum vis urbanus haberi*.

urbs, *urbis, f.* mesto (veliko, obzidano), posebno pa Rim, „*Urbs*“, kot glavno mesto in središče rimske države.

urgeo (*urgueo*) 2. *ursi*, riniti, gnati: *unda urguetur unda*; tiščati: *mole urgeri*; trop.

pritiskati, tlačiti, nadlegovati, napadati: *fame aliquem, animi aegritudo corpus urget* (ne da miru), *obsidione urgeri, vis mali undique urgebat*.

uro 3. *ussi, ustum*, (se)žgati: *tecta*; z ognjem pokončati, požgati: *terram Africam, ustus capillus* (osmojen); pren. osmoditi, poškodovati: *herba per nives uritur*.

ursus, *i, m.* medved.

urtica, *ae, f.* kopriva.

urus, *i, m.* tur, divji bik.

Usipētes, *um*, germansk narod ob Luppji (Lippe) do Moena (Main), C. IV, 1.

usitātus 3. navaden, običen: *genus, voluptas, praesidia*.

usquā, *adv.* kje: *nec sane usquam terrarum* (in res nikjer na zemlji), *nihil usquam* (nikjer nič); kam: *movere se*.

usque *adv.* vedno, v jedno mer, povsodi: *usque minor*; tje do ... (s praep. *ad* o mestu in o času): *usque ad terminos, ad angustias usque, usque ad murum, usque ad vesperum, usque eo ferrum retinuit* (dotle, dokler ...); odt. *usque eo*, do tega, tako daleč: *eo usque desperationis* (do tolike obupnosti), *usque eo non* (tako malo), *eo usque deseperunt* (tako silno), *usque eo ut* (tako da); s praep. *a*: *usque a rubro mari* (celo od, tam od).

ustus 3. gl. uro.

usūra, *ae, f.* užitek; odt. metonym. obresti.

usurpo 1. porabiti: *libertatem*. 1. **usus** 3. gl. utor.

2. **usus**, *us, m.* raba, poraba: *aeris, argenti, vini, panis* (uži-

vanje), *ad praesentem usum*, sine ullo urbis usu (oddaljen od mestnega življenja), *propter inscientiam eius* (sc. lini) usus (ker niso poznali platnenih jader), *omnis usus navium eripitur, ad usum novae classis* (da se steše novo brodovje), *usus rerum necessariarum, ad usus* (za mnogovrstno rabo); obče(va)nje, druženje: *usum benevolentiamque retinere*; pren. a) vaja, vadba, skušnja, izkušnost: *militaris, belli, militum, usus ac disciplina, magnum usum in re militari habere, usum percipere* (vaditi se), *usu praestantes, usus rerum nauticarum*; b) dogodek, slučaj; *usu venire* (dogoditi se), *id quod usu venerat* (kar se je bilo res dogodilo), *quod haec de Vercingetorige usu ventura* (da se bo ... tako godilo); c) navada, običaj: *ad belli usum hiberna sumere* (po vojaški navadi); d) rabnost, rabljivost, korist: *ex usu esse* (koristiti), *usui esse* (na korist biti), *magno usui esse* (jako koristno biti), *res quae ad bellum usui sunt* (kar je za vojsko koristno), *quae sunt usui ad armandas naves, usus pecuniae* (vrednost denarja); e) potreba: *quae ad usum navium pertinent, cum usus est* (kadar je treba), *usus venit* (potreba nastane).

ut (*uti*), *adv.* a) kaže način: kakor: *ut natura postulat, ut supra significavimus, ut fit*; — b) pos. pri primerjanji, kakor: *ut ex tumultu, ut explorata victoria* (kakor da je

zmaga gotova); *ut — ita*, kakor — tako: *ut eluxit — ita est obrutus, ita uti demonstravimus*; — c) kedar se kaj razlaga: kakor, kakor namreč, kot: *non ut vir, ut sceleratos* (kot hudodelnike), *ut Thebanus scilicet* (seveda kot Thebanec); kaže mero, primero: kakor, kakor že: *ut est captus Germanorum, ut in eiusmodi difficultatibus* (v tako nevarnih okoliščinah), *ut erat despectus* (kakor so ga grdo gledali), *ut sunt repentina consilia, ut sunt fere domicilia* (namreč *circumdatis silva*); — d) kaže razlog: ker namreč, ki namreč: *ut quae celerem motum haberent*; (z nasl. *si*) kakor da (bi): *ut si remiges exercere vellet* (češ, da hoče ...); — e) (pri primerih) kakor, na primer; — f) kaže čas: kakor, brž ko, brž kakor (*ut primum*): *ut flamma visa est, ut primum mentem quietam recepit*.

1. **uter, utris, m.** meh.

2. **uter, utra, utrum**, kateri (od obeh)? kateri (od dveh)?: *in utram partem* (na katero stran?), *uter utri* (drugemu) *anteferendus videretur*.

uterque, utraque, utrumque,

1.) *sing.* jeden in drugi, obadva: *exercitus, latus, utrique statura mediocris* (erat), *in utramque partem gl. pars, locus medius utriusque* (sredi med obema). — 2.) *plur.* *utrique* stoji a), če se govori o dveh strankah, množicah, vrstah itd., oboji: *utrisque venit in opinionem* (obema strankama), *res utrorumque eo perduxit*

(obeh držav), *utrosque profli-gavit* (obe krdeli), *haec utraque tigna* (ta dva para kolov), *his utrisque* (oboje), *persuaserat*; — *b*) pri plur. tantum: *a castris utrisque, utrorumque castrorum*; — *c*) (časih) pri dveh posameznih osebah ali predmetih: *utrorumque Dionysiorum, utrasque aures, utraeque perierunt, utrique mittunt*.

Utica, *ae, f.* mesto v severnem delu pokrajine Zeugitane v severni Afriki, H. XI, 7.

utĭlis, *e*, raben, pripraven, dober za kaj; koristen, hasljiv.

utilĭtas, *atis, f.* rabnost, pripravnost; koristnost, korist, hasen: *communis, belli* (za vojsko).

utĭnam, *adv.* o da, o ko bi, ko bi vendar.

utĭque, *adv.* (kakorkoli); vsakako; se ve da; posebno, zlasti.

utor 3. *usus sum*, (po)rabiti, (po)služiti se (*c. abl.*): *dolo, arte, frumento, opibus, lingua, aetate, consiliis alicuius* (ravnati po), *intima familiaritate alicuius* (živeti v), *dextro oculo non bene uti* (slabo, ne dobro videti), *apparatu regio* (živeti kakor kralj), *more crudelitatis superioris* (kakor poprejšnji grozovitniki), *victoriā, fide* (poslužiti se), *castris non palaestrā* (tabor ne borilnico obiskovati), *temporibus sapienter uti* (ravnati se modro po razmerah), *iure* (držati se), *mari* (jadrati, voziti se), *pace* (mir uživati), *suis legibus* (svoje postave pridržati, imeti), *finibus* (v deželi ostati), *condicione* (sprejeti),

eadem condicione (zadobiti), *consilio eodem uti* (to isto skleniti), *illo potius consilio* (ravnati se po), *armis non precibus uti* (za orožje prijeti, ne pa prositi), *violentius oraculo* (posilno ravnati s prorokovanjem), *tecto uti* (pod streho priti), *libertate uti* (svoboden biti), *prosperitate valetudinis uti* (trdnega zdravja biti), *hospitio alicuius uti* (gost biti, pod varstvom biti); — *b*) o lastnostih: (po)kazati kaj, ravnati po čem: *eādem clementiā, pari felicitate* (ravno tako srečen biti), *eādem indulgentiā* (ravno tako spregledati), *clementiā uti* (pomilovati), *prudentiā* (previdno ravnati), *fortitudine, acerbior imperio* (ostro zapovedovati), *magna celeritate* (hiteti, podvizati se), *temeraria ratione* (nepremišljeno ravnati), *eādem perfidiā* (ne manj nepošteno, nezvesto); — *c*) imeti, v posesti imeti, posedovati: *portu, duro initio adolescentiae* (bitko osodo imeti), *equis uti, eodem iure, condicione meliore, parte diligente, aliquo teste* (za pričo poklicati), *aliquo amico uti* (imeti [za] prijatelja), *aliquo doctore* (za učitelja), *deo consiliorum auctore* (po božjem svētu se ravnati), *duce, aliquo adiutore, deprecatore uti* (za pomočnika, priprošnika imeti), *iisdem ducebibus* (ravno tiste za vodnike imeti); — *d*) družiti se, občevati, pečati se: *uti aliquo familiariter*; — *e*) uživati: *libentius cibo*.

utpöte, *adv.* namreč: *utpote non amplius novem annos nato* (ko

sem namreč imel še le devet let).

ūtrimque, *adv.* od obeh strani, na obeh straneh.

ūtrōbique, *adv.* na jedni in drugi strani, na obeh straneh: *bellum profligare* (na suhem in na vodi).

ūtrum, *adv.* (katero od dveh): *utrum — an (necne)*, ali (li) — ali (ali ne).

ūva, *ae, f.* grozd.

Uxellodūnum, *i, n.* utrjeno mesto Cadurcev v Aquitaniji, na strmem hribu nad neko reko, menda *Capdenac*, ne daleč od *Figeac* ob Lotu, C. VIII, 32.

uxor, *ōris, f.* (zakonska) žena, soproga: *uxorem ducere* (za ženo vzeti, oženiti se).

V.

Vacālus, *i, m.* zapadna glavna struga reke Rhena, zd. *Waal*.

vacātio, *ōnis, f.* oproščenje, osvobojenje: *militiae* (vojaščine), *aetatis* (od službe vsled starosti).

vacca, *ae, f.* krava.

vāco 1. prazen —, prost biti, biti brez česa: *aquis, ab extrema condicione, fluminis circuitu vacabat* (reka ga ni obtekala); biti pust, — neobdelan, — brez prebivalcev: *agri vacant, locus vacat*.

vacuēfācio 3. *fēci, factum*, izprazniti; odt. razljuditi: *Scyrum, possessiones vacuefactae* (zapuščen, brez gospodarja).

vacuus 3. prazen: *oppidum defensoribus* (brez), *Urbs, locus a propugnatoribus, viator* (brez denarja).

vadimōnium, *i, n.* poroštvo, da bo kdo na določeni dan pred sodnika prišel; odt. *vadimonium imponere alicui* (v pravdo zaplesti, tožiti koga), *vadimonium sistere* (priti pred sodnijo).

vādo 3. (brez perf. in supin.) iti, stopati: *obviam alicui, vadere per praeceps iter*.

vadōsus 3. plitek, plitev: *locus*.

vādum, *i, n.* plitvo mesto v vodi, plitvina, pregaz, brod: *vado transire* (prebresti); *plur. vada: his vadis remos applicare = ad haec litora* (pristati, na suho stopiti); sploh voda: *clausum vadum (= puteus)*.

vae, *interiect.* joj! gorje!

vagīna, *ae, f.* nožnica (mečne nožnice).

vāgōr 1. klatiti se, potepati se, vlačiti se: *late, libere, multis locis, in publico, per omnia castra* (prehoditi), *per silvas*.

vagus 3. nestalen, nestanovit: *pes* (tresoč se, šibeč se).

valde, *adv.* jako, močno.

vāleo 2. *ui, itum*, zdrav —, močen biti; pren. zamoči, premoči, veljavo imeti: *minus, plurimum, gratiā, opibus, virtute, auctoritate, ingenio, meritis* (po zaslugah), *consilio* (odlikovati se), *dicendo* (kot govornik), *plus valere* (prekositi), *equitatu (multum) valere* (veliko konjenikov imeti), *copiae pedestres plus valent* (zamorejo več opravi), *in amicitia plus valet* (več je vredna), *ratio non valuit* (ni se izšlo, kar se je nameravalo), *minus multitudine valere* (slabši na

[po] številu); *valere ad evitandum periculum* (pripomoči, da se ...); *b) moč (moči) imeti: dextrae valent ad caedendum*; trop. veljati, moč -, veljavo imeti: *lex valet* (je v moči, spolnjuje se). *pudor valet* (premaga); *c) meriti, pomeniti: hoc eo valebat, quo valeret id responsum*; — *part. valens, tis*, močen, čvrst: *iūvenis*; mogočen, trden: *oppida valentissima*.

Valērius, *i, m.* ime rimskega roda; naj bolj znani iz njega so: *P. Valerius Publicola*, ki je pomagal Tarquinijevce pregnati, potem pa namesto Collatina consul postal, H. X, 8. — 2.) *L. Valerius*, senatov poslanec k ljudstvu, ko se je bilo na Sveto Goro izselilo, H. X, 13. — 3.) *M. Valerius Corvus*, ki je kot vojaški tribún z Gallci se boril, pa s pomočjo krokarja (*corvus*) sovražnika velikana v dvoboju ubil, H. X, 19. — 4.) *P. Valerius Laevinus*, od Pyrrha premagan consul v bitvi pri Heracleji, H. X, 21. — 5.) *M. Valerius Laevinus*; naj poprej se je bojeval s Philippom Macedonskim, potem kot bivši consul s kartháginskim poveljnikom Hannonom, katerega je premagal in vjel in tako dovojskoval, H. XI, 13. 14. — 6.) *C. Valerius Flaccus*, Catonu tovariš v consulatu in v censuri. — 7.) *C. Valerius Flaccus* oskrbljeval je l. 83. pr. Kr. pokrajino Gallijo, C. I, 47. — 8.) *C. Valerius Caburus*, Gallec, kateremu so Rimljani državljanske pravice podelili, C. I, 47. — 9.) *C.*

Valerius Procillus, poprejšnjega sin, Caesarju zvest prijatelj, C. I, 47. — 10.) *L. Valerius Praeconinus*, podpoveljnik v Galliji pred Caesarjevim časom, C. III, 20. — 11.) *C. Valerius Donnotaurus*, brat C. Valerija Procilla, C. VII, 65.

Valetiācus, *i, m.* plemenit Hæduanec, C. VII, 32.

valetūdo, *inis, f.* zdravje (bodi si trdno, bodi si slabo): *tenuissima valetudine esse* (jako slabega zdravja biti); pos. (v slabem zmislu) bolezen, bolehnost, slabost: *incommoda, oculorum* (slabe oči, slepota, slepost), *valetudine inutilis*; (v dobrem zmislu) trdno zdravje.

valīde, *adv.* močno, hudo, zelo: *validius expavere*.

valīdus 3. zdrav, zdravega telesa: *aegri validos conficiēbant*; močen, velik: *arbor, exercitus*.

vallis (*valles*), *is, f.* dolina.

vallum, *i, n.* ograja: *vallum scindere* (razdehati, razdreti izdiraje kole), *vallum exstruere* odt. metonym. obkop s pallisadami (koli), ostrog: *castrorum, locum vallo fossaque munire*.

vallus, *i, m.* kol, pallisada: *valli acutissimi*; (= *vallum*) obkop: *non vallus erat*.

valvae, *arum, f.* vratnice.

Vangiōnes, *um, m.* germansk narod ob Rhenu, okoli današnjega Wormsa, C. I, 51.

vānus 3. prazen, nečimern; ničeven, lažnjiv: *responsum*; navidezen, dozdeven: *fiducia ingenii*.

vapor, *ōris*, *m.* puh, para, dim; toplina, vročina: *solis*.

Varguntēi, *ōrum*, *m.* Varguntej(ev)i; posebno znan je L. Vargunteius, deležnik Catilinine zarote, ki je hotel Cicerona zavratno napasti in umoriti, H. XII, 18 st. izd.

variētas, *ātis*, *f.* pisanost, raznobarvnost: *pellium*; pren. različenost, mnogovrstnost; premenljivost, nestalnost: *fortunae*.

Varinius, *i*, *m.* (*P. Glaber*), bil je kot praetor od Spartaca popolnoma premagan, H. XII, 16. — *Variniānus* 3. Varinijev: *castra*.

vārio 1. različen biti, preminjati se: *variante victoriā*; *part. variātus* 3. različen; odt. dvoličen, dvojezičen: *responsum*.

vārius 3. pisan, mnogobarven: *oves*; pren. različen, razen, mnogovrsten: *aevum*, *successus*, *eventus*, *fortuna*, *sententiae*, *dilationes*; gledé značaja: nestalen, premenljiv: *in omni genere vitae* (v vsaki okolnosti).

Varro gl. *Terentius*.

Vārus, *i*, *m.* (*Q.*), hraber zapovednik v drugi državljanski vojski, H. XII, 24.

vās, *vāsis*, *n.* (*plur. vasa, orum*), posoda: *vasa fictilia*, *vasa artis pretiosae*.

vascūlum, *i*, *n.* (majhena) posoda, posodica.

vastitas, *ātis*, *f.* puščava, puštošenje.

vasto 1. (o)puštošiti, pokončati: *agros*, *fines*, *provinciam*; izprazniti: *fines civibus* (pokončati državljane v zemlji).

vastus 3. prazen, pust: *solitudines*; neizmeren: *mare*, *Oceanus*.

vātes, *is*, *m.* vedež(evalec), prorok.

vaticinātio, *ōnis*, *f.* prorokovanje.

vaticīnium, *i*, *n.* prorokovanje.

vaticīnor 1. prorokovati: *regnum alicui*.

Vatīnius, *i*, *m.* (*P.*), podpoveljnik Caesarjev, C. VIII, 46.

vě (mesto *vel*), pritiklina (kakor *que*): ali; *ve* — *ve*, ali — ali.

vēcordia, *ae*, *f.* brezumnost, norost, besnost.

vēcors, *dis*, brezumen, nor, besen.

vectigal, *ālis*, *n.* davek; dohodek, prihodek: *quingenta talenta vectigalis*.

vectigālis, *e*, davčen: *in annuo vectigali tributo* (v letnem davku); davku podvržen, obdačen; *aliquem vectigalem facere, habere*.

vectōrius 3. prevozen, vozen, tovoren: *navigium* (tovorna ladija).

vehēmens, *ntis*, silen, jak: *ventus*, *fuga*, *cursus* (jako utrudljiv), *oratio* (hud).

vehementer, *adv.* silno, jako, hudo.

vehicūlum, *i*, *n.* vozilo, voz.

věho 3. *vexi*, *vectum*, voziti, nositi: *delicatam aquam*; — *pass. nositi se*, voziti se: *iumentis iunctis* (z dvema konjema), *ad infernas rates, equo* (jahati), *navi* (in nave) (jadрати), *Nilo amne*; (*intrans. le v part.*) *plaustrum, quo vehenti regnum delatum fuerat* (voz, na katerem se je peljal, ko...)

Vēii, *ōrum*, *m.* prestaro mesto v Etruriji; odt. *Veientes*, *um*, *m.* Vejani; prebivalci tega mesta, H. X, 3.

vēl, *coniunct.* ali; *vel* — *vel*, ali — ali, bodi si — bodi si; (v ojačanje superl.) celò, še, tudi: *vel maximus*.

Velābrum, *i*, *n.* trg v Rimu.

velamentum, *i*, *n.* zagrinjalo, odeja; dolgo oblačilo: *velamentis crura tegere*.

vēles, *itis*, *m.* plur. *velites*, *um*, *m.* neka vrsta lahko oroženih vojakov.

Velia, *ae*, *f.* del Palatinskega griča v Rimu.

velifer 3. jadronosen.

Vellaunodūnum, *i*, *n.* mesto senonsko v lugdunski Galliji (zd. *Beaune* ali *Chateau-Landon*), C. VII, 11.

Vellavii, *ōrum*, *m.* keltovsk narod v Cevennškem gorovju v Galliji aquitanski (zd. *Velay*), C. VII, 75.

Velliocasses (*Velocasses*), *ium* in *Velliocassi*, *ōrum*, *m.* keltovsko pleme v belgijski Galliji, na desnem bregu reke Sequane (Seine), z glavnim mestom *Rotomagus* (Rouen v Normandiji), C. II, 4.

vello 3. *velli* in *vulsi*, *vulsum*, puliti, izdreti: *signa*.

vellus, *ēris*, *n.* runo.

vēlo 1. zagrniti, pokriti, odeti: *pedes carbaso*, *velato capite* (zagrnivši si glavo); oviti: *tempora vittis*.

vēlocitas, *ātis*, *f.* hitrost, brzost.

vēlociter, *adv.* hitro.

vēlox, *velōcis*, hiter, ročen.

vēlum, *i*, *n.* jadro, plahta (na ladiji): *vela dare* (odpeljati se, odjadriti), *vela secunda dare*

(z vetrom), *velis volare*; metonym. *velum* = *navis*: *vela venientia*, *vela sequuntur*; sploh zagrinjalo, pokrivalo: *vela obtendere munientibus*.

vēlut (*vēlūti*), *adv.* kakor, ko: *grates agebant velut praesenti deo* (kakor bogu pomočniku); kakor da (bi): *veluti sexum cum matre nutasset*, *veluti si*.

vēna, *ae*, *f.* žila, krvnica; žila vodna: *fontis vena*.

vēnālis, *e*, na prodaj, prodajen.

vēnāticus 3. lovsk: *praeda, canis*.

vēnātio, *ōnis*, *f.* lov, lovnja.

vēnātor, *ōris*, *m.* lovec.

vēnatōrius 3. lovsk: *galea* (lovski klobuk).

vēnātus, *us*, *m.* gl. *venatio*.

vendīto 1. (*intens.* od *vendo*), prodajati, hvali(sa)ti: *se alicui* (ponujati se komu).

vendo 3. *vendīdi*, *venditum*, prodajati, po dražbi prodajati, dražiti: *discessum, sectionem, quae bello ceperint* (t. j. plen).

venenātus 3. (*part.* od *venēno*), strupen: *serpens*.

venēnum, *i*, *n.* strup: *venenum sumere* (ostrupiti se), *venenum dare* (zavdati komu).

venēo 4. *venīi*, *venitum* (*venum eo*), na prodaj (iti) biti, prodajati se; dati se v najem a. v zakup.

vēnērātio, *ōnis*, *f.* spoštovanje; častitljivost, dostojanstvo: *eius veneratio-nis esse*.

vēnērius 3. kar se Venere tiče, Venerin; polten, mesen, nečist: *venerio amore*.

vĕnĕror 1. spoštovati: *senes velut deos, parentes*; pos. na kolena pasti pred koga, moliti ga gl. προσκύνῃσις.

Vĕnĕti, *ōrum*, m. galsk narod v Venetiji (zd. *Bretagne* na Francoskem), jako mogočno po brodarstvu in pomorski trgovini, z glavnim mestom *Venetae* (zd. *Vannes*), C. II, 34.

Vĕnĕtia, *ae*, f. 1.) zemlja Venetov, Jadranskemu morju na severo-zapadu (zdaj Benečansko). — 2.) zemlja Venetov v kelovski Galliji, C. III, 9.

Vĕnĕticus 3. venetsk: *bellum*.

vĕnia, *ae*, f. ustrežljivost, milost: *coepto dare veniam* (milostljivo podpirati), *iustae sepulturae veniam orare* (prosi, naj se milostljivo dovoli), *veniam dare* (po volji storiti); spregled, odpust: *veniam belli polliceri*, — *concedere*; dovoljenje, dopuščenje: *veniam dare* (uslišati prošnjo); odpuščenje: *veniam accipere*, *reddere* (zopet odpustiti), *dare petentibus Haeduis* (abl. abs.: na prošnjo), *veniā dementiae* (pod obrambo neumnosti).

venio 4. vĕni, *ventum*, priti: *ad aliquem disceptatorem* (obrniti se do koga), *auxilio* (in *auxilium*) *venire* (na pomoč priti), *subsidio*, in (*sub*) *conspectum*, in *iudicium*, in *theatrum*, *ad* (in) *colloquium*, *ad aliquem oppugnandum*, *aliquem adiutum* (pomagat komu), *auxilium postulatum* (zahtevati), *questum*, *pabulatum*, *obviā alicui* (naproti priti, srečati koga, naproti pomikati se); *pass. ventum est*, prišli so, *existimantes veniri ad se* (da se proti njim primikajo);

pren. (o času) priti, bližati se: *venit dies, tempus victoriae, rugae, capilli venient, mors clam venit* (priplazi se); v kak stan priti: *in invidiam venire* (zameriti se, sovražnike si napraviti), *in deditionem* (udati se), *in ora venire* (ljudem v zobe priti), *in potestatem alicuius venire*, *in pericula ventum est*, *in spem venire* (upati začeti), *in cruciatum veni* (naproti gre, čaka ga), *alicui in contemptio-nem* (jel ga je zaničevati), *alicui in amicitiam venire* (sprijazniti se s kom), *venit mihi in opinionem (mentem)* (na misel mi pride), *venit mihi in suspicionem* (začel sem sumiti), *venit mihi aliquid in mentem* (stopi mi pred dušo), *imperium veni ad aliquem* (nastopil je vladarstvo); *usus veni*, *usu venire* (dogoditi, pripetiti se); (v govoru) na kaj priti; *part. venturus* 3. prihodnji: *senectus*.

vĕnor 1. loviti, na lovu biti: *venatum proficisci* (na lov iti); *part. venans, tis*, lovec.

venter, *tris*, m. trebuh, želodec.

ventĭto 1. (*intens.* od *venio*), prihajati.

ventōsus 3. vetroven; trop. lahkomiseln, nestanovit; *subst. vetrenjak*.

ventus, *i*, m. veter, sapa.

vĕnumdo (*venundo*) 1. dĕdi, dātum, prodati (pos. sužnike).

Vĕnus, *ĕris*, f. Venera, boginja ljubezni in lepote; posvečen ji je bil mesec *Aprilis*.

Vĕnūsia, *ae*, f. samnitsko mesto v Apuliji.

vĕnustus 3. mil, krasen, lep: *figura*.

vēr, *vēris*, *n.* pomlad, vigred: *primo vere*.

Verāgri, *ōrum*, *m.* planinci keltovskega plemena v Narbonski Galliji (zdaj Wallis v Švajci), C. III, 1.

verber, *ēris*, *n.* (večidel *plur. verbera*), bič: *verberibus lacerare*; udarec (z bičem): *verberibus affici* (bičan biti), *verbera ferre*, *verbera servitutis*.

verbēro 1. bičati, biti: *ora unguibus* (razmesariti); udarjati, zadevati: *compages*, *flamma verberat nitore suo templorum aurum*.

Verbīgēnus *pagus*, jeden od štirih helvetskih okrajev (menda med Juro, Arurijem [Aar] in Rhenom), C. I, 27.

verbōsus 3. mnogobeseden, obširen, blebetav, jezičen.

verbum, *i*, *n.* beseda, *plur.* besede, izrazi: *verba facere* (govoriti), *pro aliquo* (braniti, zagovarjati koga), *aliquem verbis confirmare* (srčnost dajati komu), *suis verbis* (v svojem imenu), *verbis regis* (v kraljevem imenu, po kraljevem povelji); *epistola his verbis* (pismo teh-le besed, tako se glasujejo); pos. prazna beseda, prazen govor (nasproti dejanju); *verbo fallere cives* (premotiti, zaslepiti), *alicui verba dare* (le obetati, t. j. ukaniti, ogoljufati), *verbo* (nasproti *re ipsa* = v resnici) z besedo, po imenu.

Vercassivellaunus, *i*, *m.* neki Arverneec, C. VII, 76.

vēre, *adv.* resnično, prav: *dicere*; po pravici: *contendere*, *verius de saevitia maris queri* (bolj po pravici), *citius quam verius triumphare*.

vērēcundia, *ae, f.* strah, bojazljivost: *violandi deos*; sramežljivost, nравnost: *verecundiam habere*.

vēreor 2. *ūtus sum*, strašiti se, bati se, sramovati se: *aliquem*; spoštovati, *aliquem magis*, *asperitatem alicuius*; (z *inf.*) plašiti se, bati se: *aliquem interficere*, *longius persequi*; bati se česa: *insidias*, *iudicium*, *periculum*; (z *dat.*) bati se za kaj: *navibus*; *vereor*, *ne* (bojim se, da...), *vereor*, *ut* (bojim se, da ne...); *part. veritus*: plašeč se, boječ se.

Vergiliae, *arum, f.* (*vergo*), gostosevci, skupina majhnih blizu skupaj stoječih zvezd v sozvedji Bika; vzhajajo proti koncu spomladi, pa jih imenujejo tudi sedmozvezdje ali kokljo (gl. *Pleias*).

vergo 3. (brez *perf.* in *sup.*) nagibati se, ležati proti —: *ad Hispaniam*, *ad occidentem*, *ad meridiem*; *nox vergit ad lucem* (noč prehaja v dan, dani se).

vergobrētus, *i, m.* (iz keltovskega *guerg* = *efficax* in *breth* ali *breath* = *iudicium*, tedaj *iudicium exsequens*) sodnik, ime najvišega oblastnika haeduanškega, C. I, 16.

verisimilis, *e*, verjeten.

veritas, *atis, f.* resnica, resničnost.

verno 1. pomlad imeti; cvesti: *bis floribus*; pomladanske pesmi peti: *avis vernat*.

vernus 3. pomladansk: *tempus*, *flos*; *subst. vernum*, *i, n.* (sploh le v *abl. verno*), pomladanski čas.

vērō, *adv.* v resnici, res, gotovo: *quasi vero* (kakor da bi res); celo, še celo; (kot *advers.* členek) v resnici pa, pa se zmirom vsaj za jedno besedo zapostavlja.

Veromandui (*Viromandui*), *ōrum*, *m.* keltovsk narod v Belgiji, Atrebatom na vzhodu, Nervijanom na jugu (zd. *Vermandois*), C. II, 4.

Verōna, *ae, f.* mesto v Transpadanski Galliji, H. IX, 3.

verro 3. *verri, versum*, mesti, pometati, grabiti: *raro pectine humum, freta* (jadрати, voziti se).

verrūca, *ae, f.* strmec; pren. izrastek, bradavica.

versificātor, *ōris, m.* pesmar, pevec, pesnik.

verso 1. (*verto*), obračati: *rotā versari*; poet. *terram versare* (orati), *vultus in omnia* (ozirati se na vse strani); trop. šaliti se: *fortuna omnia versat*; nadlegovati, motiti: *amentia versat aliquem*; premišljevati: *diu versare*; *animum in diversa* (na različne strani premišljevati). — 2.) *pass. versari*, vrteti se, biti kje, nahajati se: *in exercitibus, in propinquo loco, in castris, in Gallia, sic in Asia* (tako obnašati se), *in proeliis, in bello, in opere* (po obkopih hoditi), *inter Gallos* (občevati s kom), *cum aliquo* (vleči s kom); pečati se s čem, opravljati kaj: *in aliqua re, in imperiis* (poveljnik biti), *in re publica ita* (kot državnik je tako ravnal), *in opere diem noctemque* (noč in dan utrjevati); biti na čem, opirati

se na kaj: *in altero versatur iustitiae causa.*

versūra, *ae, f.* posojilo.

1. **versus**, *us, m.* vrsta, vrstica, vers, stih: *versus exsculpere, versum referre, versus insoliti, Sibyllini* (Sibyllina prorokovanja, S. knjige).

2. **versus** (*versum*), *adv.* proti: *ad Oceanum versus, quoque versus* (na vse strani), *in Arvernos versus.* — 2.) *praep. c. acc.* (zapostavlja se za svojo besedo): *Narbonem versus, Pyraeum versus, Melodunum versus.*

3. **versus** 3. gl. *verto*.

vertex, *icis, m.* vrh, téme: trop. *pleno vertice niti* (z vso močjo, na vso moč).

Vertico, *ōnis, m.* neki Nervijan, C. V, 45.

Vertiscus, *i, m.* poveljnik remski, C. VIII, 12.

verto 3. *ti, sum*, obrniti: *terga* (obrniti hrbet, pobegniti, v beg se spustiti), *ora* (obrniti se v stran), *puppis* (odjadрати), *arma in aliquem, pondera in auctores*; izpremeniti: *aes statucae in aculeos, contentum hostis in admirationem, errorem in consilium* (pomoto v prid si modro obrniti), *deos ad pia vota versos canere* (da so se bogovi ozrli); narediti, odločiti: *credo ita diis vertentibus*; *intrans.* obrniti se: *annus vertens* (polno leto), *anno vertente* (v jednom letu), *cymba in cariem vertitur* (začne gniti), *vertitur in regem misericordia, res in serium, admiratio in contentum* (izpremeni se), *misericordia in metum, imitatio in luxuriam* (izpači se, zvrže

se); *versā vice*, na robe, nasproti.

Verucloetius, *i*, *m.* poslanec helvetski, C. I, 7.

verum, *adv.* v resnici pa, vendar, ali; ampak temveč, (pos. v zvezi) *non modo (tantum, solum)* — *verum etiam*, ne samo — ampak tudi.

verus 3. resničen: *re quidem vera* (v resnici pa); prav, čist: *amor*; pravičen, prav: *neque verum esse*; *subst.* *verum*, *i*, *n.* resnično, resnica: *verum dicere*.

verūtum, *i*, *n.* kopje.

vescor 3. užiti, živeti o čem: *carne, glande*; obedovati, gostiti se: *in mensa*.

Vesontio, *ōnis*, *m.* mesto sequansko v keltoviski Galliji (zd. *Besançon*), C. I, 39.

vesper, *ēris* (*ēri*), *m.* večer, večerni čas: *sub vesperum* (proti večeru), *vespere appropinquante*; zapad, zahod: *zephyrus sero vespere missus*.

vespēra, *ae*, *f.* večer, večerni čas.

vesperasco 3. *āvī*, večeriti se, mračiti se: *coelo vesperascente* (ko se je mračilo, o mraku).

vespertilio, *ōnis*, *m.* netopir.

vespillo, *ōnis*, *m.* grobokop, pogrebec.

Vesta, *ae*, *f.* (Ἑστία), hči Saturna in Rheje, boginja ognjišča in ognja na ognjišči. V hramu gorel ji je večni ogenj, kateremu so vedno device vestalke prilagale, da ne ugasne (gl. *virgo*), H. X, 4 odt.

Vestālis, *e*, Vestin; *virgo* (vestalka).

vestibulum, *i*, *n.* preddvor, preddurje, vhod: *aedium, regia*.

vestigium, *i*, *n.* sled, stopinja: *vestigio cedere* (udajati se pod nogo), *e vestigiis animadvertere*; sploh sled, znamenje: *vestigium culti soli, humani cultus, vestigiis proclii ingredi* (zasledovati). — 2.) mesto, stališče: *eodem vestigio remanere*, pren. čas, trenotek: *temporis in vestigio* (v hipu). — 3.) podplat, stopalo: *vestigia exurere*.

vestimentum, *i*, *n.* obleka, oblačilo.

vestio 4. *īvi, itum*, obleči, opravit: *aliquem, eodem ornatu vestiri* (ravno tako se obleči), *pellibus vestitus* (v kože oblečen); pren. pokriti: *trabes multo aggere vestiuntur* (s sipo pokriti).

vestis, *is*, *f.* oblačilo, oprava: *vestem iactare*.

1. **vestitus**, *us*, *m.* obleka: *agrestis*.

2. **vestitus** 3. (*part.* od *vestio*), oblečen; okrašen, okinčan: *rami fronde vestiti*.

Vēsūvius, *i*, *m.* znana ognjena gora v Campaniji, H. X, 20; XII, 16.

vētērānus 3. star, postaren; (odt. o vojaki): (*mīlites*) *veterani*, stari, izkušeni vojaki, *legio veterana* (veteranska).

věto 1. *vetui, vetitum*, prepovedati: *quod vetabatur, ut Hannibal vetaretur* (da se Hannibalu prepové); ubraniti, zabraniti (z *acc. c. inf.*): *utrosque bellum parare, fugientes prosequi* (poditi), *vetuit quemquam admitti, cedentes violari*; *subst.* *vetitum*, *i*, *n.* prepovedano.

Vettōnes (*Vectōnes*), *um, m.* Vetonci, jeden izmed glavnih narodov v Lusitaniji, H. XI, 7.

Veturius, *i, m.* ime rimskega roda; naj bolj znani so: 1.) *T. Veturius*, katerega so Samničani pri Caudiji pod jarem poslali, H. X., 20. — 2.) *Veturia*, mati Cn. Marcija Coriolana, H. X, 11.

vētus, *ēris*, star (kar že dolgo obstoji), starodaven: *oppidum, naves, fides, milites* (dosluženi), *legiones*; dozdanji: *sessores*; nekdanji, poprejšnji: *incommodum, iniuriae, contumeliae, clientelae*.

vetustas, *ātis, f.* starost, dolgo trajnost: *urbis, gentis, originis, tabida*; stara doba, nekdanjost.

vetustus 3. star, starodaven: *libertas, gloria, mos*.

vexillum, *i, n.* zastavica, benderce (znamenja posameznih oddelkov, ki so se kam poslali, «*signa*» so pa pri legijah ostala). — 2.) (škrlatno) rudeča zastava, ki se je razvijala vrh poveljnikovega šatora, kedar so imeli vojaki udariti na sovražnike ali pa na pot se podati (gl. *proponere*).

vexo 1. (*intens.* od *veho*), vlačiti; trpinčiti: *foede aliquem*; (telesno in dušno) mučiti, trapiti, nadlegovati, stiskati: *aliquem contumeliis, hostes* (kaznovati), *vexari imbribus, variis criminationibus, aliquem amentia vexat*; opustošiti, pokončati: *Siciliam bello, Galliam, agros, regiones*.

via, *ae, f.* pot, cesta, posebno v mestu: *ulica*. — 2.) pot, popotovanje: *tridui viam*

procedere, sumtum viae dare (potrebni živež za pot), *abesse non longius bidui viā* (dva dni hoda). — 3.) pot, sredstvo, pomoček, prilika: *pronam ad regnum viam ingredi* (na ravnost polastiti se kraljestva).

viator, *ōris, m.* potnik, popotnik.

Vicentia, *ae, f.* mesto v Venetiji med Verono in Patavijem (zd. *Vicenza*), H. IX, 3.

vīces gl. *vīcis*.

vīcīnia, *ae, f.* sosedstvo, soseščina, bližina.

vīcīnitas, *ātis, f.* sosedstvo, sosedje: *propinqua*, najbližnji sosedje; bližina.

vīcīnus 3. sosed, bližnji: *urbs, mare gens, pecus* (sosedova); *subst. vīcīnus, i, m.* sosed.

vīcis (kot *gen., acc. vicem, abl. vice*, v *plur.* ima vse sklone razven nenavadnega *gen.*), *f.* menjanje, men(j)a, vrstitev: *statae vices temporum* (določena vrstitev letnih časov), *certa vice* (z urejenim menjanjem), *vice sermonis aliquem cognoscere* (po pomenkovanji), *in vicem* (vrstoma, vrsteč se, med seboj), *versa vice* gl. *verto*.

— 2.) mesto: *vicem alicuius excipere* (stopiti na mesto...), *arenae vice* (mesto peska). — 3.) usoda: *vicem suam mirari*.

vicissim, *adv.* vzajemno, med seboj; zopet.

victīma, *ae, f.* daritvena žival; žrtva, daritva.

victor, *ōris, m.* zmagovalec, dobitnik: *tot bellorum* (v toliko vojskah), *Olympiae* (v Olympiji, pri olympijskih igrah); premagovalec: *gentium*; *adiect.* zmagovit, zma-

gonosen, zmagovalen: *exercitus, rex.*

victōria, *ae, f.* zmaga, premaga: *civilis* (nad sodržavljanji).

Victōria, *ae, f.* boginja zmage.

victrix, *trīcis, f.* zmagovalka, premagovalka: *regum gentiumque*; *adiect.* zmagovalen, zmagonosen: *classis, arma, morae.*

victus, *us, m.* način življenja, življenje: *pristinus, consuetudo virtus*; živež, hrana, jed: *quotidianus, victum quærere.*

vīcus, *i, m.* vas, selo, trg; del mesta, ulica.

vīdeo 2. *vīdi, visum, videti, zagledati, opaziti: aliquem, aliquid*; izprevideti, razumeti, spoznati (z *acc. c. inf.*); *quod a plurimis videas concupisci* (kar, kakor vidiš, jako mnogi želijo); vedeti: *quam notam esse video, non videre, ne vedeti (z indir. vpraš.)*; v sanjah videti: *vitem.* — 2.) gledati, paziti, varovati se: *vide ne.* — II. *pass.* *videor, videti se, opaziti se, zagledati se: raro a viris visus, cuius flamma ut est visa, visis auxiliis, si copiae visae essent.* — 2.) videti se, (po)zdeti se: *profectio fugae consimilis videtur, tempus visum est* (zdelo se je, da je čas), *ut videbantur, commodissimum visum est, ut his pereundum videretur* (zdelo se je, da morajo...); misliti, meniti (z *dat. ali brez dat.*): *in urbem intrare visus sum* (menil sem, da...), *videor mihi* (menim, da...), *quod abesse a peri-*

culo viderentur, videmur debere praetermittere (mislimo, da smemo...), *quod ea (= per portas) non posse introrumpere videbantur (= opinabantur), quam a se salutem accipere videantur*; (neosebno) zdi se, da je pravo ali dobro, dopade se, sklene se: *si tibi videtur, videtur nobis dicendum esse, quae visa sunt occultant, quantum agri visum est, ubi visum est, ad haec quae (respondere) visum est respondet* (kar se mu je prikladno zdelo), *si videatur pugna ut excedant* (ako bi se mu zdelo).

viduus 3. brez soproga (soproge), ovdovel(a); *subst. vidua, ae, f. vdova.*

Vienna, *ae, f.* glavno mesto Allobrogov v Narbonski Galliji (zdaj Vienne), C. VII, 9.

vīgeo 2. *ui, živeti; čvrst, jak, zdrav biti; spoštovan, čislán biti, veljati: qui victores vigerant.*

vīgil, *ilis, m.* vzbujen, buden; *subst. čuvaj, stražnik.*

vīgilantia, *ae, f.* budnost.

vīgilax, *ācis, vedno buden, -bedeč, trop. curae.*

vīgilia, *ae, f.* bedenje: *nox consumitur vigiliis* (prebedi se). — 2.) metonym. *vigilija*, t.j. čas nespanja, bedenja (pri Grkih tretjina, pri Rimljanih četrtna noči): *prima, secunda, tertia, quarta.* — 3.) straženje (nočno): *vigilias agere* (po noči stražiti); *vigiliae*, nočne straže.

vīgilo 1. bedeti, čuti; trans. prebedeti, prečuti: *noctes.*

vīgor, *ōris, m.* živ(ahn)ost, jakost, gibčnost.

vilis, *e*, dober kup, cen, nedrag; odt. brez cene, malovreden: *argentum* (majhene cene), *corpus*, *mulier*.

villa, *ae*, *f.* poslopje na kmetih, pristava, vila.

vīmen, *inis*, *n.* pletenina, šiba; pos. *vimina curva* (iz vrbovih šib spletena) košnica za buče.

vincio 4. *vinxi*, *vincum*, zvezati, omotati, oviti: *frontem fundā*, *pedes soleis*; vkleiniti, vkovati: *aliquem catenis*.

vinco 3. *vīci*, *victum*, zmagati, zmagovalci biti: *sibi non patriae*, *in acie*, *vicimus*, *ita vicit* (tako se je po zmagi vedel); *victus*, *i*, *m.* zmaganeč, premaganec; prav imeti, pri svojem ostati: *vincite* (naj vaše mnenje obvelja). — 2.) trans. premagati, nadvladati: *aliquem proelio*, *consilio* (prekaniti), *bello*; izpodriniti, pregnati: *guernagians victa est utiliore cibo* (želod se je umaknil...), *naturam studio vincere* (črez moči napenjati se). — 3.) premagati, presegati, prekositi: *aliquem studio*, *formā*, *curā*, *sacrilegii scelere*; *necessitate victus* (prisiljen, primoran), *amore coniugis victus* (iz ljubezni do soproge).

vinculum (*vinculum*), *i*, *n.* vez, vrv: *vitineum* (iz vinske trte), *arcae vinculum inserere* gl. *insero*, *quadrيرهmes vinculis connexae*, *epistolae vinculum* (nit okoli pisma), *lini vincula* (nitke). — 2.) pos. plur. spona, okovi, železje; metonym. ječa: *ex vinculis causam dicere*, *in vincula conicere* (v zapor, v ječo),

vincula publica (državna ječa). — 3.) trop. vez, zveza: *est regi cum Romanis vinculum*.

Vindēlici, *ōrum*, *m.* Vindeličani, keltski narod Rhaetiji na severji do Danubija, H. XII, 29.

vindex, *icis*, *m.* kdor si kaj lasti: *ne quis vindex regni oriretur* (da ne bi kak potomec kraljestva si lastil); branitelj, branilec: *libertatis*, *templorum*; maščevalec, osvetnik: *sacrilegii*.

vindico 1. (pri)svojiti si, (pri)lastiti si, zahtevati: *regnum sibi*, *nonnulla ab imperatore* (nekoliko poveljnikove slave), *filiam alicui servam* (prisoditi); osvoboditi: *vindicare in libertatem*; (o)briniti, rešiti, oteti: *libertatem*, *templa ab hostium rapina*, *consensio vindicandae libertatis* (da se obrani), *sese* (rešiti se, svobodo si ohraniti). — 2.) kazniti, maščevati: *in aliquem*, *bello offensas*, *ictu iniuriam*, *mortem*; *vindicari* (maščevati se).

vindicta, *ae*, *f.* osvobojenje, rešitev; bramba, varstvo: *vindictā egere*, *in vindictam erepti regni arma corripere* (da se zopet polasti).

vineus 3. vinsk; odt.: *vinea* (*sc. arbor*) vinska trta; vinograd, gorica; pren. *vinea* (*sc. porticus*) branilna koliba (z dvojno leseno in prepleteno streho, ob straneh tudi s pletenino proti kamenju in strelcam, s kožami proti ognju zavarovana; pod njo so obsevalci ali «ovna» v zidove zaganjali ali jih pa podkopa-

- vali): *vineas agere, proferre* (primikati).
- vinolentus** 3. pijanosti udan; pijan.
- vinum**, *i, n.* vino.
- viola**, *ae, f.* vijolica.
- violatio**, *ōnis, f.* razžaljenje, osramočenje.
- violentus** 3. silen, nasilen, grozovit; *adv. violenter.*
- violentia**, *ae, f.* silnost, nasilnost.
- violo** 1. hudo ravnati s kom, poškodovati, pohabiti: *cedentes, aliquem crudeliter* (grozovito ravnati s kom), *hospitem*; opustošiti, opleniti, porušiti: *fines, fana* (oskruniti); trop. razžaliti, prelomiti, prestopiti: *clementiam, iura gentium.*
- vipera**, *ae, f.* gad; ož.
- Vipsanius**, gl. *Agrippa.*
- vir**, *viri, m.* mož, soprog; *plur.* možje, ljudstvo.
- vireo** 2. *ui, (o)* zeleneti, zelen biti.
- vires**, *ium, f.* gl. *vis.*
- virga**, *ae, f.* mladika, zelena vejica; šiba, tenka palica; *plur. virgae*, šibe (gl. *fascis*), s katerimi so lictorji hudodelce topli.
- virginēus** (*virgo*) 3. kar se de-vice tiče, devišk.
- virginitas**, *atis, f.* devištvo, deviški stan.
- Virginus**, *i, m. (L.)* umoril je svojo hčer Virginijo, da jo reši hudobnih naklepov decemvira Appija Claudija, H. X, 13.
- virgo**, *inis, f.* deklica, devica, *virgo Pelopeia*, Pelopova devica, t. j. Iphigenija, *virgo filia*; pos. *virgines*: *Vestine device*, vestalke gl. *Vesta.*
- virgūla**, *ae, f.* tenka vejica, šibica.
- virgultum**, *i, n.* grmovje, šibje, protje.
- Viriathus**, *i, m.* hraber poveljnik lusitanski (150—140 pr. Kr.) v vojski z Rimljani, H. XI, 32.
- viridis**, *e*, zelen, zelenkast.
- Viridomarus**, *i, m.* plemenit Haeduanec, C. VII, 38.
- Viridovix**, *icis, m.* knez unellski, C. III, 17.
- virilis**, *e*, mošk: *sexum virilem relinquere* (sina zapustiti).
- viritim**, *adv.* mož za možem: *quos legerat viritim* (po sameznem), *pecus distribuere viritim* (vsakemu).
- virtus**, *utis, f. (vir)* moštvo, moževnost, možatost; odt. sploh vrlost, izvrstnost: *summa virtus in patientia ponitur, aemulatio virtutis* (skušanje za prednost), *de suis virtutibus multa praedicare* (o svojih junaških delih), *virtute homines metiri.* — 2.) vojaška vrlost, srčnost, hrabrost, junaštvo: *egregia, indurata, bellica, pristina, belli, virtus remittitur, virtutis opinio, virtute regnum quaerere, virtus hostium, virtus militum* (srčnost in strpljivost), *animi virtus* (hrabro srce); dokazi junaštva, junaška dela: *virtute viros anteire.* — 3.) zasluga: *obtrectatio virtutis, laus virtutis, magnae (multae) virtutes, virtutibus elucere, virtutibus aliquid antepone.* — 4.) značaj (kot pojem možatega pošlenja): *negavit id suae virtuti convenire, non suae esse virtutis.* — 5.) čednost, krepost, pobožno življenje: *amor*

virtutis, pristina virtus. — 6.) trop. dobrota, vrednost, cena: *ferri*; moč, jakost: *arundinis*.

vis, *f.* (acc. *vim*, abl. *vi*, plur. *vires, ium*), sila, moč: *fluminis, urorum, elephantorum, tempestatis, morbi, flammae vis* (vročina), *summa vi, repentina* (vstaja, upor). — 2.) sila, nasilje, nasilstvo (proti komu): *vi cogere, aliquid consequi, insulas expugnare, vim afferre* (adhibere, facere), *vis regiae maiestatis* (nasilje kraljevske oblasti), *per vim* (po sili), *prohibere vim hostium* (napad), *sustinere, ad vim descendere* (sile se poslužiti). — 3.) moč, sila, vpliv: *vim habere ad aliquid.* — 4.) veljava, moč, učinek: *legum, animi, medicamenti.* — 5.) sila, množina, kup: *sanguinis, iumentorum, hostium.* — plur. **vires**, moči, sile (telesna, duše in drugih rečij): *totis viribus* (na vso moč), *adolescentes viribus maximis* (jako močni mladeniči), *vires integrae, vires resumere* (zopet ojačiti se); pos. bojne moči, vojska: *communes, fiduciā virium.*

viscus, *ēris, n.* pogostoma plur. *viscera, um, n.* drob, čreva (pluća, jetra, srce); metonym. notranjost, notranji del: *montis, terrae.*

vīso 3. *si, sum* (*video*) videti, gledati, ogledavati: *procul*; obiskati: *aliquem, visendi gratia* (da bi ga obiskal).

vīsum, *i, n.* prikazen: *nocturnum, t.j. somnium.*

vīsus, *us, m.* pogled; vid; prikazen.

vīta, *ae, f.* življenje: *vitam agere* (živeti), *vitam ponere* (dušo pustiti), *longam sibi vitam promittere.* — 2.) način življenja, življenje: *agrestis, non minus in vita quam victu* (ne manj sploh v življenji, nego doma, [*victus*, domače življenje]), *splendor vitae*; življenje in kar se za življenja dela, dejavnost, delavnost: *vitae imaginem exprimere*; popisovanje življenja, življenjepis, životopis: *vitam concludere.*
vītālis, *e*, kar k življenju spada, življenjsk: *calor.*

vītineus 3. trten.

vītio 1. pokvariti, popačiti, poškodovati.

vītiosus 3. napačen, razuzdan, hudoben: *miles.*

vītis, *is, f.* trta, loza.

vitium, *i, n.* poškodovanje, škoda: *vitium capere* (gnjiti); sploh napaka, hiba (telesna ali dušna); pregreha, pregrešek, hudobija: *vitiis patre maior, vitiis obrutus, in vitiis poni, animi vitium*; pomota, krivnja: *vitio adversariorum victus, vitia ducum.*

vīto 1. ogibati se, varovati se: *aliquid, quid potissimum vitarent, tela vitare, fugā mortem.*

vītrēus 3. steklen; metonym. nestanoviten: *fortuna.*

vītrum, *i, n.* steklo. — 2.) oblajst (*f.*), neka rastlina, iz katere se modra barva napravlja.

vītta, *ae, f.* trak, povoj.

vitūla, *ae, f.* telica.

vitulinus 3. telečji: *vitulina, ae, f. (caro) telečje (meso), teletina.*

vitūlus, *i*, *m.* tele, junček.

vitūpēro 1. grajati, zmerjati.

vivārius 3. kar k živim živalim spada; *vivarium*, *i*, *n.* zverinjak.

vivax, *ācis*, dolgo živeč, dolgo trpeč, trpežen: *cespes* (ze-len).

vīvo 3. *vixi*, *victum*, živeti; stanovati: *Syraculis*; živeti o čem, od česa, hraniti se s čim: *lacte*, *piscibus atque ovis*; živeti, biti: *luxuriose*, *sub regibus*; živeti, pečati se, občevati s kom: *cum aliquo*.

vīvus 3. živ: *homines*, *aliquem vicum tyrannum vocitare* (ko še živi), *vivo Hannibale*, *vivo utroque*, *illo vivo*, *se vivo*; *subst. vivum*, *i.* živo meso: *ad vivum penetrare* (do živega priti).

vix, *adv.* komaj, toliko da: *vix - cum* (C. VI, 8).

vocālis, *e*, glasen, pojoč: *vocalis Arion* (pevec).

Vocātes, *ium*, *m.* narod v aquitanski Galliji ob hispanski meji, C. III, 23.

vocīto 1. (*voco*) imenovati, klicati gl. *virus*.

vōco 1. (po)klicati: *populum in theatrum*, *ad contionem*, *ad se*, *vulgus ad arma*, *aliquem in auxilium* (na pomoč); *b*) (po)vabiti: *amicos in convivium*; pozvati, povabiti: *si introire vellent*, *ad bellum gerendum*, *iudicio vocati*, *servos ad libertatem vocare* (svobodo jim obetati); *c*) imenovati, imedati: *oppidum*, *sic canem etc.*; *pass. vocari*, imenovati se, ime biti: *in crimen vocare* (dolžiti).

Vocontii, *ōrum*, *m.* keltski narod v galski pokrajini ob levem bregu Rhonovem (južna *Dauphiné* in *Provence*), C. I, 10.

volātus, *us*, *m.* lèt, letanje.

Volcae, *arum*, *m.* Volčani, mo-gočen narod v galski pokrajini do meje aquitanske in do Rhona. Delili so se: 1.) v *Volcae Tectosages*, na znožji pyrenaejskem do Narbona z glavnim mestom *Tolosa* (zdaj *Toulouse*), C. VI, 24. — 2.) *Volcae Arecomici*, poprejšnjim na vzhodu, z glavnim mestom *Nemausus* (*Nismes*), C. VII, 64.

Volcātius, *i*, *m.* (*C. Tullus*) priverženec Caesarjev, C. VI, 29.

volīto 1. (*frequ.* od *volo*), sem in tje letati, frfrati, vihrati.

vōlo 1. leteti: *trop. verbum volat*.

Volsci, *ōrum*, *m.* Volščani, ljudstvo v Latiji, H. X, 11.

Volturcius, *i*, (*T.*) udeležil se je Catilinine zarote, spremljal poslance allobroške ter nosil Catilini pismo Lentulovo, H. XII, 20.

vōlūbilis, *e*, vrteč se, valeč se; nestanovit.

vōlūcer, *cris*, *cre*, krilat, le-teč; *subst. volucris*, *is*, *f.* ptica.

vōlūmen, *inis*, *n.* zvitek, knjiga: *magnitudo voluminis* (obširna knjiga); zvezek.

Volumnia, *ae*, *f.* soproga Coriolanova, H. X, 11.

Volumnius, *i*, *m.* (*P. Volumnius Eutrapelus*), rimski vitez, priverženik Antonijev.

voluntārius 3. svojevoljen, dragovoljen: *civitates voluntarias recipere* (brez boja), *verbera voluntaria*, *mors* (samomor); *subst. voluntarius*, *i*, *m.* dobrovoljec.

vōluntas, *ātis*, *f.* volja, želja, nagnenje: *voluntas est laudanda, ad voluntatem alicuius* (po njegovi volji), (gl. tudi *perduco*), *contra voluntatem, cognita voluntate*; dovoljenje, privoljenje: *voluntate alicuius* (z dovoljenjem), *cognita regis voluntate* (da kralj to pripušča). — 2.) mišljenje, misel: *commutatio voluntatum, vulgi, militum, voluntatem occultare*; pos. blago mišljenje, blagohotnost: *in aliquem, voluntates suorum alienare, propria esse voluntate* (osebno dobro hoteti). — 3.) namen, sklep: *a voluntate deterri.*

vōluptas, *ātis*, *f.* slast, veselje: *animi voluptatisque causa, voluptatem satiare* (napiti se); *plur. voluptates*: naslade, nasladno veselje.

Volusēnus, *i*, *m.* (*C. Quadratus*), vojaški tribún, potem poveljnik konjenišva Caesarjevega, *C. III*, 5.

vōlūto 1. (*intens.* od *volvo*), valjati; trop. preišljati, preudarjati.

volvo 3. *volvi*, *volūtum*, valiti: *aquas in mare*; vrteti, sukati: *trochus celeri orbe volvitur* (obroč se suče v hitrem krogu).

vōmer, *ēris*, *m.* lemez, ralo.

vōrāgo, *inis*, *f.* žrelo, brezno, prepad; (v vodi) vrtinec.

Vorēnus, *i*, (*L.*), hraber stotnik v vojski Caesarjevi, *C. V*, 44.

vortex (*vertex*), *icis*, *m.* vse, kar se vrti; vrtinec, krnica.

Vosēgus, *i*, (*Vogēsus*), *m.* današnji Vogesi v Alsaciji, pogorje ob Rhenu, *C. IV*, 10.

votum, *i*, *n.* obljuba: *voto fungi* gl. *fungor*, *voti esse damnatum* gl. *damno*; želja: *in belli vota* (za želje glede vojske), *paricidii voto frui* (uživati veselje nad zaželenim bratomom), *voti compos* (komur se je želja izpolnila); molitev: *vota supersunt, pia vota*.

vōveo 2. *vōvi*, *vōtum*, obljubiti: *statuam Herculi*, ali pa *acc. c. inf.*

vox, *vōcis*, *f.* glas: *humana, gracilis, anseris* (gaganje), *vox naturae* (naravni glas prasičkov, cviljenje), *vocem mittere, vox magna* (močen), *clara*; klic, krik: *voce fatigare saxa, voce significare* (kličoč), *voce excitare* (vzbuditi); metonym. beseda: *vocem exprimere, voces mercatorum, vocibus lacrimae adduntur, voces audiuntur, vocibus increpitare* (carpere), *ut vocibus sibi parcere cogere* (s prošnjami), *nutu vocibusque hostes vocare* (namigujoč in kličoč); govor, jezik.

Vulcānus, *i*, *m.* sin Iupitra in Iunone, bog ognja, ki je po svojih Cyclopih bogovom in junakom orožje koval.

vulgāris, *e*, navaden, prost: *signum*.

vulgātus 3. (*vulgo*) splošen, navaden, vsem znan.

1. **vulgo**, *adv.* povsodi, sploh, navadno: *vulgo testamenta obsignabantur, vulgo regna occupabantur, coronis vulgo donabatur* (kamor je prišel in pred vsem svetom).

2. **vulgo** 1. med narod, med ljudi spraviti, razglasiti, oznaniti: *morbos* (širiti), *margaritarum commercium, fama vulgaverat* (z *acc. c. inf.*)

vulgus, *i*, *n.* ljudstvo, (prosti) narod, ljudje: *libros in vulgus edere* (na svetlo dati, izdati), *magis historicis notus quam vulgo* (nego svetu), *in vulgus efferre* (razglasiti); množica, (zaničljivo) drhal. — vojska, vojaki: *vulgus militum* (prosti vojaki, prostaki), *vulgo praesente, in vulgus edere* (raznesti, zatrositi).

vulnērātio, *ōnis*, *f.* ranitev, ranjenje.

vulnērātus 3. (*part.* od *vulnero*) ranjen; *subst. vulneratus*, *i*, *m.* ranjenec.

vulnēro 1. raniti.

vulnus, *ēris*, *n.* rana: *inferre, accipere, vulneribus defessus* (*confectus*); mah, mahljej: *vulneribus confossus*; trop. bol, žalost: *gravissimum vulnus accipere morte filii* (usekala mu je smrt strašno rano); = *clades*, pobitje, pobjoj: *duo vulnera*.

vulpēcūla, *ae*, *f.* lisičica.

vulpes, *is*, *f.* lisica.

Vulso gl. *Manlius*.

vultus, *us*, *m.* obraz, obličje, lice, pogled: *vultum fingere, servare, ferre, vultus ducere* (skremžiti), *nihil mutato vultu* (ne spremenivši obraza); podoba, postava: *domus*.

X.

X. znamenje številke 10.

Xantippus, *i*, *m.* (Ξάντιππος), poveljnik lacedaemonski, ki je za prve punske vojske z na-

jemniki Karthágincem na pomoč prišel, Rimljane potolkel in Regula vjel, H. XI, 4.

Xēnōphon, *ontis*, *m.* Athenjan, Socratov učenec (*Socraticus*), poveljnik in pisatelj grški. (L. 446 — 355. pr. Kr.)

Xerxes, *is*, *m.* (Ξέρξης), kralj persijski, glasovit po bojih, ki jih je imel z Grki, dokler ga niso pri Salamini (l. 480. pr. Kr.) popolnoma premagali, H. II, 10.

Z.

Zācynthius 3. *zacynthsk*, z otoka Zacyntha (zd. Zante) v Jonskem morji, H. IX, 11. — *Zacynthii*, *ōrum*, *m.* Zacynthjani.

Zāma, *ae*, *f.* mesto v Numidiji, pet dnij hoda od Karthágine, kjer je Scipio Africanus starejši l. 201. pr. Kr. Hannibala premagal, H. XI, 17.

Zēla, *ae*, *f.* trg v Pontu, kjer je Caesar Pharnaka premagal, H. XII, 22.

zephȳrus, *i*, *m.* (Ζέφυρος), zahodni veter, večernik.

Zōippus, *i*, *m.* (Ζώιππος), zet Hieronov, Syracušan, H. IX, 31.

Zopȳrus, *i*, *m.* (Ζώπυρος), plemenit Persijan, ki je pripomogel, da je Darius mesto Babylon vzel, H. I, 11.

Zoroastres, *is*, *m.* (Ζωροάστρης), kralj in postavodalec baktrianski, okoli 70 let pred Cyrom. Imeli so ga za ustanovnika zvezdoznanstva in vse višje znanosti magovske, H. I, 1.

Važnejši popravki.

Str.	6 stolpec	2 vrsta	15 odzgoraj	namesto:	<i>ad tumultum</i> spada pred <i>ad mare esse</i> (dve vrsti niže).
» 10	»	1	» 6 odspodaj	»	pod — čitaj: pot.
» 77	»	1	» 24 odzgoraj	»	<i>ōnis</i> — čitaj: <i>ōnis</i> .
» 117	»	1	» 22 »	»	<i>xi, ctum</i> — čitaj: <i>nxi, ctum</i> .
» 131	»	2	» 7 odzgoraj	»	zeliščah — čitaj: zeliščih.
» 156	»	1	» 7 »	»	<i>ōris</i> — čitaj: <i>ōris</i> .
» 158	»	1	» 21 odspodaj	»	Faliskov — čitaj: <i>Falisci</i> .
» 170	»	2	» 10 odzgoraj	»	<i>emittere</i> — čitaj: <i>amittere</i> .
» 198	»	1	» 17 »	»	<i>Tribazo</i> — čitaj: <i>Tiribazo</i> .
» 200	»	1	» 16 odspodaj	»	<i>cupidate</i> — čitaj: <i>cupiditate</i> .
» 205	»	1	» 20 »	»	<i>infesta</i> — čitaj: <i>infecta</i> .
» 208	»	2	» 18 »	»	rimске — čitaj: remske.
» 220	»	1	» 15 »	»	joj — čitaj: juhu!
» 227	»	1	» 21 »	»	mrevarenje — čitaj: mrcvarenje.
» 228	»	1	» 5 »	»	razmrevariti — čitaj: razmrcvariti.
» 228	»	2	» 3 »	»	Larentiae — čitaj: Larentia .
» 230	»	2	» 16 »	»	nosilna — čitaj: nosila.
» 240	»	2	» 9 odzgoraj	»	mesto — čitaj: mesto ljudstva.
» 248	»	1	» 15 »	»	Massinissa — čitaj: Masinissa .
» 262	»	1	» 12 »	»	trejina — čitaj: tretjina.
» 278	»	2	» 10 odspodaj	»	<i>iti</i> — čitaj: <i>iti</i> .

Str. 284	stolpec 1	vrsta 4	odspodaj	namesto: godna	—	čitaj: ugodna.
» 307	» 1	» 16	»	»	»	perillsk — čitaj: Perillov.
» 341	» 1	» 4	»	»	»	<i>pro</i> — čitaj: <i>pro-</i> .
» 345	» 1	» 4	odzgoraj	»	»	<i>eris</i> — čitaj: <i>eris</i> .
» 355	» 1	» 21	odspodaj	»	»	ondanji — čitaj: ondanja.
» 366	» 1	» 19	odzgoraj	»	»	<i>sum</i> — čitaj: <i>tum</i> .
» 370	» 1	» 19	odspodaj	»	»	skljuni — čitaj: kljuni.
» 379	» 2	» 2	odzgoraj	»	»	žati — čitaj: žiti.
» 385	» 1	» 14	odspodaj	»	»	spoznati — čitaj: spoznati dati.
» 393	» 1	» 8	odzgoraj	»	»	sijajno — čitaj: sijajen.
» 401	» 2	» 17	»	»	»	3.) — čitaj: 5.)
» 407	» 2	» 8	»	»	»	dvogovora — čitaj: pogovora.

